

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

KUR'AN-ı KERİM MEÂLİ

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI YAYINLARI

**KUR'AN-I KERİM
MEÂLİ**

**Diyane t İşle ri Başkanlığı / 542
Kaynak Eserler / 30**

Hazırlayanlar

Doç. Dr. Halil ALTUNTAŞ - Dr. Muzaffer ŞAHİN

Redaksiyon

Dr. İbrahim PAÇACI – Harun ÖZDEMİRCİ

Dr. Ekrem KELEŞ – Dr. M. Nihat HATİPOĞLU

Vahdi BOYDAŞ – Yaşar ÇOLAK – Mustafa BAŞ

Tashih

İsmail DERİN

Grafik ve Tasarım

Recep KAYA - Ömer UMUT

Kapak Tezhibi

Ayfer BALABAN

Baskı

Yenigün Matbaacılık San. Tic. Ltd. Şti.

Tel: (0.312) 384 61 83

12. Baskı

2011-06-Y-0003-542

ISBN: 978-975-19-3243-3

Sertifika No: 12930

© Diyanet İşleri Başkanlığı

Dini Yayınlardan Genel Müdürlüğü

Basılı Yayınlardan Daire Başkanlığı

Tel: (0312) 295 72 93 – 94, Faks: (0312) 284 72 88

e-posta:kitaplar@diyanet.gov.tr

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI

**KUR'AN- I KERİM
MEÂLİ**

ANKARA - 2011

Bu eser, Diyanet İşleri Başkanlığı Basılı
Eserler Nihai Karar Komisyonu'nun 19.03.2001
tarih ve 10 sayılı kararı ile yayınlanmıştır.

TAKDİM

KUR'AN-I KERİM VE MEÂL

A. Kur'an-ı Kerim

Kur'an-ı Kerim, Allah'ın kelamıdır. İnsanlığı dünya ve ahiret mutluluğuna ulaştırmak için son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'e Arapça olarak Cebraiil aracılığıyla vahyedilmiştir. Hz. Peygamberden itibaren nesilden nesile tevatür yoluyla nakledilememiştir. Okunmasıyla da ibadet edilen bu ilâhî kelam eşsizdir. Onun bir benzeri ortaya konulamamıştır, konulamaz.

Kur'an-ı Kerim evrenseldir. İlâhî kitapların sonucusudur. Kıyamete kadar insanlığa yol gösterecek yegâne ilâhî kiptaptır. Allah, Kur'an-ı Kerim'i bizzat kendi korumasına almıştır. Onunla, daha önce indirdiği ilâhî kitapların geçerliliğine son vermiştir. Zaten Kur'an'dan önce indirilen ilâhî kitaplar insanlar tarafından tahrif edilmiş bulunuyordu. Nitekim, önceki ilâhî kitapların tahrif edildiği bizzat Kur'an tarafından ifade edilmektedir. (Nisâ sûresi, âyet, 46; Mâide sûresi, âyet, 13, 14; Bakara sûresi, âyet, 85)

Kur'an-ı Kerim, kendinden önceki diğer ilâhî kitaplarda da yer alan, Allah'a, peygamberlerine, kitaplarına, melekleri-ne, ahiret gününe, her şeyin Allah'ın takdir ve yaratmasıyla olduğuna iman; canın, malın, neslin, aklın ve dinin korunması gibi, dinin temel esaslarını yeniden ortaya koymuş, onlardaki gerçekleri tasdik etmiş, tahrif edilen hususları da düzeltmiştir.

Esas itibariyle, peygamberler tarafından insanlara tebliğ edilmiş olan dinin temel prensiplerinde değişiklik yoktur. Fakat

zaman ve mekânın, sosyal şartların değişmesine paralel olarak ibadet şeâillerinde ve bazı hükümlerde birtakım değişiklikler olmuştur. Allah, bir peygamberin getirdiği dinde olmayan bazı hükümleri, daha sonraki bir peygamberin dininde ortaya koymuştür. Önceki peygamberlerin getirdiği bazı hükümleri sonrasında gönderdiği peygamberlerle ortadan kaldırılmıştır.

Kur'an-ı Kerim'in içерdiği temel hüküm ve prensipler kıymete kadar geçerlidir. Bunlar, zaman, mekân ve diğer şartlara bağlı olmaksızın sürekli olarak ederler. Her çağ ve toplumda müslümanlar için yönlendirici ve bağlayıcı niteliktedirler.

1. Kur'an-ı Kerim'in Nüzülü, Yazılışı, Ezberlenışı ve Mushaf Haline Getirilişi

Kur'an-ı Kerim, vahiy yoluyla son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'e yaklaşık 23 sene zarfında nazil olmuştur. Hiçbir semavî kitaba nasib olmayan muazzam bir itina ve koruma ile tesbit edilmiştir. Bunun için Hz. Peygamber, birçok vahiy katibi edinmiş, âyetler nazil oldukça, vahiy katiplerine; hangi âyet, Kur'an-ı Kerim'in içinde hangi sûrenin neresine yerleştirilecekse, o şekilde talimat vererek yazdırmıştır.

Her âyet nazil oldukça vahiy katipleri onu bizzat Hz. Peygamber'den alarak yazmışlar, sahabilerden birçoğu da inen âyetleri hemen ezberlemişlerdir.

Daha sonra gelen her nesilde binlerce müslüman Kur'an'ı ezberlemeyi gelenek hâline getirmiştir ve bunu titizlikle sürdürmüştürlerdir.

Nazil olan âyetler, o günün yazı malzemeleriyle yazılıyor ve bunlar özenle muhafaza ediliyordu.

Hz. Peygamber'in sağlığında bu şekilde tespit edilen

Kur'an-ı Kerim, Hz. Ebu Bekir zamanında, vahiy katiplerinden ve en iyi hafızlardan oluşturulan bir kurul tarafından hem hafızalardan hem de yazılı metinlerden kontrol edilerek titiz bir şekilde iki kapak arasına alınmak suretiyle mushaf hâline getirilmiştir.

Hz. Osman döneminde ise, Hz. Ebubekir zamanında iki kapak arasına alınan mushaf çoğaltılarak o dönemin büyük İslâm merkezlerine gönderilmiş, bir tanesi de Halifenin nezdinde kalmıştır.

2. Sûreler ve Âyetler

Kur'an-ı Kerim, 114 sûreden oluşmaktadır. Bunların ilki "Fâtîha", sonucusu "Nâs" sûreleridir.

"Sûre", kelime anlamı itibarıyle yüksek makam, mevki, şan, şeref, alamet, bir şeyi diğerinden ayıran engel gibi anlamalarla gelmektedir. Terim olarak ise sûre, Kur'an'ın, en az üç âyet içeren ve özel bir adı bulunan, kısımlarından yani âyet gruplarından her biridir.

Âyet kelimesi sözlükte alamet, nişan, ibret, mucize, açık delil gibi anlamlara gelir. Terim olarak ise, sûrelerin içinde yer alan, baş tarafı ve son tarafı belirlenmiş harf, kelime, cümle veya cümleler grubuna denir. Âyetlerin çoğu bir veya birkaç cümleden oluşurlar. Ancak kendi başına bir cümle oluşturma-yan âyetler de vardır.

3. Kur'an-ı Kerim'in Mûcizeliği

Kur'an-ı Kerim, son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'in en büyük mucizesidir. O şiir olmadığı gibi nesir de değildir. Kendine özgü üslûbu olan ilâhî bir nazımdır. İlk hitap

ettiği toplumun dilini, herkesin bildiği anladığı kelimelerle öylesine güzel ve tatlı bir şekilde kullanmıştır ki, İslâm'ın en azılı düşmanları bile onu dinlemekten kendilerini alamamışlardır.

Kur'an-ı Kerim, nazil olurken Arap edebiyatı zirve dönemini yaşıyordu. Kur'an-ı Kerim, o günün şairlerine ve ediplerine çağrıda bulunarak şöyle meydan okudu:

“Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdigimiz (Kur'an) hakkında bir şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir süre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağrırin (ve bunu ispat edin).” (Bakara sûresi, âyet, 23)

Kur'an-ı Kerim'in bu meydan okuyusu karşısında en büyük Arap şairleri ve edipleri âciz kalmışlardır. Çünkü o Allah kelamıdır, eşsizdir. Onun icazına ve belagatına insan gücünün yetişmesi mümkün değildir. Kur'an'ın bu meydan okuyusu, kıymete kadar sürecektir.

Kur'an-ı Kerim'in eşsizliğini ortaya koyan bildiğimiz, bilmediğimiz pek çok özelliği bulunmaktadır. Nazil olurken, gelecekte vuku bulacağına açıkladığı bazı olayların, haber verdiği şekilde gerçekleşmesinin tarihen sabit olması; insanlığın, hakkında hiç bilgi sahibi olmadığı bazı hususlarda bilgiler vermesi; insanın yaratılışı ve birtakım kâinat olaylarının meydana gelişî gibi bazı ilmî gerçeklere ilişkin işaret ve ifadelerinin ilmen doğrulanması, onun Allah'ın sözü olduğunu ve eşsizliğini ortaya koymaktadır.

B. Tercüme ve Meâl

Kur'an-ı Kerim'in çağrısı tüm insanlara yöneliktir. İnsan, maddî, manevî, bireysel ve toplumsal her alanda rehberlik eder. Getirdiği birey ve toplum modelinin gerçekleşmesi için

prensiplerinin hayatı geçirilmesini, bunun için de okunup anlaşılmasını ısrarla ister. Kur'an'ı okumaya teşvikin temel amacı, insanların, ilâhî kelam ile ilişkisini sürekli ve bilinçli hâle getirmektir. Namazda Kur'an'dan belli miktarı okumanın farz olması da bu amaca yöneliktir.

Kur'an'ın "*doğru yola iletme*" hedefinin gerçekleşmesi için onun, dili Arapça olmayan toplumlarca da anlaşılmasını sağlamak gerekmektedir. Bunun en pratik yolu da, ya Kur'an'ın içeriğini belli konu başlıklarında anlatan sistematik kitaplar yazmak, ya da Kur'an'ı öteki dillere tercüme ve tefsir etmektir. Öteden beri ağırlıklı olarak başvurulan yol, birinci yol, yani kitap hazırlama yöntemi olmuştur. Zira bu yol, Kur'an'ın getirdiği nizam hakkında pratik bir yoldur ve her düzeyden insanın gerekli bilgilere kolayca ulaşmasını sağlayacak niteliktedir. Bununla birlikte okuyucunun Kur'an'ın içeriği ile birebir buluşması açısından tercüme çok önemlidir. Nitekim ilki, hicrî IV. asırda Farsçaya olmak üzere, Kur'an'ın çeşitli dillere yapılmış birçok tercümesi bulunmaktadır.

1- Tercüme

Tercüme, bir sözün anlamını başka bir dilde dengi bir söyle aynen ifade etmektir. Oysa bir dilden bir başka dile çeviri yapılırken ifade ve metinlerin manalarını ve inceliklerini tam olarak aktarmak mümkün olmamaktadır. Çünkü gerek dillerin kapasite, yapı ve edebî sanatlar yönünden birbirine denk olmayışı, gerek mütercimin kapasitesinin yetersizliği, tam bir tercümenin ortaya konmasını son derece zorlaştırmaktadır. Bu zorluk, çevrilecek metnin niteliği ve edebî üslubunun üstünlüğü oranında daha da büyür. Bu sebeple, tercüme edilen metnin lafızlarından veya manalarından ya da her ikisinden bazı feda-

kârlıklarda bulunmak kaçınılmaz olur. Zira mütercim ile tercüme dilinin eksikliğinden kaynaklanan engellerin bulunmayacağı durumlar olsa bile, dillerin ve dilleri konuşan kimselein kendilerine has anlatım ve üslupları, duyguları ve heyecanları vardır ki bunların başka dillerde kelime ve ifadelerle anlatılması mümkün değildir.

Bu açıdan bakınca Kur'an-ı Kerim gibi mucize bir kelimin bir başka dile eşdeğer bir ifadeyle çevrilmesi imkânsızdır. Dolayısıyla bir Kur'an-ı Kerim tercumesi, ne kadar mükemmel olursa olsun, yine de yetersiz kalır.

2-Meâl

Meâl, bir şeyin özü, hulâsası, varacağı sonuç demektir. Kur'an-ı Kerim'in hiçbir dile tam bir çevirisi yapılamayacağı için, onun çevirilerine meâl denmektedir. Yani meâl, Kur'an nazminin eksiksiz bir aktarılışı değil, sonuç itibariyle mütercimin, Kur'an nazminden anladığı şeydir. Dolayısıyla hiçbir meâl ne kadar mükemmel olursa olsun, Kur'an hükmünde değildir. Bunun içindir ki meâller, Kur'an'ın insanlar üzerinde bıraktığı inanılmaz etkiyi hiçbir zaman gösterememektedirler.

İlk hitap ettiği toplumun konuştuğu dilin kelimelerinden seçilerek hiçbir beşerin güç yetiremeyeceği bir ahenkle dizilip en güzel nağmelerle dokunan Kur'an nazminin, o insanlara hitab ederken kurduğu zihinsel ve duygusal iletişimini, meâller asla kuramamaktadır. Böyle bir iletişimin kurulması şöyle dursun, meâllerle normalde ayetlerin metin olarak muhtevasını düzgün bir şekilde aktarmak bile mümkün değildir. Çünkü bazen bir âyete, hepsi de doğru olmak üzere birçok meâl verilebilmektedir. Aynı şekilde Kur'an nazmında çeşitli manalara gelebilen ortak anlamlı pek çok kelime vardır.

Bu anlamların hepsi meâle alındığı takdirde meâl, tefsire dönüşmektedir. Alınmadığında ise meâl, âyetlerin ve âyetlerde geçen bazı kelime ve kavramların anlamlarını daraltmış olmaktadır. Bunun yanında meâllerde Kur'an-ı Kerim'in mucizeliği, edebî güzelliği, ses ve üslûp özellikleri ve belagatı yansıtılmamaktadır. Bu yüzden ruhları coşturan, aklı ve düşünçeyi fetheden, kalpleri tesiri altına alan Kur'an'ın etkileyici ve canlı üslubu, meâllerde yerini kuru bir metne bırakmaktadır.

İşte bu sebeple, Kur'an'ın mesajının insanların zihinlerine ve kalplerine etkili bir şekilde ulaştırılabilmesi ancak sağlam ve güvenilir tefsirlerle mümkün olabilir. Çünkü âyetlerin içерdiği bütün anlamlar meâllere sığmaz. Bu yüzden Kur'an'ı doğru ve daha iyi bir şekilde anlamak isteyenlerin, ya bizzat kendilerinin Arapçayı iyi bilip tefsir metodolojisine vakıf olmaları, ya da güvenilir tefsirlerden yararlanmaları gereklidir.

Kur'an-ı Kerim, şüphesiz apaçık ve anlaşılır bir kitaptır. Onun âyetlerinden pinardan suyun fişkirdiği gibi birçok manalar fişkirir. Mütercim ondan bir mana anlar ve onu aktarır; fakat onun anladığı manadan başka manalar da âyetlerde kendini göstermeye devam eder. Demek ki meâller Kur'an âyetlerinden bir veya iki mana aktarsa da, âyetlerden anlaşılabilecek daha pek çok manalar kalabilmektedir. Bu yüzden okuyucu, Kur'an'ı meâllerle ölçmeye kalkmamalıdır. Kur'an bu meâllerden ibaret değildir. Meâller itinalı ve doğru yapılabildiği takdirde yalnızca Kur'an'dan anlaşılan manalardan birer demettir. Âyetlerin içeriği itikâdî, ilmî, hukûkî, sosyal, ahlakî, tarihî ve benzeri daha nice hikmet dolu hükümlerin doğru bir şekilde anlaşılabilmesi ise, mutlaka güvenilir tefsirlere ihtiyaç hissettirmektedir.

Bir meâl ne kadar mükemmel olursa olsun Kur'an değil-

dir. İşte bu sebeple tefsirlere müfessirlerin yorumlarının karıştığı, bundan dolayı tefsirleri bir kenara bırakarak Kur'an-ı Kerim'i doğrudan meâllerinden anlamak gerektiği yolundaki iddialar gerçeği yansıtmadır. Çünkü meâller Kur'an'dan mütercimin anlayabildiği kadar bazı şeyleri aktarabilirse de Kur'an'ın mesajını hakkıyla ortaya koyamaz.

Bu söylediklerimizden, Kur'an'ın meâlinin yapılmaması gerektiği sonucuna varılmamalıdır. Bütün bunlar, meâllerin Kur'an-ı Kerim'in yerine konamayacağını anlatmak içindir. Yoksa Kur'an-ı Kerim'den yararlanmak noktasında elbette meâllere ihtiyaç vardır.

Allah tarafından son peygamber Hz. Muhammed (s.a.s.)'e, ilk hitap ettiği toplumun dili Arapça ile nazil olan Kur'an-ı Kerim'in mesajını öğrenmek, her müslümanın hakkı ve vazifesidir. Arapça bilmeyenler için Kur'an'ı Kerim eski-den beri birçok dile tercüme edilemiştir.

Türkler de müslüman oldukları dönemden itibaren Kur'an'ı anlamak için tercümeler yapmışlardır. İlk tercümeler kelime kelime (satır arası) yapılan tercümelerdir. İlk Türkçe tercüme de Uygur Türkçesiyledir. Meâl ve tefsir çalışmaları Cumhuriyet döneminde hız kazanmıştır.

Yüce Rabbimizin bütün insanlığa son kitabı ve ebedî hitabı olan Kur'an-ı Kerim, sadece Araplar ve Arapça'yı bilen-ler için değil, bütün insanları dalâletten korumak, onlara hakkı ve hakikati öğretmek, hidayet ve gerçek saadet yolunu gös-termek için indirilmiştir. Bunun gerçekleşebilmesi için de, Kur'an-ı Kerim'in bildirdiği ilâhî gerçek ve öğütlerin bütün insanlığa tebliğ edilmesi, herkes tarafından öğrenilmesi, anla-şılması, üzerinde düşünülmesi, kavranması ve kalplere yerleş-mesi gereklidir.

C. Kur'an Okumak

Müslümanlar baştan beri Kur'an-ı Kerim'i gereği gibi okumak, anlamak ve hayata geçirmek için büyük çaba göstermişlerdir. Bu çabaların sonucunda, Kur'an'ı okumaya yönelik olarak kiraat ilimleri, anlamaya yönelik olarak da tefsir ve tefsire ilişkin ilimler ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

Bu verimli çalışmalar, asırlar boyu süregelen Kur'an ilimlerine ve tefsire ilişkin daha sonraki çalışmalara ışık tutmuş ve temel teşkil etmiştir. Bundan sonra da aynı fonksiyonu sürdürerek devam etmektedir. Bu temele dayalı olarak gün geçikçe Kur'an-ı Kerim yeni yeni işaretler ve mesajlar vermeye ve daha nice hakikatleri yansıtmeye devam edecektir.

Kur'an'ı okurken şu hususlara özellikle dikkat edilmelidir:

Kur'an-ı Kerim'de tek başına anlaşabilecek pek çok âyet bulunmakla birlikte bazı âyetlerin, mutlaka Kur'an'ın bütünlüğü içinde ele alınması zorunludur. Birbirini açıklar mahiyetteki âyetler, birlikte göz önüne alınmadığı takdirde, yanlış ve eksik anlamalar söz konusu olabilir. Bu yüzden birbiriyle bağlantılı âyetler, mutlaka birlikte değerlendirilmelidir.

İkinci olarak, Hz.Peygamber'in Kur'an'ı anlayış ve haya- ta geçirişine bakmak gereklidir. Herhangi bir âyet hakkında ondan sahîh bir açıklama gelmişse; âyet-i kerime, öncelikle bu doğrultuda anlaşılmalıdır. Âyetler, Resûlullah'ın anlayış ve açıklamalarına aykırı düşecek bir şekilde yorumlanamaz. Kur'an-Sünnet bütünlüğü açısından bu, son derece önemlidir. Zaten bazı âyetlerin doğru anlaşılabilmesi, ancak Hz.Peygamber'in tefsir ve uygulamasıyla mümkün olabilmektedir.

Kur'an-ı Kerim'i doğru ve güzel bir şekilde anlayıp yorumlayabilmek için, İslâm'ın ilk üç kuşağının anlayış ve açık-

lamalarını da dikkate almak gereklidir. Çünkü ilk kuşak (Sahabe), Kur'an'ın nazil oluşuna ve Hz.Peygamber'in onu anlayış ve hayatı geçiririşine tanık olan nesildir. İkinci kuşak (Tabiin) ise, bu ilk kuşakla iç içe yaşayan ve Resûlullah'ın Kur'an'ı nasıl anlayıp tefsir ettiğini ve nasıl hayatı geçirdiğini onlardan aktaran nesildir. Üçüncü kuşak olan "Tebeü't-Tabiin" ise ikinci kuşağın öğrencileridir.

Bu üç kuşak, âyetlerin nüzul sebeplerini bildiklerinden, âyetlerin öncelikli bağlamlarını da çok iyi tanımladır. Âyetlerin doğru anlaşılmasıında indiriliş sebeplerinin göz önünde bulundurulması ise, son derece önemlidir.

Bunlara ilaveten, Arapça'yı çok iyi bilen, güvenilir dil bilginlerinin açıklamalarına bakılır. Kur'an-ı Kerim'in anlaşılmasında izlenen ve bütün ilim adamlarınca kabul edilen temel yöntem, budur. Kur'an'ın doğru ve güzel bir şekilde anlaşılabilmesi için bu usulün izlenmesi gereklidir. Yoksa birtakım yanlış ve eksik anlamalardan kurtulmak mümkün olmaz. İşte bunun için meâllerin yanında güvenilir tefsirlere ihtiyaç vardır.

Bilindiği gibi İslâm'ın ana kaynağı Kur'an'dır. Bu ana kaynak, Hz.Peygamber'in Sünnetinin de dinin kaynağı olduğunu ortaya koymaktadır. Ancak burada önemli olan, Sünnetin bize sahîh olarak ulaşmış olmasıdır. Bu itibarla Hz.Peygamber'in Sünneti, Kur'an'dan sonra İslâm dininin ikinci kaynağıdır. Bundan sonra ümmetin icmaî ve ilim adamlarının ictihatları gelir. Dolayısıyla herhangi bir konuda "İslâm'da şu şöyledir" diye hüküm verebilmek için belli düzeyde bir ilmî birikime sahip olmak ve dinî hükümler konusunda izlenen usulü bilmek gereklidir. Bu sebeple böyle bir ilmî birikime sahip olmayanlar, yalnızca Kur'an-ı Kerim meâllerine bakarak dinî hükümler çıkarmaya kalkmamalıdır.

Kur'an-ı Kerim okumak, Kur'an tilaveti olarak da ifade edilir. Kur'an tilavetinin kendine has usul ve adabı vardır. Kur'an-ı Kerim, huşu içinde tane tane, kelimelerin ve harflerin hakkını vererek; düşünüp mesajını kavramaya çalışarak ve tecvid kurallarına uygun olarak okunur. Kur'an-ı Kerim'in bu şekilde okunması bizzat Kur'an-ı Kerim'in talimatıdır. Bu prensip çerçevesinde müslümanlar Kur'an-ı Kerim'in kıraati ni Hz. Peygamberden nasıl iştilerse öylece okuyagelmişler ve bu okuyuş tarzını bir emanet olarak kuşaktan kuşağa titizlikle nakletmişlerdir.

Kur'an-ı Kerim okurken son derece ihlâslı olmalı, onun Allah kelamı olduğunun bilinci içinde bulunarak bütün varlığıyla ona yoğunlaşıp zihnini başka düşüncelerden arındırmalıdır. Kur'an'ın doğrudan kendine hitap ettiğini düşünerek okuduğu âyetlerden etkilenmelidir.

Namazda Kur'an'ın orijinal nazminin dışında tercumesi veya meâli okunmaz. Zira yukarıda da belirtildiği gibi Kur'an'ın hiçbir meâli Kur'an değildir. Çünkü indirildiği lafızların dışında, Arapça bile olsa, başka sözlerle ifade edilen mana, Allah'ın kelamı değil, mütercimin ondan anladığıdır. Oysa Kur'an'ın mucizeliği yalnızca anlamda değildir. Bu özellik, Kur'an'ın lafızlarında da vardır. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim namazda ancak aslı şekliyle ve orijinal lafızlarıyla okunur. Değişik diller konuşan bütün müslümanların günlük ibadetleri olan namazda ortak bir özellik olarak Kur'an'ı orijinal şekliyle okumaları, evrensel bir din olan İslâm dininin mü'minler arasında vücuda getirdiği ibadet birliğinin bir tezahürü olarak kendini gösterir.

Bununla beraber bir müslümanın en azından namazda okuduğu âyet ve sûrelerin anlamlarını öğrenmeye ve bunları

anlayarak ve duyarak okumaya çalışması bizzat Kur'an'ın istediği bir husustur.

Kur'an meâlleri doğrudan doğruya Kur'an olmamakla beraber, Kur'an'dan yansımalar niteliğinde olduklarından, onları insan sözü olan diğer metinlerle bir görmemek gerekir. Bu sebeple, Kur'an'ın çeviri ve meâllerine de gerekli saygı gösterilmelidir. Çünkü Kur'an'ın aslini okumak nasıl bir ibadet ve taat ise meâlini okumak da sevap kazandırıcı bir iştir.

Elinizdeki Meâl

Kur'an-ı Kerim'i okumak, anlamaya çalışmak ve onun işliğinden yararlanmak, samimi her Müslüman'ın en büyük arzusudur. Ayrıca, Kur'an'ın davet ve mesajının, tüm insanlığa doğru bir şekilde ullaştırılması, bu işe ehil olan müslümanların görevidir.

Diğer taraftan, Kur'an-ı Kerim'in, hiç olmazsa belli bir seviyede anlaşılabilmesi için, ülkemizde, özellikle yirminci yüzyılın ikinci yarısından itibaren meâllere karşı ilgi ve talep yoğunlaşmıştır. Bu ilgi ve talep, piyasaya birçok meâlin çıkmamasına sebep olmuştur. Bunların içinde, gerekli özen gösterilerek hazırlananların oranının düşük olduğunu söylemek yanlış olmaz. Belki de bu sebepten, haklı olarak halkımız, yukarıda sözünü ettigimiz talebi, Diyanet İşleri Başkanlığı'nın karşılamasını arzu etmektedir.

1930'lu yıllarda Elmalılı Muhammed Hamdi YAZIR'ın “*Hak Dini Kur'an Dili*” adlı değerli eserini neşrederek çok önemli bir hizmeti yerine getirmiş olan Diyanet İşleri Başkanlığı, daha sonra ilk baskısı 1961 yılında yapılan “Kur'an-ı Kerim ve Türkçe Anlamı (Meâl)” adlı Kur'an meâlini neşretmiş-

tir. Birçok baskısı yapılan bu meâl, 1990'lara kadar Başkanlığın meâli olarak hizmet görmüştür. Başkanlıkça bu meâlin başlığını sürdürme imkânı kalmayınca; Diyanet İşleri Başkanlığı, halktan gelen yoğun talebi de göz önüne alarak, yeni bir meâl hazırlamaya karar vermiştir. İşte, Din İşleri Yüksek Kurulu'ncı hazırlanan elinizdeki meâl, Başkanlığın yerine getirmesi gereken bu önemli görevi ifa etmek ve halkın bu konudaki yoğun talebine cevap verebilmek umidi ve düşüncesiyle meydana getirilmiştir. Sunu özellikle belirtmek gerekir ki, Başkanlık, bu görevi yerine getirmeye çalışırken, daha önce defalarca belirtildiği üzere, Kur'an-ı Kerim'in hiçbir dile hakkıyla çevirisinin mümkün olmayacağı bilincindedir.

Elinizdeki meâlde mümkün mertebe sade bir dil kullanılmaya çalışılmıştır. Bazı âyetlerin meâlleri verilirken, âyetlerin daha iyi anlaşılabilmesi için, dipnotlarda, ilgili başka âyetlere atıflar yapılmıştır.

Kur'an'da birden fazla yerde geçen belli fiil, terim ve isimlerin meâllerinde birliği sağlayabilmek için, zaruret olmadıkça, aynı karşılıkların kullanılmasına özen gösterilmiştir.

Bazı âyetlere dipnotlarda kısa açıklamalar getirilmiştir.

Bilindiği gibi pek çok yerde Kur'an-ı Kerim'in kısa ve özlü bir anlatım tarzı vardır. Bu anlatım tarzında, sözün uzağaması için, bazı hususlar söylenenmeden geçilir. Arapça'ya vakıf olanlar, sözün akışından, söylenmeyenleri de kavramakta güçlük çekmezler. Âyetlerin meâli verilirken, bu hususlar, ihtiyaca göre parantez içi açıklamalarla verilmeye çalışılmış, ancak parantezlerin, cümlelerin akıcılığını engellemeyecek şekilde olmasına gayret gösterilmiştir.

Diyanet İşleri Başkanlığı'nın, İslâm dininin birinci kaynağı Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılabilmesi ve anlatılabilmesi

yolundaki çabaları sürmektedir ve sürecektir. Meâl konusundaki çalışmaları da elinizdeki bu meâlle noktalanmış değildir. Bu meâlin daha iyi hâle gelebilmesi için çalışmalar sürdürürken, ehliyetli ilim adamlarının eleştiri ve tavsiyelerinin hiç şüphesiz çok büyük katkıları olacaktır.

Meâlin, Kur'an-ı Kerim'in doğru anlaşılmasıında katkı sağlamasını dileriz.

Diyonet İşleri Başkanlığı

ALFABETİK İNDEKS

A

Abdest: 5/6

Adak: 2/27; 3/35; 22/27-29; 33/23; 76/5-7

Adalet: 2/282; 4/58, 135; 5/8, 42; 6/115; 7/29, 159, 181; 16/90; 38/26; 42/15; 57/25; 60/8

Adam öldürmek: 4/29-30, 92-93; 5/32; 6/151; 17/33; 25/68-69

Âdem (a.s.): 2/30-38; 3/33-34; 4/1; 6/98; 7/11-12, 19-25, 189; 15/28-35; 17/61; 18/50; 19/58; 20/115-123; 38/71-72; 39/6

Âdem ve eşinin cennetten indirilmesi: 2/35-39; 7/19-27; 20/115-123

Affetmek: 2/51-52, 187, 237; 3/134, 152, 155, 159; 4/97-99, 149, 153; 5/13, 15, 95, 101; 24/22; 42/25, 30, 34, 40

Ahde vefa: Bak. Verilen söze bağlı kalmak.

Ahiret hayatının ebediliği: 2/25, 39, 80-82, 161-162, 166-167, 217, 257, 275; 3/14-15, 86-88, 106-107, 116, 136, 196-198; 4/13-14, 57, 93, 122, 168-169; 5/36-37, 80, 83-85, 119; 6/128; 7/36, 42; 9/17, 20-22, 62-63, 68, 72, 86-89, 100; 10/26-27, 50-52; 11/23, 105-108; 13/5; 14/23; 15/45-48; 18/107-108; 20/74-76, 99-101; 21/101-102; 23/8-11, 101-103; 25/15-16, 75-76; 29/58; 32/13-14; 33/64-65; 39/71-73; 40/73-76; 41/27-28; 43/68-71, 74; 45/34-35; 46/13-14; 47/15; 48/4-5; 50/31-34; 57/12; 58/17, 22; 59/15-17; 64/9-10; 65/11; 72/23

Ahiret yurdusu: 29/64; 40/39

Ailede erkek: 2/187, 228; 4/34; 20/132; 66/6

Ailede kadın: 2/223

Âşe'ye (r.a.) iftira: 24/11-26

Akıcı kullanmak: 2/44, 73, 76, 164, 170-171, 241-242; 3/65, 118; 5/103; 6/32, 151; 7/169; 10/16; 11/51; 12/1-2, 109; 13/4; 16/12, 67; 21/10, 66-67; 22/46; 23/80; 24/61; 25/44; 26/28; 28/60, 29/35, 43; 30/24, 28; 36/62, 68; 37/137-138; 39/43; 40/67; 43/1-3; 49/4; 57/17; 59/14; 67/10

Akrabalar: 2/27, 180; 4/1, 7-8; 8/75; 13/25; 60/3

Akrabalık bağları: 2/83, 177, 215; 4/1, 36; 9/23-24; 16/90; 17/26; 24/22; 30/38; 33/6; 47/22

Alay etmek: 2/212; 6/10; 9/79; 11/38; 21/41; 49/11

Aldatmak: 7/85; 83/1-3

Ahm-satum: 2/275, 282; 3/77, 177, 187, 199; 4/74; 5/44; 9/9; 12/19-21; 14/31; 24/36-37

Âlimler: 3/7, 18; 4/162; 17/107; 22/54; 28/80; 29/43; 35/28; 39/9; 58/11

Allah (c.c.):

Allah, çocuk edinmemiştir: 2/116-117; 4/171; 6/100-101; 10/68-69; 17/111; 18/2-4; 19/34-35, 88-92; 21/26; 23/91-92; 25/1-2; 37/149-152; 39/4; 43/81-82; 72/3; 112/1-4

Allah, eş edinmemiştir: 6/101; 72/3

Allah korkusu: 2/74, 150, 194, 212; 3/200; 5/93; 6/72; 7/65; 8/2, 29; 10/31; 15/45; 16/30, 52; 23/1-2; 39/61; 59/7, 16; 64/16; 65/5; 67/12; 74/56

Allah sevgisi: 2/165; 3/31-32

Allah yolunda harcamak (İnfak): 2/3, 177, 215, 219, 254, 261-262, 267, 270, 272-274, 276; 3/16-17, 92, 133-134; 4/39, 114; 8/2-3, 60; 9/34-35, 99, 103-104, 120-121; 13/22; 14/31; 22/34-35; 28/51-54, 77; 32/15-16; 34/39; 35/29; 42/36-38; 47/36-38; 51/15-19; 57/7, 10-11; 59/9; 61/10-12; 63/10-11; 64/15-17; 70/19-25; 74/38-44; 76/5-9; 90/11-16; 92/17-18

Allah’ın kâinattaki kanunu: 17/77; 33/38, 60-62; 35/43; 40/83-85; 48/22-23

Allah yolunda savaş: 2/190-195, 216; 4/71-76, 84; 8/17, 38-40, 64-66; 9/5, 12-15, 29, 36, 41, 91, 122-123

Allah yolundan alikoymak: 4/167; 7/44-45, 86; 9/34; 11/18-19; 14/3; 16/88; 22/25

Allah'a yaklaşmak: 56/10-26; 88-89; 83/18-21, 27-28; 94/7-8; 96/13-19

Allah'a derinden saygı (Huşû): 2/45-46; 3/199; 17/107-109; 21/90; 23/1-2; 33/35; 57/16-17; 59/21

Allah'a ibadet: 2/21; 4/36; 5/72, 117; 6/102, 7/29, 59, 65, 73, 85; 9/30-31; 10/3; 11/1-2, 50, 61, 84, 123; 13/36-37; 19/36, 65; 20/13-14; 21/25; 22/77; 23/23, 31-32; 27/45, 91-92; 29/16-17, 36; 36/20-22, 60-61; 39/2-3, 11, 14, 17, 65-66; 41/13-14; 43/64; 46/21; 51/56-57; 53/59-62; 71/2-4; 106/1-4

Allah'a iman: 2/186; 3/179, 193; 4/59, 65, 170-171, 173, 175;

5/111; 7/158; 10/106; 24/2; 46/31; 48/8-9; 57/7-8; 61/10-12; 64/7-9, 11

Allah'a isyan edenlerin cezası: 3/112; 4/14; 6/15-16; 11/59-60, 64-65; 33/36; 39/13; 72/22-24

Allah'a karşı gelmekten sakınmak (Takva): 2/41, 194, 196-197, 203, 223, 231, 233, 278, 282; 3/50-51, 102, 123-125, 200; 4/1, 131; 5/2, 4, 7-8, 11, 35, 57, 88, 100, 108, 112; 6/72, 155; 8/1, 69; 9/119; 11/78; 15/67-69; 16/2, 52; 22/1; 23/52; 26/106-110, 124-126, 130-132, 142-144, 150, 161-163, 177-179, 183-184; 29/16; 30/30-31; 31/33; 33/1, 55, 70-71; 39/10, 16; 43/63; 48/26; 49/1, 10; 57/28; 58/9; 59/18; 60/11; 64/15-16; 65/1-5; 71/3-4

Allah'a karşı gelmekten sakınanların mükâfatı: 2/189, 194, 212; 3/15-17, 133-136, 172, 179, 196-198, 200; 5/27; 6/32; 7/35, 128, 156-157; 9/4, 7, 36, 123; 10/62-63; 11/49; 12/57, 90-91, 109; 13/35; 15/45-48; 16/30-32; 19/59-63, 71-72, 83-86; 24/52; 25/15-16; 38/49-54; 39/19-20, 33-35, 61, 73-74; 43/33-35, 67-73; 44/51-57; 47/15; 50/31-35; 51/15-19; 52/17-20; 54/54-55; 68/34; 69/48; 77/41-44; 78/31-36; 92/5-7, 14-21

Allah'a karşı gelmekten sakınanların nitelikleri: 2/1-5, 65-66, 177, 3/113-115, 133-134; 7/156-157, 201-202; 19/59-63; 24/34; 38/28; 92/14-21

Allah'a karşı gelmekten sakınmaya teşvik: 2/21, 63, 103, 179, 183, 187, 194, 197, 223; 3/75-76, 120, 125, 172, 179, 186; 4/77, 128-129; 5/8, 65, 93; 6/32, 51, 69; 7/26, 35, 63, 65, 96, 128, 156, 164, 169, 171; 8/29; 9/36, 44, 108-109, 123; 10/6, 31; 11/49; 12/90, 109; 16/52, 128; 20/113; 22/37; 23/23, 31-32, 86-87; 24/52; 26/106-107, 124-126, 142-144, 161-163; 28/83; 37/123-124; 39/27-28; 47/36; 49/3, 13; 58/9; 65/2-5; 74/54-56

Allah'a ortak koşmak (Şirk): 4/36; 6/14, 56, 151; 7/33; 10/89, 105-106; 12/38; 13/36; 16/51, 73, 74; 17/22, 39-40, 111; 18/110; 22/26, 31; 26/213; 28/88; 30/13; 31/13; 40/66; 42/6; 51/51; 72/18

Allah'a ortak koşanlar: 2/165; 4/48, 116-121, 123; 5/72; 6/40-41, 56, 63-64, 88, 100, 106, 136-140, 148-150; 7/189-190; 9/3, 7-11, 17, 28, 33, 113-114; 10/ 104; 11/101, 109, 113; 12/103-108; 13/33-34; 14/30; 15/95-96; 16/26-27, 35, 53-57, 73-74, 86-

88; 17/22, 39-43; 18/14-15, 52; 19/81-82; 21/24, 29; 22/31, 73-74; 23/117; 27/60-64; 29/25; 30/30-35, 42; 33/72-73; 37/149-164; 39/2-3, 8, 65; 40/69-76; 41/4-13; 42/6, 9, 13, 21; 43/15-25; 46/5; 48/6; 53/19-23; 61/9

Allah'a ortak koşmaktan sakindırma: 4/48, 116-117; 5/72; 12/38; 22/31; 39/65; 43/45; 72/1-2, 19-20

Allah'ı anmak (Zikir): 2/152, 198, 200, 203, 230; 3/41; 5/4; 7/205; 8/45; 18/23-24; 33/41; 62/9-10; 73/8; 76/24-25

Allah'ı ananların nitelikleri: 3/191-194; 33/35

Allah'ı anmağa teşvik: 13/28; 22/34-35; 24/36-37; 29/45; 33/21; 87/14-15

Allah'ı hakem kabul etmek: 6/114; 7/87; 10/109; 12/80; 22/68-69; 24/47-51; 27/78; 33/36; 34/26; 39/3, 46; 60/10

Allah'ı tespih etmek: 2/30-32, 116; 3/41; 5/116; 6/100; 7/143, 206; 9/31; 10/9-10; 13/12-13; 15/97-98; 16/1, 3, 57; 17/1, 42-44, 90-93, 107-108; 19/10-11; 20/130; 21/19-20, 22, 26, 87; 23/91-92, 115-116; 24/15-16, 36-37, 41; 25/17-18, 58; 27/7-8, 63; 28/68; 30/17, 40; 32/15; 33/41-42; 34/40-41; 36/36, 83; 37/158-159, 180; 39/4, 67, 75; 40/7, 55; 42/5; 43/12-14, 82; 48/8-9; 50/39-40; 52/43, 48-49; 56/71-74, 95-96; 57/1; 59/1, 23-24; 61/1; 62/1; 64/1; 68/28-29; 69/51-52; 76/26; 87/1; 110/1-3

Allah'ın adaleti: 2/281; 3/25, 108, 117, 161, 182; 4/40, 49, 77, 124; 6/160; 8/50-51, 60; 9/70; 10/4, 44, 47, 54; 11/100-101, 111, 117; 16/33, 111, 118; 17/71; 18/49; 19/60-61; 20/112; 21/47; 22/10; 23/62; 26/208-209; 28/59; 29/39-40; 30/9; 34/25-26; 36/54; 39/69, 75; 40/17, 20, 30-31; 41/46; 45/22; 46/19; 50/29; 99/6-8

Allah'ın âyetlerini menfaat aracı yapmak: 2/41, 79, 174; 3/77, 187; 5/44; 9/8-9; 16/95

Allah'ın bağışlamasını dilemek: 2/198-199, 285-286; 3/159, 193; 4/106; 7/155; 11/52-53, 61, 90; 12/29, 96-98; 14/41; 24/62; 38/34-35; 40/7; 41/6; 47/19; 48/11; 59/10; 60/5; 66/8; 71/9-10, 26-28

Allah'ın benzeri yoktur: 19/65; 42/11; 112/1-4

Allah'ın birligi: 2/133, 163, 255; 3/2, 6, 18, 62-64; 4/87, 171; 5/72; 6/3, 19, 102, 106; 7/59, 65, 73, 85, 140, 158; 9/31; 10/90;

11/14, 50, 61, 84; 13/16, 30; 14/52; 16/2, 22, 51; 17/42, 46, 111; 18/26, 50; 20/8, 14, 98; 21/22, 25, 87, 108; 22/34; 23/23, 32, 116; 25/1-2; 26/213; 27/26, 60-64; 28/70-72, 88; 29/46; 34/27; 35/3; 37/1-4; 38/65; 39/4, 6; 40/1-3, 61-66; 41/6; 43/84; 44/8; 51/51; 59/22; 60/4; 64/13; 73/9; 112/1

Allah’ın birliğinin delilleri: 6/40-41, 46; 16/1-18; 21/22; 23/71; 27/59-64; 40/61-65

Allah’ın dilemesi (Meşieti): 2/90, 105, 142, 212-213, 220, 255, 269, 272; 3/13, 26, 37, 40, 72-73, 129; 4/48-49, 116, 132-133; 5/17-18, 40, 48, 54, 64; 6/35, 39-41, 80, 83, 106-107, 111-112, 133, 137, 148; 7/88-89, 155-156, 175-176, 188; 9/14-15, 26-28; 10/25, 49, 99, 107; 11/32-33, 105-108, 118-119; 12/56, 99, 110; 13/12-13, 26-27, 31, 38-39; 14/4, 11, 19-20, 27; 16/1-2, 9, 35, 93; 17/54, 86; 18/23-24; 22/18; 23/23-24; 24/21, 43, 45-46; 25/10; 27/87; 28/56, 82; 29/20-21, 62; 30/2-5, 37, 48, 54; 32/13; 33/23-24; 34/9, 36, 39; 35/1, 8, 15-17, 22; 36/41-43, 47, 65-67; 39/23, 52, 68; 40/14-15; 42/7-8, 12-13, 19, 27, 29, 32-33, 49, 52-53; 43/19-20, 60; 47/4, 29-30; 48/14, 27; 53/26; 56/63-70; 57/21, 28-29; 59/6; 62/2-4; 74/31, 54-56; 76/28-31; 80/17-23; 81/27-29; 82/6-8; 87/6-7

Allah’ın dostları: 10/62-64

Allah’ın emrine uymak: 2/186; 3/32, 130-132; 4/13, 59, 69-70, 80; 8/1, 20-21, 24; 9/71; 24/52, 54, 56; 33/33, 70-71; 42/36-39, 47; 46/31-32; 48/17; 49/14; 58/13; 64/15-16

Allah’ın hikmeti: 2/250-251, 269; 17/39

Allah’ın ilmi: 2/29-33, 76-77, 94-96, 139-140, 215-216, 220, 231, 233, 235, 255, 270-271, 273, 282-283; 3/5, 29, 62-63, 65-66, 92, 115, 119; 4/32, 39, 45, 63, 69-70, 127, 166-167; 5/7, 61, 97, 99, 109; 6/3, 53, 58-60, 73, 80, 101, 116-117, 119, 124; 7/7, 89, 187; 8/75; 9/16, 42, 44, 47, 78, 94, 101, 105, 115; 10/18, 36, 40, 61; 11/5-6, 13-14, 31, 91-92, 110-112; 12/19, 50, 74-77; 13/8-10, 42; 14/38; 15/24; 16/18-19, 22-23, 27-28, 70, 74, 91, 125; 17/25, 47, 54-55, 84-85; 18/22, 25-26; 19/70; 20/7, 51-52, 98, 103-104, 109-110; 21/4, 26-28, 51, 81, 110; 22/67-68, 70, 75-76; 23/17, 51, 91-92; 24/19, 27-30, 35, 41, 53, 63-64; 25/5-6, 58-59; 26/186-188; 27/24-25, 74-75, 88, 93; 28/56, 69, 85;

29/1-3, 10-11, 42, 45, 52, 62; 30/54; 31/16, 23, 27, 29, 34; 32/5-6; 33/2, 9, 18-19, 40, 51, 54, 63; 34/2-3, 10-11; 35/8, 11, 14, 38, 45; 36/16-17, 76-77, 79; 39/7, 46, 69-70; 40/7, 15-16, 19; 41/22, 53-54; 42/12, 24-25, 27, 49-50; 46/8, 22-23; 47/19, 25-26, 30; 48/11, 18-19, 24, 26-27; 49/1, 13, 16, 18; 50/16, 45; 53/29-32; 57/3-6, 22, 25; 58/3, 5-7, 11-13; 59/18; 60/1-3, 10; 62/6-8; 64/2-4, 11, 17-18; 65/12; 66/3; 67/13-14, 19; 68/5-7; 69/48-49; 72/25-28; 74/31; 79/42-44; 84/10-13, 23; 87/6-7; 100/9-11

Allah’ın indirdiği ile hükmetmek: 4/105; 5/44-50

Allah’ın insanları doğru yola iletmesi: 2/272; 4/174-176; 6/161; 7/42-43; 10/35; 13/31; 16/9; 18/23-24; 19/58; 22/23-24; 25/31; 26/75-78; 29/69; 33/4; 48/1-3, 20; 64/11; 76/2-3; 87/1-3; 90/7-10; 92/12

Allah’ın iradesi: 2/185, 253; 3/108, 176; 4/27-28; 5/1, 6, 41, 49; 6/125; 10/107; 11/34, 105-107; 13/10-11; 22/14-16; 28/4-6; 33/17, 33; 36/20-24, 82; 39/4, 37; 51/56-57; 74/31; 85/12-16

Allah’ın isimleri: 7/180; 17/110; 20/8; 59/22-24

Allah’ın İslâm Dinini tamamlaması: 2/150; 5/3, 6; 12/4-6; 16/81; 48/1-3

Allah’ın işitmesi: 3/181; 58/1

Allah’ın konuşması: 2/253; 4/164; 7/143-144; 20/9-48; 27/7-12; 28/29-35; 78/38

Allah’ın kudreti: 2/19-20, 106, 109, 148, 255, 259, 284; 3/26-27, 29, 165, 189-190; 4/132-133; 5/17, 19, 40, 120; 6/17, 37, 65, 95-99, 133-134; 8/41; 9/38-39; 10/34, 53; 11/4, 19-20, 32-33; 12/21; 13/12-13; 14/19-20; 16/45-46, 65-69, 77-81; 17/67-69, 99; 18/45; 19/8-9, 20-21; 20/51-54; 21/30-33; 22/5-6, 60-61, 65, 70; 23/95; 24/45; 25/45-54, 61-62; 26/7-8; 27/60-64; 28/71-73, 29/19-22; 30/20-25, 46, 50, 54; 31/16, 27-31; 32/27; 34/9, 15-19; 35/1, 12, 41, 44; 36/33-44, 71-73, 79-83; 39/5-6, 51; 40/79-81; 41/9-12, 37-39, 53; 42/9, 29-34, 49-50; 43/40-42; 46/31-33; 48/20-21; 51/58; 57/2; 59/6; 60/6-7; 64/1; 65/12; 66/8; 67/1; 68/17-20; 70/40-41; 71/13-20; 72/12; 75/3-4; 77/20-23; 79/27-33; 80/24-32; 88/17-20

Allah’ın lütfu: 2/250-251; 6/46; 7/10, 26, 69, 74, 86; 10/22, 35, 57-60, 67; 11/61; 12/38, 67-68; 14/32-34; 15/16-22; 16/18, 53,

65, 69, 72, 78-83, **25**/45-50; **26**/132-134; **27**/63, 73; **29**/67; **30**/20-25; **31**/20, 24, 27; **32**/6-9; **35**/3; **40**/61; **42**/10-11; **43**/9-14, 26-29; **45**/12-13; **49**/7-8; **55**/1-4; **62**/2-4; **67**/23; **76**/2; **79**/27-33; **80**/17-20; **90**/7-10

Allah’ın mahlukâti üzerinde düşünmek: **2**/164; **3**/190; **7**/185; **10**/6, 67, 101; **12**/105; **13**/3-4; **16**/10-13, 48, 65-69, 79; **21**/30; **22**/18, 63, 65; **24**/41, 43-44; **25**/45-46; **26**/7-8; **27**/86; **29**/44; **30**/8, 20-25, 37, 50; **31**/20, 29, 31; **32**/26-27; **35**/27-28; **36**/71-73; **39**/21; **42**/32-33; **45**/3-6; **46**/33; **50**/6-11; **51**/20-21; **56**/71-73; **67**/19; **86**/5-7; **88**/17-20

Allah’ın rahmeti: **2**/63-64, 178; **3**/157; **4**/83, 95-96, 113; **6**/12, 15-16, 54; **7**/148-149; **10**/11, 57-58; **11**/43, 47, 62-63, 72-73, 118-119; **12**/91-92; **17**/8, 50, 86-87; **18**/15-16; **19**/1-3, 20-21, 49, 53; **21**/83-84, 107; **23**/74-75, 109, 118; **24**/10, 14, 20-21; **28**/46, 86; **30**/46, 50; **35**/2; **36**/41-44; **40**/7; **42**/28, 47-48; **43**/31-32; **44**/1-6, 42; **67**/28; **90**/11-18

Allah’ın rahmetine hak kazananlar: **3**/47; **7**/55-56, 156-157; **9**/20-21, 99; **11**/58, 66, 94; **12**/56; **18**/65; **21**/74-75, 85-86; **29**/20-21, 51; **33**/43; **40**/8-9; **45**/29-30; **47**/7-8; **48**/25; **57**/28; **76**/30-31

Allah’ın rahmetini dilemek: **2**/286; **3**/8; **7**/155; **17**/23-24; **18**/9-10; **23**/108-111, 117-118

Allah’ın sevdigi kimseler: **2**/195, 222; **3**/76, 134, 146-148, 159; **5**/13, 42, 54, 93; **9**/108; **49**/9; **60**/8; **61**/4

Allah’ın sevmediği kimseler: **2**/190, 204-205; **3**/32, 57, 140; **4**/36, 107; **5**/64, 87; **6**/141; **7**/55; **16**/23; **22**/38; **28**/76-77; **30**/44-45; **31**/18; **42**/40; **57**/22-23

Allah’ın sözü doğrudur: **4**/87, 122; **6**/73, 115, 146; **7**/4-7; **11**/120; **33**/4; **34**/23

Allah’ın şahitliği: **3**/81, 98; **4**/79, 166; **5**/117; **6**/19; **9**/107; **10**/28-29, 46; **11**/54; **13**/43; **17**/96; **21**/78; **29**/52; **33**/55; **34**/47; **41**/53; **46**/8; **48**/28; **63**/1; **85**/4-9

Allah’ın taraftarları: **5**/56; **58**/22

Allah’ın va’di doğrudur: **3**/9, 152, 194; **4**/87, 122; **6**/133-134; **7**/44; **9**/111; **10**/4, 55; **11**/45; **13**/31; **14**/47; **17**/107-108; **18**/21, 98; **19**/59-61; **21**/7-9, 95-97, 104; **22**/47; **25**/15-16; **28**/12-13;

30/1-6, 58-60; 31/8-9, 33; 32/12-13; 33/22; 35/5; 36/51-52; 39/19-20; 40/53-55, 77; 45/31-32; 46/15-17; 48/27; 51/1-6; 52/1-10; 56/88-96

Allah’ın varlığının delilleri: 7/26; **10/31-36; 14/10; 21/30-33; 22/5-6, 61-62; 23/48-49; 29/61; 30/20-25, 46; 31/29-31; 36/33-44, 71-73; 39/21, 38; 41/9-13, 37-39, 53; 42/29, 32; 45/3, 6; 88/17-22**

Allah’ın yaratması: 3/26-27; 6/14, 73, 95, 101; **7/54; 10/3, 31; 13/16; 21/30; 24/45; 25/1-2, 54; 30/17-19; 32/6-7; 37/94-96; 39/62; 40/61-62; 42/49; 51/49; 54/49-50; 87/1-4**

Allah’ın, mülkünde tasarrufu: 2/26, 247, 253, 255, 272; **3/6, 13, 26, 37, 40, 72-74, 129; 5/1, 48, 54, 117-118; 6/17-18, 35, 39, 83, 88, 106-107, 111-112, 133, 137, 148-149; 7/88-89, 100, 128, 155-156, 175-176, 188; 9/105-106, 116; 10/3, 25, 99-100, 107; 12/56, 74, 76, 100; 13/13, 26-27, 31, 38-39, 41; 14/4, 10-11, 27**

Allah’tan başka tapınılan şeyler: 4/116-120; **5/76; 6/71; 7/189-198; 10/18, 34-36, 66; 11/100-101, 109; 12/39-40; 13/14, 16, 33; 14/35-36; 16/17, 20-21, 72-76; 17/56-57, 67; 18/52; 19/41-42, 81-82; 20/87-89, 97; 21/43, 61-67, 98-100; 22/11-13, 62, 71, 73; 25/3, 55; 26/69-73, 91-93; 28/64; 29/17; 30/12-13, 28, 40; 31/10-11, 29-30; 34/22; 35/13-14, 40; 36/23, 74-75; 37/91-96, 123-125; 39/38, 43; 40/20, 41-43, 73-74; 41/47-48; 42/21; 43/86; 46/4-6, 28; 53/19-23**

Allah’tan korkmak (Hasyet): 2/150; **4/77; 5/3, 44; 9/12-13, 18; 33/37-39; 35/18, 37; 36/10-11; 39/23; 50/32-33; 67/12; 70/27; 79/26; 87/9-10**

Allah’tan korkanların nitelikleri: **5/94; 10/15; 14/12-14; 16/49-50; 22/34-35; 23/57, 61; 24/36-37; 39/11-14; 50/45; 55/46, 76; 76/6-10; 79/40-41**

Allah’tan korkmağa teşvik: 7/59; **8/48; 10/15; 11/25-26, 61-63, 84, 102-103; 17/56-57; 23/57-60; 33/21; 39/14-16; 42/31-35; 46/21; 60/6; 70/19, 28**

Amel terazisi: 7/8-9; **21/47; 23/102-103; 101/6-9**

Anne babaya ne zaman itaat edilmez?: 29/8; **31/15**

Anne-babaya iyilik: 2/83, 180, 215; **4/36; 6/151; 13/19-21, 25; 17/23-25; 29/8; 31/14-15; 46/15; 47/22-23**

Antlaşmalar ne zaman bozulabilir?: 8/55-58; 9/12-13

Antlaşmalara bağlı kalmak: Bak. Verilen söze bağlı kalmak.

Arabuluculuk: 2/180-182; 4/34-35, 114, 129; 8/1; 49/9-10

Arafat: 2/198

Arş : 7/54; 10/3; 13/2; 20/5; 23/86-87; 25/59; 32/4; 43/82; 57/4; 69/16-17; 85/15

Ashab-ı Kehf: 18/9-26

Atlar: 8/60; 100/1-6

Avlanmak: 5/1-2, 4, 94-96; 16/14

Ay hâli: 2/222

Ay ve güneş: 6/96; 7/54; 10/5; 13/2; 54/1-2

Âyet: 2/41, 129, 134, 231, 252; 3/4, 7, 19, 58, 70, 98, 101, 108, 113, 118, 164, 199; 4/140, 155; 5/44, 75; 6/4, 93, 98, 124, 126, 130, 157, 158; 7/32, 35, 37, 58, 126, 174; 8/2, 52, 54; 9/9, 11, 65; 10/1, 5, 17, 24, 71, 95, 101; 11/1; 12/1; 13/1-2; 15/1; 16/104-105; 17/59; 18/56-57, 105-106; 19/58; 21/5; 22/16, 52; 23/66, 105; 24/1, 18, 34, 46, 58-59, 61; 25/73; 26/2; 27/1; 28/2, 87; 29/23, 49-50; 30/10, 28; 31/2; 32/22; 33/34; 36/46; 39/59, 71; 40/4, 35, 56, 69; 41/3, 44; 45/6, 8, 11, 31, 35; 46/26-27; 57/9, 17; 58/5; 62/2, 5; 64/10; 65/11; 68/15; 74/16; 78/28; 83/13; 90/19

Âyetleri alaya almak: 2/14-15, 67, 231; 4/140; 9/65

Azap: 2/80; 3/23-24; 5/117-118; 6/40-41, 65; 7/155-156; 10/48-53; 11/8, 84, 105-107; 14/44; 16/45-47; 20/124-127; 22/49; 26/200-207; 27/71-72; 29/53-55; 32/18-21; 34/34-35, 42; 37/176-177; 39/24-26, 47-48; 41/43; 52/7-16; 54/9-42; 57/20; 70/1-3; 72/22-25; 73/11-14; 83/15-17; 85/12; 98/6

Azer: 6/74

Azgınlar: 7/175-176; 15/42, 44; 26/91-103, 224; 37/27-32; 38/55-64; 51/52-55; 52/32; 53/50-52; 68/30-31; 78/21-30; 79/37-39; 96/6-7

B

Bağışlanma dilemek: 2/199; 3/39, 135, 159; 4/62, 64, 106, 110; 5/74; 8/33; 9/80, 113; 11/3, 52, 61, 90; 12/29, 97-98; 18/55; 19/47; 24/62; 27/46; 38/24; 40/7

Baskı ve işkence: 2/191, 193, 217; 8/39

Batıl inançlar: 2/189; 5/103
Batılıclar: 7/172-173; 29/48; 40/78; 45/27
Bedevîler: 9/97-99, 101, 120-121
Bedir Savaşı: 3/13, 123-128; 8/5-9, 41-49, 64-67; 59/14-15
Belkîs: Bak. Sebâ melikesi.
Besmele âyeti: 27/29-30
Biat: 48/10, 18; 60/12
Birlik-beraberlik: 3/103-105; 8/46
Bitkiler: 2/22, 61, 164; 6/95, 99, 141; 7/57-58; 13/3-4; 14/32; 15/19; 16/10-11, 65, 67; 22/5, 63; 23/19-20; 25/48-49; 26/7; 27/60; 29/63; 30/19, 24, 50; 31/10; 32/27; 35/9, 27; 36/33-36; 39/21; 41/39, 47; 43/11; 45/5; 50/7-11; 55/11-12; 56/63-65, 71-73; 57/17; 78/15-16; 79/31; 80/27-32; 87/4-5; 95/4
Borçlanma: 2/282-283
Boş söz: 23/3; 25/72; 28/55
Boşama: 2/227-232, 236-237, 241; 33/49; 65/1-7
Bozgunculuk: 2/60, 205; 7/56, 74, 85, 142; 11/85, 116; 16/88; 26/183; 28/77; 29/36; 42/40-42
Bozgunculuk çikaranlar: 5/64; 10/81; 13/25; 27/14; 28/4; 29/30; 38/28
Bulutlar: 2/164; 13/12; 24/43; 30/48; 35/9; 51/1-5; 78/14-16
Burçlar: 15/16-18; 25/61
Büyü: 113/1-4

C

Cahillerden yüz çevirmek: 4/81; 6/106; 7/199; 15/94; 28/55; 32/30; 37/174; 43/89; 51/54; 53/29; 54/6; 73/10
Calût: 2/249-251
Cariyeler: 4/25, 36; 16/71; 23/6; 24/32-33; 70/30; 90/13
Cebraîl: 2/87, 97-98, 253; 16/102; 19/17, 19; 26/193; 53/6-13; 66/4; 70/4; 78/38; 81/19-21
Cehennem: 2/24; 15/43-44; 66/9; 67/6-8; 70/15-18; 74/26-31; 77/29-33; 81/12; 104/4-9; 111/3
Cehennemden sakınmak: 2/24; 3/131, 192
Cehennemlikler: 2/39, 80-81, 119, 217, 257, 275; 3/10, 116; 4/56;

5/86; 9/113; 10/27; 11/105-107, 119; 13/5, 25; 22/19-22, 51; 23/103-108, 112-115; 25/11-14; 32/20-21; 35/36-37; 36/59-64; 37/62-68; 38/55-64; 39/8, 14-16, 19; 40/6, 43, 45-50, 70-76; 41/19-25; 42/20; 44/43-50; 47/15-16; 50/24-30; 52/11-16; 56/41-56; 57/19; 64/10; 67/6-11; 69/25-37; 70/11-18; 78/21-30; 85/10; 87/11-13; 88/1-7; 101/8-11

Cennet: 2/25; 3/15, 133, 136, 195-198; 4/13, 57, 122; 5/12, 84-85, 119; 9/72, 89, 100; 10/9; 13/35; 14/23; 16/30-31; 18/31; 19/60-63; 20/76; 22/14, 23; 25/15-16; 29/58; 35/33-35; 39/20; 47/12, 15; 48/5, 17; 52/17; 55/46-77; 56/10-38; 57/12, 21; 58/22; 61/12; 64/9; 66/8; 69/19-24; 81/13; 85/11; 88/8-16; 98/8

Cennetlikler: 2/25; 3/107; 4/57; 7/42-49; 9/20-22; 10/9-10, 16; 11/108; 13/19-24; 14/23; 17/71; 18/30-31; 19/60-63; 22/23-24; 25/75-76; 28/83; 35/32-35; 36/55-59; 37/40-61; 38/49-54; 41/30-32; 42/20; 43/67-73; 44/51-57; 46/13-14; 50/31-35; 51/15-19; 52/17-28; 56/10-40; 59/20; 68/34-35; 69/19-24; 74/38-41; 76/5-22; 77/41-44; 78/31-36; 79/40-41; 83/22-28, 34-35; 88/8-16; 101/6-7

Cennetlikler-cehennemlikler: 7/44-53; 13/18; 37/22-74; 42/20; 44/40-57; 59/20

Cezanın suça denkliği: 16/126

Cihad: 3/142; 5/35; 9/19, 41, 73, 81-83, 86-88; 22/78; 25/52; 29/69; 61/10-12; 66/9

Cihad edenlerin nitelikleri: 2/218; 4/95-96; 8/72-75; 9/20-22; 16/110; 29/6, 69

Cimrilik ve cimriler: 2/195; 3/180; 4/37, 128; 9/34-35, 75-79; 17/29, 100; 47/37-38; 53/34; 57/24; 92/8-16

Cinler: 6/100, 128, 130; 7/38, 179; 11/119; 17/88; 41/25, 29; 46/18, 29-32; 51/56-58; 55/33, 37-39; 72/1-19; 114/1-6

Cömertlik: 17/29; 92/5, 17-18

Cûdî: 11/44

Cuma namazı: 62/9-10

Cumartesi: 2/65; 4/47; 7/163

Ç

Çalışmak: 4/32; 28/77; 53/39-41; 92/4

Çocuklar: 2/128-129, 233; 3/14, 38; 7/189; 8/28; 14/40; 25/74; 33/5;
34/37; 46/15; 64/14-15; 66/6

Çocukları öldürmenin haram kılınması: 6/137, 140, 151; 17/31; 60/12
Çok kadınla evlilik: 4/3, 129

D

Dağlar: 13/3; 15/19; 16/15-16, 81; 20/105-107; 21/31, 78-79; 27/61,
88; 31/10; 35/27; 41/9-10; 50/6-7; 52/1-7; 77/25-27; 78/6-8;
79/30, 32; 81/1-3; 88/17-21

Danışma: Bak. Şûrâ.

Darb-ı mesel: Bak. Örnekleme.

Dâvûd (a.s.): 2/250-251; 4/163; 5/78; 6/84; 17/55; 21/78-80; 27/15;
34/10-13; 38/17-30

Demir: 57/25

Deniz avı: 5/96

Denizler: 16/14; 18/60-61, 109; 22/65; 25/53; 27/61; 35/12; 45/12;
52/1-7; 55/19-23; 81/6; 82/3

Dirâr Mescidi: 9/107-110

Dikili taşlar: 5/3, 90

Diller: 30/22

Din Kardeşliği: 9/11; 33/5

Dinde zorlama: 2/256

Dinden dönenler (Mürtedler): 2/217; 5/54; 16/105-106

Dinden dönme (İrtidat): 2/217; 4/137; 5/54; 16/106-109; 47/25

Dini Allah'a has kılmak: 4/145-146; 7/29; 39/2-3, 11-14; 40/13-14,
65; 98/4-5

Doğru kimseler: 5/119; 6/143; 9/119; 27/64; 28/48-49; 33/7-8, 23-24,
35; 49/15; 59/7-8; 67/23-24

Doğru yola erdirilen kimseler: 2/213; 22/16, 54; 24/35, 46; 28/56;
39/17-18, 23; 42/13, 52

Doğru yolu tutmak (Hidayet): 1/6-7; 2/53, 150; 3/103; 6/117; 7/158;
16/15; 20/82; 23/49; 32/3

Doğru yolu tutanların nitelikleri: 2/155-157; 6/125; 7/128; 9/18;
18/17; 27/91-92; 36/20-21; 39/37, 41; 47/17

Doğruluk (Sîdk): 2/23, 94, 111; 5/119; 9/119; 17/80; 27/64; 28/48-49;

33/8, 24, 70-71; 46/16; 47/5; 54/55; 67/23-24

Domuz: **2/173; 5/3, 60; 6/145; 16/115**

Dönüş ancak Allah'adır: **2/28, 45-46, 223, 245, 285; 3/28, 54-55, 83; 5/18, 48, 105; 6/36, 60-62, 108, 164; 7/123-125; 9/94, 105; 10/4, 22-23, 30, 46, 55-56, 69-70; 11/4, 29, 34, 88; 13/30, 36; 19/40; 21/35, 92-95; 22/48; 23/60, 115; 24/64; 26/49-50; 28/38-39, 70, 88; 29/16-17, 21-22, 57; 30/11; 31/14-15, 22-23; 32/10-11; 35/18; 36/20-22, 31-32, 53, 82-83; 39/7, 43-44; 40/43, 77; 41/19-21; 42/10, 14-15; 43/12-14, 84-85; 45/15; 50/43; 53/39-42; 60/4; 62/6-8; 64/3; 75/26-30; 88/25-26; 96/6-8**

Dua etmek: **2/186; 4/32; 6/63-64; 7/55-56, 180; 10/22; 12/85-86; 17/11, 110; 27/62; 32/15-16; 40/60, 65; 55/29**

Dua âyetleri: **1/6-7; 2/126-129, 200-201, 250, 285-286; 3/8-9, 15-17, 26-27, 35, 38, 52-53, 146-147, 191-194; 4/75; 5/24-25, 82-83, 114; 7/22-23, 47, 88-89, 125-126, 151, 155-156; 10/84-85, 88-89; 11/45-47; 12/32-34, 101; 14/35-41, 44; 17/24, 80; 18/9-10; 19/1-10; 20/25-35, 113-114; 21/112; 23/26, 28-29, 38-39, 93-94, 97-98, 117-118; 26/83-89, 117-118, 168-169; 27/18-19; 28/15-17, 20-24; 29/30; 34/18-19; 37/99-100; 38/34-35; 39/46; 40/7-9; 44/10-12; 46/15; 59/10; 60/4-5; 66/8, 11; 71/26-28**

Dünya hayatı: **3/185; 4/77; 6/32; 10/24; 13/26; 18/7-8, 45; 29/64; 40/38-39; 47/36; 57/20**

Dünya hayatını tercih edenler: **3/145; 4/134; 11/15-16; 17/18; 28/79-82; 42/20; 53/29; 79/36-39**

Düşmana karşı hazırlıklı olmak: **3/139; 4/104; 8/60; 47/34-35**

Düşünmek: **2/219; 3/190-191; 6/50; 7/176; 10/24; 13/3; 16/11, 44, 68-69; 30/8, 21; 39/42; 45/13; 59/21**

E

Ebû Leheb ve karısı: **111/1-5**

Ecel : **3/145; 6/2; 7/34; 10/49; 15/4-5; 16/61; 17/99; 23/43; 34/29-30; 35/11; 39/42; 40/67; 63/10-11; 71/1-4**

Elyesa' (a.s.): **6/86; 38/48**

Emanet: **2/283; 4/58; 23/8; 33/72-73; 70/32**

Emanete hiyanet : 8/27

Ensâr: Bak. Muhacir ve ensâr.

Esirler: 2/85; 8/67-71; 47/4-6

Eşine yaklaşmamaya yemin etmek: 2/226-227

Eşler arasında sevgi: 7/189; 30/21

Eşleri ölen kadınlar : 2/234-235, 240

Evlatlar: 4/11-12; 8/28; 9/24, 55, 69, 85; 11/40-46; 14/35, 37, 40; 16/72; 17/6; 18/39, 46; 19/77; 25/74; 26/88, 133; 34/35-37; 42/49-50; 60/3; 63/9; 64/14-15; 71/12, 21; 80/34-36

Evlat edinme: 33/4-5

Evlenilmesi haram olan kadınlar: 2/221; 4/22-25; 60/10

Eyke halkı: 15/78-79; 38/13; 50/14

Eyyûb (a.s.): 4/163; 6/84; 21/83-84; 38/41-44

F

Faiz: 2/275-281; 3/130; 4/160-161; 30/39

Fal okları: 5/3, 90

Fasıklar: 2/26-27, 99; 3/81-83, 110; 5/24-26, 47, 49; 6/49; 7/101-102; 9/8, 24, 53, 67, 80, 84, 96; 10/33; 21/74; 24/4-5, 55; 27/12; 28/32; 29/34; 32/20; 46/20, 35; 59/5, 19; 61/5; 63/6

Fesatçular: Bak. Bozgunculuk çıkaranlar.

Fil sahipleri (Ashab-ı Fil): 105/1

Firavun: 2/49-50; 3/11; 8/52, 54; 10/75, 79, 83, 88, 90, 92; 11/97; 14/6; 17/101-102; 28/3-4, 6, 8-9, 32, 38-40; 29/39; 50/13; 66/11; 69/9; 73/15-16; 79/17; 20-25; 89/10

Firavun ailesi: 3/11; 7/130; 8/50-54; 14/6; 28/7-8; 40/28, 45-46

Firavun'un karısı: 28/9; 66/11

Fitne: 3/7; 4/91; 9/47-48

G

Gafiller: 7/136, 146, 172-173, 179; 10/7-8; 16/108; 18/28; 21/1; 30/7; 36/6

Gaflet: 7/205; 10/90-92

Ganimetler: 3/161; 8/1, 41, 67-69; 59/6-8

Gayb bilgisi: 2/33; 5/109; 7/188; 10/20; 11/31, 49; 16/77; 18/25-26; 27/65, 75; 34/3, 14, 48; 35/38; 39/46; 41/47; 43/84-85; 49/18;

53/35; 57/25; 64/18; 67/25-26; 68/47; 72/26-28

Gayri müslimlere benzemek: 3/105, 156; 8/21, 47; 33/69; 57/16; 59/19

Gazaba uğratılanlar: 1/7; 4/93; 5/59-60; 8/15-16; 24/9; 48/6

Gece ibadeti: 25/63-64; 32/15-16; 39/9; 51/17-18; 73/1-4, 20; 76/26

Gece ve gündüz: 2/164; 3/27; 6/1, 96; 7/54; 10/5, 67; 13/3; 14/32-33; 16/12; 21/33; 22/60-61; 23/80; 24/44; 25/47, 62; 27/86; 28/71-73; 31/29-30; 35/13; 36/37; 39/5; 40/61; 41/37; 45/5; 57/6; 78/10-11; 79/29; 89/1-5; 91/1-4; 92/1-2; 93/1-3

Gece ve gündüz uyumak: 6/60; 25/47; 30/23; 78/9-10

Gece ve gündüzün faydaları: 10/6, 67; 17/12; 25/47, 62; 27/86; 28/71-73; 40/61; 73/6-7

Geçmiş milletlerin başına gelen ibretlik olaylar: 2/65-66, 214; 3/10-13, 137-138; 6/6, 10-11, 42, 45; 7/4-7, 86, 94-103, 134-137, 145, 163, 166, 172-174; 8/50-54; 9/69-70; 10/13-14, 38-39, 73, 90-92, 101-102; 11/44, 58-60, 66-68; 81-83, 89, 94-103, 120; 12/7, 109-111; 13/6, 41; 14/5, 9-17; 15/71-84; 16/26, 112-113; 17/17; 18/59; 19/74; 20/128; 21/11-15, 44, 105-106, 22/42-48; 23/29-30, 44; 25/35-40; 26/65-67, 99-102, 119-121, 139, 157-158, 170-174, 189-190; 27/13-14, 50-58, 69; 28/39-40, 58, 78-81; 29/14-15, 24-25, 33-40; 34/15-19, 45; 35/25-26, 42-44; 36/28-31; 37/79-82, 132-138, 176-177; 38/3, 41-43; 39/25-26; 40/5, 21-45, 82-85; 41/13-18; 43/6-8, 23-25, 54-56; 44/17-29, 37; 46/26-28; 47/13; 50/12-14, 36-37; 51/31-46; 53/50-56; 54/9-42, 51; 59/2, 14-15; 60/4-7; 64/5-6; 65/8-10; 67/18; 68/17-33; 69/4-12; 71/22-25; 73/15-16; 77/16-18; 79/15-26; 85/10; 89/6-14; 91/11-15; 105/1-5

Gemiler: 2/164; 10/22; 14/32; 16/14; 17/66; 22/65; 23/21-22; 30/46; 31/31; 35/12; 36/41-44; 40/79-81; 42/32-34; 43/12; 45/12; 55/24-25

Gıybet etmek: 49/12; 104/1

Gökler ve yeryüzü: 2/22, 29, 116-117, 164; 6/1, 14, 73, 79, 101; 7/54; 10/3, 6; 11/7; 12/101; 13/2-3; 14/10, 19, 32; 15/19-22, 85; 16/3; 17/99; 18/7-8, 51; 20/1-6, 51-53; 21/16, 30-32; 22/65; 23/17; 24/35; 25/58-59; 27/60-61; 29/44, 61; 30/22, 25; 31/10, 25; 32/5; 34/9; 35/1, 41; 36/81; 38/27; 39/5, 38, 46; 40/57, 64; 41/9-

12; **42**/10-11, 29; **43**/9-10; **44**/38-39; **45**/3, 22; **46**/3-4, 33; **50**/6-8, 38; **51**/7-8, 20-22, 47-48; **52**/5-7; **55**/5-7, 10-12; **57**/4; **64**/3-4; **65**/12; **67**/1-5, 15; **71**/15-20; **78**/6-7, 12-13; **79**/27-31; **81**/11; **82**/1-5; **84**/1-6; **85**/1; **86**/1; **88**/18-21; **91**/5-6; **99**/1-6

Gösteriş yapmak: **4**/36-38; **8**/47; **107**/4-7

Gülmek: **53**/42-43, 59, 62

Güneş: **2**/258; **6**/96; **7**/54; **10**/5; **12**/4; **13**/2; **14**/33; **16**/12; **17**/78; **18**/17, 86, 90; **20**/130; **21**/33; **22**/18; **25**/45; **29**/61; **31**/29; **35**/13; **36**/38, 40; **39**/5; **41**/37; **50**/39; **55**/5; **71**/16; **75**/9; **76**/13; **81**/1

Güneş ve ay: **10**/5; **13**/2; **14**/32-33; **21**/33; **25**/45-46; **29**/61; **31**/29-30; **35**/13; **36**/37-40; **39**/5; **41**/37; **71**/15-16; **91**/1-3

H

Habil ve Kabil: **5**/27-32

Hac: **2**/158, 189, 196-200, 203; **5**/1-2, 95, 97; **9**/3, 19; **22**/26-37

Haddi aşanlar: **2**/190; **5**/87; **10**/74; **20**/125-127; **21**/7-9; **26**/150-152; **36**/18-19; **43**/5; **51**/31-34

Haddi aşmak: **2**/178, 190, 194, 231; **3**/112; **5**/2, 87; **7**/55

Hainler: **4**/105-107; **12**/50-52; **22**/38

Hak-Batıl: **2**/42; **7**/118; **17**/81; **18**/56; **22**/62; **31**/30; **34**/49; **40**/5; **42**/24

Hakkın üstünlüğü: **7**/117-118; **8**/7-8; **17**/81; **21**/17-18; **34**/48-49; **42**/24

Haksız iktisab: **2**/188; **4**/29-31, 160-161; **9**/34

Hâmân: **28**/5-8, 38; **29**/39; **40**/23-24, 36-37

Hamd: **1**/2; **6**/1, 44-45; **7**/42-43; **10**/9-10; **14**/39; **15**/97-99; **16**/75; **17**/50-52, 110-111; **23**/26-28; **27**/15, 59, 93; **28**/70; **29**/63; **30**/17-18; **31**/25; **34**/1; **35**/1, 34; **37**/180-182; **39**/29, 73-75; **40**/7, 53-55, 65; **42**/5; **45**/36; **52**/48-49; **64**/1; **110**/1-3

Haram aylar: **2**/194, 217; **5**/2, 97; **9**/5, 36

Haram yiyecekler: **2**/172-173; **5**/1-3, 96; **6**/121, 145; **16**/115-117

Hârûn (a.s.): **2**/248; **6**/84; **7**/121-122, 142, 150; **10**/75, 87; **19**/51-53; **20**/24-32, 42-48, 69-70, 90-94; **21**/48; **23**/45-48; **25**/35-36; **26**/10-13, 43-48; **28**/33-35; **37**/114-122

Hârût-Mârût: **2**/102

Haset: Bak. Kıskanmak.

Haşır: 2/203; 3/12, 157-158; 4/172; 5/96; 6/38, 71-72, 128; 8/24, 36; 10/28, 45; 15/24-25; 17/97; 18/47; 19/66-68; 83-86; 20/102; 23/79; 25/17, 33-34; 27/83; 34/25-26, 40; 37/20-22; 41/19; 42/14-15; 46/5-6; 50/43-44; 58/9; 67/42

Havariler: Bak. İsa'nın havarileri.

Hayâsizlik: 2/169, 268; 4/15-16, 22, 24-25; 7/28, 33, 80; 12/24; 16/90; 17/32; 60/12

Hayır işlemek: 2/110, 148, 197, 215; 3/113-115; 4/114, 127, 149; 5/48; 21/72-73, 89; 22/77; 23/57-61; 73/20

Hayırda yarış: 2/148; 5/48; 23/57-61; 35/32; 57/21

Hayız: Bak. Ay hali.

Hayvanlar: 2/164; 6/38, 142, 146; 16/5-8, 66, 68-69, 80; 22/36-37, 65; 23/21-22; 24/41, 45; 31/10; 35/27-28; 36/71-73; 39/6; 40/79-81; 42/11, 29; 43/12-14; 45/12-13; 45/3-4; 67/19; 79/27-33; 80/24-32; 81/1-6; 88/17-21; 100/1-6

Helâl yemek: 2/168, 172-173; 5/1, 3-5, 87-88, 93; 6/118-119, 138, 142, 145; 16/114-115; 22/30

Helâl yiyecekler: 2/168, 172; 5/1-2, 4-5, 87-88, 96; 6/118-119, 142-145; 7/32; 16/114

Helâlinde yemek: 2/168, 172; 6/118-119, 142; 7/160; 8/67-69; 16/114; 22/30; 23/51; 34/15

Hendek Savaşı: 33/9-27

Hesap: 2/284; 7/6; 13/40; 14/51; 21/1, 47; 23/117; 24/39; 26/112-113; 29/12-13; 33/7-8, 38-39; 51/5-6; 55/31-32; 65/8; 78/27; 82/15, 17; 84/8; 88/26; 102/8; 107/1-3

Hırsızlık: 5/38; 12/70, 73, 77, 81

Hiyanet: 3/161; 4/105, 107; 5/13; 8/27, 58, 71; 12/52; 22/38; 40/19; 66/10

Hicâp: Bak. Örtünme.

Hicr halkı: 15/80-84

Hicret: 4/97-100; 9/40; 29/56

Hidayet: Bak. Doğru yolu tutmak.

Hikmet: 2/269

Homoseksüellik: 7/80-81; 27/54; 29/28-29

Hoş görmek: 2/109; 5/13; 24/22; 43/87-89; 64/14

Hristiyanlar: 2/62, 111, 113, 120, 135, 140; 5/14, 18, 51, 69, 82; 9/30; 22/17

Hûd (a.s.): 7/65-72; 11/50-60, 89; 26/123-140; 40/30-31; 41/13-16; 46/21-26; 50/12-13; 51/41-42; 53/50-52; 54/18-22; 69/4-8; 89/6-8

Hudeybiye Sözleşmesi: 48/10-20

Hulü’: Bak. Kadının boşanmak için bedel vermesi.

Huneyn Gazvesi: 9/25, 27

Hüdhûd: 27/20-28

Hüküm Allah’ındır: 12/39-40, 67; 13/41; 28/70, 88; 30/1-5; 40/11-12

İ

İfk Olayı: Bak. Aişe’ye (r.a.) iftira.

İbadeti Allah'a has kılmak: 1/5; 2/172; 6/162; 7/70; 12/40; 16/114; 17/23; 29/56; 39/14-15, 65-66; 41/37-38; 43/26-27; 114/1-3

İbrahim (a.s.): 2/124-127, 130, 132-133, 135-136, 140, 260; 3/65, 67-68, 84, 95, 97; 4/54, 125, 163; 6/74-75, 83, 161; 9/70, 114; 11/69, 74-76; 12/6, 38; 14/35; 15/51; 16/120, 123; 19/41, 46, 58; 21/51, 60, 62, 69; 22/26, 43, 78; 26/69; 29/16, 31; 33/7; 37/83, 104, 109; 38/45; 42/13; 43/26; 51/24; 53/37; 57/26; 60/4; 87/19

İbrahim ailesi: 3/33-34; 4/54-55

İbrahim (a.s.)'ın karısı: 11/69-73; 51/24-30

İbrahim (a.s.)'ın soyu: 2/127-128; 3/33-34; 4/54; 6/84-90; 19/58; 21/72-73; 29/27; 37/112-113; 57/26

İçki: 2/219; 4/43; 5/90-91

İddet: 2/228, 235; 65/1-4; 33/49

İdris (a.s.): 19/56-57; 21/85-86

İffet: 2/273; 23/1-7; 24/33; 33/35; 70/19-31

İftiracılar: 7/152; 11/50; 16/56, 87, 105, 116; 28/75; 29/12-13; 46/27-28

İhlâş kimselerin nitelikleri: 12/23-24; 15/39-42; 17/64-65; 38/82-83

İhsân: Bak. İyilik etmek.

İkiyüzlüler: Bak. Münafiklar.

İlâ: Bak. Eşine yaklaşmamaya yemin etmek.

İlyas (a.s.): 6/85; 37/123-132

İlim: 6/80-81, 97-98, 104-105; 7/32; 10/5, 55; 12/68; 16/38, 43; 21/7;

23/84-85, 88-89; **27/50-52**; **28/57**; **29/64**; **30/1-7**, 22, 30; **31/25**; **34/28**, 36; **39/25-26**, 49-50; **40/57**; **41/1-3**; **44/38-39**, **45/25-26**, 32-34; **52/45-47**; **61/10-11**; **62/9**; **68/33**; **71/1-4**

İman (Ye's hâlinde) iman: **4/18**; **6/158**; **10/90-92**; **26/200-203**; **32/28-30**; **34/51-52**; **40/82-85**; **44/10-16**

İman-Salih amel ilişkisi: **2/25**, 62, 82, 277; **4/57**, 124, 172-173; **5/9**, 69, 93; **7/42**; **10/4**; **13/29**; **14/23**; **18/30**, 88, 107; **19/59-60**, 96; **20/82**; **22/14**, 23, 49-50, 56; **24/55**; **26/227**; **29/7**, 9, 58; **30/44-45**; **31/7**; **32/18-19**; **34/4**, 37; **35/7**; **38/24**, 28; **40/40**, 58; **41/8**; **42/22-23**, 26; **45/21**, 30; **47/2**, 12; **48/29**; **64/9**; **65/11**; **84/25**; **85/11**; **95/4-6**; **103/1-3**

İmran ailesi: **3/33-34**

İmrân'ın karısı: **3/33-37**

İnfak: Bak. Allah yolunda harcamak.

İncil: **3/3**, 48, 65; **5/47**, 110; **7/157**; **9/111**; **48/29**; **57/27**

İnkâr edenler: **2/6**, 8, 23-24, 26, 29, 61, 89-90, 98, 102, 104, 121, 126, 161-162, 191, 211-212, 253-254, 257, 264, 276; **3/1-4**, 12-13, 19, 21-22, 32, 56, 86-91, 96-98, 106, 112, 116, 126-128, 130-131, 140-141, 151, 156, 162, 176-178, 195-196; **4/18**, 36, 39, 41-42, 44-46, 56, 101-102, 115, 131, 136-137, 140, 150-151, 160-161, 167-170; **5/3**, 5, 10, 17, 36-37, 44, 67, 72-73, 78, 81, 86, 101-104, 114-115; **6/1-10**, 25-30, 39, 70, 89, 116, 122, 125, 130, 132, 155-159; **7/27-30**, 36-41, 50-53, 64, 71-72, 77-78, 90-93, 96, 101-102, 146-147, 175-178, 182-185; **8/7**, 12-14, 17-19, 22-23, 30-40, 47, 50-59, 65, 73; **9/1**, 3, 12-13, 17, 25-26, 32, 37, 49, 62-63, 68, 73, 90, 124-125; **10/4**, 7-8, 45, 69-70, 73, 100-102; **11/5**, 15, 17, 22, 59-60, 66-68, 74-76, 105-107; **12/37**, 87; **13/5-6**, 12-14, 18, 30-35, 42; **14/2-3**, 7-9, 13-20, 28-30; **16/26-28**, 33-34, 38-39, 60, 63, 71, 84, 88, 104-109, 112-113; **17/8-10**, 60, 67, 69, 72, 89, 97-98; **18/32-44**, 56, 100-106; **19/37-40**, 68-70, 73, 77-84; **20/47-48**, 60-61, 99-101, 133-135; **21/1-3**, 36-46, 77, 90-100; **22/3-4**, 8-10, 19-22, 25, 42-44, 46-47, 55, 57, 72; **23/24**, 33, 44-48, 52-56, 63-77, 117; **24/55**, 57; **25/11-14**, 32-44, 50, 55, 60, 77; **26/139**, 157-158, 170-174, 189-190; **27/4-5**, 40-43, 50, 52, 57-58, 60-62, 65, 82-85; **28/38-42**, 46-48, 81-82; **29/23-24**, 47, 55; **30/16**, 44-45, 58, 60; **31/6-7**, 12, 23-24, 32;

32/28-29; 33/7-8, 25, 64-28; 34/5, 31-38, 43-46; 35/6-7, 25-26, 36-40; 36/1-10, 28-32, 59, 70, 37/11-15, 81-82, 127-128, 133, 136, 167, 170, 174-179; 38/1-14, 27, 84-85; 39/2-3, 7-8, 22, 32, 55, 59, 63, 66-67, 71-72; 40/4-6, 10-14, 49-50, 69-76, 82-85; 41/13-14, 26-29, 44, 50-54; 42/16, 26, 35; 43/6-8, 24-25, 29-42, 57-62, 79-80, 87-89; 44/40, 50; 45/7-11, 18-19, 31-35; 46/1-11, 20, 31-32, 34; 47/1-3, 7-9, 12, 32, 34; 48/13, 22-26; 50/1-11, 20-30; 51/7-9, 52-53, 59-60; 53/27-28, 59-62; 54/1-14; 60/1-2, 13; 61/5, 7-8; 64/5-6, 10; 65/8-10; 67/6-11, 20-21, 27-30; 70/1-3; 36-44; 71/26-27; 72/15-17; 74/31; 75/20-36; 76/4, 27-28; 78/40, 80/40-42; 83/34-36; 84/20-24; 85/17-20; 86/15-17; 87/9-17; 88/21-26; 89/15-26; 90/19-20; 93/1-6

İnkâr edenlerden yüz çevirmek: 6/70, 91; 15/1-3; 23/52-54; 32/28-30; 37/174-179; 43/82-83; 51/52-54; 52/45; 53/27-30; 54/4-6; 70/40-42; 74/11-17

İnkâr edenlere mühlet tanınması: 3/178; 6/110, 112, 137, 158; 7/180, 186; 10/11, 19, 102; 13/32; 14/10; 15/2-3; 16/61; 18/58; 20/128-129; 21/108-111; 22/42-44; 23/54-56; 29/65-66; 35/45; 39/8; 41/45; 42/14, 21; 43/83; 70/40-42; 86/15-17

İnkâr edenlerin kiyamet günü dünyaya dönme arzuları: 6/27; 14/44; 23/99-100; 26/96-102; 32/12; 35/36-37; 39/55-59; 40/10-11; 42/44

İnsan hayatının devreleri: 2/28; 7/24-25; 16/70; 22/66; 30/11, 40; 36/68; 45/25-26

İnsan ve nitelikleri: 2/204-207; 4/27-28; 7/181; 10/19; 11/118-119; 12/53; 14/34; 17/11, 67, 100; 18/54; 21/37; 30/8, 36; 31/6, 20; 42/48; 43/15; 70/19-23; 76/2-3; 80/17-19; 82/6-7; 89/15-20; 90/4; 96/6-7; 100/1-8; 103/1-3

İnsan ve tabiat: 7/22-25; 20/55; 23/79; 67/24; 71/17-20; 77/25-27

İnsanın Rabbine karşı düşmanlığı: 16/4; 36/77

İnsanın yaratılışı: 3/6, 59; 4/1; 6/2, 98; 7/11, 189; 10/4; 15/26-27; 16/70; 18/37, 51; 21/37; 22/5; 26/75-78; 30/20, 40; 31/28; 36/20-22, 77-79; 37/11; 39/6; 40/57, 64; 41/21, 47; 42/11; 43/87; 45/3-4; 49/13; 50/16; 51/56; 53/42-46; 55/1-4, 14-15; 56/57-59; 64/2-3; 67/22-24; 70/19-22, 36-39; 76/28; 78/6-8; 82/6-8; 86/5-8; 90/1-10; 91/7-9; 92/1-4; 95/1-5; 96/1-2

İnsanın yaratılış evreleri: 2/28; 16/70, 78; 18/37; 22/5; 23/12-16; 30/20, 54; 32/5-9; 35/11; 36/68; 39/6; 40/67; 46/15; 71/13-14; 75/36-39; 76/1-2; 77/20-23; 80/17-20

İnsanın yeryüzünde halife oluşu: 2/30; 6/165; 10/13-14, 73; 11/56-57; 27/62; 35/39

İntihar: 4/29-30

İrem: 89/7

İrtidat: Bak. Dinden dönme.

İsa (a.s.):

İsa'nın babasız olarak doğması: 3/45-47, 59-63; 19/16-30

İsa'nın havarileri: 3/52-53; 5/12-13; 57/27; 61/14

İsa'nın Hz. Muhammed'in geleceğini müjdelemesi: 61/6

İsa'nın mucizeleri: 3/45-51; 5/110

İsa'nın nitelikleri: 3/48-50; 4/171-173; 6/85; 19/27-35; 21/91; 23/50; 43/57-59

İsa'nın tevhide çağrıması: 5/17, 72-75, 116-118; 9/30-31; 19/34-40; 33/7; 36/32; 42/13; 43/63-64; 61/6

İsa'ya İncil'in ve mucizelerin verilmesi: 2/87, 253; 3/45-51; 5/46-47, 110; 19/29-30; 57/27; 61/6

Ishak (a.s.): 2/133, 136, 140; 3/84; 4/163; 6/84; 11/71; 12/6, 38; 14/39; 15/51-53; 19/49-50; 21/72; 29/27; 37/112-113; 38/45-47; 51/24-28

İslâm, bütün peygamberlerin dinidir: 2/132-133; 3/81-83

İslâm: 3/19, 85; 5/3; 6/125; 39/22; 61/7

İslâm'a teşvik: 2/208; 3/102; 4/125; 6/14, 71, 162-163; 10/71-72; 11/13-14; 16/81; 21/108; 22/34; 27/81, 91; 39/11-12, 54; 40/66; 41/6, 33; 43/68-70; 46/15-16; 49/14

İslâm ümmetinin nitelikleri: 2/142-143; 3/110; 9/122; 22/78; 35/31-32

İsmail (a.s.): 2/125, 127, 133, 136, 140; 3/84; 4/163; 6/86; 14/39; 19/54-55; 21/85-86; 37/99-107; 38/48

İsra ve Mirâc: 17/1, 60; 53/1-18

İsraf: 6/141; 7/31; 17/26-30; 26/150-152

İsrailoğulları:

Allah'ı görmek istemeleri: 2/55-56; 4/153

Allah'ın İsrailoğullarına lütfu: 2/47, 49-56, 122; 5/20; 7/138-

140; **10**/93; **20**/47, 80-82; **40**/53-54; **44**/30-33; **45**/16

Allah’ın İsrailoğullarından istedikleri: **2**/40-48, 54, 61, 63-64, 72-73, 122-123; **5**/20; **7**/161-162; **14**/5-9; **17**/2; **32**/24

Buzağıyi ilâh edinmeleri: **2**/51-52, 54, 92-93; **4**/153; **7**/148-155; **20**/83, 93

Cebraîl’e düşmanlıklarını: **2**/97-98

Cumartesi yasağına uymamaları: **2**/65-66; **4**/47, 154; **7**/163; **16**/124

Hayata aşırı düşkünlükleri: **2**/94-96; **62**/6-8

Helâl seyleri kendilerine haram kılmaları: **3**/93-95; **4**/160-161; **6**/143-144

İsrailoğulları ve Firavun: **2**/49-50; **7**/117-128, 134-137, 141; **8**/53-54; **10**/90-92; **14**/6; **17**/103-104; **20**/77-80; **26**/52-68; **28**/38-40; **43**/54-56; **44**/22-31

İsrailoğullarının nitelikleri: **2**/76, 100; **3**/21-24, 75, 78; **4**/44-46, 49-55; **5**/21-24, 41-43, 60-64, 78, 81; **6**/91; **16**/118; **58**/8; **59**/11-15; **62**/5

İsyancılık ve cezalandırılmaları: **2**/58-60, 63-66, 83-86, 92-93, 101, 211; **3**/112; **4**/45-46, 153-162; **5**/12-14, 20-26, 32, 43, 49-50, 70-71, 78, 81; **6**/146-147; **7**/152, 155, 161-169, 171, 175-178; **16**/118; **17**/4-8; **20**/83-97; **22**/42-44; **61**/5

Mukaddes topraklara girmeleri: **2**/58-59; **4**/154; **5**/20-26; **7**/161-162

Musa (a.s.)’a eziyetleri: **33**/69; **61**/5

Hz. Peygamber’i yalanlamaları: **2**/87-88; **3**/184; **5**/70-71; **6**/57-58

Peygamberlerini öldürmeleri: **2**/61, 87, 91; **3**/112, 181-183; **4**/154-155

Sığır kesmeleri olayı: **2**/67-74

Tevrat’ı ihmâl etmeleri: **4**/13, 66, 68

Tevrat’ı tahrif etmeleri: **2**/75, 78-79; **3**/78; **4**/44-46; **5**/13, 41; **7**/169-170

Tevrat’ın bazı hükümlerini gizlemeleri: **2**/76-77, 146, 159-160, 174, 176; **3**/77, **4**/15; **6**/91

Tîh’te dolaşmaları: **2**/57; **5**/24-26; **7**/160; **17**/101-104

Istikamet (Ayrıca bak. Doğruluk): 1/6, 8; 3/51, 100-101; 4/66-68, 174-175; 5/15-16; 6/126, 153, 161; 10/88-89; 11/56, 112; 14/1; 15/41-48; 16/9, 67; 19/23-24, 54; 42/14-15; 44/6, 30-32; 46/13-14; 81/27-28

İyi kimseler: 3/196-198; 76/5-22; 82/13; 83/18-28

İyilik etmek (İhsan): 2/112, 195; 3/172; 4/128; 5/93; 7/35; 12/22; 16/90, 128; 18/30; 28/14; 29/69; 37/78-80, 108-110, 119-121, 129-131; 51/15-16

İyilik edenlerin mükâfatları: 2/195; 3/133-134, 148; 5/84-85, 93; 6/84; 7/56; 9/91, 120; 10/26; 11/114-115; 12/22, 56, 90; 16/30, 128; 22/37; 28/14; 29/69; 31/1-5, 22; 33/29; 37/80, 104-105, 119-121, 129-131; 39/10, 33-35; 46/12; 51/15-16; 53/31-32; 77/41-44

İyiliğin mükâfati: 4/40; 6/160; 27/49; 28/84; 42/22-23

İyiliği emredip kötülükten men etmek: 3/104, 113-114; 9/71, 112; 31/17

İzzet ve şeref: 4/139; 10/65; 35/10; 37/180-182; 63/8

K

Ka'be: 2/125, 127; 3/96-97; 5/97; 9/19; 14/37; 17/1; 22/25-26, 29, 32-33; 52/1-8; 106/1-4

Kabir: 9/84; 22/7; 35/22; 60/13; 102/2

Kader: 6/59; 9/51; 10/107; 16/53; 27/75; 48/11; 54/49; 57/22-23; 85/22

Kadın hakları: 2/228-229, 233, 237; 4/19-21, 127; 6/139; 16/58-59; 43/17; 65/6; 81/8-9

Kadının boşanmak için bedel vermesi: 2/229

Kadının mahremleri: 33/55

Kadınlardır: 2/49, 187, 222-232, 235-237; 3/14, 42; 4/1, 3-4, 7, 11, 19, 22, 24, 32, 34, 43, 75, 98, 127, 129, 176; 5/6; 7/81; 24/31, 60; 27/55

Kadir gecesi: 4/1-6; 97/1-5

Kâfirler: Bak. İnkar edenler.

Kâfirlerden yüz çevirmek: Bak. İnkar edenlerden yüz çevirmek.

Kâfirleri dost edinmek: 3/28; 4/89, 144; 5/51, 57; 9/23-24; 58/22; 60/8-9, 13

Kalem: 68/1-2; 96/3-5

Kalp: 7/43; 10/57; 13/28; 23/78; 32/9; 33/4

Kan: 5/3

Karinca: 27/18-19

Kârûn: 28/76-83; 29/39; 40/23-24

Katil: Bak. Adam öldürmek.

Kazanç: 2/14-16, 78-79, 200-202, 225, 264, 267, 281; 3/25, 155; 4/32, 88, 110-112; 6/3, 70, 120, 128-129, 164; 7/38-39, 96; 9/81-82, 95; 10/7-8, 27, 50-52; 11/85-86; 13/33, 42; 14/18, 49-51; 15/80-84; 18/58; 31/34; 33/58; 35/45; 36/63-65; 39/24, 47-51; 40/17, 82; 41/17; 42/22, 30, 32-34; 45/7-10, 14, 22; 83/10-14; 111/1-3

Kent halkı kissası: 36/13-54

Kevser: 108/1-3

Kiblenin değişmesi: 2/143

Kibleye yönelmek: 2/144, 149-150

Kıdas: 2/178-179, 194; 25/68-69

Kıskanmak: 2/109; 4/54; 5/27-31; 48/15; 113/1-5

Kıyamet gününde hazırlanmak: 2/109; 14/31; 17/71-72; 30/43; 42/47; 56/83-96; 59/18; 69/13-37; 79/34-41; 80/33-42; 84/1-12; 102/1-8

Kıyamet gününün alametleri: 6/158; 54/1-2; 55/37

Kıyamet gününün nitelikleri: 2/48, 113, 123, 165-167, 254, 281; 3/9, 25, 30, 55-57, 105-107, 185; 4/41-42, 87, 141, 159; 5/109-120; 6/12, 22-24, 27-30, 40-41, 93-94, 128-132; 7/8-9, 37-39; 10/28-30, 45, 47, 93; 11/59-60, 84, 102-108; 14/21-23, 31, 40-51; 15/36-38; 16/24-29, 77, 84-89, 92, 111, 124; 17/13-14, 49-52, 71-72, 97; 18/47-49, 52-53, 99-101; 19/37-40, 68-72, 81-87, 93-95; 20/99-112, 123-127; 21/39-40, 47, 95-104; 22/1-2, 17, 55-59, 68-69; 23/16, 76-77, 101-115; 24/23-25, 36-37; 25/17-31, 33-34; 26/87-103; 27/82-85, 87-88; 28/62-67, 74-75; 29/12-13, 25, 54-55; 30/12-16, 43-45, 55-57; 31/33; 32/12-14, 23-25, 28-30; 33/64-68; 34/23-26, 31-33, 40-42, 51-54; 35/14; 36/48-67; 37/20-34; 38/77-81; 39/24, 30-31, 47-48, 60-61, 67-75; 40/10-12, 15-20, 32-33, 44-46, 51-52, 69-76, 82-85; 41/29, 47-48; 42/7-8, 15, 22, 44-47; 43/37-39, 67-68; 45/16-17, 26-35; 46/35; 50/20-35, 41-44; 51/12-14; 52/7-20, 45-46; 53/57-58; 54/1-8, 46-48; 55/37-45; 56/1-7, 47-56; 57/12-15; 58/5-7, 17-18; 60/3;

64/9; 66/7-8; 67/25-28; 68/42-43; 69/1-4, 13-37; 70/1-14, 42-44; 73/11-14, 17-18; 74/8-10; 75/3-15, 20-25; 76/4-22; 77/8-15, 35-40; 78/17-20, 37-40; 79/6-14, 34-41; 80/33-42; 81/1-14; 82/1-5, 17-19; 83/1-12, 34-36; 84/1-19; 86/8-10; 88/1-16; 89/21-30; 99/1-8; 100/9-11; 101/1-11

Kıyamet gününün vakti: 7/187-188; 15/85; 17/99; 18/21; 22/7; 29/5; 31/34; 34/29-30; 38/15-16, 78-81; 40/59; 41/47; 42/17-18; 43/61-66, 85; 45/32; 47/18; 77/1-7; 79/42-46

Kibirlenmek: 17/37-38; 31/18; 40/69-76

Kibirlenenler: 4/36-39, 172-173; 6/93; 7/36, 40, 48, 75-79, 132-133, 146; 10/75; 16/22-23, 29; 29/39; 31/7, 18; 37/34-36, 39/59-60, 72; 40/27, 35, 56, 60, 69-76; 41/37-38; 45/7-8, 31; 46/20; 63/55; 71/7

Kibirlenenlerin nitelikleri: 4/36-37; 9/25-26; 11/9-11; 31/18; 57/22-24

Kilise: 22/40

Kin tutmak: 3/118; 5/8, 14, 64, 91; 40/35; 60/4

Kitap ehli: 2/62, 105, 111, 113, 120, 135-141, 145-146; 3/19-25, 64-73, 78, 98-101, 110-115; 4/153, 159, 171; 5/12-19, 41-53, 57-69, 72-77, 82-85; 22/17; 29/46-47; 57/29; 59/2, 11; 98/1-6

Kitaplara sağ tarafından verilenler: 17/71; 56/27, 40, 90-91; 69/19-24; 74/38-40; 84/7-9; 90/17-18

Komşu: 4/36

Korku namazı: 2/238-239; 4/102-103

Köle azad etmek: 2/177; 4/92; 5/89; 9/60; 24/33; 58/3; 90/11-16

Kötülüğün cezası: 6/160; 27/90; 28/84; 30/41; 40/40; 42/40-41

Kötülük işleyenlerin cezası: 4/18; 12/25; 27/90; 28/84; 35/10; 41/46; 45/15, 21; 53/31

Kötülkülerin örtülmESİ: 5/65; 8/29; 48/4-5; 64/9; 65/4-5; 66/8

Kumar: 2/219; 5/90-91

Kur'an: 2/23-24, 185; 6/19; 10/15, 37-38; 11/13-14; 12/2-3; 15/9, 87; 16/98; 17/9, 41, 45-46, 82, 89, 106; 18/54; 20/2-3; 27/1-6, 76; 25/32; 30/58; 32/2; 38/1

Kur'an'a sarılmak: 3/103; 4/145-146; 6/50-51, 57-106, 153, 155; 7/3; 10/109; 22/78; 43/44; 45/18; 36/10-11

Kur'an'ın isimleri: 2/2, 159, 185; 3/3-4, 7; 4/105, 113; 7/2; 10/1; 15/6, 9; 16/44, 64; 21/50; 25/1; 36/69; 38/87; 39/23; 42/52; 56/81; 64/8

Kurban: 22/36-37; 108/2

Kurtuluşa ermek: 2/189; 3/130, 200; 5/35, 90, 100; 7/69; 8/45; 22/77; 24/31; 62/10

Kurtuluşa erenler: 2/1-5; 3/104, 185; 7/8, 157; 9/20-22, 88; 23/101-102, 109-111; 24/51-52; 28/65-67; 30/38; 31/1-5; 58/22; 59/9, 20; 64/16; 87/14-15; 91/7-9

Kurtuluşa eremeyecek olanlar: 6/21, 135; 10/17, 69, 77; 12/23; 16/116; 20/69; 23/117; 28/37, 82; 91/9-10

Kutsal topraklar: 5/21

L

Lâkap takmak: 49/11

Lânete uğratılanlar: 2/88, 162; 3/86-88; 4/44-47, 51-52, 93, 116-118; 5/13, 60, 78; 7/44; 9/68; 11/18, 59-60, 96-99; 13/25; 15/34-35; 24/7, 23; 33/57, 60, 61, 64-68; 40/51-52; 47/22-23; 48/6

Lât (Put): 53/19-20

Leş: 5/3

Levh-i Mahfuz : 6/38, 59; 8/67-69; 10/61; 11/6; 13/39; 20/51-52; 22/70; 27/38-40; 30/55-56; 33/6; 34/3; 35/11; 36/12; 43/1-4; 50/1-4; 57/22; 85/19-22

Lokmân (a.s.): 31/12-19

Lût (a.s.): 6/86; 7/80-84; 10/74; 11/69-70, 74, 77-83, 89; 15/57-77; 21/71, 74-75; 25/40; 26/160-175; 27/54-58; 29/26, 28-35; 37/133-138; 38/12-14; 50/12-14; 51/31-37; 53/50-55; 54/33-40; 66/10; 69/9-10

Lût (a.s.)'nın karıştı: 7/82-83; 11/81; 15/57-60; 26/167-172; 27/56-57; 29/31-33; 37/133-135; 66/10

Lût ailesi: 15/57-62; 27/56; 54/33-35

Lûtülik: Bak. Homoseksüellik.

M

Madenler: 13/17; 16/12-13; 57/25

Mal sevgisi: 89/15-20; 100/6-8
Medine: 9/120
Medyen: 20/40; 28/22-23, 45
Mehir: 2/229, 237; 4/4, 20-21, 24-25
Mekke: 2/126; 6/92; 14/35, 37; 27/91; 28/57; 29/67; 90/1-2; 95/1-4
Mekke'nin Fethi: 48/1-29; 61/10-13; 110/1-3
Meleklerin nitelikleri: 4/172; 6/61; 7/206; 13/12-13; 15/61-64; 16/49-50; 19/64; 21/19-20, 26-29; 35/1; 37/1-4, 158-166; 38/67-69; 39/75; 40/7-9; 41/38; 42/4-5; 66/3-4, 6; 70/1-5; 77/1-7
Menât (Put): 53/19-20
Merhamet: 3/159; 6/12; 17/24; 19/13; 30/21; 48/29; 90/12-17
Merve: 2/158
Meryem: 3/33-38, 42, 44-47; 4/155-156, 171; 5/17, 72, 75; 19/16-35; 21/91; 23/50
Mescid-i Aksâ: 17/1, 7-8
Mescid-i Haram: 2/144, 149-150, 191, 196, 217; 5/2; 8/34; 9/19, 28; 17/1; 22/25; 48/25, 27
Mescitler: 2/114; 7/31; 9/107-110; 22/39-40; 24/36-38; 72/18
Mescidleri imar edenler: 9/17-18, 28, 108
Misir: 10/87; 12/21, 99
Miras: 4/7, 11-14, 19, 33, 176
Muhacirler ve Ensar: 2/218; 3/194-195; 8/72-75; 9/20-22, 100, 117, 120-121; 16/41-42, 110-111; 22/58-59; 57/7-9; 60/10
Muhammed (s.a.s.):
 Hz. Muhammed'e Kur'an-ı Kerim'in indirilmesi: 2/99, 136, 159; 3/1-3, 7; 4/105, 113, 166, 174; 5/48; 6/19, 92, 114, 155; 7/1-2, 196; 12/1-3; 13/1, 37; 14/1; 15/9, 87; 16/1-2, 43-44, 64, 89, 102; 17/105-106; 18/1; 20/1-4, 99, 113; 21/50; 22/16; 24/1, 46; 25/1; 27/6; 29/47, 51; 32/1-2; 36/1-5; 38/29; 39/1-2, 23, 41; 40/1-2; 41/41-42; 42/7, 17, 52; 43/27, 30; 44/1-3; 45/1-2; 46/1-2; 56/77-80; 57/9; 65/10; 69/40-43; 73/5; 76/23; 97/1
 Vahy esnasında Kur'an'ı acele okumaktan men edilmesi: 20/113-114; 75/16-19; 87/6-7
 İnkârcıların, vahyin inmesine hayretle bakanları: 10/1-2; 38/4-5

Allah'ın Hz. Muhammed'e gaybi bildirmesi: 3/44; 7/101; 9/94; 11/49, 100; 12/102; 18/13; 20/99; 28/44-46; 30/1-6; 38/21-22

Hz.Muhammed'in haber verdiği gaybî haberler: 5/27-31; 18/9-27, 83-99; 53/1-2; 61/6

Hz.Muhammed'in peygamberliğinin evrenselliği: 7/158; 9/33; 34/28; 48/28; 61/9

Hz.Muhammed'e tabi olmak: 7/158; 8/20; 31/15; 43/61

Kâfirlerin Hz. Muhammed'e karşı tutumları: 8/30; 17/73-77; 21/36; 25/41-42

Hz. Muhammed'in hicreti: 9/40

Allah'ın Hz. Muhammed'i uyarması: 2/106-107; 4/105-113; 8/67-69; 9/43; 10/42-44, 99; 33/37; 66/1-5; 80/1-10

Peygamber'le konuşma adabı: 2/104; 3/44-46; 24/63; 49/3-8; 58/8

Muhkem ve Müteşabih âyetler: 3/7

Mûsâ (a.s): 2/51, 53-55, 60-61, 67, 87, 92, 108, 136, 246, 248; 3/84; 4/153, 164; 5/20, 22, 24-25; 6/84, 91, 154; 7/103-104, 115, 117, 122, 127-128, 131, 134, 138, 142-144, 148, 150, 154-155, 159-160; 10/75, 77, 80-81, 83-84; 20/9, 11, 17, 19, 36, 40, 49, 57, 61, 65, 67, 70, 77, 83, 86, 88, 91; 21/48; 22/44; 23/45, 49; 25/35; 26/10, 43, 45, 48, 52, 61, 63, 65; 27/7, 9-10; 28/3, 7, 10, 15, 18-20, 29-31, 36-37, 43-44, 48, 76; 29/39; 33/7, 69; 37/114, 120; 40/23, 26-27, 53; 41/45; 42/13; 43/46; 46/12, 30; 51/38; 53/36; 79/15; 87/19

Mûsâ'nın annesi ve kız kardeşi: 20/37-41; 28/7, 9-13

Mücrimler: Bak. Suçlular.

Mü'minlerin azarlanması: 2/75; 3/142-144, 165; 4/88, 97-99; 9/16, 38, 120; 16/71; 57/16; 61/2-3

Mü'minlerin imtihan edilmesi: 2/155; 3/140-152, 165-167, 179, 186; 5/48, 94; 7/141; 8/17; 10/13-14; 11/7; 16/92; 18/7; 21/35; 23/30; 25/20; 27/47; 29/1, 3; 33/11; 39/49; 47/4, 31; 49/3; 67/1-2; 72/16-17

Mü'minlerin mükâfatları: 2/25, 62, 82, 256-257, 277; 3/57, 122, 145-146, 152-174; 5/65-66; 8/74; 9/44, 88-89, 111-112; 10/9-10; 11/23, 108; 13/29; 14/31; 17/9; 18/30-31, 107-108; 22/23-

24, 49-50; **29/7**, 58-59; **30/14-15**; **31/8**; **33/43-44**; **37/34-49**; **41/8**; **45/28-30**; **48/-5**, 29; **57/7**, 11-12, 19, 21; **61/14-10**; **65/8-11**; **85/11**; **89/27-30**; **93/7-8**; **95/4-6**; **103/1-3**

Mü'minlerin nitelikleri: **5/55**; **8/2-4**, 74; **9/13**, 18, 20, 71-72; **14/31**; **17/9**; **20/82**; **23/1-11**; **24/62**; **33/36**; **42/36-39**; **47/2-3**; **48/29**; **49/15**; **58/22**; **61/10-14**; **90/11-18**; **103/1-3**

Münafıklar: **2/8-20**, 204-206; **3/154**, 167-168, 176-177; **4/60-68**, 72-73, 81-83, 88-91, 138-143, 145-147; **5/41**, 52-53; **8/21**, 49; **9/42-43**, 45-59, 61-70, 73-87, 90, 93-96, 101-110, 124-127; **11/5**; **22/53**; **24/47-50**, 53-54; **29/10**; **33/12-20**, 24, 60-62, 72-73; **47/16-30**; **48/6**, 11-12, 15-17; **57/13-15**; **58/8**, 14-20; **59/11-17**; **63/1-8**; **74/31**

Münafıklarla itaat etmemek: **4/81**; **9/95**; **33/1**, 48

Münafıkları dost edinmek: **4/88-89**

Mürtedler: Bak. Dinden dönenler.

Müşrikler: Bak. Allah'a ortak koşanlar.

N

Nadîroğulları: **59/1-17**

Nafaka: **2/215**, 272-273; **4/8**

Namaz kılanların mükâfatı: **2/277**; **4/122**; **23/1-11**; **35/29-30**; **70/22-35**; **87/14-15**

Namaz kılınması emri: **2/110**, 238-239; **4/77**; **6/72**; **11/114**; **14/31**; **15/98**; **17/78-79**; **19/31**; **20/14**, 132; **21/73**; **22/77-78**; **29/45**; **30/31**; **31/17**; **33/33**; **58/13**; **62/9-10**; **73/20**; **76/25-26**; **93/5**; **96/19**; **108/2**

Namaz kılmaya teşvik: **2/1-3**, 45, 153, 177, 277; **4/162**; **5/12**, 55; **6/162**; **7/170**; **8/2-3**; **9/5**, 11, 18, 54, 71, 112; **13/22**; **14/37**; **19/31**, 55, 59; **22/35**, 41; **23/1-11**; **24/36-37**; **27/1-3**; **31/1-5**; **70/22-23**, 34-35; **74/38-47**

Namaz vakitleri: **17/78-79**; **30/17-18**; **50/39-40**; **76/24-25**

Namaza dair bazı hükümler: **2/238**; **4/43**, 101-103; **9/84**; **22/26**

Nefis arzusuna uyanlar: **4/135**; **20/15-16**; **25/43**; **28/48-51**; **30/29**; **38/26**; **45/23**; **47/14**, 16

Nehirler: **13/3**; **14/32**; **16/15**; **27/61**; **36/34**

Nesh: 2/106; 16/101

Nesr (Put): 71/23

Nezir: Bak. Adak.

Nikâh: 4/3-4, 19-28, 34-35, 128-130; 5/5; 24/32-33; 33/36-38, 50-53; 60/10-11; 64/14; 70/19-31

Nimetler ve sıkıntılar karşısında insanın tutumu: 7/94-95; 10/12, 21-23; 11/9-11; 16/53-55; 17/11, 67-69, 83-84; 22/11-13; 23/73-77; 29/64-66; 30/33-36, 48-51; 31/31-32; 39/8, 49-52; 41/49-52; 42/47-48; 70/19-23; 89/15-20

Nimetleri inkâr: 14/34; 22/66; 28/57; 30/33-34, 51; 31/20; 42/48; 80/17-32; 100/1-7

Nuh (a.s.): 3/33-34; 4/163; 6/84; 7/59-64, 69-70; 10/71-74; 11/25-49; 14/9; 17/2-3, 17; 19/58; 21/76-77; 22/42; 29/14-15; 33/7; 37/75-83; 38/12-14; 40/5, 30-31; 42/13; 50/12; 51/46; 53/52; 54/11-17; 57/26; 66/10; 69/11-12; 71/1-28

Nuh Tûfani: 69/11-12

O

Organların şahitliği: 24/23-24; 36/63-65; 41/19-23; 75/14-15

Oruç: 2/183-185, 187; 33/35

Oturma adabı: 58/11

Ö

Öğüt almak (Tezekkür): 2/221; 6/80, 126, 152; 7/3, 26, 57, 130; 8/57; 10/3; 11/24, 30; 14/25; 16/17, 90; 17/41; 21/84; 23/85; 24/1, 27; 25/62; 28/43, 46, 51; 32/4; 37/152-155; 39/21, 27; 40/58; 44/58; 45/23; 50/36-37; 51/49; 54/15-17, 21-22, 32, 40, 51; 56/62; 69/40-42; 73/19; 80/11-12

Ölçü-tartı: 6/152; 7/85; 11/84-85; 17/35; 21/47; 26/181-183; 42/17; 55/7-9; 57/25

Ölçü ve tartıda hile yapanlar: 83/1-6

Öldükten sonra dirilmek: 2/55-56, 258-260; 4/87; 6/12, 29, 36, 61-62, 133, 154; 7/29, 57; 10/45-46; 11/7; 13/2, 5; 16/38-40; 17/49-52, 97-99; 18/21, 99; 19/66-67; 22/5-7; 23/15-16, 31-38, 81-83; 25/3, 40; 27/65-73; 28/39; 29/19-20; 30/11, 16, 19, 25, 48-50,

56; **31**/28; **32**/10-11; **34**/3, 7-9; **35**/9; **36**/12, 31-32, 48-53, 77-83; **37**/15-19; **41**/39; **43**/9-11; **44**/34-37; **45**/24-26; **46**/17-19, 33; **50**/3-11, 15, 41-42; **53**/45-47; **56**/47-50; **58**/5-6, 17-18; **64**/7; **67**/15; **72**/7; **75**/1-6, 36-40; **78**/1-17; **79**/1-14; **80**/17-22; **81**/1-14; **82**/1-9; **83**/1-6; **84**/1-6; **86**/5-10; **99**/1-6; **100**/6-11

Ölüm: **3**/143, 145, 156-158, 185; **4**/78; **6**/61; **14**/15-17; **15**/97-99; **21**/35; **23**/12-15; **29**/57; **31**/34; **35**/15-17; **39**/30-31, 42; **44**/54-56; **53**/42-44; **56**/60-61, 83-87; **62**/6-8; **63**/10; **67**/1-2; **75**/26-29; **80**/17-21; **102**/1-2

Örneklemme(Darb-ı mesel): **2**/26; **14**/44-45; **16**/75-76, 112-113; **18**/32-44; **22**/73-74; **25**/37-39; **30**/28, 58-59; **36**/13, 78; **39**/27-29; **43**/57-58; **66**/10-12; **74**/31

Örtünme: **24**/31, 60; **33**/33, 53-55, 59

P

Peygamber (s.a.s.)'in hanımları: **33**/6, 28-34; **66**/1-5

Peygambere tabi olmak: **3**/31; **33**/21

Peygamberlerin gönderilmesi: **2**/87, 101, 119, 129, 151; **4**/79, 170; **5**/15-16, 19, 32; **6**/130; **7**/35, 42-43, 52-53, 59, 61, 65-67, 104; **9**/33, 128-129; **10**/74; **11**/96-97; **12**/109; **13**/30, 38; **14**/5; **15**/10-11; **16**/1-2, 36, 43-44, 63, 113; **21**/7-8, 25, 107; **22**/52; **23**/23, 31-32, 42-46; **28**/44-45; **30**/47; **33**/45; **36**/1-4, 13-17; **37**/71-73, 123-124, 133-135, 139-148; **40**/23-24, 78; **41**/13-14; **42**/51; **43**/6-7, 26-29, 45; **44**/3-5, 10-13; **48**/8; **51**/38-39; **57**/25-27; **61**/6, 9; **62**/2-4; **65**/8-11; **71**/1; **73**/15-16

Peygamberlerin gönderilmelerinin hikmetleri: **2**/151; **3**/20, 164; **4**/64, 79-80, 105, 164-165; **5**/15, 19, 92, 98-99; **6**/19, 48-49, 91; **7**/1-2, 60-63, 66-69, 76-79, 182-184, 188; **9**/33; **10**/1-2; **11**/1-2, 12, 25, 88; **13**/7, 30, 40; **14**/1, 5, 44; **15**/88-89; **16**/1-2, 35, 43-44, 64, 82-83; **17**/59, 105; **18**/56; **19**/97; **21**/107; **22**/49-51, 78; **24**/54; **25**/56; **26**/105-107, 114-115, 123-125, 141-143, 160-162, 176-178, 192-194; **27**/91-92; **28**/46-47; **29**/18, 50; **32**/1-3; **33**/45-47; **34**/28, 46; **35**/23-24; **36**/1-6, 10-11, 15-17, 70; **38**/65-70; **39**/41; **40**/15, 18; **42**/6-7, 47-48, 52; **43**/63; **46**/9, 23; **48**/8-9, 28; **50**/28, 45; **51**/50-51; **52**/29; **57**/8; **60**/6; **62**/2-3; **64**/12; **65**/8-11; **67**/24-26; **71**/1-3; **72**/22-23; **79**/42-45; **87**/8-10; **88**/21-23

Peygamberler birer insandır: 3/144; 13/38; 14/10-11; 17/90-94; 18/110; 21/3-8; 23/23-24, 32-34, 45-47; 25/20; 36/13-15; 41/6

Peygamberler günahdan korunmuşlardır: 3/38-39, 161; 5/67; 12/23-24, 33-34; 17/73-77; 38/45-47

Peygamberler tebliğ görevi için ücret istemezler: 6/90; 10/71-72; 11/29, 50-51; 12/103-104; 23/72; 25/57; 26/105-109, 123-127, 141-145, 160-164, 176-180; 34/47; 36/20-21; 38/86; 42/22-23

Peygamberlere itaat: 3/32, 50-51, 132; 4/13, 59, 69, 80; 5/92; 8/1, 20-21, 45-46; 9/71; 24/52, 54, 56; 26/105-110, 123-131, 141-150, 160-162, 176-179; 33/33, 70-71; 43/63-64; 46/30-31; 47/33; 48/17; 49/14; 58/12-13; 64/12; 71/1-4

Peygamberleri alaya almak: 6/10; 9/65; 13/32; 15/11; 21/41; 36/30; 43/7

Peygamberlerin Allah tarafından korunması: 5/67; 15/95-96; 20/65-69; 21/69-71; 29/24, 32-34; 37/97-98, 114-115, 139-147

Peygamberlerin bir kısmı diğerlerinden üstün kılınmıştır: 2/253; 17/55

Peygamberlerin ilâhî lütfâ nail olmaları: 4/113, 166; 6/161; 9/40; 11/48, 58, 66, 94; 12/5-6, 15, 21-22, 24, 33-34, 37-38, 54-56, 90, 99-101, 110; 14/13-14; 17/74-75, 86-87; 19/49-57; 20/25-41; 21/51, 68-90; 23/26-30, 39-41; 26/20-21, 117-120, 168-173; 27/16, 38-40; 28/7-14, 23-25, 30-31, 85; 29/14-15, 24, 27, 31-34; 37/75-81, 99-122, 129-135, 139-148; 38/17-20, 34-43, 45-47; 39/36, 40; 48/26; 54/33-35; 87/6-8; 93/1-8; 94/1-4; 108/1-3

Peygamberlerin ilâhî yardıma nail olmaları: 6/34; 9/40; 10/103; 11/58, 66, 94; 12/110; 21/69-71, 74-77; 29/14-15, 24, 31-33; 37/97-98, 114-117, 171-173; 40/51; 48/1-3; 54/9-14, 33-35; 58/21; 59/6

Peygamberlerin imtihan edilmesi: 2/124; 20/40; 37/101-106; 38/34-40

Peygamberlerle Allah arasında geçen diyaloglar: 2/124, 260; 3/40-41; 7/143-144; 19/7-10; 20/9-48, 83-85; 26/10-17; 28/29-35

Peygamberlerle melekler arasında geçen diyaloglar: 11/69-83; 15/51-65, 72-76; 29/31-35

Putlar: 14/35-36; 22/31, 62 (Ayrıca bak. Allah'tan başka tapınılan şeyler.)

R

Rab (Allah): **1/2; 2/105, 139; 3/51; 5/28, 112, 117; 6/45, 71, 102, 161-162, 164; 7/61, 67-68, 104, 121-122, 134, 172-174, 203; 10/3, 10, 32-33, 37, 94; 11/34, 56-57, 61, 66, 83, 88, 90, 118-119; 12/6, 24, 37, 53, 98, 100-101; 13/6, 16, 18, 27, 30; 14/39; 15/25, 28, 86, 98-99; 16/7, 24, 30, 33, 47, 55, 102, 119, 125; 17/25, 46, 57, 65-66, 102; 18/14, 22-24, 38, 58, 87; 19/1-4, 39, 46-48, 64-65; 20/12, 51-52, 67-70, 83-84, 90; 21/1-4, 55, 89, 92, 112; 22/1, 67, 77; 23/52, 57-59, 86, 93-94, 116; 25/74-75, 77; 26/9, 23-28, 47-48, 68, 77, 104, 109, 122, 127, 140, 145, 159, 164, 175, 180, 188, 191-192; 27/8, 26, 40, 73-74, 78, 93; 28/16-17, 21-22, 30, 33, 37, 53, 63, 68-69, 87; 29/26, 30; 31/33; 32/2-3, 25; 33/2; 34/19, 23, 26, 48, 50; 35/13, 18, 37; 36/16, 25, 27; 37/5, 84, 126, 180, 182; 38/9, 35, 41, 66, 71; 39/6, 10, 31, 54-55, 69, 73; 40/7-8, 11, 27-28, 55, 60, 62-66; 41/9, 14, 23, 30, 38, 43; 42/5, 10, 15-16, 22; 43/46, 64, 82; 44/6-7, 20, 22, 57; 45/17, 30, 36; 46/13, 34; 51/30; 52/7, 48; 53/55; 55/13, 16, 18, 21; 56/74, 96; 57/8, 21; 59/16; 66/5, 11-12; 68/2, 7, 19, 29, 32, 48-50; 69/43, 52; 70/27-28, 40; 72/2-3, 10, 13, 17, 20, 25, 28; 73/8-9, 20; 74/3, 7; 75/12, 30; 76/24-25, 29; 78/36-38; 79/16, 40, 44; 81/29; 82/6; 83/6, 15; 84/6, 15; 85/12; 87/1, 15; 92/19; 93/3, 11; 94/8; 96/1, 3, 8; 97/4; 98/8; 99/5; 100/6, 11; 105/1; 106/3; 108/2; 110/3; 113/1; 114/1**

Rada': Bak. Süt emme.

Ramazan: **2/185**

Rehin: **2/283**

Ress halkı: **25/37-39; 50/12-14**

Rızık: **2/57, 172, 212, 254; 3/27, 37; 5/88, 114; 6/142, 151; 7/160; 10/31, 59; 11/6, 88; 13/26; 15/20; 16/71-72, 114; 17/30-31, 70; 20/131-132; 24/38; 27/64; 28/57, 82; 29/17, 60, 62; 30/37, 40; 34/24, 36, 39; 35/3; 36/47; 40/64; 42/12, 19, 27; 51/22-23, 56-58; 65/2-3; 67/21**

Rızık talep etmek: **14/37; 29/16-17; 30/23, 46; 45/12; 62/9-10; 67/15; 73/7, 20**

Riba: Bak. Faiz.

Riya: **2/264; 4/38, 142; 8/47; 107/6**

Rûh: 17/85; 42/52

Ruhbanlık: 57/27

Ruhu'l-Kudüs (Cebraîl): 2/87, 253; 19/16-19; 70/4; 78/36-38

Rumlar: 30/2-4

Rüşvet: 2/188

Rüya: 12/5, 36-37, 41, 43-49, 100; 17/60; 37/105; 48/27

Rüzgâr: 2/164; 7/57; 15/22; 25/48; 27/63; 30/46, 48-51; 35/9; 42/33; 45/3-5; 51/1-5; 77/1-7

S

Sabır: 2/45; 3/16-17, 124-125, 200; 4/25; 7/87, 127, 137; 8/46, 66; 10/109; 11/9-11, 114-115; 12/18, 83, 90; 13/22-24; 14/5; 16/41-42, 126-127; 18/66-69; 19/64-65; 20/129-130; 22/34-35; 23/108-111; 25/75; 30/60; 31/17, 31; 32/23-24; 34/19; 37/102; 38/17; 42/33, 43; 49/4-5; 90/17; 103/1-3

Sâbiîler: 2/62; 5/69; 22/17

Sabredenlerin nitelikleri: 2/153, 155-157, 249-250; 3/146; 8/46, 66; 11/9-11; 14/5; 16/96, 110, 126; 28/80; 29/58-59; 33/35; 39/10; 41/35; 42/32-33

Sadaka: 2/263-264, 271

Sadaka verenlerin nitelikleri: 2/262, 274; 9/99; 12/88; 33/35; 57/18; 92/5-10, 17-18

Safa: 2/158

Salât-ü Selâm: 33/56

Salih (a.s.): 7/74; 9/72-79; 11/89; 14/9; 22/42; 25/38-39; 27/45-53; 29/38; 38/12-14; 40/30-31; 41/13-14, 17; 50/12-14; 51/43-45; 53/50-52; 54/23-32; 69/4-6; 85/17-20; 89/6-14; 91/11-15

Salih ameller: 4/124; 5/93; 11/9-11; 16/97; 17/9; 18/1-3, 46, 110; 20/74-76, 82, 112; 21/94; 23/51; 25/68-71; 26/224-227; 28/67, 79-80; 30/44-45; 32/18-19; 34/10-11, 37; 35/10, 37; 40/40; 41/33, 46; 45/15; 46/15; 64/9; 65/8-11

Samîrî: 20/88, 95-96

Sapıklar: 3/90; 4/88, 136, 142-143; 6/125, 140; 7/30, 178, 186; 9/115; 13/33; 15/55-56; 16/37; 17/48, 97-98; 18/17, 51; 19/75; 22/3-4; 23/103-107; 27/92; 28/49-50; 30/29; 36/22-24; 37/71-74; 38/26;

39/22-23, 36, 41; **40/32-35**, 73-74; **41/52**; **42/44**; **45/23**; **46/5**; **56/51-55**, 92, 94

Saptırıcılar: **6/118-119**, 144; **18/51**; **22/8-10**; **31/6-7**; **39/8**

Sarhoşluk: **4/43**; **16/67**; **22/2**

Savaş esirleri: **8/67-71**

Savaşılması yasak olan yer ve zamanlar: **2/191**, 217

Savaşta başarılı olmanın etkenleri: **3/13**; **8/45-47**; **22/38-40**; **47/34-35**

Savaştan istisna edilenler: **24/61**; **48/17**

Savaştan kaçanların nitelikleri: **3/153**, 155; **8/15-16**; **9/38-39**, 93; **33/13-17**; **48/16**

Savaştan kaçmak: **8/15-16**, 45

Sebe Melikesi (Belkıs): **27/29**, 34, 42-43

Sebe' halkı: **34/15-21**

Secde âyetleri: **7/206**; **13/15**; **16/49**; **17/107**; **19/58**; **22/18**; **25/60**; **27/25**; **32/15**; **38/24**; **41/38**; **53/62**; **84/21**; **96/19**

Selâm: **4/86**, 94; **10/9-10**; **13/22-24**; **14/23**; **16/28**, 32; **19/46-47**; **20/45-47**; **24/27**, 61; **25/75**; **27/59**; **28/55**; **33/43-44**; **36/55-58**; **37/78-80**, 108-110, 119-121, 129-131, 180-182; **39/73**; **43/87-89**; **51/24-25**; **56/25-26**, 90-91

Semavî dinler temelde birdir: **2/132-133**, 136; **3/1-4**, 48; **4/26**, 163-166; **7/157**; **21/25**, 92; **23/51-52**; **29/46**; **39/65**; **41/43**; **42/1-3**, 13; **43/45**; **46/11-12**, 21; **61/6**; **87/14-19**

Semûd Kavmi: **7/73**; **9/70**; **11/63**, 68, 95; **17/59**; **22/42**; **25/38**; **27/45**; **29/38**; **40/30-31**; **50/14**; **53/50-51**; **69/1-7**; **91/11**

Sığınma talebi: **9/6**

Sîrât-ı Müstakîm: **1/6-7**; **3/51**, 101-102; **4/66-68**, 174-175; **5/15-16**; **6/126**, 153, 161; **11/56**; **14/1**; **15/41**; **16/9**; **19/36**; **22/23-24**, 67; **23/73-74**; **34/6**; **36/1-4**, 60-61; **42/52-53**; **43/43-44**, 61-64; **48/1-3**, 20

Siccîn: **83/8**

Sidretü'l-Münteha: **53/14**, 16

Sihir ve sihirbazlar: **2/101-102**; **7/104-122**, 130-132; **10/75**, 82; **20/56-73**; **26/29-51**, 183-189; **42/46-50**; **113/1-5**

Sofra: **5/112-115**

Sohbet adabı: 2/104; 4/44-46, 114; 49/1-5, 11-12

Sorumluluk eylem ilişkisi: 2/132-134, 139-141, 286; 4/85, 110-112; 6/52, 104, 164; 10/41, 108; 11/35; 14/49-51; 17/7, 15-21; 18/29; 20/11-16; 24/11; 27/91-92; 29/5-6; 30/44; 34/25, 50; 35/18, 39; 39/7, 41; 41/46; 42/15, 30; 45/15; 52/21; 53/33-42; 89/21-26; 109/1-6

Söz ve iş birliği: 2/44; 61/2-3

Su: 2/21-22, 60, 72-74, 164; 6/99; 7/57, 159-160; 8/11; 13/4; 15/22; 16/10, 65; 18/39-41; 20/51-54; 21/30; 22/5; 23/17-18; 24/39, 45; 25/48-49, 54; 27/60; 28/23; 29/63; 30/24; 31/10; 32/27; 35/27; 39/21; 43/11; 56/68-70; 67/30; 69/9-12; 77/20-23, 25-27; 78/14-16; 79/30-31; 80/24-27; 86/5-7

Suçlular (Mücrimler): 6/54-55, 123-124, 147; 7/40-41, 83-84, 133; 8/8; 9/66; 10/13, 17, 50-51, 75, 82; 11/52, 116; 12/110; 14/49-51; 15/12-15; 18/49, 53; 19/85-86; 20/74, 102-104; 25/21-22, 31; 26/99, 200-207; 27/69; 28/78; 30/47, 55; 32/12-14, 22; 36/59; 37/22-39; 43/74-80; 44/22, 37; 45/31; 46/24-26; 51/31-33; 54/47-48; 55/41-44; 74/38-53; 77/16-18, 46-50; 83/29-33

Sûr: 6/73; 18/99; 20/101-102; 23/101; 27/87; 36/51; 39/68; 50/20; 69/13; 78/18

Sûre: 2/23; 9/64, 86, 124, 127; 10/38; 24/1; 47/20

Sûr'un üflenmesi: 18/99; 20/101-102; 23/101; 27/87; 36/51; 39/68; 50/19-21; 69/13-15; 74/8-10; 78/17-18

Süleyman (a.s): 2/102; 4/163; 6/84; 21/78-79, 81-82; 34/12-14; 27/15-44; 38/34-40

Sünnetullah: Bak. Allah'ın kainattaki kanunu.

Süt emme: 2/233; 31/14; 46/15; 65/6-7

Süvâ' (Put): 71/23

§

Şahitlik: 2/282-283; 3/135

Şahitliğin gerekliliği: 2/282-283; 4/135; 5/106-108; 6/152; 33/70-71; 65/2; 70/33

Şahitlikten kaçınmamak: 2/139-140, 282-283; 5/106

Şarap: Bak. İçki.

Şefaat: 2/255; 4/85; 6/51, 70; 7/53; 10/3, 18; 19/85-87; 20/109; 21/26-28; 26/96-101; 30/12-13; 34/23; 39/43-44; 40/18; 43/86; 53/24-26; 74/38-48; 78/38

Şefaatin kabul şartları: 2/255; 19/81-87; 20/109; 21/26-28; 22/47; 32/4; 34/23; 43/86; 53/26

Şehitlik: 2/154; 3/169; 4/69

Şeytan: 4/116-120; 5/90-91; 6/112, 142; 7/22, 27; 8/48; 12/5; 15/31-40; 16/98-99; 17/27, 53, 61-64; 18/50-51; 22/52-53; 23/97-98; 25/29; 26/221-223; 28/15; 34/20; 35/6; 36/60; 43/36; 59/16; 114/1-6

Seytana uymanın yasaklanması: 2/168-169, 208; 6/142; 24/21; 43/62; 22/3-4; 31/21

Şeytanın dostları: 35/176; 4/76, 119-121; 6/121; 7/27, 30; 16/63, 98-100; 18/50; 19/45; 22/3-4

Şeytanın insanlara karşı tutumu: 3/175; 6/112, 142; 7/22, 27; 8/48; 12/5; 14/22; 15/34-35; 16/98-100; 17/27, 53, 61-64; 18/50; 19/44, 83; 22/52-53; 23/97-98; 25/29; 26/221-223; 28/15; 34/20; 36/60; 38/74-82; 43/36-38; 59/16; 67/5; 114/1-6

Şeytanın taraftarları: 35/6; 58/14-19

Şımarıklar: 11/9-11, 116; 13/26; 17/16; 21/11-15; 23/33-41; 34/34-36; 40/69-76, 82-83; 43/23-25; 56/41-50

Şifa: 26/75-80

Şiir ve şairler: 26/224-227; 36/69

Şimşek: 13/12-13; 24/43; 30/24

Şirk: Bak. Allah'a ortak koşmak.

Şu'ayb (a.s.): 7/85-93; 9/70; 11/84-95; 15/78-79; 22/42-44; 26/176-191; 29/36-37; 38/12-14; 50/12-14

Şûrâ: 2/233; 3/159; 42/38

Şükretmek: 2/51-52, 55-56, 151-152, 172, 185, 243; 3/123, 144-145; 4/147; 5/6, 89; 7/10, 58, 143-144; 8/26; 10/59-60; 12/37-38; 14/5, 7, 37; 16/14, 78, 114; 21/79-80; 22/36; 23/78; 27/30-40; 28/73; 29/16-17; 30/46; 31/12-14, 31; 35/12; 36/33-35, 71-73; 39/7, 65-66; 40/60-61; 42/32-33; 45/12; 46/15; 54/33-35; 56/68-70; 67/23

Şükredenlerin nitelikleri: 3/144-145; 7/58; 14/5, 7; 25/62; 27/38-40; 31/12, 31; 34/18-19; 39/7; 42/32-33; 54/33-35

T

Tâğût: 2/256-257; 4/51, 60, 76; 5/60; 16/36; 39/17

Taklit: 2/170; 21/51-67; 31/21

Taklitçiler: 2/170; 7/173-174; 31/20-21; 37/68-70; 43/19-25

Takva: Bak. Allah'a karşı gelmekten sakınmak.

Talak: Bak. Boşama.

Tâlût: 2/246-252

Tebliğ: 3/104, 110, 114, 159; 9/71, 112; 16/35, 37, 125; 17/53; 20/43-44; 22/41; 29/18; 31/17; 41/30-35; 80/1-12

Tecessüs: Bak. Başkasının suçunu araştırmak.

Tedbirli olmak: 4/71, 94; 5/92; 9/122

Temizlik: 74/1-4; 9/107-108; 35/18

Tesettür: Bak. Örtünme.

Tevazu: 4/36, 172-173; 16/23, 29; 17/37-38; 25/63; 31/18-19; 32/15

Tevekkül: 3/121-122, 159-160; 4/81; 5/11, 23; 7/88-89; 9/51, 129; 10/71, 84-85; 11/53-56, 87-88, 123; 12/67; 13/30; 14/10-12, 16/41-42; 25/58; 26/217-220; 27/78-79; 29/58-59; 33/2-3, 48; 39/38; 42/10, 36; 58/9-10; 60/4; 64/13; 65/2-3

Tevekkül edenler: 3/121-122, 159-160; 4/11; 9/51; 10/84-85; 11/87-88; 12/67; 16/41-42; 29/58-59; 39/38; 42/36; 58/9-10; 64/13; 65/2-3

Tevrat: 3/3, 48, 65; 5/43-44, 46, 48, 110; 7/157; 9/111; 21/105; 48/29; 61/6; 62/5

Teyemmüm: 4/43; 5/6

Ticaret: 2/14-16, 282; 4/29; 9/24; 24/36-37; 35/29-30; 62/11

Tövbe: 2/54, 187; 5/33-34, 70-71, 73-74; 7/143; 9/3, 14-15, 25-27, 73-74, 101-106; 11/1-3, 61, 89-90; 20/82; 24/31; 28/65, 67; 30/30-31; 38/21-24; 39/53; 42/25; 66/3-4, 8; 78/38-39

Tövbe edenlerin nitelikleri: 2/54, 159-160, 222; 3/86-90; 4/16-18, 145-146; 5/38-39; 6/54; 7/143, 153, 155-156; 9/10-11, 117-118; 11/1-3, 52, 110-112; 16/119; 17/25; 19/58-63; 20/82, 120-122; 24/4-5; 25/68-71; 28/65-67; 33/23-24, 72-73; 34/9; 39/17-18; 40/7, 9, 13; 42/10, 13; 46/15-16; 49/11; 50/31-32; 58/12-13; 60/4; 66/8

Tövbenin kabul şartları: 2/159-160; 3/86-89; 4/16-17, 145-146; 5/34,

38-39; **6/54**; **7/153**; **9/5**, 7-11; **16/119**; **19/58-60**; **20/82**; **24/4-5**;
25/68-71; **28/65-67**; **39/53-54**

Tövbesi kabul edilmeyenler: **3/90**; **4/18**

Tûr: **2/63**; **4/154**; **19/52**; **28/29**, 46; **52/1**

Tuvâ vadisi: **20/12**; **79/16**

Tübba' Kavmi: **44/37**; **50/14**

U

Uhut savaşı: **3/121-122**, 137-179; **61/4**

Ulu'l-emre itaat: **4/59**; **5/33-34**

Uyku: **39/42**

Uzlaşma: **4/128**; **8/1**; **49/9-10**

Uzzâ (Put): **53/19-20**

Ü

Ümitsizliğe düşmenin yasaklanması: **12/87**; **15/51-56**; **39/53**

Ümmî: **3/75**; **7/157-158**; **62/2**

Üzeyir (a.s.): **2/259**; **9/30**

V

Vahy: **3/44**; **4/163**; **5/111**; **6/19**, 50, 93, 106, 145; **7/116-117**; **8/12**;
10/2, 15, 87, 109; **11/12**, 36, 37, 49; **12/3**, 15, 109; **13/30**; **14/13**;
16/43; **17/39**, 73, 86; **18/27**, 110; **19/11**; **20/13**, 38, 48, 77, 114;
21/7, 45, 73, 108; **23/27**; **26/52**, 63; **28/7**; **29/45**; **33/2**; **35/31**;
38/70; **41/6**, 12; **42/3**, 7, 13, 51-52; **43/43**; **46/9**; **53/4**, 10; **72/1**;
99/5

Vasiyet : **2/180-182**; **5/106**

Vedd (Put): **71/23**

Verilen söze bağlı kalmak: **2/40**, 80; **5/1**; **3/75-76**; **6/152**; **8/72-73**;
9/1-4, 7, 111; **13/19-20**; **16/91-92**; **17/34**; **23/1-11**; **33/13-15**;
70/32

Y

Yağmur : **2/21-22**, 164; **6/99**; **7/57**; **8/11**; **13/17**; **14/32**; **15/22**; **16/10**,
65; **20/51-53**; **22/5**, 63; **23/18**; **24/43**; **25/48**; **27/60**, 63; **29/63**;

**30/24, 46, 48; 31/10, 34; 32/27; 35/27; 39/21; 40/13; 41/39;
42/28; 43/9-11; 45/3-5; 50/9-11; 56/68-70; 78/14-16; 80/24-32**

Yahudi bilginleri (Ahbâr): 5/44, 62-63, 82; 9/31, 34

Yahudilerle hristiyanlar arasındaki ihtilaf: 2/113

Yahya (a.s.) 3/38-39; 6/85; 19/7, 12-15; 21/89-90

**Yakup (a.s.): 2/132-133, 136, 140; 3/84; 4/163; 6/84; 11/71; 12/4, 11,
16-17, 38, 61, 63, 68, 78, 93-94, 97, 100; 19/49-50, 58; 21/72;
29/27; 38/45-47**

Yakup ailesi: 12/4-6; 19/1-6

**Yalan söyleyenler: 3/61, 93-94; 4/48-50; 6/21, 93, 144; 10/17, 59-60,
69-70; 11/18, 93; 16/38-39, 104-105, 116-117; 18/15; 23/90;
24/13; 29/68; 39/2-3, 32, 60; 40/28; 45/7-10; 58/18; 59/11-12;
61/7; 63/1; 69/44-47; 72/4-5**

Yalancı şahitlikten kaçınmak: 4/135; 25/72

**Yalanlayanlar: 3/10-11, 137; 5/10, 86; 6/11, 21, 39, 49, 148, 157;
7/36-41, 64, 72, 92, 96, 136, 146-147, 176-177, 182-186; 8/53-
54; 10/17, 45, 73; 16/36, 113; 22/57; 23/33, 47-48; 25/11, 25-39,
77; 27/83-85; 29/36-37, 68; 30/10, 16; 34/45; 37/127-128;
39/25-26, 32, 54-60; 42/139, 189; 43/24-25; 50/5; 52/11-16;
54/9-35, 41-42; 55/13-77; 56/51-56, 92-95; 57/19; 62/5; 64/10;
68/8-9; 73/11-14; 74/38-46; 75/30-36; 77/15-49; 78/26-28;
82/9-12; 83/10-17; 92/8-16; 96/9-19; 107/1-3**

Yalanlayanlara mühlet verilmesi: 7/182-183; 68/44-45; 73/11

Yaratıkların Allah'ı tesbih etmesi : 2/116; 41/37-38

**Yaratıkların Allah'ın emrine boyun eğmesi: 3/83; 11/56; 13/15;
19/93-94; 22/18; 30/26; 55/5-6**

Yardımlaşma: 5/2

Yardımlaşmak: 5/2; 42/39

Ye'cûc-Me'cûc: 18/94; 21/96

Ye'ûk (Put): 71/23

Yeğûs (Put): 71/23

**Yemin: 2/224-225; 3/77; 5/89; 16/92-96; 58/14-17; 63/1-2; 66/1-2;
68/1-12**

Yemin keffareti: 5/89

Yeryüzü ve gökler: Bak. Gökler ve yeryüzü.

Yetimler: 2/83, 177, 215, 220; 4/2-6, 8-10, 36, 127; 6/152; 17/34; 89/17; 90/15; 93/9

Yıldırıム: 2/19, 55; 13/13; 41/13, 17; 51/44

Yıldızlar: 6/97; 7/54; 16/12, 15-16; 37/6-7; 53/1-2; 55/5-6; 81/1-3; 82/1-3

Yıldızların faydaları: 6/97; 16/15-16; 37/6-7

Yiyecekler: Bak. Helâl yiyecekler, haram yiyecekler.

Yol kesenler: 5/33-34

Yolcu namazı : 4/101

Yûnus (a.s.): 4/163; 6/85-86; 10/98; 21/87-88; 37/123-148

Yûsuf (a.s.): 6/84, 12/4, 7-11, 17, 21, 29, 46, 51, 56, 58, 69, 76-77, 80, 84-85, 87, 89-90, 94, 99; 40/34

Z

Zan: 10/35-36; 49/12; 53/19-30

Zebûr: 4/163; 21/105

Zekât: 2/43, 83, 110, 177, 277; 4/77, 162; 5/11-12, 55; 6/141; 7/156; 9/5-11, 18, 60, 71; 19/31, 54-55; 21/73; 22/41, 78; 23/1-4; 24/56; 27/1-3; 30/38-39; 31/1-4; 33/33; 41/6-7; 58/13; 70/19-25; 73/20; 98/4-5

Zekâtın verileceği yerler: 9/60; 30/38

Zekeriyya (a.s.): 3/35-41; 6/85; 19/1-11; 21/89-90

Zekeriyya'nın karısı : 19/1-8; 21/89-90

Zeyd: 33/37

Zîhâr : 33/4; 58/1-4

Zikir : Bak. Allah'ı anmak.

Zina : 4/16-19, 25-26; 17/32; 23/1-7; 24/2-3; 25/68-69; 60/12; 70/19-31

Zina isnadında bulunmak : 24/4-10, 23-25

Ziyana uğrayanlar: 2/26-27, 121; 3/85; 4/119-121; 5/5, 52-53; 6/12, 20, 31, 140; 7/9, 53, 92, 99, 178; 8/36-37; 9/69; 10/45, 95; 11/21-22, 47; 16/108-109; 18/103-106; 22/11-13; 23/103-115; 27/4-5; 29/52; 39/14-16, 63, 65; 41/22-25; 42/45; 46/17-18; 58/19; 63/9; 103/1-3

Ziyaret adabı: 24/27-29, 58-59, 61; 33/5

Zulmedenler: **2**/59, 114, 140, 145, 165, 229, 254, 258, 270; **3**/57, 93-94, 117, 126-128, 140, 151, 192; **4**/10, 97-99, 168; **5**/29, 45, 51, 72; **6**/21, 33, 42-45, 47, 52, 93-94, 128-129, 135, 144, 157; **7**/4-5, 9, 37, 41, 44-45, 148, 165; **8**/54; **9**/19, 23, 70, 109; **10**/13, 17, 39, 54, 106; **11**/18-22, 37, 44, 67-68, 82-83, 94-95, 100-102, 116; **12**/23, 74-75; **14**/13, 22, 27, 42-46; **16**/28, 85, 112-113; **17**/82, 99; **18**/15, 29, 35, 50-51, 57-59, 87; **19**/38, 72; **20**/111; **21**/3, 11-15, 29; **22**/25, 48, 53, 71; **23**/27, 41; **24**/47-50; **25**/7-9, 19, 27-29, 37; **26**/227; **27**/10-11, 44, 50-52, 83-85; **28**/37, 40-42, 50, 59; **29**/14, 31-33, 49, 68; **30**/9, 29, 57; **31**/10-11; **32**/22; **34**/19, 31-33, 42; **35**/37, 40; **37**/22-39; **39**/24, 32, 47-48, 51; **40**/18, 51-52; **42**/7-9, 21-22, 40-46; **43**/39, 63-66, 74-76; **45**/18-19; **46**/10, 12; **49**/11; **51**/59; **52**/47; **53**/50-52; **59**/17; **60**/9; **61**/7-8; **62**/5; **65**/1; **68**/29; **76**/30-31

Zülkarneyn: **18**/33-98

Zulkifl (a.s.): **21**/85-86; **38**/4

SÜRELERİN ALFABETİK FİHRİSTİ

Süre Adı	Süre No.	Âyet Sayısı	Sahife No.	Süre Adı	Süre No.	Âyet Sayısı	Sahife No.	Süre Adı	Süre No.	Âyet Sayısı	Sahife No.
	(A)			Hûd	11	123	238	Nâzi'ât	79	46	667
Abese	80	42	670	Hûmeze	104	9	700	Nebe'	78	40	665
Âdiyât	100	11	697	(I)				Necm	53	62	586
Ahkâf	46	35	552	İbrahim	14	52	274	Neml	27	93	415
Ahzâb	33	73	461	İhlâs	112	4	704	Nisâ	4	176	86
A'lâ	87	19	682	İnfîtâr	82	19	674	Nûh	71	28	646
Alak	96	19	692	Însan	76	31	659	Nûr	24	64	383
Âl-i İmrân	3	200	59	Înşîkâk	84	25	677	(R)			
Ankebüt	29	69	436	Înşirâh	94	8	690	Ra'd	13	43	267
A'râf	7	206	164	Îsrâ	17	111	301	Rahmân	55	78	594
Asr	103	3	700	(K)				Rûm	30	60	445
	(B)			Kadr	97	5	694	(S)			
Bakara	2	286	3	Kâf	50	45	574	Sâd	38	88	501
Beled	90	20	686	Kâfirûn	109	6	703	Saff	61	14	620
Beyyine	98	8	695	Kalem	68	52	636	Sâffât	37	182	491
Bürûc	85	22	679	Kamer	54	55	590	Sebe'	34	54	472
	(C)			Kâri'a	101	11	698	Secde	32	30	458
Câsiye	45	37	552	Kasas	28	88	425	(Ş)			
Cin	72	28	649	Kehf	18	110	315	Şems	91	15	687
Cum'a	62	11	622	Kevser	108	3	702	Şu'arâ	26	227	402
	(D)			Kiyâme	75	40	657	Şûrâ	42	53	534
Duhâ	93	11	689	Kureys	106	4	701	(T)			
Duhân	44	59	548	(L)				Tâ-Hâ	20	135	339
	(E)			Leyl	92	21	688	Tahrîm	66	12	631
En'âm	6	165	139	Lokmân	31	34	453	Talâk	65	12	629
Enbiyâ	21	112	352	(M)				Târk	86	17	681
Enfâl	8	75	192	Mâide	5	120	116	Tebbet	111	5	704
	(F)			Mâ'ûn	107	7	702	Tegâbun	64	18	626
Fâtiha	1	7	1	Me'âric	70	44	643	Tekâsür	102	8	699
Fâtiur	35	45	479	Meryem	19	98	329	Tekvîr	81	29	672
Fecr	89	30	684	Muhammed	47	38	561	Tevbe	9	129	203
Felâk	113	5	705	Mutaffifîn	83	36	675	Tîn	95	8	691
Fetih	48	29	566	Mücâdele	58	22	607	Tûr	52	49	582
Fil	105	5	701	Müddessir	74	56	654	(V)			
Furkân	25	77	394	Mûlk	67	30	633	Vâki'a	56	96	598
Fussilet	41	54	527	Mû'îmin	40	85	517	(Y)			
	(G)			Mû'îminûn	23	118	373	Ğâsiye	88	26	683
	(H)			Mümtehine	60	13	616	Yâsîn	36	83	485
Hac	22	78	363	Münâfiķûn	63	11	624	Yûnus	10	109	224
Hadîd	57	29	602	Mûrselât	77	50	662	Yûsuf	12	111	254
Hâkka	69	52	640	Mûzzemmil	73	20	652	(Z)			
Hasr	59	24	611	(N)				Zâriyât	51	60	578
Hicr	15	99	280	Nahl	16	128	287	Zilzâl	99	8	696
Hucurât	49	18	571	Nâs	114	6	705	Zuhurf	43	89	540
				Nasr	110	3	703	Zümer	39	75	508

KUR'AN'DAKİ SIRASINA GÖRE SÜRELERİN FİHRİSTİ

Süre No.	Sürenin Adı	Âyet Sayısı	Sahife No.	Süre No.	Sürenin Adı	Âyet Sayısı	Sahife No.
1	Fâtîha	7	1	58	Mücâdele(*)	22	607
2	Bakara(*)	286	3	59	Hasr(*)	24	611
3	Âl-i İmrân(*)	200	59	60	Mümtehine(*)	13	616
4	Nisâ(*)	176	86	61	Sâff(*)	14	620
5	Mâide(*)	120	116	62	Cum'a(*)	11	622
6	En'âm	165	139	63	Münâfiķûn(*)	11	624
7	A'râf	206	164	64	Tegâbûn(*)	18	626
8	Enfâl(*)	75	192	65	Talâk(*)	12	629
9	Tevbe(*)	129	203	66	Tâhirîm(*)	12	631
10	Yûnus	109	224	67	Mûlk	30	633
11	Hûd	123	238	68	Kalem	52	636
12	Yûsuf	111	254	69	Hâkka	52	640
13	Ra'd	43	267	70	Me'âric	44	643
14	İbrahim	52	274	71	Nûh	28	646
15	Hîr	99	280	72	Cîn	28	649
16	Nâhl	128	287	73	Müzzemmil	20	652
17	Îsrâ	111	301	74	Müddessir	56	654
18	Kehf	110	315	75	Kiyâme	40	657
19	Meryem	98	329	76	Însan(*)	31	659
20	Tâ-Hâ	135	339	77	Mürselât	50	662
21	Enbiyâ	112	352	78	Nebe'	40	665
22	Hac(*)	78	363	79	Nâzî'ât	46	667
23	Mü'minûn	118	373	80	Abese	42	670
24	Nûr(*)	64	383	81	Tekvî	29	672
25	Furkân	77	394	82	İnfîtâr	19	674
26	Şu'arâ	227	402	83	Mutaffîfin	36	675
27	Neml	93	415	84	Înşîkâk	25	677
28	Kasas	88	425	85	Bûrûc	22	679
29	Ankebût	69	436	86	Tânk	17	681
30	Rûm	60	445	87	A'lâ	19	682
31	Lokmân	34	453	88	Gâsiye	26	683
32	Seçde	30	458	89	Fecr	30	684
33	Ahzâb(*)	73	461	90	Beled	20	686
34	Seb'e'	54	472	91	Şems	15	687
35	Fâtr	45	479	92	Leyl	21	688
36	Yâsîn	83	485	93	Duhâ	11	689
37	Sâffât	182	491	94	Înşîrah	8	690
38	Sâd	88	501	95	Tîn	8	691
39	Zûmer	75	508	96	Alak	19	692
40	Mü'min	85	517	97	Kadr	5	694
41	Fussilet	54	527	98	Beyîne(*)	8	695
42	Sûrâ	53	534	99	Zilzâl(*)	8	696
43	Zuhûr	89	540	100	Âdîyat	11	697
44	Duhân	59	548	101	Kâri'a	11	698
45	Câsiye	37	552	102	Tekâsür	8	699
46	Ahkâf	35	556	103	Asr	3	700
47	Muhammed(*)	38	561	104	Hümeze	9	700
48	Fetih(*)	29	566	105	Fîl	5	701
49	Hucurât(*)	18	571	106	Kureyş	4	701
50	Kâf	45	574	107	Mâ'ûn	7	702
51	Zâriyât	60	578	108	Kevser	3	702
52	Tûr	49	582	109	Kâfirûn	6	703
53	Necm	62	586	110	Nasr(*)	3	703
54	Kamer	55	590	111	Tebbet	5	704
55	Rahmân	78	594	112	İhlâs	4	704
56	Vâki'a	96	598	113	Felâk(*)	5	705
57	Hâdîd(*)	29	602	114	Nâs(*)	6	705

Not: Yanında (*) işaretli bulunan sûreler Medeni (Medine'de inmiş), diğerleri Mekkî (Mekke'de inmiş)dir.

1

FÂTİHA SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. Yedi ayettir. Kur'an-1 Kerim'in ilk süresi olduğu için "başlangıç" anlamına "Fâtiha" adını almıştır. Sürenin ayrıca, "Ümmü'l-Kitab" (Kitab'ın özü) "es-Seb'ul-Mesâni" (Tekrarlanan yedi âyet)¹, "el-Esâs", "el-Vâfiye", "el-Kâfiye", "el-Kenz", "es-Şîfâ", "es-Şûkr" ve "es-Salât"² gibi başka adları da vardır.

Kur'an'ın içерdiği esaslar öz olarak Fâtiha'da vardır. Zira övgü ve yüceltilmeye lâyik bir tek Allah'ın varlığı, onun hâkimiyeti, tek mabut oluşu, kulluğun ancak O'na yapılip O'ndan yardım isteneceği, bu sûrede özlü bir şekilde ifade edilir.

Fâtiha süresi, aynı zamanda baştan başa eşsiz güzellikte bir dua, bir yakarıştır.

1. Bismillâhirrahmânirrahîm.³

2, 3, 4. Hamd⁴, Âlemlerin Rabbi⁵, Rahmân⁶, Rahîm⁷, he-

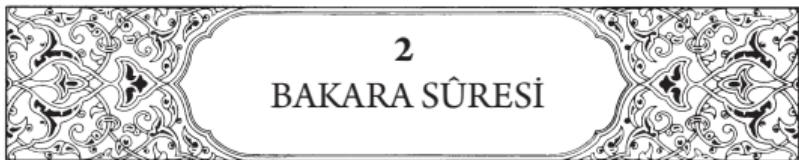
1. "Tekrarlanan yedi âyet" ile ilgili olarak bakınız: Hicr süresi, âyet, 87.
2. Salât, namaz demektir. Hz.Peygamber, namaz
3. Besmele, Neml süresinde müstakil bir âyet olarak yer alırken (27/30), Tevbe süresi hariç Kur'an'ın her süresinin başında da bulunmaktadır. Fâtiha süresinin başındaki besmele, bir görşe göre, sûrenin birinci âyeti sayılmayıp, son âyet iki âyet olarak kabul edilmektedir. "Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla" şeklinde tercüme edebileceğimiz besmeleyi, aslı ifadesi ile okuyup öylece korumak uygun olur. Zira Besmele, tipki ezan ve selâm gibi, tüm müslümanlar arasında ortak bir mesaj niteliği taşımaktadır.
4. Hamd, tüm varlıklarını nimetlendiren sonsuz kudret sahibi Allah'ı yüceltme ifadesidir. Hamd eden insan, Allah'ın nimetlerine konu oluşu bakımından değil, Allah'ın tüm insanları nimetlendirici bir konumda oluşu açısından O'na hamd eder. Bu itibarla, belli bir nimet bir insana ulaşsa da ullaşma da, o insan Allah'a hamd eder. Allah'tan başka, mutlak anlamda nimet verecek hiçbir varlık bulunmadığı için, hamde lâyk tek varlık da Allah'tır.
5. Rabb, "Varlıklar yaratatan, tüm ihtiyaçlarını karşılayarak onları kademe kademe geliştirip olgunluğa ulaştıran Allah" demektir.
6. Rahmân, "Rahmeti çok", "çok merhametli", "sonsuz merhametli" anımlarında, sadece Allah için kullanılan sıfat-isimdir. Tam bir Türkçe karşılığı yoktur. Mû'min olsun, kâfir olsun; iyi olsun, kötü olsun, herkes "Rahmân"ın ifade ettiği rahmetin kapsamındadır. Varlıklar da bu rahmet ve merhametin eseri olarak var olmuşlar ve varlıklarını da yine bu sayede sürdürmektedirler.
7. "Rahîm" kelimesi de, "Rahmân" gibi Allah Teâlâ'nın sıfatlarından biridir. Aynı şekilde, "rahmeti

sap, mükâfat ve ceza gününün (ahiret gününün) mâliki Allah'a mahsustur.

5. (Allahım!) Yalnız sana ibadet ederiz ve yalnız senden yardım dileriz.
- 6, 7. Bizi doğru yola, kendilerine nimet verdiklerinin yolu-na ilet; gazaba uğrayanlarinkine ve sapıklarinkine de-ğil.

çok”, “çok merhametli”, “sonsuz merhametli” anlamlarını taşır. Ancak “Rahmân”, Allah Teâlâ’ya has bir sıfat-isim iken, “Rahîm” insanlar için de kullanılabilir. Nitekim Tevbe süresi 128.âyette, bu sıfat Hz.Peygamber için de kullanılmıştır.

Medine döneminde inmiştir. Kur'an-ı Kerim'in en uzun süresi olup **286** ayettir. Adını, **67-73.** ayetlerde yer alan "bakara (sığır)" kelimesinden alır. Süre, İslâm hukukunun ana konularıyla ilgili pek çok hüküm içermektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2.** Bu, kendisinde şüphe olmayan kitaptır. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için yol göstericidir.
- 3.** Onlar gaybe² inanırlar, namazı dosdoğru kilarlar, kendilerine rızık olarak verdiğimizden de Allah yolunda harcarlar.
- 4.** Onlar sana indirilene de, senden önce indirilenlere de inanırlar. Ahirete de kesin olarak inanırlar.
- 5.** İşte onlar Rab'lerinden (gelen) bir doğruyol üzeredirler ve kurtuluşa erenler de işte onlardır.

- 1.** Kur'an-ı Kerim'de yirmi dokuz sûrenin başında yer alan bu gibi harflere "Hurûf-i mu-kattaa" veya "Mukatta'ât" (Arap alfabetesindeki adlarıyla, tek tek okunan harfler) denir. Anımlarını kesin olarak bilmemişiz bu harfler üzerinde tefsir bilginleri çeşitli görüşler belirtmişlerdir. Bunlar arasında, bu harflerin; başında bulunduğu sûrenin adı, ya da Allah Teâlâ ile Hz.Peygamber arasında birer şifre olduğu görüşleri ağırlık kazanmıştır.
- 2.** Gayb, sözlükte görme duyusuyla algılanamayan şey demektir. Kelime (gayb), "duyu-ların kapsamına girmeyen gizli her şey" anlamında kullanılır. Bir şeyin "gayb" oluşu, Allah'a göre değil insanlara göredir. Zira Allah'ın ilminin dışında kalan hiçbir şey yoktur. Allah'a, meleklerle, ahiret gününe, cennet ve cehenneme, kadere inanmak "gaybe iman" konuları arasındadır.

6. Küfre saplananlara gelince, onları uyarsan da, uyarmasanda, onlar için bırdır, inanmazlar.³
7. Allah, onların kalplerini ve kulaklarını mühürlemiştir. Gözleri üzerinde de bir perde vardır. Onlar için büyük bir azap vardır.
8. İnsanlardan, inanmadıkları hálde, "Allah'a ve ahiret gününe inandık" diyenler de vardır.
9. Bunlar Allah'ı ve mü'minleri aldatmaya çalışırlar. Oysa sadece kendilerini aldatırlar da farkında degillerdir.
10. Kalplerinde münafiklikten kaynaklanan bir hastalık vardır. Allah da onların hastalıklarını artırmıştır. Söyledikleri yalanla karşılık da onlara elem dolu bir azap vardır.
11. Bunlara, "Yeryüzünde fesat çıkarmayın" denildiğinde, "Biz ancak ıslah edicileriz!" derler.
12. İyi bilin ki, onlar bozguncuların ta kendileridir. Fakat farında degillerdir.
13. Onlara, "İnsanların inandıkları gibi siz de inanın" denildiğinde ise, "Biz de akılsızlar gibi iman mı edelim?" derler.⁴ İyi bilin ki, asıl akılsızlar kendileridir, fakat bilmezler.
14. İman edenlerle karşılaşlıklar zaman, "Inandık" derler. Fakat şeytanlarıyla (münafık dostlarıyla) yalnız kaldıkları zaman, "Şüphesiz, biz sizinle beraberiz. Biz ancak onlarla alay ediyoruz" derler.
15. Gerçekte Allah onlarla alay eder (alaylarından dolayı onları cezalandırır); azgınlıkları içinde bocalayıp dururlarken onlara mühlet verir.

3. Burada kastedilen, dünyada kâfir olarak yaşayıp sonunda Ahirete de kâfir olarak intikal edeceği, Allah tarafından bilinen inkârcılardır.
4. Âyetin bu kısmı, "Onlara, insanların inandıkları gibi siz de inanın" denildiğinde ise, "Biz, akılsızların iman ettiği gibi mi iman edelim?" derler." şeklinde de tercüme edilebilir.

16. İşte onlar, hidayete karşılık sapıklığı satın almış kimselerdir. Bu yüzden alışverişleri onlara kâr getirmemiş ve (sonuçta) doğru yolu bulamamışlardır.

17. Onların durumu, (geceleyin) ateş yakan kimsenin durumuna benzer: Ateş tam çevresini aydınlatlığı sırasında Allah ışıklarını yok eder de onları göremez bir şekilde karanlıklar içinde bırakıverir.

18. Onlar sağırdırlar (gerçekleri işitmeyen), dilsizdirler (gerçekleri konuşmazlar), kördürler (gerçekleri görmezler). Artık (hakka) dönmezler.

19. Yahut onların durumu, gökten yoğun karanlıklar içinde gök gürültüsü ve şimşekle sağanak hâlinde boşanan yağmura tutulmuş kimselerin durumu gibidir. Ölüm korkusuyla, yıldırım seslerinden parmaklarını kulaklarına tikarlar. Oysa Allah, kâfirleri çepeçevre kuşatmıştır.

20. Şimşek neredeyse gözlerini al verecek. Önlerini her aydınlatışında ışığında yürürlar. Karanlık çökünce dikilip kalırlar. Allah dileseydi, elbette onların işitme ve görme duyularını giderirdi. Şüphesiz Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize ibadet edin ki, Allah'a karşı gelmekten sakınınız.

22. O, yeri sizin için döşek, göğü de bina yapan, gökten su indirip onunla size rızık olarak çeşitli ürünler çıkarandır. Öyleyse siz de bile bile Allah'a ortaklar koşmayın.

23. Eğer kulumuza (Muhammed'e) indirdiğimiz (Kur'an) hakkında şüphede iseniz, haydin onun benzeri bir süre getirin ve eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah'tan başka şahitlerinizi çağırın (ve bunu ispat edin).

24. Eğer, yapamazsanız -ki hiçbir zaman yapamayacaksınız- o hâlde yaktı insanlarla taşlar olan ateşten sakının. O ateş kâfirler için hazırlanmıştır.⁵

25. İman edip salih ameller işleyenlere, kendileri için; içinden ırmaklar akan cennetler olduğunu müjdele. Cennetlerin meyvelerinden kendilerine her rızık verilişinde, "Bu (tipki) daha önce (dünyada iken) bize verilen rızık!" diyecekler. Hâlbuki bu rızık onlara (dünyadakine) benzer olarak verilmiştir. Onlar için orada tertemiz eşler de vardır. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

26. Allah, bir sivrisineği, ondan daha da ötesi bir varlığı örnek olarak vermekten çekinmez. İman edenler onun, Rablerinden (gelen) bir gerçek olduğunu bilirler. Küfre saplananlar ise, "Allah, örnek olarak bununla neyi kastetmiştir?" derler. (Allah) onunla (ondan ders çıkarıp çıkarmamaları ile) birçoklarını saptırır, birçoklarını da doğru yola iletir. Onunla ancak fasıkları saptırır.⁶

5. Müşrikler Kur'an'ın Allah kelamı olduğunu inkâr ediyor, onu Hz. Muhammed'e birilerinin yazdırdığını, onun bir şiir olduğunu söylüyorlardı. Allah da onları bu iddialarını ispatlamaya çağırıp "Madem" diyordu, "Kur'an Allah kelamı değil de bir beşer sözüdür, öyle ise siz de onun gibi bir kitap (İsrâ, 17/18), sûreleri gibi on sûre (Hûd, 11/13), bir sûre (Yûnus, 10/38), hiç olmazsa onun gibi bir söz (Tûr, 52/34) getirin" teklifinde bulunmuştu. Bu tekliflerin dile getirildiği ayetlere tefsir ilminde "tehadî/meydan okuma ayetleri" denilmektedir.

İşte bu ayette ve bir sonraki 25. ayette müşriklere bunu asla başaramayacakları açıkça bildirilmekte ve inkârda devam ederlerse cezalarının cehennem olacağı konusunda uyarılmaktadırlar.

6. Fâsik, Allah'a itaat çizgisinin dışına çıkan kimse demektir. Kelime, Kur'an-ı Kerim'de "kâfir", "günahkâr", "yalancı" ve "kötülükle yapan" anlamlarında kullanılmıştır. Bu-

27. Onlar, Allah'a verdikleri sözü, pekiştirilmesinden sonra bozан, Allah'ın korunmasını emrettiği bağları (iman, akrabalık, beşerî ve ahlâki bütün ilişkileri) koparan ve yeryüzünde bozgunculuk yapan kimselerdir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

28. Siz cansız (henüz yok) iken sizi dirilten (dünyaya getiren) Allah'ı nasıl inkâr ediyorsunuz? Sonra sizleri öldürerek, sonra yine diriltecektir. En sonunda O'na döndürüleceksiniz.

29. O, yeryüzünde olanların hepsini sizin için yaratan, sonra göye yönelip onları yedi gök hâlinde düzenleyendir. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

30. Hani, Rabbin meleklerle, "Ben yeryüzünde bir halife yaratacağım" demişti. Onlar, "Orada bozgunculuk yapacak, kan

rada "fasik" kâfir anlamında kullanılmaktadır.

Allah hakkı görmeleri için kullarına akıl, irade ve duyu organları gibi nimetler vermiş, ayrıca kendisini bilmeleri, emir ve yasakları öğrenip uygulamaları için peygamberler ve kitaplar göndermiştir. Bir kısım insanlar bu ilahi yol göstermelerden yararlanmışlar, bir kısmı ise bunlara kulak asmamış, inkâr yolumu seçmişlerdir. Kendi iradesini kullanarak, iman veya inkâr, doğru yolu tutma ya da sapma, itaat ya da isyan yollarından birini seçen insandır. Allah ise bu tercihin sonucunu yaratarak ortaya çıkarır. Kisaca "Allah'ın saptırması", sapkınlığı seçen insanın tercih ettiği şikki (sapkınlığı) yaratması demektir. Aynı açıklama, "Allah'ın hidayete erdirmesi" ifadeleri için de geçerlidir. Yani hidayete ermeyi, doğru yolu seçmeyi tercih edenlerin bu tercihini Allah yaratır.

İnsanın kendi tercihi sonucu olarak sapması veya hidayete ermesi ile Allah'ın bu tercihi yaratarak eyleme dönüştürmesi arasındaki bu ilişki, ayetin sonundaki şu ifadede açıkça görülmektedir: "Allah, onuyla (ondan ders çıkarıp çıkarmamaları ile) birçoklarını saptırır, birçoklarını da hidayete erdirir." Aynı ilişki, "Onlar yoldan sapınca Allah da onların kalplerini saptırdı." (Saff, 61/5) ve "Allah'ın ayetlerine inanmayanları Allah elbette hidayete erdirmez." (Nahl, 16/104) ayetlerinde de görülmektedir.

Bu açıklama, Kur'an'daki bütün "Allah'ın saptırması" ifadeleri için de geçerlidir.

dökecek birini mi yaratacaksın? Oysa biz sana hamdederek daima seni tesbih ve takdis ediyoruz.” demişler. Allah da, “Ben sizin bilmediğinizi biliyorum” demişti.

- 31.** Allah, Âdem'e bütün varlıkların isimlerini öğretti. Sonra onları meleklerle göstererek, “Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi bana bunların isimlerini bildirin” dedi.
- 32.** Melekler, “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarız. Senin bize öğrettiğlerinden başka bizim hiçbir bilgimiz yoktur. Şüphesiz her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapan sensin” dediler.
- 33.** Allah, şöyle dedi: “Ey Âdem! Onlara bunların isimlerini söyle.” Âdem, meleklerle onların isimlerini bildirince Allah, “Size, göklerin ve yerin gaybinin şüphesiz ki ben bilirim, yine açığa vurduklarınızı da, gizli tuttuklarınızı da ben bilirim demedim mi?” dedi.
- 34.** Hani meleklerle, “Âdem için saygı ile eğilin” demişti de İblis hariç bütün melekler hemen saygı ile eğilmişler, İblis (bundan) kaçınmış, büyülüklük taslamış ve kâfirlerden olmuştı.
- 35.** Dedi ki: “Ey Âdem! Sen ve eşin cennete yerleşin. Orada dileğiniz gibi bol bol yiye, ama şu ağaçca yaklaşmayın, yoksa zalimlerden olursunuz.”
- 36.** Derken, şeytan ayaklarını oradan kaydırıldı. Onları içinde bulundukları konumdan çıkardı. Bunun üzerine biz de, “Birbirinize düşman olarak inin. Sizin için yeryüzünde belli

bir süre barınak ve yararlanma vardır” dedik.⁷

37. Derken, Âdem (vahy yoluyla) Rabbinden birtakum kelimeler aldı, (onlarla amel edip Rabb’ine yalvardı. O da) bunun üzerine tövbesini kabul etti. Şüphesiz O, tövbeleri çok kabul edendir, çok bağışlayandır.

38. “Înin oradan (cennetten) hepiniz. Tarafımdan size bir yol gösterici (peygamber) gelir de kim ona uyarsa, onlar için herhangi bir korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir” dedik.⁸

39. Înkâr edenler ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte bunlar cehennemliktir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

40. Ey Îsrailoğulları!⁹ Size verdiğim nimeti hatırlayın. Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki ben de size verdiğim sözü yerine getireyim. Yalnız benden korkun.

41. Elinizdeki Tevrat’ı tasdik edici olarak indirdiğimize (Kur’an’a) iman edin. Onu inkâr edenlerin ilki olmayın. Âyetlerimi az bir karşılığa değiştirmeyin ve bana karşı gelmekten sakının.¹⁰

7. Burada sözü edilen düşmanlık Hz. Âdem ile Havva arasında değil, onların soyundan gelecek insanlar arasında meydana çıkacak düşmanlık ve hasınlıklardır. Ayetten, dostluk ve kardeşlik ilişkileri gibi, düşmanlık ve sürtüşmelerin de yeryüzü hayatı için bir imtihan olarak takdir edildiği anlaşılıyor. Hür iradesini Allah’ın gösterdiği yönde kullanan; nefsine değil, vahye, vicdanına kulak verenler, zulüm ve haksızlıkta, düşmanlık ve sürtüşmeden kaçınanlar bu imtihani kazanmış olacaktır.

8. Hz. Âdem ile Hz. Havva’nın Cennetten indirilmesi ile ilgili olarak ayrıca bakınız: A’raf, 7/19-38; Tâ-Hâ, 20/120-123.

9. Îsrâîl, Ishak Peygamberin oğlu Yakup Peygamberidir.

10. Bu ayette olduğu gibi, başka birçok ayette de çeşitli vesilelerle Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in Tevrat'ı tasdik ettiğini bildiren ifadeler yer alır. Bu tasdik, Tevrat'ın içeriğinin bütünü ile onaylanması, doğrulanması anlamında değildir. Tasdikin temel konusu bu kitabın aslı itibarı ile Allah'tan gelen bir kitap olduğunu Ayrıca Tevrat'ta yer alan Tevhit inancı, peygamberlere iman, ahlaki güzelliklerin emredilmesi, kötü iş-

- 42.** Hakkı batilla karıştırıp da bile bile hakkı gizlemeyin.
- 43.** Namazı kılın, zekâti verin. Rükû edenlerle birlikte siz de rükû edin.
- 44.** Siz Kitab'ı (Tevrat'ı) okuyup durduğunuz hâlde, kendinizi unutup başkalarına iyiliği mi emrediyorsunuz? (Yaptığınızın çirkinliğini) anlamıyor musunuz?
- 45.** Sabrederek ve namaz kılarak (Allah'tan) yardım dileyin.¹¹ Şüphesiz namaz, Allah'a derinden saygı duyanlardan başkasına ağır gelir.
- 46.** Onlar, Rablerine kavuşacaklarını ve gerçekten O'na dönceklerini çok iyi bilirler.
- 47.** Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün kıldığımı hatırlayın.
- 48.** Öyle bir günden sakın ki, o gün hiç kimse bir başkası adına bir şey ödeyemez. Hiçbir kimseden herhangi bir şefaat kabul olunmaz, fidye alınmaz.¹² Onlara yardım da edilmez.
- 49.** Hani, sizi azabın en kötüsüne uğratan, kadınlarınızı sağ b-

lerin yasaklanması gibi temel öğretüler de bu tasdikin konusudur. Kur'an'da bu tasdik konusunun gündeme getirilmesi, Yahudilerin dikkatini Kur'an üzerine çekerek onu inceleyip kabullenmelerine yol açmak amacıyla yöneliktir.

Kur'an'ın (ve Hz. Peygamber'in) Tevrat'ı tasdik etmesi ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Bakara 2/ 91, 97, 101, Al-i İmran, 3/3, 50, 81; Maide, 5/46, 48; Enâm, 6/92; Fâtır, 35/31, Ahkâf, 46/12; Saff, 61/6.

11. Sabır, insanı olgunlaştırır, gelişirir ve güçlendirir. Namaz ise, Allah'a kulluguñ, teslimiyetin ve nimetlere şükürün en yüksek ifade biçimini, aktif ve düwzenli bir hayatın göstergesidir. Âyette, zorluklar karşısında insanı hem ruhen hem de dış hayatı gülçüklü kılacak iki temel öğeden yararlanmamız tavsiye edilmektedir.
12. Şefaat, birinin bağışlanmasına aracılık etmek demektir. Kiyamet gündünde başta Hz. Peygamber olmak üzere, Peygamber ile Allah'ın izin vereceği bazı insanlar ve melekler, günahkâr mü'minlerin affedilmesini, günahsızların derecelerinin yükseltilmesini Allah'tan dileyeceklerdir. Şefaat taleplerinin yerine getirilip getirilmemesi konusunda takdir Allah'a aittir.

rakıp, oğullarınızı boğazlayan Firavun ailesinden kurtarmıştık. Bunda, size Rabbinizden (gelen) büyük bir imtihan vardı.

- 50.** Hani, sizin için denizi yarmış, sizi kurtarmış, gözlerinizin önünde Firavun ailesini suda boğmuştu.
- 51.** Hani, biz Mûsâ ile kırk gece için sözleşmiştık. Sizler ise onun ardından (kendinize) zulmederek bir buzağıyı tanrı edinmiştiniz.
- 52.** Sonra bunun ardından şükredesiniz diye sizi affetmiştık.
- 53.** Hani, doğru yolu tutasınız diye Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) ve Furkan'ı¹³ vermiştık.
- 54.** Mûsâ, kavmine dedi ki: "Ey kavmim! Sizler, buzağıyı ilâh edinmekle kendinize yazık ettiniz. Gelin yaratıcınıza tövbe edin de nefislerinizi öldürün¹⁴ (kendinizi düzeltin). Bu, Yaratıcınız katında sizin için daha iyidir. Böylece Allah da onların tövbesini kabul etti. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhametlidir."
- 55.** Hani siz, "Ey Mûsâ! Biz Allah'ı açıktan açığa görmedikçe sana asla inanmayız" demiştiniz. Bunun üzerine siz bakıp dururken sizi yıldırırmıştı.
- 56.** Sonra, şükredesiniz diye ölümünüzün ardından sizi tekrar dirittik.
- 57.** Bulutu üstünüze gölge yaptıkt. Size, kudret helvası ile bildircin indirdik. "Verdiğimiz rızıkların iyi ve güzel olanlarından yiye" (dedik). Onlar (verdiğimiz nimetlere nankörlük etmekle) bize zulmetmediler, fakat kendilerine zulmediyor-

13. Furkan, "Hak ile batılı ayıran" anlamına gelir. Burada Mûsâ'ya verilen emirler ve hükümler kastedilmektedir.

14. Ayetin bu kısmı "İçinizden buzağıya tapanları öldürün" şeklinde de tercüme edilmişdir.

lardı.

58. Hani, “Şu memlekete¹⁵ girin. Orada dileğiniz gibi, bol bol yiycin. Kapısından eğilerek tevazu ile girin ve “hitta!” (Ya Rabbi, bizi affet) deyin ki, biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara ise daha da fazlasını vereceğiz” demişti.

59. Derken, onların içindeki zalimler, sözü kendilerine söylenenden başka şekle sokaclar. Biz de haktan ayrılmaları sebebiyle, o zalimlere gökten bir azap indirdik¹⁶

60. Hani, Mûsâ kavmi için su dilemişti. Biz de, “Asanı kayaya vur” demişti, böylece kayadan on iki pınar fişkırmış, her boy kendi su alacağı pınarı bilmişti. “Allah’ın rızkından yiycin, için. Yalnız, yeryüzünde bozgunculuk yaparak fesat çırkarmayın” demişti.

61. Hani, “Ey Mûsâ! Biz bir çeşit yemeğe asla katlanamayız. O hâlde, bizim için Rabbine yalvar da, o bize yerden biten sebzeyi, kabak, sarımsak, mercimek, soğan versin” demiştiniz. O da size, “İyi olanı düşük olanla değiştirmek mi istiyorsunuz? Öyle ise inin şehre! İstedikleriniz orada var” demişti. Böylece zillet ve yoksulluk onları kapladı. Onlar, Allah’ın gazabine uğradılar. Bunun sebebi, onların; Allah’ın âyetlerini inkâr ediyor, peygamberleri de haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmek ve aşırı gitmekte oluslarıydı.

62. Şüphesiz, inananlar (Müslümanlar) ile Yahudiler, Hıristiyanlar ve Sâbiîlerden¹⁷ (her bir grubun kendi şeriatin-

15. Adı geçen memleketin Kudüs veya Erîha olduğu rivayet edilmiştir.

16. Ayette ifade edilen bu azabin veba gibi korkunç bir bulaşıcı hastalık olduğu tefsir bilginlerince ifade edilmiştir.

17. Sâbiîler, bazı tefsir bilginlerine göre, Yahudilik ile Hıristiyanlık arasında bulunan ve

da) “Allah'a ve ahiret gününe inanan ve salih ameller işleyenler için Rableri katında mükâfat vardır; onlar koruya uğramayacaklar, mahzun da olmayacaklardır” (diye hükmedilmiştir).¹⁸

63. Hani, (Tevrat ile amel edeceğinize dair) sizden sağlam bir söz almış, Tûr dağını da tepenize dikmiş ve “Sakinasınız diye, size verdiğimiz Kitab'ı sıkı tutun, onun içindekileri düşünün (gafil olmayın)” demişti.¹⁹

64. Bundan sonra yine yüz çevirdiniz. Allah'ın bol nimeti ve merhameti olmasaydı, herhalde ziyanı uğrayanlardan olurdunuz.

65. Şüphesiz siz, sizden Cumartesi yasağını²⁰ çiğneyenleri bilirsiniz. Biz onlara, “Aşağılık maymunlar olun” demişti.

66. Biz bunu, hem onu görenlere, hem de sonra geleceklerle bir ibret ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara da bir öğüt kıldık.²¹

tevhid inancına dayanan bir dinin mensuplarıdır. İslâm âlimlerinin çoğunluğu ise ise bunların, kitap ehlinden olmadığını söylemektedirler. Bir rivayete göre ise Sâbitîler, Hz. İbrahim'in dinine mensup kimselerdir.

18. İslâmiyet, kendinden önceki dinlerin hükmünü kaldırmıştır. Bu itibarla, hangi dine mensup bulunursa bulunsun, tüm insanlar İslâm'a girmekle yükümlüdürler. İslâm gelmeden önceki semâvi dînlere mensup olanlardan Allah'a ve ahirete inanıp iyi işler yapanlar, tipki İslâmiyyette olduğu gibi, kurtuluşa ermişlerdir. Bu, genel bir kuraldır. Bu âyet bu noktayı vurgulamaktadır. Yoksa İslâmiyet geldikten sonra, İslâm'ı kabul etmeden, kendi ölçülerini içinde “Allah'a ve ahirete inanıp, iyi işler yapmak” kişiyi kurtuluşa erdirmez. Benzer ifadeler için bakınız: Mâide sûresi, âyet, 69.

19. Allah, zaman zaman İsrail oğullarından, itaat edeceklerine dair peygamberleri aracılığı ile söz alıyor fakat onlar bir süre sonra bu sözlerinden dönerek isyan ve inkâra yöneliyorlardı. (Konu için ayrıca bakınız: Bakara, 2/83-84, 93)

20. Hz. Mûsâ'nın dinine göre, cumartesi günü çalışmayıp ibadetle meşgul olmak bir esasti. İsrailoğullarının bu esası çiğnemeleri ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Nisâ sûresi, âyet, 47-54; A'râf sûresi, âyet, 163; Nahl sûresi, âyet, 124.

21. Bazı tefsir bilginleri, âyette sözü edilen maymunlaşturma olayının temsilî, bazıları da

67. Hani Mûsâ kavmine, "Allah, size bir şiğır kesmenizi emrediyor" demişti. Onlar da, "Sen bizimle eğleniyor musun?" demişlerdi. Mûsâ, "Kendini bilmez cahillerden olmaktan Allah'a sığınırım" demişti.²²

68. "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir şiğır olduğunu bize açıklasın." dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki: O, ne yaşlı, ne körpe, ikisi arası bir şiğirdir. Haydi, emrolunduğunuz işi yapın."

69. Onlar, "Bizim için Rabbine dua et de, rengi neymiş? açıklasın" dediler. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki, o, sapsarı; rengi, bakanların içini açan bir şiğirdir" dedi.

70. "Bizim için Rabbine dua et de onun nasıl bir şiğır olduğunu bize açıklasın. Çünkü siğırlar, bizce, birbirlerine benzemektedir. Ama Allah dilerse elbet buluruz" dediler.

71. Mûsâ şöyle dedi: "Rabbim diyor ki; o, çift sürmek, ekin sulamak için boyunduruğa vurulmamış, kusursuz, hiç alacاسı olmayan bir şiğirdir." Onlar, "İşte, şimdi tam doğrusunu bildirdin" dediler. Nihayet o şığı kestiler. Neredeyse bunu yapmayacaklardı.

72. Hani, bir kimseyi öldürmüştünüz de suçu birbirinizin üstüne atmışınız. Hâlbuki Allah, gizlemekte olduğunuzu ortaya çıkaracaktı.

gerçek olduğunu söylemişlerdir.

22. Tefsir kaynaklarının aktardığına göre, İsrailoğullarından birisi, zengin, fakat çocuğu olmayan amcasını, malını elde etmek için öldürmüştür, sonra da cesedi bir başkasının evinin önüne bırakmıştır. Bununla da yetinmeyerek, "Amcamı öldürdüler", diyerek ortaya çıkmıştır, taraflar vuruşma noktasına gelmişlerdir. İçlerinden biri, "Ne diye birbirimizi öldürürceğiz. İşte Allah'ın peygamberi, ona başvuralım", dedi. Durumu Hz. Mûsâ'ya aktardılar. Katil bulunamayınca, Allah Teâlâ onların bir şığır keserek, şığırın bir parçası ile ölüye vurmalarını emretti. Onlar, kesilecek şığırın niteliklerini sormaya başladılar. Nihayet nitelikleri belirtilen şığıri bulup kestiler ve parçasıyla öldürdüler şahsa vurdular. Ölü dirilipl, katili haber verdi. İşte, 67-74. ayetler bu olayı anlatmaktadır.

73. “Siğırın bir parçası ile öldürülene vurun” dedik. (Denileni yaptılar ve ölü dirildi.) İşte, Allah ölülerini böyle diriltir, düşünesiniz diye mucizelerini²³ de size böyle gösterir.

74. Sonra bunun ardından kalpleriniz yine katıldı; taş gibi, hatta daha katı oldu. Çünkü taş vardır ki, içinden irmaklar fışkırır. Taş vardır ki yarıılır da içinden sular çıkar. Taş da vardır ki, Allah korkusuyla (yerinden kopup) düşer. Allah, yaptılarınızdan hiçbir zaman habersiz değildir.

75. Şimdi, bunların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Oysa içlerinden birtakımı, Allah’ın kelamını dinler, iyice anladıkтан sonra, onu bile bile tahrif ederlerdi.²⁴

23. *Mucize, peygamberlerin peygamberliklerini ispat etmek için Allah’ın izni ile ortaya koydukları harikulade şeyle, olaylar ve işler demektir. Mucizeler, her peygamberin döneminde revaçta olan, gündemi işgal eden işler alanında gerçekleşmiştir.*

Mesela Hz. Musa zamanında sihirbazlık çok gelişmişti. Böyle iken Hz. Musa’nın asası yilana dönüşerek Firavun’ın elemanları olan sihirbazların sihir yolu ile ortaya koyduklarını yutmuştu. Yine Musa (a.s) elini koyuna sokup çıkarınca eli ışık saçan bir beyazlığa bürünmüyordu.

Hz. İsa’ya, ne kadar mahir olursa olsun, hiçbir doktorun gerçekleştiremeyeceği -Allah’ın izni ile- ölülerini diriltme, körleri görür hale getirme... gibi mucizeler verilmiştir.

Hz. Peygamber (s.a.s) zamanında Araplar arasında şiir ve edebiyat son derece gelişmiş durumda idi. Kur'an, Arapçayı konuşanların, küçük bir parçasının bile benzerini meydana getiremeyecekleri bir mucize-kitap olarak Hz. Peygamber (s.a.s)'e verildi.

24. *Tahrif sözlük anlamı ile bir uca çekmek demektir. Ayetteki anlamı ile; ortaya batıl şüpheler, asılsız yorumlar koymak ve çeşitli kelime oyunu ile sözü gerçek anlamından uzaklaştırmak ona ilgisi olmayan başka bir anlam yüklemek şeklinde olur.*

Konu ile ilgili olarak ayrıca bu surenin 79. ayeti ve dipnotuna, Maide, 5/13 ve 41. ayetlere bakınız.

Bu ayet Yahudilerin, kutsal kitapları Tevrat’ı tahrif ettiklerini açık bir ifade ile ortaya koymaktadır. Bu gerçek, Maurice Bucaille gibi Batılı bazı araştırmacı bilginlerce de kesin olarak ifade edilmiştir. Bizzat Tevrat’ta da bunu doğrulayıcı ifadeler yer almaktadır. (Yeremya, 8/8-9)

76. Onlar iman edenlerle karşılaşınca, “İman ettik” derler. Birbirleriyle baş başa kaldıklarında da şöyle derler: “Rabbini-zin huzurunda delil olarak kullanıp sizi sustursunlar diye mi, Allah’ın (Tevrat’tı) size bildirdiklerini onlara söylüyor-sunuz? (Bu kadarcık şeye) akıl erdiremiyor musunuz?”

77. Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizli tuttuklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

78. Bunların bir de ümmi²⁵ takımı vardır; Kitab’ı (Tevrat’ı) bilmezler. Onların bütün bildikleri bir sürü kuruntulardır. Onlar sadece zanda bulunurlar.

79. Vay o kimselere ki, elliyeyle Kitab’ı yazarlar,²⁶ sonra da onu az bir karşılığa değiştirmek için, “Bu, Allah’ın katındandır” derler. Vay elliinin yazdıklarından ötürü onların hâline! Vay kazandıklarından dolayı onların hâline!

80. Bir de dediler ki: “Bize ateş, sayılı birkaç günden başka asla dokunmayacaktır.” Sen onlara de ki: “Siz bunun için Allah’tan söz mü aldınız? -Eğer böyle ise, Allah verdiği sözden dönmez-. Yoksa siz Allah’a karşı bilemeyeceğiniz şeyle-ri mi söylüyorsunuz?”

81. Evet, kötülük işleyip suçu benliğini kaplamış (ve böylece şirke düşmüş) olan kimseler var ya, işte onlar cehennemlik-lerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

25. Ümmi, anadan doğduğu gibi kalan, yani okuma-yazma bilmeyen kimse demektir. Burada dinleri konusunda asgari düzeyde bile bilgisi olmayanlar kastedilmiştir.

26. Tefsir kaynaklarında aktarıldığına göre; Yahudi bilginleri kendi dinlerinde bazı hü-kümler icat ediyor, birtakım hükümleri değiştiriyor ve bunları Tevrat'a ekliyorlardı. Ayrıca yaptıkları bu müdafahlenin Allah katından olduğunu söylüyor, halk katında itibar kazanıp menfaat sağlıyorlardı.

Başka bir görüşe göre ise Yahudi bilginleri çeşitli dini konularda bazı kitaplar yazıp bunların Allah katından gelmiş dini gerçekleri içerdigini söylüyor ve yazdıklarını halka satıyorlardı.

82. İman edip salih ameller işleyenler ise cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

83. Hani, biz İsrailoğulları'ndan, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceksiniz, anne babaya, yakınlara, yetimlere, yoksulla-
ra iyilik edeceksiniz, herkese güzel sözler söyleyeceksiniz,
namazı kılacaksınız, zekâti vereceksiniz" diye söz almıştık.
Sonra pek azınız hariç, yüz çevirerek sözünüzden döndü-
nüz.

84. Hani, "Birbirinizin kanını dökmeyeceksiniz, birbirinizi yurtlarınızdan çıkarmayacaksınız" diye de sizden kesin söz almıştık. Sonra bunu böylece kabul etmiştiniz. Kendiniz de buna hâlâ şahitlik etmekteśiniz.

85. Ama siz, birbirinizi öldüren, içinizden bir kesime karşı kö-
tülük ve zulümde yardımlaşarak; size haram olduğu hâlde onları yurtlarından çıkaran, size esir olarak geldiklerinde ise, fidye verip kendilerini kurtaran kimseleriniz. Yoksa siz Kitab'ın (Tevrat'ın) bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz?²⁷ Artık sizden bunu yapanın cezası, dünya ha-
yatında rezil olmaktan başka bir şey değildir. Kiyamet gü-
nünde ise onlar azabin en şiddetlisine uğratılırlar. Çünkü Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

86. Onlar, ahireti verip dünya hayatını satın alan kimselerdir.

27 . Medine'deki Arap Evs ve Hazrec kabileleri birbirleri ile savaş halinde bulunuyordu. Yahudi kabilelerinden Beni Nadîr ve Beni Kureyza, Evs kabilesi ile; Beni Kureyza ise Hazrec kabilesi ile antlaşmalı idi. Arap kabilelerinin savaşa tutuşması ile Yahudi kabileleri de karşılıklı olarak savaşmış ve birbirlerinin kanını dökmüş, yurtlarından çı-
karılmışlardı. Bununla birlikte Tevrat'ın emrine uyarak, birbirlerinin ellerinde bulu-
nan esirleri de fidye karşılığı kurtarmışlardır. Ancak Tevrat'ta, Yahudilerin, birbirle-
rinin kanını dökmeyecekleri, birbirlerini yurtlarından çıkarmayacaklarına dair söz verdi-
kleri de yazılı idi. Ayette, Medine Yahudileri bu çelişkili tutumları sebebi ile uya-
rılmakta, Müslümanlara da böyle davranışları işaret edilmektedir.

Artık bunlardan azap hiç hafifletilmez. Onlara yardım da edilmez.

87. Andolsun, Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik. Ondan sonra ard arda peygamberler gönderdik. Meryem oğlu İsa'ya mucizeler verdik. Onu Ruhu'l-Kudüs (Cebrail) ile destekledik. Size herhangi bir peygamber, hoşunuza gitmeyen bir şey getirdikçe, kibirlenip (onların) bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldürmediniz mi?

88. "Kalplerimiz muhafazalıdır" dediler. Öyle değil. İnkârları sebebiyle Allah onları lânetlemiştir. Bu yüzden pek az iman ederler.²⁸

89. Kendilerine ellerindekini (Tevrat'ı) tasdik eden bir kitap (Kur'an) gelince onu inkâr ettiler.²⁹ Oysa, daha önce (bu kitabı getirecek peygamber ile) inkârcılara (Arap müşriklerine) karşı yardım istiyorlardı. (Tevrat'tan) tanrıyp bildikleri (bu peygamber) kendilerine gelince ise onu inkâr ettiler. Allah'ın lâneti inkârcıların üzerine olsun.

90. Karşılığında nefislerini sattıkları şeyi kıskançlıklar sebebiyle Allah'ın, kullarından dilediğine lütfıyla indirdiği vahyi inkâr etmeleri ne kötüdür! Bu yüzden gazap üstüne gaza ba ugradılar. İnkâr edenlere alçaltıcı bir azap vardır.

28. *Yahudiler, tarihleri boyunca, kendilerine gönderilen peygamberlere karşı daima direnişler, onlara işkence etmişler, onları öldürmüşler, olmadık hile ve entrikalarla başvurmuşlardır. Bundan sonraki ayetler, Yahudilerin Hz.Peygamber'e karşı da sergiledikleri bu olumsuz tutumu dile getirmektedir.*

29. *Kur'an'ın Tevrat'ı (ve İncil'i) tasdik etmesi, bu kitapların asıllarının Allah katından gönderilmiş kitaplar olduğu noktasındadır. Eğer Kur'an onları tahrif edilmiş, değişime uğramış bugünkü şekilleri ile oldukları gibi tasdik edecek olsa idi Kur'an'ın gelmesine gerek kalmasızdı. Nitekim bu kitaplarda Kur'an'ın getirdiği tevhid esasına, İslam'ın getirdiği diğer ahkâma aykırı birçok ifade ve söylemler yer almaktadır. (Ayrica bakınız: Bakara, 2/41 dipnotu.)*

91. Onlara, “Allah’ın indirdiğine (Kur'an'a) iman edin” denilince, “Biz sadece bize indirilene (Tevrat'a) inanırız” deyip, ondan sonra geleni (Kur'an'ı) inkâr ederler. Hâlbuki o, elle-rinde bulunanı (Tevrat'ı) tasdik eden hak bir kitaptır. De ki: “Eğer inanan kimseler idiyseniz, daha önce niçin Allah’ın peygamberlerini öldürüp yordunuz?”

92. Andolsun, Mûsâ size açık mucizeler getirmiştir de, arkasından sizler nefislerinize zulüm ederek buzağıyı ilâh edinmiştiniz.

93. Hani, Tûr'u tepenize dikerek sizden söz almıştık, “Size verdığımız Kitab'a simsiki sarılın; ona kulak verin” demişti. Onlar, (daha sonra inkâra yönelik) “Dinledik, karşı geldik”³⁰ demişlerdi. İnkârları yüzünden buzağı sevgisi onların kalplerine sindirilmiştir. Onlara de ki: (Tevrat'a beslediğinizi iddia ettiğiniz) imanınızın size emrettiği şey ne kötüdür, eğer inanan kimselerseniz!

94. De ki: “Eğer (iddia ettiğiniz gibi) Allah katındaki ahiret yurdu (cennet) diğer insanlar için değil de, yalnız sizinse ve doğru söyleyenler iseniz haydi ölümü temenni edin!”

95. Fakat kendi elleriyle önceden yaptıkları işler yüzünden ölü-mü hiçbir zaman temenni edemezler. Allah, o zalimleri hâkîyla bilendir.

96. Andolsun, sen onların, yaşamaya, bütün insanlardan; hatta Allah'a ortak koşanlardan bile daha düskün olduklarını görürsün. Onların her biri bin yıl yaşamak ister. Hâlbuki uzun yaşamak, onları azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların bütün işlediklerini görür.

97. De ki: “Her kim Cebrail'e düşman ise, bilsin ki o, Allah'ın izni ile Kur'an'ı; önceki kitapları doğrulayıcı, mü'minler için

30. İsrailoğullarından söz alınması konusunda bu sûrenin 63. âyetine bakınız.

de bir hidayet rehberi ve müjde verici olarak senin kalbine indirmiştir.”³¹

98. Her kim Allah'a, meleklerine, peygamberlerine, Cibrail'e ve Mîkâil'e düşman olursa bilsin ki, Allah da inkâr edenlerin düşmanıdır.

99. Andolsun, biz sana apaçık âyetler indirdik. Bunları ancak fasiklar inkâr eder.

100. Onlar ne zaman bir antlaşma yaptırlarsa, içlerinden birtakımı o antlaşmayı bozmadı mı? Zaten onların çoğu iman etmez.

101. Onlara, Allah katından ellerinde bulunan Kitab'ı (Tevrat'ı) doğrulayıcı bir peygamber gelince, kendilerine kitap ve rilenlerden bir kısmı, sanki bilmeyorlar gibi Allah'ın Kitab'ını (Tevrat'ı) arkalarına attılar.

102. “Süleyman’ın hükümrانlığı hakkında şeytanların (ve şeytan tiynetli insanların) uydurdukları yalanların ardına düşüller. Oysa Süleyman (büyü yaparak) küfre girmede. Fakat şeytanlar, insanlara sıhri ve (özellikle de) Babil’deki Hârût ve Mârût adlı iki meleğe ilham edilen (sihr)i öğretmek suretiyle küfre girdiler. Hâlbuki o iki melek, “Biz ancak imtihan için gönderilmiş birer meleğiz. (Sihri caiz görüp de) sahkin küfre girme” demedikçe, kimseye (sahir) öğretmiyorlardı. Böylece (insanlar) onlardan kişi ile karşısını birbirinden

31. Tefsir kaynaklarının ifadesine göre, Fedek Yahudileri Hz. Peygambere bazı sorular yöneltmişler ve cevaplayabildiği takdirde kendisine iman edeceklerini söylemişlerdi. Bu sorulardan birisi de “Sana gelen, vahiy getiren melek hangisidir?” sorusu idi. Hz. Peygamber “Cibrail” cevabını verince Yahudiler; “O bizim düşmanımızdır, çünkü o savaş ve şiddet meleğidir. Eğer sana vahiy getiren melek rahmet, bolluk ve yağmur meleği olan Mikail olsaydı sana iman ederdik.” cevabını vermişlerdi. Ayet bu olay üzerine inmiştir. Konu ile ilgili benzer başka rivayetler de vardır.

ayıracakları sihri öğreniyorlardı. Hâlbuki onlar, Allah'ın izni olmadıkça o sihirle hiç kimseye zarar veremezlerdi. (Onlar böyle yaparak) kendilerine zarar veren, fayda getirmeyen şeyleri öğreniyorlardı. Andolsun, onu satın alanın ahirette bir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini karşılığında sattıkları şey ne kötüdür! Keşke bilselerdi!

103. Eğer onlar iman edip Allah'ın emirlerine karşı gelmekten sakınmış olsalardı, Allah katında kazanacakları sevap kendileri için daha hayırlı olacaktı. Keşke bilselerdi!

104. Ey iman edenler! "Râ'inâ (bizi gözet)" demeyin, "unzurnâ (bize bak)" deyin ve dinleyin. Kâfirler için açıklı bir azap vardır.³²

105. Ne Kitab ehlinden inkâr edenler ve ne de Allah'a ortak koşanlar, Rabbinizden size bir iyilik gelmesini isterler. Oysa Allah, rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah, büyük lütf sahibidir.

106. Biz herhangi bir âyetin hükmünü yürürlükten kaldırır veya onu unutturur (ya da ertelersek), yerine daha hayırlısını veya mislini getiririz. Allah'ın gücünün her şeye hakkıyla yettiğini bilmez misin?

107. Bilmez misin ki, göklerin ve yerin hükümlanlığı Allah'ındır. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır.

32. Sahabiler, Hz.Peygamber'in nasihatlerinden daha çok yararlanmak için ona, "Râ'inâ (Bizi gözet)", diyorlardı. Yahudiler, bu ifadeyi İbranice'de hakaret ifade eden bir anlamda kullanıyorlardı. Bir başka yorum'a göre, "râ'inâ" kelimesini, Arapçada "çobanımız" anlamına gelecek şekilde "râ'inâ" diye okuyorlardı. O sebeple âyet, mü'minlerden, "Râ'inâ" yerine yine, "Bize de bak", "Bizi de gözet" anlamındaki, "Unzurnâ" ifadesini kullanmalarını istemiştir. Âayette, yanlış anlamaya çibilebilecek kelimeleri kullanmaktan sakınmanın adaba uygun olduğuna işaret edilmektedir. Konu ile ilgili olarak ayrıca Nisâ süresinin 46. âyetine bakınız.

108. Yoksa daha önce Mûsâ'nın sorguya çekildiği gibi, siz de peygamberinizi sorguya çekmek mi istiyorsunuz? Her kim imanı küfre değiştirse, o artık doğru yoldan sapmış olur.

109. Kitap ehlinden birçoğu, hak kendilerine belirdikten sonra dahi, içlerindeki kıskançlıktan ötürü sizi, imanınızdan sonra küfre döndürmek isterler. Siz şimdilik, Allah onlar hakkında emrinin getirinceye kadar affedin, hoşgörün. Şüphesiz Allah, gücü her şeye hakkıyla yetendir.

110. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin. Kendiniz için her ne iyilik işlemiştir olursanız, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz Allah bütün yaptıklarınızı görür.

111. Bir de; "Yahudi ve Hristiyanlardan başkası Cennet'e girmeyecek" dediler. Bu, onların kuruntuları! De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz (iddianızı ispat edecek) delilinizi getirin."

112. Hayır, öyle değil! Kim iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yaparak özünü Allah'a teslim ederse, onun mükâfatı Rabbinin katındadır. Artık onlara korku yoktur, onlar üzülmeyeceklerdir.

113. Yahudiler, "Hristiyanlar bir temel üzerinde değiller" dediler. Hristiyanlar da, "Yahudiler bir temel üzerinde değiller" dediler. Oysa hepsi Kitab'ı³³ okuyorlar. (Kitab'ı) bilmeyenler de tipki bunların söylediğleri gibi demişti. Artık onların aralarında uyuşamadıkları davada, kıyamet gününde hükmü Allah verecektir.

114. Allah'ın mescitlerinde onun adının anılmasını yasak eden ve onların yıkılması için çalışandan kim daha zalimdir. Böyleleri oralara (eğer girerlerse) ancak korka korka girebilme-

33. Âyetteki "Kitap" ile Hz.İsa'yı tasdik eden Tevrat ve Hz.Mûsâ'yı tasdik eden İncil kastedilmektedir. İki kitaptan her biri, diğerini getiren peygamberi tasdik ettiği için, ikisi birden "Kitap" diye zikredilmiştir.

lidirler. Bunlar için dünyada rezillik, ahirette de büyük bir azap vardır.

115. Doğu da, Batı da (tüm yeryüzü) Allah'ındır. Nereye döner seniz Allah'ın yüzü³⁴ işte oradadır. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

116. "Allah, çocuk edindi" dediler.³⁵ O, bundan uzaktır. Hayır! Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ındır. Hepsи O'na boyun eğmiştir.

117. O, gökleri ve yeri örneksiz yaratandır. Bir işe hükmetti mi ona sadece "ol" der, o da hemen oluverir.

118. Bilmeyenler, "Allah bizimle konuşsa, ya da bize bir mucize gelse ya!" derler. Bunlardan öncekiler de tipki böyle, bunların dedikleri gibi demişti. Onların kalpleri (anlayışları) bir-birine benziyor. Biz âyetleri, kesin olarak inanacak bir toplum için açıkladık.

119. Şüphesiz biz seni hak ile; müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Sen cehennemlik olanlardan sorumlu tutulacak değilsin.

120. Sen dinlerine uymadıkça, ne Yahudiler ve ne de Hristiyanlar asla senden razı olmazlar. De ki: "Allah'ın yolu asıl doğru yoldur." Sana gelen ilimden sonra, eğer onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, bilmış ol ki, Allah'tan sana ne bir dost, ne bir yardımcı vardır.

121. Kendilerine kitab verdiğimiz kimseler, onu gereği gibi okurlar. İşte bunlar ona inanırlar. Onu inkâr edenlere gelin-

34. "Allah'ın yüzü" ifadesi, mecazi bir anlatım olup, burada "Allah'ın rahmeti, rızası ve nimeti" demektir. Kul, tümüyle Allah'a ait olan yeryüzünün neresinde ve hangi cihtinde, ne tür bir taat ve işe girişse, Allah'ın lütuf ve rahmetini orada bulur.

35. Yahudiler, "Uzeyr, Allah'ın oğludur", diyorlardı. Hristiyanlar da İsa'nın Allah'ın oğlu olduğu inancındadırlar. (Bakınız: Tevbe sûresi, âyet, 30)

ce, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.³⁶

122. Ey İsrailoğulları! Size verdiğim nimetimi ve (bir zamanlar) sizi cümle âleme üstün tuttuğumu hatırlayın.

123. Kimsenin kimse namına bir şey ödemeyeceği, hiç kimseden fidye alınmayacağı, kimseye şafaatin (aracılığın) yarar sağlayacağı ve hiç kimsenin hiçbir taraftan yardım göremeyeceği günden sakının.

124. Bir zaman Rabbi İbrahim'i birtakım emirlerle sınamış, İbrahim onların hepsini yerine getirmiş de Rabbi şöyle bulyurmuştu: "Ben seni insanlara önder yapacağım." İbrahim de, "Soyumdan da (önderler yap, ya Rabbi!)" demişti. Bunu üzerine Rabbi, "Benim ahdim (verdiğim söz) zalimleri kapsamaz" demişti.

125. Hani, biz Kâbe'yi insanlara toplantı ve güven yeri kılmıştık. Siz de Makam-ı İbrahim'den³⁷ kendinize bir namaz yeri edinin. İbrahim ve İsmail'e şöyle emretmiştık: "Tavaf edenler, kendini ibadete verenler, rükû ve secde edenler için evimi (Kâbe'yi) tertemiz tutun."

126. Hani İbrahim, "Rabbim! Bu şehri güvenli bir şehir kıl. Halkından Allah'a ve ahiret gününe iman edenleri her türlü ürünle rızıklandır" demişti. Allah da, "İnkâr edeni bile az

36. Ayetteki "Allah'in kendilerine kitap verdiği kimseler" ile kimlerin kast edildiği konusunda tefsir bilgileri farklı görüşler belirtmişlerdir. Bir görüşe göre bunlar Allah'ın Resülüne (s.a.s) inanan ve onun Allah'tan getirdiklerini tasdik eden müminler (sahabiler) olduğunu söylemişlerdir. Başka bir görüşe göre ise ayette kast edilenler, Allah'a inanan, Resullerini tasdik eden Tevrat'taki Muhammed (s.a.s) tabi olma yönündeki emre uyan yahudi bilginleridir.

37. Ayette geçen "Makam-ı İbrahim"in ne olduğu konusunda tefsir bilgileri çeşitli görüşler belirtmişlerdir. "Hac ibadetinin yapılması sırasında ziyaret edilen yerlerden biri", "Kâbe", "Harem diye bilinen alan", "Hz. İbrahim'in Kâbe'yi inşa ederken iskele olarak kullandığı ve halkı hacca davet ederken üzerine çıktıığı taşın bulunduğu alan" şeklindeki açıklamalar bunlardan bazlarıdır.

bir süre, (bu geçici kısa hayatı) rızıklandırır; sonra onu cehennem azabına girmek zorunda bırakırım. Ne kötü varılaç yerdir orası!” demişti.

127. Hani İbrahim, İsmail ile birlikte evin (Kâbe'nin) temellerini yükseltiyor, “Ey Rabbimiz! Bizden kabul buyur! Şüphesiz sen hakkıyla işitinsin, hakkıyla bilensin” diyorlardı.

128. “Rabbimiz! Bizi sana teslim olmuş kimseler kil. Soyumuzdan da sana teslim olmuş bir ümmet kil. Bize ibadet yerlerini ve ilkelerini göster. Tövbemizi kabul et. Çünkü sen, tövbeleri çok kabul edensin, çok merhametli olansın.”

129. “Rabbimiz! İçlerinden onlara bir peygamber gönder; onlara âyetlerini okusun, kitabı ve hikmeti öğretsin ve onları her kötülükten arındırsın. Şüphesiz, sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin.”

130. Kendini bilmeyenden başka İbrahim'in dininden kim yüz çevirir? Andolsun, biz İbrahim'i bu dünyada seçkin kıldık. Şüphesiz o ahirette de iyilerdendir.

131. Rabbi ona “Teslim ol” dediğinde, “Âlemlerin Rabbine teslim oldum” demişti.

132. İbrahim, bunu kendi oğullarına da vasiyet etti, Yakub da öyle: “Oğullarım! Allah, sizin için bu dini (İslâm'ı) seçti. Siz de ancak müslümanlar olarak ölüń” dedi.

133. Yoksa siz Yakub'un, ölüm döşeğinde iken çocuklarına, “Benden sonra kime ibadet edeceksiniz?” dediği, onların da, “Senin ilâhîne ve ataların İbrahim, İsmail ve İshak'ın ilâhi olan tek bir ilâha ibadet edeceğiz; bizler O'na boyun eğmiş müslümanızız.” dedikleri zaman orada hazır mı bulunuyordunuz?

134. Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları ken-

dilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.

135. (Yahudiler) “yahudi olun” ve (Hıristiyanlar da) “Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız” dediler. De ki: “Hayır, hakka yönelen İbrahim'in dinine uyarız. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi.”

136. Deyin ki: “Biz Allah'a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim, İsmail, İshak, Yakub ve Yakuboğullarına indirilene, Mûsâ ve İsa'ya verilen (Tevrat ve İncil) ile bütün diğer peygamberlerle Rab'lerinden verilene iman ettik. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz ve biz ona teslim olmuş kimseleriz.”

137. Eğer onlar böyle sizin iman ettiğiniz gibi iman ederlerse, gerçekten doğru yolu bulmuş olurlar; yüz çevirirlerse onlar elbette derin bir ayrılda düşmüş olurlar. Allah, onlara karşı seni koruyacaktır. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

138. “Biz, Allah'ın boyasıyla boyanmışızdır. Boyası Allah'inkinden daha güzel olan kimdir? Biz ona ibadet edenleriz” (deyin).³⁸

139. Onlara de ki: “Allah hakkında mı bizimle tartışıp duruyorsunuz? Hâlbuki O, bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz size aittir. Biz O'na gönülden bağlanmış kimseleriz.”

140. Yoksa siz, “İbrahim de, İsmail de, İshak da, Yakub ile Yakuboğulları da yahudi, ya da hıristiyan idiler” mi diyorsunuz?

38. Hıristiyanlar, doğan çocuklarını, Hıristiyanlığı kabul edenleri ya da bir kiliseden öbürüne geçenleri vaftiz denen bir işlemden geçirirler. Vaftiz, su serpmek ya da suya batırmak suretiyle yapılır. Baba, Oğul ve Ruhu'l-Kudüs adına yapılan bu işlemin insanı aslı gınahtan kurtaracağına, insanın âdetâ yepyeni bir hayat boyasına boyanaçagina inanırlar. Vaftiz uygulamasının aslı Yahudilikten gelmektedir. Bu ayette, gerçek kurtuluşun böyle zahirî ve sembolik eylemlerle değil, Allah'ın insanların fitratına yerleştirdiği aslı renk olan tevhid inancı ile mümkün olacağı vurgulanmaktadır.

De ki: "Sizler mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı?" Allah tarafından kendisine ulaşan bir gerçeği gizleyen kimseden daha zaim kimdir? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir.

141. Onlar gelip geçmiş bir ümmettir. Onların kazandıkları kendilerinin, sizin kazandıklarınız sizindir. Siz onların yaptıklarından sorumlu tutulacak değilsiniz.

142. Birtakım kendini bilmez insanlar, "Onları (müslümanları) yönlekte oldukları kibleden çeviren nedir?" diyecekler. De ki: "Doğu da, Batı da Allah'ındır. Allah, dileği kimseyi doğru yola iletir."

143. Böylece, sizler insanlara birer şahit (ve örnek) olasınız ve Peygamber de size bir şahit (ve örnek) olsun diye sizi orta bir ümmet³⁹ yaptı. Her ne kadar Allah'ın doğru yolu gösterdiği kimselerden başkasına ağır gelse de biz, yönlekte olduğun ciheti ancak; Resûl'e tabi olanlarla, gerisineriye donecekleri ayırd edelim diye kible yaptı. Allah, imanınızı boş çıkaracak değildir. Şüphesiz Allah, insanlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.⁴⁰

144. (Ey Muhammed!) Biz senin çok defa yüzünü göğe doğru çevirip durduğunu (vahiy beklediğini) görüyoruz. (Merak etme) elbette seni, hoşnut olacağın kibleye çevireceğiz. (Bundan böyle), yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. (Ey Müslümanlar!) Siz de nerede olursanız olun, (namazda) yüzünüzü hep onun yönüne çevirin. Şüphesiz kendilerine kitap verilenler, bunun Rabblerinden (gelen) bir

39. Âyetteki "orta ümmet" ifadesi ile, âdil, seçkin, her yönüyle dengeli, haktan asla ayrılmayan, önder, bütün toplumlarca hakem kabul edilecek bir ümmet kastedilmektedir.

40. Bu ve daha sonraki üç âayette kiblenin Kudüs'ten Kâbe'ye çevrilmesi ile, bu olay üzerine yahudilerin çikardıkları dedikodular dile getirilip cevaplandırılmaktadır.

gerçek olduğunu elbette bilirler. Allah, onların yaptıklarından habersiz değildir.⁴¹

145. Andolsun, sen kendilerine kitap verilenlere her türlü mucizeyi getirsen de, onlar yine senin kiblene uymazlar. Sen de onların kiblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kiblesine de uymazlar. Andolsun, eğer sana gelen bunca ilimden sonra onların arzu ve keyiflerine uyacak olursan, o takdirde sen de mutlaka zalimlerden olursun.

146. Kendilerine kitap verdiklerimiz onu (Peygamberi) oğullarını tanıdıklarını gibi tanırlar. Böyle iken içlerinden birtakımı bile bile gerçeği gizlerler.⁴²

147. Hak (ancak) Rabbindendir. Artık, sakın şüpheye düşenlerden olma!

148. Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olsanız Allah hepинizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

149. (Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çıkış, (namazda) Mescid-i Haram'a doğru dön. Bu, elbette Rabbinden gelen gerçek bir emirdir. Allah, sizin işlediklerinizden asla habersiz değildir.

150. (Ey Muhammed!) Nereden yola çıkarsan çıkış, yüzünü Mescid-i Haram'a doğru çevir. (Ey mü'minler!) Siz de ne-

41. Hz.Peygamber, Hicri ikinci yılın ortalarına kadar namazlarda Kudüs cihetine yöneliyor, fakat hep Kâbe'ye yönelme emrinin gelmesini bekliyordu. Bir ikindi namazı sırasında Allah Teâlâ, Kâbe'ye doğru yönelmesini emretti. Kudüs'e doğru yöneliklerken başlanan bu namaz Kâbe'ye yönelikler tamamlandı. Bu olayın geçtiği yerde yapılan mescit, bugün "Mescid-i Kibleteyn", yani iki kibleli mescit diye anılmaktadır.

42. Yahudiler ve Hristiyanlar, Hz. Peygamber'e ait özellikleri kendi kutsal kitaplarında okuyageldiklerinden onu özellikleriyle çok iyi tanıyorlardı. Ayette, yahudilerin ve hristiyanların Hz. Peygamber'i inkâr etmelerinin bilgisizlikten değil, inattan kaynaklandığına işaret edilmektedir.

rede olursanız olun, yüzünüzü Mescid-i Haram'a doğru çevirin ki, zalimlerin dışındaki insanların elinde (size karşı) bir koz olmasın. Zalimlerden korkmayın, benden korkun. Böylece size nimetlerimi tamamlayayım ve doğru yolu bulasınız.

151. Nitekim kendi aranızdan, size âyetlerimizi okuyan, sizi her kötüükten arındıran, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğreten bir peygamber gönderdik.

152. Öyleyse yalnız beni anın ki ben de sizin anayım. Bana şükredin, sakın nankörlük etmeyin.

153. Ey iman edenler! Sabrederek ve namaz kılarak Allah'tan yardım dileyin. Şüphe yok ki, Allah sabredenlerle beraberdir.⁴³

154. Allah yolunda öldürülenlere “ölüler” demeyin. Hayır, onlar diridirler. Ancak siz bunu bilemezsiniz.⁴⁴

155. Andolsun ki sizi biraz korku ve açılıkla, bir de mallar, canlar ve ürünlerden eksilerek deneriz. Sabredenleri müjdele.

156. Onlar; başlarına bir musibet gelince, “Biz şüphesiz (her şeylimizle) Allah'a aidiz ve şüphesiz O'na döneceğiz” derler.

157. İşte Rableri katından rahmet ve merhamet onlardır. Doğru yola ulaştırmış olanlar da işte bunlardır.

158. Şüphesiz Safa ile Merve, Allah'ın (dininin) nişanelerindenidir. Onun için her kim hac ve umre niyetiyle Kâbe'yi ziyaret eder ve onları da tavaf ederse, bunda bir günah yoktur.⁴⁵

43. *Sabır, insan ruhen olgunlaştırır, geliştirir ve güçlendirir. Namaz ise, Allah'a kullugu, teslimiyetin ve nimetlere şükürün en yüksek ifade biçimini ve aktif, düzenli bir hayatı göstergesidir. Âyette zorluklar karşısında insanı hem ruhen hem de dış hayatı gülümkläk iki temel ögeden yararlanmanız tavsiye edilmektedir.*

44. *Âyette, şehitlik mertebesinin yüceliği vurgulanmaktadır. Aynı anlamda bir ifade için Âl-i İmrân süresinin 169. âyetine bakınız.*

45. *Safa ile Merve, Kâbe'nin doğu tarafında bulunan iki tepenin adıdır. Bu iki tepe arasında usulunce gidip gelme demek olan "sa'y", Hz. İbrahim, eşi Hacer ve oğlu İsmail'e*

Her kim de gönlünden koparak bir hayır işlerse, şüphesiz Allah onu bilir, karşılığını verir.

159. İndirdiğimiz apaçık delilleri ve hidayeti Kitap'ta açıklamamızdan sonra onları gizleyenler var ya, işte onlara hem Allah lânet eder, hem de bütün lânet etme konumunda olanlar lânet eder.⁴⁶

160. Ancak tövbe edip durumlarını düzelterler ve gerçeği açıkça ortaya koyanlar (lânetlenmekten) kurtulmuşlardır. Çünkü ben onların tövbelerini kabul ederim. Zira ben tövbeleri çok kabul edenim, çok merhamet edenim.

161. Fakat âyetlerimizi inkâr etmiş ve kâfir olarak ölmüşlere gelince, işte Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üstündedir.

162. Onlar ebedî olarak lânet içinde kalırlar. Artık ne kendilerinden azap hafifletilir, ne de yüzlerine bakılır.

163. Sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. O'ndan başka ilâh yoktur. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.⁴⁷

164. Şüphesiz, göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelişinde, insanlara yarar sağlayacak şeylelerle denizde seyreden gemilerde, Allah'ın gökten yağıdırıp kendisiyle ölmüş toprağı dirilttiği yağmurda, yeryüzünde her çeşit canlıyı yaymasında, rüzgârları ve gökle yer arasındaki

dayanan bir geleneğin ihyası olup, haccin ve umrenin vaciblerindendir. Cahiliye dönenimde Safa ve Merve tepelerinde putlar bulunuyor ve müşrikler de bu tepeler arasında sa'y ediyorlardı. İslâm gelince mü'minler, bu eski müşrik uygulaması sebebiyle, Safa ve Merve arasında sa'y etmekten endişe etmişlerdi. Bu âyet onların endişesini gidermektedir.

46. Lânet etme konumunda olanların, Allah, melekler ve insanlar olduğu, bu sûrenin 161. âyeti ile, Âl-i İmrân sûresinin 87. âyetinde açıklanmıştır.
47. "Rahmân" ve "Rahîm" kelimelerinin anımları için Fâtîha sûresinin ikinci âyetinin dipnotuna bakınız.

emre amade bulutları evirip çevirmesinde elbette düşünen bir topluluk için deliller vardır.

165. İnsanlar arasında Allah’ı bırakıp da O’na ortak koşanlar vardır. Onları, Allah’ı severcesine severler. Mü’menlerin Allah’a olan sevgisi daha güçlü bir sevgidir. Zulmedenler azaba uğrayacakları zaman bütün kuvvetin Allah’ın olduğunu ve Allah’ın azabının pek şiddetli olduğunu bir bilselerdi!

166. Kendilerine uyulanlar o gün azabı görünce, kendilerine uyanlardan uzaklaşacaklar, aralarındaki bütün bağlar kopacaktır.

167. Uyanlar şöyle derler: “Keşke dünyaya bir dönüşümüz olsaydı da onların şimdi bizden uzaklaştıkları gibi, biz de onlardan uzaklaşsaydık.” Böylece Allah, onlara işledikleri filileri pişmanlık kaynağı olarak gösterir. Onlar ateşten çıkacak da degillerdir.

168. Ey insanlar! Yeryüzündeki şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiye! Şeytanın izinden yürümeyin. Çünkü o sizin için apaçık bir düşmandır.

169. O, size ancak kötülüğü, hayâsızlığı ve Allah’'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi emreder.

170. Onlara, “Allah’ın indirdiğine uyun!” denildiğinde, “Hayır, biz, atalarımızı üzerinde bulduğumuz (yol)a uyarız!” diller. Peki ama, ataları bir şey anlamayan, doğru yolu bulamayan kimseler olsalar da mı (onların yoluna uyacaklar)?⁴⁸

171. (İnkâr edenleri imana çağırın Peygamber ile) inkâr edenlerin durumu, bağırıp çağrımadan başka bir şey duymayan hayvanlara seslenen (çoban) ile hayvanların durumu gibidir. Onlar sağırdırlar (gerçekleri ișitmeyenler), dilsizdirler

48. Ayette, yaptıkları işin yanlışlığını ve çirkinliğine akıl erdiremeden, atalarının inançlarını körükörüne taklid eden müşrikler kınanmaktadır.

(gerçekleri konuşmazlar), kördürler (gerçekleri görmezler).. Bundan dolayı anlamazlar.

172. Ey iman edenler! Eğer siz ancak Allah'a kulluk ediyorsanız, size verdığımız rızıkların iyi ve temizlerinden yiin ve Allah'a şükredin.

173. Allah, size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesilene haram kıldı. Ama kim mecbur olur da, istismar etmeksiz ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın yemek zorunda kalırsa, ona günah yoktur. Şüphesiz, Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.⁴⁹

174. Allah'ın indirdiği kitaptan bir kısmını gizleyip onu az bir bedel ile değişenler (var ya); işte onlar karınlarına ateşten başka bir şey doldurmuyorlar. Kiyamet günü Allah, onlarla ne konuşacak, ne de onları arıtacaktır. Onlar için elem dolu bir azap vardır.⁵⁰

175. İşte bunlar hidayeti verip sapıklığı, bağışlanmayı verip azaabı satın alanlardır. Onlar ateşe karşı ne kadar da dayanıklıdır(!)

176. Bu (azab) da, Allah'ın, Kitab'ı hak olarak indirmiş olması (ve onların bunu inkâr etmesi) sebebiyedir. Kitap konusunda anlaşmazlığa düşenler ise derin bir ayrılık içindedirler.

49. İslâm'da zaruretlerin mahzurları ortadan kaldırdığına en güzel delil bu ayette ifadesini bulur. Bir haramı helâl saymamak ve haddi aşmamak kaydıyle bazen zaruret miktarına, yasak bir iş işlenebilir. Yenmesi haram olan şeyler ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Nahl süresi, ayet, 115.

50. Son peygamber Hz.Muhammed'in nitelik ve özellikleri Tevrat'ta belirtilmiştir. Yahudi hahamları bunları gizlediler. Böylece hem kendileri, hem de kavimleri sapmış oldu. Bu değerlendirmeye göre ayette geçen kitaptan kasıt Tevrat; gizlediklerinden kasıt da Hz. Peygamberin nitelikleridir. Ancak Allah'ın kitabından yer alan herhangi bir hükmü gizlemeye yönelik her niyet ve teşebbüs bu kategoride değerlendirilir.

177. İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklerre, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürükle-ri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâti veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıştığı zamanlarda (di-renip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakinlerin ta kendileridir.

178. Ey iman edenler! Öldürülenler hakkında size kısas farz kılındı. Hüre karşı hür, köleye karşı köle, kadına karşı kadın kısas edilir. Ancak öldüren kimse, kardeşi (öldürülenin vârisi, velisi) tarafından affedilirse, aklın ve dinin gerekle-rine uygun yol izlemek ve güzellikle diyet ödemek gerekir. Bu, Rabbinizden bir hafifletme ve rahmettir. Bundan sonra tecavüzde bulunana elem dolu bir azap vardır.⁵¹

179. Ey akıl sahipleri! Kisasta sizin için hayat vardır. Umulur ki (bu hükmeye uyarak) korunursunuz.

180. Sizden birinize ölüm gelip çattığı zaman, eğer geride bir hayatı (mal) bırakmışsa, anaya, babaya ve yakın akrabaya meşru bir tarzda vasiyyette bulunması -Allah'a karşı gelmekten

51. Kısas, aynıyla karşılık vermek demektir. İslâm hukukunda ise, kasten ve haksız yere bir kimsenin canına kıyma ya da bedenine veya uzunguna zarar verme suçlarını işleyen kimselerin, verdikleri zararın aynıyla cezalandırılmaları demektir. Bu ayette kısas, "cana can" kuralını ifade etmektedir. Mâide süresinin 45. ayeti, kısasa tabi suçları topluca belirtmektedir. İlgili şahsin vazgeçmesi hâlinde, kısas diyetе dönüşür. Hıristiyanlıkta adam öldürenin affedilmesi; Yahudilikte ise, mutlaka kısasa tabi tutulması esasti. İslâm, diyet uygulaması ile orta yolu getirmiştir.

sakınanlar üzerinde bir hak olarak- size farz kılındı.⁵²

181. Her kim iştikten sonra vasiyeti değiştirirse, günahı ancak onu değiştirenlerin boynunadır. Şüphesiz Allah hakkıyla iştendir, hakkıyla bilendir.

182. Vasiyet edenin hataya meyletmesinden ve günaha girme- sinden korkan bir kimse, (tarafların) aralarını düzeltirse ona hiçbir günah yoktur. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

183. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakınmanız için oruç, sizden öncekilere farz kılındığı gibi, size de farz kılındı.

184. Oruç, sayılı günlerdedir. Sizden kim hasta, ya da yolculukta olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutar. Oruca gücü yetmeyenler ise bir yoksul doyumu fidye verir.⁵³ Bununla birlikte, gönülden kim bir iyilik yaparsa (mesela fidyeyi fazla verirse) o kendisi için daha hayırlıdır. Eğer bilirseniz oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.

185. (O sayılı günler), insanlar için bir hidayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayırmayan apaçık delilleri olarak Kur'an'ın kendisinde indirildiği Ramazan ayıdır. Öyle iseinizden kim bu aya ulaşırsa, onu oruçla geçirsin.

52. *Vasiyetle ilgili bu emir, henüz mirasla ilgili kurallar açıklanmadan önce verilmiştir. Amaç ise varisleri adaletsizlikten korumaktı. Daha sonra, mirasla ilgili hükümler Nisâ süresinde açıklanmıştır.*
53. *Ramazan orucu, ergenlik çağına ulaşmış, akıllı her müslümانا farzdır. Hastalık, yolculuk, kadınlara has özel hâller gibi meşru sebeplerle Ramazan ayında oruç tutamayanlar, bu oruçları şartların elverişli olduğu başka zamanlarda kaza ederler. Mazeretsiz olarak oruç tutmayanlar, büyük günah işlemiş olurlar. Aşırı yaşıtlar ya da iyileşmez hastalar, bu sebeple oruç tutamazlar ve bu oruçları kaza etmekten de ümit keserlerse, oruçsuz geçirilen her gün için bir fidye verirler. Fidye tipki fitir sadakası gibi, bir fakiri bir gün doyurmak ya da bunun bedelini vermektedir.*

Kim de hasta veya yolcu olursa, tutamadığı günler sayısınca başka günlerde tutsun. Allah, size kolaylık diler, zorluk dilemez. Bu da sayınızı tamamlamanız ve hidayete ulaştırmmasına karşılık Allah'ı yüceltmeniz ve şükretmeniz içindir.

186. Kullarım, beni senden sorarlarsa, (bilsinler ki), gerçekten ben (onlara çok) yakınım. Bana dua edince, dua edenin duasına cevap veririm. O hâlde, doğru yolu bulmaları için bennim davetime uysunlar, bana iman etsinler.

187. Oruç gecesinde kadınlarına yaklaşmak size helâl kılındı.⁵⁴ Onlar, size örtüdüler, siz de onlara örtüsünüz.⁵⁵ Allah, (Ramazan gecelerinde hanımlarınıza yaklaşarak) kendini ze zulmetmeyeceğini bildi de tövbenizi kabul edip sizin affetti. Artık eşlerinize yaklaşın ve Allah'ın sizin için yapmış takdir etmiş olduğu şeyi arayın. Şafağın aydınlığı gecenin karanlığından ayırt edilinceye (tan yeri ağarincaya) kadar yiycin, için. Sonra da akşamda kadar orucu tam tutun. Bunuyla birlikte siz mescitlerde itikâfta iken eşlerinize yaklaşmayın. Bunlar, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Bu sınırlara yaklaşmayın. Allah, kendine karşı gelmekten sakinsınlar diye, âyetlerini insanlara böylece açıklar.

188. Aranızda birbirinizin mallarını haksız yere yemeyin. İnsan-

54. Tefsir kaynaklarının aktardığına göre, orucun farz kılıldığı ilk dönemlerde müslümanlar, oruç tutacıkları zaman sadece güneş batımından yatsı namazını kılınca ya da uyuyuncaya kadar yiyp içebiliyorlar; cinsel ilişkide bulunabiliyorlardı. Kısaca imsak, yatsı namazından ya da uykuya dalınmasından itibaren başlırdı. Âyette, yatsı namazından ya da uykudan sonra cinsel ilişkinin orucu engel olmadığı vurgulanmaktadır.

55. Âyetin bu kısmında, güçlü bir anlatım üslubu içinde, karı koca arasındaki ilişkinin tabiatı ortaya konmaktadır. Elbise ve örtü insanı nasıl soğuktan ve sicaktan korur, kusurlarını örterse; eşler de birbirlerine karşı öyle koruyucu, kollayıcı ve bağlı olacaklardır.

ların mallarından bir kısmını bile bile günaha girerek yemek için onları yetki sahiplerine⁵⁶ (rüşvet olarak) vermeyin.

189. Sana, hilâlli soruyorlar. De ki: “Onlar, insanlar ve hac için vakit ölçüleridir.⁵⁷ İyilik, evlere arkalarından girmeniz değildir. Ama iyi davranış, takva sahibi (Allah'a karşı gelmekten sakınan) insanın davranışıdır. Evlere kapılarından girin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.⁵⁸

190. Sizinle savaşanlara karşı Allah yolunda siz de savaşın. Ancak aşırı gitmeyin.⁵⁹ Çünkü Allah aşırı gidenleri sevmez.

191. Onları nerede yakalarsanız öldürün. Sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) siz de onları çıkarın. Zulüm ve baskıcı adam öldürmekten daha ağırdır. Yalnız, Mescid-i Haram yanında, onlar sizinle savaşmadıkça, siz de onlarla savaşmayın. Sizinle savaşırlarsa (siz de onlarla savaşın) onları öldürün. Kâfirlerin cezası böyledir.⁶⁰

56. “Yetki sahipleri” ifadesi Kur'an metnindeki “hükkâm” (tekili hâkim) kelimesinin karşılığıdır. Hâkim, “hükmeden”, “yöneten”, “yetki ve otorite sahibi” anımlarını ifade eder. Buna göre mahkemede hükmü veren hâkim dâhil, herhangi bir yetki ile bir görev başında bulunan herkes kelimenin kapsamına girer.

57. Hz.Peygamber'e, “Hilâl niçin önce iplik gibi incecik görünüyor, sonra kalınlaşıp nihayet daire şeklini alıyor?” diye soru yöneltilmişti. Ayetin bu kısmında söz konusu soruya, ayın hareketlerinin zaman tayininde, özellikle hac, oruç ve zekât gibi ibadetlerin vakitlerinin belirlenmesinde kıstas olduğu ifade edilerek cevap verilmektedir. Aynı konuya Yûnus süresinin 5. âyeti ile İsra süresinin 12. âyetinde de deðinilmektedir.

58. Cahiliye devrinde Araplar ihramlı bulundukları zaman evlerine, arka taraftan açlıklar bir delikten girerler ve bunu iyi bir davranış sayarlardı. Âyet, onların bu uygulamalarının anlamsız olduğunu, gerçek iyiliðin takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) esasına dayalı davranışları olduğunu vurguluyor.

59. “Aşırı gitmeyin” ifadesiyle, mecbur kalmadıkça savaşa girilmemesi, savaş kaçınılmaz hâle gelince de savaşta çocuklara, kadınlara, yaþlılara ve savaþla ilgisi olmayan diğer sivillere zarar verilmemesi, iþkenceden sakınması.. gibi hususlar kastedilmektedir.

60. Müşrikler tarafından ata ocakları Mekke'den çıkarılan müslümanlar çileli şartlar altında Medine'de yeni bir hayat kurmaya çalışiyorlar fakat hasımları onları burada

192. Eğer onlar (savaştan ve küfürden) vazgeçerlerse, (şunu iyi bilin ki) Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

193. Hiçbir zulüm ve baskın kalmayincaya ve din yalnız Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Onlar savaşmaya son verecek olurlarsa, artık düşmanlık yalnız zalimlere karşıdır.

194. Haram ay, haram aya karşılıktır.⁶¹ Hürmetler (saygı gösterilmesi gereken şeyler) kıtas kuralına tabidir. O hâlde kim size saldırırsa, size saldırdığı gibi siz de ona saldırın, (fakat ileri gitmeyin). Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki, Allah kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.⁶²

195. (Mallarınızı) Allah yolunda harcayın. Kendi kendinizi tehlikeye atmayın. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapın. Şüphesiz, Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.”

da rahat bırakmıyordu. Her firsatta onları yok etmeye çalışıyorlar, hasımcı tutumlarını devam ettiriyorlardı. Ayette Müslümanlara hitap edilerek, sürekli tehlike oluşturan, fitne çeken bu hasımları mütekabiliyet esasına göre bertaraf etmeleri ve ata yurtları Mekke'nin yolunu kendilerine yeniden açmaları emredilmektedir.

İslam, Müslümanlara saldırmayan, kendileri için tehdit oluşturmayan, dini anlatma görevine engel olmayan, kendileri ile antlaşma yapmış olan gayrimüslimleri öldürmeyi, müslüman olmaya zorlamayı, onlarla savaşmayı yasaklar.

Kur'an'da yer alan savaş ve cihatla ilgili bütün hükümler bu şartlarla kayıtlıdır. Başkalarının zorla müslüman yapılamayacağı konusunda Kur'an'ın yaklaşımı için bkz. Bakara, 2/272; Yunus, 10/99; Hûd, 11/118; Yusuf, 12/103; Kehf, 18/29.

61. Haram ay, saygı duyulması gereken bir zaman dilimi olduğu için savaşın yasak olduğu ay demektir. Haram aylar, Zilkade, Zilhicce, Muharrem ve Recep olmak üzere dörttür. İslâm'da haram ay uygulaması kaldırılmıştır.
62. Bu ayette haram aylarda kendilerine savaş açılması hâlinde müslümanların da bu aylarda mukabelede bulunabilecekleri ifade edilmekte, ayrıca bu hükmü de içerecek şekilde genel kıtas prensibi getirilmektedir.

196. Haccı da, umreyi de Allah için tamamlayın. Eğer (düşman, hastalık ve benzer sebeplerle) engellenmiş olursanız artık size kolay gelen kurbanı gönderin. Bu kurban, yerine varincaya kadar başlarınızı tıraş etmeyin. İçinden her kim hastalanır veya başından rahatsız olur (da tıraş olmak zorunda kalır)sa fidye olarak ya oruç tutması, ya sadaka vermesi, ya da kurban kesmesi gereklidir. Güvende olduğunuz zaman hacca kadar umreyle faydalananmak isteyen kimse, kolayına gelen kurbanı keser. Kurban bulamayan kimse üçü hacda, yedisi de döndüğünüz zaman (olmak üzere) tam on gün oruç tutar. Bu (durum), ailesi Mescid-i Haram civarında olmayanlar içindir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve Allah'ın cezasının çetin olduğunu bilin.

197. Hac (ayları), bilinen aylardır.⁶³ Kim o aylarda hacca başlasa, artık ona hacda cinsel ilişki, günaha sapmak, kavga etmek yoktur. Siz ne hayır yaparsanız, Allah onu bilir. (Ahiret için) azık toplayın. Kuşkusuz, azağın en hayırlısı takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma)dır. Ey akıl sahipleri, bana karşı gelmekten sakının.

198. (Hac mevsiminde ticaret yaparak) Rabbinizin lütuf ve keremini istemekte size bir günah yoktur. Arafat'tan ayrılip (sel gibi Müzdelife'ye) akın ettiğinizde, Meş'ar-i Haram'da Allah'ı zikredin.⁶⁴ Onu, size gösterdiği gibi zikredin. Doğrusu siz onun yol göstermesinden önce yolunu şarıtmışlardan idiniz.

63. Hac ayları, Şevval ve Zilkade ayları ile Zilhicce ayının ilk on günüdür.

64. Meş'ar-i Haram, Müzdelife'de bir yerdir. Müzdelife vakfesinin burada yapılması sunnettir.

199. Sonra insanların aktın ettiği yerden siz de aktın edin ve Allah'tan bağışlanma dileyin. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

200. Hac ibadetinizi bitirdiğinizde, artık (cahiliye döneminde) atalarınızı andığınız gibi, hatta ondan da kuvvetli bir anışla Allah'ı anın. İnsanlardan, "Ey Rabbimiz! Bize (vereceğini) bu dünyada ver" diyenler vardır. Bunların ahirette bir nasihi yoktur.⁶⁵

201. Onlardan, "Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver ve bizi ateş azabından koru" diyenler de vardır.

202. İşte onlara kazandıklarından bir nasip vardır. Allah, hesabı pek çabuk görendir.

203. Sayılı günlerde⁶⁶ Allah'ı anın (telbiye ve tekbir getirin). Kim iki gün içinde acele edip (Mina'dan Mekke'ye) dönerse, ona günah yoktur. Kim geri kalırsa, ona da günah yoktur. Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar içindir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve onun huzurunda toplanacağınızı bilin.

204. İnsanlardan öylesi de vardır ki, dünya hayatına ilişkin sözleri senin hoşuna gider. Bir de kalbindekine (Sözünün özüne uyduğuna) Allah'ı şahit tutar. Hâlbuki o, düşmanlıkta en amansız olandır.

205. O, (senin yanından) ayrılmışa yeryüzünde bozgunculuk yapmağa, ekin ve nesli yok etmeye çalışır. Allah ise bozgunculuğu sevmez.

65. Tefsir kaynaklarında ifade edildigine göre, İslâm'dan önce müşrikler hac işlemlerini tamamladıktan sonra Müzdelife'de oturur, atalarını anar, onlara ve kendilerine ait başarılarla öğünürlerdi. Bu ayette, müslümanlara, müşriklerin bu âdetine uymamaları ve Allah'ı çok anımları hatırlatılmaktadır.

66. "Sayılı günler", teşvik günleridir. Teşvik günleri ise, Zilhicce ayının, 9,10,11,12 ve 13. günleridir.

206. Ona “Allah’tan kork” denildiği zaman, gururu onu daha da günaha sürüklüyor. Artık böylesinin hakkından cehennem gelir. O ne kötü yataktır!

207. İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah’ın rızasını kazanmak için kendini feda eder. Allah, kullarına çok şefkatlidir.

208. Ey iman edenler! Hepiniz topluca barış ve güvenliğe (İslâm'a) girin. Şeytanın adımlarını izlemeyin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır.

209. Size apaçık deliller geldikten sonra, eğer yine de yan çizer seniz, bilin ki Allah, gerçekten mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

210. Onlar (böyle davranışmakla), bulut gölgeleri içinde Allah’ın (azabının) ve meleklerin kendilerine gelmesini ve işin bitirmesini mi bekliyorlar? Hâlbuki bütün işler Allah'a dönürülür.

211. İsrailoğullarına sor; biz onlara nice açık mucizeler verdik. Kendisine geldikten sonra kim Allah’ın nimetini değiştirirse, (bilsin ki) şüphesiz Allah, cezası pek çetin olandır.

212. İnkâr edenlere dünya hayatı süslü gösterildi. Onlar iman edenlerle alay etmektedirler. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar ise, kiyamet günü bunların üstündedir. Allah, dilediğine hesapsız rizik verir.

213. İnsanlar tek bir ümmetti. Allah, müjdeciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdi ve beraberlerinde, insanların anlaşmazlığa düştükleri şeyler konusunda, aralarında hükmü vermek üzere kitapları hak olarak indirdi. Kendilerine apaçık âyetler geldikten sonra o konuda ancak; kitap verilenler, aralarındaki kıskançlık yüzünden anlaşmazlığa düşüler. Bunun üzerine Allah iman edenleri, kendi izniyle, on-

ların hakkında ayrılığa düştükleri gerçeğe ilettili. Allah, dileğinizi doğru yola iletir.

214. Yoksa siz, sizden öncekilerin başına gelenler, sizin de başınıza gelmeden cennete gireceğinizi mi sandınız? Peygamber ve onunla beraber mü'minler, "Allah'ın yardımını ne zaman?" diyecek kadar darlığa ve zorluğa uğramışlar ve sarsılmışlardı. İyi bilin ki, Allah'ın yardımını pek yakındır.

215. Sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "Hayır olarak ne harcarsanız o, ana-baba, akraba, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar içindir. Hayır olarak ne yaparsanız, gerçekten Allah onu hakkıyla bilir."

216. Savaş, hoşunuza gitmediği hâlde, size farz kilindi. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

217. Sana haram ayda savaşmayı soruyorlar. De ki: "O ayda savaş büyük bir günahdır. Allah'ın yolundan alikoymak, onu inkâr etmek, Mescid-i Haram'ın ziyaretine engel olmak ve halkın oradan çıkarmak, Allah katında daha büyük günahtır. Zulüm ve baskı ise adam öldürmekten daha büyüktür. Onlar, güç yetirebilseler, sizi dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaya devam ederler. Sizden kim dininden döner de kâfir olarak ölüse, öylelerin bütün yapıp ettikleri dünyada da, ahirette de boşa gitmiştir. Bunlar cehennemliklerdir, orada sürekli kalacaklardır.⁶⁷

67. Hz.Peygamber, Hicretin ikinci yılında, Bedir savaşından iki ay kadar önce, Kureyş'in durumunu tespit etmek üzere Abdullah b.Caḥṣ komutasında sekiz kişilik bir müfreze görevlendirmiştir. Müfreze, Batınahmele mevkiiine gelince, Kureyş'e ait bir kervana saldırdı. Bir kişiyi öldürüp iki kişiyi de esir alarak Medine'ye geldiler. Hz.Peygamber, izni olmaksızın girişilen bu işe çok üzüldü. Olayın, Cemâziye'l-âhir'in son günü mü, yoksa haram ay olan Recep'in ilk günü mü olduğu kesin değildi. Yahudiler ve müş-

218. İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok başıslayandır, çok merhamet edendir.

219. Sana içkiyi ve kumarı sorarlar. De ki: "Onlarda hem büyük günah, hem de insanlar için (bazı zahirî) yararlar vardır. Ama günahları yararlarından büyuktur." Yine sana Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: "İhtiyaçtan arta kalanı." Allah, size âyetleri böyle açıklıyor ki düşünesiniz.⁶⁸

220. Dünya ve ahiret hakkında düşünesiniz, diye böyle yapıyor. Bir de sana yetimleri soruyorlar. De ki: "Onların durumlarını düzeltmek hayırlıdır. Eğer onlara karışıp (birlikte yaşar) sanız (sakincası yok). (Onlar da) sizin kardeşlerinizdir. Allah, bozguncunu yapıcı olandan ayırrır. Allah, dileseydi sizi zora sokardı. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

221. İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan kadınlarla evlenmeyin. Allah'a ortak koşan kadın hoşunuza gitse de, mü'min bir cariye Allah'a ortak koşan bir kadından daha hayırlıdır. İman etmedikleri sürece Allah'a ortak koşan erkeklerle, kadınlarınızı evlendirmeyin. Allah'a ortak koşan hür erkek hoşunuza gitse de; iman eden bir köle, Allah'a ortak

rikler, "Muhammed, haram ayda savaşıyor", diye propagandaya başladılar. İşte âyet, bu konuya gündeme getirerek haram ayda savaşmanın günah olduğunu, ama müşriklerin bundan daha ağır suçlar işleyerek insanları Allah yolundan alikoyduklarını, onu inkâr ettiklerini, Kâbe'yi ziyyarete engel olup, zulüm ve baskısı yaptıklarını onlara hatırlatmaktadır. *Haram ay*" kavramı için bu sûrenin 194. ayetinin 49 no.lu dîp nota bakımız.

68. Bu âyet, içki ile ilgili olarak inen ikinci âyetidir. Bu konuda nazil olan ilk âyet ise Nahl sûresinin 67. âyetidir. İçki, daha sonra Nisâ sûresi, âyet: 43 ve Mâide sûresi, âyet: 90 ile tedricî olarak ve kesinlikle haram kılınmıştır.

koşan bir erkekten daha hayırlıdır. Onlar ateşe çağırırlar, Allah ise izniyle, cennete ve bağışlanmaya çağırır. O, insanlara âyetlerini açıklar ki, öğüt alıp düşünsüner.

222. Sana kadınların ay hâlini sorarlar. De ki: "O bir ezadir (rahatsızlıktır). Ay hâlinde kadınlardan uzak durun. Temizninceye kadar onlara yaklaşmayın. Temizlendikleri vakit, Allah'ın size emrettiği yerden onlara yaklaşın. Şüphesiz Allah çok tövbe edenleri sever, çok temizlenenleri sever."⁶⁹

223. Kadınlarınız sizin ekinliğinizdir.⁷⁰ Ekinliğinize dilediğiniz biçimde varın. Kendiniz için (geleceğe hazırlık olarak) güzel davranışlar takdim edin. Allah'a karşı gelmekten sakının ve her hâlde onun huzuruna varacağınızı bilin. (Ey Muhammed!) Mü'minleri müjdele.

224. İyilik etmemek, takvaya sarılmamak, insanlar arasını ıslah etmemek yolundaki yeminlerinize Allah'ı siper yapmayın. (Bu tür yeminlerinizi bozup kefaretini ödeyin ve yapmanız gereken iyi işi yapın.) Allah, hakkıyla ișitendir, hakkıyla bilendir.⁷¹

225. Allah, sizi kasıtsız yeminlerinizden dolayı sorumlu tutmaz, fakat sizi kalplerinizin kazandığı (bile bile yaptığınız) yeminlerden sorumlu tutar. Allah, çok bağışlayandır, halimdir.

69. Ayette, kadınların âdet hâlleri "ezâ" diye nitelendirilmiştir. Âdet sırasında kadınlar hastalığa daha çok yakındırlar. O günlerde onlara yaklaşmamak gerekdir. Burada söz konusu olan cinsel ilişkilidir.

70. Ayette anne rahmi, ceninin oluşup geliştiği ve dünyaya gelecek hale ulaştığı yer olmasından bakımdan tohumun atılıp çimlendiği ve geliştiği toprağa benzetilmiştir.

71. Tefsir kaynaklarında ifade edildiği üzere, Kur'an'ın nazil olduğu dönemlerde bazı kimseler, iyilikte bulunmamaya, takva sahibi olmanın gerektirdiği bazı işleri yapmamaya, inananların arasını düzeltmemeye yemin ediyor, sonra da kendilerine bu yönde bir görev düşünce, "Yemin ettim, bunu yapamam" diyerek yeminlerini bahane ediyorlardı. Ayette, bu tür yeminlere uyulmaması gerektiği vurgulanıyor. Bozulan yeminler için kefaret gerekdir. (Yemin kefareti için bakınız: Maide, 5/89)

(Hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

226. Eşlerine yaklaşmamağa yemin edenler için dört ay bekleme süresi vardır. Eğer (bu süre içinde) dönerlerse, şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

227. Eğer (yemin edenler yeminlerinden dönmemeyip kadınlarını boşamaya karar verirlerse (ayrılırlar)). Biliniz ki, Allah hakiyla ișitendir, hakiyla bilendir.

228. Boşanmış kadınlar kendi kendilerine üç ay hâli (hayız veya temizlik müddeti) beklerler. Eğer Allah'a ve ahiret gününe inanıyorlarsa, Allah'ın kendi rahimlerinde yarattığını gizlemeleri onlara helâl olmaz. Kocaları bu süre içinde barışmak isterlerse, onları geri almağa daha çok hak sahibidirler. Kadınların, yükümlülükleri kadar meşru hakları vardır. Yalnız erkeklerin kadınlar üzerinde bir derece farkı vardır. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

229. (Dönüş yapılabilecek) boşama iki defadır. Sonrası, ya iyi-likle geçinmek, ya da güzellikle bırakmaktır. (Evlilikte) tarafların Allah'ın belirlediği ölçülerini koruyamama endişeleri dışında kadınlara verdiklerinizden (boşanma esnasında) bir şeyi geri almanız, sizin için helâl olmaz. Eğer onlar Allah'ın belirlediği ölçülerini gözetmeyecekler diye endişe ederseniz, o zaman kadınının (boşanmak için) bedel vermesinde ikisine de günah yoktur. Bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Sakın bunları aşmayın. Allah'ın koyduğu sınırları kim aşarsa, onlar zalimlerin ta kendileridir.

230. Eğer erkek karısını (üçüncü defa) boşarsa, kadın, onun dışında bir başka kocayla nikâhlanmadıkça ona helâl olmaz.⁷² (Bu koca da) onu boşadığı takdirde, onlar (kadın ile ilk kasası) Allah'ın koyduğu ölçülerini gözetebileceklerine inanıyorlarsa tekrar birbirlerine dönüp evlenmelerinde bir güñah yoktur. İşte bunlar Allah'ın, anlayan bir toplum için açıkladığı ölçüleridir.

231. Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman, ya onları iyilikle tutun yahut iyilikle bırakın. Haklarına tecavüz edip zarar vermek için onları tutmayın. Bunu kim yaparsa kendine zulmetmiş olur. Sakın Allah'ın ayetlerini eğlenceye almayın. Allah'ın üzerindeki nimeti ni, size öğüt vermek için indirdiği Kitab'ı ve hikmeti hatırlayın. Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

232. Kadınları boşadığınız ve onlar da bekleme sürelerini bitirdikleri zaman kendi aralarında aklın ve dinin gereklerine uygun olarak güzellikle anlaştıkları takdirde, eşleriyle (yeniden) evlenmelerine engel olmayın. Bununla sizinizden Allah'a ve ahiret gününe iman edenlere öğüt verilmektedir. Bu, sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

72. *Üçüncü boşamadan sonra kadının başka bir erkekle yapacağı evlilik sürekli birlikte olmak, aile hayatını sürdürmek niyeti ile yapılmış olmalı, hiçbir plan ve hesaba dayalı olmamalıdır. Eski eş ile yeniden evlenme imkânı bulmak amacı ile anlaşmalı evlilik yapmak onunla yeniden evlenebilme yolunu açmaz. Bu tür girişimlerde bulunanlar Peygamberimiz tarafından şiddetle kınanmıştır.*

Üçüncü defa boşanan kadının eski eş ile evlenebilmesi için yapılan bir evliliğin sona ermiş olması ve kadının iddet süresini doldurması gereklidir.

233. -Emzirmeyi tamamlamak isteyenler için- anneler çocuklarını iki tam yıl emzirirler.⁷³ Onların (annelerin) yiyeceği, giyeceği, örfe uygun olarak babaya aittir. Hiçbir kimseye gücünün üstünde bir yük ve sorumluluk teklif edilmez. -Hiçbir anne ve hiçbir baba çocuğu sebebiyle zarara uğratılmassis- (Baba ölmüşse) mirasçı da aynı şeyle sorumludur. Eğer (anne ve baba) kendi aralarında danışıp anlaşarak (iki yıl dolmadan) çocuğu sütten kesmek isterlerse, onlara günah yoktur. Eğer çocuklarınızı (bir sütanneye) emzirtmek isterseniz, örfe uygun olarak vereceğiniz ücreti güzelce ödediğiniz takdirde size bir günah yoktur. Allah'a karşı gelmekten sakının ve bilin ki, Allah, yapmakta olduğunuzı hakkıyla görendir.

234. İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları eşleri, kendi kendilere dört ay on gün (iddet) beklerler. Sürelerini bitirince artık kendileri için meşru olanı yapmalarında size bir günah yoktur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

235. (Vefat iddeti beklemekte olan) kadınlara kendileri ile evlenmek istedığınızı üstü kapalı olarak anlatmanızda veya bu isteğinizi içinde saklamanızda sizin için bir günah yoktur. Allah biliyor ki, siz onlara (bunu er geç mutlaka) söyleyeceksiniz. Meşru sözler söylemeniz dışında sakın onlarla gizliden gizliye buluşma yönünde sözleşmeyin. Bekleme müddeti bitinceye kadar da nikâh yapmaya kalkışmayın.⁷⁴ Sunu

73. *Süt emzirme ile ilgili olarak ayrıca Lokman, 31/14 ve Talâk, 65/6-7'ye bakınız.*
74. *Boşanan ya da kocası ölen kadının yeniden evlenebilmesi için dinen beklemesi gereken süreye "iddet" denir. Kocası ölen kadının iddeti dört ay on gündür. Boşanan kadın ise üç ay hâli bekler. Eğer boşanan kadın ay hâli görmüyorsa, iddeti üç aydır. Hamile kadının iddeti de çocuğunu dünyaya getirmesiyle sona erer.*

da bilin ki, Allah sizden geçeni hakkıyla bilir. Onun için Allah'a karşı gelmekten sakının ve yine şunu da bilin ki Allah gerçekten çok bağışlayandır, halîmdir. (Hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

236. Kendilerine el sürmeden ya da mehir belirlemeden kadınları boşarsanız size bir günah yoktur. (Bu durumda) -eli geniş olan gücüne göre, eli dar olan da gücüne göre olmak üzere- onlara, aklın ve dinin gereklerine uygun olarak müt'a⁷⁵ verin. Bu, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlar üzerinde bir borçtur.

237. Eğer onlara mehir tespit eder de kendilerine el sürmeden boşarsanız, tespit ettiğiniz mehrin yarısı onlarındır. Ancak kadının, ya da nikâh bağı elinde bulunanın (kocanın, paylarından) vazgeçmesi başka. Bununla birlikte (ey erkekler), sizin vazgeçmeniz takvaya (Allah'a karşı gelmekten sakınmaya) daha yakındır. Aranızda iyilik yapmayı da unutmayın. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

238. Namazlara ve orta namaza⁷⁶ devam edin. Allah'a gönülden boyun eğerek namaza durun.

239. Eğer (bir tehlikeden) korkarsanız, namazı yaya olarak veya binek üzerinde kılın. Güvenlige kavuşunca da, Allah'ı, daha önce bilmediğiniz ve onun size öğrettiği şekilde anın (namazı normal vakitlerdeki gibi kılın).

75. Müt'a, yararlandırmak ve yararlanılan şey demektir. Terim olarak ise mehir belirlenmemekszin kıyalan nikâhtan sonra, cinsel ilişki ve "halvet"te bulunmadan boşanan kadına, boşayan tarafından verilmesi gereken, giyim eşyası, mal, ya da bunların karşılığıdır. Müt'anın miktarını, bununla yükümlü kimsenin malî durumu belirler.

76. Ayette geçen "orta namaz"ın sabah, öğle ve ikindi namazı olduğu şeklinde çeşitli görüşler vardır. Ancak kuvvetli görüş, bu namazın ikindi namazı olduğu görüşüdür.

240. İçinizden ölüp geriye dul eşler bırakan erkekler, eşleri için, evden çıkarılmaksızın bir yıla kadar geçimlerinin sağlanmasını vasiyet etsinler. Ama onlar (kendiliklerinden) çıkarlasa, artık onların meşru biçimde kendileri ile ilgili olarak işlediklerinden dolayı size bir günah yoktur. Allah mutlak güç sahibidir, huküm ve hikmet sahibidir.

241. Boşanmış kadınların örfe göre geçimlerinin sağlanması onların hakkıdır. Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar üzerinde bir borçtur.

242. Düşünesiniz diye Allah size âyetlerini böyle açıklamaktadır.

243. Binlerce kişi oldukları hâlde, ölüm korkusuyla yurtlarını terk edenleri görmedin mi? Allah, onlara "ölün" dedi, sonra da onları diritti. Şüphesiz Allah, insanlara karşı lütuf ve ikram sahibidir. Ama insanların çoğu şükretmezler.

244. Allah yolunda savaşın ve bilin ki, şüphesiz Allah hakkıyla işitendir ve hakkıyla bilendir.

245. Kimdir Allah'a güzel bir borç verecek o kimse ki, Allah da o borcu kendisine kat kat ödesin. (Rızkı) Allah daraltır ve genişletir. Ancak O'na döndürüleceksiniz.

246. Mûsâ'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi (ne yaptılar)? Hani, peygamberlerinden birine, "Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım" demişlerdi. O, "Ya üzerinize savaş farz kılındığı hâlde, savaşmayacak olursanız?" demişti. Onlar, "Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz hâlde Allah yolunda niye savaşmayağım" diye cevap vermişlerdi. Ama onlara savaş farz kılınınca içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah, zalimleri hakkıyla bilendir.

247. Peygamberleri onlara, "Allah, size Tâlût'u hükümdar olarak gönderdi" dedi. Onlar, "O bizim üzerimize nasıl hükümdar olabilir? Biz hükümdarlığa ondan daha lâyiğiz. Ona zenginlik de verilmemiştir" dediler. Peygamberleri şöyle dedi: "Şüphesiz Allah, onu sizin üzerinize (hükümdar) seçti, onun bilgisini ve gücünü artırdı." Allah, mülkünü dilediğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

248. Peygamberleri onlara söyle dedi: "Onun hükümdarlığının alameti, size o sandığın gelmesidir.⁷⁷ Onda Rabbinizden bir güven duygusu ve huzur ile Mûsâ ailesinin, Hârûn ailesinin geriye bıraktığından kalıntılar vardır. Onu melekler taşımaktadır. Eğer inanmış kimselerseniz, bunda şüphesiz sizin için kesin bir delil vardır."

249. Tâlût, ordu ile hareket edince, "Şüphesiz Allah, sizi bir ırmacla imtihan edecektir. Kim ondan içerde benden değildir. Kim onu tatmazsa işte o bendendir. Ancak eliyle bir avuç alan başka." dedi. İçlerinden pek azi hariç, hepsi ırmaktan içtiler. Tâlût ve onunla beraber iman edenler ırmağı geçince, (geride kalanlar) "Bugün bizim Câlût'a ve askerlerine karşı koyacak gücümüz yok." dediler. Allah'a kavuşacaklarını kesin olarak bilenler (ırmağı geçenler) ise şu cevabı verdiler: "Allah'ın izniyle büyük bir topluluğa galip gelen nice küçük topluluklar vardır. Allah, sabredenlerle beraberdir."

250. (Tâlût'un askerleri) Câlût ve askerleriyle karşı karşıya gelince söyle dediler: "Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağdır, ayaklarımıza sağlam bastır ve şu kâfir kavme karşı bize yardım et."

77. Rivayete göre söz konusu sandık Tevrat'ın içinde bulunduğu sandiktir. İsrailoğullarının isyani üzerine bu sandık ellerinden çıktı.

251. Derken, Allah'ın izniyle onları bozguna uğrattılar. Davud, Câlût'u öldürdü. Allah, ona (Davud'a) hükümdarlık ve hikmet verdi ve ona dilediğini öğretti. Eğer Allah'ın; insanların bir kısmıyla diğerlerini savması olmasaydı, yeryüzü bozulurdu. Ancak Allah, bütün âlemlere karşı lütuf sahibidir.

252. İşte bunlar Allah'ın âyetleridir. Biz onları sana hak olarak okuyoruz. Şüphesiz sen, Allah tarafından gönderilmiş peygamberlerdensin.

253. İşte peygamberler! Biz, onların bir kısmını bir kısmına üstün kıldık. İçlerinden, Allah'ın konuştukları vardır. Bir kısmının da derecelerini yükselmiştir. Meryem oğlu İsa'ya ise açık deliller verdik ve onu Ruhu'l-Kudüs (Cebraîl) ile destekledik. Eğer Allah dileseydi, bunların arkasından gelen (millet)ler, kendilerine apaçık deliller geldikten sonra, birbirlerini öldürmezlerdi. Fakat ayrılığa düştüler. Onlardan inananlar da vardı, inkâr edenler de. Yine Allah dileseydi, birbirlerini öldürmezlerdi. Lâkin Allah dilediğini yapar.⁷⁸

254. Ey iman edenler! Hiçbir alışverişin, hiçbir dostluğun ve hiçbir şefaatin olmadığı kiyamet günü gelmeden önce, size rizik olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayın. Inkâr edenler ise zalimlerin ta kendileridir.

255. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Diridir, kayyumdur.⁷⁹ O'nu ne bir uyuklama tutabilir, ne de bir uyku. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İzni

78. Yani Allah, yapmayı irade ve takdir ettiğini mutlaka yapar. Ancak bu irade ve takdir, kulun kendi iradesini kullanacağı yönde gerçekleşir. Bu sebepten kolların hür iradesi üzerinde ilâhi bir baskı söz konusu değildir.

79. Kayyûm, "varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yarattıklarına hâkim ve onları koruyup gözeten" demektir.

olmaksızın O'nun katında şefaatte bulunacak kimdir?⁸⁰ O, kolların önlerindekileri ve arkalarındakileri (yaptıklarını ve yapacaklarını) bilir. Onlar O'nun ilminden, kendisinin dilediği kadarından başka bir şey kavrayamazlar. O'nun kürsüsü, bütün gökleri ve yeri kaplayıp kuşatmıştır. (O, göklere, yere, bütün evrene hükmetsmektedir.) Gökleri ve yeri koruyup gözetmek O'na güç gelmez. O, yücedir, büyütür.⁸¹

256. Dinde zorlama yoktur. Çünkü doğruluk sapıklıktan iyice ayrılmıştır. O hâlde, kim tâğıtu tanımayıp Allah'a inanırsa, kopmak bilmeyen sapasağlam bir kulpa yapmışlardır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.⁸²

257. Allah, iman edenlerin dostudur. Onları karanlıklardan aydınlığa çıkarır. Kâfirlerin velileri ise tâğıttur. (O da) onları aydınlıktan karanlıklara (sürükleyip) çıkarır. Onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalırlar.

258. Allah, kendisine hükümdarlık verdi diye (şımarıp böbürlenerek) Rabbi hakkında İbrahim ile tartışanı görmedin mi? Hani İbrahim, "Benim Rabbim diriltir, öldürür." demiş; o

80. Şefaat ile ilgili olarak bakınız: Bakara süresi, âyet, 48.

81. Bu âyet, Âyetü'l-Kûrsî (kürsü âyeti) diye adlandırılır. "Kûrsî", Allah'ın kudret ve azameti, O'nun her şeyi kapsayan ilmi demektir. Âyette, Allah Teâlâ kendi zatının çok veciz bir tanımını yapmaktadır. Kitab-ı Mukaddes'te yanlış ve tahrif edilmiş bir biçimde anlatılan Allah, burada nasıl ise öyle tarif edilmektedir. O, yerde, gökte ve ikisi arasında olan her şeyin sahibi ve mâlikidir. Hiç kimse hâkimiyetinde, otoritesinde, mülkünde ve yönetiminde O'na ortak değildir. Hiçbir şey O'na rakip ve eş olamaz. O, mutlak ilim ve irade sahibidir. O'na hiçbir varlık güç yetiremez. O, bütün evrenin sahibi, yöneticisi ve hâkimidir.

82. Din, inanç esaslarını ve buna bağlı olarak yaşanan hayat tarzını ifade eder. Buna göre İslâm, iman ve hayat tarzı olarak hiç kimseye zorla kabul ettirilemez. Tâğıt, sözluğan anlamıyla sınırlı aşan demektir. Kur'an'da kullanıldığı şekliyle kelime, "şeytan", "nefis", "putlar", "sihirbazlar" gibi çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Kısaca "Tâğıt" insanları azdırın, saptıran şeylerin hepsini ifade eder.

da, "Ben de diriltir, öldürürüm" demişti. (Bunun üzerine) İbrahim, "Şüphesiz Allah güneşini doğudan getirir, sen de onu batıdan getir" deyince, kâfir şaşırıp kaldı. Zaten Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.

259. Yahut altı üstüne gelmiş (ipissiz duran) bir şehrde uğrayan kimseyi görmedin mi? O, "Allah, burayı ölümünden sonra nasıl diriltecek (acaba)?" demişti. Bunun üzerine, Allah onu öldürüp yüzyl ölü bıraktı, sonra diritti ve ona sordu: "Ne kadar (ölü) kaldın?" O, "Bir gün veya bir günden daha az kaldım" diye cevap verdi. Allah, şöyle dedi: "Hayır, yüz sene kaldın. Böyle iken yiyeceğine ve içeceğine bak, henüz bozulmamış. Bir de eşegine bak! (Boyle yapmamız) seni insanlara ibret belgesi kilmamız içindir. (Eşeğin) kemikler(in)e de bak, nasıl onları bir araya getiriyor, sonra onlara nasıl et giydırıyoruz?" Kendisine bütün bunlar apak belli olunca, şöyle dedi: "Şimdi, biliyorum ki; şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter."⁸³

260. Hani İbrahim, "Rabbim! Bana ölüleri nasıl dirittiğini göster" demişti. (Allah ona) "İnanmıyor musun?" deyince, "Hayır (inandım) ancak kalbimin tatmin olması için" demişti. "Öyleyse, dört kuş tut. Onları kendine alıstır. Sonra onları parçalayıp her bir parçasını bir dağın üzerine bırak. Sonra da onları çağır. Sana uçarak gelirler. Bil ki, şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir."

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohumun duru-

83. Bu ayette ölümden sonra dirilişi merak eden kimsenin mü'min biri olduğu anlaşılıyor. Bu konuda Üzeyir, Yeremya veya Hıdır isimleri zikredilir. Burada vurgulanan şey, Allah'ın diriltici kudretinin etkinliğini görmek, O'nun ölümden sonra dirilişi mutlaka gerçekleşeceğini inanmaktır.

mu gibidir. Allah, dilediğine kat kat verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

262. Mallarını Allah yolunda harcayan, sonra da harcadıklarının peşinden (bunları) başa kakmayan ve gönül incitmeyenlerin, Rab'leri katında mükâfatları vardır. Onlar için korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de.

263. Güzel bir söz ve bağışlama, peşinden gönül kırmaya gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir).

264. Ey iman edenler! Allah'a ve ahiret gününe inanmadığı hâlde insanlara gösteriş olsun diye malını harcayan kimse gibi, sadakalarınızı başa kakmak ve gönül kırmak suretiyle boşça bırakmayın. Böylesinin durumu, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çiplak bıraktığı bir kayanın durumu gibidir. Onlar kazandıklarından hiçbir şey elde edemezler. Allah, kâfirler topluluğunu hidayete erdirmez.

265. Allah'ın rızasını kazanmak arzusuyla ve kalben mutmain olarak mallarını Allah yolunda harcayanların durumu, yüksekçe bir yerdeki güzel bir bahçenin durumu gibidir ki, bol yağmur alınca iki kat ürün verir. Bol yağmur almasa bile ona çiseleme yeter. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

266. Herhangi biriniz ister mi ki, içerisinde her türlü meyveye sahip bulunduğu, içinden ırmaklar akan, hurma ve üzüm ağaçlarından oluşan bir bahçesi olsun; himayeye muhtaç çocukları var iken ihtiyarlık gelip kendisine çatsın; derken bağı ateşli (yıldırımlı) bir kasırga vursun da orası yanıversin? Allah, düşünesiniz diye size âyetlerini böyle açıklıyor.⁸⁴

84. Bu âyette, yaptıkları iyilikleri başa kakıp gönül yikanlarının durumu anlatılmaktadır. Yıldırımlı bir kasırga, göz alıcı bir bağı nasıl yakıp yıkarsa, onların bu tutumu da, öy-

267. Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olmayacağınız bayağı şeyler vermeye kalkışmayın ve bilin ki Allah, her bakımdan zengindir, övülmeye läyiktir.

268. Şeytan sizi fakirlikle korkutur⁸⁵ ve size, çirkinliği ve hayâsızlığı emreder. Allah ise size kendi katından mağfiret ve bol nimet va'dediyor. Şüphesiz Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

269. Allah, hikmeti⁸⁶ dileğine verir. Kime hikmet verilmişse, şüphesiz ona çokça hayır verilmiş demektir. Bunu ancak akıl sahipleri anlar.

270. Allah yolunda her ne harcar veya her ne adarsanız, şüphesiz Allah onu bilir. Zulmedenlerin yardımcıları yoktur.

271. Sadakaları açıktan verirseniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da keffaret olur. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

272. Onları hidayete erdirmek sana ait değildir. Fakat Allah, dileğini hidayete erdirir. Hayır olarak ne harcarsanız, kendiniz içindir. Zaten siz ancak Allah'ın rızasını kazanmak için harcarsınız. Hayır olarak her ne harcarsanız -hiç hakkınız yenmeden- karşılığı size tastamam ödenir.

lece yaptıkları iyilikleri boşça çıkaracaktır.

85. Fakir düşeceğini söyleyerek, sadaka vermekten uzak durmanızı ister.

86. Hikmet, neyin doğru neyin yanlış olduğunu anlamaya yaranan derin ve yararlı bilgi demektir. Hz. Peygamber, yararlı bilgi istemeyi tavsiye etmiş, bizzat kendisi de Allah'tan bu dilekte bulunmuştur.

273. (Sadakalar) kendilerini Allah yoluna adayan, yeryüzünde dolaşmaya güç yetiremeyen fakirler içindir. İffetlerinden dolayı (dilenmedikleri için), bilmeyen onları zengin sanır. Sen onları yüzlerinden tanırsın. İnsanlardan arsızca (bir şey) istemezler. Siz hayır olarak ne verirseniz, şüphesiz Allah onu bilir.

274. Mallarını gece gündüz; gizli ve açık Allah yolunda harçyanlar var ya, onların Rableri katında mükâfatları vardır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak degillerdir.

275. Faiz yiyenler, ancak şeytanın çarptığı kimsenin kalktığı gibi kalkarlar. Bu, onların, "Alışveriş de faiz gibidir" demelerinden dolayıdır. Oysa Allah, alışverışı helâl, faizi haram kilmiştir. Bundan böyle kime Rabbinden bir öğüt gelir de (o öğüte uyarak) faizden vazgeçerse, artık önceden aldığı onun olur. Durumu da Allah'a kalmıştır. (Allah, onu affeder.) Kim tekrar (faize) dönerse, işte onlar cehennemliklerdir. Orada ebedî kalacaklardır.

276. Allah, faiz malını mahveder, sadakaları⁸⁷ ise artırır (bereketlendirir). Allah, hiçbir günahkâr nankörü sevmez.

277. Şüphesiz iman edip salih ameller işleyen, namazı dosdoğru kılan ve zekâtı verenlerin mükâfatları Rableri katındadır. Onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır.

278. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve eğer gerçekten iman etmiş kimselerseniz, faizden geriye kalanı bırakın.

279. Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resülüyle savaşa girdığınızı bilin. Eğer tövbe edecek olursanız, anaparalarınız sizin-

87. Burada "sadakalar"dan maksat hem farz olan zekât, hem de nafile olarak Allah yolunda yapılan bağıtlardır. Ayet-i kerime, hem sadakaların sevabının kat kat olacağını, hem de sadakası verilen malların bereketlendirilip artırılacağını ifade etmektedir.

dir. Böylece siz ne başkalarına haksızlık etmiş olursunuz, ne de başkaları size haksızlık etmiş olur.

280. Eğer borçlu darlık içindeyse, ona eli genişleyinceye kadar mühlet verin. Eğer bilirseniz, (borcu) sadaka olarak bağışlamanız, sizin için daha hayırlıdır.

281. Öyle bir günden sakının ki, o gün hepiniz Allah'a döndürülp götürüleceksiniz. Sonra herkese kazandığı amellerin karşılığı verilecek ve onlara asla haksızlık yapılmayacaktır.

282. Ey iman edenler! Belli bir süre için birbirinize borçlandığınız zaman bunu yazın. Aranızda bir yazıcı adaletle yazsun. Yazıcı, Allah'ın kendisine öğrettiği şekilde yazmaktan kaçınmasın, (her şeyi olduğu gibi dosdoğru) yazsun. Üzerinde hak olan (borclu) da yazdırın ve Rabbi olan Allah'tan korkup sakınsın da borçtan hiçbir şeyi eksik etmesin (hepsi tam yazdırın). Eğer borçlu, aklı ermeyen, veya zayıf bir kimse ise, ya da yazdırımiyorsa, velisi adaletle yazdırın. (Bu işleme) şahitliklerine güvendiğiniz iki erkeği; eğer iki erkek olmazsa, bir erkek ve iki kadını şahit tutun. Bu, onlardan biri unutacak olursa, diğerinin ona hatırlatması içindir. Şahitler çağırıldıkları zaman (gelmekten) kaçınmasınlar. Az olsun, çok olsun, borcu süresine kadar yazmaktan usanmayın. Bu, Allah katında adalete daha uygun, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemeniz için daha elverişlidir. Yalnız, aranızda hemen alıp verdığınız peşin ticaret olursa, onu yazmamanızdan ötürü üzerinize bir günah yoktur. Alışveriş yaptığınız zaman da şahit tutun. Yazana da, şahide de

bir zarar verilmesin.⁸⁸ Eğer aksini yaparsanız, bu sizin için günahkârca bir davranış olur. Allah'a karşı gelmekten sakının. Allah, size öğretiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.⁸⁹

283. Eğer yolculukta olur da bir yazıcı bulamazsanız, o zaman alınmış rehinler yeterlidir. Eğer birbirinize güvenirseniz kendisine güvenilen kimse emanetini (borcunu) ödesin ve Rabbi Allah'tan sakunsın. Bir de şahitliği gizlemeyin. Kim şahitliği gizlerse, şüphesiz onun kalbi günahkârdır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.

284. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. İçinizdeki ni açığa vursanız da, gizleseniz de Allah sizi, onunla soruya çeker de dileğini bağışlar, dileğine azap eder. Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.

285. Peygamber, Rabbinden kendisine indirilene iman etti, mü'minler de (iman ettiler). Her biri; Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine iman ettiler ve şöyle dediler: "Onun peygamberlerinden hiçbirini (diğerinden) ayırt etmeyiz." Şöyle de dediler: "İşittik ve itaat ettik. Ey Rabbimiz! Senden bağışlama dileriz. Sonunda dönüş yalnız nadır."

88. Ayetin bu kısmı, "Ne yazıcı ne de şahid (adaletten ayrılarak hak sahiplerine) zarar vermesinler" şeklinde de tercüme edilebilir.

89. Bu ayette, borç ve alışveriş işlemlerinde anlaşmazlık çıkışını önleyecek, tarafların haksızlığa uğramamasını sağlayacak belgelendirme, şahit tutma ve rehin gibi önlemlerin alınması istenmektedir. Bu uygulamaların ne şekilde gerçekleştirileceği konusunda ayrıntılara kadar inilmüş olması, konuya verilen önemi göstermesi bakımdan dikkat çekicidir. Ancak prensip, işlemin sağlaması alınması olmakla beraber karşılıklı güven duygusunun da önemli bir unsur olduğu ve bunun kötüye kullanılmaması gerektiği vurgulanmaktadır.

286. Allah, bir kimseyi ancak gücünün yettiği şeyle yükümlü kılار. Onun kazandığı iyilik kendi yararına, kötülük de kendi zararınıdır. (Şöylediyerek dua ediniz): “Ey Rabbimiz! Unutur, ya da yanılırsak bizi sorumlu tutma! Ey Rabbimiz! Bize, bizden öncekilere yüklediğin gibi ağır yük yükleme. Ey Rabbimiz! Bize gücümüzün yetmediği şeyleri yükleme! Bizi affet, bizi bağışla, bize acı! Sen bizim Mevlâmızsun. Kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.”

3

ÂL-İ İMRÂN SÜRESİ

Medine doneinde inmiştir. **200** ayettir. Süre, adını **33.** ayette geçen “Âl-i İmrân” tamlamasından almıştır. Âl-i İmrân, İmran ailesi demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2.** Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayandır. Diridir, kayyumdur.²
- 3, 4.** O, sana Kitab'ı hak ve kendisinden öncekileri doğrulayıcı olarak indirdi. O, daha önce Tevrat'ı ve İncil'i insanlar için birer hidayet olarak indirmiştir. Furkan'ı³ da indirdi. Şüphesiz, Allah'ın âyetlerini inkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Allah, mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.
- 5.** Şüphesiz yerde ve gökte Allah'a hiçbir şey gizli kalmaz.
- 6.** O, sizi rahimlerde, dileği gibi şekillendirendir. O'ndan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 7.** O, sana Kitab'ı indirendir. Onun (Kur'an'ın) bazı âyetleri muhkemdir, onlar kitabın anasıdır. Diğerleri de müteşabihtir.⁴ Kalplerinde bir egrilik olanlar, fitne çıkar-

- 1.** Bu harfler ile ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** Kayyûm, “Varlığı kendinden, kendi kendine yeterli, yaratıklarına hâkim ve onları koruyup gözeten” demektir.
- 3.** Furkan, Kur'an'ın diğer bir adı olup “hak ile batılı birbirinden ayıran” demektir.
- 4.** Müteşabih âyetler, manasını ve hâkîkatini sadece Allah'ın bildiği âyetlerdir. Bunu ların insan zihni tarafından tümüyle kavranmasına imkân yoktur. Allah'ın sıfatları, kiyametin ahvali, cennet, cehennem gibi hususlarla ilgili âyetler ile, sürelerin başında yer alan “hurûf-u mukattâ'a” bunlardandır. İnsan ne kadar çabalasa çabasın, bu âyetleri bütün yönleriyle anlaması mümkün değildir. Müteşabih âyetler dışındaki

mak ve onun olmadık yorumlarını yapmak için müteşabih ayetlerinin ardına düberler. Oysa onun gerçek manasını ancak Allah bilir. İlimde derinleşmiş olanlar, "Ona inandık, hepsi Rabbimiz katındandır" derler. (Bu inceliği) ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.

8. (Onlar söyle yakarırlar): "Rabbimiz! Bizi hidayete erdirdikten sonra kalplerimizi eğriltme. Bize katından bir rahmet bahset. Şüphesiz sen çok bahşedensin."
9. "Rabbimiz! Şüphesiz sen, hakkında şüphe olmayan bir içinde insanları toplayacaksın. Şüphesiz Allah va'dinden dönmez."
10. Şüphesiz, inkâr edenlere, ne malları, ne de evlatları Allah'a karşı hiçbir fayda sağlar. Onlar ateşin yakıtıdırlar.
11. (Bunların durumu) Firavun ailesinin ve onlardan öncekilerin durumu gibidir: Ayetlerimizi yalanladılar. Allah da onları günahlarıyla yakaladı. Allah, azabı çok şiddetli olandır.
12. İnkâr edenlere de ki: "Siz mutlaka yenilgiye uğrayacak ve toplanıp cehenneme doldurulacaksınız. Orası ne fena ya-taktır!"
13. Şüphesiz, karşı karşıya gelen iki toplulukta sizin için bir ibret vardır: Bir topluluk Allah yolunda çarpışıyordu. Öteki ise kâfîrdi. (Onları) göz bakışıyla kendilerinin iki katı görüyorlardı. Allah da dileğini yardımıyla destekliyordu. Basireti olanlar için bunda elbette ibret vardır.⁵
14. Kadınlar,oyer, yük yük altın ve gümüş, salma atlar, davar-

âyetler de muhkem ayetlerdir.

5. Bu âyet mü'minlerin; kendilerinin sayıca üç katı olan müşriklere karşı Bedir'de kazandıkları zaferle işaret etmektedir. Müşrikler kendilerini tahminen mü'minlerin iki katı olarak görüyor ve sayıca fazla oluşlarına güveniyorlardı. Oysa bu zahir bir sayı üstünlüğü idi. Zira Enfâl süresinin 9. âyetinde de işaret edildiği gibi, Allah mü'minleri bin melek ile desteklemiştir.

lar ve ekinler gibi nefsin şiddetle arzuladığı şeyler insana süslü gösterildi. Bunlar dünya hayatının geçimlidir. Oysa asıl varılacak güzel yer ancak Allah'ın katındadır.

- 15.** De ki: "Size, onlardan daha hayırlısını haber vereyim mi? Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için Rableri katında, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler, tertezemiz eşler ve Allah'ın rızası vardır." Allah, kullarını hakkıyla görendir.
- 16, 17.** (Bunlar), "Rabbimiz, biz iman ettik. Bizim günahlarımıza bağışla. Bizi ateş azabından koru" diyenler, sabredenler, doğru olanlar, huzurunda gönülden boyun büküp divan duranlar, Allah yolunda harcayanlar ve seherlerde (Allah'tan) bağışlanma dileyenlerdir.
- 18.** Allah, melekler ve ilim sahipleri, ondan başka ilâh olmadığına adaletle şâhitlik ettiler. O'ndan başka ilâh yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hükmü ve hikmet sahibidir.
- 19.** Şüphesiz Allah katında din İslâm'dır. Kitap verilmiş olanlar, kendilerine ilim geldikten sonra sîrf, aralarındaki ihtiras ve aşırılık yüzünden ayrılhâa düştüler. Kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederse, bilsin ki Allah hesabı çok çabuk görendir.
- 20.** Seninle tartışmaya girişirlerse, de ki: "Ben, bana uyanlarla birlikte kendi özümü Allah'a teslim ettim." Kendilerine kitap verilenlere ve ümmîlere⁶ de ki: "Siz de İslâm'ı kabul ettiniz mi?" Eğer İslâm'a girerlerse hidayete ermiş olurlar. Yok, eğer yüz çevirirlerse sana düşen şey ancak tebliğ etmektir. Allah, kullarını hakkıyla görendir.
- 21.** Allah'ın âyetlerini inkâr edenler, Peygamberleri haksız yere öldürenler, insanlardan adaleti emredenleri öldürenler var

- 6.** "Ümmî", okuma yazması olmayan demektir. Buradaki kullanımı ile, kendilerine kitap verilmeyenlerle, Arap müşrikleri kastedilmiştir. Kitap verilenler ise Yahudilerle Hristiyanlardır.

ya, onları elem dolu bir azap ile müjdele.

22. Onlar, amelleri, dünyada da, ahirette de boş gitmiş kimse-lerdir. Onların hiç yardımcıları da yoktur.

23. Kendilerine Kitap'tan bir pay verilenleri görmüyor musun ki, aralarında hüküm vermesi için Allah'ın Kitabına çağrırlı-yorlar da sonra içlerinden bir kısmı yüz çevirerek dönüp gi-diyor.

24. Bunun sebebi, onların, "Bize, ateş sadece sayılı günlerde do-kunacaktır." demeleridir. Uydurageldikleri şeyler dinleri ko-nusunda kendilerini aldatmıştır.

25. Bakalım, kendilerini o geleceğinde hiç şüphe olmayan gün için bir araya topladığımız ve hiç kimseye haksızlık edilme-den herkese kazandığı tamamen ödendiği vakit, hâlleri nice olacaktır.

26. De ki: "Ey mülkün sahibi olan Allah'im! Sen mülkü diledi-gine verirsin. Dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Dilediği-ni aziz edersin, dilediğini zelil edersin. Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin."

27. "Geceyi gündüze sokarsın, gündüzü geceye sokarsın. Ölü-den diriyi çıkarırsın, diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğine de hesapsız rızık verirsin."

28. Mü'minler, mü'minleri bırakıp inkârcıları dost edinmesin. Kim böyle yaparsa Allah ile bir ilişki kalmaz. Ancak onlar-dan (gelebilecek tehlikeden) korunmanız başkadır. Allah, asıl sizi kendisine karşı dikkatli olmanız hakkında uyarmak-tadır. Çünkü dönüş Allah'adır.

29. De ki: "İçinizdekini gizleseniz de, açığa vursanız da Allah onu bilir. Göklerdeki her şeyi, yerdeki her şeyi de bilir. Al-lah, her şeye hakkıyla gücü yetendir."

30. Herkesin yaptığı iyiliği ve yaptığı kötülüğü hazır bulaca-

gi günde kişi, kötülükleri ile kendi arasında uzak bir mesafe bulunmasını ister. Yine Allah, sizi kendisine karşı dikkatli olmanız hakkında uyarmaktadır. Allah, kullarını çok esirgeyicidir.

31. De ki: "Eğer Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir."
32. De ki: "Allah'a ve Peygamber'e itaat edin." Eğer yüz çevirirlerse şüphe yok ki Allah kâfirleri sevmez.
- 33, 34. Şüphesiz Allah, Âdem'i, Nûh'u, İbrahim ailesini (soyunu) ve İmrân ailesini (soyunu) birbirinden gelmiş birer nesil olarak seçip âlemlere üstün kıldı. Allah, her şeyi hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.
35. Hani, İmrân'ın karısı, "Rabbim! Karnımdaki çocuğu sîrfsana hizmet etmek üzere adadım. Benden kabul et. Şüphesiz sen hakkıyla işitinsin, hakkıyla bilensin" demişti.
36. Onu doğurunca, "Rabbim!" dedi, "Onu kız doğurdum." -Oysa Allah, onun ne doğurduğunu daha iyi bilir⁷ "Erkek, kız gibi değildir. Ona Meryem adını verdim. Onu ve soyunu kovulmuş şeytandan senin korumana bırakıyorum."
37. Bunun üzerine Rabbi onu güzel bir şekilde kabul buyurdu ve onu güzel bir şekilde yetiştirdi. Zekeriya'yı⁸ da onun bakımıyla görevlendirdi. Zekeriya, onun bulunduğu bölmeye her girişinde yanında bir yiyecek bulurdu. "Meryem! Bu sana nereden geldi?" derdi. O da "Bu, Allah katından" diye cevap verirdi. Zira Allah, dileğine hesapsız rizik verir.

7. Âyet-i kerimedeki bu ifade, İmrân'ın karısının doğurduğu kızın, hayalinde canlandırdığı ve adadığı erkektен daha hayırlı olacağına işaret etmektedir. Çünkü bu kız, Hz. İsa'nın annesi olacaktır.
8. Zekeriya, Meryem'in teyzesinin kocası idi. Meryem'in Beyt-i Makdis'te bakımını Zekeriya peygamber üstlenmiştir.

38. Orada Zekeriya Rabbine dua etti: “Rabbim! Bana katından temiz bir nesil bahşet. Şüphesiz sen duayı hakkıyla işitensin” dedi.
39. Zekeriya mabedde namaz kılarken melekler ona, “Allah sana, kendisinden gelen bir kelimeyi (İsa'yı) doğrulayıcı, efendi, nefsine hâkim ve salihlerden bir peygamber olarak Yahya'yı müjdeler” diye seslendiler.
40. Zekeriya, “Ey Rabbim! Bana ihtiyarlık gelip çatmış iken ve karım da kısır iken benim nasıl çocuğum olabilir?” dedi. Allah, “Öyledir, ama Allah dilediğini yapar” dedi.
41. Zekeriya, “Rabbim! (çocuğum olacağına dair) bana bir alâmet ver” dedi. Allah da şöyle dedi: “Senin için alâmet, insanlarla üç gün konuşamaman, ancak işaretleşebilmendir. Ayrıca Rabbini çok an, sabah akşam tesbih et.”
42. Hani melekler, “Ey Meryem! Allah, seni seçti. Seni tertemiz yaptı ve seni dünya kadınlara üstün kıldı.”
43. “Ey Meryem! Rabbine divan dur. Secde et ve (O'nun huzurunda) rükû edenlerle beraber rükû et” demişlerdi.
44. (Ey Muhammed!) Bunlar sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Meryem'i kim himayesine alıp koruyacak diye kalemlerini (kur'a için) atarlarken sen yanlarında değildin. (Bu konuda) tartışırlarken de yanlarında değildin.
45. Hani melekler şöyle demişti: “Ey Meryem! Allah, seni kendi tarafından bir kelime ile müjdeliyor ki, adı Meryem oğlu Isa Mesih'tir. Dünyada da, ahirette de itibarlı ve Allah'a çok yakın olanlardandır.”
46. “O, beşikte de, yetişkin çağında da insanlarla konuşacak, salihlerden olacaktır.”⁹

9. Hz.İsa'nın beşikte iken konuşması ile ilgili olarak ayrıca bakımız: Maide sûresi, âyet, 110; Meryem sûresi, âyet, 29-33.

47. (Meryem), “Ey Rabbim! Bana bir büyük dokunmamışken benim nasıl çocuğum olur?” dedi. Allah, “Öyle ama, Allah dilediğini yaratır. O, bir şeyin olmasını dilediğinde ona sadece “ol” der, o da hemen oluverir” dedi.

48. Ve Allah ona kitabı, hikmeti, Tevrat ve İncil’i öğretecek.

49. Allah, onu İsrailoğullarına bir Peygamber olarak gönderecek (ve o da onlara şöyle diyecek): “Şüphesiz ben size Rabbinizden bir mucize getirdim. Ben çamurdan kuş şeklinde bir şey yapar, ona üflerim. O da Allah’ın izniyle hemen kuş oluverir. Körü ve alacalıyi iyileştiririm ve Allah’ın izniyle ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yiyp ne biriktirdiğinizi size haber veririm. Eğer mü’minler iseniz bunda sizin için elbette bir ibret vardır.”

50. “Benden önce gelen Tevrat’ı doğrulayıcı olarak ve size haram kılanın bazı şeyleri helâl kılmak için gönderildim ve Rabbiniz tarafından size bir mucize de getirdim. Artık Allah’a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin.”

51. “Şüphesiz Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse O’na ibadet edin. İşte bu, doğru yoldur.”

52. İsa, onların inkârlarını sezince, “Allah yolunda yardımcılarım kim?” dedi. Havariler, “Biziz Allah yolunun yardımcıları. Allah'a iman ettik. Şahit ol, biz Müslümanız” dediler.

53. “Rabbimiz! Senin indirdiğine iman ettik ve Peygamber'e uyduk. Artık bizi (hakikate) şahitlik edenlerle beraber yaz.”

54. Onlar tuzak kurdular. (Onların tuzaklarına karşı) Allah da tuzak kurdu. Allah, (tuzağa karşı) tuzak kuranların en hayırlısıdır.¹⁰

55. Hani Allah şöyle buyurmuştu: “Ey İsa! Şüphesiz, senin ha-

10. Ayette sözü edilen tuzak, İsrailoğullarının Hz.İsa'ya suikast düzenleme girişimidir. “Allah’ın tuzak kurması” kavramı ise, Allah’ın kurulan tuzağı bozmasını veya tuzak kuranları cezalandırmamasını ifade etmektedir.

yatına ben son vereceğim. Seni kendime yükselteceğim. Seni inkâr edenlerden kurtararak temizleyeceğim ve sana uyanları kiyamete kadar küfreapanların üstünde tutacağım. Sonra dönüşünüz yalnızca banadır. Ayrılığa düştüğünüz şeyler hakkında aranızda ben hükmedeceğim.”

56. “İnkâr edenlere gelince, onlara dünyada da, ahirette de şiddetli bir şekilde azab edeceğim. Onların hiç yardımçıları da olmayacaktır.”
57. “İman edip salih ameller işleyenlere gelince, Allah onların mükâfatlarını tastamam verecektir. Allah, zalimleri sevmez.”
58. (Ey Muhammed!) Bunu (bildirdiklerimizi) biz sana âyetlerden ve hikmet dolu Kur'an'dan okuyoruz.
59. Şüphesiz Allah katında (yaratılışları bakımından) İsa'nın durumu, Âdem'in durumu gibidir: Onu topraktan yarattı. Sonra ona “ol” dedi. O da hemen oluverdi.¹¹
60. Hak Rabbindendir. O hâlde, sakın şüphe edenlerden olma.
61. Sana (gerekli) bilgi geldikten sonra artık kim bu konuda sevinle tartışacak olursa, de ki: “Gelin, öğrencilerimizi ve öğrencilerinizi, kadınlarımızı ve kadınlarınızı çağıralım. Biz de siz de toplanalım. Sonra gönülden dua edelim de, Allah'ın lânetini (aramızdan) yalan söyleyenlerin üzerine atalım.”¹²
62. Şüphesiz bu (İsa hakkındaki) gerçek kissadır. Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir,

11. Hz.Âdem'i topraktan, anasız-babasız yaratan Allah, Hz.İsa'yı da babasız yaratmıştır. Âyette Allah'ın kudretinin sonsuzluğu, O'nun kudretinin her şeye yettiği belirtiliyor; ayrıca Hz.Meryem'in iffetine de dikkat çekiliyor.

12. Bu âyete "mubâhal" âyeti denir. Mubâhele, bir konuda haklı olanın ortaya çıkması için usulunce lânetleşmek demektir. Necran Hristiyanları; "Kur'an, Hz.İsa'nın babasız doğduğunu kabul ettiğine göre, onun Allah olması gereklidir" iddiasını ileri sürüdüler. Bunun üzerine Hz. Peygamber, hakkın ortaya çıkması için onları mubâhaleye davet etti. Ancak onlar bunu kabul etmediler.

hüküm ve hikmet sahibidir.

63. Eğer yüz çevirirlerse, şüphesiz ki Allah fesat çıkaranları çok iyi bilir.

64. De ki: "Ey kitap ehli! Bizimle sizin aranızda ortak bir söyle gelin: Yalnız Allah'a ibadet edelim. O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım. Allah'ı bırakıp da kimimiz kimimizi ilâh edin-mesin." Eğer onlar yine yüz çevirirlerse, deyin ki: "Şahit olun, biz müslümanlarız."¹³

65. Ey kitap ehli! İbrahim hakkında niçin tartışıyorsunuz. Oysa Tevrat da, İncil de ondan sonra indirilmiştir. Siz hiç düşün-müyör musunuz?¹⁴

66. İşte siz böyle kimselersiniz! Diyelim ki biraz bilginiz olan şey hakkında tartışınız. Ya hiç bilginiz olmayan şey hakkın-da niçin tartışıyorsunuz? Allah bilir, siz bilmezsiniz.

67. İbrahim, ne Yahudi idi, ne de Hristiyan. Fakat o, hanif (Allah'ı bir tanıyan, hakka yönelen) bir müslümandı. Allah'a ortak koşanlardan da değildi.¹⁵

68. Şüphesiz, insanların İbrahim'e en yakın olanı, elbet-

13. Bu ayet inince, önce hristiyan iken sonra müslüman olan Adiy b. Hâtem, "Ya Resûllallah, biz din büyüklerimize tapmazdık" dedi. Hz.Peygamber, "Onlar size bir şeyi helâl veya haram kılarsınız, siz de onların dediklerine uymaz mıydınız? İşte bu, onla-ra tapmak demektir" buyurdu.

14. Yahudiler Hz. İbrahim'in Yahudi; Hristiyanlar da onun Hristiyan olduğunu iddia ediyorlardı. Ayette onların bu iddiaları kmanıyor ve içine düştükleri çelişkili durum ortaya konuyor. Her bir dine mensup insanlar onun nasıl kendi dinlerine ait olduğunu iddia edebilirler. Hâlbuki her iki dinin kaynağını oluşturan Tevrat ve İncil Hz. İbrahim'den sonra inmiştir. Yahudi ve Hristiyanların bu iddiaları sonuç olarak Hz. İbrahim'e, Yahudilik ve Hristiyanlıktaki yanlış inanç ve uygulamaları isnat etmek anlamına geleceğinden ayette bu yaklaşımın gerçeği yansıtmadığı, ona iftira edilmiş olduğuna işaret vardır. Nitekim surenin 67. ve 68. ayetlerde konu açık olarak ortaya konulmaktadır.

15. Yahudiler Hz.İbrahim'i yahudi, hristiyanlar da onu hristiyan kabul ediyor, haka-kında tartışıyorlardı. Ayet, bu konuda onlara gerçeği ifade ediyor.

te ona uyanlar, bir de bu peygamber (Muhammed) ve mü'minlerdir. Allah da mü'minlerin dostudur.

69. Kitap ehlinden bir grup sizi saptırılmamayı çok arzu etti. Oysa sadece kendilerini saptırıyorlar, fakat farkına varmıyırlar.

70. Ey Kitap ehli! (Gerçeğe) şahit olduğunuz hâlde, niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?

71. Ey Kitap ehli! Niçin hakkı batılla karıştırıyor ve bile bile gerceği gizliyorsunuz?

72. Kitap ehlinden bir grup, “Mü'minlere indirilene günün başlangıcında inanın, sonunda da inkâr edin, belki onlar (size bakarak) dönerler” dedi.¹⁶

73. “Sizin dininizin uyandan başkasına inanmayın” (dediler). De ki: “Şüphesiz hidayet, Allah'ın hidayetidir. Birine, size verilenin benzerinin verilmesinden veya Rabbinizin huzurunda aleyhinize deliller getireceklerinden ötürü mü (böyle söylüyorsunuz)?” De ki: “Lütuf Allah'ın elindedir. Onu dileğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.”

74. O, rahmetini dileğine has kilar. Allah, büyük lütuf sahibidir.

75. “Kitap ehlinden öylesi vardır ki, ona yüklerle mal emanet etsen, onu sana (eksiksiz) iade eder. Fakat onlardan öylesi de vardır ki, ona bir dinar emanet etsen, tepesine dikiliip dur-

16. Bu âyette, İslâm'ın öünü kesmek için başvurulan psikolojik savaş yöntemlerinden biri dile getirilmektedir. Medine civarında yaşayan birtakım yahudi bilginler ve liderler, imanı henüz sağlamlaşmamış kimseleri şüpheye düşürmek için aralarında bir karar almışlardır. Buna göre İslâm'ı kabul etmiş gibi görünecekler, sabah namazını müslümanlarla birlikte kılıp, akşam üzeri İslâm'dan çıktıklarını ilan edeceklerdi. Amaçları, hiç olmazsa bazı kimselerin, “Bunlar vazgeçiklerine göre, Müslümanlık'ta mutlaka bir eksiklik bulmuşlardır”, demelerini sağlamaktı. Âyette onların bu planları ortaya konmaktadır.

madıkça onu sana iade etmez. Bu da onların, “Ümmîlere karşı (yaptıklarımızdan) bize vebal yoktur” demelerinden dolayıdır. Onlar, bile bile Allah'a karşı yalan söyleler.¹⁷

76. Hayır! (Gerçek, onların dediği değil.) Kim sözünü yerine getirir ve Allah'a karşı gelmekten sakınrsa, şüphesiz Allah da sakınanları sever.

77. Şüphesiz, Allah'a verdikleri sözü ve yeminlerini az bir karşılığa değişenler var ya, işte onların ahirette bir payı yoktur. Allah, kiyamet günü onlarla konuşmayacak, onlara bakmayıacak ve onları temizlemeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır.

78. Onlardan (Kitap ehlinden) bir grup var ki, Kitab'dan olmadığı hâlde Kitab'dan sanasınız diye (okudukları) Kitap'tanmış gibi dillerini eğip bükerler ve, “Bu, Allah katindandır” derler. Hâlbuki o, Allah katından değildir. Bile bile Allah'a karşı yalan söyleler.

79. Allah'ın, kendisine Kitab'ı, hükmü (hikmeti) ve peygamberliği verdiği hiçbir insanın, “Allah'ı bırakıp bana kullar olun” demesi düşünülemez. Fakat (şöyle öögüt verir:) “Öğretmekte ve derinlemesine incelemekte olduğunuz Kitap uyarınca rabbânîler (Allah'ın istediği örnek ve dindar kullar) olun.”

80. Onun size, “Melekleri ve peygamberleri ilâhlar edinin.” diye emretmesi de düşünülemez. Siz müslüman olduktan sonra, o size hiç inkârı emreder mi?

81. Hani, Allah peygamberlerden, “Andolsun, size vereceğim

17. Bu ayette geçen “ümmî” kelimesi tefsir bilginleri tarafından, “zayıf kimseler”, “bilgisizler”, “Kitap ehlinden olmayanlar” şeklinde yorumlanmıştır. Yahudilerin bir kısmı hak, hukuk ve dürüstlük konularında kendilerini yalnızca kendi dîndaşlarına karşı sorumlu tutuyorlar, kendi dinlerinden olmayanlara karşı ise dürüst davranışma zorunluluğu duymuyorlardı.

her kitap ve hikmetten sonra, elinizdekiin doğrulan bir peygamber geldiğinde, ona mutlaka iman edeceksiniz ve ona mutlaka yardım edeceksiniz” diye söz almış ve, “Bunu kabul ettiniz mi; verdiğim bu ağır görevi üstlendiniz mi?” demişti. Onlar, “Kabul ettik” demişlerdi. Allah da, “Öyleyse şahid olun, ben de sizinle beraber şahit olanlardanım” demişti.

82. Artık bundan sonra kim yüz çevirirse, işte onlar yoldan çıkışlarının ta kendileridir.
83. Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez O’na boyun eğmişken ve O’na döndürülüp götürülecekken onlar Allah’ın dininden başkasını mı arıyorlar?
84. De ki: “Allah’a, bize indirilene (Kur'an'a), İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a ve Yakuboğullarına indirilene, Mûsâ'ya, İsa'ya ve peygamberlere Rablerinden verilene inandık. Onlardan hiçbirini diğerinden ayırt etmeyiz. Biz O’na teslim olanlarız.”
85. Kim İslâm’dan başka bir din ararsa, (bilsin ki o din) ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.
86. İman ettikten, Peygamberin hak olduğuna şahitlik ettikten ve kendilerine açık deliller geldikten sonra inkâr eden bir toplumu Allah nasıl doğru yola eriştirir? Allah, zalim toplumu doğru yola iletmez.
87. İşte onların cezası; Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lânetinin üzerlerine olmasıdır.
88. Onun (lânetin) içinde ebedî kalacaklardır. Onların azabı hafifletilmez, onlara göz açtırılmaz.
89. Ancak bundan sonra tövbe edip kendilerini düzelttenler müstesnadır. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merha-

met edendir.

90. Şüphesiz iman ettikten sonra inkâr eden, sonra da inkârda ileri gidenlerin tövbeleri asla kabul edilmeyecektir. İşte onlar sapıkların ta kendileridir.

91. Şüphesiz inkâr edip kâfir olarak ölenler var ya, dünya dolusu altını fidye verseler bile bu, hiçbirisinden asla kabul edilmeyecektir. Onlar için elem dolu bir azap vardır. Onların hiçbir yardımcıları da yoktur.

92. Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsınız Allah onu bilir.

93. Tevrat indirilmeden önce, İsrail'in (Yakub'un) kendisine haram kıldığı dışında, yiyeceklerin hepsi İsrailoğullarına helâl idi. De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Tevrat'ı getirip okuyun."

94. Artık bundan sonra Allah'a karşı kim yalan uydurursa, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.

95. De ki: "Allah, doğru söylemiştir. Öyle ise hakka yönelen İbrahim'in dinine uyun. O, Allah'a ortak koşanlardan değildir."

96. Şüphesiz, insanlar için kurulan ilk ibadet evi, elbette Mekke'de, âlemlere rahmet ve hidayet kaynağı olarak kurulan Kâ'be'dir.

97. Onda apaçık deliller, Makam-ı İbrahim¹⁸ vardır. Oraya kim girerse, güven içinde olur. Yolculuğuna gücü yetenlerin haccetmesi, Allah'ın insanlar üzerinde bir hakkıdır. Kim inkâr ederse (bu hakkı tanınmazsa), şüphesiz Allah bütün âlemlerden müstağnidir. (Kimseye muhtaç değildir, her şey O'na muhtaçtır.)

98. De ki: "Ey kitab ehli! Allah, yaptıklarınızı görüp dururken

18. Makâm-ı İbrahim'le ilgili olarak bakınız: Bakara sûresi, âyet, 125 ve dipnotu.

Allah'ın âyetlerini niçin inkâr ediyorsunuz?"

99. De ki: "Ey kitab ehli! (Gerçeği) görüp bildiğiniz hâlde, niçin Allah'ın yolunu eğri ve çelişkili göstermeğe yeltenerek inanınları Allah'ın yolundan çevirmeye kalkıştıysınız? Allah, yaptıklarınızdan habersiz değildir."

100. Ey iman edenler! Kendilerine kitap verilenlerden herhangi bir gruba uyarsanız, imanınızdan sonra siz döndürüp kâfir yaparlar.

101. Size Allah'ın âyetleri okunup dururken ve Allah'ın Resûlü de aranızda iken dönüp nasıl inkâr edersiniz? Kim Allah'a sımsıkı bağlanırsa, kesinlikle o, doğru yola iletildiştir.

102. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten nasıl sakınmak gerekiyorsa, öylece sakının ve siz ancak müslümanlar olarak ölün.

103. Hep birlikte Allah'ın ipine (Kur'an'a) sımsıkı sarılın. Parçalanıp bölünmeyin. Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani sizler birbirinize düşmanlar idiniz de O, kalplerinizi birleştirmiştir. İşte O'nun bu nimeti sayesinde kardeşler olmuştunuz. Yine siz, bir ateş çukurunun tam kenarında idiniz de O siz oradan kurtarmıştı. İşte Allah size âyetlerini böyle apaçık bildiriyor ki doğru yola eresiniz.

104. Sizden, hayra çağırın, iyiliği emreden ve kötülükten men eden bir topluluk bulunsun. İşte kurtuluşa erenler onlardır.

105. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ayrılda düşenler gibi olmayın. İşte onlar için büyük bir azap vardır.

106. O gün bazı yüzler ağarır, bazı yüzler kararır. Yüzleri karanlara, "İmanınızdan sonra inkâr ettiniz, öyle mi? Öyle ise inkâr etmenize karşılık azabı tadın" denilir.

107. Yüzleri ağaranlar ise Allah'ın rahmeti içindedirler. Onlar

orada ebedî kalacaklardır.

108. İşte bunlar Allah'ın, sana hak olarak okuduğumuz âyetleridir. Allah, âlemlere hiç zulüm etmek istemez.

109. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür.

110. Siz, insanlar için çıkarılmış en hayatı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a iman edersiniz. Kitap ehli de inansalardı elbette kendileri için hayatı olurdu. Onlardan iman edenler de var. Ama pek çoğu fasik kimselerdir.

111. Onlar size eziyetten başka bir zarar veremezler. Eğer sizinle savaşmaya kalkışalar, size arkalarını dönüp kaçarlar. Sonra onlara yardım da edilmez.

112. Onlar nerede bulunurlarsa bulunsunlar, Allah'ın ve (mü'min) insanların güvencesine sığınmadıkça kendilerini zillet kaplamıştır. Onlar Allah'ın gazabına uğradılar ve yoksulluk onları kapladı. Bunun sebebi onların; Allah'ın âyetlerini inkâr ediyor ve peygamberleri haksız yere öldürüyor olmaları idi. Bütün bunların sebebi ise, isyan etmekte ve (Allah'ın koyduğu) sınırları çiğnemekte olmuşları idi.

113. Onların (Kitap ehlinin) hepsi bir değildir. Kitap ehli içinde, gece saatlerinde ayakta duran, secdeye kapanarak Allah'ın âyetlerini okuyan bir topluluk da vardır.¹⁹

114. Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar. İyiliği emrederler. Kötülükle men ederler, hayır işlerinde birbirleriyle yarışırlar. İşte onlar salihlerdendir.

115. Onlar ne hayır işlerlerse karşılıksız bırakılmayacaklardır. Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanları bilir.

116. İnkâr edenlerin ne malları ne evlatları, onlara Allah'a kar-

19. *Bu âyet ile sonraki iki âayette, kitap ehlinden iken müslüman olan Abdullah b. Selam ve arkadaşları kastedilmektedir. Bu sûrenin 199. ve 200. âyetlerinde de bu kimselere işaret edilmektedir.*

şı bir yarar sağlar. İşte onlar cehennemliktirler. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

117. Onların bu dünya hayatında harcadıkları malların durumu, kendilerine zulmeden bir topluluğun ekinlerini vurup mahveden kavurucu ve soğuk bir rüzgârin durumu gibidir. Allah, onlara zulmetmedi. Fakat onlar kendi kendilerine zulmediyorlar.
118. Ey iman edenler! Sizden olmayanlardan hiçbir sırdaş edinmeyin. Onlar size fenalık etmekten asla geri kalmazlar. Hep sıkıntıya düşmenizi isterler. Onların kinleri konuşmalarından apaçık ortaya çıkmıştır. Kalplerinde gizledikleri ise daha büyütür. Eğer düşünürseniz size âyetleri açıkladık.
119. İşte siz öyle kimselersiniz ki, onları seversiniz; onlar ise, bütün kitaplara iman ettiğiniz hâlde, sizi sevmezler. Onlar sizinle karşılaşlıklarını zaman “inandık” derler. Ama kendi başlarına kaldıklarında, size karşı kinlerinden dolayı parmaklarını ısırlar. De ki: “Öfkenizden ölü!” Şüphesiz Allah, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) bilir.
120. Size bir iyilik dokunursa, bu onları üzeri. Başınıza bir kötülük gelse, ona sevinirler. Eğer siz sabırlı olur, Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, onların hileleri size hiçbir zarar vermez. Çünkü Allah onların işlediklerini kuşatmıştır.
121. Hani sen mü'minleri (Uhud'da) savaş mevkilerine yerleştirmek için, sabah erken ailenden (evinden) ayrılmıştin. Allah, hakkıyla iştiridir, hakkıyla bilendir.
122. Hani sizden iki takım (paniçe kapılarak) çözülmeye yüz tutmuştu. Hâlbuki Allah onların yardımcısı idi. Mü'minler, yalnız Allah'a tevekkül etsinler.²⁰

20. Uhud savaşında, sağ ve sol kanatlara yerleştirilen Hazrec kabileinden Seleme Oğulları ile Evs kabileinden Harise Oğulları, Hz. Peygamber'in savaş taktigine uyamamış, savaş esnasında düşmana karşı korkaklıklı ve za'f göstermişlerdi.

123. Andolsun, siz son derece gücsüz iken Allah size Bedir'de yardım etmişti. O hâlde Allah'a karşı gelmekten sakının ki şükretmiş olasınız.

124. Hani sen mü'minlere, "Rabbinizin, indirilmiş üç bin melek ile yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125. Evet, sabrettiğiniz ve Allah'a karşı gelmekten sakındığınız takdirde; onlar ansızın üzerinize gelseler bile Rabbiniz nişanlı beş bin melekle size yardım eder.

126. Allah, bunu size sîrf bir müjde olsun ve kalpleriniz bununla yataşsin diye yaptı. Yardım ve zafer ancak mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah katındadır.

127. Bir de Allah bunu, inkâr edenlerden bir kısmını helâk etsin veya perişan etsin de umutsuz olarak dönüp gitsinler diye yaptı.

128. Bu işte senin yapacağın bir şey yoktur. Allah, ya tövbelerini kabul edip onları affeder, ya da zalim olduklarından dolayı onlara azap eder.

129. Göklerdeki her şey ve yerdeki her şey Allah'ındır. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azab eder. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

130. Ey iman edenler! Kat kat arttırılmış olarak faiz yemeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.²¹

131. Kâfirler için hazırlanmış ateşten sakının.

132. Allah'a ve Peygambere itaat edin ki size merhamet edilsin.

133. Rabbinizin bağışına, genişliği göklerle yer arası kadar olan

²¹. Bu âyet, cahiliye Arapları arasındaki bir uygulamaya işaret etmekte ve bunu yasaklamaktadır. Müşrik Araplar, vadesinde ödenemeyen borca yüksek faizler tahakkuk ettirerek vadeyi uzatırlar, böylece alınan borç kısa zamanda kat kat artardı. Âyetten anlaşılan manayı tersinden ele alarak kat kat olmayan faizin yenebileceğini söylemek mümkün değildir. Zira Bakara süresinin 275. âyeti ile; miktarı ne olursa olsun faiz mutlak olarak yasaklanmıştır.

ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için hazırlanmış bulunan cennete koşun.

134. Onlar bollukta ve darlıkta Allah yolunda harcayanlar, öfkelерini yenenler, insanları affedenlerdir. Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.”
135. Yine onlar, çirkin bir iş yaptıkları, yahut nefislerine zulmetikleri zaman Allah'ı hatırlayıp hemen günahlarının bağışlanması isteyenler -ki Allah'tan başka günahları kim bağışlar- ve bile bile işledikleri (günah) üzerinde ısrar etmeyenlerdir.
136. İşte onların mükâfatı Rab'leri tarafından bağışlanma ve içinden ırmaklar akan cennetlerdir ki orada ebedî kalacaklardır. (Allah yolunda) çalışanların mükâfatı ne güzeldir!
137. Sizden önce(ki milletlerin başından) nice olaylar gelip geçmiştir. Yeryüzünde gezin dolaşın da yalanlayanların sonunun nasıl olduğunu bir görün.
138. Bu (Kur'an), insanlar için bir açıklama, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için bir hidayet ve bir öğretidir.
139. Gevsemeyin, üzünlənmeyin. Eğer (gerçekten) iman etmiş kimseler iseniz üstün olan sizlersiniz.
140. Eğer siz (Uhud'da) bir yara aldiysanız, şüphesiz o topluluk da (Müşrikler de Bedir'de) benzeri bir yara almıştı. İşte (iyi veya kötü) günleri insanlar arasında (böyle) döndürür dururuz. (Bazen bir topluma iyi ya da kötü günler gösteririz, bazen öbürüne.) Allah, sizden iman edenleri ayırt etmek, sizden şahitler edinmek için böyle yapar. Allah, zalimleri sevmez.
141. Bir de Allah, iman edenleri arındırmak ve küfre sapanları mahvetmek için böyle yapar.
142. Yoksa siz; Allah, sizden cihad edenleri (sınıayıp) ayırt et-

meden ve yine sabredenleri (sınayıp) ayırt etmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?

143. Andolsun, siz ölümle karşılaşmadan önce onu temenni edi-yordunuz. İşte onu gördünüz, ama bakıp duruyorsunuz.

144. Muhammed, ancak bir peygamberdir. Ondan önce de peygamberler gelip geçmiştir. Şimdi o ölür veya öldürülürse gerisineriye (eski dininize) mi doneceksiniz? Kim gerisineriye dönerse, Allah'a hiçbir zarar veremez. Allah, şükredenleri mükâfatlandıracaktır.

145. Hiçbir kimse Allah'ın izni olmadan ölmez. Ölüm belirli bir süreyle göre yazılmıştır. Kim dünya menfaatini isterse, kendisine ondan veririz. Kim de ahiret mükâfatını isterse, ona da ondan veririz. Biz şükredenleri mükâfatlandıracagız.

146. Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah, şubre-denleri sever.

147. Onların sözleri ancak, "Rabbimiz! Bizim günahlarımıuzu ve işimizdeki taşkınlıklarımızı bağışla ve (yolunda) ayaklarımı-zı sağlam tut. Kâfir topluma karşı bize yardım et" demekten ibaretti.

148. Allah da onlara hem dünya nimetini, hem de ahiretin güzel mükâfatını verdi. Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever."

149. Ey iman edenler! Siz eğer kâfir olanlara uyarsanız sizi gerisineriye (küfre) çevirirler de büsbütün hûsrana uğrarsınız.

150. Hayır! Yalnız Allah yardımıcınızdır. O, yardımıcıların en hayırlısıdır.

151. Hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri Allah'a ortak koş-tuklarından dolayı; inkâr edenlerin kalplerine korku salaca-

ğız. Barınakları da cehennemdir. Zalimlerin kalacakları yer ne kötüdür.

152. Andolsun, Allah, izniyle, onları (müşrikleri) kirip geçirdiğiniz sırada size olan va'dini gerçekleştirdi. Nihayet sevdiğiniz şeyi (zaferi) size gösterdikten sonra, za'f gösterdiniz. (Peygamber'in verdiği) emir konusunda tartışınız ve emre karşı geldiniz. İçinizden dünyayı isteyenler devardı, ahireti isteyenler de. Sonra sizi denemek için onlardan yüzünüüzü çevirdi. (Kaçip hezimete uğradınız. Buna rağmen) sizi başı şılaştı. Allah, mü'minlere karşı çok lütfuskârdır.

153. Peygamber, arkanızdan sizi çağırırken siz durmadan dağa yukarı kaçıyor, hiç kimseye dönüp bakmıyorumuz. Bundan dolayı Allah, size keder üstüne keder verdi ki, (bu durumlara alışasınız ve daha sonra) elinizden gidene, ve başınıza gelene üzülmeyesiniz. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.²²

154. Sonra o kederin ardından (Allah) üzünizden bir kısmını örtüp bürüyen bir güven, bir uykuya indirdi. Bir kisiniz da kendi canlarının kayısına düşmüştü. Allah'a karşı cahiliye zanni gibi gerçek dışı zanda bulunuyorlar; "Bu işte bizim hiçbir dahlimiz yok" diyorlardı. De ki: "Bütün iş, Allah'ındır." Onlar sana açıklayamadıklarını içlerinde saklı-

22. Bu ayetler, Uhud savaşında cereyan eden olaylara dikkat çekmektedir. Savaş öncesinde Hz. Peygamber, bir birligi, bir geçide yerleştirerek; emir almadıkça, her ne pahasına olursa olsun, mevkilerini terk etmemelerini tembih etti. Savaşın başlangıcında Müslümanlar üstün duruma geçince, geçittekiler, birkaç kişi hariç, yerlerini terk ederek ganimet toplamaya koştular. Bunu fırsat bilen müşrikler, arkadan dolanarak Müslümanları zor durumda bıraktı. Müslümanlar, başlangıçtaki üstünlüklerini kaybedip dağıldılar. Hz. Peygamberin çağrısına üzerine sergilenen son bir hamle ile kesin yenilgiden kurtuldular ama kesin bir başarı da elde edilemedi. Müslüman askerlerin bir kısmının verilen emri tam olarak yerine getirmemeleri, İslâm ordusuna pahalya mal olmuştu.

yorlar ve diyorlar ki: "Bu konuda bizim elimizde bir şey ol-sayıdı, burada öldürülmezdi." De ki: "Evlerinizde dahi ol-sayıdırınız, üzerlerine öldürülmesi yazılmış bulunanlar mut-laka yatacakları (öldürülecekleri) yerlere çıkıp gidecekler-di. Allah, bunu göğüslerinizdekini denemek, kalplerinizde-kińı arındırmak için yaptı. Allah, göğüslerin özünü (kalpler-de olanı) bılır."

- 155.** İki topluluğun karşılaştığı gün, içinizden yüz çevirip kaçan-ları, şeytan ancak yaptıkları bazı hatalardan dolayı yoldan kaydırmak istemişti. Ama yine de Allah onları affetti. Kuş-kusuz Allah çok bağışlayandır, halimdir (hemen cezalandır-maz, mühlet verir).
- 156.** Ey iman edenler! Kardeşleri sefere veya savaşa çıktıığında onlar hakkında, "Onlar bizim yanımızda olsalardı, ölmezler-di ve öldürülmezlerdi" diyen inkârcılar gibi olmayın. Allah, bunu (bu düşünceyi) onların kalplerine bir hasret (yarası) olarak koydu. Allah, yaşıtar ve öldürür. Allah, yaptıklarınızı görmektedir.
- 157.** Andolsun, eğer Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, Allah'ın bağışlaması ve rahmeti onların topladıkları (dünya-likları)ndan daha hayırlıdır.
- 158.** Andolsun, ölseniz de öldürülseniz de, Allah'ın huzurunda toplanacaksınız.
- 159.** Allah'ın rahmeti sayesinde sen onlara karşı yumuşak davranışın. Eğer kaba, katı yürekli olsaydın, onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık sen onları affet. Onlar için Allah'tan bağışlama dile. İş konusunda onlarla müşavere et. Bir kere de karar verip azmettin mi, artık Allah'a tevekkül et, (ona da-yanıp güven). Şüphesiz Allah, tevekkül edenleri sever.
- 160.** Allah size yardım ederse, sizi yenecek yoktur. Eğer sizi yar-

dimsiz bırakırsa, ondan sonra size kim yardım edebilir? Mü'minler, ancak Allah'a tevekkül etsinler.

- 161.** Hiçbir peygamberin emanete hıyanet etmesi düşünülemez. Kim hıyanet ederse, kiyamet günü, hıyanet ettiği şeyle birlikte gelir. Sonra da hiçbir haksızlığa uğratılmaksızın herke-se kazandığının karşılığı tastamam ödenir.
- 162.** Allah'ın rızasına uyan kimse, Allah'ın gazabına uğrayan ve varacağı yer cehennem olan kimse gibi midir? O, ne kötü varılacak yerdır!
- 163.** Onlar (insanlar) Allah'ın katında derece derecedirler. Allah, onların yaptıklarını görmektedir.
- 164.** Andolsun, Allah, mü'minlere kendi içlerinden; onlara âyetlerini okuyan, onları arıtıp tertemiz yapan, onlara kitab ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermekle büyük bir lütufa bulunmuştur. Oysa onlar, daha önce apaçık bir sapılık içinde idiler.
- 165.** Onların (müsriklerin) başına (Bedir'de) iki mislini getirdiğiniz bir musibet (Uhud'da) sizin başınıza geldiğinde, "Bu, nereden başımıza geldi?" dediniz, öyle mi? De ki: "O (musibet), kendinizdendir." Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hâkîyla yeter.
- 166, 167.** İki topluluğun (ordunun) karşılaştığı günde başınıza gelen musibet Allah'ın izniyledir. Bu da mü'minleri ortaya çıkarması ve münafıklık yapanları belli etmesi içindedi. Onlara (münafıklara), "Gelin, Allah yolunda savaşın veya savun-maya geçin" denildi de onlar, "Eğer savaşmayı bilseydik, arkanızdan gelirdik" dediler. Onlar o gün, imandan çok küfre yakın idiler. Ağızlarıyla kalplerinde olmayanı söylüyorlardı. Oysa Allah, içlerinde gizledikleri şeyi çok iyi bilmektedir.
- 168.** (Onlar), kendileri oturup kaldıkları hâlde kardeşleri için,

“Eğer bize uysalardı, öldürülmezlerdi” diyen kimselerdir. De ki: “Eğer doğru söyleyenler iseniz kendinizden ölümü savın.”

169, 170. Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar. Arkalarından kendilerine ulaşamayan (henüz şehit olmamış) kimselere de hiçbir korku olmayacağına ve onların üzülmeyeceklerine sevinirler.

- 171.** (Şehitler) Allah'ın nimetine, keremine ve Allah'ın, mü'minlerin ecrini zayı etmeyeceğine sevinirler.
- 172.** Onlar yaralandıktan sonra Allah'ın ve Peygamberinin dave-tine uyan kimselerdir. Onlardan iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlara büyük bir mükâfat vardır.
- 173.** Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine, “İnsanlar size karşı ordu toplamışlar, onlardan korkun” dediklerinde, bu söz onların imanını artırdı ve “Allah bize yeter, O ne güzel vekildir!” dediler.
- 174.** Bundan dolayı Allah'tan bir nimet ve lütufla kendilerine hiçbir fenalık dokunmadan geri döndüler ve Allah'ın rızasına uydular. Allah, büyük lütuf sahibidir.
- 175.** O şeytan²³ sizi ancak kendi dostlarından korkutuyor. Onlardan korkmayın, eğer mü'min iseniz, benden korkun.
- 176.** Küfürde yarışanlar seni üzmesin. Onlar, Allah'a hiçbir şekilde zarar veremezler. Allah, onlara ahirette bir pay vermemek istiyor. Onlar için büyük azap vardır.
- 177.** İman karşılığında küfrü satın alanlar Allah'a hiçbir zarar ve-

23. Tefsir bilginlerinin ifadesine göre, âyette “şeytan” olarak işaret edilen adam, Mekke'li müşriklerin, Medine'li müslümanlar arasında yıkıcı propaganda yapmak üzere gönderdiği “Nuaym” adlı birisidir.

remezler. Onlar için elem verici bir azap vardır.

178. İnkâr edenler, kendilerine vermiş olduğumuz mühletin, sa-kin kendileri için hayatı olduğunu sanmasınlar. Biz, onlara ancak günahları artsın diye mühlet veriyoruz. Onlar için al-çaltıcı bir azap vardır.

179. Allah, pisi temizden ayırcaya kadar mü'minleri içinde bulunduğunuz şu durumda bırakacak değildir. Allah, size gay-bı bildirecek de değildir. Fakat Allah, peygamberlerinden dillediğini seçer (gaybı ona bildirir). O hâlde, Allah'a ve pey-gamberlerine iman edin. Eğer iman eder ve Allah'a karşı gel-mekten sakınırsanız sizin için büyük bir mükâfat vardır.²⁴

180. Allah'ın kendilerine lütfundan verdiği nimetlerde cimrilik edenler, bunun, kendileri için hayatı olduğunu sanmasınlar. Hayır! O kendileri için bir şerdir. Cimrilik ettikleri şey kı-yamet gününde boyunlarına dolanacaktır. Göklerin ve ye-rin mirası Allah'ındır. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla ha-berdardır.

181. Allah; “Şüphesiz, Allah fakirdir, biz zenginiz” diyenlerin sö-zünü elbette duydu. Onların dediklerini ve haksız yere pey-gamberleri öldürmelerini yazacağız ve, “Tadın yanın azabı-nı!” diyeceğiz.

182. “Bu, kendi ellerinizin (önceden yapıp) gönderdiklerinin

24. Müslümanların hicretten sonra Medine'de yerleşip güç kazanmaları üzerine İslâm'a girenlerin sayısı hızla arttı. Ne var ki gerçekte inanmadığı halde inanmış görünenlerin sayısında da bir artma görülmüştü. Nitekim 1000 kişilik İslâm ordu-su içinde yer alan 300 müdafî Uhud savaşı öncesi ayrılmıştı. Samimi müminlerin, kimliklerini bilemedikleri müdafîklarla bu derece iç içe bulunmaları sakincalı idi. İşte Uhud savaşı böyle bir ortamda gerçekleşmiş ve Müslümanlar oldukça kritik ve zor durumlar yaşamışlardı. Buna göre ayette şöyle bir mesaj verilmiş oluyor: Allah, siz müminleri hep bulunduğunuz hâl üzere bırakmaz. Bazen de böyle Uhud'da olduğu gibi, şehitlik ve diğer zorluklarla imtihan eder ki pis ile temiz yani müdafîkla mümin birbirinden ayrılın.

karşılığıdır.” Allah, kullara asla zulmedici değildir.

183. Onlar, “Allah, bize, ateşin yiyeceği bir kurban getirmedikçe hiçbir peygambere inanmamamızı emretti” dediler. De ki: “Benden önce size nice peygamberler, açık belgeleri ve sizin dediğiniz şeyi getirdi. Eğer doğru söyleyenler iseniz, niçin onları öldürdünüz?”²⁵
184. Eğer seni yalanladılsa, senden önce açık delilleri, hikmetli sayfaları ve aydınlatıcı kitabı getiren peygamberler de yalanlanmıştır.²⁶
185. Her canlı ölümü tadacaktır. Ancak kiyamet günü yaptıklarınızın karşılığı size tastamam verilecektir. Kim cehennemden uzaklaştırılıp cennete sokulursa, gerçekten kurtuluşa ermişdir. Dünya hayatı, aldatıcı metadan başka bir şey değildir.
186. Andolsun, mallarınız ve canlarınız konusunda imtihana çekileceksiniz. Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden ve Allah'a ortak koşanlardan üzücü birçok söz işiteceksiniz. Eğer sabreder ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız bilin ki, bunlar (yapmaya değer) azmi gerektiren işlerdendir.
187. Hani Allah, kendilerine kitap verilenlerden, “Onu (Kitabı) mutlaka insanlara açıklayacaksınız, onu gizlemeyeceksiniz” diye sağlam söz almıştı. Fakat onlar verdikleri sözü, arkalarına atıp onu az bir karşılığa değiştiler. Yaptıkları bu alışverişe kadar kötüdür!

25. *Rivayete göre eskiden bir kimse sadaka verdiğiinde bunun kabul edilip edilmedinini anlamak için bir kurban keserdi. Eğer sadakası kabul edilmişse gökten bir ateş inerek o kurbanı yakardı. İşte bu yöntem İsrail oğullarına gönderilen peygamberlerin peygamberliklerini ispat için gösterdikleri mucizelerden biri olmuştu. Medine Yahudileri buna atıfta bulunarak Resulullah'a, peygamber olduğunu ispat etmek için İsrail oğulları peygamberleri gibi ateşin yaktığı kurban mucizesini gösternesini söylemişlerdi.*
26. *Âyet-i kerimenin meâli şöyle de olabilir: "Seni yalanladıkları takdirde, (bununla) senden önce açık deliller, hikmetli sayfalar ve aydınlatıcı kitabı getiren (diğer) peygamberler de yalanlanmış olur."*

188. Ettiklerine sevinen ve yapmadıkları şeylerle övülmeyi seven kimselerin, sakın azaptan kurtulacaklarını sanma. Onlar için elem dolu bir azap vardır.

189. Göklerin ve yerin hükümlanlığı Allah'ındır. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

190. Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ar- dınca gelip gidişinde selim akıl sahipleri için elbette ibretler vardır.

191. Onlar ayaktayken, otururken ve yanları üzerine yatarken Allah'ı anarlar. Göklerin ve yerin yaratılışı üzerinde düşü- nürler. "Rabbimiz! Bunu boş yere yaratmadın, seni eksiklik- lerden uzak tutarız. Bizi ateş azabından koru" derler.

192. "Rabbimiz! Sen kimi cehennem ateşine sokarsan, onu rezil etmişsindir. Zalimlerin hiç yardımçıları yoktur."

193. "Rabbimiz! Biz, 'Rabbinize iman edin' diye imana çağırın bir davetçi isittik, hemen iman ettik. Rabbimiz! Günahları- mızı bağışla. Kötülüklerimizi ört. Canımızı iyilerle beraber al."

194. "Rabbimiz! Peygamberlerin aracılığı ile bize va'dettiklerini ver bize. Kiyamet günü bizi rezil etme. Şüphesiz sen, va'dinden dönmezsin."

195. Rableri, onlara şu karşılığı verdi: "Ben, erkek olsun, kadın ol- sun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayı etmeyeceğim. Sizler birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda eziyet görenler, savaşanlar ve öldürülenlerin de andolsun, günahlarını elbette örteceğim. Allah katından bir mükâfat olmak üzere, onları içinden ırmaklar akan cennet- lere koyacağım. Mükâfatin en güzelı Allah katındadır."

196. Kâfirlerin refah içinde diyar diyar dolaşmaları sakın seni al- datmasın.

197. (Onların bu refahı) az bir yararlanmadır. Sonra onların barınağı cehennemdir. Ne kötü bir yataktır orası!

198. Fakat Rablerine karşı gelmekten sakınanlar için, Allah katından bir konaklama yeri olarak, içinde ebedî kalacakları, içinden irmaklar akan cennetler vardır. Allah katında olan şeyler iyiler için daha hayırlıdır.

199. Kitap ehlinden öyleleri var ki, Allah'a, size indirilene ve kendilerine indirilene, Allah'a derinden saygı duyarak inanırlar. Allah'ın âyetlerini az bir değere satmazlar. Onlar var ya, işte onların, Rableri katında mükâfatları vardır. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görendir.

200. Ey iman edenler! Sabredin. Sabır arasında düşmanlarınızı geçin. (Cihat için) hazırlıklı ve uyanık olun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.

4

NİSÂ SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 176 âyettir. Süre, özellikle kadın haklarından, onların hukuki ve sosyal konumlarından bahsettiği için bu adı almıştır. "Nisâ" kadınlar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey insanlar! Sizi bir tek nefisten yaratan ve ondan da¹ eşi ni yaratan; ikisinden birçok erkek ve kadın (meydana getirip kabileler ve boylar halinde) yayan Rabbinize karşı gelmekten sakının. Kendisi adına birbirinizden dilekte bulunduğunuz Allah'a karşı gelmekten ve akrabalık bağlarını koparmaktan sakının. Şüphesiz Allah, üzerinde bir gözetleyicidir.²
- 2.** Yetimlere mallarını verin. Temizi pis olanla (helâli haramla) değişmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katıp yemeyin. Çünkü bu, büyük bir günahdır.
- 3.** Eğer, yetim kızlar (ile evlenince onlar) hakkında adaletsizlik yapmaktan endişe ederseniz, (onları değil), size helâl olan (başka) kadınlardan ikişer, üçer, dörder olmak üzere nikâhlayın.³ Eğer (o kadınlar arasında da) adaletli davranışlarınızdan korkarsınız, o taktirde bir tane alın veya sahip olduğunuz (cariyeler) ile yetinin. Bu, ada-

1. Buradaki "ondan" ifadesi "onun türünden" şeklinde de anlaşılabilir.

2. Aynı konu için bakınız: Hucurât süresi, ayet 13.

3. Bu âyette yer alan "nikâhlayın" emri, gereklik anlamı değil, ruhsat ve cevaz anlamı taşımaktadır. Bu itibarla İslâm dininde çok evlilik kuralı değil, gerektiğinde başıvrulacak istisnaî bir durumdur.

letten ayrılmamanız için daha uygundur.

4. Kadınlara mehirlerini (bir görev olarak) gönül hoşluğuyla verin. Eğer kendi istekleriyle o mehrin bir kısmını size bağışlarlarsa, onu da afiyetle yiin.

5. Allah'ın, sizin için geçim kaynağı yaptığı mallarınızı aklı ermezlerle vermeyin. O mallarla onları besleyin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin.⁴

6. Yetimleri deneyin. Evlenme çağına (buluğa) erdiklerinde, eğer reşid olduklarını görürseniz, mallarını kendilerine verin. Büyüyecekler (ve mallarını geri alacaklar) diye israf ederek ve aceleye getirerek mallarını yemeyin. (Velilerden) kim zengin ise (yetim malından yemeğe) te-nezzül etmesin. Kim de fakir ise, aklın ve dinin gerekliline uygun bir biçimde (hizmetinin karşılığı kadar) yessin. Mallarını kendilerine geri verdığınız zaman da yanlarında şahit bulundurun. Hesap görücü olarak Allah yeter.

7. Ana, baba ve akrabaların (miras olarak) bıraktıklarından erkeklerle bir pay vardır. Ana, baba ve akrabaların bıraktıklarından kadınlara da bir pay vardır. Allah, bırakılanın azından da çoğundan da bunları farz kılınmış birer hisse olarak belirlemiştir.

8. Miras taksiminde (kendilerine pay düşmeyen) akrabalar, yetimler ve fakirler hazır bulunurlarsa, onlara da maldan bir şeyler verin ve onlara (gönüllerini alacak) güzel sözler söyleyin.

9. Kendileri, geriye zayıf çocuklar bıraktıkları takdirde, onlar

4. Bu âyette, yetimlerin mallarını ellerinde bulunduran velilere hitab ediliyor. Âyetteki "mallarımız" ifadesi ile, yetimlere ait olup velilerin elinde bulunan mallar kast edilmektedir. Ayrıca harcamalarda meşru ölçüler içinde akıllıca davranışmasına da işaret edilmektedir.

hakkında endişeye kapılanlar, (yetimler hakkında da) ürperip korksunlar. Allah'a karşı gelmekten sakınsınlar ve doğru söz söylesinler.

- 10.** Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, ancak ve ancak karınlarını doldurasiya ateş yemiş olurlar ve zaten onlar çilgin bir ateşe (cehenneme) gireceklerdir.
- 11.** Allah, size, çocukların(İN alacağı miras) hakkında, erkeğe iki dişinin payı kadarını emreder. (Çocuklar sadece) ikiden fazla kız iseler, (ölenin geriye) bıraktığının üçte ikisi onlarındır.⁵ Eğer kız bir ise (mirasın) yarısı onundur. Ölenin çocuğu varsa, geriye bıraktığı maldan, ana babasından her birinin altında bir hissesi vardır. Eğer çocuğu yok da (yalnız) ana babası ona varis oluyorsa, anasına üçte bir düşer. Eğer kardeşleri varsa, anasının hissesi altında birdir. (Bu paylaştırma, ölenin) yapacağı vasiyetten ya da borcundan sonradır. Babalarınız ve oğullarınızdan, hangisinin size daha faydalı olduğunu bilemezsiniz. Bunlar, Allah tarafından farz kılınmıştır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 12.** Eğer çocukları yoksa, karlarınızın geriye bıraktıklarının yarısı sizindir. Eğer çocukları varsa, bırakıklarının dörtte biri sizindir. (Bu paylaştırma, ölen karlarınızın) yaptıkları vasiyetlerin yerine getirilmesi, yahut borçlarının ödenmesinden sonradır. Eğer sizin çocuğunuz yoksa, bırakığınızın dörtte biri onlarındır. Eğer çocuğunuz varsa, bırakığınızın sekizde biri onlarındır. (Yine bu paylaştırma) yaptığınız vasiyetin yerine getirilmesinden, yahut borçlarınızın ödenmesinden sonradır. Eğer kendisine varis olunan bir erkek veya bir ka-

5. Ayette, aynı konumdaki iki kız çocuğunun hissesi açıkça ifade edilmemişse de; bunlar da, ikiden fazla olanlar gibi, üçte iki hisse alırlar.

dinin evladı ve babası olmaz ve bir erkek veya bir kız kardeşi bulunursa, onlardan herbirine altında bir düşer.⁶ Eğer (kardeşler) birden fazla olurlarsa, ücde birde ortaktırlar. (Bu paylaşturma varislere) zarar vermemeksizin⁷ yapılan vasiyetin yeri-ne getirilmesinden, yahut borcun ödenmesinden sonra yapılır. (Bütün bunlar) Allah'ın emridir. Allah, hakkıyla biledir, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

- 13.** İşte bu (hükümler) Allah'ın koyduğu sınırlarıdır. Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içinden ırnaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır.
- 14.** Kim de Allah'a ve Peygamberine isyan eder ve O'nun koyduğu sınırları aşarsa, Allah onu ebedî kalacağı cehennem ateşi-ne sokar. Onun için alçaltıcı bir azap vardır.
- 15.** Kadınlarınızdan fuhuş (zina) yapanlara karşı sizinizden dört şahit getirin. Eğer onlar şahitlik ederlerse, o kadınları ölüm alıp götürünceye veya Allah onlar hakkında bir yol açıncaya kadar kendilerini evlerde tutun (dişarı çıkarmayın).⁸

- 6.** Burada sözü edilen kardeşler ana bir kardeşlerdir. Bunlar, İslâm hukukunda "evlâd-i Ümm" diye anılırlar. Bunlar varis oldukları takdirde, kendi aralarında erkek kadın farkı gözetilmez. Ana baba bir kardeşler ise varis olduklarıda, kendi aralarında "erdeğe iki, kiza bir" olmak üzere pay alırlar. (Ana baba bir kardeşlerin durumu için bakınız: Nisâ süresi, ayet, 176)
- 7.** Bu ayetin genel ifadesinde, kendilerine vasiyet edilecek kimseler ile vasiyetin miktarında bir sınırlama yoktur. Ancak Hz. Peygamber, ayetin bu genel ifadesini, hem vasiyet edilecek kimseler açısından, hem de vasiyetin miktarı açısından sınırlamış; varislere vasiyet yapamayacağım ve vasiyetin terikenin ücde birini aşamayacağını belirtmiştir. Böylece varisin vasiyet yoluyla zarara uğraması önlenmiş olmaktadır.
- 8.** Zina suçu için belirlenen ve İslâm'ın ilk dönemlerinde yürürlükte olan bu evlerde alikoyma cezası, daha sonra, 16. ayetle kimama ve azarlama cezasına çevrilmiş, ni-hayet bu hükmü de Nûr süresinin ikinci ayetiyle değiştirilmiştir. Bazı müfessirler, 15. ayetin kadının kadınla cinsel ilişkisi şeklindeki fuhuş (sevicilik); 16. ayetin ise erkeğin erkekle cinsel ilişkisi şeklindeki fuhuş hakkında olduğu kanaatindedirler.

16. Sizlerden fuhuş (zina) yapanların her ikisini de incitip kına-yın. Eğer onlar tövbe edip ıslah olurlarsa, onları incitip kına-maktan vazgeçin. Çünkü Allah, tövbeleri çok kabul edendir, çok merhamet edendir.

17. Allah katında (makbul) tövbe, ancak bilmeyerek günah işle-yip sonra çok geçmeden tövbe edenlerin tövbesidir. İşte Al-lah, bunların tövbelerini kabul buyurur. Allah, hakkıyla bi-lendir, huküm ve hikmet sahibidir.

18. Yoksa (makbul) tövbe, kötülükleri (günahları) yapıp yapıp da kendisine ölüm gelip catınca, "İşte ben şimdi tövbe et-tim" diyen kimseler ile kâfir olarak ölenlerinki değildir. Bun-lar için ahirette elem dolu bir azap hazırlamışızdır.

19. Ey iman edenler! Kadınlara zorla mirasçı olmanız size helâl değildir. Açık bir hayâsızlık yapmış olmaları dışında, ken-dilerine verdiklerinizin bir kısmını onlardan geri almak için onları sıkıştırmayın. Onlarla iyi geçinin. Eğer onlardan hoş-lanmadıysanız, olabilir ki, siz bir şeyden hoşlanmazsınız da Allah onda pek çok hayır yaratmış olur.⁹

20. Eğer bir eşin yerine başka bir eş almak isterseniz, öbürune (mehir olarak) yüklerle mal vermiş olsanız dahi ondan hiç-bir şeyi geri almayın. İftira ederek ve açık günaha girerek mi verdığınızı geri alacaksınız?¹⁰

21. Hem, siz eşlerinizle birleşmiş ve onlar da sizden sağlam bir söz almış iken, onu nasıl (geri) alırsınız?

22. Geçmişte olanlar hariç, artık babalarınızın evlendiği kadın-

9. İslâm'dan önce Araplar arasında kişi, kocası ölen dul kadına mal gibi varis olurdu. Kadın, mal, eşya gibi rızasına bakılmaksızın alınıp satılırdı. Âyet, bu haksız tasarrufu yasaklayıp kadına lâyik olduğu hakkı ve hürriyeti teslim etmiştir.

10. Evlilik esnasında, erkek evleneceği kadına mehir adıyla bir miktar para ya da mal verir. Mehir kadının hakkı, onun özel malıdır. Boşanma hâlinde, bu malın geri alın-maması bu âyette emrediliyor.

larla evlenmeyin. Çünkü bu bir hayâsızlık, öfke ve nefret gerektiren bir iştir. Bu, ne kötü bir yoldur.

23. Size sunularla evlenmek haram kılındı: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeş kızları, kız kardeş kızları, sizi emziren sütanneleriniz, süt kız kardeşleriniz, karılarınızın anneleri, kendileriyle zifafa girdığınız karılarınızdan olup evlerinizde bulunan üvey kızlarınız, -eğer anneleri ile zifafa girmemişseniz onlarla evlenmenizde size bir günah yoktur- öz oğullarınızın karıları, iki kız kardeşi (nikâh altında) bir araya getirmeniz. Ancak geçenler (önceki yapılan bu tür evlilikler) başka.¹¹ Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

24. (Savaş esiri olarak) sahip olduğunuz hariç, evli kadınlar (da size) haram kılındı. (Bunlar) üzerinize Allah'ın emri olarak yazılmıştır. Bunların dışında kalanlar ise, iffetli yaşamak ve zina etmemek şartıyla mallarınızla (mehirlerini verip) istemenziz size helâl kılındı. Onlardan (nikâhlanıp) faydalananmana karşılık sabit bir hak olarak kendilerine mehirlerini verin. Mehir belirlendikten sonra, onunla ilgili olarak uzlaştığınız şeyler konusunda size günah yoktur. Şüphesiz ki Allah (her şeyi) hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

25. Sizden kimin, hür mü'min kadınlarla evlenmeye gücü yetmezse sahip olduğunuz mü'min genç kızlarınızdan (cariyerinizden) alsin. Allah, sizin imanınızı daha iyi bilir. Hepiniz birbirinizdensiniz. Öyle ise iffetli yaşamaları, zina etmemeleri ve gizli dost tutmamaları hâlinde, sahiplerinin izniyle onlarla evlenin, mehirlerini de güzelce verin. Evlendik-

11.. Âyetin bu cümleinde, geçmişte yapılan bu tür çirkin uygulamaların affedildiği vurgulanmaktadır. Ancak Âyetin hükmü gereği, yasak kapsamına giren mevcut evliliklere de son verilmesi gerekmiyordu.

ten sonra bir fuhuş yaparlarsa, onlara hür kadınların cezasının yarısı uygulanır. Bu (cariye ile evlenme izni), sizden günaha düşmekten korkanlar içindir. Sabretmeniz ise sizin için daha hayırlıdır. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

- 26.** Allah, size (hükümlerini) açıklamak, size, sizden öncekilerin yollarını göstermek ve tövbelerinizi kabul etmek istiyor. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 27.** Allah, sizin tövbenizi kabul etmek istiyor. Şehvetlerine uyanlar ise sizin büyük bir sapıklığa düşmenizi istiyorlar.
- 28.** Allah, sizden (yükümlülükleri) hafifletmek istiyor. Çünkü insan zayıf yaratılmıştır.
- 29.** Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda batıl yollarla yemeyin. Ancak karşılıklı rıza ile yapılan ticaretle olursa başka. Kendinizi helâk etmeyin. Şüphesiz Allah, size karşı çok merhametlidir.
- 30.** Kim haddi aşarak ve zulmederek bunu yaparsa, onu cehennem ateşine atacağız. Bu, Allah'a pek kolaydır.
- 31.** Eğer size yasaklanan (günah)ların büyüklerinden kaçınırsınız, sizin küçük günahlarınızı örteriz ve sizi güzel bir yere koyarız.
- 32.** Allah'ın, kiminizi kiminize üstün kılmaya vesile yaptığı şeyleri (haset ederek) arzu edip durmayın. Erkeklerle kazandıklarından bir pay vardır. Kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'tan, O'nun lütfunu isteyin. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.
- 33.** (Erkek ve kadından) her biri için ana-babanın ve akrabaların bırakıklarından (pay alan) varisler kıldı. Yeminlerinizin bağladığı (ahitleştiginiz) kimselere de kendi hisselerini

verin.¹² Şüphesiz Allah her şeye şahittir.

34. Erkekler, kadınların koruyup kollayıcılarıdır.¹³ Çünkü Allah, insanların kimini kiminden üstün kılmıştır. Bir de erkekler kendi mallarından harcamakta (ve ailenen geçimini sağlamakta)dırlar. İyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah'ın (kendilerini) koruması sayesinde onlar da “gayb”¹⁴ korurlar. (Evlilik yükümlülüklerini reddederek) başkaldırdıklarını gördüğünüz kadınlara öğüt verin, onları yataklarında yalnız bırakın. (Bunlar fayda vermez de mecbur kalırsanız) onları (hafifçe) dövün.¹⁵ Eğer itaat ederlerse, artık onların aleyhine başka

12. “Yeminlerin bağıladığı kimseler” ifadesiyle kastedilen, “velâ akti” yoluyla mirasçı olanlardır. Velâ akti, nesbi belli olmayan, varisi bulunmayan bir kimsenin, ikinci bir şahsa “Ben ölürem varışım ol. Diyet gerektirecek bir suç işlemem hâlinde de, diyeti mi sen öde” demesi ve onun da bu istekleri kabul etmesiyle gerçekleşen akittir.

13. “Koruyup kollayıcı” diye tercüme edilen ifadenin âyet metnindeki aslı “kavvâm” kelimesidir. Erkeklerle, koruyup kollama görevinin verilmiş olması, iki cins arasında bir eşitsizlik gözetilmiş olmasından değil; erkeklerin güç, kuvvet ve fiziki oluşum bakımından farklı bir yapıya sahip bulunmalarındandır. Bu durum kadını erkekten aşağı bir konuma düşürmez. Buna karşılık erkeklerle, ailenen geçimini ve yonetimini sağlamak gibi ağır bir sorumluluk yükler.

14. Burada “gayb”, esinden uzakta bulunan erkeğin namusu, malî ve her türlü hakkı anlamındadır.

15. Mû'minler için en güzel örnek Hz. Muhammed Aleyhisselâmdir. Bu âyet-i kerimeyi en iyi anlayan da şüphesiz ki odur. Kesin olarak biliyoruz ki o ömründe bir defa olsun elini kaldırıp bir kadına vurmamıştır. “Kadınları dövenleriniz iyileriniz değildir” buyuran da odur, “İçinizden biri, karısını köle döver gibi dövüp sonra da gece onunla yatabilir mi?” diyerek kari koca ilişkilerinin sevgiye dayanması gerektiğine dikkat çeken de odur. Bilindiği gibi Peygamber Efendimiz Veda Hutbesi’nde, çok can alıcı konulara temas etmiştir. Bu hutbesinde kadınların haklarının gözetilmesini ve bu konuda Allah’tan korkulmasını özellikle vurgulamıştır. Kadının, evlilik sorumluluklarını yerine getirmemek, kocanın haklarını ihlal etmek, onun şahsiyet ve vakarını zedeleyici tavırlar sergilemek veya ifett ve namusunu tehlkiye sürükleyebilecek durumlara meyletmek gibi olumsuz davranışlara girmesi hâlinde, aile yuvasının devamını sağlamak birinci derecede sorumlu olan kocanın, içine düştüğü mecburiyetten dolayı bazı tedbirlere başvurması tabiidir. Bu tedbirler, zaman, mekân ve sosyal şartla-

bir yol aramayın. Şüphesiz Allah, çok yücedir, çok büyütür.

35. Eğer karı-kocanın arasının açılmasından endişe ederseniz, erkeğin ailesinden bir hakem, kadının ailesinden bir hakem gönderin. İki taraf (arayı) düzeltmek isterlerse, Allah da onları uzlaştırır. Şüphesiz Allah, hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdardır.

36. Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kibirlenen ve övünen kimseleri sevmez.

37. Bunlar cimrilik eden, insanlara da cimriliği emreden ve Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimeti gizleyen kimselerdir. Biz de o nankörlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır.

38. Bunlar, mallarını insanlara gösteriş için harcayan, Allah'a ve ahiret gününe de inanmayan kimselerdir. Şeytan kimin arkadaşı olursa, o ne kötü arkadaştır.

39. Bunlar, Allah'a ve ahiret gününe iman etselerdi ve Allah'ın verdiği rızıktan (gösterişsiz olarak) harcasalardı, kendilerine ne zarar gelirdi? Allah, onları en iyi bilendir.

40. Şüphesiz Allah (hiç kimseye) zerre kadar zulüm etmez. (Yapılan) çok küçük bir iyilik de olsa onun sevabını kat kat artırrı ve kendi katından büyük bir mükâfat verir.

41. Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzere bir şahit yaptığımız zaman, bakalım onların hâli nice olacak!.

ra göre farklılık gösterebilir. Ayette son seçenek olarak zikredilen darp meselesi de çok istisnaî bir tedbirdir. Böyle bir tedbirin fayda getirmeyeceği, tam tersine zarar getireceği bilinen durumlarda, İslâm bilginleri, kesinlikle bu seçeneğe başvurulmaması konusunda ittifak hâlindedirler.

42. O kiyamet günü, Allah'ı inkâr edip Peygamber'e isyan edenler, yer yarılıp içine girmiş olmayı isterler ve Allah'tan hiçbir söz gizleyemezler.

43. Ey iman edenler! Sarhoş iken ne söylediğinizi bilinceye kadar, bir de -yolcu olmanız durumu müstesna- cünüp iken yikanıncaya kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta olur veya yolculukta bulunursanız, veyahut biriniz abdest bozmaktan gelince ya da eşlerinizle cinsel ilişkide bulunup, su da bulamazsanız o zaman temiz bir toprağa yönelip, (niyet ederek onunla) yüzlerinizi ve ellerinizi meshedin. Şüphesiz Allah, çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır.¹⁶

44. Kendilerine Kitap'tan bir nasip verilmiş olanları görmüyor musun? Onlar sapıklığı satın alıyorlar ve sizin de yoldan sapmanızı istiyorlar.

45. Allah, sizin düşmanlarınızı çok daha iyi bilir. Allah, dost olarak yeter. Allah, yardımcı olarak da yeter.

46. Yahudilerden öyleleri var ki, (kelimeleri yerlerinden kaydırıp) tahrif ederek onları anlamlarından uzaklaştırırlar. Dilерini ekip bükerek ve dine saldırarak "İşttik, karşı geldik", "İşit, işitmez olası!" "Râ'inâ"¹⁷ derler. Hâlbuki onlar, "İşit-

16. Ayet, içkinin kesin olarak yasaklanmasımdan önce inmiştir. Tefsir kaynaklarında belirtildiğine göre sahabilerden Abdurrahman b. Avf bazı arkadaşlarına ziyafet vermiş, yiyp içip sarhoş olduktan sonra namaza durmuşlardı. Namazı kıldıran kişi içkinin etkisi ile Kâfirûn süresini anlamı bozulacak şekilde yanlış okumuştu. Bunun üzerine ne dediğini bilemeyecek kadar sarhoş olan kimsenin bu hali ile namaz kılmamasını yasaklayan yukarıdaki ayetindi. Bu ayetin inmesi ile içki içilebilecek vaktler filen sabah ve yatsı namazı vakitleri ile sınırlanmış oluyordu. Çünkü sadece bu iki vakitte sarhoş olup bir sonraki vakıt için kendine gelmeleri söz konusu olabilmektedir.

Içkinin kesin olarak yasaklanması konusunda Maide süresi, 5/90. ayetine ve ilgili dipnota bakınız.

17. Bakara süresinin 104. âyeti ile ilgili olarak da açıklandığı gibi, "Râ'inâ" Arap dilin-

tik ve itaat ettik; dinle ve bize bak” deselerdi, bu kendileri için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allah, küfürleri yüzünden kendilerini lânetlemiştir. Bu yüzden pek az iman ederler.¹⁸

- 47.** Ey kendilerine kitap verilenler! Birtakım yüzleri silip de tersine çevirmeden, yahut cumartesi halkını¹⁹ lânetlediğimiz gibi onları lânetlemeden, yanınızda bulunanı (Tevrat’ı) doğrulayıcı olarak indirdiğimiz bu kitaba (Kur'an'a) iman edin. Allah’ın emri mutlaka yerine gelecektir.
- 48.** Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını asla bağışlamaz. Bunun dışında kalan (günah)ları ise dileği kimseler için bağışlar. Allah'a şirk koşan kimse, şüphesiz büyük bir günah işleyerek iftira etmiş olur.
- 49.** Kendilerini temize çıkaranları görmedin mi? Hayır! Allah, dileğini temize çıkarır ve kendilerine kıl kadar zulmedilmez.
- 50.** Bak, Allah'a karşı nasıl yalan uyduruyorlar. Apaçık bir günah olarak bu yeter.
- 51.** Kendilerine Kitap'tan bir nasip verilmiş olanları görmüyorsun? Onlar “cibt”e ve “tâğût”²⁰ inanıyorlar. İnkâr eden-

de “Bizi gözet”, “Bize bak” demektir. Yahudiler, bu kelimeyi İbrânicâde hakaret ifade eden bir anlamda; bir başka yorumda göre ise, peygamberimize hitaben “Çobanımız” anlamına gelecek şekilde hakaret kastederek “Râ’înâ” şeklinde söylüyorlardı.

18. Konu ile ilgili olarak ayrıca Bakara süresinin 104. ayetine bakınız.
19. “Cumartesi halkı” ifadesi ile, Hz. Mûsâ'nın dinine göre, cumartesi günü ile ilgili bazı yasakları çiğneyenler kastedilmektedir. Konu ile ilgili olarak bakınız: Bakara süresi, ayet, 65; Nisâ süresi, ayet, 154; A'râf süresi, ayet, 163-166; Nahl süresi, ayet, 124.
20. “Cibt”, put, sihirbaz, kâhin, Allah'ın haram kıldığı her şey ve Allah'tan başka tâpiyan her şey demektir. “Tâğût” ise sözlük anlamıyla haddi aşan demektir. Kur'an'da kullanıldığı şekliyle kelime, “şeytan”, “nefis”, “putlar”, “sihirbaz” gibi çeşitli şekillerde yorumlanmıştır. Kisaca cibt ve tâğût, insanları azdırın, sapıran şeylerin hepsini ifa-

ler için de, "Bunlar, iman edenlerden daha doğru yoldadır" diyorlar.

52. Onlar, Allah'ın lânet ettiği kimselerdir. Allah, kime lânet ederse, artık ona bir yardımcı bulamazsınız.

53. Yoksa onların hükümlilikta bir payı mı var? Öyle olsa, insanlara bir zerre bile vermezler.

54. Yoksa, insanları; Allah'ın lütfundan kendilerine verdiği şey dolayısıyla kıskanıyorlar mı? Şüphesiz biz, İbrahim ailesine de kitap ve hikmet vermişizdir. Onlara büyük bir hükümlilik da vermişistik.²¹

55. Böylece onlardan kimi ona iman etti, kimi de sırt çevirdi. (O iman etmeyenlere) çılgın ateş olarak cehennem yeter.

56. Şüphesiz âyetlerimizi inkâr edenleri biz ateşe atacağız. Derileri yanıp döküldükçe, azabı tatmaları için onların derilerini yenileyeceğiz. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

57. İman edip salih ameller işleyenleri ise, içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere koyacağız. Onlara orada tertemiz eşler vardır. Onları, koyu gölgeler altında bulunduracağız.

58. Allah, size, emanetleri mutlaka ehline vermenizi ve insanlar arasında hükümettiğiniz zaman adaletle hükümetmenizi emrediyor. Doğrusu Allah, bununla size ne güzel öğüt veriyor! Şüphesiz ki Allah, hakkıyla iştiridir, hakkıyla görendir.

59. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin. Peygamber'e itaat edin ve sizden olan ulu'l-emre (idarecilere) de. Herhangi bir hu-

de eder. (Tâğıt için ayrıca bakınız: Bakara sûresi, âyet, 256-257; Nisâ sûresi, âyet, 60,76; Mâide sûresi, âyet, 60; Nahl sûresi, âyet, 36; Zûmer sûresi, âyet, 17.)

21. Âyeti kerimede geçen "insanlar"dan maksat, Hz. Muhammed; ona verilen "şey" ise peygamberlidir.

susta anlaşmazlığa düştüğünüz takdirde, Allah'a ve ahiret gününe gerçekten inanıyorsanız, onu Allah ve Resûlüne arz edin.²² Bu, daha iyidir, sonuç bakımından da daha güzeldir.

- 60.** (Ey Muhammed!) Sana indirilen Kur'an'a ve senden önce indirilene inandıklarını iddia edenleri görmüyorum musun? Tâğıt'u tanımadıkları kendilerine emrolunduğu hâlde, onun önünde muhakeme olmak istiyorlar. Şeytan da onları derin bir sapıklığa düşürmek istiyor.²³
- 61.** Münafıklara, "Allah'ın indirdiğine (Kur'an'a) ve Peygamberre gelin" dediği zaman, onların senden büsbütün uzaklaşlıklarını görürsun.
- 62.** Kendi işledikleri yüzünden başlarına bir musibet geldiği, sonra da "Biz iyilik etmek ve uzlaştırmaktan başka bir şey istememiştim" diye Allah adı ile yemin ederek sana geldikleri zaman hâlleri nasıl olur?
- 63.** Onlar, Allah'ın kalplerindekini bildiği kimselerdir. Öyleyse onlara aldırma. Onlara öğüt ver ve onlara, kendileri hakkında etkili ve güzel söz söyle.
- 64.** Biz her peygamberi sîrf, Allah'ın izni ile itaat edilmek üzere gönderdik. Eğer onlar kendilerine zulmettikleri zaman sana gelseler de Allah'tan günahlarının bağışlamasını dileseler ve Peygamber de onlara bağışlama dileseydi, elbette Allah'ı

22. *Allah ve Resûlüne arz etmekten maksat, meselelerin Kur'an ve Sünnete göre çözüme kavuşturulmasıdır.*
23. *Münafıklardan biri, bir yahudi ile anlaşmazlığa düşmüştü. Anlaşmazlığın çözümü için yahudi, Peygamberimize başvurmayı teklif etti, münafeik ise bunu kabul etmedi. Münafeik, şiirleriyle Hz. Peygamberi kötüleyen Ka'b b. el-Eşref'i hakem yapmayı önerdi. Sahabilerden İbni Abbas'ın ifadesine göre, âyette zikredilen "Tâğıt" ile kastedilen işte bu Ka'b'dır. Bu şahsin, Cüheyne, ya da Eslem Kabillesinden bir kâhin olduğu yorumunda bulunanlar da vardır. (Tâğıt'un diğer anımları ile ilgili olarak Nisâ sûresi, 51. âyetinin dipnotuna bakınız.)*

tövbeleri çok kabul edici ve çok merhametli bulacaklardı.

65. Hayır! Rabbine andolsun ki onlar, aralarında çıkan çekişme-li işlerde seni hakem yapıp, sonra da verdığın hükmeye, içlerinde hiçbir sıkıntı duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olmazlar.

66. Eğer biz onlara, "Hayatlarınızı feda edin veya yurtlarınızdan çıkışın" diye yazmış olsaydık, içlerinden pek azı hariç, bunu yapmazlardı. Eğer kendilerine verilen öğütleri tutsalardı, elbette haklarında hem daha hayırlı, hem de (imanlarını) daha çok pekiştirici olurdu.

67. O zaman kendilerine elbette katımızdan büyük bir mükâfat verirdik.

68. Onları elbette doğru yola iletirdik.

69. Kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine nimet verdiği peygamberlerle, siddiklarla, şehidlerle ve iyi kimselerle birliktedirler. Bunlar ne güzel arkadaştır.

70. Bu lütuf Allah'tandır. Hakkıyla bilen olarak Allah yeter.

71. Ey iman edenler! (Düşmana karşı) tedbirinizi alıp, küçük birlilikler hâlinde, yahut topluca savaşa gidin.

72. Şüphesiz, aranızda öyle kimseler var ki, (onların her biri savaşa gitme konusunda) hakikaten pek ağır davranışır. Eğer başınıza bir musibet gelirse, "Allah, bana lütfetti de onlarla beraber bulunmadım" der.

73. Eğer Allah'tan size bir lütuf (zafer) erişse, bu sefer de; sizinle kendisi arasında hiç tanışıklık yokmuş gibi söyle der: "Keşke ben de onlarla beraber olsaydım da büyük bir başarıya (ganimete) ulaşsaydım."

74. O hâlde, dünya hayatını ahiret hayatı karşılığında satanlar, Allah yolunda savaşınlar. Kim Allah yolunda savaşır da öl-

dürülür veya galip gelirse, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.

75. Size ne oluyor da, Allah yolunda ve, "Ey Rabbimiz! Bizlerin halkı zalim olan şu memleketten çıkar, katından bize bir dost ver, bize katından bir yardımcı ver" diye yalvarıp duran zayıf ve zavallı erkekler, kadınlar ve çocukların uğrunda savaşa çıkmıyorsunuz?
76. İman edenler, Allah yolunda savaşırlar. İnkâr edenler de tâğıût²⁴ yolunda savaşırlar. O hâlde, siz şeytanın dostlarına karşı savaşın. Şüphesiz şeytanın hilesi zayıftır.
77. Daha önce kendilerine, "(savaşmaktan) ellerinizi çekin, namazı kılın, zekâtı verin" denilenleri görmedin mi? Üzerlerine savaş yazılırca, hemen içlerinden bir kısmı; insanlardan, Allah'tan korkar gibi, hatta daha çok korkarlar ve "Rabbimiz! Niçin bize savaş yazdır? Bizi yakın bir zamana kadar erteleyedin ya!" derler. De ki: "Dünya geçimliği azdır. Ahiyet, Allah'a karşı gelmekten sakınan kimse için daha hayırlıdır. Size kıl kadar haksızlık edilmez."
78. Nerede olursanız olun, sağlam ve tahkim edilmiş kaleler içinde bulunsanız bile ölüm size ulaşacaktır. Onlara bir iyilik gelirse, "Bu, Allah'tandır" derler. Onlara bir kötülük gelirse, "Bu, senin yüzündendir" derler. (Ey Muhammed!) De ki: "Hepsi Allah'tandır." Bu topluma ne oluyor ki, neredeyse hiçbir sözü anlamıyorlar!
79. Sana ne iyilik gelirse Allah'tandır. Sana ne kötülük gelirse kendindendir. (Ey Muhammed!) Seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Şahit olarak Allah yeter.

24. Tâğıût: Şeytan, nefis, put, sihirbaz.. gibi insanları azdırın, saptıran her şeyi ifade eder. (Bakınız: Bakara sûresi, âyet, 256-257; Nisâ sûresi, âyet, 51,60,76; Mâide sûresi, âyet, 60; Nahl sûresi, âyet, 36; Zümer sûresi, âyet, 17.)

80. Kim peygambere itaat ederse, Allah'a itaat etmiş olur. Kim yüz çevirirse, (bilsin ki) biz seni onlara bekçi göndermedik.

81. Sana "baş üstüne" derler. Fakat senin yanından çıktıklarında, içlerinden birtakımı, geceleyin; (senin gündüz) söylediklerinin aksını kurarlar. Allah, onların geceleyin kurduklarını yazmaktadır. Sen onlara aldırma. Allah'a tevekkül et. Vekil olarak Allah yeter.²⁵

82. Hâlâ Kur'an'ı düşünüp anlamaya çalışmıyorlar mı? Eğer o, Allah'tan başkası tarafından (indirilmiş) olsaydı, mutlaka onda birçok çelişki bulurlardı.

83. Kendilerine güvenlik (barış) veya korku (savaş) ile ilgili bir haber geldiğinde onu yayarlar. Hâlbuki onu peygambere ve içlerinden yetki sahibi kimselere götürselerdi, elbette bunlardan, onu değerlendirip sonuç (hüküm) çıkarabilecek nitelikte olanları onu anlayıp bilirlerdi. Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, pek azınız hariç, muhakkak şeytana uyardınız.

84. (Ey Muhammed!) Artık Allah yolunda savaş! Sen ancak kendinden sorumlusun! Mü'minleri de savaşa teşvik et. Umuler ki Allah inkâr edenlerin gücünü kırar. Allah'ın gücü daha üstünür, cezası daha şiddetlidir.

85. Kim güzel bir (iste) aracılık ederse, ona o işin sevabından bir pay vardır. Kim de kötü bir (iste) aracılık ederse, ona da o kötülükten bir pay vardır. Allah'ın her şeye gücü yeter.

86. Size bir selâm verildiği zaman, ondan daha güzeliyle veya aynı selâmla karşılık verin. Şüphesiz Allah, her şeyin hesabı-

25. Münafiklar, İslâm toplumunu dağıtmak için akla hayale gelmedik hile ve desisele-re baþvurdular. Hz.Peygamberin huzurunda, "Tamam, kabul, baş üstüne" dedikleri hâlde, kendi başlarına kalınca gizli planlar ve tuzaklar hazırlıyorlardı. Allah, onları bütün tuzaklarını boşça çıkarmıştır.

nı gereği gibi yapandır.

87. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayandır. Andolsun, sizi kiyamet gününde mutlaka bir araya toplayacaktır. Bunda asla şüphe yoktur. Kimdir sözü Allah'ından daha doğru olan?

88. Size ne oluyor da münafiklar hakkında iki gruba ayrıldınız? Allah, onları yaptıkları işlerden dolayı baş aşağı ederek eski konumlarına (küfre) döndürmüştür. Allah'ın saptırdığını yola getirmek mi istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa, sen onun için asla bir çıkış yolu bulamazsun.

89. Arzu ettiler ki kendilerinin küfre saptıkları gibi siz de sapasınız da beraber olasınız. Bu sebeple, onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar içlerinden dost edinmeyin. Eğer bundan yüz çevirirlerse, onları yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün. Onlardan ne bir dost edinin, ne de bir yardımcı.

90. Ancak sizinle aralarında anlaşma olan bir topluma sığınmış bulunanlar, yahut ne sizinle ne de kendi kavimleriyle savaşmayı içlerine siğdırılamayıp (tarafsız olarak) size gelenler başka. Eğer Allah dileseydi, onları size musallat kıladı da sizinle savaşırlardı. Eğer onlar sizden uzak durur, sizinle savaşmayıp size barış teklif ederlerse; Allah, onlara saldırmak için size bir yol (yetki) vermemiştir.

91. Diğer birtakım kimselerin de hem sizden emin olmak, hem de kavimlerinden emin olmak istediklerini göreceksin. Bunlar küfre her döndürüldüklerinde ona atılırlar. Eğer bunlar sizden uzak durmazlar, sizinle barış içinde yaşamak istemezler, elliğini savaştan çekmezlerse, onları yakalayın ve onları nerede bulursanız öldürün. İşte bunlara karşı size apaçık bir yetki verdik.

92. Bir mü'minin bir mü'mini öldürmesi olacak şey değildir. An-

cak yanlışlıkla olması başka. Kim bir mü'mini yanlışlıkla öldürürse, bir mü'min köleyi azad etmesi ve bağışlamadıklarını sürece ailesine diyet ödemesi gereklidir. (Öldürülen kimse) mü'min olur ve düşmanınız olan bir topluluktan bulunursa, mü'min bir köle azad etmek gereklidir. Eğer sizinle kendileri arasında antlaşma bulunan bir topluluktan ise ailesine verilecek bir diyet ve mü'min bir köle azad etmek gereklidir. Buna lara imkân bulamayanın, Allah tarafından tövbesinin kabulü için iki ay ard arda oruç tutması gereklidir. Allah, hakkıyla bilendir, huküm ve hikmet sahibidir.

93. Kim bir mü'mini kasten öldürürse, cezası, içinde ebedî kalacağı cehennemdir. Allah, ona gazap etmiş, lânet etmiş ve onun için büyük bir azap hazırlamıştır.

94. Ey iman edenler! Allah yolunda sefere çıktığınız zaman, gerekli araştırmayı yapın. Size selâm veren kimseye, dünya hayatının geçici menfaatine (ganimete) göz dikerek, "Sen mü'min değilsin" demeyin. Allah katında pek çok ganimetler vardır. Daha önce siz de öyle idiniz de Allah size lütuf ta bulundu (müslüman oldunuz). Onun için iyice araştırın. Çünkü Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

95, **96.** Mü'minlerden özür sahibi olmaksızın (cihattan geri kalıp) oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler eşit olamazlar. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri, derece itibariyle, cihattan geri kalanlardan üstün kilmiştir. Gerçi Allah (mü'minlerin) hepsine de en güzel olanı (cenneti) va'detmiştir. Ama mücahitleri büyük bir mükâfat ile kendi katından dereceler, bağışlanma ve rahmet ile cihattan geri kalanlara üstün kilmiştir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

97. Kendilerine zulmetmekteler iken meleklerin canlarını al-

diği kimseler var ya; melekler onlara şöyle derler: “Ne dumurdaydınız? (Niçin hicret etmediiniz?)” Onlar da, “Biz yeryüzünde zayıf ve gücsüz kimselerdik” derler. Melekler, “Allah’ın arzı geniş değil miydi, orada hicret etseydiniz ya!” derler. İşte bunların gidecekleri yer cehennemdir. O ne kötü variş yeridir.²⁶

98. Ancak gerçekten zayıf ve gücsüz olan²⁷, çaresiz kalan ve hicret etmeye yol bulamayan erkekler, kadınlar ve çocuklar başkadir.

99. Umulur ki, Allah bu kimseleri affeder. Çünkü Allah çok affedici dir, çok bağışlayıcıdır.

100. Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de. Kim Allah'a ve Peygamberine hicret etmek amacıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, şüphesiz onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

101. Yeryüzünde sefere çıktığınız vakit kâfirlerin size saldırmasından korkarsanız, namazı kısaltmanızdan ötürü size bir günah yoktur. Şüphesiz kâfirler sizin apaçık düşmanınızdır.²⁸

26. *Bu ayette, hicret emrinin gelmesi üzerine, mü'minlerle birlikte hicret etmeyip Mekke'de müşriklerle beraber kalan, onlarla içli dışlı olan bazı müslümanlar kınanmaktadır.*

27. *Bu ayette, Medine'ye hicret edildiğinde, hicret edemeyerek, Mekke'de müşriklerin baskısına maruz kalan müslümanlar söz konusu edilmektedir.*

28. *Bu ayette geçen "namazın kısaltılması" ifadesini İslâm bilginleri başlıca iki şekilde yorumlamışlardır. Bir görüşe göre namazın kısaltılması, dört rekatlı namazların yolculuk sebebi ile iki rekat olarak kılınması demektir. Diğer görüşe göre ise, ayette yolculuk hâli söz konusu olduğundan dört rekatlı namazlar zaten iki rekat olarak kılınacaktır. Burada kastedilen kısaltma, düşman korkusundan dolayı uygulanacak yeni bir kısaltmadır. Bu da seferde zaten iki rekat olarak kılınacak namazların, düşman tehlikesinin derecesine göre bazen yürüyerek, bazen de ima ile kılınması ile gerçekleşir. 102. ayette düşman karşısında durumun izin vermesi hâlinde, namazı kısaltma-*

102. (Ey Muhammed!) Cephede sen de onların (mü'minlerin) arasında bulunup da onlara namaz kıldırdığın vakit, içlerinden bir kısmı seninle beraber namaza dursun. Silâhlarını da yanlarına alsinlar. Bunlar secdeye vardıklarında (bir rekât kıldıklarında) arkanız (düşman karşısına) geçsinler. Sonra o namaz kılmamış olan diğer kısım gelsin, seninle beraber kılışınlar ve ihtiyatlı bulunsunlar, silâhlarını yanlarına alsinlar. İnkâr edenler arzu ederler ki, silâhlarınızdan ve eşyanızdan bir gafil olsanız da size anı bir baskın yapalar. Yağmur dan zahmet çekerseniz, ya da hasta olursanız, silâhlarınızı bırakmanızda size bir beis yoktur. Bununla birlikte ihtiyatlı olun (tedbirinizi alın). Şüphesiz Allah, inkârcılara alçaltıcı bir azap hazırlamıştır.²⁹

103. Namazı kıldınız mı, gerek ayakta, gerek otururken ve gerek yan yatarak hep Allah'ı anın. Güveme kavuştunuz mu namazı tam olarak kılın. Çünkü namaz, mü'minlere belirli vakitlere bağlı olarak farz kılınmıştır.

104. Düşman topluluğunu izlemekte gevşeklik göstermeyin. Eğer siz acı duyuyorsanız, kuşkusuz onlar da sizin acı duyduğunuz gibi acı duyuyorlar. Üstelik siz Allah'tan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz. Allah, hakkıyla bilendir, hükmü ve hikmet sahibidir.

105. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı (Kur'an'ı) hak olarak indirdik ki, insanlar arasında Allah'ın sana öğrettiğleri ile hükmü veresin. Sakın hainlerin savunucusu olma.

106. Allah'tan bağışlama dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır,

nun, cemaatle birlikte uygulanabilecek özel bir şekli anlatılmaktadır.

29. *Bu durumda imam iki rekât kılmış olmakta ve namazı tamamlanmış bulunmaktadır. Birer rekât kılmış bulunan her iki grup da yine nöbetleşen olarak kalan birer rekâtlarını kılıp namazlarını tek başlarına tamamlarlar. Ancak birinci grup tamamlayacağı rekâti kiraatsız olarak, ikinci grup ise kiraatte bulunarak kılır.*

çok merhamet edendir.

107. Kendilerine hainlik edenleri savunma. Zira Allah, hiçbir hanı, hiçbir günahkârı sevmez.

108. Bunlar, insanlardan gizlenmeye çalışırlar da Allah'tan gizlenmezler. Hâlbuki Allah, geceleyin, razi olmayacağı sözleri kurarırken onlarla beraberdir. Allah, onların yaptıklarını (ilmiyile) kuşatmıştır.

109. İşte siz öyle kimselersiniz (ki, diyelim) dünya hayatında onları savundunuz. Ya kiyamet günü onları Allah'a karşı kim savunacak, yahut kim onlara vekil olacak?

110. Kim bir kötülük yapar, yahut kendine zulmeder, sonra da Allah'tan bağışlama dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.

111. Kim bir günah kazanırsa, onu ancak kendi aleyhine kazanmış olur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

112. Kim bir hata işler veya bir günah kazanır da sonra onu bir suçsuzun üzerine atarsa, şüphesiz iftira etmiş, apaçık bir günah yüklenmiş olur.

113. (Ey Muhammed!) Eğer Allah'ın sana lütuf ve merhameti olmasaydı, onlardan bir grup seni saptırmaya çalışırdı. Hâlbuki onlar, ancak kendilerini saptırırlar, sana hiçbir zarar veremezler. Allah, sana kitabı (Kur'an'ı) ve hikmeti indirmiş ve sana bilmediğin şeyleri öğretmiştir. Allah'ın sana lütufu çok büyüktür.

114. Bir sadaka vermeyi, yahut iyilik yapmayı, yahut da insanların arasını düzeltmeyi emredenleri hariç, onların aralarındaki gizli konuşmaların çoğunda hiçbir hayır yoktur. Kim bunları sîrf Allah'ın rızasını kazanmak için yaparsa, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.

115. Kim, kendisine hidayet (doğru yol) besbelli olduktan sonra peygambere karşı çıkar, mü'minlerin yolundan başkasına uyarسا, onu yöneldiği yolda bırakırız ve cehenneme sokarız. Orası ne kötü bir variş yeridir.

116. Şüphesiz Allah, kendisine ortak koşulmasını bağışlamaz. Bunun dışındaki günahları, dileğiçi kimseler için bağışlar. Allah'a ortak koşan, kuşkusuz, derin bir sapıklığa düşmüştür.

117. Onlar, Allah'ı bırakıp ancak dişilere tayıyorlar.³⁰ Hâlbuki (aslında) azgın bir şeytana tapmaktadırlar.

118. Allah, o şeytana lânet etti ve o da, "Andolsun ki senin kullarından elbette belirli bir pay alacağım" dedi.

119. "Onları mutlaka saptıracağım, mutlaka onları kuruntulara sokacağım ve onlara emredeceğim de (putlara adak için) hayvanların kulaklarını yaracaklar. Yine onlara emredeceğim de Allah'ın yarattığını değiştirecekler."³¹ Kim Allah'ı bırakıp da şeytanı dost edinirse, şüphesiz o apaçık bir hüsra na düşmüştür.

120. Şeytan onlara (birçok) vaadde bulunur ve onları kuruntulara sürükler. Oysa şeytan, ancak aldatmak için onlara vaadde bulunuyor.

121. İşte onların barınağı cehennemdir. Ondan bir kaçış yolu bulamazlar.

122. İman edip salih ameller işleyenleri de ebedî olarak kalacakları, içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacağız. Allah, gerçek bir vaadde bulunmuştur. Kimdir sözü Allah'ından daha doğru olan?

30. Âyetteki "dişiler"den maksat, müşrik Arapların; genellikle "dişi" (ünsâ) diye adlandırdıkları, Lât, Uzzâ, Menât gibi putlalarıdır.

31. Allah'ın yarattığının değiştirilmesi, hem maddî alanda, hem de fitrat alanında gerçekleşebilir. Zamanımızda yeryüzünde doğal dengeyi bozucu her türlü girişimi, bu çerçevede değerlendirmek mümkündür.

123. İş, ne sizin kuruntunuza, ne de kitap ehlinin kuruntusuna göredir. Kim kötü bir iş yaparsa, onunla cezalandırılır. O, kendisine Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilir.

124. Mü'min olarak, erkek veya kadın, her kim salih ameller işlerse, işte onlar cennete girerler ve zerre kadar haksızlığa uğratılmazlar.

125. Kimin dini, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yaparak kendini Allah'a teslim eden ve hakka yönelen İbrahim'in dinine tabi olan kimsenin dininden daha güzeldir? Allah, İbrahim'i dost edindi.

126. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Allah, her şeyi kuşatıcıdır.

127. Kadınlar hakkında senden fetva istiyorlar. De ki: "Onlar hakkında size fetvayı Allah veriyor." Kitapta, kendilerine (verilmesi) farz kılınan (miras)ı vermediğiniz ve evlenmek istediğiniz yetim kızlara, zavallı çocuklara ve yetimlere âdil davranışmanızı dair, size okunmakta olan âyetler de bunu açıklıyor. Ne hayır yaparsanız, şüphesiz Allah onu bilir.

128. Eğer bir kadın kocasının, kendisine kötü davranışlarından, yahut yüz çevirmesinden endişe ederse, uzlaşarak aralarını düzeltmelerinde ikisine de bir günah yoktur. Uzlaşmak daha hayırlıdır. Nefisler ise kıskançlığa ve bencil tutkulara hazır (elverişli) kılınmıştır. Eğer iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapar ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan haberdardır.

129. Ne kadar uğraşırsanız uğraşın, kadınlar arasında adaleti yine getiremezsiniz. Öyle ise (birine) büsbütün gönül ve rip ötekini (kocası hem var, hem yok) askıda kalmış kadın gibi bırakmayın. Eğer arayı düzeltir ve Allah'a karşı gelmek-

ten sakınırsanız, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.

130. Eğer ayrırlırsa, Allah bol lütuf ve nimetiyle onların her birini zengin kılar (başkalarına muhtaç bırakmaz). Allah, lütfu geniş olandır. O, hüküm ve hikmet sahibidir.

131. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Sizden önce kendilerine kitap verilenlere de, size de "Allah'a karşı gelmekten sakının" diye tavsiye ettik. Eğer inkâr ederseniz, (bilin ki) göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Allah, zengindir, övülmeye läyiktir.

132. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Vekil olarak Allah yeter.

133. Ey insanlar! Allah dilerse sizi yok eder ve başkalarını getirir. Allah, buna hakkıyla gücü yetendir.

134. Kim dünya sevabı (nimeti) istiyorsa (bilsin ki), dünya sevabı da, ahiret sevabı da Allah katındadır. Allah, hakkıyla işittir, hakkıyla görendir.

135. Ey iman edenler! Kendiniz, ana babanız ve en yakınlarınızıın aleyhine de olsa, Allah için şahitlik yaparak adaleti titizlikle ayakta tutan kimseler olun. (Şahitlik ettikleriniz) zengin veya fakir de olsalar (adaletten ayrılmayın). Çünkü Allah ikisine de daha yakındır. (Onları sizden çok kayırır.) Öyle ise adaleti yerine getirmede nefsinize uymayın. Eğer (şahitlik ederken gerceği) çarpitırsanız veya (şahitlikten) çekinirseniz (bilin ki) şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

136. Ey iman edenler! Allah'a, Peygamberine, Peygamberine indirdiği kitabı ve daha önce indirdiği kitabı iman edin. Kim Allah'ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve ahiret gününü inkâr ederse, derin bir sapıklığa düşmüş olur.

137. İman edip sonra inkâr eden, sonra inanıp tekrar inkâr eden, sonra da inkârlarında ileri gidenler var ya; Allah, onları bağışlayacak da değildir, doğru yola ileticek de değildir.

138. Münafıklara, kendileri için elem dolu bir azap olduğunu müjdele.

139. Onlar, mü'minleri bırakıp kâfirleri dost edinen kimselerdir. Onların yanında izzet ve şeref mi arıyorlar? Hâlbuki bütün izzet ve şeref Allah'a aittir.

140. Oysa Allah size Kitap'ta (Kur'an'da) "Allah'ın âyetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, başka bir söyle geçmedikleri müddetçe, onlarla oturmayın, aksi hâlde siz de onlar gibi olursunuz" diye hüküm indirmiştir. Şüphesiz Allah, münafıkların ve kâfirlerin hepsini cehennemde toplayacaktır.

141. Onlar sizi gözetleyip duran kimselerdir. Eğer Allah tarafından size bir fetih (zafer) nasip olursa, "Biz sizinle beraber değil miydi?" derler. Şayet kâfirlerin (zaferden) bir payı olursa, "Size üstünlük sağlayıp sizi mü'minlerden korumadık mı?" derler. Allah, kiyamet günü aranızda hükmünü verecektir. Allah, mü'minlerin aleyhine kâfirlere hiçbir yol vermeyecektir.

142. Münafıklar, Allah'ı aldatmaya çalışırlar. Allah da onların bu çabalalarını başlarına geçirir. Onlar, namaza kalktıkları zaman tembel tembel kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az anarlar.

143. Onlar küfür ile iman arasında bocalayıp dururlar. Ne bunlara (mü'minlere) ne de sunlara (kâfirlere) bağlanırlar. Allah, kimi saptırırsa ona asla bir çıkar yol bulamazsin.

144. Ey iman edenler! Mü'minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyein. Kendi aleyhinize Allah'a apaçık bir delil mi vermek

istiyorsunuz?

145. Şüphesiz ki münafıklar, cehennem ateşinin en aşağı tabakasındadırlar. Onlara hiçbir yardımcı da bulamazsınız.

146. Ancak tövbe edenler, durumlarını düzelterler, Allah'ın kitalına sarılanlar ve dinlerini Allah'a has kılanlar müstesnadır. Bunlar mü'minlerle beraberdirler. Allah, mü'minlere büyük bir mükâfat verecektir.

147. Eğer şükreder ve iman ederseniz, Allah size niye azab etsin ki? Allah, şürün karşılığını verendir, hakkıyla bilendir.

148. Allah, zulme uğrayanın dile getirmesi dışında, çirkin sözün açıklanmasını sevmez. Şüphesiz Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

149. Bir hayatı açıklar veya gizlerseniz, yahut bir kötülüğü affeder seniz (bilin ki), Allah da çok affedicedir, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

150, 151. Şüphesiz, Allah'ı ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah'a inanıp peygamberlerine inanmayarak ayrılmak isteyenler, "(Peygamberlerin) kimine inanırız, kimini inkâr ederiz" diyenler ve böylece bu ikisinin (imanla küfrün) arasında bir yol tutmak isteyenler var ya; işte onlar gerçekten kâfirlerdir. Biz de kâfirlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır.

152. Allah'a ve peygamberlerine iman edenler ve onlardan hiçbirini diğerlerinden ayırmayanlara gelince, işte onlara Allah mükâfatlarını verecektir. Allah, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

153. Kitap ehli, senden kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. (Buna şaşma!) Mûsâ'dan, bundan daha büyüğünü istemişler ve "Allah'ı bize açıkça göster" demişlerdi. Böylece zulümleri sebebiyle onları yıldırmış çarptı. Sonra kendilerine apaçık deliller gelmesinin ardından (tuttular) buzağı-

yi tanrı edindiler. Biz bunu da affettik ve Mûsâ'ya apaçık bir güç ve yetki verdik.

154. Verdikleri sağlam söz(ü yerine getirmemeleri) sebebiyle “Tûr” u üzerinde kaldırdık ve onlara, “Tevazu ile kapıdan girin” dedik. Yine onlara, “Cumartesi (yasakları) konusunda haddi aşmayın” dedik ve onlardan sağlam bir söz alındı.

155. Verdikleri sağlam sözü bozmalarından, Allah’ın âyetlerini inkâr etmelerinden, peygamberleri haksız yere öldürmele-rinden ve “kalplerimiz muhafazalıdır” demelerinden dolayı (başlarına türlü belâlar verdik. Onların kalpleri muhafazalı değildir), tam aksine inkârları sebebiyle Allah onların kalplerini mühürlemiştir. Artık onlar inanmazlar.³²

156, 157. Bir de inkârlarından ve Meryem’e büyük bir iftira atmalarından ve “Biz Allah’ın peygamberi Meryem oğlu Isa Mesih’i öldürdük” demelerinden dolayı kalplerini mühürledik. Oysa onu öldürmediler ve asmadılar. Fakat onlara öyle gibi gösterildi. Onun hakkında anlaşmazlığa düşenler, bu konuda kesin bir şüphe içindedirler. O hususta hiçbir bilgileri yoktur. Sadece zanna uyuyorlar. Onu kesin olarak öldürmediler.

158. Fakat Allah onu kendisine yükseltmiştir. Allah, üstün ve güçlüdür, hüküm ve hikmet sahibidir.

159. Kitab ehlinden hiç kimse yoktur ki ölümünden önce, ona (Isa’ya) iman edecek olmasın. Kiyamet günü, o (Isa) onların aleyhine şahit olacaktır.³³

160, 161. Yahudilerin yaptıkları zulüm ve birçok kimseyi Allah

32. Âyetin son cümlesi, “onların pek azi inanır” veya “onlar pek az inanırlar” şeklinde de tercüme edilebilir.

33. Allah, Peygamberi Isa’yi yahudilerden korumuş, onu öldürmelerine imkân vermemiştir. Bu kesindir. Onu kendi katına kaldırmış bulunduğu da şüphesizdir. Ancak bunun şekli ve zamanı üzerinde farklı açıklamalar ve anlayışlar vardır.

yolundan alikoymaları, kendilerine yasaklanmış olduğu hâlde faiz almaları, insanların mallarını haksız yere yemeleleri sebebiyle önceden kendilerine helâl kılınmış temiz ve hoş şeyleri onlara haram kıldık. İçlerinden inkâr edenlere de acı bir azap hazırladık.

162. Fakat onlardan ilimde derinleşmiş olanlar ve mü'minler, sana indirilene ve senden önce indirilene iman ederler. O namazı kılanlar, zekâti verenler, Allah'a ve ahiret gününe inananlar var ya, işte onlara büyük bir mükâfat vereceğiz.

163. Biz, Nûh'a ve ondan sonra gelen peygamberlere vahyettiğimiz gibi, sana da vahyettik. İbrahim'e, İsmail'e, İshak'a, Yakub'a, torunlarına, İsa'ya, Eyyüb'e, Yûnus'a, Hârûn'a ve Süleyman'a da vahyetmiştik. Davûd'a da Zebûr vermişti.³⁴

164. Daha önce kissalarını sana anlattığımız peygamberler gönderdik. Anlatmadığımız (nice) peygamberler de gönderdik. Allah, Mûsa ile de doğrudan konuştu.

165. Müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak peygamberler gönderdik ki, peygamberlerden sonra insanların Allah'a karşı bir bahaneleri olmasın. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

166. Fakat Allah, sana indirdiğini kendi ilmiyle indirmiş olduğunu şahitlik eder. Melekler de buna şahitlik eder. Şahit olarak Allah yeter.

167. Şüphesiz inkâr edenler, insanları Allah yolundan alikoyanlar derin bir sapıklığa düşmüşlerdir.

34. Vahiy, Allah'in Peygamberlerine dilediğini söylemesi ve bildirmesi için seçtiği özel iletişim yoludur. Vahiy, melek aracılığı ile olduğu gibi aracısız da olabilir. Vahye mazhar olan peygamber, kendisinde, Allah'tan olduğundan asla şüphe etmediği bir bilgi ve aydınlanma bulur. Vahiy, insanlık için en doğru, en sağlam bilgi kaynağıdır. Kur'an; vahyin, el değimemiş, eşsiz, benzersiz son ve tek örneğidir. Âyetteki "torunlardan" maksat, Yakub Peygamberin çocukları ve torunlarıdır.

168. Şüphesiz inkâr edenler ve zulmedenler (var ya), Allah onları asla bağışlayacak ve doğru yola iletcektir.

169. (Allah onları) ancak içinde ebedî kalacakları cehennemin yoluna iletir. Bu ise Allah'a çok kolaydır.

170. Ey insanlar! Peygamber size Rabbinizden hakkı (gerçeği) getirdi. O hâlde, kendi iyiliğiniz için iman edin. Eğer inkâr ederseniz bilin ki, göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. Allah, hakıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

171. Ey Kitab ehli! Dininizde sınırları aşmayın ve Allah hakkında ancak hakkı söyleyin. Meryem oğlu İsa Mesih, ancak Allah'ın peygamberi, Meryem'e ulaştırdığı (emriyle onda var ettiği) kelimesi ve kendisinden bir ruhtur. Öyleyse Allah'a ve peygamberlerine iman edin, "(Allah) üçtür" demeyin.³⁵ Kendi iyiliğiniz için buna son verin. Allah, ancak bir tek ilâhîtir. O, çocuk sahibi olmaktan uzaktır. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. Vekil olarak Allah yeter.

172. Mesih de, Allah'a yakın melekler de, Allah'a kul olmaktan asla çekinmezler. Kim Allah'a kulluk etmekten çekinir ve büyülüksüz taslarsa, bilsin ki, O, onların hepsini huzuruna toplayacaktır.

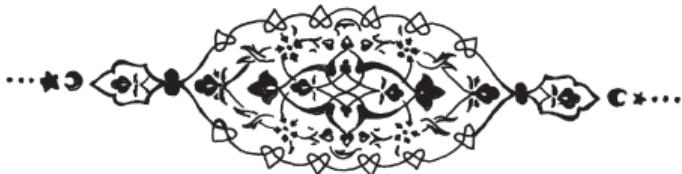
173. İman edip salih ameller işleyenlere gelince, (Allah) onların mükâfatlarını eksiksiz ödeyecek ve lütfundan onlara daha da fazlasını verecektir. Allah'a kulluk etmekten çekinenlere ve büyülüksüz taslayanlara gelince; (Allah) onları elem dolu bir azaba uğratacaktır ve onlar kendilerine Allah'tan başka bir dost ve yardımcı da bulamayacaklardır.

35. Hristiyanlar, Allah'ın "baba", "oğul" ve "ruhu'l-kudüs" gibi üç unsurdan oluşanuna inanmaktadır.

174. Ey insanlar! Size Rabbinizden kesin bir delil (Hz. Muhammed) geldi ve size apaçık bir nur (Kur'an) indirdik.

175. Allah'a iman edip ona simsiki sarılanları ise (Allah), kendisinden bir rahmet ve lütfə kavuşturacak ve onları kendisine varan doğru bir yola ileticektir.

176. Senden fetva istiyorlar. De ki: "Allah, size "kelâle" (babasız ve çocuksuz kimse)nin mirası hakkında hükmünü açıklıyor: Çocuğu olmayan bir kişi ölü de kız kardeşi bulunursa, bırakıldığı malın yarısı onundur. Eğer kız kardeşi ölü ve çocuğu da bulunmazsa, erkek kardeş ona varis olur. Eğer kız kardeşler iki iseler, (erkek kardeşin) bıraklığının üçe ikisi onlardır. Eğer kardeşler erkekli kızlı iseler, o zaman (bir) erkeğe, iki kızın hissesi kadar (pay) vardır. Sapmayasınız diye Allah size (hükmünü) açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

5 MÂİDE SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 120 ayettir. Süre, adını 112. ve 114. ayetlerde yer alan “mâide” (sofra) kelimesinden almıştır. Sürede başlıca; verilen sözlerin yerine getirilmesi, İsrailoğullarının sözlerinde durmamaları, Hıristiyanların yanlış inançları, dünyaya düşkünlükleri ve yolsuzlukları, müslümanlar için bazı talimat, uyarı ve dinî hükümler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey iman edenler! Akitlerinizi yerine getirin.¹ İhramlı iken avlanmayı helâl saymamanız kaydiyla², okunacak (bildirilecek) olanlardan başka hayvanlar³, size helâl kılındı. Şüphesiz Allah istediği hükmü verir.
- 2.** Ey iman edenler! Allah'ın (koyduğu din) nişanelerine⁴, haram aya⁵, hac kurbanına, (bu kurbanlıklara takılı) gerdanlıklar ve de Rab'lerinden bol nimet ve hoşnutluk isteyerek Kâ'be'ye gelenlere sakın saygısızlık etmeyin. İhramdan çıkış

1. Akit, sözleşme demektir. Kelime burada, hem Kur'an'ın getirdiği iman esaslarını, Allah'ın emir ve yasaklarını, uygulanması gereken kuralları, hem de genel anlamıyla kişilerin kendi aralarında yaptıkları sözleşmeleri, verdikleri sözleri kapsamaktadır.
2. Hac ve umre için ihrama girmiş bulunanlar karada avlanamazlar, ihramlı bir kimseyin avladığı hayvanın etinden yiyemezler.
3. Meâldeki bu “hayvanlar” kelimesi, âyette geçen “Behimetü'l-En'âm” ifadesinin karşılığı olmak üzere konulmuştur. Bununla kastedilen deve, sığır, koyun, keçi ve bunlara dahil edilebilecek diğer hayvanlardır.
4. Meâlden geçen “nişaneler” kelimesi, âyetteki “şââir” kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. “Şââir”, alametler, işaretler ve semboller demektir. Burada kastedilen, dîmin belirgin alametleri, işaretleri ve sembolleridir. Özellikle de haccın eda edildiği kutsal yerler ve bazı hac fuilleridir.
5. Haram ay ifadesiyle Muharrem, Zilka'de, Zilhicce ve Recep aylarından her biri kastedilmektedir.

tiğinizda (isterseniz) avlanın. Sizi Mescid-i Haram'dan alı-koydular diye birtakımlarına beslediğiniz kin, sakın ha sizi, haddi aşmaya sürüklemesin. İyilik ve takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) üzere yardımlaşın. Ama günah ve düşmanlık üzere yardımlaşmayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Çünkü Allah'ın cezası çok şiddetlidir.

- 3.** Ölmüş hayvan, kan, domuz eti, Allah'tan başkası adına boğazlanan, (henüz canı çıkmamış iken) kestikleriniz hariç; boğulmuş, darbe sonucu ölmüş, yüksekten düşerek ölmüş, boynuzlanarak ölmüş ve yırtıcı hayvan tarafından parçalanmış hayvanlar ile dikili taşlar⁶ üzerinde boğazlanan hayvanlar, bir de fal oklarıyla kismet aramanız⁷ size haram kilindi. İşte bütün bunlar fisk (Allah'a itaatten kopmak)tır. Bugün kâfirler dininizden (onu yok etmekten) ümitlerini kestiler. Artık onlardan korkmayın, benden korkun. Bugün sizin için dininizi kemale erdirdim. Size nimetimi tamamladım ve sizin için din olarak İslâm'ı seçtim.⁸ Kim şiddetli açlık durumunda zorda kalır, günaha meyletmeksizin (haram etlerden) yerse, şüphesiz ki Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.
- 4.** (Ey Muhammed!) Sana, kendilerine nelerin helâl kılındığı-nı soruyorlar. De ki: "Size temiz ve hoş olan şeyler, bir de

6. Cahiliye Arapları Kâ'be'nin etrafına tazim amacıyla diktilerini taşlar üzerinde kurban keserlerdi. Kesilen kurbanların kanları bu taşlar üzerine serpilir, etleri bunlar üzerine konurdu.
7. Cahiliye devrinde, bir insan yapmak istediği bir işe karar vermek amacıyla; bir torba içinde bulunan ve birinin üzerinde "yap!", birinin üzerinde "yapma!" yazısı bulunan ve biri de yazısız olan üç oktan birini çekerdi. Yazısız okun çökması hâlinde, çekiş tekrarlanırıdı.
8. Veda Hacci sırasında Arafat'ta inen bu âyetin inişinden sonra, Hz. Peygamber ancak 81 veya 82 gün yaşamıştır. En son inen hüküm âyeti budur.

Allah'ın size verdiği yeteneklerle eğitip alıştırdığınız avcı hayvanların tuttuğu (avlar) helâl kılındı. Onların sizin için tutuklarından yiycin. Onu (av için) salarken üzerine Allah'ın adını anın (besmele çekin). Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görendir.

5. Bu gün size temiz ve hoş şeyler helâl kılındı. Kendilerine kitap verilenlerin yiyecekleri size helâl, sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir.⁹ Mü'min kadınlardan iffetli olanlarla, daha önce kendilerine kitap verilenlerden olan iffetli kadınlar da, mehirlerini vermeniz kaydıyla; evlenmek, zina etmemek ve gizli dost tutmamak üzere size helâldir. Her kim de inanılması gerekenleri inkâr ederse, bütün işlediği boşा gider. Ahîrette de o, ziyana uğrayanlardandır.
6. Ey iman edenler! Namaza kalkacağınız zaman yüzlerinizi, dirseklerle kadar ellerinizi ve -başlarınıza mesh edip- her iki topuğa kadar¹⁰ da ayaklarınızı yıkayın. Eğer cünüp iseniz, iyice yikanarak temizlenin. Hasta olursanız veya seferde bulunursanız veya biriniz abdest bozmaktan (def-i hacetten) gelir veya kadınlara dokunur¹¹ (cinsel ilişkide bulunur) da su bulamazsanız, o zaman (abdest veya gusûl için) temiz bir

9. Kitap ehlinin yiyeceklerinin müslümanlara helâl olması izni, domuz eti, boğazlanmadan ölen veya öldürülün hayvanların etleri gibi İslâm'da yenmesi yasaklanmış bulunan yiyecekleri kapsamaz.
10. Buradaki "topuklar"dan maksat ayak bileklerinin her iki tarafında yer alan çıkıştı şeklindeki kemiklerdir.
11. Ayette geçen "kadınlara dokunmak" ifadesi mecaz yolu ile cinsel ilişki kastedilmiş olabileceği gibi, hakiki anlamı da kast edilmiş olabilir. Bu sebeple bir kısım fıkıh bilginleri kadına dokunmanın abdesti bozmayacağını söyleylerken bir kısmı da bozacağının söylemişlerdir. Bu tercümede birinci yaklaşım tercih edilmiştir.

toprağa yönelin. Onunla yüzlerinizi ve ellerinizi mesheden (Teyemmüm edin). Allah, size herhangi bir güclük çekmak istemez. Fakat O, sizi tertemiz yapmak ve überinizdeki nimetini tamamlamak ister ki şükredesiniz.

7. Allah'ın überinizdeki nimetini ve "iştikk, itaat ettik" dedığınızda ona verdığınız ve sizi kendisiyle bağladığı sağlam sözü hatırlayın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.
8. Ey iman edenler! Allah için hakkı titizlikle ayakta tutan, adalet ile şahitlik eden kimseler olun. Bir topluma olan kininiz, sakın ha sizi adaletsizliğe itmesin. Âdil olun. Bu, Allah'a karşı gelmekten sakınmaya daha yakındır. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
9. Allah, iman edip salih ameller işleyenler hakkında, "Onlar için bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vardır" diye vaatte bulunmuştur.
10. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlar var ya; işte onlar cehennemliklerdir.
11. Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani bir topluluk size el uzatmaya (tecavüze) kalkışmıştı da, Allah (buna engel olmuş) onların ellerini sizden çekmişti. Allah'a karşı gelmekten sakının. Mü'minler yalnız Allah'a tevekkül etsinler.¹²

12. Tefsir kaynaklarında bu ayet için çeşitli nüzul sebepleri nakledilmektedir. Bunlardan biri şöyledir: *Usfân'da (Bugünkü Cidde'nin yaklaşık 1,5 km. kuzey-doğusunda bir yer) vuku bulan Zû Enmâr gazvesi sırasında Müşrikler Resulullah ve ashabının öğle namazını cemaatle kılmak üzere kalktıklarını gördüler. Namaz bitince, fırşattan istifade ile Müslümanlara saldırmadıklarına pişman oldular. İkinci namazı için "Onların, öğle namazından sonra bir de babalarından ve evlatlarından daha çok sevdikleri ikinci namazları daha var" diyerek, bu namazın kılınması sırasında Müslüman-*

12. Andolsun, Allah İsrailoğullarından sağlam söz almıştı. Onlardan on iki temsilci -başkan- seçmiştik. Allah, şöyle demişti: "Sizinle beraberim. Andolsun eğer namazı kilar, zekâti verrir ve elçilerime inanır, onları desteklerseniz, (fakirlere gönülden yardımda bulunarak) Allah'a güzel bir borç verirseniz, elbette sizin kötülüklerinizi örterim ve andolsun sizi, içinden ırmaklar akan cennetlere koyarım. Ama bundan sonra sizden kim inkâr ederse, mutlaka o, dümdüz yoldan sapmıştır."

13. İşte, verdikleri sözlerini bozmaları sebebiyledir ki onları lânetledik, kalplerini de kaskatı kıldık. Kelimeleri yerlerinden ve anlamlarından uzaklaştırır (tahrife uğratır)lar. Akıllarından çıkarmamaları istenen şeylerden önemli bir kısmını da unuttular. (Ey Muhammed!) İçlerinden pek azı hariç, onların daima bir hainliğini görüyorsun. Yine de sen onları affet ve aldirış etme. Çünkü Allah, iyilik yapanları sever.

14. "Biz hristiyanız" diyenlerden de sağlam söz almıştık. Ama onlar da akıllarından çıkarmamaları istenen şeylerden önemli bir kısmını unuttular. Bu sebeple, biz de aralarına kıymet gününe kadar sürecek düşmanlık ve kini salivedik. Allah, ne yapmakta olduğunu onlara bildirecek!

15. Ey kitap ehli! Artık size elçimiz (Muhammed) gelmiştir. O, kitabınızdan gizleyip durduğunuz gerçeklerden birçoğunu sizlere açıklıyor, birçoğunu da affediyor. İşte size Allah'tan bir nur ve apaçık bir kitap (Kur'an) gelmiştir.

16. Allah, onunla rızası peşinde olanları selâmet yollarına iletir ve onları izniyle, karanlıklardan aydınlığa çıkarıp kendilerini dosdoğru bir yola iletir.

lara saldırmayı planladılar. Bunun üzerine savaş zamanlarında cemaatle namazın nasıl kılınacağını öğretten Nisa süresinin 102-103. ayetleriindi.

17. Andolsun, "Allah, Meryem oğlu Mesih'tir", diyenler kesinlikle kâfir oldular.¹³ De ki: "Şayet Allah, Meryem oğlu Mesih'i, onun anasını ve yeryüzünde olanların hepsini yok etmek istese, Allah'a karşı kim ne yapabilir? Göklerin, yerin ve bunların arasında bulunan her şeyin hükümlanlığı Allah'ındır. Dilediğini yaratır. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir."

18. (Bir de) yahudiler ve hristiyanlar, "Biz Allah'ın oğulları ve sevgili kullarıyız" dediler. De ki: "Öyleyse (Allah) size neden günahlarınız sebebiyle azap ediyor? Hayır, siz de O'nun yarattıklarından bir beşersiniz." (Allah) dilediğini bağışlar, dilediğine azap eder. Göklerin, yerin ve bunların arasında bulunanların da hükümlanlığı Allah'ındır. Dönüş de ancak O'nadır.

19. Ey kitap ehli! Peygamberlerin arası kesildiği bir sırada, "Bize ne müjdeleyici bir peygamber geldi, ne de bir uyarıcı" demeyesiniz diye, işte size (hakikati) açıklayan elçimiz (Muhammed) geldi. (Evet,) size bir müjdeleyici ve uyarıcı gelmiştir. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

20. Hani Mûsâ, kavmine demişti ki: "Ey kavmim! Allah'ın, üzeminizdeki nimetini hatırlayın. Hani sizden peygamberler çıkarmıştı. Sizi hükümdarlar kilmişti¹⁴ ve (diğer) toplumlardan hiçbirine vermediğini size vermişti."

21. "Ey kavmim! Allah'ın size yazdığı kutsal topraklara girin. Sa-kin ardınıza dönmemin. Yoksa ziyana uğrayanlar olursunuz."¹⁵

13. Aynı konu için bakımız: Mâide sûresi, âyet, 72.

14. Âyetin bu kısmı, "Sizi kendi kendinizin efendisi kilmişti" şeklinde de tercüme edilebilir.

15. Söz konusu toprakların İsrailoğullarına vatan olarak kalması, onların, Allah'ın Kitabı ve Peygamberi'nin gösterdiği doğrultuda dürüstçe yürümelerine bağlı idi. Zira Tevrat'tan sonra Zebur'da da, yeryüzünde ancak iyi kolların mirasçı olacağı, ifade edilmiştir. Bakmız: Enbiya sûresi, âyet, 105.

22. Dediler ki: "Ey Mûsâ! O (dediğin) topraklarda gayet güçlü, zorba bir millet var. Onlar oradan çıkmadıkça, biz oraya asla giremeyeiz. Eğer oradan çıkarlarsa, biz de gireriz."

23. Korkanların içinden Allah'ın kendilerine nimet verdiği iki adam şöyle demişti: "Onların üzerine kapıdan girin. Oraya girdiniz mi artık siz kuşkusuz galiblersiniz. Eğer mü'minler iseniz, yalnızca Allah'a tevekkül edin."

24. Dediler ki: "Ey Mûsa! Onlar orada bulundukça, biz oraya asla girmeyeceğiz. Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın. Biz burada oturacağız."

25. Mûsa, "Ey Rabbim! Ben ancak kendime ve kardeşime söz geçirebilirim. Artık bizimle, o yoldan çıkışlıkların arasını ayır" dedi.

26. Allah, şöyle dedi: "O hâlde, orası onlara kırk yıl haram kılınmıştır. Bu süre içinde yeryüzünde şaşkınlık dönüp dolacaklar. Artık böyle yoldan çıkış kavme üzülme."

27. (Ey Muhammed!) Onlara, Âdem'in iki oğlunun haberini gerçek olarak oku. Hani ikisi de birer kurban sunmuşlardı da, birinden kabul edilmiş, ötekinden kabul edilmemişti. Kurbanı¹⁶ kabul edilmeyen, "Andolsun seni mutlaka öldürüreğim" demişti. Öteki, "Allah, ancak kendisine karşı gelmekten sakınanlardan kabul eder" demişti.

28. "Andolsun! Sen beni öldürmek için elini bana uzatsan da ben seni öldürmek için sana elimi uzatabilir değilim. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım."

29. "Ben istiyorum ki, sen benim günahımı da, kendi günahını da yüklenip cehennemliklerden olasın. İşte bu zalimlerin

16 Burada kullanılan 'kurban' kelimesi Allaha yaklaşmaya vesile olacak şey demektir. Tefsir kaynaklarında ifade edildiğine göre Hz. Âdem'in oğullarından Kabil'in sunduğu "kurban" biçiliş bağlanmış bir demet buğday, Hâbil'inki ise bir koç idi.

cezasıdır.”

- 30.** Derken nefsi onu kardeşini öldürmeye itti de (nefsine uyarak) onu öldürdü ve böylece ziyan edenlerden oldu.
- 31.** Nihayet Allah, ona kardeşinin ölmüş cesedini nasıl örtüp gizleyeceğini göstermek için yeri eşeleyen bir karga gönderdi. “Yazıklar olsun bana! Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtmekten áciz miyim ben?” dedi. Artık pişmanlık duyanlardan olmuştu.
- 32.** Bundan dolayı İsrailoğullarına (Kitap'ta) şunu yazdı: “Kim, bir insanı, bir can karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuk çıkarmak karşılığı olmaksızın öldürürse, o sanki bütün insanları öldürmüştür. Her kim de birini (hayatını kurtarak) yaşıtursa, sanki bütün insanları yaşıtmıştır. Andolsun ki, onlara resüllerimiz apaçık deliller (mucize ve âyetler) getirdiler. Ama onlardan birçoğu bundan sonra da (hâlâ) yeryüzünde aşırı gitmektedir.
- 33.** Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır.¹⁷
- 34.** Ancak onları ele geçirmenizden önce tövbe edenler bunun dışındadırlar. Artık Allah'ın çok bağışlayıcı, çok merhamet edici olduğunu bilin.
- 35.** Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, O'na yak-

17. Âyet-i kerimede “Allah'a ve Resûlüne karşı savaş ve yeryüzünde bozgunculuk” şeklinde ifade edilen suç, terör, yol kesme, kan dökme, eşkiyalık, yağmalama, masum insanları öldürme gibi toplumun huzur ve sükununu bozmaya yönelik eylemlerdir. Bu âyet, terör, eşkiyalık ve yağmalama gibi toplumun huzurunu bozan gayr-i meşru eylemlerin ne derece tehlikeli olduğuna işaret etmektedir.

laşmaya vesile arayın ve O'nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.

36. Şüphesiz, yeryüzünde olanların hepsi yanında bir o kadarı daha kâfirlerin olsa ve kiyamet gününün azabından kurtulmak için hepsini fidye verecek olsalar, onlardan yine kabul edilmez. Onlara elem dolu bir azap vardır.
37. Ateşten çıkmak isterler ama ondan çıkabilecek degillerdir. Onlara sürekli bir azap vardır.
38. Yaptıklarına bir karşılık ve Allah'tan caydırıcı bir müeyyide olmak üzere hırsız erkek ile hırsız kadının ellerini kesin. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
39. Her kim de işlediği zulmü arkasından tövbe edip durumu düzeltirse kuşkusuz, Allah onun tövbesini kabul eder. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
40. Bilmez misin ki, göklerin ve yerin hükümlanlığı Allah'a aittir. O, dileğine azap eder, dileğini de bağışlar. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
41. Ey Peygamber! Kalpten inanmadıkları hâlde, ağızlarıyla "Inandık" diyenler (münafiklar) ile Yahudilerden küfürde yarışanlar seni üzmesin. Onlar (Yahudiler, kendi din bilginlerinin Allah'a iftira ve Tevrat'ı tahrif konusunda uydurdukları) yalanlara kulak verirler; (yne, kin ve düşmanlıklarından dolayı) sana gelemeyen bir (yahudi) topluluğa kulak verir (ve onların yalanlarını, sözlerini tatbik eder)ler. (Kulak verdikleri kimseler) kelimeleri yerlerinden kaydırıp (tahrif eder) ve şöyle derler: "Eğer size şu (tahrife edilmiş) hükm verilirse onu tutun; o verilmezse sakının." Allah, kimin aza ba uğramasını istemişse artık sen onun için asla Allah'a karşı hiçbir şey yapamazsin. Onlar, Allah'ın kalplerini temizle-

meyi istemediği kimselerdir.¹⁸ Onlara dünyada bir rüsvaylık, ahirette ise yine onlara büyük bir azap vardır.

- 42.** Onlar, yalanı çok dinleyen, haramı çok yiyenlerdir. Eğer sana gelirlerse, ister aralarında hüküm ver, ister onlardan yüz çevir. Onlardan yüz çevirecek olursan, sana asla hiçbir zarar veremezler. Eğer hükmedecek olursan, aralarında adaletle hükümet. Çünkü Allah, âdil davranışları sever.
- 43.** Yanlarında, içinde Allah'ın hükmü bulunan Tevrat varken nasıl oluyor da seni hakem yapıyorlar, sonra bunun ardından verdığın hükminden yüz çeviriyorlar? İşte onlar (kendi kitaplarına da, sana da) inanmış değillerdir.
- 44.** Şüphesiz Tevrat'ı biz indirdik. İçinde bir hidayet, bir nur vardır. (Allah'a) teslim olmuş nebiler, onunla yahudilere hüküm verirlerdi. Kendilerini Rabb'e adamış kimseler ile âlimler de öylece hükmederlerdi. Çünkü bunlar Allah'ın kitabını korumakla görevlendirilmişlerdi ve onun hak olduğuna da şahit idiler. (Ey Yahudi yöneticiler ve âlimleri!) Şu hâlde, siz de insanlardan korkmayın, benden korkun ve âyetlerimi az bir karşılığa dejismeyin. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler kâfirlerin ta kendileridir.
- 45.** Onda (Tevrat'ta) üzerlerine şunu da yazdı: Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş kısas edilir. Yaralar da kısasa tabidir. Kim de bu hakkını bağışlar, sadakasına saysa o, kendisi için keffaret olur. Allah'ın indirdiği ile hükmetmeyenler, zalimlerin ta kendileridir.
- 46.** O peygamberlerin izleri üzere Meryem oğlu İsa'yı, önündeki Tevrat'ı doğrulayıcı olarak gönderdik. Ona, içerisinde hidayet ve nur bulunan, önündeki Tevrat'ı doğrulayan, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için doğru yola iletici ve bir öğüt

18. Çünkü kendilerinde böyle bir gayret bulunmamaktadır.

olarak İncil'i verdik.

47. İncil ehli Allah'ın onda indirdiği ile hükmetsin. Allah'ın indirdiği ile hükmetsinler, fasikların ta kendileridir.

48. (Ey Muhammed!) Sana da o Kitab'ı (Kur'an'ı) hak, öndeği kitapları doğrulayıcı, onları gözetici olarak indirdik. Artık, Allah'ın indirdiği ile aralarında hükmetsinler ve sana gelen haktan ayrılmış da onların arzularına uyma. Sizden her biriniz için bir şeriat ve bir yol koyduk. Eğer Allah dileseydi, elbette sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat verdiği şeylerde sizi imtihan etmek için ümmetlere ayırdı. Öyle ise iyiliklerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O zaman anlaşmazlığa düşmüş olduğunuz şeyleri size bildirecektir.

49. Aralarında, Allah'ın indirdiği ile hükmetsinler. Onların arzularına uyma ve Allah'ın sana indirdiğinin bir kısmından (Kur'an'ın bazı hükümlerinden) seni şaşırtmalarından sakın. Eğer yüz çevirirlerse, bil ki şüphesiz Allah, bazı günahları sebebiyle onları bir musibete çaptırmak istiyor. İnsanlardan birçoğu muhakkak ki yoldan çıkmışlardır.

50. Onlar hâlâ cahiliye devrinin hükmünü mü istiyorlar? Kesin olarak inanacak bir toplum için, kimin hükmü Allah'ındakinden daha güzeldir?

51. Ey inananlar! Yahudi ve hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarındırlar. Sizden kim onları dost edinirse, kuşkusuz o da onlardandır. Şüphesiz Allah, zalimler topluluğunu doğruya iletmez.¹⁹

52. İşte kalplerinde bir hastalık (nifak) bulunanların, "Başımıza

19. Bu ayette, müslümanların, yahudileri ve hıristiyanları, inançlarından dolayı kendilerine yakın görüp dost edinmeleri yasaklanmaktadır, onların kendi inanç ve değerlerine sıkı sıkıya bağlı olmaları istenmektedir. Âl-i İmrân sûresinin 28. ayeti de bu konuda açık bir uyarı niteliğindedir.

bir felaketin gelmesinden korkuyoruz” diyerek onların arasında koşup durduklarını görürsün. Ama Allah, yakın bir fethi veya katından bir emir getirir ve onlar içlerinde gizledikleri seye (nifaka) pişman olurlar.

53. (O zaman) iman edenler derler ki: “Sizinle beraber olduklarına dair Allah adını anarak en kuvvetli yeminlerini edenler şunlar mı?” Bunların çabaları boşça çıkmıştır. Böylece ziyan edenler olmuşlardır.

54. Ey iman edenler! Sizden kim dininden dönerse, (bilin ki) Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah’ı severler. Onlar mü’milere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı güclü ve onurludurlar. Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah’ın bir lütfudur. Onu dileğine verir. Allah, lütfu geniş olandır, hâkıyla bilendir.

55. Sizin dostunuz ancak Allah’tır, Resûlüdür ve Allah’ın emirlerine boyun eğerek namazı kılan, zekâtı veren mü’minlerdir.

56. Kim Allah’ı, O’nun peygamberini ve inananları dost edinirse, bilsin ki şüphesiz Allah taraftarları galiplerin ta kendileridir.

57. Ey iman edenler! Sizden önce kendilerine kitap verilenlerden dininizi alaya alıp oyuncak edinenleri ve öteki kâfirleri dost edinmeyin. Eğer mü’minler iseniz Allah’a karşı gelmekten sakının.

58. Siz namaza çağrırdığınız vakit onu alaya alıp eğlence yerine koyuyorlar. Bu, şüphesiz onların akılları ermeyen bir toplum olmalarındandır.

59. De ki: “Ey kitap ehli! Sadece Allah’a, bize indirilene ve daha önce indirilmiş olan (ilâhi kitap)lara inandığımızdan ve çokunuzun da fasıklar olmasından ötürü bizden hoşlanmıyor-

sunuz.”

60. De ki: “Allah katında cezası bundan daha kötü olanları size haber vereyim mi? Onlar, Allah’ın lânetlediği ve gazabına uğrattığı, içlerinden maymunlar ve domuzlar çıkardığı kim-seler ile şeytanlara tapan kimselerdir. İşte bunların yeri daha kötüdür ve onlar doğru yoldan daha çok sapmışlardır.”

61. (Yanınıza) küfürle girip yine (yanınızdan) küfürle çıktıkları hâlde, size geldiklerinde “Înandık” dediler. Allah, onların saklamakta oldukları şeyi daha iyi bilir.

62. Onlardan çoğunun gûnahta, düşmanlıkta, haram yemede birbirleriyle yarışıklarını görürsün. Yapmakta oldukları şey ne kötüdür!

63. Bunları, din adamları ve bilginler günah söz söylemekten ve haram yemekten sakındırsalardı ya! Yapmakta oldukları şey ne kötüdür!

64. Bir de Yahudiler, “Allah’ın eli bağlıdır” (rizik vermekte cim-rilik ediyor) dediler. Söylediklerinden ötürü kendi elli-ri bağlansın ve lânete uğrasınlar! Hayır, O’nun iki eli de açık-tır, dilediği gibi verir. Andolsun, sana Rabbinden indirilen (Kur’ân) onlardan birçoğunun azgınlık ve küfrünü artıra-caktır. Biz onların arasına kiyamete kadar düşmanlık ve kin saldık. Her ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa, Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuk çıkar-maya çalışırlar. Allah, bozguncuları sevmez.

65. Eğer kitap ehli iman etseler ve Allah'a karşı gelmekten sakın-salardı, muhakkak onların kötülüklerini örterdik ve onları Naim cennetlerine koyardık.

66. Eğer onlar Tevrat'ı, İncil'i ve Rableri tarafından kendilerine indirileni (Kur'an'ı) gereğince uygulasalardı, elbette üstle-rinden ve ayaklarının altından (bol bol rizik) yiyeceklerdi.

Onlardan orta yolu tutan bir zümre vardır. Ama onların birçoğunun yaptığı ne kötüdür!

- 67.** Ey Peygamber! Rabbinden sana indirileni tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan, O'nun verdiği peygamberlik görevini yerine getirmemiş olursun. Allah, seni insanlardan korur. Şüphesiz Allah, kâfirler topluluğunu hidayete erdirmeyecektir.
- 68.** De ki: "Ey Kitap ehli! Tevrat'ı, İncil'i ve Rabbinizden size indirileni (Kur'an'ı) uygulamadıkça hiçbir şey üzere değilsiniz." Andolsun ki sana Rabbinden indirilen bu Kur'an, onlardan çoğunun taşkınlık ve küfrünü artıracaktır. Öyle ise o kâfirler toplumu için üzülme.
- 69.** Şüphesiz inananlar (müslümanlar) ile Yahudiler, Sabiiler ve Hristiyanlardan (her bir grubun kendi şeriatında) "Allah'a ve ahiret gününe inanan ve salih ameller işleyenler için hiçbir korku yoktur. Onlar mahzun da olmayacaklardır" (diye hükmedilmiştir.)²⁰
- 70.** Andolsun, İsrailoğullarından sağlam söz almış ve onlara peygamberler göndermiştık. Fakat her ne zaman bir Peygamber, onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir hükmü getirdiyse; onlardan bir kısmını yalanladılar, bir kısmını da öldürdüler.
- 71.** (Bu yaptıklarında) bir bela olmayacağı sandılar da (gerçekleri görmeyerek, duymayarak) kör ve sağır kesildiler. Sonra (tövbe ettiler), Allah da onların tövbesini kabul etti. Sonra yine onlardan çoğu (gerçekleri görmeyerek, duymayarak) kör ve sağır kesildiler. Allah, onların yaptıklarını hakyyla görendir.
- 72.** Andolsun, "Allah, Meryem oğlu Mesih'tir" diyenler kesinlik-

^{20.} Âyet hakkında açıklama için Bakara süresi, âyet 62'nin dipnotlarına bakınız.

le kâfir oldu.²¹ Oysa Mesih şöyle demişti: “Ey İsrailoğulları! Yalnız, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kuluk edin. Kim Allah'a ortak koşarsa, artık, Allah ona cenneti muhakkak haram kılmıştır. Onun barınağı da ateştir. Zalimler için hiçbir yardımcı yoktur.”

- 73.** Andolsun, “Allah, üçün üçüncüsüdür” diyenler kâfir oldu.²² Hâlbuki bir tek ilâhtan başka hiçbir ilâh yoktur. Eğer dediklerinden vazgeçmezlerse, andolsun onlardan inkâr edenlere elbette, elem dolu bir azap dokunacaktır.
- 74.** Hâlâ mı Allah'a tövbe etmezler ve O'ndan bağışlanma istemezler? Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
- 75.** Meryem oğlu Mesih, sadece bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler geldi geçti. Onun annesi de dosdoğru bir kadındır. (Nasıl ilâh olabilirler?) İkisi de yemek yerlerdi. Bak, onlara âyetlerimizi nasıl açıklıyoruz. Sonra bak ki, nasıl da (haktan) çevriliyorlar.
- 76.** (Ey Muhammed!) De ki: “Allah'ı bırakıp da, sizin için ne bir zarara ne de bir yarara gücü yeten şeylere mi tayıyorsunuz? Oysa Allah, hakkıyla iştendir, hakkıyla bilendir.”
- 77.** De ki: “Ey Kitap ehli! Hakkin dışına çıkarak dininizde aşırı gitmeyin. Daha önce sapmış, birçoklarını da saptırmış ve dümdüz yoldan da şaşmış bir milletin arzu ve keyiflerine uymayın.”
- 78.** İsrailoğullarından inkâr edenler, Davud ve Meryem oğlu İsa diliyle lânetlendi. Bu, onların isyan etmeleri ve hadlerini aşısız olmalarından ötürüydü.

21. Aynı konu için bakınız: Mâide süresi, âyet, 17.

22. Hristiyanlar Allah'ı, Baba, Oğul ve Ruhu'l-Kudüs'ten oluşan üçlü bir unsurun parçası olarak düşünmektedirler. Hristiyanların, Allah'ı “Üçün üçüncüsü” diye nitelendirmeleri, Hz. İsa ve Meryem'i de birer ilâh olarak kabul etmeleri itibarıyle de olabilir.

79. İşledikleri herhangi bir kötülikten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. Yapmakta oldukları ne kötüydü!

80. Onlardan birçoğunun inkâr edenleri dost edindiklerini görürsün. Andolsun ki kendileri için önceden (ahirete) gönderdikleri şey; Allah'ın onlara gazap etmesi ne kötüdür! Onlar azap içinde ebedî kalıcıdırlar.

81. Eğer Allah'a, Peygamber'e ve ona indirilene (Kur'an'a) inanıyor olsalardı, onları (müsriklere) dost edinmezlerdi. Fakat onlardan birçoğu fasik kimselerdir.

82. (Ey Muhammed!) İman edenlere düşmanlık etmede insanların en şiddetlisinin kesinlikle Yahudiler ile Allah'a ortak koşanlar olduğunu görürsün. Yine onların iman edenlere sevgi bakımından en yakınının da “Biz hristiyanız” diyenler olduğunu mutlaka görürsün. Çünkü onların içinde keşisher ve rahipler vardır. Onlar büyülüklük de taslamazlar.

83. Peygamber'e indirileni (Kur'an'ı) dinledikleri zaman hakkı tanımlarından dolayı gözlerinin yaşı dolup taşığını görürsün. “Ey Rabbimiz! İnandık. Artık bizi (hakikate) şahitlik edenler (Muhammed'in ümmeti) ile²³ beraber yaz” derler.

84. “Rabbimizin, bizi salihler topluluğuyla beraber (cennete) koymasını umarken, Allah'a ve bize gelen gerçeğe ne diye inanmayalım?”

85. Dedikleri bu söze karşılık Allah onlara, devamlı kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetleri mükâfat olarak verdi. İşte bu, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların mükâfatıdır.

86. İnkâr edenlere ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar cehennemliklerdir.

23. Muhammed ümmetinin “şahitler” oluşu ile ilgili olarak bakınız: Bakara süresi, âyet, 143; Hac süresi, âyet, 78.

87. Ey iman edenler! Allah'ın size helâl kıldığı iyi ve temiz ni-metleri (kendinize) haram etmeyin ve (Allah'ın koyduğu) sınırları aşmayın. Çünkü Allah, haddi aşanları sevmez.

88. Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helâl, iyi ve temiz olarak yiycin ve kendisine inanmakta olduğunuz Allah'a kar-şı gelmekten sakının.

89. Allah, boş bulunarak ettiğiniz yeminlerle sizi sorumlu tut-maz. Ama bile bile yaptığınız yeminlerle sizi sorumlu tutar. Bu durumda yeminin keffareti, ailenize yedirdiğinizin orta hâllisinden on yoksulu doyurmak, yahut onları giydirmek ya da bir köle azat etmektir. Kim (bu imkânı) bulamazsa, onun keffareti üç gün oruç tutmaktadır. İşte yemin ettiğiniz va-kit yeminlerinizin keffareti budur. Yeminlerinizi tutun. Al-lah, size âyetlerini işte böyle açıklıyor ki şükredesiniz²⁴

90. Ey iman edenler! (Aklı örten) içki (ve benzeri şeyler), ku-mar, dikili taşlar ve fal okları ancak, şeytan işi birer pisliktir. Onlardan kaçının ki kurtuluşa eresiniz²⁵

91. Şeytan, içki ve kumarla, ancak aranızda düşmanlık ve kin sok-mak; sizi Allah'ı anmaktan ve namazdan alikoymak ister. Ar-

24. Üç çeşit yemin vardır: 1- Bile bile yalan yere yapılan yemin. Bunun keffareti yok-tur. Çünkü bu büyük bir vebaldır, keffaretle temizlenmez. Tövbe ve istigâf gerekir. 2- Yanlışılıkla, boş bulunarak yapılan yemin. Buna bir şey gerekmez. 3- Kişiinin gele-cekte bir şeyi yapacağına veya yapmayacağına dair ettiği yemin. Bu yeminin bozul-ması hâlinde keffaret gerekir. Âyet, bu keffaretin nasıl yerine getirileceğini açıklamak-tadır.

25. Bu âyette, sarhoşluk veren her türlü içki, kumarın her çeşidi kesinlikle haram kılın-maktadır. Âyetindiği zaman, bütün müslümanlar, ellerinde bulunan şarapları Me-dine sokaklarına döküp kaplamayı kırmışlar, içki alışkanlıklarını; Kur'an'ın bu kesin emri karşısında tereddüt etmeden topluca terk etmişlerdi. Meâlde geçen "îcki" keli-mesi, âyetteki "hamr" kelimesinin karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu bağlamda hamr, aklı örten şey demektir. Bu nitelikteki tüm içki ve uyuşturucular hamr kapsamına gi-rebilir. Haram kılanın gidalar ile fal okları için ayrıca bakınız: Mâide sûresi, âyet, 3.

tık vazgeçiyor musunuz?

92. Öyleyse Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin ve Allah'a karşı gelmekten sakının. Şayet yüz çevirirseniz bilmiş olsun ki, elçimize düşen sadece apaçık tebliğidir.

93. İman edip salih ameller işleyenlere; Allah'a karşı gelmekten sakındıkları, iman ettikleri ve salih amel işledikleri, sonra Allah'a karşı gelmekten sakındıkları ve iman ettikleri, sonra yine Allah'a karşı gelmekten sakındıkları ve iyi ve yararlı işleri en güzel bir şekilde yaptıkları takdirde, daha önce tamamış olduklarıdan dolayı bir günah yoktur. Allah, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları sever.

94. Ey iman edenler! Andolsun, Allah sizleri, ellenizin ve mızraklarınızın erişebileceği av(lar) ile elbette deneyecek ki, görmediği hâlde kendisinden korkanı ayırip meydana çıkarın. Kim bundan (bu açıklamadan) sonra haddini tecavüz ederse, ona elem dolu bir azap vardır.

95. Ey iman edenler! İhramlı iken (karada) av hayvanı öldürmeyein. Kim (ihramlı iken) onu kasten öldürürse (kendisine) bir ceza vardır. (Bu ceza), Kâ'be'ye ulaştırlmak üzere, öldürdüğünün dengi olup, sizden iki âdil kimsenin takdir edeceği bir kurbanlık hayvan; veya yoksulları yedirmek suretiyle keffaret; yahut onun dengi oruç tutmaktadır. (Bu) yaptığı işin kötü sonucunu tatması içindir. Allah, geçmiştekileri affetmiştir. Fakat kim bir daha böyle yaparsa, Allah ondan intikam alır. Allah, mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.

96. Sizin için de yolcular için de bir geçimlik olmak üzere deniz avı yapmak ve deniz ürünlerini yemek sizlere helâl kılındı. Kara avı ise ihmamlı olduğunuz sürece size haram kılındı. Huzurunda toplanacağınız Allah'a karşı gelmekten sakının.

97. Allah; Ka'be'yi, o saygıdeğer evi, haram ayı²⁶, hac kurbanını ve (bu kurbanlara takılı) gerdanlıklarını insanlar (in din ve dünyaları) için ayakta kalma (ve canlanma) sebebi kıldı. Bunlar, göklerde ve yerde ne varsa hepsini Allah'ın bildiği ni ve Allah'ın (zaten) her şeyi hakkıyla bilmekte olduğunu bilmeniz içindir²⁷

98. Bilin ki, Allah'ın cezası çetindir ve Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

99. Peygamberin üzerine düşen ancak tebliğidir. Allah, sizin açıkladığınızı da, gizlediğinizi de bilir.

100. (Ey Muhammed!) De ki: "Pis ile temiz bir olmaz. Pisin çokluğu hoşuna gitse bile." Ey akıl sahipleri! Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz.

101. Ey iman edenler! Size açıklandığı takdirde, sizi üzecek olan şeylere dair soru sormayın.²⁸ Eğer Kur'an indirilirken bunlara dair soru sorarsanız size açıklanır. (Hâlbuki) Allah onları bağışlamıştır. Allah, çok bağışlayandır, halîmdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir.)

102. Sizden önceki bir millet o tür şeyleri sordu da sonra o yüz-

26. "Haram ay" ifadesi ile ilgili olarak bu sûrenin ikinci âyetinin dipnotuna bakınız.

27. Bu âyette Kâ'be, haram ay ve kurbanlar, insanlar için maddî ve manevî kalkınmanın sebepleri arasında gösterilmiştir. Kâ'be, dünya müslümanları için inançtaki tevhid ile sosyal tevhidin birlikte yaşadığı mübarek bir mekândır. Hac ayları da, bütün müslümanların iman kardeşliğini, dostluk ilişkilerini güçlendiren bir mevsimdir. Ayrıca kesilen kurbanlar ihtiyaçlı kitlelere destek sağlar. Ticaret yoluyla ekonomik güç kazanılır. Herkes için eşdeğerde bir kıyafet, bütün insanların eşit olduğunu simgeler. İhram yasakları sosyal hayatı kötülüklerden sakınma alışkanlığı kazandırır.

28. Bazi kimseler Hz. Peygamber'e, "Hac her yıl mı farz, yoksa ömürde bir defa mı?", "Benim babam kimdir?" "Babam cennette mi, cehennemde mi?" gibi sorular yöneltmiştir. Bunun üzerine âyette, kişinin üzerine lazımlı olmayan, nezaket kaidelerine uyumayan cevap verilirse, soru sahibinin üzülmemesine yol açan sorulardan kaçınılmıştır tavsiye edilmiştir.

den kâfir oldu.

103. Allah, ne “Bahîre”, ne “Sâibe”, ne “Vasîle”, ne de “Hâm” diye bir şey meşru kılmamıştır. Fakat, inkâr edenler Allah'a karşı yalan uyduruyorlar. Zaten çoklarının aklı da ermez.²⁹

104. Onlara, “Allah’ın indirdiğine (Kur'an'a) ve Peygamber'e gelin” denildiğinde onlar, “Babalarımızı üzerinde bulduğumuz din bize yeter” derler. Peki ya babaları bir şey bilmiyor ve doğru yolu bulamamış olsalar da mı?

105. Ey iman edenler! Siz kendinizi düzeltin. Siz doğru yolda olursanız, yoldan sapan kimse size zarar veremez. Hepinizin dönüşü Allah'adır. O zaman Allah, size yaptıklarınızı haber verecektir.

106. Ey iman edenler! Birinizin ölümü yaklaştığı zaman, vasiyet sırasında aranızda şahitlik (edecek olanlar) sizden adaletli iki kişidir. Yahut; seferde olup da başınıza ölüm musibeti gelirse, sizin dışınızdan başka iki kişi şahitlik eder. Eğer şüphe ederseniz, onları namazdan sonra alıkorsunuz da Allah adına, “Akraba da olsa, şahitliğimizi hiçbir karşılığa değişmeyiz. Allah için yaptığımız şahitliği gizlemeyiz. Gizlediğimiz takdirde, şüphesiz günahkârlardan oluruz” diye yemin ederler.

107. (Eğer sonradan) o iki kişinin günaha girdikleri (yalan söyle dikleri) anlaşılırsa, o zaman, bu öncelikli şahitlerin zarar ver-

29. “Bahîre”, “Sâibe”, “Vasîle ve “Hâm”, putperest Arapların ilâhlarına kurban ettikleri veya onlar adına serbest bırakıkları hayvanlara verilen isimlerdir. “Bahîre” beşincisi erkek olmak üzere beş batın doğuran ve sağılmayıp, binilmeyip, kulağı yarılarak salıverilen deve; “Sâibe” bir kimsenin yakalandığı hastalıktan kurtulduğu takdirde “Bahîre” yapmayı adadığı deve demektir. Araplar, koyun dişi doğurursa yavrusu kendilerine saklar, erkek doğurursa bunu putlara kurban ederlerdi. Kuzuların, dişili erkeklik iz olmaları hâlinde dişinin hürmetine, erkeği de kurban etmeyip “Vasîle” adıyla salverirlerdi. “Hâm” ise on nesil deveyi dölleyen ve sırtına yük vurulmayıp salıverilen erkek deve demektir.

diği kimselerden olan başka iki adam, onların yerine geçer ve “Allah'a yemin ederiz ki, bizim şahitliğimiz onların şahitliğinden elbette daha gerçektir. Biz hakkı da çiğneyip geçmedik. Çünkü o takdirde, biz elbette zalimlerden oluruz” diye yemin ederler.

108. Bu (usul), şahitliği läyikıyla yerine getirmeleri ve yeminlerinden sonra başka yeminlere başvurulacağından endişe etmelerini sağlamak için en uygun çaredir. Allah'a karşı gelmekten sakının ve dinleyin. Allah, fasık toplumu doğruya iletmez.

109. Allah'ın, peygamberleri toplayıp³⁰ “siz(den sonra davetiniz)e ne derece uyuldu?” diyeceği, onların da, “Bizim hiçbir bilgimiz yok. Gaybleri hakkıyla bilen ancak sensin” diyecekleri günü hatırlayın.

110. O gün Allah, şöyle diyecek: “Ey Meryem oğlu İsa! Senin üzerindeki ve annen üzerindeki nimetimi düşün. Hani, seni Ruhu'l-Kudüs (Cebraîl) ile desteklemiştim. Beşikte iken de, yetişkin iken de insanlara konuşuyordun.³¹ Hani, sana kitabı, hikmeti, Tevrat'ı, İncil'i de öğretmiştim.³² Hani iznimle çamurdan kuş şekline benzer bir şey yapıyordun da içine üfülüyordun, benim iznimle hemen bir kuş oluyordu.³³ Yine benim iznimle doğuştan köرү ve alacalıyi iyileştiriyordun.

- 30. Allah Teâlâ, her peygamberi kendi ümmeti hakkında konuşturacak, şahid olarak dinleyecektir. Ümmetlerin peygamberlere karşı takındıkları tavrı gözlerinin önüne serecektir. Peygamberlerine bağlı kalanlar sevinecek, onları aşağılayan veya ilâhlaştıranlardan hesap sorulacaktır. Bu ayetlerde, peygamberler arasında ifrat ve tefrite en çok hedef olan Hz. İsa, bir örnek olarak ele alınıyor.
- 31. Hz. İsa'nın beşikte iken konuşması ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Âl-i İmrân sûresi, âyet, 46; Meryem sûresi, âyet, 29-33.
- 32. “Kitap” yazı veya bütün ilâhi kitaplar, “hikmet” kitaplardaki ilim, din ve dünya için ihtiyaç duyulan şey demektir.
- 33. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Âl-i İmrân sûresi, âyet, 48,49.

Hani benim iznimle ölüleri de (hayata) çıkarıyordu. Hani sen, İsrailoğullarına açık mucizeler getirdiğin zaman, ben seni onlardan kurtarmıştım da onlardan inkâr edenler, “Bu, ancak açık bir büyündür” demişlerdi.

111. Hani bir de, “Bana ve Peygamberime iman edin” diye havarilere³⁴ ilham etmiştim. Onlar da “İman ettik. Bizim müslüman olduğumuza sen de şahit ol” demişlerdi.

112. Hani havariler de, “Ey Meryem oğlu İsa! Rabbin bize gökten bir sofa indirebilir mi?” demişlerdi. İsa da, “Eğer mü'minler iseniz, Allah'a karşı gelmekten sakının” demişti.

113. Onlar, “İstiyoruz ki ondan yiyeлим, kalplerimiz yatışsin. Senin bize doğru söylediğini bilelim ve ona, (gözü ile) görmüş şahitlerden olalım” demişlerdi.

114. Meryem oğlu İsa, “Ey Allahım! Ey Rabbimiz! Bize gökten bir sofa indir ki; önce gelenlerimize (zamanımızdaki dindAŞlarımız) ve sonradan geleceklerimize bir bayram ve senden (gelen) bir mucize olsun. Bizi rızıklandır. Sen rızıklanıranların en hayırlısın” dedi.

115. Allah da, “Ben onu size indireceğim. Ama ondan sonra sizden her kim inkâr ederse, artık ben ona kâinatta hiçbir kimseye etmeyeceğim azabı ederim” demişti.

116. Allah, kiyamet günü şöyle diyecek: “Ey Meryem oğlu İsa! Sen mi insanlara, Allah'ı bırakarak beni ve anamı iki ilâh edinin, dedin?” İsa da şöyle diyecek: “Seni bütün eksikliklerden uzak tutarım. Hakkım olmayan bir şeyi söylemem, benim için söz konusu olamaz. Eğer ben onu söylemiş olsaydım, elbette sen bunu bilirdin. Sen benim içimde olanı bilsin, ama ben sende olanı bilemem. Şüphesiz ki yalnızca sen

34. Havariler, Hz. Peygamber'in sahabileri gibi; Hz. İsa'yı görmüş, ona iman etmiş ve sadakatle yardımında bulunmuş kimselerdir.

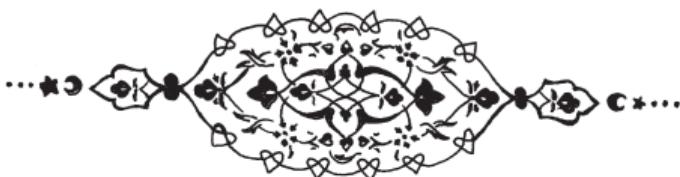
gaybları hakkıyla bilensin.”

117. “Ben onlara, sadece bana emrettiğin şeyi söyledim: Benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a kulluk edin (dedim.) Aralarında bulunduğu sürece onlara şahit (ve örnek) idim. Ama beni içlerinden aldığımda, artık üzerlerine gözetleyici yalnız sen oldun. Sen, her şeye hakkıyla şahitsin.”

118. “Eğer onlara azap edersen, şüphe yok ki onlar senin kullarındır. Eğer onları bağışlısan, yine şüphe yok ki sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin.

119. Allah, şöyle diyecek: “Bugün, doğrulara, doğruluklarının yarar sağlayacağı gündür.” Onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler vardır. Allah, onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu büyük başarıdır.

120. Göklerin, yerin ve bunlardaki her şeyin hükümlanlığı yalnızca Allah'ındır. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

6

ENÂM SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. Kuvvetli görüşe göre, 91, 92, 93, 151, 152 ve 153. ayetler Medine'de inmiştir. 165 ayettir. Adını, 136, 138 ve 139. ayetlerde yer alan "el-Enâm" kelimesinden almıştır. Enâm, koyun, keçi, deve ve sığır cinsi ehli hayvanları ifade eden bir kelimedir. Sürede başlıca tevhide, adalete, peygamberlige, ahirete dair meseleler ile küfrün ve batıl inançların reddi ve bazı temel ahlâk kuralları konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hamd, gökleri ve yeri yaratan, karanlıklarını ve ışıklığı var eden Allah'a mahsustur. Böyle iken inkâr edenler başka şeyleri Rablerine denk tutuyorlar.
- 2.** O öyle bir Rab'dır ki, siz çamurdan yaratmış, sonra (her birinize) bir ecel tayin etmiştir. (Kiyametin kopması için) belirlenmiş bir ecel de O'nun katındadır. Siz ise hâlâ şüphe ediyorsunuz.
- 3.** Hâlbuki O, göklerde de Allah'tır, yerde de. Sizin gizlinizi de bilir, açığa vurduğunuza da. Sizin daha ne kazanacağınızı da bilir.
- 4.** Onlara Rablerinin ayetlerinden hiçbir ayet gelmez ki ondan yüz çevirmesinler.
- 5.** Nitekim hak (Kur'an) kendilerine gelince onu yalanladılar. Fakat alay ettikleri şeyin haberleri kendilerine ilerde gelecektir.¹

- 1.** Hicretten sonra İslâm'ın devlet olması, Bedir zaferi, İslâm'ın fütuhati ve yayılması, o gün için hayal bile edilmeliydi, İslâm alayı konusu oluyordu. Ayet, önceden bu tarihi gelişmelerin haberini veriyor, İslâm'la alay edenlerin ahirette beklenmedik şekilde karşılıkma çıkacak azaba da işaret ediyor.

6. Onlardan önce nice nesilleri helâk ettiğimizi görmediler mi? Yeryüzünde size vermediğimiz imkân ve iktidarı onlara vermişistik. Onlara bol bol yağmur yağıdışmıştık. Topraklarından nehirler akıttık. Sonra da günahları sebebiyle onları helâk ettik ve arkalarından başka bir nesil var ettiğimiz.

7. (Ey Muhammed!) Eğer sana kâğıda yazılı bir kitap indirseydik, onlar da elleriyle ona dokunsalardı, yine o inkâr edenler, “Bu, apaçık büyüden başka bir şey değildir” diyeceklerdi.

8. Bir de dediler ki: “Ona (açıkta göreceğimiz) bir melek indirilse ya!” Eğer (öyle) bir melek indirseydik artık iş bitirilmiş olurdu, sonra da kendilerine göz açtırılmazdı. (Hemen helâk edilirlerdi.)

9. Eğer onu (Peygamberi) bir melek kilsaydık yine onu bir adam (suretinde) yapardık² ve onları yine içinde bulundukları karmaşaşa düşürmüştük.³

10. (Ey Muhammed!) Andolsun, senden önce de birçok peygamber alaya alınmıştı da onlarla alay edenleri, alay ettikleri şey kuşatıp mahvetmişti.

11. De ki: “Yeryüzünde gezin dolaşın da (Peygamberleri) yalanlayanların sonu nasıl olmuş bir görün.”

12. De ki: “Şu göklerdekiler ve yerdekkiler kimindir?” “Allah’ındır” de. O, merhamet etmeyi kendine gerekli kııldı. Andolsun sizi mutlaka kiyamet gününe toplayacak. Bunda

2. *Müşrikler, melekleri kadın suretinde hayal edip böyle inanırlardı. Bu inanışın yanlışlığını vurgulamak üzere, onlara melek gönderirse bile bunun kadın suretinde temsil edilemeyeceği ifade edilmiştir. (Bakınız: Zuhurfü sâresi, Âyet, 19)*

3. *Kâfirlerin israrla istedikleri şekilde peygamber bir melek olsaydı, o melek bir insan suretinde gelecekti. Çünkü sıradan insanların meleği asıl şekilde görmelerine imkân yoktu. Bu defa onların bu husustaki şüpheleri ve müşkülleri aynen sahnelenmiş olacaktı. Zira peygambere dedikleri gibi ona da, “Sen de bizim gibi bir beşersin, melek olamazsan” diyeceklerdi.*

hiç şüphe yok. Kendilerini ziyana uğratınlar var ya, işte onlar inanmazlar.

- 13.** Gece ve gündüzde barınan her şey O'nundur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.
- 14.** De ki: "Göklerin ve yerin yaratıcısı olan, beslediği hälde beslenmeye ihtiyacı olmayan Allah'tan başkasını mı dost edineceğim." De ki: "Bana, (Allah'a) teslim olanların ilki olmam emredildi ve sakın Allah'a ortak koşanlardan olma (denildi)."
- 15.** De ki: "Ben Rabbime isyan edersem gerçekten, büyük bir günün (kiyamet gününün) azabından korkarım."
- 16.** (O günün azabı) kimden savuşturulursa, gerçekten (Allah) ona acımıstır. İşte bu apaçık kurtuluştur.
- 17.** Şayet Allah sana bir zarar dokundursa, bunu O'ndan başka giderecek yoktur. Fakat sana bir hayır dokunduracak olsa onu da kimse gideremez. Bil ki O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
- 18.** O, kullarının üstünde mutlak hâkimiyet sahibidir. O, hüküm ve hikmet sahibidir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır.
- 19.** De ki: "Şahitlik bakımından hangi şey daha büyüktür?" De ki: "Allah benimle sizin aranızda şahittir.⁴ İşte bu Kur'an bana, onunla sizi ve eriştiği herkesi uyarayılm diye vahyolu- du. Gerçekten siz mi Allah ile beraber başka ilâhlar olduğuna şahitlik ediyorsunuz?" De ki: "Ben şahitlik etmem." De ki: "O, ancak tek bir ilâhtır ve şüphesiz ben sizin Allah'a ortak koştugunuz şeylerden uzağım."
- 20.** Kendilerine kitap verdiklerimiz, onu (Peygamberi) kendi öz

4. Kureylsiler, "Ey Muhammed! Senin hakkında yahudilere, hristiyanlara sorduk, peygamberliğine dair bir haber olmadığını söylediler. Bize senin peygamber olduğuna dair bir şahit göster" demişler ve bunun üzerine bu âyet inmiştı.

oğullarını tanıdıklarını gibi tanırlar.⁵ Kendilerini ziyan sokanlar var ya, işte onlar inanmazlar.

21. Kim Allah'a karşı yalan uydurandan, ya da O'nun âyetlerini yalanlayandan daha zalimdir? Şüphesiz ki, zalimler kurtuluşa eremez.

22. Onları tümüyle (mahşere) toplayıp da Allah'a ortak koşanlara, "Nerede, ilâh olduklarını iddia ettiğiniz ortaklarınız?" diyeceğimiz günü hatırla.

23. Sonunda onların manevraları, "Rabbimiz Allah'a andolsun ki biz (O'na) ortak koşanlar değildik" demelerinden başka bir şey olmayacaktır.

24. Bak, kendilerine karşı nasıl yalan söylediler ve iftira edip durdukları şeyler (uydurma ilâhları) onları nasıl yüzüstü bırakıp kayboluverdi?

25. İçlerinden, (Kur'an okurken) seni dinleyenler de var. Onu anlamamaları için kalpleri üzerine perdeler (gereriz), kulaklarına ağırlık koyarız.⁶ Her türlü mucizeyi görseler de onlara inanmazlar. Hatta tartışmak üzere sana geldiklerinde inkâr edenler, "Bu (Kur'an) evvelkilerin masallarından başka bir şey değil" derler.

26. Onlar başkalarını ondan (Kur'an'dan) alıkoyarlar, hem de kendileri ondan uzak kalırlar. Onlar farkına varmaksızın, ancak kendilerini helâk ediyorlar.

27. Ateşin karşısında durdurulup da, "Ah, keşke dünyaya geri döndürulsek de Rabbimizin âyetlerini yalanlamasak ve mü'minlerden olsak" dedikleri vakit (hâllerini) bir görsen!

28. Hayır, (bu yakınları) daha önce gizlemekte oldukları şeyler onlara göründü (de ondan).⁷ Eğer çevrilselerdi, elbette kendi-

5. Çünkü Tevrat'ta ve İncil'de Resûlullah hakkında tanıtıcı bilgiler vardır. (Bakınız: Bakara sûresi, âyet, 146)

6. Konu ile ilgili olarak bakınız: İsrâ sûresi, âyet, 46.

7. Gizlemekte olup da cehenneme girecekleri strada ortaya çıkacağrı bildirilen şeylerin neler olduğu konusunda tefsir bilginlerince; Dünya hayatında iken yüreklerinde taşındıkları inkâr ve yalanlanama yönelişinin ortaya çıkacağı;

Kendilerine tabi olanlara, Peygamberlerin haber verdiği şeylerin gerçek olmadığı yön-

lerine yasaklanan şeylere yine döneceklerdi. Şüphesiz onlar yalancıdırlar.

29. Derler ki: "Hayat ancak dünya hayatımızdır. Artık biz bir daha diriltilecek de değiliz."

30. Rab'lerinin huzurunda durduruldukları vakit (hällerini) bir görsen! (Allah) diyecek ki: "Nasıl, şu (dirilmek) gerçek değil miymiş?" Onlar, "Evet, Rabbimize andolsun ki, gerçekmiş" diyecekler. (Allah), "Öyleyse inkâr etmekte olduğunuzdan dolayı tadın azabı!" diyecek.

31. Allah'ın huzuruna çıkmayı yalanlayanlar gerçekten ziyana uğramıştır. Nihayet onlara ansızın o saat (kiyamet) gelip çatınca, bütün günahlarını sırtlarına yüklenerek, "Hayatta yaptığımız kusurlardan ötürü vay hâlimize!" diyecekler. Dikkat edin, yüklen dikleri günah yükü ne kötüdür!

32. Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir eğlencedir. Elbette ki ahi ret yurdumuzu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha hayırlıdır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?

33. Ey Muhammed! Biz çok iyi biliyoruz ki söyledikleri elbette seni incitiyor. Onlar gerçekte seni yalanlamıyorlar; fakat o zalimler Allah'ın âyetlerini inadına inkâr ediyorlar.

34. Andolsun ki, senden önce de birçok Peygamberler yalanlanmış ti da onlar yalanlanmalarına ve eziyet edilmelerine karşı sabretmişler ve nihayet kendilerine yardımımız yetişmişti. Allah'ın kelimelerini değiştirebilecek bir güç de yoktur.⁸ Andolsun peygamberler ile ilgili haberlerin bir kısmı sana gelmiş bulunuyor.

35. Eğer onların yüz çevirmeleri sana ağır geldiyse; bir delik açıp yerin dibine inerek, yahut bir merdiven kurup göge çıkararak onlara bir mucize getirmeye gücün yetiyorsa durma, yap! Eğer Allah dileseydi, elbette onları hidayet üzere toplardı. O hâlde, sa-

nünde telkinlerde bulunmalarına rağmen, aslında bunların doğru olduğunu inanmakta olduklarının ortaya çıkacağı,

İnanmış gibi görünen Mekke dönemi münafıklarının içlerinde sakladıkları küfür ve inat yönelisinin ortaya çıkacağı şeklinde yorumlar yapılmıştır.

8. Konu ile ilgili olarak bakınız: Sâffât sûresi, âyet, 171-173.

kin cahillerden olma.

36. (Davete), ancak (bütün kalpleriyle) kulak verenler uyar. (Kalben) ölüleri ise (yalnızca) Allah diriltir. Sonra da hepsi O'na döndürülürler.

37. Dediler ki: "Ona Rabbinden bir mucize indirilse ya!" (Ey Muhammed!) De ki: "Şüphesiz Allah'ın, bir mucize indirmeye gücü yeter. Fakat onların çoğu bilmiyor."

38. Yeryüzünde gezen her türlü canlı ve (gökte) iki kanadıyla uçan her tür kuş, sizin gibi birebire topluluktan başka bir şey değildir. Biz Kitap'ta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonunda hepsi Rablerinin huzuruna toplanıp getirilecekler.

39. Ayetlerimizi yalanlayanlar, karanlıklar içerisindeki birtakım sağırlar ve dilsizlerdir. Allah, kimi dilerse onu şaşırtır.⁹ Kimi de dilerse onu dosdoğru yol üzere kılar.

40. (Ey Muhammed!) De ki: "Söyledin bakalm. Acaba size Allah'ın azabı gelse veya size kiyamet saatı gelip çatsa (böyle bir durumda) siz Allah'tan başkasını mı çağrırsınız? Eğer (putların size yararı dokunduğu iddianızda) doğru söyleyenlerseniz (haydi onları yardıma çağırın).

41. Hayır! (Bu durumda) yalnız O'na dua edersiniz, O da dilerse (kurtulmak için) dua ettiğiniz sikintüyü giderir ve siz o an Allah'a ortak koştuklarınızı unutursunuz."

42. Andolsun, senden önce birtakım ümmetlere de peygamberler gönderdik. (Peygamberlerini dinlemediler.) Sonunda, yalvarışınlar da tövbe etsinler diye onları şiddetli yoksulluk ve darlıklarla yakaladık.

43. Hiç olmazsa onlara azabımız geldiği zaman yakarıp tövbe etserlerdi ya.. Fakat (onu yapmadılar) kalpleri katıldı. Şeytan da yapmakta oldukları zaten onlara süslü göstermişti.

44. Derken onlar kendilerine hatırlatılanı unuttuklarında, (önce) üzerlerine her şeyin kaplarını açtı. Sonra kendilerine verilenle

9. *İnsan, Allah'ı tanıyacak, iman ve İslâmla bağdaşacak fitratta yaratılmıştır. Kişi bu fitrati üzere yürümez; onu bozar, küfür ve sapıklığa kucak açarsa, Allah da onu şaşırtır.*

sevinip şimardıkları sıradı, onları ansızın yakaladık da bir anda tüm ümitlerini kaybedip yıkıldılar.

45. Böylece zulmeden o toplumun kökü kesildi. Hamd, âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur.

46. De ki: "Ne dersiniz, eğer Allah sizin kulağınızı ve gözlerinizi alır, kalplerinizi de mühürlerse, Allah'tan başka onu size (geri) getirecek ilâh kimmiş?" Bak, biz âyetleri değişik biçimlerde nasıl açıklıyoruz, sonra onlar nasıl yüz çeviriyorlar?

47. De ki: "Ne dersiniz, Allah'in azabı size beklenmedik bir anda veya açıktan açığa gelse, zalimler toplumundan başkası mı helâk edilecek?"

48. Biz peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. Kim iman eder ve kendini düzeltirse onlara korku yoktur. Onlar mahzun da olacak değildir.

49. Âyetlerimizi yalanlayanlara ise, yapmakta oldukları fasiklik sebebiyle azap dokunacaktır.

50. De ki: "Ben size, 'Allah'ın hazineleri benim yanımدادır' demi-yorum. Ben gaybı da bilmem. Size 'Ben bir meleğim' de demi-yorum. Ben sadece, bana gönderilen vahye uyuyorum." De ki: "Görmeyenle gören bir olur mu? Siz hiç düşünmez misiniz?"

51. Kendileri için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir şefaatçı bulunmaksızın, Rab'lerinin huzurunda toplanmaktan korkanları, Allah'a karşı gelmekten sakınsınlar diye, onunla (Kur'an ile) uyar.

52. Rab'lerinin rızasını isteyerek sabah akşam O'na dua edenleri yanından kovma. Onların hesabından sana bir şey yok, senin hesabından da onlara bir şey yok ki onları kovasin. Eğer kovarsan zalimlerden olursun.¹⁰

53. Böylece insanların bazısını bazısı ile denedik ki, "Allah, aramız-

10. Kureş'in ileri gelenleri Hz. Peygamber'e, "Fakir müslümanları yanından kovarsan seninle gelir otururuz" demişlerdi. Hz. Peygamber de "Ben mü'minleri kovamam" buyurmuştu. Onlar, "Bari biz senin yanına geldiğimizde onlar kalkıp gitsinler, biz çirkinca girsinler. Çünkü biz bunlarla oturmaya gururumuzu yediremiyoruz," demişlerdi. Resûlullah da bu kişilerin bu sayede müslüman olabileceklerini düşünerek teklifi kabul etmek üzere iken bu âyet-i kerime inmiştir.

dan şu adamları mı iman nimetine lâyik gördü?” desinler. Allah, şükreden kollarını daha iyi bilen değil mi?

54. Ayetlerimize iman edenler sana geldikleri zaman, de ki: “Selâm olsun size! Rabbiniz kendi üzerine rahmeti (merhameti) yazdı. Şöyle ki: Sizden kim cahillikle bir kabahat işler de sonra peşinden tövbe eder, kendini düzeltirse (bilmiş olun ki) O, çok bağıslayandır, çok merhamet edendir.”

55. Suçluların yolu da aşağı çıksın diye âyetleri işte böyle ayrı ayrı açıklarız.

56. De ki: “Sizin, Allah’tan başka ibadet ettiğiniz şeylere ibadet etmem bana kesinlikle yasaklandı. Ben sizin arzularınıza uymam. (Uyarsam) o takdirde sapmış olurum, hidayete erenlerden olmam.”

57. De ki: “Şüphesiz ben, Rabbimden (gelen) kesin bir belge üzereyim. Siz ise onu yalanladınız. Sizin acele istedığınız azap benim elimde değil. Hüküm yalnızca Allah'a aittir. O, hakkı anlatır. O, hakkı batıldan ayırt edenlerin en hayırlısıdır.”

58. De ki: “Sizin acele istedığınız azap şayet benim elimde olsaydı, benimle sizin aranızda iş elbette bitirilmiş olurdu.” Allah, zalimleri daha iyi bilir.¹¹

59. Gaybin anahtarları yalnızca O'nun katındadır. Onları ancak O bilir. Karada ve denizde olanı da bilir. Hiçbir yaprak düşmez ki onu bilmesin. Yerin karanlıklarında da hiçbir tane, hiçbir yaş, hiçbir kuru şey yoktur ki apaçık bir kitapta (Allah'ın bilgisi dâhilinde, Levh-i Mahfuz'da) olmasın.

60. O, geceleyin sizi ölü gibi kendinizden geçirip alan (uyutan) ve gündüzün kazandıklarınızı bilen, sonra da belirlenmiş eceliniz tamamlanıncaya kadar gündüzleri sizi tekrar diriltendir (uyandırır). Sonra dönüşünüz yalnız O'nadir. Sonra O, işlemekte

11. Hz. Peygambere karşı çıkanlar, “Seni reddediyoruz, inkâr ediyoruz, ama bize hiçbir şey olmuyor. Gerçekten peygamber olsaydın, başımıza taş yağırdı. Hadi hemen böyle bir azap gelsin de görelim,” diyorlardı. İslâm'ın ilim ve akıl yoluyla ikna etme prensibini temel ilke olarak aldığı, zorlama ve kaba kuvvette dayanmadığını bilmiyorlardı. Zaten böyle bir azabı istemek, Peygamber'in âlemelere rahmet oluşu ile bağdaşmazdı.

olduklarınızı size haber verecektir.

61. O, kullarının üstünde mutlak hâkimiyet sahibidir. Üzerinize de koruyucu melekler gönderir.¹² Nihayet birinize ölüm geldiği vakit (görevli) elçilerimiz onun canını alır ve onlar görevlerinde asla kusur etmezler.

62. Sonra hepsi, gerçek sahipleri Allah'a döndürülürler. İyi bilin ki hüküm yalnız O'nundur. O, hesap görenlerin en çabuğudur.

63. De ki: "Sizler, açıktan ve gizlice O'na 'Eğer bizi bundan kurtarsa, elbette şükredenlerden olacağız' diye dua ederken, sizi karannın ve denizin karanlıklarından (tehlikelerinden) kim kurtarır?"

64. De ki: "Onlardan ve her türlü sıkıntıdan sizi Allah kurtarır. Ama siz yine de O'na ortak koşuyorsunuz."

65. De ki: "O, size üstünüzden (gökten) veya ayaklarınızın altından (yerden) bir azap göndermeye, ya da siz grup grup birbirinize düşürmeye ve kiminizin şiddetini kiminize tattirmaya gücü yetendir." Bak, anlasınlar diye, âyetleri değişik biçimlerde nasıl açıklıyoruz.

66. O (Kur'an) hak olduğu hâlde, kavmin onu yalanladı. De ki: "Ben size vekil (sizden sorumlu) değilim."¹³

67. Her haberin gerçekleşeceği bir zamanı vardır. İleride bileceksiniz.

68. Ayetlerimiz hakkında dedikoduya dalanları gördüğün vakit başka bir söze dalıncaya kadar onlardan yüz çevir, uzaklaş. Şayet şeytan sana unutturursa hatırladıktan sonra (kalk), o zalimler grubu ile beraber oturma.¹⁴

69. Allah'a karşı gelmekten sakınanlara, onların hesabından bir şey (sorumluluk) yoktur. Fakat üzerlerine düşen bir hatırlatmadır. Belki sakınırlar.

12. Koruyucu melekler, insanların iyi ya da kötü tüm yaptıklarını tespit eden meleklerdir. Konu ile ilgili olarak bakınız: İnfitar süresi, âyet, 10.

13. Âyette şu mesaj verilmektedir: "Ben illa da sizi tasdike zorlayacak, yalanlamanızı engelleyecek, sizi Allah adına cezalandıracak, veya azap geldiği takdirde onu durduracak, sizi ondan koruyacak değilim. Ben, olmuş ve olacakları Allah'ın bana vahyettiği şekilde haber veririm."

14 . Konu ile ilgili olarak bakınız: Nisâ süresi, âyet, 140.

70. Dinlerini oyun ve eğlence edinenleri ve dünya hayatı kendilerini aldatmış olanları bırak. Hiç kimsenin kazandığı yüzünden mahrumiyete sürüklənməməsi için Kur'an ile öğüt ver. Yoksa ona Allah'tan başka ne bir dost vardır, ne de bir şefaatçı. (Kurtuluşu için) her türlü fidyeyi verse de bu ondan kabul edilmez. İşte onlar kazandıkları yüzünden helâke sürüklənmiş kimselerdir. Küfre saplanıp kalmalarından dolayı onlara çılginca kaynamış bir içecek ve elem dolu bir azap vardır.

71. De ki: "Allah'ı bırakıp da bize faydası olmayan, zararı da dokunmayan şeylere mi tapalım? Allah, bizi hidayete kavuşturduktan sonra gerisingeri (şirke) mi döndürülelim? Arkadaşları 'bize gel!' diye doğru yola çağırıldıkları hâlde, yeryüzünde şaşkın şaşkın dolaşıp şeytanların ayarttığı kimse gibi mi (olalım)?" De ki: "Hiç şüphesiz asıl doğru yol Allah'ın yoludur. Bize âlemlerin Rabbine boyun eğmek emrolundu."

72. Bir de, bize, "Namazı dosdoğru kılın ve Allah'a karşı gelmekten sakının" diye emrolundu. O, huzurunda toplanacağınız Allah'tır.

73. O, gökleri ve yeri, hak ve hikmete uygun olarak yaratandır. Allah'ın "ol" deyip de her şeyin oluvereceği günü hatırla. O'nun sözü gerçektir. Sûr'a¹⁵ üflendiği gün de mülk (hükümrənlilik) O'nundur. Gaybı da, görülen âlemi de bilendir. O, hüküm ve hikmet sahibidir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır.

74. Hani İbrahim, babası Âzer'e, "Sen putları ilâh mi ediniyorsun? Şüphesiz, ben seni de, kavmini de apaçık bir sapıklık içinde görüyorum" demişti.

75. İşte böylece İbrahim'e göklerdeki ve yerdeki hükümrənlili-

¹⁵ "Sûr", ifsürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

ğı ve nizamı¹⁶ gösteriyorduk ki kesin ilme erenlerden olsun.

76. Üzerine gece karanlığı basınca, bir yıldız gördü. “İşte Rabbim!” dedi. Yıldız batınca da, “Ben öyle batanları sevmem” dedi.

77. Ay’ı doğarken görünce de, “İşte Rabbim!” dedi. Ay da batınca, “Andolsun ki, Rabbim bana doğru yolu göstermezse, mutlaka ben de sapıklardan olurum” dedi.

78. Güneşi doğarken görünce de, “İşte benim Rabbim! Bu daha büyük” dedi. O da batınca (kavmine dönüp), “Ey kavmim! Ben sizin Allah’a ortak koştugunuz şeylerden uzağım” dedi.

79. “Ben, hakka yönelen birisi olarak yüzümü, gökleri ve yeri yaratana döndürdüm. Ben, Allah’a ortak koşanlardan değilim.”

80. Kavmi onunla tartışmaya girdi. Dedi ki: “Beni doğru yola iletmişken, Allah hakkında benimle tartışmaya mı kalkışıyorsunuz? Hem sizin O’na ortak koştuklarınızdan ben korkmam; ancak Rabbimin bir şey dilemiş olması başka. Rabbimin ilmi her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ düşünüp öğüt almayacak mısınız?”

81. “Allah’ın, size, hakkında hiçbir delil indirmediği şeyleri O’na ortak koşmaktan korkmuyorsunuz da, ben sizin ortak koştugunuz şeylelerden ne diye korkayım? Öyle ise iki tarafтан hangisi güvende olmaya daha läyiktir? Eğer biliyorsanız söyleyin.”

82. İman edip de imanlarına zulmü (şırkı) bulaştırmayanlar var ya; işte güven onların hakkıdır. Doğru yolu bulmuş olanlar da onlardır.

83. İşte kavmine karşı İbrahim’e verdiğimiz delillerimiz.. Biz

16. Meâldeki “hükümrânlık ve nizam” ifadesi, âyetteki “melekût” kelimesinin karşılığıdır. Melekût, Allah’ça özgü hükümrânlık demektir. “Melekûtu göstermek” de Yüce Allah’ın kânîata koyduğu, hissedilebilen veya hissedilemeyen muazzam nizamı ve tabiat kanunlarını araştırıp anlayabilecek, inceliklerini kavrayabilecek yeteneğin ve rilmesidir.

dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Şüphesiz ki Rabbin hüküm ve hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

84. Biz ona İshak'ı ve Yakub'uarmağan ettik. Hepsini hidayete erdirdik. Daha önce Nûh'u da hidayete erdirmiştik. Zürriyetinden Dâvud'u, Süleyman'ı, Eyyub'u, Yûsuf'u, Mûsâ'yı ve Hârûn'u da. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları işte böyle mükâfatlandırırız.

85. Zekeriya'yı, Yahya'yı, İsa'yı, İlyas'ı doğru yola erdirmiştik. Bunların hepsi salih kimselerden idi.

86. İsmail'i, Elyasa'ı, Yûnus'u ve Lût'u da doğru yola erdirmiştik. Her birini âlemelere üstün kılmıştık.¹⁷

87. Babalarından, çocuklarından ve kardeşlerinden bir kısmını da. Bütün bunları seçtik ve bunları dosdoğru bir yola ilettik.

88. İşte bu, Allah'ın hidayetidir ki, kullarından dilediğini buna iletip yöneltir. Eğer onlar da Allah'a ortak koşsalardı, bütün yaptıkları boşça gitmişti.

89. Onlar kendilerine kitap, hikmet ve peygamberlik verdiğimiz kimselerdir. Eğer şunlar (inanmayanlar) bunları tanımayıp inkâr ederlerse, biz onları inkâr etmeyecek olan bir kavmi, onlara vekil kılmissızdır.¹⁸

90. İşte, o peygamberler, Allah'ın doğru yola ilettiği kimselemdir. (Ey Muhammed!) Sen de onların tuttuğu yola uy. De ki: "Bu tebliğeye karşı sizden bir ücret istemiyorum. O (Kur'an), bütün âlemler için ancak bir uyarıdır."

17. Hz. Lût, İsrail-Ürdün sınırı boyunca uzanan Tuz Gölü'nün (Ölü Deniz) yakınında yaşamakta olan bir halka peygamber olarak gönderilmiştir. İbrahim (a.s.) ile çağdaştır. Lût kavmi Tevrat'ta Sodom diye anılan şehirde yaşıyordu. Bu kavim başta eşcinsellik olmak üzere türlü ahlaksızlar içinde bulunuyordu.

Lût (a.s.)'ın kavmini ahlaksızlardan kurtarıp hidayete erdirmek için verdiği mücadele Ankebût süresi, 29/28-35. ve Kamer süresi, 54/33-39. ayetlerde dile getirilmektedir.

18. Yani ilâhi kitaplara, onların hükümlerine ve peygamberlerin davetine uyacak mü'minler bulunacaktır.

91. Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler.¹⁹ Çünkü, "Allah, hiç kimseye hiçbir şey indirmedi" dediler.²⁰ De ki: "Müsâ'nın insanlara bir nur ve hidayet olarak getirdiği, parça parça kâğıtlar hâline koyup ortaya çıkardığınız, pek çoğunu ise gizlediğiniz; (kendisiyle) sizin de, babalarınızın da bilmediği şeylerin size öğretildiği Kitab'ı kim indirdi?" (Ey Muhammed!) "Allah" (indirdi) de, sonra bırak onları, içine daldıkları bataktı oynayadursunlar.

92. İşte bu (Kur'an) da, bereket kaynağı, kendinden öncekileri (ilâhî kitapları) tasdik eden ve şehirler anasını (Mekke'yi) ve bütün çevresini (tüm insanlığı) uyarasın diye indirdiğimiz bir kitaptır.²¹ Ahirete iman edenler, buna da iman ederler. Onlar namazlarını vaktinde kilarlar. Ahirete inananlar buna da inanmalıdır. Yine onlar namazlarını geçirmeden kılmaya devam ederler.

93. Allah'a karşı yalan uyduran veya kendine bir şey vahyedilmemişken, "Bana vahyolundu" diyen, ya da "Allah'ın indirdiğinin benzerini ben de indireceğim"²² diye laf eden kim-seden daha zalım kimdir? Zalimlerin şiddetli ölüm sancıları içinde çarpındığı; meleklerin, ellerini uzatmış, "Haydi canlarınızı kurtarın! Allah'a karşı doğru olmayanı söyleдинiz, ve O'nun âyetlerinden kibirlenerek yüz çevirdiğiniz için bugün aşağılayıcı azap ile cezalandırılacaksiniz" diye-

19. Yani Allah'ı, şanına yaraşır şekilde tanımadılar, bilemediler.

20. Yahudiler, Peygamberi ve ona indirilen Kur'an'ı inkâr etmek uğruna, kendi peygamberlerini ve kitaplarını inkâr etme durumuna düşmüştü.

21. Bu sürenin 90. ayetinde ifade edildiği üzere, İslâm evrensel bir dindir. Dolayısıyla, Mekke civarındaki insanlar ifadesi tüm dünya insanlığını kapsar.

22. Tefsir kaynaklarında ifade edildiğine göre "Allah'ın indirdiğinin benzerini indireceğim" diyenler Yemame'de ortaya çıkan Müseylime ile San'a'da ortaya çıkan Esved-i Ansî adlı yalancı peygamberlerdir. Bunlar söyleyecekleri şiirleri Kur'an'la denk tutarak taraftar kazanmaya çalışiyorlardı. Ayetteki ifade, başta bu kişiler olmak üzere bunlar gibi Allah'a iftira ile kendisine peygamberlik verildiğini iddia eden herkesi kapsamına alır.

cekleri zaman hâllerini bir görsen!

94. Andolsun, sizi ilk defa yarattığımız gibi teker teker bize geldiniz. Size verdigimiz dünyalık nimetleri de arkanızda bırakın. Hani hakkınızda Allah'ın ortakları olduğunu zannedtiğiniz şefaatçilerinizi de yanınızda görmüyoruz? Artık aranızdaki bağlar tamamen kopmuş ve (Allah'ın ortağı olduklarını) iddia ettikleriniz, sizi yüzüstü bırakıp kayboldular.

95. Şüphesiz Allah, taneyi ve çekirdeği yarıp filizlendirendir. Ölüden diriyi çıkarır. Diriden de ölüyü çıkarandır. İşte budur Allah! Peki (O'ndan) nasıl çevriliyorsunuz?

96. O, karanlığı yarıp sabahı çıkarandır. Geceyi dinlenme zamanı, güneş ve ayı da ince birer hesap ölçüsü kıldı. Bütün bunlar mutlak güç sahibinin, hakkıyla bilenin takdiridir (ölçüp biçmesidir).

97. O, sayelerinde, kara ve denizin karanlıklarında yolunu bulasınız diye sizin için yıldızları yaratandır. Bilen bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıkladık.

98. O, sizi bir tek candan yaratandır. Sizin bir karar kılma yeriniz, bir de emanet bırakılma yeriniz var. Biz anlayan bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıklamışızdır.

99. O, gökten su indirendir. İşte biz onunla her türlü bitkiyi çıkarıp onlardan yeşillik meydana getirir ve o yeşil bitkilerden, üst üste binmiş taneler, -hurma ağacının tomurcuğunda da aşağıya sarkmış salkımlar- üzüm bahçeleri, zeytin ve nar çıkarırız: (Her biri) birbirine benzer ve (her biri) birbirinden farklı.²³ Bunların meyvesine, bir meyve verdiği zaman, bir de olgunlaşlığı zaman bakın. Şüphesiz bunda ina-

23. Bu ifadeyle, meyve ve sebzelerin hayatlarını sürdürme ve gelişme kanunları açısından birbirlerine benzemelerine rağmen tad, renk, koku, yapı ve görüntü olarak birbirlerinden çok farklı oldukları vurgulanmış olabileceği gibi, başka benzerlik ve farklılıklar da kastedilmiş olabilir. Âyet-i kerimede Cenab-ı Hakk'ın yaratmasındaki muazzam inceliklere bir dikkat çekme vardır.

nan bir topluluk için (Allah'ın varlığını gösteren) ibretler vardır.

100. Bir de cinleri Allah'a birtakım ortaklar yaptılar. Oysa onları O yarattı. Bilgisizce Allah'a oğullar ve kızlar da uydurdular. O, onların niteledikleri şeylerden uzaktır, yücedir.

101. O, gökleri ve yeri örnekleri yokken yaratandır. O'nun bir eşi olmadığı hâlde, nasıl bir çocuğu olabilir? Hâlbuki her şeyi O yarattı. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

102. İşte sizin Rabbiniz Allah. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, her şeyin yaratıcısıdır. Öyle ise O'na kulluk edin. O, her şeye vekil (her şeyi yöneten, görüp gözeten) dir.

103. Gözler O'nu idrak edemez ama O, gözleri idrak eder.²⁴ O, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.

104. Rabbinizden size gerçekleri gösteren deliller²⁵ geldi. Artık kim gözünü açar hakkı idrak ederse kendi yararına, kim de (hakkin karşısında) körlük ederse kendi zararınadır. Ben başınızda bekçi değilim.

105. Onlar, "Sen iyi ders almışsin" desinler diye ve bir de bilen bir toplum için onu (Kur'an'ı) açıklayalım diye âyetleri değişik biçimlerde işte böylece açıklıyoruz.²⁶

106. Ey Muhammed! Sen, Rabbinden sana vahyedilene uy. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Allah'a ortak koşanlardan yüz çevir.

24. Allah'ın zatına bu dünya gözüyle ulaşmak, O'nun hakikatini kavramak mümkün değildir. Ahirette ise birçok gözler O'nu görecektir. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Kiyâme sûresi, âyet, 23.

25. Basiret, gönül gözü demektir. Kafadaki göze basar denildiği gibi, kalp ve gönül gözüne de basiret denir. Âyetteki "gerçekleri gösteren deliller" ifadesi ile, Allah Teâlâ tarafından Resûlullah'a vahyolunan âyetler ve Allah'ın birliğine, kuvvet ve kudretine de lalet eden ve yukarıda geçen âyetlerde dile getirilen ibret alınacak kâinat olayları kasitledilmiştir.

26. Peygambere gönderilen vahyin karşısında hayretlere düşen müşrikler, "Sen ders almış okumuşsun, yoksa bu okuduğun Kur'an âyetleri ümmî birinin işi değil", diyorlardı.

107. Allah dileseydi ortak koşmazlardı. Biz seni onların başına bir bekçi yapmadık. Sen onlara vekil (onlardan sorumlu) da değilsin.

108. Onların, Allah'ı bırakıp tapındıklarına sövmeyin, sonra onlar da haddi aşarak, bilgisizce Allah'a söverler. Böylece her ümmete yaptıklarını süslü gösterdik. Sonra dönüşleri ancak Rablerinedir. O, yapmakta olduklarını kendilerine bildirecektir.

109. Eğer kendilerine (başka) bir mucize gelirse, mutlaka ona inanacaklarına dair Allah adını anarak en kuvvetli yeminlerini ettiler. De ki: "Mucizeler ancak Allah katındadır. O mucizeler geldiği vakit de inanmayacaklarını siz ne bileyecsiniz?"

110. Biz onların kalplerini ve gözlerini ters döndürürüz de ilkin ona iman etmedikleri gibi (mucize geldikten sonra da inanmazlar) ve yine onları azgınlıkları içinde bırakırız da bocalar dururlar.

111. Biz onlara melekleri de indirseydik, kendileriyle ölüler de konuşsaydı ve her şeyi karşılarında (hakikatin şahidleri olarak) toplasaydık, Allah dilemedikçe yine de iman edecek degillerdi. Fakat onların çoğu bilmiyorlar.

112. İşte böylece biz her peygambere insan ve cin şeytanlarını düşman kıldık. Bunlar aldatmak için birbirlerine yaldızlı laflar fisildarlar. Rabbin dileseydi, bunu yapamazlardı. O hâlde, onları iftiralıyla baş başa bırak.

113. Bir de (şeytanlar), ahirete inanmayanların gönülleri bu yaldızlı sözlere meyletsin, onlardan hoşlansınlar ve işleyecekleri günahları işlesinler diye (bu fisildamayı yaparlar).

114. "Size Kitab'ı (Kur'an'ı) hak olarak indiren O iken ben Allah'tan başka bir hakem mi arayacağım?" (de). Kendilerine kitap verdiklerimiz de onun, Rabbin katından hak olarak indirilmiş olduğunu bilirler. O hâlde, sakın şüpheciler-

den olma.²⁷

115. Rabbinin kelimesi (Kur'an) doğruluk ve adalet bakımından tamdır. Onun kelimelerini değiştirebilecek yoktur. O, hakkıyla ișitendir, hakkıyla bilendir.

116. Eğer yeryüzündekilerin çoğu uyarsan seni Allah yolundan saptırırlar. Onlar ancak zanna uyuyorlar ve onlar sadece yalan uyduruyorlar.

117. Şüphesiz senin Rabbin, yolundan sapanı çok iyi bilir ve yine O, doğru yolu bulanları en iyi bilendir.

118. Artık, ayetlerine inanan kimseler iseniz üzerine Allah'ın ismi anılarak kesilmiş hayvanlardan yiyin.

119. Allah, yemek zorunda kaldıklarınız dışında size neleri haram kıldığını tek tek açıklamışken, üzerine adının anıldığı hayvanları yememenizin sebebi nedir.²⁸ Gerçekten birçokları nefislerinin arzularına uyarak bilmeden (halkı) saptırıyorlar. Şüphesiz senin Rabbin, haddi aşanları çok iyi bilir.

120. Günahın açığını da bırakın, gizlisini de. Çünkü günah kazananlar yaptıkları karşılığında cezalandırılacaklardır.

121. Üzerine Allah adı anılmayan (hayvan)lardan yemeyin. Çünkü bu şekilde davranış fasılkıktır. Bir de şeytanlar kendi dostlarına sizinle mücadele etmeleri için mutlaka fisıldarlar. Onlara boyun eğerseniz şüphesiz siz de Allah'a ortak koşmuş olursunuz.²⁹

122. Ölü iken dirilttiğimiz ve kendisine, insanlar arasında yürüyeceği bir nur verdiğimiz kimsenin durumu, hiç, karanlıklar

27. Kureyş müşrikleri peygamberimize, "Aramızda yahudi veya hristiyan âlimlerinden bir hakem seçelim. Senin getirdiğin din hakkında onların kitaplarında bulunamı bize haber versinler" demeleri üzerine bu ayetle onlara cevap verilmiştir.

28. Yenmesi haram kılmanın şeyler için bakınız: Bakara süresi, ayet, 173; Maide süresi, ayet, 3; En'âm süresi, ayet, 145; Nahl süresi, ayet, 114-115.

29. Müşrikler ölmüş hayvan eti yerler ve aralarında, "Bakın, Muhammed ve ashabi kendi elliyle kestikleri hayvanların etini yerler de Allah'ım öldürdüğü haramdır, dertler" diye dedikodu yaparlardı. Ayet, müşriklerin durumuna düşmemeleri konusunda mü'minleri uyarmaktadır.

içinde kalmış, bir türlü ondan çıkamamış kimsenin durumu gibi olur mu? İşte kâfirlere, işlemekte oldukları çirkinlikler böyle süslü gösterilmiştir.³⁰

123. İşte böyle, her memlekette günahkârları oranın ileri gelenleri kıldı ki oralarda hilekârlık etsinler. Hâlbuki onlar hilekârlığı ancak kendilerine yaparlar. Ama farkında olmuyorlar.

124. Onlara bir âyet geldiği zaman, “Allah elçilerine verilenin bir benzeri bize de verilinceye kadar asla inanmayacağız” diller. Allah, elçilik görevini kime vereceğini çok iyi bilir. Suç işleyenlere Allah katından bir aşağılık ve yapmakta oldukları hilekârlık sebebiyle çetin bir azap erişecektir.

125. Allah, her kimi doğruya erdirmek isterse, onun göğsünü İslâm'a açar. Kimi de saptırmak isterse, onun da göğsünü göğe çikipormuşçasına daraltır, sikar.³¹ Allah, inanmayanlara azap (ve sıkıntıyı) işte böyle verir.

126. Bu, Rabbinin dosdoğru yoludur. Şüphesiz düşünüp öğüt alacak bir toplum için âyetleri ayrı ayrı açıkladık.

127. Rableri katında selâm yurdu (cennet) onlarındır. Allah, yapmakta oldukları şeylerden dolayı onların dostudur.

128. Onların hepsini bir araya toplayacağı gün şöyle diyecektir: “Ey cin topluluğu! İnsanlardan pek çoğunu saptırıp aranızza kattınız.” Onların insanlardan olan dostları, “Ey Rabbi-miz! Bizler birbirimizden yararlandık ve bize belirlediğin süremizin sonuna ulaştık” diyecekler. Allah da diyecek ki: “Allah’ın diledikleri (affettikleri) hariç, içinde ebedî kalmak

30. Ayette inkârcılar ölüye, iman edenler diriye benzetilmektedir. Buna göre iman etmek ölümden hayatı geçiş yani dirilmedir.

31. Ayette, inanmayanların yaşadıkları psikolojik hâl sebebi ile yüreklerinde meydana gelen sıkıntı ve daralma, atmosferde yükselen kişinin yaşayacağı fiziki sıkıntıya benzetilmiştir. Artık ilmen biliniyor ki, atmosferin üst tabakalarına çıktıığı oranda basınç düşer ve nefes almak gittikçe zorlaşır. Böyle bir tabiat kanununun henüz bilinmediği bir dönemde Kur'an'ın bu yönde bir işarette bulunması, onun Allah kelamı olduğunun göstergelerinden biridir.

üzere duracağınız yer ateşтир.” Ey Muhammed! Şüphesiz senin Rabbin hüküm ve hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

129. İşte biz, kazanmakta oldukları günahlar sebebiyle zalimlerin bir kısmını diğer bir kısmına böyle musallat ederiz.

130. (O gün Allah, şöyle diyecektir:) “Ey cin ve insan topluluğu! İçinizden size âyetlerimi anlatan ve bu gününüzü gelip çatacağı hakkında sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?” Onlar şöyle diyecekler: “Biz kendi aleyhimize şahitlik ederiz.” Dünya hayatı onları aldattı ve kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik ettiler.

131. Bu (peygamberlerin gönderilmesi), Allah’ın, halkları habersizken ülkeleri haksız yere helâk etmeyeceği içindir.

132. Herkesin amellerine göre dereceleri vardır. Rabbin onların yaptıklarından habersiz değildir.

133. Rabbin her bakımdan sınırsız zengindir, rahmet sahibidir. Sizi başka bir kavmin soyundan getirdiği gibi, dilerse sizi giiderir (yok eder) ve sizden sonra da yerinize dilediğini getirir.

134. Şüphesiz size va’dedilen şeyler mutlaka gelecektir.³² Siz bunun önüne geçemezsiniz.

135. De ki: “Ey kavmim! Elinizden geleni yapın. Ben de (görevimi) yapacağım. Ama dünya yurdunun sonucunun kimin olacağını yakında öğreneceksiniz. Şüphesiz, zalimler kurtuluşa eremezler.

136. Allah’ın yarattığı ekinlerden ve hayvanlardan O’na bir pay ayırdılar ve akıllarınca, “Şu, Allah için, şu da bizim ortaklarımız (putlarımız) için” dediler. Ortakları için olan Allah’inkine eklenmiyor. Allah için olan ise ortaklarındakine ekleniyor.. Ne kötü hükmediyorlar!³³

32. Âyetteki “va’dedilen şeyler” ile, ölüdükten sonra dirilme, hesap, cennet, cehennem, iyile-re iyi derece, kötülere kötü derece verileceği gibi gerçekler kastediliyor.

33. Bu âyet, Cahiliye Araplarının yanlış ve saçma âdetlerinden birini anlatıyor: Hurma, arpa, buğday gibi ziraat ürünleriyle, koyun, keçi, deve, sigirdan Allah için bir pay ayı-

137. Yine bunun gibi, Allah'a ortak koşanların çoğuna, koştukları ortaklar, çocukların öldürmelerini güzel gösterdi ki; onları helâke sürükleşinler ve dinlerini karıştırıp onları yanıltısınlar. Eğer Rabbin dileseydi, bunu yapamazlardı. Artık sen onları uydurdukları ile baş başa bırak.

138. Bir de (asılısız iddialarda bulunarak) dediler ki: "Bunlar yasaklanmış hayvanlar ve ekinlerdir. Onları bizim dilediklerimizden başkası yiyemez. (Şunlar da) sırtları (binilmesi ve yük yüklemesi) haram edilmiş hayvanlardır." Bir kısım hayvanları da keserken üzerlerine Allah'ın adını anmazlar. (Bütün bunları) Allah'a iftira ederek yaparlar. Bu iftiraları sebebiyle Allah onları cezalandıracaktır.

139. Bir de dediler ki: "Şu hayvanların karınlardaki yavrular (canlı olursa) sifir erkeklerimize aittir. Karılarımıza ise haramdır." Eğer ölü olursa, o vakit onda hepsi ortaktırlar. Allah, onların bu tür nitelemelerinin cezasını verecektir.³⁴ Şüphesiz O, hüküm ve hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

140. Beyinsizlikleri yüzünden bilgisizce çocukların öldürenler, Allah'ın kendilerine verdiği rızkı -Allah'a iftira ederek- haram sayanlar, mutlaka ziyan etmişlerdir. Gerçekten onlar sapmışlardır. Doğru yolu bulmuş da degillerdir.

141. O, çardaklı-çardaksız olarak bahçeleri, ürünleri, çeşit çeşit hurmalıkları ve ekinleri, zeytinye nari (her biri) birbirine

rıllar, misafirlere, fakirlere harcarlar; kendileri bundan yemezlerdi. Bir pay da putlarına ayırrı, onu istedikleri gibi putların hizmetlerine harcarlardı. Ayrıca Allah için ayırdıklarından artakalanı putlara ait fona aktarırlar, "Allah zengindir, fazlasına ihtiyacı yok. Putlar ise fakirdir", diye bir de kılıf uydururlardı. Ayette bu akılsızca uygulama kınanıyor.

34. Arap müşriklerinin batıl inançları çoktu. Bunlardan biri de bir familyadan olan hayvanların bazen erkek bazen dişilerinin eti haram veya helâl sayılır, birtakım isimler altında uydurma helâl haram listeleri yapılmıştır. Hâlbuki bu hayvanların deve, sığır, koyun, keçi, erkek, dişi olmaları ya da doğmuş bulunup bulunmamaları, etlerinin haram olmalarının sebebi ve illeti olamazdı. Âyet, bu mantıksızlığı açıklıyor. (Ayrıca bakınız: Mâide sûresi, âyet, 103.)

benzer ve (her biri) birbirinden farklı biçimde yaratandır.³⁵ Bunlar meyve verince meyvelerinden yiycin. Hasat günü de hakkını (öşürünü)³⁶ verin, fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri semez.

142. Yine O, hayvanlardan da irili ufaklı var edendir.³⁷ Allah'ın size rızık olarak verdiğinden yiycin de şeytanın adımlarına uymayın. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır.

143. O, (hayvanlardan) sekiz eşi de yaratandır: (Erkek ve dişi olarak) koyundan iki, keçiden de iki. Ey Muhammed! De ki: "Allah iki erkeği mi haram kıldı, yoksa iki dişiyi mi? Yoksa iki dişinin rahimlerinde bulunan (yavru)ları mı? Eğer doğru söyleyenler iseniz bana bilerek haber verin."

144. Yine (erkek ve dişi olarak) deveden iki, sığırдан da iki. De ki: "İki erkeği mi haram kıldı, iki dişiyi mi? Yoksa iki dişinin rahimlerinde bulunan (yavru)ları mı? Yoksa Allah size bunları haram ettiğinde, orada hazır mı idiniz!?" İnsanları bilgisizce saptırmak için Allah'a karşı yalan uyduran kimse- den daha zalim kimdir? Şüphesiz Allah, zalimler topluluğu- nu doğru yola iletmez.³⁸

145. De ki: "Bana vahyolunan Kur'an'da bir kimsenin yiyecekleri arasında leş, akitilmiş kan, domuz eti -ki o şüphesiz necistir- ya da Allah'tan başkası adına kesilmiş bir (murdar) hayvan- dan başka, haram kılınmış bir şey bulamıyorum. Fakat istis- mar etmeksiz ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın kim bunlar- dan yeme zorunda kalırsa yiyebilir." Şüphesiz Rabbin çok bağışlayandır, çok merhametlidir.³⁹

146. Yahudilere tırmaklı hayvanların hepsini haram kıldık. Sığır

35. Bakınız: En'âm Süresi, âyet, 99 ve ilgili dipnot.

36. Öşür, "onda bir" demektir. Toprak ürünlerinde bu oranda verilen zekâtın özel adıdır.

37. Âyetin bu kısmı, "O, hayvanlardan yük taşıyanları ve tüylerinden döşek yapılanları yaratandır" şeklinde de tercüme edilebilir.

38. Konu ile ilgili olarak 139. âyetin dipnotuna bakınız.

39. Darda kalan kimsenin, haram kılınan yiyeceklerden yiyebileceği ile ilgili olarak ayri- ca, bu sûrenin 119. ve Bakara sûresi, 173. âyetlerine bakınız.

ve koyunların ise, sırtlarında veya bağırsaklarında bulunanlar, ya da kemiklerine karışanlar dışındaki içyağlarını (yne) onlara haram kıldık. İşte böyle, azgınlıkları sebebiyle onları cezalandırdık.⁴⁰ Biz elbette doğru söyleyenleriz.

147. Eğer seni yalanlarlaşa, de ki: “Rabbiniz geniş rahmet sahibidir. (Bununla beraber) suçlu bir toplumdan O'nun azabü geri çevrilmez.”

148. Allah'a ortak koşanlar diyecekler ki: “Eğer Allah dileseydi, biz de ortak koşmazdık, babalarımız da. Hiçbir şeyi de haram kılmazdık.” Onlardan öncekiler de (peygamberlerini) böyle yalanlamışlardı da sonunda azabımızı tattılar. De ki: “Sizin (iddialarınızı ispat edecek) bir bilginiz var mı ki onu bize göstereşiniz? Siz ancak kuruntuya uyuyorsunuz ve siz sadece yalan söylüyorsunuz.”

149. De ki: “En üstün delil yalnızca Allah'ındır. O, dileseydi elbette sizin hepinizi doğru yola iletirdi.”⁴¹

150. De ki: “Haydi, Allah şunu haram kıldı” diye tanıklık yap-

40. Konu ile ilgili olarak bakınız: Nisâ süresi, âyet, 160. Aslında bunlar haram şeyler degildi. Yahudiler bir zamanlar bildircin eti ve kudret helvasıyla beslenmişlerdi. Sonra saldırganlık, zulüm, hakkı karşı başkaldırma, peygamberleri öldürme, faiz alma, insanları öldürmeye helâl sayma gibi ölçüsüz davranışları sebebiyle birçok temiz rızıklardan mahrum edilmişlerdi. Sığır ve koyun gibi bazı hayvanların yalnızca iç yağlarının kendilerine haram kıldığı ve bu hayvanların onlara haram kılanın tırnaklı hayvanlar kapsamına girmediği âyetin metninden anlaşılmaktadır.
41. Bu âyetten Allah'ın; insanların doğru yola ermelerini dilemediği anlamı çıkarılamaz. Burada vurgulanmak istenen nokta, insanların hür iradesine Allah'ın müda-hale etmediğidir. İnsanlar doğru, ya da eğri yolu kendi hür iradeleriyle seçerler. Allah da bu tercihlerin aksine bir irade ortaya koymaz. Zira böyle bir şey insan irade-sine baskı olurdu ki, bu taktirde insanların sorumlu olmaması gerekiirdi. Buna göre Allah'ın, insanları kendi tercihlerine ters düşecek şekilde zorunlu olarak doğru yola getirmek istememiş olması, aslında onların iradelerini bu yönde kullanmadıklarının bir ifadesidir. Kısaca âyet şöyle anlaşılmalıdır: “Siz istemeseniz de Allah sizin doğru yola iletебilirdi. Ama bu sizin hür iradenizi yok saymak olurdu. Bu sebeple Allah sizin tercihinize ters düşecek şekilde doğru yola girmenizi istemedi ki iradenize baskı yapmış olmasın.”

cak şahitlerinizi getirin. Onlar şahitlik etseler de sen onlarla beraber şahitlik etme. Âyetlerimizi yalanlayanların ve ahirete inanmayanların arzularına uyma. Onlar Rablerine, başka şeyleri denk tutuyorlar.

151. (Ey Muhammed!) De ki: "Gelin, Rabbinizin size haram kıldığı şeyleri okuyayım: O'na hiçbir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyi davranışın. Fakirlik endişesiyle çocuklarınızı öldürmeyin. Sizi de onları da biz rızıklandıriz. (Zina ve benzeri) çırkinliklere, bunların açığına da gizlisine de yaklaşmayın.⁴² Meşrû bir hak karşılığı olmadıkça, Allah'ın haram (dokunulmaz) kıldığı canı öldürmeyin.⁴³ İşte size Allah bunu emretti ki aklınızı kullanınız."

152. Rüsdüne erişinceye kadar yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın.⁴⁴ Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. Biz herkesi ancak gücünün yettiği kadarıyla sorumlu tutarız.⁴⁵ (Birisinin hakkında) konuştuğunuz zaman yakınınzı bile olsa adil olun. Allah'a verdığınız sözü tutun. İşte bunları Allah size öğüt alاسınız diye emretti.

153. İşte bu, benim dosdoğru yolum. Artık ona uyun. Başka yollara uymayın. Yoksa o yollar sizi parça parça edip O'nun yolundan ayırrı. İşte size bunları Allah sakınasınız diye emretti.

154. Sonra iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara nitemi tamamlamak, her şeyi açıklamak, hidayet ve rahmete erdirmek için Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik ki, Rablerinin huzuruna varacaklarına iman etsinler.

155. Bu (Kur'an) da bizim indirdiğimiz bereket kaynağı bir kitaptır. Artık ona uyun ve Allah'a karşı gelmekten sakının ki

42. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: İsra sûresi, âyet, 32.

43. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: İsra sûresi, âyet, 33.

44. Yetimin malına en güzel bir şekilde yaklaşmak, onun malının çoğalmasını sağlayacak yolları araştırmak demektir.

45. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Bakara sûresi, âyet, 286.

size merhamet edilsin.

156, 157. "Kitap, yalnız bizden önceki iki topluluğa (yahudilere ve hıristiyanlara) indirildi. Biz onların okumalarından habersiz idik" demeyesiniz, yahut, "Eğer bize kitap indirilseydi, biz onlardan daha çok doğru yolda olurduk" demeyesiniz, diye bu Kur'an'ı indirdik. İşte size Rabbinizden açıkça bir delil, bir hidayet ve bir rahmet geldi. Artık Allah'ın âyetlerini yalanlayan ve (insanları) onlardan çeviren kim-seden daha zalim kimdir!? İnsanları âyetlerimizden alıkoy-maya kalkışanları, yapmakta oldukları engellemeden dolayı azabin en kötüsü ile cezalandıracağız.

158. (Ey Muhammed!) Onlar (iman etmek için) ancak kendile-rine meleklerin gelmesini veya Rabbinin gelmesini⁴⁶ ya da Rabbinin bazı âyetlerinin gelmesini mi gözlüyorlar? Rabbi-nin âyetlerinden bazıı geldiği gün, daha önce iman etme-miş veya imanında bir hayır kazanmamış olan bir kimseye (o günü) imanı fayda vermez.⁴⁷ De ki: "Siz bekleyin. Şüp-hesiz biz de bekliyoruz."

159. Şu dinlerini parça parça edenler ve kendileri de grup grup ayrılmış olanlar var ya, (senin) onlarla hiçbir ilişkin yoktur. Onların işi ancak Allah'a kalmıştır. Sonra (O), yapmakta ol-duklarını kendilerine haber verecektir.

160. Kim bir iyilik yaparsa, ona on katı vardır. Kim de bir kötü-lük yaparsa, o da sadece o kötülüğün misliyle cezalandırılır ve onlara zulmedilmez.

161. De ki: "Şüphesiz Rabbim beni doğru bir yola, dosdoğru bir dine, Hakk'a yönelen İbrahim'in dinine iletti. O, Allah'a or-tak koşanlardan değildi."

162. (Ey Muhammed!) De ki: "Şüphesiz benim namazım da, diğer ibadetlerim de, yaşamam da, ölümüm de âlemlerin Rabbi Allah içindir."

46. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Furkân sûresi, âyet, 7,8,21.

47. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Mü'min sûresi, âyet, 84,85.

163. “O’nun hiçbir ortağı yoktur. İşte ben bununla emrolundum. Ben müslümanların ilkiyim.”

164. De ki: “Her şeyin Rabbi O iken ben başka bir Rab mı arayım? Herkes günahı yalnız kendi aleyhine kazanır. Hiçbir günahkâr başka bir günahkârin günah yükünü yüklenmez.⁴⁸ Sonra dönüşünüz ancak Rabbinizdir. O size, ihtilaf etmekte olduğunuz şeylerleri haber verecektir.

165. O, sizi yeryüzünde halifeler (oraya hâkim kimseler) yapan, size verdiği nimetler konusunda sizi sınamak için bazınızı bazınıza derece derece üstün kılandır. Şüphesiz Rabbin, cezası çabuk olandır. Şüphe yok ki O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

48 . Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: İsrâ süresi, âyet, 15; Fatîr süresi, âyet, 18; Zümre süresi, âyet, 7; Necm süresi, âyet, 38.

A'RÂF SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 163-170. âyetlerin Medine döneminde indiğini söyleyen âlimler de vardır. 206 âyettiir. Sûre, adını 46. ve 48. âyetlerde geçen "el-A'râf" kelimesinden almıştır. "el-A'râf", yüksek yerler, yüksek mevkiler demektir. Sûrede temel konu olarak, ilâhi vahyin doğruluğu ve vahye duyulan ihtiyaç işlenmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm Sâd.¹
- 2.** Bu, sana, kendisiyle (insanları) uyarman için ve mü'minlere öğüt olarak indirilmiş bir kitaptır. Artık ondan dolayı göğsünde bir sıkıntı olmasın.²
- 3.** Rabbinizden size indirilene uyun. Onu bırakıp başka dostlara uymayın. Ne kadar da az öğüt alıyorsunuz!
- 4.** Nice memleketleri helâk ettik. Onlara azabımız gece uykusuna dalmışken, yahut gündüz istirahat hâlinde iken gelmiştir.
- 5.** Azabımız kendilerine geldiğinde, "(Biz bunu hak ettik.) Gerçekten biz zalimler olmuştuk" demekten başka söylecekleri kalmamıştı.
- 6.** Kendilerine peygamber gönderilenlere mutlaka soracağız.³

1. Bu harfler ile ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
2. Bu âayette, insanların küfürde, zulümde, şirkte Allah'a karşı yalanlar uydurmada israr etmeleri, ilâhi davete sırt çevirmeleri karşısında sıkılan Peygamberimiz teselli edilmektedir. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Hicr sûresi, âyet, 97; Kehf sûresi, âyet, 5,6; Hûd sûresi, âyet, 12.
3. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Kasas sûresi, âyet, 65.

Peygamberlere de elbette soracağız.⁴

7. Andolsun, onlara (yaptıklarını) tam bir bilgi ile anlatacağız. Çünkü biz onlardan uzak değiliz.
8. O gün amellerin tartılması da haktır. Kimlerin sevabı ağır basarsa, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.
9. Ama kimlerin sevabı da hafif gelirse, işte onlar âyetlerimize haksızlık etmiş olmaları sebebiyle kendilerini ziyan sokanlardır.
10. Andolsun, size yeryüzünde imkân ve iktidar verdik.⁵ Sizin için orada birçok geçim imkânları da yarattık. Ama siz ne kadar az şükrediyorsunuz!
11. Andolsun, sizi yarattık. Sonra size şekil verdik. Sonra da melek'lere, "Âdem için saygı ile eğilin" dedik. İblis'ten başka hepsi saygı ile eğildiler. O, saygı ile eğilenlerden olmadı.
12. Allah, "Sana emrettiğim zaman seni saygı ile eğilmekten ne alıkoydu?" dedi. (O da) "Ben ondan hayırlıyım. Çünkü beni ateşten yarattın. Onu ise çamurdan yarattın" dedi.
13. Allah, "Şimdi in aşağı oradan. Çünkü senin orada büyülüklük taslamak haddine değil! Hemen çık! Çünkü sen aşağılıklar dansın" dedi.
14. Şeytan dedi ki: "(Öyle ise) bana insanların tekrar diriltilecekleri güne kadar süre ver."
15. Allah da, "Sen süre verilenlerdensin" dedi.
16. Şeytan dedi ki: "(Öyle ise) beni azdırmana karşılık, yemin ederim ki, ben de onları saptırmak için senin dosdoğru yolunun üzerinde elbette oturacağım."
17. "Sonra (pusu kurup) onlara önlerinden, arkalarından, sağlardan veollarından sokulacağım ve sen onların çoğunu

4. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Mâide sûresi, âyet, 109.

5. Âyetin bu kısmı, "Andolsun sizi yeryüzüne yerleştirdik" şeklinde de tercüme edilebilir.

şükreden (kimse)ler bulamayacaksın.”

18. Allah, dedi ki: “Yerilmiş ve kovulmuş olarak çıktı oradan. Andolsun, onlardan sana kim uyarsa sizin, hepинizi cehenne-me doldururum.”

19. “Ey Âdem! Sen ve eşin cennette kalın. Dilediğiniz yerden yi-yin. Fakat şu ağaçta yaklaşmayın. Yoksa zalimlerden olursunuz.”

20. Derken şeytan, kendilerinden gizlenmiş olan avret yerlerini onlara açmak için kendilerine vesvese verdi ve dedi ki: “Rab-biniz size bu ağaç ancak, melek olmayanız, ya da (cennet-te) ebedî kalacaklardan olmayanız diye yasaklıdı. (Öyle ise, yasak ağacın meyvesinden yiin ki melek olasınız yahut cennette ebediyen kalasınız.)”

21. “Şüphesiz ben size öğüt verenlerdenim” diye de onlara yemin etti.

22. Bu suretle onları kandırarak yasağa sürüklendi. Ağaçtan tatlıklarında kendilerine avret yerleri göründü. Derhal üzerlerini cennet yapraklarıyla örtmeye başladılar. Rab'leri onlara, “Ben size bu ağaçtı yasaklamadım mı? Şeytan size apaçık bir düşmandır, demedim mi?” diye seslendi.

23. Dediler ki: “Rabbimiz! Biz kendimize zulüm ettik. Eğer bizi bağışlamaz ve bize acımasan mutlaka ziyan edenlerden oluruz.”

24. Allah, dedi ki: “Birbirinizin düşmanı olarak⁶ inin (oradan). Size yeryüzünde bir zamana kadar yerleşme ve yararlanma

6. Burada sözü edilen düşmanlık Hz. Âdem ile Havva arasında değil, onların soyundan gelecek insanlar arasında meydana çıkacak düşmanlık ve hasınlıklardır. Ayetten, dostluk ve kardeşlik ilişkileri gibi, düşmanlık ve sürtüşmelerin de yeryüzü hayatı için bir imtihan olarak takdir edildiği anlaşılıyor. Hür iradesini Allah'ın gösterdiği yönde kullanan; nefrine değil, vahye ve vicdanlarına kulak verenler, zulüm ve haksızlıktan, düşmanlık ve sürtüşmeden kaçınanlar bu imtihani kazanmış olacaktır.

vardır.”

25. Allah, dedi ki: “Orada yaşayacaksınız, orada öleceksiniz ve oradan (mahşere) çıkarılacaksınız.”

26. Ey Âdemoğulları! Size avret yerlerinizi örtecek giysi ve süslenecek elbise verdik. Takva (Allah'a karşı gelmekten sakınma) elbisesi var ya, işte o daha hayırlıdır. Bu (giysiler), Allah'ın rahmetinin alametlerindendir. Belki ögüt alırlar (diye onları insanlara verdik).

27. Ey Âdemoğulları! Avret yerlerini kendilerine açmak için, elbiselerini soyarak ana babanızı cennetten çıkardığı gibi, şeytan siz de saptırmاسın. Çünkü o ve kabilesi, onları göremeyeceğiniz yerden siz görürler. Şüphesiz biz, şeytanları, iman etmeyenlerin dostları kılımsızdır.

28. Çirkin bir iş işledikleri vakit, “Biz atalarımızı bunun üzerinde bulduk, Allah da bize bunu emretti” derler. De ki: “Şüphesiz, Allah çirkin işleri emretmez. Siz bilmediğiniz şeylerin Allah'ın üzerine mi atiyorsunuz?”

29. De ki: “Rabbim adaleti emretti. Her secede yerinde yüzlerinizi (O'na) doğrultun. Dini Allah'a has kılarak O'na ibadet edin. Sizi başlangıçta yarattığı gibi (yine O'na) döneceksiniz.”

30. Allah, bir kısmına hidayet etti, bir kısmına da sapıklık lâyik oldu. Çünkü onlar Allah'ı bırakıp şeytanları dost edinmişlerdi. Kendilerinin de doğru yolda olduklarını sanıyorlardı.

31. Ey Âdemoğulları! Her mescitte ziynetinizi takının (güzel ve temiz giyinin). Yiyin için fakat israf etmeyin. Çünkü O, israf edenleri sevmez.

32. De ki: “Allah'ın, kulları için yarattığı zîneti ve temiz rızkı kim haram kılmış?” De ki: “Bunlar, dünya hayatında mü'minler içindir. Kiyamet gününde ise yalnız onlara özgüdür. İşte bi-

len bir topluluk için âyetleri, ayrı ayrı açıklıyorum.”

33. De ki: “Rabbim ancak, açık ve gizli çirkin işleri, günahı, haksız saldırımı, hakkında hiçbir delil indirmediği herhangi bir şeyi Allah'a ortak koşmanızı ve Allah'a karşı bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır.”

34. Her milletin belli bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler.

35. Ey Âdemoğulları! Îçinizden size benim âyetlerimi anlatan Peygamberler gelir de her kim Allah'a karşı gelmekten sakınır ve durumu düzeltirse, artık onlara korku yoktur. Onlar üzülecek de değillerdir.

36. Âyetlerimizi yalanlayanlar ve onlara uymayı kibirlerine yediremeyenlere gelince, işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

37. Kim, Allah'a karşı yalan uyduran veya O'nun âyetlerini yalanlayanlardan daha zalmıştır? İşte onlara kitaptan (kendileri için yazılmış ömür ve rızıklardan) payları erişir. Sonunda kendilerine melek elçilerimiz, canlarını almak için geldiğinde, “Hani Allah’ı bırakıp tapınmakta olduğunuz şeyler nerede?” derler. Onlar da, “Bizi yüzüstü bırakıp kayboldular” derler ve kâfir olduklarına dair kendi aleyhlerine şahitlik ederler.

38. Allah, şöyle der: “Sizden önce gelip geçmiş cin ve insan toplulukları ile birlikte ateşe girin.” Her topluluk (arkasından gidip sapıklığa düştüğü) yoldaşına lânet eder. Nihayet hepsi orada toplandığı zaman peşlerinden gidenler, kendilerine öncülük edenler için, “Ey Rabbimiz! Sunlar bizi saptırıldılar. Onlara bir kat daha ateş azabı ver” derler. Allah, der ki: “Her biriniz için bir kat daha fazla azap vardır. Fakat bilmiyorsunuz.”

39. Öncekiler sonrakilere, "Sizin bize karşı bir üstünlüğünüz yoktur. Artık kazanmış olduğunuz şeylere karşılık, azabı tadın" derler.

40. Âyetlerimizi yalanlayanlar ve o âyetlere uymayı kibirlerine yediremeyenler var ya, onlara göklerin kapıları açılmaz. Onlar, deve iğne deliğinden geçinceye kadar cennete de giremezler!⁷ Biz suçluları işte böyle cezalandırız.

41. Onlar için cehennem ateşinden döşek, üstlerinde de cehennem ateşinden örtüler var. İşte biz zalimleri böyle cezalandırız.

42. İman edip salih ameller işleyenlere gelince -ki biz kişiye ancak gücünün yettiğini yükleriz- işte onlar cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalıcıdırlar.

43. Biz onların kalplerinde kin namına ne varsa söküp attık. Altlarından da ırmaklar akar. "Hamd, bizi buna eriştiren Allah'a mahsustur. Eğer Allah'ın bizi eriştirmesi olmasaydı, biz hidayete ermiş olamazdık. Andolsun, Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmişler" derler. Onlara, "İşte yaptığınız (iyi işler) sayesinde kendisine varis kılındığınız cennet!" diye seslenilir.

44. Cennetlikler cehennemliklere, "Rabbimizin bize va'dettiğini biz gerçek bulduk. Siz de Rabbinizin va'dettiğini gerçek buldunuz mu?" diye seslenirler. Onlar, "Evet" derler. O zaman aralarında bir duyurucu, "Allah'ın lâneti zalimlere!" diye seslenir.

45. Onlar Allah yolundan alıkoyan ve onu, eğri ve çelişkili göstermek isteyenlerdir. Onlar ahireti de inkâr edenlerdir.

7. Âyetin bu kısmı, "halat iğne deliğinden geçinceye kadar cennete giremezler" şeklinde de tercüme edilebilir.

46. İlkisi (cennet ve cehennem) arasında bir sur⁸, A'râf⁹ üzerinde de birtakım adamlar vardır. Cennet ve cehennemliklerin hepsini simalarından tanımladırlar. Cennetliklere, "Selâm olsun size!" diye seslenirler. Onlar henüz cennete girmemişlerdir, ama bunu ummaktadırlar.

47. Gözleri cehennemlikler tarafına çevrildiği zaman, "Ey Rabbimiz! Bizi zalim toplumla beraber kilma" derler.

48. A'râftakiler, simalarından tanıdıkları birtakım adamlara da seslenir ve şöyle derler: "Ne çokluğunuza, ne de taslamakta olduğunuz kibir size bir yarar sağladı!"

49. "Sizin, 'Allah bunları rahmete erdirmez' diye yemin ettikleriniz şunlar mı?" (Sonra cennetliklere dönerek) "Haydi, girin cennete. Size korku yok. Siz üzülecek de değilsiniz" derler.

50. Cehennemlikler de cennetliklere, "Ne olur, sudan veya Allah'ın size verdiği rızıktan biraz da bizim üzerimize akitin" diye çağrırlar. Onlar, "Şüphesiz, Allah bunları kâfirlerle haram kılmıştır" derler.

51. Onlar dinlerini oyun ve eğlence edinmişler ve dünya hayatı da kendilerini aldatmıştır. İşte onlar bu günlerine kavuşacaklarını nasıl unuttular ve âyetlerimizi nasıl inkâr edip durdularsa, biz de onları bugün öyle unutuz.¹⁰

52. Andolsun biz onlara, bilerek açıkladığımız bir kitabı, inanan bir toplum için bir yol gösterici ve rahmet olarak getirdik.

53. Onlar ise ancak, ("Görelim bakalım!" diyerek) Kur'an'ın bildirdiği sonucu (te'vilini) bekliyorlar. Onun bildirdiği sonuç gelip çattığı gün, önceden onu unutmuş olanlar derler

8. Bu "sur" ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Hadîd sûresi, âyet, 13.

9. A'râf, yüksek yerler, yüksek mevkiler demektir. Bazı müfessirler, "A'râf" ile cennet ve cehennem arasındaki surun yüksek yerleri ve sırtlarının kastedildiğini ifade etmektedirler.

10. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: En'âm sûresi, âyet, 70.

ki: "Gerçekten Rabbimizin peygamberleri hakkı getirmiştir. Şimdi bizim için şefaatçılar var mı ki bize şefaat etseler veya (dünyaya) döndürülsek de yaptıklarımızdan başkasını yapsak?" Gerçekten onlar kendilerine yazık etmişlerdir. (İllâh diye) uydurdukları (putlar) da onları yüzüstü bırakarak uzaklaşıp kaybolmuşlardır.

54. Şüphesiz sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratan ve Arş'a¹¹ kurulan, geceyi, kendisini durmadan takip eden gündüze katan, güneş, ayı ve bütün yıldızları da buyruğuna tabi olarak yaratan Allah'tır. Dikkat edin, yaratmak da, emretmek de yalnız O'na mahsustur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şanı yücedir.

55. Rabbinize alçak gönüllüce ve için için dua edin. Çünkü O, haddi aşanları sevmez.

56. Düzene sokulduktan sonra yeryüzünde bozgunculuk yapmayı. Allah'a (azabından) korkarak ve (rahmetini) umarak dua edin. Şüphesiz, Allah'ın rahmeti iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara yakındır.

57. O, rüzgârları rahmetinin önünde müjde olarak gönderendir. Nihayet rüzgârlar ağır bulutları yüklediği vakit, onları ölü bir belde(yi diriltmek) için sevk ederiz de oraya yağmur'u indiririz. Derken onunla türlü türlü meyveleri çıkarırız. İşte ölüleri de öyle çıkaracağız. Ola ki ibretle düşünürsünüz.

58. (Toprağı) iyi ve elverişli beldeden bitkisi, Rabbinin izniyle bol ve bereketli çıkar. (Toprağı) kötü ve elverişsiz olandan ise, faydasız bitkiden başkası çıkmaz. Şükredecek bir toplum için biz âyetleri işte böyle değişik biçimlerde açıklıyoruz.¹²

11. Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

12. Rahmet rüzgârları gibi Peygamberler de illâhî rahmetin müjdeleyicileridir. Tebliğine memur oldukları semavi kitaplar yağmur yüklü bulutlar gibi kalplerin can suyudur.

59. Andolsun, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Şüphesiz ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum" dedi.

60. Kavminin ileri gelenleri, "Biz seni açıkça bir sapıklık içinde görüyoruz" dediler.

61. (Nûh onlara) şöyle dedi: "Ey kavmim! Bende herhangi bir sapıklık yok. Aksine ben, âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim."

62. "Ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ediyorum ve size nasihat ediyorum. Sizin bilmediğiniz şeyleri de Allah tarafından gelen vahiy ile biliyorum."

63. Sizi uyarması ve sizin de Allah'a karşı gelmekten sakınıp rahmete ulaşmanız için, sizin眼中 bir adam aracılığı ile Rabbinizden size bir zikir (vahiy ve öğüt) gelmesine şaşınız mı?

64. Derken kavmi onu yalanladı. Biz de onu ve gemide onunla beraber bulunanları kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Çünkü onlar (vicdanları hakka kapalı) kör bir kavim idiler.

65. Âd kavmine¹³ de kardeşleri Hûd'u peygamber olarak gönderdik. Onlara, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Allah'a karşı gelmekten sa-

Toprak gibi insanların da iyisi, kötüsü vardır. İyiler verimli toprak gibi, topluma yararlı olurlar. Kötüler ise çorak toprağa benzerler. Topluma faydaları dokunmaz.

13. Âd kavmi muhemelen Yemen'deki Umman ile Hadramut arasındaki Ahkâf adı verilen çöl bölgesinde yaşamış olan eski bir Arap toplumudur. Hûd (a.s), kendilerine peygamber olarak gönderilmiştir. Kur'an'ın 46. sûresi Ahkâf adını taşıır. Ayrıca Fecr sûresi, 89/6-9. ayetlerinde bu topluma atıfta bulunulmuştur. Hz. İsa'dan asırlarca önce ortadan kalkmış olan bu kavim Hz. Peygamber döneminde hafızalarda hâlâ yaşıyordu. Bu ayetten başka Kur'an'ın yirmi üç yerinde çeşitli vesilelerle Âd kavmine atıfta bulunulmuştur. Mesela bakınız: A'râf, 7/74; Tevbe, 9/70; Hûd, 11/50, 59-60; İbrahim, 14/ 9; Hac, 22/42.

kinmaz misiniz?” dedi.

- 66.** Kavminin ileri gelenlerinden inkâr edenler dediler ki: “Şüphesiz, biz seni akıl kırlığı içinde görüyoruz. Biz senin mutlaka yalancılardan biri olduğuna inanıyoruz.”
- 67.** Hûd, şöyle dedi: “Ey kavmim! Bende akıl kırlığı yok. Aksine ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.”
- 68.** “Rabbimin vahyettiklerini size tebliğ ediyorum. Ben sizin için güvenilir bir nasihatçıyorum.”
- 69.** “Sizi uyarması için içinizden bir adam aracılığıyla Rabbinizden size bir zikir (vahy ve öğüt) gelmesine şaşınız mı? Hatırlayın ki, Allah sizi Nûh kavminden sonra onların yerine getirdi ve sizi yaratılış itibarıyle daha güçlü kıldı. Allah’ın niyetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz.”
- 70.** Onlar, “Sen bize tek Allah'a ibadet edelim, atalarımızın ibadet edegeldiklerini bırakalım diye mi geldin? Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi bizi tehdit ettiğin azabı bize getir” dediler.
- 71.** Hûd, “Artık size Rabbinizden bir azap ve öfke inmiştir. Allah’ın, haklarında hiçbir delil indirmediği, yalnızca sizin ve babalarınızın uydurduğu birtakım isimler (düzmece târirler) hakkında mı benimle tartışıyorsunuz? Öyleyse (başınıza geleceği) bekleyin! Ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim!” dedi.
- 72.** Bunun üzerine biz onu ve beraberindekileri tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Âyetlerimizi yalanlayan ve iman etmemiş olanların ise kökünü kestik.
- 73.** Semûd kavmine¹⁴ de kardeşleri Salih'i Peygamber olarak

14. *Suriye ile Hicaz arasında ve Medine'nin kuzeyine düşen Hicr adlı bölgede yaşamış olan eski bir Arap kavmidir. Bu kavim önceleri tevhit inancına sahipti. Sonraları put-*

gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka bir ilâh yoktur. Gerçekten size Rabbinizden (benim peygamber olduğumu gösterecek) açık bir delil geldi. İşte size bir mucize olarak Allah'in şu devesi.. Birakin onu da Allah'in mülkünde yesin, içsin. Sakın ona bir kötülük etmeyin. Yoksa sizi elem dolu bir azap yakalar."

- 74.** "Hatırlayın ki Allah Âd kavminden sonra, sizi onların yerine getirdi ve sizi yeryüzünde yerleştirdi. Yerin ovalarında köşkler kuruyor, dağları oyup evler yapıyorsunuz. Artık Allah'in nimetlerini anın da yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın."
- 75.** Kavminin büyülüklük taslayan ileri gelenleri, küçük görülüp ezilen inanmışlara, "Siz, Salih'in, Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu (sahiden) biliyor musunuz?" dediler. Onlar da, "Biz şüphesiz onunla gönderilene inanırız" dediler.
- 76.** Büyüülüklük taslayanlar, "Şüphesiz biz sizin inandığınız şeyi inkâr edenleriz" dediler.
- 77.** Nihayet deveyi kestiler, Rablerinin emrine karşı geldiler ve "Ey Salih! Sen eğer (dediğin gibi) peygamberlerden isen, haydi bizi tehdit ettiğin azabı getir" dediler.
- 78.** Derken, onları o kuvvetli sarsıntı yakaladı da yurtlarında yüzüstü hareketsiz çöke kaldılar.
- 79.** Artık, Salih onlardan yüz çevirdi ve "Andolsun, ben size Rabbimin vahyettiklerini tebliğ ettim ve size nasihatta bulundum. Fakat siz nasihat edenleri sevmiyorsunuz" dedi.

perest oldular. Hz. Salih kendilerine peygamber olarak gönderilmiştir. Kur'an'ın 15. sûresi Hicr adını taşımaktadır. Bu sûrenin 80. ayetinde Semûd kavminden "Hicr halkı" diye söz edilmektedir. Ayrıca Kur'an'ın 25 yerinde bu kavimden söz edilmekte, onların inkârcılıkları vurgulanmaktadır. Mesela bakınız: Tevbe, 9/70; Hûd, 11/61, 68, 95; İbrahim, 14/9; İsra, 17/59; Hac, 22/42; Furkân, 25/38.

80. Lüt'u da Peygamber olarak gönderdik. Hani o kavmine şöyle demişti: "Sizden önce âlemlerden hiçbir kimsenin yapmadığı çirkin işi mi yapıyorsunuz?"

81. "Hakikaten siz kadınları bırakıp, şehvetle erkeklerle yaklaşıyorsunuz. Hayır, siz haddi aşan bir toplumsunuz."

82. Kavminin cevabı ise sadece, "Çıkarın bunları memleketinizden! Güya onlar kendilerini fazla temiz tutan insanlar!.." demek oldu.

83. Bunun üzerine biz de onu ve karısı dışında aile fertlerini kurtardık. Karısı ise azab içinde kalanlardan oldu.

84. Onların üstüne bir azap yağmuru yağırdık.¹⁵ Bak, suçluların akibeti nasıl oldu.

85. Medyen halkına¹⁶ da kardeşleri Şu'ayb'ı peygamber olarak gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin için O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Rabbinizden size açık bir delil gelmiştir. Artık ölçüyü ve tartıyı tam yapın. İnsanların mallarını eksiltmeyin. Düzene sokulduktan sonra yer yüzünde bozgunculuk etmeyin. İnananlar iseniz bunlar sizin için hayırlıdır."

86. "Bir de, tehdit ederek Allah'in yolundan O'na iman edenleri çevirmek, Allah'in yolunu eğri ve çelişkili göstermek üzere her yol üstüne oturmayan. Hatırlayın ki, siz az (ve güçsüz) idiniz de O sizi çoğalttı. Bakın, bozguncuların sonu nasıl oldu!?"

87. "Eğer içinizden bir kısmı benimle gönderilen gerçege inanmış, bir kısmı da inanmamışsa, artık Allah aramızda hükmü-

15. Hicr süresinin 74. ayetinde de ifade edildiği gibi bu yağmur, taş yağmurusudur.

16. Medyen, Filistin ile Mısır arasında, Sina yarım adasının kuzeyindeki (bugünkü Ürdün ve İsrail'in güneyindeki) dağlık bölgeye verilen addır. Hz. Şuayb zamanında buralarda Arapların Emur soyuna mensup kabileler oturuyordu. Medyen için ayrıca bakınız: Hûd, 11/84, 95; Hac, 22/44; Şuara, 26/176; Sâd, 38/13; Kâf, 50/14.

nü verinceye kadar sabredin. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.”

88. Şu'ayb'in kavminden büyülüksüz taslayan ileri gelenler dediler ki: “Ey Şu'ayb! Andolsun, ya kesinlikle bizim dinimize dönersiniz ya da mutlaka seni ve seninle birlikte inanaları memleketimizden çıkarırız.” Şu'ayb, “İstemesek de mi?” dedi.

89. “Allah, bizi sizin dininizden kurtardıktan sonra eğer ona dönersek mutlaka Allah'a karşı yalan uydurmuş oluruz. Rabbimiz Allah'ın dilemesi olmadıkça, sizin dininize dönmemiz bizim için olacak şey değildir. Rabbimiz her şeyi ilmiyle kuşatmıştır. Biz yalnız Allah'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz! Bize kavmimiz arasında gerçekle hukmet. Çünkü sen hükümedenlerin en hayırlısın.”

90. Şu'ayb'in kavminden inkâr eden ileri gelenler dediler ki: “(Ey ahalî!) Andolsun ki eğer Şu'ayb'a uyarsanız, o takdirde mutlaka siz zarar edenler olursunuz.”

91. Derken, onları o korkunç sarsıntı yakaladı da yurtlarında yüzüstü hareketsiz çöke kaldılar.

92. Şu'ayb'ı yalanlayanlar sanki orada hiç yaşamamışlardı. Şu'ayb'ı yalanlayanlar var ya, asıl ziyana uğrayanlar onlar oldu.

93. (Şu'ayb) onlardan yüz çevirdi ve dedi ki: “Ey kavmim! Andolsun, ben size Rabbimin vahyettiklerini ullaştırdım. Size nasihat de ettim. Şimdi ben, inkârcı bir topluluğa nasıl üzüldürüm?”

94. Biz hiçbir memlekete bir peygamber göndermedik ki (karşı çıkmaktan vazgeçip) yalvarıp yakarsınlar diye ora halkını yoksulluk ve sıkıntıya uğratmış olmayalım.

95. Sonra kötüluğun (sıkıntı ve darlığın) yerine iyiliği (bol-

luk ve genişliği) getirdik. Nihayet çoğaldılar ve (nankörlük edip): "Atalarımız da darlığa uğramış ve bolluğa kavuşmuşlardı" dediler. Biz de, farkında değillerken onları ansızın yakaladık.

- 96.** Eğer, o memleketlerin halkları iman etseler ve Allah'a karşı gelmekten sakınsalardı, elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereketler(in kapılarını) açardık. Fakat onlar yalanladılar, biz de kendilerini işledikleri günahlarından dolayı yakalayıverdik.
- 97.** Memleketlerin halkları geceleyin uyurken kendilerine azabımızın gelmesinden emin mi oldular?
- 98.** Ya da o memleketlerin halkları kuşluk vakti gülüp oynarken kendilerine azabımızın gelmesinden emin mi oldular?
- 99.** Yoksa Allah'ın tuzağından emin mi oldular? Ziyana uğrayan kavimden başkası Allah'ın tuzağından emin olamaz.¹⁷
- 100.** Önceki sahiplerinden sonra yeryüzüne varis olanlara şu gerçek apaçık belli olmadı mı ki, biz dileseydik onları da (öncekiler gibi) günahları yüzünden cezalandırırdık. Biz onların kalplerini mühürleriz de onlar hakkı işitmeyezler.
- 101.** İşte memleketler! Onların haberlerinden bir kısmını sana anlatıyoruz. Andolsun, peygamberleri onlara apaçık deliller getirmiştir. Fakat onlar daha önce yalanladıklarına inanacak değillerdi. Allah, kâfirlerin kalplerini işte böyle mühürler.
- 102.** Biz onların çoğunda, sözünde durma diye bir şey bulmadık. Ama gerçekten onların çoklarını yoldan çıkışmış kimse-ler bulduk.
- 103.** Sonra onların ardından Müsâ'yı, apaçık mucizelerimizle Firavun'a ve onun ileri gelen adamlarına peygamber olarak

17. "Allah'ın tuzağı" ifadesi mecazi olup, "inkârcılara mühlet verip, sonra onları ansızın yakalaması", "inkârcıların inkârlarına karşılık vermesi" gibi anlamlar ifade eder.

gönderdik de onları (mucizeleri) inkâr ettiler. Bak, bozgunuların sonu nasıl oldu.

104. Mûsâ dedi ki: “Ey Firavun! Şüphesiz ki ben âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.”

105. Bana, Allah'a karşı sadece gerçeği söylemem yaraşır. Ben size Rabbinizden açık bir delil (mucize) getirdim. Artık İsrailoğullarını benimle gönder.¹⁸

106. Firavun, “Eğer açık bir delil getirdiysen haydi göster onu bakalım, şayet doğru söyleyenlerden isen” dedi.

107. Bunun üzerine Mûsâ, asasını yere attı. Bir de ne görsünler, apaçık bir ejderha.

108. Elini (koynundan) çıkardı. Bir de ne görsünler o, bakanlar için, bembeğaz olmuş.¹⁹

109. Firavun'un kavminden ileri gelenler, dediler ki: “Şüphesiz bu adam usta bir sihirbazdır.”

110. “Sizi yerinizden çıkarmak istiyor.” Firavun, ileri gelenlere, “Öyle ise siz ne düşünüyorsunuz?” dedi.²⁰

111. Onlar şöyle dediler: “Mûsâ'yi ve kardeşini (bir süre) beklet (haklarında bir işlem yapma) ve şehirlere toplayıcılar yolla.”

112. “Bütün usta sihirbazları (topluyip) sana getirsinler.”

113. Sihirbazlar Firavun'a geldiler. “Galip gelenler biz olursak mutlaka bize bir mükâfat vardır, değil mi?” dediler.

114. Firavun, “Evet. Üstelik siz (ücretle de kalmayacaksınız) mutlaka benim en yakınlarımдан olacaksınız” dedi.

115. (Sihirbazlar), “Ey Mûsâ! Ya önce sen at, ya da önce atanlar biz olalım” dediler.

18. Firavun, İsrailoğullarını vatanlarından uzaklaştırmış, onları en zor işlerde köle olarak çalıştırıyordu.

19. Hz. Mûsâ'nın bu mucizesi için bakınız: Kasas sûresi, âyet, 32; Şu'arâ sûresi, âyet, 33.

20. Hz. Mûsâ'nın, Firavun ve sihirbazlarla aralarında geçen bu olay için ayrıca bakınız: Tâ-Hâ sûresi, âyet, 60-63; Şu'arâ sûresi, âyet, 43-44.

116. (Mûsâ), "Siz atın" dedi. Bunun üzerine onlar (ellerindekini) atınca insanların gözlerini büyülediler ve onlara korku saldılar. Büyük bir sihir yaptılar.

117. Biz de Mûsâ'ya, "Elindeki değneğini at" diye vahyettik. Bir de ne görsünler o, onların uydurduklarını yakalayıp yutuyor.

118. Böylece hak yerini buldu ve onların yapmış oldukları şeylerin hepsi boşça çıktı.

119. Artık orada yenilmişler ve küçük düşmüşlerdi.

120. Sihirbazlar ise secdeye kapandılar.

121. "Âlemlerin Rabbine iman ettik" dediler.

122. "Mûsâ ve Hârûn'un Rabbine."

123. Firavun, "Ben size izin vermeden ona iman ettiniz ha!" dedi.
"Şüphesiz bu halkın oradan çökmek için şehirde kurduğunuz bir tuzaktır. Göreceksiniz!"

124. "Mutlaka sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim, sonra da (ibret olsun diye) sizin tümünüüz elbette asacağım."

125. Dediler ki: "Biz mutlaka Rabbimize doneceğiz."

126. "Sen sîrf, Rabbimizin âyetleri bize geldiğinde iman ettiğimiz için bize hînc duyuyorsun. Ey Rabbimiz! Üzerimize sabır yağıdır ve müslüman olarak bizim canımızı al."

127. Firavun'un kavminden ileri gelenler dediler ki: "Sen (sihirbazları cezalandırıcasın da) Mûsâ'yı ve kavmini, bu ülkede fesat çıkarın, seni ve ilâhalarını terk etsinler diye bırakacak mısın?" Firavun, "Biz onların oğullarını öldüreceğiz, kadınlarını sağ bırakacağız. Biz onların üzerinde ezici bir güç sahibiz?" dedi.

128. Mûsâ, kavmine, "Allah'tan yardım isteyin ve sabredin. Şüphesiz yeryüzü Allah'ındır. Ona, kullarından dilediğini mirasçı kılar. Sonuç Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır" dedi.

129. Dediler ki: "Sen bize gelmeden önce de bize işkence edildi, geldikten sonra da." Mûsâ, "Umulur ki, Rabbiniz düşmanınızı helâk edecek ve sizi bu yerde (Mısır'da) egemen kılıp, nasıl davranışınıza bakacaktır" dedi.

130. Andolsun biz, Firavun ailesini, öögüt alsınlar diye yıllarca süren kıtlık ve ürün eksikliği ile cezalandırdık.

131. Fakat onlara iyilik geldiği zaman, "Bu bizimdir, (biz çalışıp kazandık)" derler. Eğer başlarına bir kötülük gelirse, Mûsâ ve beraberindekilerin uğursuzluğuna yorarlardı. İyi bilin ki, onların uğursuzluk sebebi ancak Allah katında (yazılı)dır. Fakat çokları bilmezler.

132. Dediler ki: "Bizi büyülemek için her ne getirirsen getir, biz sana inanacak değiliz."

133. Biz de, her biri ayrı ayrı birer mucize olmak üzere başlarına tufan, çekirge, ürün güvesi (haşarat), kurbağalar ve kan gönderdik. (Hiçbirinden ders almadılar.) Büyüklük tasladılar ve suçu bir kavim oldular.

134. Üzerlerine azap çökünce, "Ey Mûsâ! Rabbinin sana verdiği söz uyarınca bizim için dua et. Eğer azabı üzerimizden kaldırırsan, mutlaka sana inanacağız ve İsrailoğullarını seninle birlikte elbette göndereceğiz" dediler.

135. Fakat erişecekleri bir süreye kadar biz azabı üzerlerinden kaldırınca hemen yeminlerini bozarlar.

136. Bu yüzden onlardan intikam aldık. Âyetlerimizi yalanlamaları ve onları umursamamaları sebebiyle kendilerini denizde boğduk.

137. Hor görüüp ezilmekte olan kavmi (İsrailoğullarını), toprağına bolluk ve bereket verdigimiz yerin doğu ve batı taraflarına mirasçı kıldık. Rabbinin İsrailoğullarına verdiği gü-

zel söz, onların sabretmeleri karşılığında gerçekleşti.²¹ Firavun ve kavminin yaptıklarını ve (özenle kurup) yükselttiklerini yerle bir ettik.

138. İsrailoğullarını denizden geçirdik. Derken, kendilerine ait putlara tapan bir kavme rastladılar. İsrailoğulları, "Ey Mûsâ! Onların kendilerine ait ilâhları (putları) olduğu gibi sen de bize ait bir ilâh yapsana" dediler. Mûsa şöyle dedi: "Şüphesiz siz cahillik eden bir kavimsiniz."

139. Şüphesiz bunların (din diye) içinde bulundukları şey yok olmaya mahkûmdur. Yapmakta oldukları hepsi batıldı.

140. "Sizi âlemlere üstün kılmış iken, Allah'tan başka ilâh mi araştırayım size?"

141. Hani sizi Firavun ailesinden kurtarmıştık. Onlar size en kötü işkenceyi uyguluyorlardı. Öğullarınızı öldürüyor, kadınlarınızı sağ bırakıyorlardı. Bunda size Rabbiniz tarafından büyük bir imtihanvardı.

142. Mûsâ'ya otuz süre belirledik, buna on (gece) daha katıldı. Böylece Rabbinin belirlediği vakit kırk geceye tamamlandı. Mûsâ, kardeşi Hârûn'a, "Kavmim arasında benim yerime geç ve yapıcı ol. Sakın bozguncuların yoluna uyma" dedi.²²

143. Mûsâ, belirlediğimiz yere (Tûr'a) gelip Rabbi de ona konuşunca, "Rabbim! Bana (kendini) göster, sana bakayım" dedi. Allah da, "Beni (dünyada) katiyen göremezsin. Fakat (su) dağa bak, eğer o yerinde durursa sen de beni görebilir-

21. Daha önce Misirli yerli halkın egemenliğinde bulunan Misir ve Şam'ın verimli doğu ve batı taraflarına, ezilen İsrail halkı yerleşmiş, bu surenin 128. ve 129. ayetlerindeki vaad gerçekleşmiştir.
22. Hz. Mûsâ'nın kavmi, "Ey Mûsâ! Allah'ı apaçık görmedikçe sana inanmayacağız" demişlerdi. (Bakınız: Bakara süresi, ayet, 55) Bu ayetin son cümlesi, onlara da bir cevap niteligidir.

sin.” dedi. Rabbi, dağa tecelli edince²³ onu darmadağın edi-verdi. Mûsâ da bayın düştü. Ayılınca, “Seni eksikliklerden uzak tutarım Allah’ım! Sana tövbe ettim. Ben inananların ilkiyim” dedi.

144. (Allah) “Ey Mûsâ! Vahiyyerim ve konuşmamla seni insanlar üzerine seçkin kıldım. Öyleyse sana verdiğim al ve şükredenlerden ol” dedi.

145. Mûsâ için, Tevrat levhalarında her şeye dair bir öğüt ve her şeyin bir açıklamasını yazdık ve ona şöyle dedik: “Şimdi onları kuvvetle tut, kavmine de emret. Onları en güzeliyle alsınlar (uygulasınlar). Yakında size fasıkların yurdunu göstereceğim.”

146. Yeryüzünde haksız yere büyülüklük taslayanları âyetlerimden uzaklaştıracağım. (Onlar) her âyeti görseler de ona iman etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Ama sapılık yolunu görseler onu (hemen) yol edinirler. Bu, onların, âyetlerimizi yalanlamaları ve onlardan hep gafil olmaları sebebiyelerdir.

147. Âyetlerimizi ve ahirete kavuşmayı yalanlayanların amelleri boşça çıkmıştır. Onlar ancak yapmakta olduklarının cezasını çekerler.

148. Mûsâ'nın kavmi onun (Tur'a gitmesinin) ardından, ziynet eşyalarından, böğürmesi olan bir buzağı heykeli (yaparak ilâh) edindiler. Onun kendileriyle konuşmadığını ve onlara hiçbir yol göstermediğini gormedi mi? (Böyle iken) onu (ilâh) edindiler de zalim kimseler oldular.

149. İsrailoğulları (yaptıklarına) pişman olup, gerçekten sapmış olduklarını görünce, “Eğer Rabbimiz bize acımadı ve bizi ba-

23. Allah'ın dağa tecelli, O'nun kudret ve yüceliğinin izlerinin dağ üzerinde açığa çıkması demektir.

ğışlamazsa, mutlaka ziyana uğrayanlardan oluruz” dediler.

150. Mûsâ, kavmine kızgın ve üzgün olarak döndüğünde, “Benden sonra arkamdan ne kötü işler yaptınız! Rabbinizin emrini beklemeyip acele mi ettiniz?” dedi. (Öfkesinden) levhaları attı ve kardeşinin saçından tuttu, onu kendine doğru çekmeye başladı. (Kardeşi) “Ey anam oğlu” dedi, “Kavim beni güçsüz buldu. Az kalsın beni öldürülerdi. Sen de bana böyle davranışarak düşmanları sevindirme. Beni o zalimler topluluğu ile bir tutma.”

151. (Mûsâ), “Ey Rabbim! Beni ve kardeşim bağışla. Bizi kendi rahmetine sok. Sen, merhametlilerin en merhametlisisin” dedi.

152. Buzağıyı ilâh edinenlere mutlaka (ahirette) Rablerinden bir gazab, dünya hayatında ise bir zillet erişecektir. İşte biz iftiracıları böyle cezalandırız.

153. Kötülükleri işleyip de sonra ardından tövbe edenler ile iman(larında sebat) edenlere gelince şüphe yok ki, Rabbin ondan (tövbeden) sonra elbette çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

154. Mûsâ'nın öfkesi dinince (attığı) levhaları aldı. Onların yazısında Rableri için korku duyanlara bir hidayet ve bir rahmet vardi.

155. Mûsâ, kavminden, belirlediğimiz yere gitmek için yetmiş adam seçti. Onları sarsıntı yakalayınca (bayıldılar). Mûsâ, “Ey Rabbim! Dileseydin onları da beni de bundan önce helâk ederdin. Şimdi içimizden birtakım beyinsizlerin işledikleri günah sebebiyle bizi helâk mı edeceksin? Bu, sîrf senin bir imtihanındır. Onunla dileğin kimseyi saptırırsın, dileğini de doğruya iletirsün. Sen, bizim velimizsin. Artık bizi bağışla ve bize acı. Sen, bağışlayanların en hayırlısın”

dedi.

156. “Bizim için bu dünyada da bir iyilik yaz, ahirette de. Çünkü biz sana varan doğru yola yöneldik.” Allah, şöyle dedi: “Azbım var ya, dileğim kimseyi ona uğratırırm. Rahmetim ise her şeyi kapsamıştır. Onu, bana karşı gelmekten sakınanlara, zekâti verenlere ve âyetlerimize inananlara yazacağım.”

157. Onlar, yanlarındaki Tevrat’ta ve İncil’de yazılı buldukları Resûle, o ümmî²⁴ peygambere uyan kimselerdir. O, onlara iyiliği emreder, onları kötülükten alıkoyar. Onlara iyi ve temiz şeyleri helâl, kötü ve pis şeyleri haram kılar. Üzerlerindeki ağır yükleri ve zincirleri kaldırır.²⁵ Ona iman edenler, ona saygı gösterenler, ona yardım edenler ve ona indirilen nura (Kur'an'a) uyanlar var ya, işte onlar kurtuluşa erenlerdir.

158. (Ey Muhammed!) De ki: “Ey insanlar! Şüphesiz ben, yer ve göklerin hükümlanlığı kendisine ait olan Allah’ın hepинize gönderdiği peygamberiyim. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, diriltir ve öldürür. O hâlde Allah'a, bir de O'na ve sözlerine inanan Resulüne, o ümmî peygambere iman edin ve ona uygun ki doğru yolu bulasınız.”

159. Mûsâ'nın kavminden (insanları) hak ile doğru yola iletен ve onunla adaletli davranışlarla topluluk da vardi.

160. Biz onları on iki kabile hâlinde topluluklara ayırdık. (Tîh sahrasında susuzluktan sıkılan) kavmi Mûsâ'dan su istediginde biz ona, “Asâni taşa vur” diye vahyettik. (Vurunca)

24. “Ümmî”, okuma yazma bilmeyen insan demektir. Ancak okuma yazma bilmeyen her insan bilgisiz olmayacağı için, “ümmî”, cahil demek değildir. Nitekim, okuma yazma bilmeyen Hz. Peygamber, vahiy yoluya aldığı bilgilerin yanında, geniş çapta dünyevi tecrübe ve bilgilere sahip bulunuyordu.

25. Ayetteki “ağır yük” ve “zincir” ifadeleri, mecazi olup, “ağır mükellefiyetler”, “ağır teklipler” anımlarını ifade eder.

taştan on iki pınar fışkırdı. Herkes (kendi) su içeceğü yeri bildi. Üzerlerine bulutu da gölgelik yaptıktı ve onlara kudret helvası ve bildircin indirdik. "Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin iyi ve temiz olanlarından yiycin" (dedik). Onlar bize zulmetmediler, fakat kendi nefislerine zulmediyorlardı.

161. O zaman onlara denilmişti ki: "Şu memlekete²⁶ yerleşin. Orada dilediğiniz gibi yiycin ve 'Hitta (Ya Rabbi, bizi affet)' deyin. Kentin kapısından eğilerek tevazu ile girin ki biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara daha da fazlasını vereceğiz."

162. Onlardan zulmedenler hemen sözü, kendilerine söylenenden başka şekle soktular. Biz de zulmetmelerine karşılık üzerlerine gökten bir azab gönderdik.²⁷

163. (Ey Muhammed!) Onlara, deniz kıyısında bulunan kent halkınin²⁸ durumunu sor. Hani onlar Cumartesi (yasağı) konusunda haddi aşıyorlardı. Zira tatil yaptıkları Cumartesi günü balıklar onlara akın akın geliyor, tatil yapmadıkları (diğer) günlerde ise gelmiyorlardı. İşte onları yoldan çıkmaları sebebiyle böyle imtihan ediyorduk.²⁹

164. Hani onlardan bir topluluk demişti ki: "Siz, Allah'ın helâk edeceği veya şiddetli bir azaba uğratacağı bir kavme ne diye (boş yere) öğüt veriyorsunuz?" Onlar da, "Rabbimize bir

26. Adı geçen memleketin Kudüs veya Eriha olduğu rivayet edilmiştir.

27. Bakara süresinin 58 ve 59. ayetlerinde de zikredildiği üzere, söylemeleri istenen "hitta (ya Rabbi, bizi affet)" ifadesini, tefsir kaynaklarının belirttiği gibi, bugday anlamına gelen "hinta"ya çevirerek güya alay etmişlerdir.

28. Ayette sözü edilen bu kent, Ürdün'ün Akabe limanına yakın "Eyle" kasabası olabilir.

29. Allah Teâlâ, İsrailoğullarının cumartesi (sebt) günü dünyevi işlerden ve dolayısıyla balık avından sakınmalarını ve o günü ibadete ayırip tatil yapmalarını emretmiştir. Balıklar cumartesi günleri akın akın sahile geliyor, diğer günler o derece gelmiyorlardı. Bu, bir imtihandır. İsrailoğulları, bu yasağı ihlal ederek cumartesi günleri de balık avlamaya başladılar. Ayette anlatılan olay budur.

mazeret beyan etmek için, bir de belki Allah'a karşı gelmekten sakınırlar diye (ögüt veriyoruz)" demişlerdi.

165. Onlar kendilerine hatırlatılanı unutunca, biz de kötülükten alikoymaya çalışanları kurtardık. Zulmedenleri yoldan çıkmaları sebebiyle, şiddetli bir azapla yakaladık.

166. Yasaklandıkları şeylerden vazgeçmeye yanaşmayınca da onlara "aşağılık maymunlar olun" dedik.³⁰

167. Hani Rabbin, elbette kiyamet gününe kadar onlara azabın en kötüsünü tattıracak kimseleri göndereceğini bildirmiştir. Şüphesiz Rabbin, elbette cezayı çabuk verendir. Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

168. Biz onları yeryüzünde parça parça topluluklara ayırdık. Onlardan iyi kimseler vardır. İçlerinden öyle olmayanları da vardır. Belki dönüş yaparlar diye de onları güzellikler ve kötülükler ile sınadık.

169. Derken, onların ardından yerlerine Kitab'a (Tevrat'a) varis olan (kötü) bir nesil geldi. Şu geçici dünyanın degersiz malını alır ve "(nasıl olsa) biz bağışlanacağız" derlerdi. Kendilerine benzeri bir mal gelse onu da alırlar. Allah hakkında, gerçek dışında bir şey söylemeyeceklerine dair onlardan Kitap'ta söz alınmamış mıydı? Onun içindekileri okumamışlar mıydı? Hâlbuki, Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için ahiret yurdu daha hayırlıdır. Hiç düşünmüyor musunuz?

170. Kitab'a sımsıkı sarılanlara ve namazı dosdoğru kıلانlara gelince, şüphesiz biz, iyiliğe çalışan (erdemli) kimselerin

30. Ayette sözü edilen topluluğun maymun olmaları konusunda iki farklı görüş bulunmaktadır. Bir görüşe göre onlar gerçekten maymuna dönüştürülerek cezalandırılmışlardır. Diğer görüşe göre ayette kast edilen maymuna dönüşmek değil, maymunlaşmaktadır. Buna göre anlam, sözü edilen insanlar "maymun gibi aşağılık kimseler" olmuşlardır.

mükâfatını zayı etmeyiz.

171. Hani dağı sanki bir gölgelikmiş gibi onların üstüne kaldırılmışık da üzerlerine düşecek sanmışlardı. (Onlara:) "Size verdığımız Kitab'a sımsıkı sarılın ve onun içindekileri hatırlayın ki, Allah'a karşı gelmekten sakınasınız" demişti.

172. Hani Rabbin (ezelde) Âdemogullarının sulplerinden zürriyetlerini almış, onları kendilerine karşı şahit tutarak, "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" demişti. Onlar da, "Evet, şahit olduk (ki Rabbimizsin)" demişlerdi. Böyle yapmamız kıymet günü, "Biz bundan habersizdik" dememeniz içindir.

173. Yahut, "Bizden önce babalarımız Allah'a ortak koşmuşlardır. Biz onlardan sonra gelen bir nesiliz. Şimdi batılcılar işlediği yüzünden bizi helâk mı edecekse?" dememeniz içindir.

174. Hakka dönsünler diye işte âyetleri böylece ayrı ayrı açıklıyoruz.

175. Kendisine âyetlerimizi verdığımız hâlde, onlardan sıyrılıp da şeytanın kendisini peşine taktığı, bu yüzden de azgınlarından olan kimsenin haberini onlara anlat.

176. Dileseydik o âyetlerle onu elbette yüceltirdik. Fakat o, dünyaya saplanıp kaldı da kendi heva ve hevesine uydu. Onun durumu köpeğin durumu gibidir: Üzerine varsan da dilini sarkıtıp solur; kendi hâline bırakın da dilini sarkıtıp solur. İşte bu, âyetlerimizi yalanlayan toplumun durumudur. Şimdi onlara bu olayları anlat ki düşününler.

177. Âyetlerimizi yalan sayan ve ancak kendilerine zulmeden bir kavmin durumu ne kötüdür!

178. Allah, kimi doğru yola iletirse, odur doğru yolu bulan. Kimleri de saptırırsa, işte onlar, ziyana uğrayanların ta kendileridir.

179. Andolsun biz, cinler ve insanlardan, kalpleri olup da bunlar-

la anlamayan, gözleri olup da bunlarla görmeyen, kulakları olup da bunlarla işitmeyen birçoklarını cehennem için var etti. İşte bunlar hayvanlar gibi, hatta daha da aşağıdadırlar. İşte bunlar gafillerin ta kendileridir.³¹

180. En güzel isimler Allah'ındır. O'na o güzel isimleriyle dua edin ve O'nun isimleri hakkında gerçeği çarpitaları bırakın. Onlar yaptıklarının cezasına çarptırılacaklardır.

181. Yarattıklarımızdan, hakka sarılarak doğru yolu gösteren ve hak ile adaleti gerçekleştiren bir topluluk vardır.

182. Âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, biz onları bilemeyecekleri bir yerden yavaş yavaş felakete götürüreceğiz.

183. Ben onlara mühlet veririm. Şüphesiz benim tuzağım çetindir.³²

184. Onlar düşünmediler mi ki (çok iyi tanıdıkları, kendileriyle iç içe yaşamış olan) arkadaşlarında (Peygamber'de) delilikten eser yoktur. O, ancak apaçık bir uyarıcıdır.

185. Onlar göklerdeki ve yerdeki sınırsız hükümlilik ve nizama³³, Allah'ın yarattığı her şeye, ecellerinin yaklaşmış olabileceği hiç bakmadılar mı? Peki, bundan sonra artık hangi söze inanacaklar?

186. Allah, kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletceek kimse yoktur. Allah, onları azgınlıklarını içinde bırakır, bocalayıp dururlar.

187. Sana kiyametin ne zaman kopacağını soruyorlar. De ki: “Onun bilgisi ancak Rabbimin katındadır. Onu vaktinde ancak O (Allah) ortaya çıkaracaktır. O göklere de, yere de ağr

31. Âyette sözü edilen kimseler, kendilerine verilen bu yetenekleri kötü kullandıkları için, cehennemlik olmuşlardır. Allah, bunların böyle davranışlarını ezelde bildiği için, onları “cehennemlikler” olarak belirlemiştir.

32. Buradaki “tuzak” kelimesi için bu sûrenin 99. âyetinin dipnotuna bakınız.

33. Bakınız: En'âm sûresi, 75. âyet ve ilgili dipnot.

basmıştır. O, size ancak ansızın gelecektir.” Sanki senin ondan haberin varmış gibi sana soruyorlar. De ki: “Onun bilgisi sadece Allah katındadır. Fakat insanların çoğu bilmeyler.”

188. De ki: “Allah dilemedikçe ben kendime bir zarar verme ve bir fayda sağlama gücüne sahip değilim. Eğer ben gaybı biliyorum olsaydım, daha çok hayır elde etmek isterdim ve bana kötülük dokunmazdı. Ben inanan bir kavim için sadece bir uyarıcı ve bir müjdeciyim.”

189. Allah, sizi bir tek nefisten yaratan ve kendisi ile huzur bulsun diye eşini de ondan³⁴ var edendir. (İnsan) eşiley birleşince eşi hafif bir yük yüklenir (gebe kalır) ve (bir müddet) onu taşır. Gebeliği ağırlaşınca her ikisi de Rableri Allah'a, “Eğer bize iyi ve sağlıklı bir çocuk verirsen, elbette şükredenlerden olacağınız” diye dua ederler.³⁵

190. Fakat Allah onlara iyi ve sağlıklı bir çocuk verince de, Allah'ın kendilerine verdiği çocuk konusunda O'na ortaklar koşarlar. Allah, onların ortak koştukları seylerden yücedir.

191. Hiçbir şeyi yaratamayan, kendileri yaratılan şeyleri Allah'a ortak mı koşuyorlar?

192. Hâlbuki onlar (edindikleri ilâhlar) ne onlara yardım edebilirler, ne de kendilerine yardım edebilirler.

193. Onları doğru yola çağırısanız size uymazlar. Onları çağırısanız da, sussanız da sizin için birdir (sonuç alamazsınız).

194. Allah'ı bırakıp tapındıklarınızın hepsi sizin gibi (yaratılmış) kullardır. Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi hemen onla-

34. Buradaki “ondan” ifadesi, “onun türünden” şeklinde de anlaşılabilir.

35. Âyette yer alan “bir tek nefisten yarattı” ifadesi, yaratılan eşin, fiziki olarak o nefisten yaratıldığını değil, “nefis” (insan) ile eşinin aynı cinsle, insan cinsine mensup olarak yaratıldığını ifade etmektedir. Yani insan cinsinin erkek türü olan Âdem'e, yine insan cinsinden, kadın türünde bir eş yaratılmıştır.

rı çağırın da size cevap versinler (duanıza icabet etsinler).

195. Onların yürüyecek ayakları mı var? Yahut tutacak elleri mi var? Veya görecek gözleri mi var, ya da işitecek kulakları mı var? De ki: "Haydi, çağırın ortaklarınızı, sonra bana tuzak kurun da bana göz açtırmayın bakalım!"

196. Çünkü benim velim, Kitab'ı (Kur'an'ı) indiren Allah'tır. O, bütün salihlere velilik eder.

197. Allah'tan başkaaptıklarınızın ise size yardım etmeye gücü yetmez. Onlar kendilerine de yardım edemezler.

198. Eğer onları, doğru yola çağırırsanız işitmezler. Sen onların sana baktıklarını görürsün, hâlbuki onlar görmezler.

199. Sen af yolunu tut, iyiliği emret, cahillerden yüz çevir.

200. Eğer şeytandan bir kuşkurtma seni dürterse, hemen Allah'a sığın. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

201. Şüphe yok ki Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, kendilerine şeytandan bir vesvese dokunduğu zaman iyice düşünürler (derhal Allah'ı hatırlarlar da) sonra hemen gözlerini açarlar.

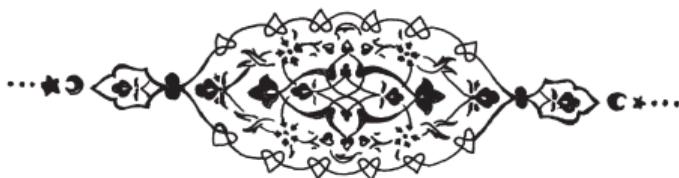
202. Şeytanlara kardeş olanlara gelince, şeytanlar onları azgınlığın içine çekerler, sonra da bundan hiç geri durmazlar.

203. (Ey Muhammed!) Onlara (istedikleri) bir âyet getirmediğin zaman (alay ederek) derler ki: "Onu (da) bir yerlerden derleyip toplasaydın ya." De ki: "Ben ancak Rabbimden bana vahyedilene uymaktayım. Bu (Kur'an âyetleri), Rabbinizden gelen basiretlerdir (Gönül gözlerini aydınlatan nurlardır). İman edecek bir topluluk için bir hidayet kaynağı ve bir rahmettir."

204. Kur'an okunduğu zaman ona kulak verip dinleyin ve susun ki size merhamet edilsin.

205. Rabbini, içinden yalvararak ve korkarak, yüksek olmayan bir sesle sabah-akşam zikret ve gafillerden olma.

206. Şüphesiz Rabbin katındaki (melek)ler O'na ibadet etmekten büyüklenmezler. O'nu tespih ederler ve yalnız O'na secede ederler.³⁶

36. Bu âyet, Kur'an'daki on dört secede âyetinden biridir. Bunlardan birini okuyan, ya da dinleyen kimsenin secede yapması vaciptir. Bu secdeye "tilavet secdesi" denir. Tilavet secdesi şöyle yapılır: Abdestli ve kibleye yönelik olarak tekbir getirilip secdeye varılır. Üç defa "Sübhanâ Rabbiye'l-a'lâ" denilerek secededen kalkılır. Bu secdeye, ayakta iken veya otururken varılabilirse de, ayakta iken gidilmesi daha uygundur.

8

ENFÂL SÜRESİ

Medine döneminde hicretin ikinci yılında Bedir savaşından sonra inmiştir. 75 ayettir. Süre, adını ilk ayetteki “el-Enfâl” kelimesinden almıştır. “Enfâl”, savaş ganimetleri demektir.

Sürede başlıca, savaş, özellikle Bedir savaşı sonrası elde edilen ganimetlerle, bunların kilmingtone ve nasıl pay edileceği konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. (Ey Muhammed!) Sana ganimetler hakkında soruyorlar. De ki: “Ganimetler, Allah'a ve Resûlüne aittir. O hâlde, eğer mü'minler iseniz Allah'a karşı gelmekten sakının, aranızı düzeltin, Allah ve Rasûlüne itaat edin.”
2. Mü'minler ancak o kimselerdir ki; Allah anıldığı zaman kalpleri ürperir. O'nun âyetleri kendilerine okunduğu zaman (bu) onların imanlarını artırır. Onlar sadece Rablerine tevekkül ederler.¹
3. Onlar namazı dosdoğru kılan, kendilerine rizik olarak verdigimiz şeylerden Allah yolunda harcayan kimselerdir.
4. İşte onlar gerçekten mü'minlerdir. Onlara, Rablerini katında yüksek mertebeler, bağışlanma ve cömertçe verilmiş rizik vardır.
5. Nasıl ki, Rabbin seni hak uğruna (savaşmak üzere) evinden çıkarmıştı. Mü'minlerden bir grup ise bu konuda kesinlikle isteksizlerdi.
6. Gerçek apaçık ortaya çıktıktan sonra, sanki göz göre

1. Tevekkül, tüm tedbirleri alıp, gerekenleri yaptıktan sonra, işin sonucunu Allah'a bırakarak ona güvenmek demektir.

ölüme sürülüyorlar gibi seninle o konuda tartışıyordular.

7. Hani Allah size iki taifeden birini, o sizindir diye va'dediyordu. Siz de gücsüz olanın sizin olmasını istiyordunuz. Oysa Allah, sözleriyle hakkı meydana çıkarmak ve kâfirlerin ardını kesmek istiyordu.²
8. Bu, suçlular hoşlanmasa da Allah'ın hakkı ortaya çıkarması ve batılı ortadan kaldırması içindi.
9. Hani Rabbinizden yardım istiyor, yalvarıydunuz. O da, "Ben size ard arda bin melekle yardım ediyorum" diye cevap vermişti.³
10. Allah bunu, sadece bir müjde olsun ve onunla kalpleriniz yataşsin diye yapmıştı. Yoksa yardım ancak Allah katındandır. Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
11. Hani (Allah) kendi tarafından bir güvenlik olarak sizi hafif bir uykuya daldırıyor; sizi temizlemek, sizden şeytanın vesvesesini gidermek, kalplerinizi pekiştirmek ve ayaklarınızı sağlam bastırmak için üzerinize gökten yağmur yağdıriyordu.
12. Hani Rabbin melek'lere, "Ben sizinle beraberim. İman edenlere sebat verin. Ben kâfirlerin kalplerine korku salacağım. Şimdi vurun boyunlarının üstüne. Vurun, onların bütün parmaklarına" diye vahyediyordu.
13. Bu, onların Allah'a ve Resûlüne karşı gelmelerindendir. Her kim de Allah'a ve Resûlüne karşı gelirse bilsin ki Allah'ın ce

2. Âyette sözü edilen iki tâife, Kureyş müşriklerinin Mekke'ye gitmekte olan silâhsız ticaret kervanı ile, Mekke'den Bedîr'e doğru hareket etmiş olan Kureyş ordusudur. Müslümanlar, orduya savaşmak yerine, kervanı basarak ganimet elde etmek istemişlerdi.
3. Burada Allah'ın yardımını bin melek aracılığı ile gerçekleştirmiştir. Yoksa Allah Teâlâ dileseydi, tek bir melekle ya da aracısız olarak doğrudan doğruya yardım ederdi.

zası şiddetlidir.

14. İşte şimdi siz tadın onu! Kâfirlere bir de cehennem azabı vardır.

15. Ey iman edenler. Savaş döneminde iken kâfirlerle karşılaşınız zaman sakın onlara arkanızı dönmemeyin (savaştan kaçmayın).

16. -Savaş taktiği olarak düşmanı vurmak için çekilme, ya da diğer bir birliğe katılmak durumu hariç- böyle bir günde her kim onlara arkasını dönerse mutlaka o, Allah'ın gazabına uğramış olur. Onun varacağı yer de cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir orası!

17. (Savaşta) onları siz öldürmediniz, fakat Allah onları öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı. Mü'minleri, tarafından güzel bir imtihanla denemek için Allah öyle yaptı.⁴ Şüphesiz Allah hakkıyla iştedir, hakkıyla bilendir.

18. İşte durum bu: (Allah, mü'minleri güzel bir şekilde dener). Bir de Allah, kâfirlerin tuzağını zayıf düşürendir.

19. (Ey inkârcılar!) Eğer fetih⁵ istiyorsanız işte size fetih geldi. Eğer (peygambere karşı gelmekten) vazgeçerseniz, bu sizin için daha hayırlı olur. Eğer dönerseniz biz de döneriz. Çok olsa bile topluluğunu size hiç fayda vermez. Çünkü Allah mü'minlerle beraberdir.

20. Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne itaat edin ve (Kur'an'ı)

4. Bedir savaşında teke tek vrouşmalardan sonra Hz. Peygamber hûcum emri vereceği anda Cibrîl'in talimatı üzerine yerden bir avuç toprak alıp Kureyş ordusunun üzerine doğru fırlattı ve "yüzleri kavrulsun" buyurdu. Müşrikler gözlerine giren tozları gidermekle meşgul iken Hz. Peygamber orduya hûcum emri verdi. Savaş bilinen zaferle sonaçlandı.

5. Müşrikler savaşa çıkmadan önce Kâ'be'nin örtüsüne yapışıp, "Ey Allah'ım! Bu savaşta iki toplumdan doğru yolda olana yardım et, fetih nasip et" diye dua etmişlerdi.

dinlediğiniz hâlde ondan yüz çevirmeyin.

21. (Kur'an'ı) işitmedikleri hâlde, "isittik" diyenler gibi de olmayın.⁶

22. Şüphesiz, yeryüzünde yürüyen canlıların Allah katında en kötüsü, akıllarını kullanmayan (gerceği görmeyen) sağırlar, dilsizlerdir.

23. Allah, onlarda bir hayır (hakka yönelik) olduğunu bilseymişti, elbette onlara iştittirirdi. Onlara iştittirseydi dahi mutlaka yine yüz çevirerek dönüp giderlerdi.

24. Ey iman edenler! Size hayat verecek şeylere sizi çağrırdığı zaman, Allah'ın ve Resülü'nün çağrısına uygun ve bilin ki Allah, kişi ile kalbi arasına girer. Yine bilin ki, O'nun huzurunda toplanacaksınız.

25. Sadece içinizden zulmedenlere erişmekle kalmayacak olan bir azaptan sakının ve bilin ki Allah, azabı çetin olandır.⁷

26. O vakti hatırlayın ki siz yeryüzünde güçsüz ve zayıf idiniz. İnsanların sizi kapıp götürmesinden korkuyordunuz.⁸ Derken Allah sizi barındırdı, yardımıyla destekledi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı ki şükredesiniz.

27. Ey iman edenler! Allah'a ve Peygamber'e hainlik etmeyin. Bile bile kendi (aranızdaki) emanetlerinize de hainlik etmeyin.

6. Hz. Peygamber inen Kur'an ayetlerini okur, insanlara tebliğ eder, onun Allah kelamı olduğuna inanmalarını ve talimatına uymalarını isterdi. Müşrikler de Kur'an'ı dinler, "dinledik, (ama hepsi o kadar)" derler, iman etmezlerdi. Onların bu tutumuna atıf yapılıarak, inanıp kalbe sindirerek gerektiğini yapmadıkça Kur'an'ı sadece kulakla dinlemenin "dinleme" sayılmayaçığını vurguluyor. Bu gerçek müminlere hatırlatılarak, dinleyip okudukları Kur'an'ın ve Hz. Peygamber'in talimatını hayatı yansıtımaları halinde bir bakıma müşriklerin konumuna düşmüş olacakları hatırlatılıyor.

7. Bu ayette, müslümanların kötüyülkere karşı cephe almada duyarlı olmaları emredilmekte, aksi takdirde azabin bütün toplumu kapsayacağı uyarısı yapılmaktadır.

8. Bakınız: Nisâ süresi, âyet, 98 ve ilgili dipnot.

28. Bilin ki mallarınız ve çoluk çocuğunuz birer deneme aracıdır. Allah katında ise büyük bir mükâfat vardır.

29. Ey iman edenler! Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız; O, size iyiyi kötüden ayırt edecek bir anlayış verir ve sizin kötülüklerinizi örter, sizi bağışlar. Allah, büyük lütuf sahibidir.

30. Hani kâfirler seni tutuklamak veya öldürmek, ya da (Mekke'den) çıkarmak için tuzak kuruyorlardı. Onlar tuzak kuruyorlar. Allah da tuzak kuruyordu. Allah, tuzak kuranların en hayırlısıdır.⁹

31. Onlara karşı âyetlerimiz okunduğu zaman, "Duyduk, istesek biz de bunun benzerini elbette söylez. Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir" dediler.

32. Hani onlar, "Ey Allah'im, eğer şu (Kur'an) senin katından inmiş hak (kitap) ise hemen üzerimize gökten taş yağıdır veya bize elem dolu bir azap getir" demişlerdi.

33. Oysa sen onların içinde iken, Allah onlara azap edecek değildi. Bağışlanma dilerlerken de Allah onlara azap edecek

9. Ayetteki "Allah'ın tuzak kurması" ifadesi mecazi olup, "Allah'ın, kurulan tuzagi bozmazı" veya "tuzak kuranları cezalandırması" anlamını ifade eder. Müşrikler, Hz. Peygamber'in Medine'ye hicret edeceğini öğrenince, ona engel olmak için bir çare bulmak üzere, Dâru'n-Nedve'de toplandılar. Zira hicretin gerçekleşmesi hâlinde Müslümanlığın öni alınamayacak, pek çok menfaatleri bu sebeple yok olacaktı. Toplantıda, Hz. Peygamber'in hapsedilmesi, sürgün edilmesi ve öldürülmesi yönünde teklifler getirildi. Öldürmek kesin çözümüdü. Ama Haşimoğulları'nın problem çikarmasından çekinmeyip, Ebu Cehil, söyle bir çözüm teklif etti: "Her kabileden bir genç seçelim, ellişine birer kılıç verelim, hepsi birden hücum edip onu öldürsünler. Böyle yaparsak, Haşimoğulları bütün kabileleri karşısına alıp bir hak dava edemez." Bu görüş kabul edilince, Cebrail durumu Hz. Peygamber'e haber vermişti. Hz. Peygamber, kendi yatağına Hz. Ali'yi yatırarak Hz. Ebubekir'le birlikte Mekke'den çıkışmış ve hicreti gerçekleştirmiştir. Ayette söz konusu edilen tuzak, işte müşriklerin bu planıdır. "Allah'ın tuzak kurması" kavramıyla ilgili olarak bakınız: Âl-i İmrân sûresi, âyet, 54 ve ilgili dipnot.

değildir.

- 34.** Onlar Mescid-i Haram'dan (mü'minleri) alkooyarken ve oranın bakımına ehil de degillerken, Allah onlara ne diye azap etmesin? Oranın bakımına ehil olanlar ancak Allah'a karşı gelmekten sakınanlardır. Fakat onların çoğu bilmez.
- 35.** Onların, Kâ'be'nin yanında duaları ışlık çalıp el çırpmaktan ibarettir. Öyle ise (ey müşrikler) inkâr etmekte olduğunuzdan dolayı tadın azabı.¹⁰
- 36.** Şüphe yok ki, inkâr edenler mallarını (insanları) Allah yolundan alkoymak için harcarlar ve harcayacaklardır. Sonra bu mallar onlara bir iç acısı olacak, sonra da yenilgiye uğrayacaklardır. Inkâr edenler toplanıp cehenneme süreceklerdir.
- 37.** Allah, pis olanı temizden ayırmak, pis olanların hepsini bir-biri üstüne koyup yiğarak cehenneme koymak için böyle yapar. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.
- 38.** Ey Muhammed! Inkâr edenlere söyle: Eğer (iman edip, düşmanlık ve savaştan) vazgeçerlerse, geçmiş günahları bağışlanır. Eğer (düşmanlık ve savaşa) dönerlerse, öncekilere uygulanan ilâhî kanun devam etmiş olacaktır.¹¹
- 39.** Baskı ve şiddet kalmayınca ve din tamamen Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer (küfürden) vazgeçerlerse, şüphesiz ki Allah onların yaptıklarını hakkıyla görendir.
- 40.** Eğer yüz çevirirlerse bilin ki Allah sizin dostunuzdur. O, ne güzel dosttur; O, ne güzel yardımcıdır!
- 41.** Bilin ki, ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyin beşte

10. İslâm'a inanmayanlar Mescid-i Haram'da müslümanların ibadetine engel oluyorlardı. Onların bir kısmı kadın-erkekli Kâ'be'yi çıplak olarak tavaf ederken, ışlık çalıp el çırparlardı.

11. Ayette, geçmişte küfre dönenlere uygulanan cezaların onlara da uygulanacağı ifade edilmektedir.

biri mutlaka Allah'a, Peygamber'e, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolculara aittir. Eğer Allah'a; hak ile batılın birbirinden ayrıldığı gün, (yani) iki ordunun (Bedir'de) karşılaştığı gün kulumuza indirdiklerimize¹² inandıysanız (bunu böyle bilin). Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

42. Hani siz vadinin (Medine'ye) yakın tarafında; onlar uzak tarafında, kervansa sizin aşağıınızdaydı. (Onlar sayıca sizden öylesine fazla idi ki), şayet buluşmak üzere sözleşmiş olsaydınız (durumu fark edince) sözleşmenizde ayrılığa düşerdiniz (savaşa yanaşmadınız). Fakat Allah, olacak bir işi (mü'minlerin zaferini) gerçekleştirmek için böyle yaptı ki, ölen açık bir delille olsün, yaşayan da açık bir delille yaşasın. Şüphesiz Allah, elbette hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

43. Hani Allah sana onları uykunda az gösteriyordu. Eğer sana onları çok gösterseydi elbette gevşerdiniz ve o iş hakkında birbirinizle çekişirdiniz. Fakat Allah (sizi bunlardan) kurttardı. Çünkü O, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.

44. Hani karşılaştığınız zaman onları gözlerinize az gösteriyor, sizi de onların gözlerinde azaltıyordu ki Allah, olacak bir işi gerçekleştirsin. Bütün işler Allah'a döndürülür.

45. Ey iman edenler! (Savaş için) bir toplulukla karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çok anın ki kurtuluşa eresiniz.

46. Allah'a ve Resûl'üne itaat edin ve birbirinizle çekişmeyin. Sonra gevşersiniz ve gücünüz, devletiniz elden gider. Sabırlı olun. Çünkü Allah sabredenlerle beraberdir.

47. Şımarıp böbürlenmek, insanlara gösteriş yapmak ve (halkı) Allah yolundan alikoymak için yurtlarından çıkanlar (Mekke müşrikleri) gibi olmayın. Allah, onların yaptıklarını ku-

12. Bakınız: Âl-i İmrân sûresi, âyet, 123-124.

şatıcıdır.

48. Hani şeytan onlara yaptıklarını süslemiş ve, “Bu gün artık insanlardan size galip gelecek (kimse) yok, mutlaka ben de size yardımcıym.” demişti. Fakat iki taraf (savaş alanında) yüz yüze gelince (şeytan), gerisine geriye dönüp, “Ben sizden uzağım. Çünkü ben sizin görmediğiniz şeyler (melekler)¹³ görüyorum. Ben Allah’tan korkarımlı. Allah, cezası çetin olandır” demişti.

49. Hani münafiklar ve kalplerinde hastalık bulunan kimseler, “Bunları dinleri aldatmış” diyorlardı. Hâlbuki kim Allah'a tevekkül ederse, hiç şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, hükmü ve hikmet sahibidir.

50. Melekler, kâfirlerin yüzlerine ve artlarına vura vura ve “haydi tadın yanın azabını” diyerek canlarını alırken bir görseydin.

51. (Ey kâfirler!) Bu, sizin ellerinizin önceden yaptığıın karşılığıdır. Yoksa, Allah kullarına zulmedici değildir.

52. Bunların durumu tipki Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin durumu gibidir. Allah'ın âyetlerini inkâr etmişler, Allah da kendilerini günahları sebebiyle hemen yakalamıştı. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, azabı çetin olandır.

53. Bunun sebebi şudur: Bir toplum kendilerinde bulunan (iyi davranışlar)ı değiştirmedikçe, Allah onlara verdiği bir nîmeti değiştirmez ve şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

54. Bunların durumu, tipki Firavun ailesi ve onlardan öncekilerin durumu gibidir. Onlar Rablerinin âyetlerini yalanlamışlar, biz de onları günahları sebebiyle helâk etmişik ve Firavun ailesini de suda boğmuşuk. Hepsi de zalim kimselerdi.

13. Bakınız: Enfâl sûresi, âyet, 8-9.

55. Şüphesiz Allah katında, yeryüzünde yürüyen canlıların en kötüsü, inkâr edenlerdir. Artık onlar iman etmezler.

56. Onlar, kendileriyle antlaşma yaptığı, sonra da her defasında antlaşmalarını hiç çekinmeden bozan kimselerdir.

57. Eğer onları savaşta yakalarsan, bunlar(a vereceğin ceza) ile arkalarındakileri de dağıt ki ibret alınsınlar.

58. (Antlaşma yaptığı) bir kavmin hainlik etmesinden korkarsan, sen de antlaşmayı bozduğunu aynı şekilde onlara bildir. Çünkü Allah, hainleri sevmez.

59. İnkâr edenler, asla yakayı kurtardıklarını zannetmesinler. Çünkü onlar (sizi) áciz bırakamazlar.

60. Onlara karşı gücünüz yettiği kadar kuvvet ve savaş atları hazırlayın. Onlarla Allah'ın düşmanını, sizin düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmediğiniz fakat Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutursunuz. Allah yolunda her ne harcarsanız karşılığı size tam olarak ödenir. Size zulmedilmez.

61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de ona yanaş ve Allah'a tevekkül et. Çünkü O, hakkıyla iştieridir, hakkıyla bilendir.

62. **63.** Eğer seni aldatmak isterlerse bilmiş ol ki sana yetecek Allah'tır. O, seni bizzat kendi yardımıyla ve mü'minlerle destekleyen ve onların kalplerini uzlaştırındır. Şayet yeryüzündeki şeyleri tümüyle harcasaydın, sen onların kalplerini uzlaştıramazdın. Fakat, Allah onların arasını uzlaştırdı. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

64. Ey Peygamber! Sana ve sana tabi olan mü'minlere Allah yeter.

65. Ey Peygamber! Mü'minleri savaşa teşvik et. Eğer sizde sabırlı yirmi kişi bulunursa, iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer sizde (sabırlı) yüz kişi bulunursa, inkâr edenlerden bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar anlamayan bir kavimdir.

66. Şimdi ise, Allah yükünü hafifletti ve sizde muhakkak bir zaaf olduğunu bildi. Eğer sizde sabır yüz kişi olursa iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer sizde (sabır) bin kişi olursa, Allah'ın izniyle iki bin kişiye galip gelirler. Allah, sabredenlerle beraberdir.

67. Yeryüzünde düşmanı tamamıyla sindirip hâkim duruma gelmedikçe, hiçbir peygambere esir almak yakışmaz. Siz geçici dünya menfaatini istiyorsunuz, hâlbuki Allah ahireti (kazanmanızı) istiyor. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.¹⁴

68. Eğer Allah'ın daha önce verilmiş bir hükmü olmasaydı, aldimensionuz şey (fidye)den dolayı size büyük bir azap dokunurdu.

69. Artık elde ettiğiniz ganimetten helâl ve temiz olarak yiycin. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

70. Ey Peygamber! Elinizdeki esirlere söyle: Eğer Allah, kalplerinizde (iman, ihlâs, iyi niyet gibi) bir hayır (olduğunu) bilirse, sizden alınan fidyeden daha hayırlısını size verir ve sizi bağışlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

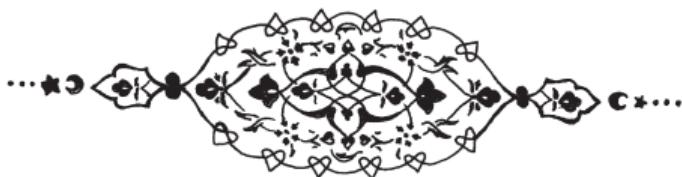
71. Eğer sana hainlik etmek isterlerse, (bil ki) onlar daha önce Allah'a da hainlik etmişlerdi de Allah onlara karşı (sana) imkân vermişti. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

72. İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canları-

14. Bedir savaşı sonunda Resûlullah'a yetmiş tane savaş esiri getirilmişti. İçlerinde Peygamber'in amcası Abbas ile diğer amcası Ebu Talîb'in oğlu Âkil de vardi. Hz. Peygamber, esirler hakkında yapılacak işlem için ashapla istişarelerde bulundu. Hz. Ebu Bekir, "Bunlar senin kavmin ve akraban. Onları öldürme. Onlardan fidye al. Tövbe edebilirler. Böylece mü'minleri de kuvvetlendirmiş olursun" demişti. Hz. Ömer ise, öldürülmelerini teklif etmişti. Nihayet, fidye alımması ve esirlerin serbest bırakılması benimsendi. Bunun üzerine bu âyetindi.

la cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya, işte onlar birbirlerinin velileridir. İman edip hicret etmeyenlere gelince, hicret edinceye kadar, onların velayetleri size ait değildir. Eğer din konusunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavme karşı olmadıkça, yardım etmek üzerinize borçtur. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

- 73.** İnkâr edenler de birbirlerinin velileridir. Eğer siz bunların gereğini yapmazsanız, yeryüzünde bir karışıklık ve büyük bir bozulma olur.
- 74.** İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rizik vardır.
- 75.** Daha sonra iman edip hicret eden ve sizinle birlikte cihad edenlere gelince, işte onlar da sizdendir. Allah'ın kitabında, kan akrabaları birbirlerine (varis olmaya) daha lâyiktürler. Şüphesiz Allah her şeyi hakkıyla bilendir.

9

TEVBE SÜRESİ

Son iki ayet hariç Medine döneminde, Peygamber Efendimizin irtihaline yakın bir zamanda inmiştir. 129 ayettir. Süre, adını Allah'ın kollarının tövbesini kabul edeceğini bildirdiği 104. ayetten almıştır. İlk ayette geçen “berâet” kelimesinden dolayı sûreye Berâe sûresi adı da verilmiştir. Başında besmele olmayan tek sûredir. Sürenin başına besmelenin yazılmamış olduğunu bazı bilginler, onun bir önceki sûrenin devamı mahiyetinde oluşu ile açıklamışlardır. Sûrede başlıca, yaptıkları antlaşmalara bağlı kalmayan düşmanlarla ilişkilerin kesilmesi, antlaşmalara bağlı kalanlara karşı ise antlaşmalara bağlı kalınmasının gerekliliği; Tebük seferine hazırlık, Tebük seferi öncesi ve dönüsü sırasında münafkıların sergilediği ikiyüzlü tavır, ehl-i kitapla ilişkiler, cizye ve zekât hükümleri, çölde yaşayan Arapların Kur'an talimatı karşısındaki tavırları, Kur'an'ın müslümanlar üzerinde oluşturduğu etki ve Hz. Peygamber'in müslümanlar adına duyduğu endişe söz konusu edilmektedir.

- 1.** Allah ve Resûlünden, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz müşriklere kesin bir uyarıdır:
- 2.** Yeryüzünde dört ay daha dolaşın. Şunu bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz; Allah ise, inkârcıları perişan edecekтир.
- 3.** Hacc-ı ekber gününde¹, Allah ve Resûlünden bütün insanlara bir bildiridir: Allah ve Resûlü, Allah'a ortak koşanlardan uzaktır. Eğer tövbe ederseniz, bu sizin için hayırlıdır. Ama yüz çevirirseniz, şunu iyi bilin ki, siz Allah'ı âciz bırakabilecek değilsiniz. İnkârcılara, elem dolu bir azabı müjdele!
- 4.** Ancak Allah'a ortak koşanlardan, kendileriyle antlaşma yapmış olduğunuz, sonra da antlaşmalarında size karşı hiçbir

¹. *Hacc-ı Ekber günü, İslâm bilginlerinin çoğunluğuna göre, hac günlerinden arefe günü ya da bayramın birinci günüdür. Ancak arefe günü olması ihtimali daha kuvvetlidir.*

eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize hiç kimseye yardım etmemiş olanlar, bu hükmün dışındadır. Onların antlaşmalarını, süreleri bitinceye kadar tamamlayın. Şüphesiz Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları sever.

- 5.** Haram aylar çıkışınca bu Allah'a ortak koşanları artık bulduğunuz yerde öldürün, onları yakalayıp hapsedin ve her gözleme yerine oturup onları gözetleyin. Eğer tövbe ederler, namazı kılıp zekâti da verirlerse, kendilerini serbest bırakın. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.
- 6.** Eğer Allah'a ortak koşanlardan biri senden sığınma talebinde bulunursa, Allah'ın kelâmını iştebilmesi için ona sığınma hakkı tanı. Sonra da onu güven içinde olacağı yere ulaştır. Bu, onların bilmeyen bir kavim olmaları sebebiyledir.
- 7.** Allah'a ortak koşanların Allah katında ve Resûlü yanında bir ahdi nasıl olabilir? Ancak Mescid-i Haram'ın yanında kendileriyle antlaşma yaptıklarınız başkadir. Bunlar size karşı dürüst davranıştı sürece, siz de onlara dürüst davranışın. Çünkü Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları sever.
- 8.** Onların bir ahdi nasıl olabilir ki! Eğer onlar size üstün gelselerdi, sizin hakkınızda ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirlerdi. Ağızlarıyla sizi hoşnut etmeye çalışıyorlar, oysa kalpleri buna karşı çıkıyor. Onların pek çoğu fasik kimselerdir.
- 9.** Allah'ın âyetlerini az bir karşılığa değiştiler de insanları O'nun yolundan alıkoydular. Bunların yapmakta oldukları şeyler gerçekten ne kötüdür!
- 10.** Bir mü'min hakkında ne akrabalık (bağlarını), ne de antlaşma (yükümlülüğünü) gözetirler. İşte onlar taşkınlık yapanların ta kendileridir.
- 11.** Fakat tövbe edip, namazı kılar ve zekâti verirlerse, artık onlar

sizin din kardeşlerinizdir. Bilen bir kavme âyetleri işte böyle ayrı ayrı açıklarız.

- 12.** Eğer antlaşmalarından sonra yeminlerini bozup dininize dil uzatırlarsa, küfrün elebaşlarıyla savaşın. Çünkü onlar yeminlerine riayet etmeyen kimselerdir. Umulur ki, vazgeçerler.
- 13.** Yeminlerini bozan, peygamberi yurdundan çıkarmayaALKIŞAN ve üstelik size tecavüzü ilk defa kendileri başlatan bir kavimle savaşmaz misiniz? Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Oysa Allah, -eğer siz gerçek mü'minler iseniz- kendisinden korkmanıza daha lâyiktir.
- 14.** **15.** Onlarla savaşın ki, Allah onlara sizin ellerinizle azap etsin, onları rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'min topluluğun gönüllerini ferahlatın ve onların kalplerindeki öfkeyi gidersin. Allah, dileğinin tövbesini kabul eder. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 16.** Yoksa; Allah içinizden, Allah'tan, Resûlünden ve mü'minlerden başkasını kendilerine sırdaş edinmeksizin cihad edenleri ayırt etmeden bırakılacığınızı mı sandınız? Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 17.** Allah'a ortak koşanların, inkârlarına bizzat kendileri şahitlik edip dururken, Allah'ın mescitlerini imar etmeleri düşünlmez. Onların bütün amelleri boş gitmiştir. Onlar ateşe ebedî kalacaklardır.
- 18.** Allah'ın mescitlerini, ancak Allah'a ve ahiret gününe inanan, namazı dosdoğru kılan, zekâti veren ve Allah'tan başkasından korkmayan kimseler imar eder.² İşte onların doğru yolu

2. Ayetteki "imar" kelimesi mescitler tesis edip onların maddi ve manevi olarak devamlılığını sağlamak anlamında kullanılmıştır. Maddi imar ve tamir herkesçe biliyor. Manevi imar ise müminlerin, mescitlerin temel işlevlerini yürütmesini sağlayacak nitelik ve davranışları sergilemeleriyle yani iman-amel bütünlüğü içinde olmakla gerçekleşir. Ayeten asıl vurgu yaptığı konu da budur.

bulanlardan olmaları umulur.

19. Siz hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ın bakım ve onarımını, Allah'a ve âhiret gününe iman edip Allah yolunda cihad eden kimse(lerin amelleri) gibi mi tuttunuz? Bular Allah katında eşit olmazlar. Allah, zâlim topluluğu doğru yola erdirmez.

20. İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad eden kimselerin mertepleri, Allah katında daha üstündür. İşte onlar, başarıya erenlerin ta kendileridir.

21. Rableri onlara, kendi katından bir rahmet, bir hoşnutluk ve kendilerine içinde tükenmez nimetler bulunan cennetler müjdelemektedir.

22. Onlar orada ebedî kalacaklardır. Şüphesiz, Allah katında büyük bir mükâfat vardır.

23. Ey iman edenler! Eğer küfrü imana tercih ederlerse, babalarınızı ve kardeşlerinizi bile dost edinmeyin. İçinizden kim onları dost edinirse, işte onlar, zalimlerin ta kendileridir.

24. De ki: "Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, aşiretiniz, kazandığınız mallar, kesada uğramasından korktuğunuz bir ticaret ve beğendiğiniz meskenler size Allah'tan, peygamberinden ve O'nun yolunda cihattan daha sevgili ise, artık Allah'ın emri gelinceye kadar bekleyin! Allah, fasik topluluğu doğru yola erdirmez."

25. Andolsun, Allah birçok yerde ve Huneyn savaşı gününde size yardım etmiştir. Hani, çokluğunuz size kendinizi begendirmiş, fakat (bu çokluk) size hiçbir yarar sağlamamış, yeryüzü bütün genişliğine rağmen size dar gelmişti. Nihayet (bozularak) gerisine geriye dönüp kaçmıştır.³

3. *Huneyn, Mekke'den Tâif'e giden yollardan biri üzerinde, Mekke'ye yaklaşık on mil uzaklıktı yer alan bir vadinin adıdır. Bu âyetle bir sonraki ayette, Mekke'nin fethini-*

26. Sonra Allah, Resûlü ile mü'minler üzerine kendi katından güven duygusu ve huzur indirdi. Bir de sizin göremediğiniz ordular indirdi ve inkâr edenlere azap verdi. İşte bu, inkârcıların cezasıdır.

27. Sonra Allah, bunun ardından yine dileği kimse'nin tövbesini kabul eder. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

28. Ey iman edenler! Allah'a ortak koşanlar ancak bir pislikten ibarettir. Artık bu yıllarından sonra, Mescid-i Haram'a yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız, Allah dilerse lütfıyla sizi zengin kılar. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

29. Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resûlünün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslâm'ı din edinmeyen kimselerle, küçüller (boyun eğerek) kendi elliyle cizyeyi verinceye kadar savaşın.

30. Yahudiler, "Üzeyr, Allah'ın oğludur" dediler. Hıristiyanlar ise, "İsa Mesih, Allah'ın oğludur" dediler. Bu, onların ağızlarıyla söyledikleri (gerceği yansıtmayan) sözleridir. Onların bu sözleri daha önce inkâr etmiş kimselerin söylediklerine benzıyor. Allah, onları kahretsin. Nasıl da haktan çevriliyorlar!

31. (Yahudiler) Allah'ı bırakıp, hahamlarını; (hıristiyanlar ise)

den sonra (H.8) müslümanlarla müşrik Havâzin kabilesi arasında, bu vadide gerçekleşen savaşa işaret edilmektedir. Bu savaşta müslümanların sayısı düşmanının den çoktu. Müslümanlar, sayıca üstünlüklerine güvenerek savaş öncesi fazlaca emin ve rahat hareket ediyorlardı. Bu sebeple, Havâzinlilerin kurduğu pusuya düştüler. İslâm ordusunun büyük bir kısmı düzensiz bir şekilde geri çekilmeye başladı. Ancak, Hz. Peygamber'in ve sebatkâr bir grup müslümanın gayretleriyle dağılan ordunun toparlanması sağlandı ve tekrar hücum edilerek zafer kazanıldı.

rahiplerini ve Meryem oğlu Mesih'i rab edindiler. Oysa, bunlar da ancak, bir olan Allah'a ibadet etmekle emrolunmuşlardır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, onların ortak koştukları her şeyden uzaktır.

- 32.** Allah'ın nurunu ağızlarıyla söndürmek istiyorlar. Oysa kâfirler hoşlanmasalar da Allah, nurunu tamamlamaktan başka bir şeye razı olmaz.
- 33.** O, Allah'a ortak koşanlar hoşlanmasalar bile dinini, bütün dinlere üstün kilmak için, peygamberini hidayete ve hak dinle gönderendir.
- 34.** Ey iman edenler! Hahamlardan ve rahiplerden birçoğu, insanların mallarını haksız yollarla yiyorlar ve Allah'ın yolundan alıkoyuyorlar. Altın ve gümüşü biriktirip gizleyerek onları Allah yolunda harcamayanları elem dolu bir azapla müjdele.
- 35.** O gün bunlar cehennem ateşinde kızdırılacak da onların alınları, böğürleri ve sırtları bunlarla dağlanacak ve, "İşte bu, kendiniz için biriktirip sakladığınız şeylerdir. Haydi tadın bakalım, biriktirip sakladıklarınızı!" denilecek.
- 36.** Şüphesiz Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günü yazısında, Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır.⁴ İşte bu, Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin. Fakat Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekûn savaşın. Bilin ki Allah, kendine karşı gelmekten sakinlerla beraberdir.

4. *Haram aylar, Cahiliye devri uygulamasına göre, hürmet edilmesi gereken, savaş ve kan dökülmesi yasak olan kamerî aylar demektir. Bu aylardan Zilkâde on birinci, Zilhicce on ikinci, Muharrem birinci ve Recep yedinci aydır.*

37. Haram ayları ertelemek⁵, ancak inkârda daha da ileri gitmektr ki bununla inkâr edenler sapıtrılır. Allah'ın haram kıldığı ayların sayısına uygun getirip böylece Allah'ın haram kıldığını helâl kilmak için haram ayı bir yıl helâl, bir yıl haram sayıyorlar. Onların bu çirkin işleri, kendilerine süslenip güzel gösterildi. Allah, inkârcı toplumu doğru yola iletmez.⁶

38. Ey iman edenler! Ne oldunuz ki, size "Allah yolunda sefere çıkışın" denilince, yere çakılıp kaldınız. Yoksa ahiretten vazgeçip dünya hayatını mı seçtiniz? Oysa ahirete göre dünya hayatının yararı, pek az bir şeydir.

39. Eğer Allah, yolunda sefere çıkmazsanız, sizi elem dolu bir azap ile cezalandırır ve yerinize sizden başka bir toplum getirir. Siz ise O'na hiçbir zarar veremezsiniz. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

40. Eğer siz ona (Peygamber'e) yardım etmezseniz, (biliyorsunuz ki) inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti. Hani onlar mağarada bulunuyorlardı. Hani o arkadaşına, "Üzümme, çünkü Allah bizimle beraber" diyordu. Allah da onun üzerine güven duygusu ve huzur indirmiş, sizin kendilerini görmediğiniz birtakım ordularla onu desteklemiş, böylece inkâr edenlerin sözünü alçaltmıştır. Allah'ın sözü ise en yücedir. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

5. Kur'an'da "en-Nesi" diye ifade edilen bu uygulama kısaca; Cahiliye devrinde, kan dökülmesi yasak olan dört aydan arka arkaya gelen Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem aylarından birinin yerini yasak kapsamına girmeyen bir başka ay ile değiştirerek, yasak devre içinde savaşıp kan dökebilecekleri bir ara dönem oluşturmaları uygulamasıdır. Yasak aylar uygulaması İslâm'da kaldırılmıştır.

6. Doğru yol Kur'an'da apaçık gösterilmiştir. Ayette, tercihlerini sapıkluktan, inkârdan yana kullananların, bu tercihlerine rağmen doğru yola iletilmeyeceği, bir kural olarak ifade edilmektedir. Benzer diğer âyetleri de böyle anlamak gereklidir.

41. Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde⁷ Allah yolunda sefere çıkışın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilirseniz bu sizin için daha hayırlıdır.

42. Eğer yakın bir dünya menfaati ve kolay bir yolculuk olsaydı, (sefere katılmayan münafiklar da) mutlaka sana uyarlardı. Fakat meşakkatli yol, onlara uzak geldi. Gerçi onlar, “Eğer gücümüz yetseydi, elbette sizinle beraber çıkardık” diye Allah'a yemin edeceklerdir. Onlar kendilerini helâke sürüklüyorlar. Allah, biliyor ki onlar kesinlikle yalancıdırlar.⁸

43. Allah, seni affetsin! Doğru söyleyenler sana iyice belli olup, yalancıları bilinceye kadar beklemeden niçin onlara izin verdin?

44. Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten geri kalmak için senden izin istemezler. Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilendir.

45. Ancak Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, kalpleri şüpheye düşüp kendileri de o şüphelerinin içinde bocalayan kimseler senden izin isterler.

46. Onlar eğer savaşa çıkmak isteselerdi, elbette bunun için bir hazırlık yaparlardı. Fakat Allah onların harekete geçmelerini istemedi de onları geri bıraktı ve onlara, “Oturun, oturan âcızlerle beraber” denildi.

47. Eğer onlar da sizininizde (sefere) çıkışlardı, size bozgun-

7. Âyetin bu kısmına tefsir bilginlerince, “Gençler ve yaşlılar olarak”, “Siz kolay da gelse, zor da gelse” gibi çeşitli anlamlar da verilmiştir.

8. Bu ayette ve devamındaki ayetlerde yaklaşık altı sayfa boyunca, Hz. Peygamber'in Tebük seferine çıkışma kararı karşısında münafiklerin takındıkları tavra değinilmektedir. Söz konusu karar alınınca onların bir kısmı sefere katılmamak için bahaneler uydurmmuşlardır, bir kısmı da birtakım art niyetlerle Müslümanların yanında yer almışlardır. Ayetlerde Müslümanlar bu ikiyüzlü insanlara kaçı dikkatli olmaları konusunda uyarılmaktadır.

culuktan başka bir katkıları olmayacağı ve siz fitneye düşürmek için aranızda koşturacaklardı. Aranızda onları dinleyecek kişiler de vardı. Allah, zalimleri hakkıyla bilendir.

48. Andolsun, bunlar daha önce de fitne çıkarmak istemişler ve sana karşı türlü türlü işler çevirmişlerdi. Nihayet hak geldi ve onlar istemedikleri hâlde, Allah'ın dini galip geldi.

49. Onlardan "Bana izin ver, beni fitneye (isyana) sevk etme" diyen de vardır. Bilesiniz ki onlar (böyle diyerek) fitnenin ta içine düştüler. Şüphesiz ki cehennem, kâfirleri elbette kuşatacaktır.

50. Sana bir iyilik gelirse, bu onları üzer. Eğer başına bir musibet gelirse, "Biz tedbirimizi önceden almıştık" derler ve sevinerek dönüp giderler.

51. De ki: "Bizim başımıza ancak, Allah'ın bizim için yazdığı şeyler gelir. O, bizim yardımıcımızdır. Öyleyse mü'minler, yalnız Allah'a güvensinler."

52. De ki: "Bizim için siz, (şehitlik veya zafer olmak üzere) ancak iki güzellikten birini bekleyebilirsiniz. Biz de, Allah'ın kendi katından veya bizim ellerimizle size ulaştıracığı bir azabı bekliyoruz. Haydi bekleyedurun. Şüphesiz biz de sizinle birlikte beklemekteyiz."

53. Yine de ki: "İster gönüllü, ister gönülsüz olarak harcayın, sizden asla kabul olunmayacaktır. Çünkü siz fasik bir topluluksunuz."

54. Harcamalarının kabul edilmesine, yalnızca, Allah'ı ve Resûlü inkâr etmeleri, namaza ancak üşene üşene gelmeleri ve ancak gönülsüzce harcamaları engel olmuştur.

55. Onların malları ve çocukları seni imrendirmesin. Allah, bununla ancak onlara dünya hayatında azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkışmasını istiyor.

56. Kesinlikle sizden olduklarına dair Allah adını anarak yemin ederler. Oysa onlar sizden değillerdir. Fakat onlar korkudan ödleri patlayan bir topluluktur.

57. Eğer sığınacak bir yer veya (gizlenecek) mağaralar yahut girelerek bir delik bulsalardı, hemen koşarak oraya kaçarlardı.

58. İçlerinden sadakalar konusunda sana dil uzatanlar da var. Kendilerine ondan bir pay verilirse, hoşnut olurlar; eğer kendilerine ondan bir pay verilmemezse, hemen kızarlar.⁹

59. Eğer onlar Allah ve Resûlüne kendilerine verdiğine razı olup, "Bize Allah yeter. Lütuf ve ihsaniyla Allah ve Resûlü ileride bize yine verir. Biz yalnız Allah'a rağbet eder (O'nun ihsanını ister)iz" deselerdi, kendileri için daha hayırlı olurdı.

60. Sadakalar (zekâtlar), Allah'tan bir farz olarak ancak fakirler, düğünler, zekât toplayan memurlar, kalpleri İslâm'a ısnadırılacak olanlarla (özgürüğe kavuşturulacak) köleler, borçlular, Allah yolunda cihad edenler ve yolda kalmış yolcular içindir. Allah, hakkiyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

61. Yine onlardan peygamberi inciten ve "O (her söyleneni dinleyen) bir kulaktır" diyen kimseler de vardır. De ki: "O, sizin için bir hayır kulağıdır ki Allah'a inanır, mü'minlere inanır (güvenir). İçinizden inanan kimseler için bir rahmettir. Allah'ın Resûlünü inciteler için ise elem dolu bir azap vardır."

62. Sizi razı etmek için, Allah'a yemin ederler. Eğer gerçekten

9. Bu ayetin iniş sebebi hakkında tefsir kaynaklarında aktarılan çeşitli rivayetlere göre Hz. Peygamber zekât ve yardım dağıttığı sırada münafık birisi gelmiş ve "Ey Muhammed adil ol!" diyerek Resûlullah'ın taksim içinde haksızlık ettiğini söylemiştir. Ayette bu çirkin davranışın kınanmasıdır.

mü'min iseler (bilsinler ki), Allah ve Resûlü'nü razı etmeleri daha önceliklidir.

63. Allah'a ve Resûlüne karşı gelen kimseye, içinde ebedî kalacağı cehennem ateşinin olduğunu bilmediler mi? İşte bu, büyük bir rezilliktir.
64. Münafiklar, kalplerinde olan şeyleri, yüzlerine karşı açıkça haber verecek bir sürenin üzerlerine indirilmesinden çekinirler. De ki: "Siz alay ede durun! Allah, çekindiğiniz o şeyi ortaya çıkaracaktır."
65. Şayet kendilerine (niçin alay ettiklerini) sorsan, "Biz sadece lâfa dalmıştık ve aramızda eğleniyorduk", derler. De ki: "Allah'la, O'nun âyetleriyle ve peygamberiyle mi eğleniyordunuz?"
66. Boşuna özür dilemeyin! Çünkü siz, (sözde) iman ettikten sonra küfrünüüz açığa vurdunuz. İçinizden (tövbe eden) bir zümreyi affetsek bile, suçlarında ısrar etmeleri sebebiyle, diğer bir zümreye azap edeceğiz.
67. Münafık erkekler ve münafık kadınlar birbirlerindendir (birbirlerinin benzeridir). Kötülüğü emredip iyiliği yasaklılar, ellerini de sıkı tutarlar. Onlar Allah'ı unuttular; Allah da onları unuttu. Şüphesiz münafiklar, fasıkların ta kendileridir.
68. Allah, erkek münafiklara, kadın münafiklara ve kâfirlere, içinde ebedî kalmak üzere cehennem ateşini va'detti. O, onlara yeter. Allah, onlara lânet etmiştir. Onlar için sürekli bir azap vardır.
69. (Ey münafiklar!), siz de tipki sizden öncekiler gibisiniz: Onlar sizden daha güçlü, malları ve çocukları daha fazlaydı. Onlar paylarına düşenden faydalananmışlardı. Sizden öncekilerin, paylarına düşenden faydalandığı gibi siz de payı-

niza düşenden öylece faydalandınız ve onların daldığı gibi, siz de (dünya zevkine) daldınız. İşte onların dünyada da ahirette de amelleri boş gitmiştir. İşte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

70. Onlara kendilerinden öncekilerin; Nûh, Âd ve Semûd kavimlerinin; İbrahim'in kavminin; Medyen halkın ve yerle bir olan şehirlerin haberleri ulaşmadı mı? Peygamberleri onlara apaçık mucizeler getirmiştir. (Ama inanmadılar, Allah da onları cezalandırdı.) Demek ki Allah onlara zulmediyor değildi, ama onlar kendilerine zulmediyorlardı.

71. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. İyiliği emreder, kötülükten alikoyarlar. Namazı dosdoğru kilar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunlara Allah merhamet edecktir. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, huküm ve hikmet sahibidir.

72. Allah, mü'min erkeklerle ve mü'min kadınlara, ebedî olarak kalacakları, içinden irmaklar akan cennetler ve Adn cennetlerinde çok güzel köşkler va'detti. Allah'ın rızası ise, bunların hepsinden daha büyütür. İşte bu büyük başarıdır.

73. Ey peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et ve onlara karşı çetin ol. Onların varacakları yer cehennemdir. Ne kötü bir variş yeridir orası!

74. Bir şey söylemediklerine dair Allah'a yemin ediyorlar. Hâlbuki o küfür sözünü söylediler ve (sözde) müslüman olmaduktan sonra inkâr ettiler. Ayrıca başaramadıkları şeye (peygamberi öldürmeye) de yeltendiler. Sîrf, Allah ve Resûlü kendi lütfu ile onları zengin kıldığı için intikam almaya kalktılar. Eğer tövbe ederlerse, kendileri için hayırlı olur. Şayet yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada ve ahirette elem dolu bir azaba çarptıracaktır. Artık onlar için yeryüzünde ne bir

dost, ne de bir yardımcı vardır.¹⁰

75. İçlerinden, “Eğer Allah bize lütuf ve kereminden verirse, mutlaka bol bol sadaka veririz ve mutlaka salihlerden oluruz” diye Allah'a söz verenler de vardır.

76. Fakat Allah, lütuf ve kereminden onlara verince, onda cimrilik ettiler ve yüz çevirerek dönüp gittiler.

77. Allah'a verdikleri sözü tutmadıkları ve yalan söyledikleri için O da kalplerine, kendisiyle karşılaşacakları güne kadar (sürecek) bir nifak soktu.

78. Allah'ın, içlerinde gizlediklerini ve fisiltlarını bildiğini¹¹ ve Allah'ın gaybleri çok iyi bilen olduğunu bilmediler mi?

79. Sadakalar hususunda gönüllü bağısta bulunan mü'minlerle, güçlerinin yettiğinden başkasını bulamayanları çekistirip onlarla alay edenler var ya; işte Allah asıl onları maskaraya çevirmiştir. Onlar için elem dolu bir azap vardır.

80. Onlar için ister bağışlanma dile, ister dileme (fark etmez.) Onlar için yetmiş kez bağışlanma dileşen de, Allah onları asla affetmeyecektir. Bu, onların Allah ve Resülünü inkâr etmiş olmaları sebebiyledir. Allah, fasik topluluğu doğru yola iletmez.

81. Allah'ın Resûlüne karşı gelerek (sefere çıkmayıp) geri bırakılanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallariyla canlarıyla cihad etmek hoşlarına gitmedi ve “Bu sıcakta sefere çıkmayın” dediler. De ki: “Cehennemin ateşi daha sıaktır.” Keşke anlasalardı.

10. *Tefsir kaynaklarında, münafıkların söylemediğlerine dair yemin ettikleri sözün ne olduğunu açıklayan çeşitli rivayetler yer almaktadır. Ancak ayetin verdiği temel mesaj, ne kadar inkâr ederlerse etsinler münafıkların, ikiyüzlü tutumlarını gizleyemeceklidir.*

11. *Ayetin bu kısmı, “Allah'ın, içlerinde gizledikleri ve gizlice yaptıkları görüşmeleri..” şeklinde de tercüme edilebilir.*

82. Artık kazandıklarının karşılığı olarak, az gülsünler, çok ağlasınlar.

83. Eğer (bundan böyle) Allah seni onlardan bir zümrenin yanına döndürür de, onlar (sefere) çıkmak için senden izin istelerse, de ki: "Artık siz benimle birlikte ebediyen çıkmayacak ve benimle birlikte hiçbir düşmanla asla savaşmaya caksınız. Çünkü siz baştan yerinizde oturup kalmaya razı oldunuz. Şimdi de geri kalan (kadın ve çocuk)larla birlikte oturun."

84. Onlardan ölen hiçbirine asla namaz kılma ve kabrinin başında durma. Çünkü onlar Allah'ı ve Resülünü inkâr ettiler ve fasik olarak öldüler.

85. Onların malları ve evlatları seni imrendirmesin. Allah, bunlarla ancak, dünyada kendilerine azap etmeyi ve canlarının kâfir olarak çıkışmasını istiyor.

86. "Allah'a iman edin ve Resûlü ile birlikte cihat edin" diye bir süre indirildiğinde, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler ve "Bizi bırak da oturup kalanlarla birlikte olağım" dediler.

87. Onlar geride kalan (kadın ve çocuk)larla birlikte olmaya razı oldular ve kalpleri mühürlendi. Artık onlar anlamazlar.

88. Fakat peygamber ve beraberindeki mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. Bütün hayırlar işte bunlardır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

89. Allah onlara, içinde ebedî kalacakları, içinden ırmaklar akan cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.

90. Bedevilerden mazeret ileri sürenler, kendilerine izin verilsin diye geldiler. Allah'a ve Resûlüne yalan söyleyenler ise (mazeret bile belirtmeden) oturup kaldılar. Onlardan kâfir olanlara elem dolu bir azap isabet edecektir.

91. Allah'a ve Resûlüne karşı sadık ve samimi oldukları takdirde, güçsüzlere, hastalara ve (seferde) harcayacakları bir şey bulamayanlara (sefere katılmadıkları için) bir günah yoktur. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların kınanması için de bir sebep yoktur. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

92. Kendilerini bindirip (cepheye) sevk edesin diye sana geldikleri zaman, senin, "Sizi bindirebileceğim bir şey bulamıyorum" dediğin; bu uğurda harcayacakları bir şey bulamadıklarından dolayı üzüntüden gözleri yaş döke döke geri dönen kimselere de bir sorumluluk yoktur.

93. Sorumluluk ancak, zengin oldukları hâlde senden izin isteyenlerdir. Bunlar, geride kalan (kadın ve çocuk)larla birlikte olmaya razi oldular. Allah da kalplerini mühürledi. Artık onlar bilmezler.

94. Onlara döndüğünüzde, size mazeret beyan edeceklerdir. De ki: "Mazeret beyan etmeyin. Size kesinlikle inanmayız. Çünkü Allah bize sizin durumunuzu bildirdi. Bundan böyle davranışlarınızı Allah da Resûlü de görecek. Sonra hepiniz, gaybı da görülen âlemi de bilene döndürüleceksiniz de yapmakta olduğunuz şeyleri size haber verecek."

95. Yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerini rahat bırakmanız için size Allah adını anarak yemin edeceklerdir. Artık onların peşini bırakın. Çünkü onlar pistir. Kazandıklarının karşılığı olarak, varacakları yer de cehennemdir.

96. Kendilerinden razi olasınız diye, size yemin edeceklerdir. Siz onlardan razi olsanız bile, Allah o fasiklar topluluğundan asla razi olmaz.

97. Bedevîler inkâr ve nifak bakımından daha ileri ve Allah'ın peygamberine indirdiği hükümlerin sınırlarını tanıtmama-

ya daha yatkındırlar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

98. Bedevilerden öyleleri vardır ki, (Allah yolunda) harcayaçıkları şeyi bir zarar sayar ve (bundan kurtulmak için) size belâlar gelmesini beklerler. Kötü belâlar kendi başlarına olsun. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

99. Bedevilerden kimileri de vardır ki, Allah'a ve ahiret gününe inanır. Harcayacaklarını, Allah katında yakınlığa ve Peygamberin dualarını almağa vesile sayarlar. Bilesiniz ki bu, (Allah katında) onlar için yakınlıktır. Allah, onları rahmetine sokacaktır. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

100. İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'dan razı olmuşlardır. Allah, onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.

101. Çevrenizdeki bedevilerden birtakım münafıklar vardır. Medine halkından da münafıklıkta direnenler var ki sen onları bilmezsin. Biz onları biliriz. Onlara iki defa azap edeceğiz. Sonra da büyük bir azaba itileceklerdir.

102. Diğer bir kısmı ise, günahlarını itiraf ettiler. Bunlar salih amelle kötü ameli birbirine karıştırmışlardır. Umur ki Allah tövbelerini kabul eder. Çünkü Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

103. Onların mallarından, onları kendisiyle arındıracağı ve temizleyeceğini bir sadaka (zekât) al ve onlara dua et. Çünkü senin duan onlar için sükünettir (Onların kalplerini yataştırır.) Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

104. Onlar, kullarının tövbesini kabul edenin ve sadakaları alanın

Allah olduğunu; tövbeyi çok kabul edenin, çok merhametli olanın Allah olduğunu bilmediler mi?

105. De ki: “Çalışın, yapın. Yaptıklarınızı Allah da, Resülü de, mü'minler de göreceklerdir. Sonra gaybi da, görülen âlemi de bilen Allah'ın huzuruna döndürüleceksiniz. O da size bütün yapmakta olduğunuz şeyleri haber verecektir.”

106. (Sefere katılmayanlardan) diğer bir kısmı da, Allah'ın emrine bırakılmışlardır. Bunlara ya azap eder ya da tövbelerini kabul eder. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

107. Bir de zararlı faaliyetlerde bulunmak, küfre yardım etmek, mü'minler arasına ayrılık sokmak için ve öteden beri Allah ve Resülüne karşı savaşanlara üs olsun diye bir mescit yanalar vardır. Bunlar, “Bizim iyilikten başka hiçbir kasdımız yok” diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şâhitlik eder ki bunlar mutlaka yalancıdırlar.¹²

108. Onun içinde asla namaz kılma. İlk günden temeli takva (Allah'a karşı gelmekten sakınmak) üzerine kurulan mescit (Kuba mescidi), içinde namaz kılmana elbette daha lâyıktr. Orada temizlenmeyi seven adamlar vardır. Allah da tertemiz olanları sever.

109. Binasını takva (Allah'a karşı gelmekten sakınmak) ve O'nun rızasını kazanmak temeli üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa binasını çökmeye yüz tutmuş bir yarın kenarina kurup, onunla birlikte kendisi de cehennem ateşine yu-

12. İslâm tarihinde “Dirâr Mescidi” diye bilinen bir mescid, bazı münafıklarca, Kuba mescidi civarında; bu mescidin gözden düşürmek için inşa edilmişti. Münafıklar, bu işe hristiyan bir rahip olan Ebû Âmir'in teşvikiyle girişmişlerdi. Ebû Âmir, Hz. Peygamber ile uzun müddet savaşından sonra Suriye'ye kaçmıştı. Münafıklar, Ebû Âmir'in bir ordu ile gelip müslümanlarla savaşmasını bekliyorlardı. Yaptıkları bu mescidin, müslümanları bölmesini ve böylece ona yardım etmiş olmayı umuyorlardı.

varlanan kimse mi? Allah, zalimler topluluğunu doğru yola erdirmez.

110. Kurmuş oldukları binaları, (ölüp de) kalpleri paramparça olmadıkça yüreklerinde sürekli bir kuşku olarak kalmaya devam edecektir. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

111. Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendi lerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve ölürlər. Allah, bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O hâlde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır.

112. Bunlar, tövbe edenler, ibâdet edenler, hamdedenler, oruç tutanlar¹³, rükû' ve secde edenler, iyiliği emredip kötülükten alıkoyanlar ve Allah'ın koyduğu sınırları hakkıyla koruyanlardır. Mü'minleri müjdele.

113. Cehennem ehli oldukları açıkça kendilerine belli olduktan sonra, -yakınları da olsalar- Allah'a ortak koşanlar için af dilemek ne Peygambere yaraşır, ne de mü'minlere.

114. İbrahim'in, babası için af dilemesi, sadece ona verdiği bir söz yüzündendi.¹⁴ Onun bir Allah düşmanı olduğu kendisine açıkça belli olunca, ondan uzaklaştı. Şüphesiz İbrahim, çok içli, yumuşak huylu bir kişiydi.

115. Doğru yola ilettikten sonra, sakınacları şeyleri kendilerine apaçık bildirmedikçe, Allah bir toplumu saptıracak değildir.

13. "Oruç tutanlar" şeklinde tercüme edilen "es-Sâihûn" kelimesi, "(Allah yolunda) seyahat edenler" şeklinde de tercüme edilebilir.

14. Hz. İbrahim'in babasına verdiği söz ile ilgili olarak bakınız: Meryem sûresi, âyet, 47; Şu'arâ sûresi, âyet, 69-86; Mümtehine sûresi, âyet, 4.

Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

116. Şüphesiz göklerin ve yerin hükümlanlığı yalnız Allah'ındır. O, diriltir ve öldürür. Sizin için Allah'tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı vardır.

117. Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeye yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zaman da ona uyan muhacirlerle ensarın tövbelerini kabul etmiştir. Evet, onların tövbelerini kabul etmiştir. Şüphesiz O, onlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.

118. Savaştan geri kalan üç kişinin de tövbelerini kabul etti.¹⁵ Yer yüzü bütün genişliğine rağmen onlara dar gelmiş, vicdanları da kendilerini sıktıkça sıkılmış, böylece Allah'ın azabin dan yine O'na sığınmaktan başka çare olmadığını anlamışlardı. Sonra (eski hâllerine) dönsünler diye, onların tövbele rini de kabul etti. Şüphesiz Allah, tövbeyi çok kabul eden ve çok merhamet edendir.

119. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğrularla beraber olun.

120. Medine halkı ve onların çevresinde bulunan bedevilere, Allah'ın Resûlünden geri kalmak, kendi canlarını onun canından üstün tutmak yaraşmaz. Çünkü onların, Allah yolunda çektileri susuzluk, yorgunluk, açlık, kâfirleri öfkelendirmek üzere bir yere adım atmaları ve düşmana karşı herhangi bir başarı kazanmaları gibi hiçbir olay yoktur ki karşılığında kendilerine iyi bir amel(in sevabı) yazılmış olmasın. Şüp hesiz, Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların

15. Ayette sözü edilen üç kişi Medineli müslümanlardan Ka'b b. Malik, Hilâl b. Ümeyye ve Murâra b. Rabi'dir. Bunlar Tebük seferine katılmayıp geride kalmışlardır. Hz. Peygamber, Tebük'ten dönünce bunlarla konuşmamış, ashap da onlardan yüz çevirmiştir. Bunların tövbelerinin kabul edildiği hükmü, öncekilerden elli gün sonra gerçekleşmiştir.

mükâfatını zayıf etmez.

121. Allah yolunda küçük, büyük bir harcama yapmazlar ve bir vadiyi katetmezler ki (bunlar), Allah'ın, yaptıklarının daha güzeliyle kendilerini mükâfatlandırması için hesaplarına yazılmış olmasın.

122. (Ne var ki) mü'minlerin hepsi toptan seferber olacak degillerdir. Öyleyse onların her kesiminden bir grup da, din konusunda köklü ve derin bilgi sahibi olmak ve döndükleri zaman kavimlerini uyarmak için geri kalsa ya! Umulur ki sakınırlar.¹⁶

123. Ey iman edenler! Kâfirlerden (öncelikle) yakınında olanlarla savaşın ve sizde bir sertlik bulsunlar. Bilin ki, Allah kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.

124. Herhangi bir süre indirildiğinde, içlerinden, (alaylı bir şekilde) "Bu hanginizin imanını artırdı?" diyenler olur. İman etmiş olanlara gelince, inen süre onların imanını artırmıştır. Onlar bunu birbirlerine müjdelerler.

125. Kalplerinde hastalık olanların ise, pisliklerine pislik katmış (küfürlerini artırmış), böylece kâfir olarak ölüp gitmişlerdir.

126. Görmüyorlar mı ki, onlar her yıl bir veya iki kere belâya çarptırılıp imtihan ediliyorlar. Sonra ne tövbe ederler, ne de ibret alırlar.

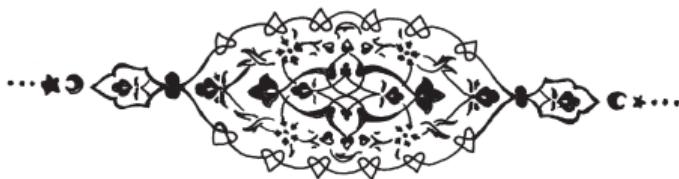
127. Bir süre indirildi mi, "Sizi bir kimse görüyor mu?" diye birbirlerine göz ederler, sonra da sıvışıp giderler. Anlamayan bir toplum olmalarından dolayı, Allah onların kalplerini

16. Tebük seferinden sonra Hz. Peygamber, küçük bir birlik çıkarmıştı. Seferden geri kalanlar hakkında inen ayetlerin de etkisi ile bu defa herkes bu birligé katılmış, din konusunda köklü bilgi sahibi olmak üzere meşgul olacak kimse kalmamıştı. Bu ayette, ilmin cihad kadar önemli olduğunu, biri olmadan öbürünün olmayacağına dikkat çekilmektedir.

çevirmiştir.¹⁷

128. Andolsun, size kendi içinizden öyle bir peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya düşmeniz ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, mü'minlere karşı da çok şefkatli ve merhametlidir.

129. Eğer yüz çevirirlerse de ki: "Bana Allah yeter. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben ancak O'na tevekkül ettim. O, yüce Arş'in sahibidir."

17. Baştan itibaren münafıkların iç yüzlerini, müminler hakkındaki kötü söz ve niyetle rini dile getiren bu süre bir kısmı münafıkların yanında okunmakta idi. Yapıp söy lediklerinin sûrede ortaya döküldüğünü görünce de, birbirlerinin yüzlerine bakarak, "Bizi görüp dinleyerek haber veren biri mi var?" demiş ve ayeti dinlemekten vazgeçip oradan ayrılmışlardı.

10 YÛNUS SÛRESİ

40,94,95 ve 96. ayetler Medine döneminde, diğerleri Mekke döneminde inmiştir. 109 ayettir. Sürede temel konu olarak Allah'ın rahmetinin gazabına üstün olduğu vurgulanmaktadır. Sürede, Yûnus, Nûh ve Mûsâ peygamberler ile bunların kavimlerinin kıssalarına yer verilmektedir. Süre, adını içindeki Yûnus kıssasından almıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif, Lâm, Râ.¹ Bunlar hikmet dolu Kitab'ın ayetleridir.
- 2.** İçlerinden bir adama insanları uyar ve iman edenlere, Rableri katında kendileri için bir doğruluk makamı bulduğunu müjdele diye vahyetmemiz, insanlar için şaşılacak bir şey mi oldu ki o kâfirler, "Bu elbette apaçık bir sihirbazdır" dediler?
- 3.** Şüphesiz ki Rabbiniz, gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratan, sonra da Arş'a² kurulup işleri yerli yerince düzene koyan Allah'tır. O'nun izni olmaksızın, hiç kimse şefaatçı olamaz. İşte O, Rabbiniz Allah'tır. O hâlde O'na kulluk edin. Hâlâ düşünmüyorum musunuz?
- 4.** Hepinizin dönüsü ancak O'nadır. Allah, bunu bir gerçek olarak va'detmiştir. Şüphesiz O, başlangıçta yaratmayı yapar, sonra, iman edip salih ameller işleyenleri adaletle mükâfatlandırmak için onu (yaratmayı) tekrar eder. Kâfirlere gelince, inkâr etmekte olduklarından dolayı, onlar için kaynar sudan bir içki ve elem dolu bir azap vardır.
- 5.** O, güneşi bir ışık (kaynağı), ayı da (geceleyin) bir aydınlık

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara süresinin ikinci ayetinin dipnotuna bakınız.
 2. Arş, kudret ve hakkîmîyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

(kaynağı) kılan, yılların sayısını ve hesabı bilmeniz için ona menziller takdir edendir. Allah, bunları (boş yere değil) ancak gerçek ile (hikmeti gereğince) yaratmıştır. O, âyetlerini, bilen bir topluma ayrı ayrı açıklamaktadır.

6. Şüphesiz gece ve gündüzün ard arda değişmesinde, Allah'ın göklerde ve yeryüzünde yarattığı şeyleerde, Allah'a karşı gelmekten sakınan bir toplum için pek çok deliller vardır.
7. 8. Şüphesiz bize kavuşacağını ummayan ve dünya hayatına razı olup onunla yetinerek tatmin olan kimseler ile âyetlerimizden gafil olanlar var ya; işte onların kazanmakta oldukları günahlar yüzünden, varacakları yer ateşтир.
9. (Fakat) iman edip salih ameller işleyenlere gelince, Rableri onları imanları sebebiyle, hidayete erdirir. Nimetlerle dolu cennetlerde altlarından irmaklar akar.
10. Bunların oradaki duaları, "Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah'ım!", aralarındaki esenlik dilekleri, "selâm"; dualarının sonu ise, "Hamd âlemlerin Rabbi Allah'a mahsustur" sözleridir.
11. Eğer Allah, insanlara onların hemen hayra kavuşmayı istedikleri gibi, şerri de acele verseydi, elbette onların ecellerine hükmolunurdu. İşte biz, bize kavuşmayı ummayanları, kendi azgınlıkları içinde bocalar hâlde bırakırız.
12. İnsana bir sıkıntı dokundu mu, gerek yan üstü yatarken, gerek otururken, gerekse ayakta iken (her hâlinde bu sıkıntıdan kurtulmak için) bize dua eder. Ama biz onun bu sıkıntısını ondan kaldırdık mı, sanki kendisine dokunan bir sıkıntı için bize hiç yalvarmamış gibi geçer gider. İşte o haddi aşanlara, yapmaka oldukları şeyler, böylece süslenmiş (hoş gösterilmiş)tir.
13. Andolsun, sizden önceki nice nesilleri peygamberleri, ken-

dilerine apaçık deliller getirdikleri hâlde (yalanlayıp) zulmettikleri vakit helâk ettik. Onlar zaten inanacak değildilerdi. İşte biz suçu toplumu böyle cezalandırız.

- 14.** Sonra, nasıl davranışınızı görelim diye, onların ardından yeryüzünde sizi onların yerine getirdik.
- 15.** Âyetlerimiz kendilerine apaçık birer delil olarak okundugunda, (öldükten sonra) bize kavuşmayı ummayanlar, “Ya (bize) bundan başka bir Kur'an getir veya onu değiştir” dediler. De ki: “Onu kendiliğimden değiştirmem benim için olacak şey değildir. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Eğer Rabbime isyan edecek olursam, elbette büyük bir günde azabından korkarım.”
- 16.** De ki: “Eğer Allah dileseydi, ben size onu okumazdım, Allah da size onu bildirmezdi. Ben sizin aranızda bundan (Kur'an'ın inişinden) önce (kırk yıllık) bir ömür yaşadım. Hiç düşünmüyor musunuz?”
- 17.** Artık, Allah'a karşı yalan uydurandan veya O'nun âyetlerini yalanlayandan daha zâlim kimdir? Şüphe yok ki (böyle) suçlular asla kurtuluşa ermezler.
- 18.** Allah'ı bırakıp, kendilerine ne zarar, ne de fayda verebilecek şeylere tayıyorlar ve “İste bunlar Allah katında bizim şefaatçılarımızdır” diyorlar. De ki: “Siz, Allah'a göklerde ve yerde O'nun bilmediği bir şeyi mi haber veriyorsunuz!? O, onların ortak koştukları şeylerden uzaktır, yücedir.”
- 19.** İnsanlar (başlangıçta tevhit inancına bağlı) tek bir ümmet idiler; sonra ayrılığa düştüler. Eğer (azabin ertelenmesiyle ilgili olarak ezelde) Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı, ayrılığa düştükleri hususlarda aralarında derhal hüküm verilir (işleri bitirilir)di.
- 20.** “Ona (peygambere) Rabbinden bir mucize indirilse ya!” di-

yorlar. De ki: "Gayb ancak Allah'ındır. Bekleyin, şüphesiz ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim!"

21. Kendilerine dokunan bir sıkıntıdan sonra, insanlara bir rahmet (ferahlık ve mutluluk) tattırdığımız zaman, bir de bakarsın ki ayetlerimiz hakkında onların bir tuzakları (birtakım tertipleri ve asılsız iddiaları) vardır. De ki: "Allah, daha çabuk tuzak kurar." Şüphesiz elçilerimiz (melekler) kurmakta olduğunuz tuzakları yazıyorlar.³

22. O, sizi karada ve denizde gezdirip dolaştırır. Öyle ki gemilerle denize açıldığınız ve gemilerinizin içindekilerle birlikte uygun bir rüzgârla seyrettiği, yolcuların da bununla sevindikleri bir sirada ona şiddetli bir fırtına gelip çatar ve her tarafından dalgalar onlara hücum eder de çeveçvre kuşatıldılarını (batıp boğulacaklarını) anlayınca dini Allah'a has kılarak "Andolsun, eğer bizi bundan kurtarırsan, mutlaka şükredenlerden olacağız" diye Allah'a yalvarırlar.

23. Fakat onları kurtarınca, bir de bakarsın ki yeryüzünde haksız yere taşkınlık yapıyorlar. Ey İnsanlar! Sizin taşkınlığınız, sîrf kendi aleyhinizedir. (Bununla) sadece dünya hayatının yararını elde edersiniz. Sonunda dönüşünüz bizedir. (Biz de) bütün yaptıklarınızı size haber vereceğiz.

24. Dünya hayatının örneği tipki söyledir: Gökten bir yağmur yağdırılmışız da insanların ve hayvanların yediği yeryüzü bitkileri onunla yetişip birbirine karışmıştır. Nihayet yeryüzü (o bitkilerle) bütün zinet ve güzelliklerini alıp süslendiği ve sahipleri de onun üzerine (her türlü tasarrufa) kadir olduklarını sandıkları bir sirada, geceleyin veya güpegündüz ansı-

3. Âyetteki "Allah'ın tuzak kurması" ifadesi mecazî olup, "inkârcılara mühlet verip sonra onları ansızın yakalaması" ve "inkârcıların inkârlarına ceza ile karşılık vermesi" gibi anımlar ifade eder.

zin ona emrimiz (afetimiz) geliverir de, bunları, sanki dün yerinde hiç yokmuş gibi, kökünden yolumuş bir hâle getiririz. İşte düşünen bir toplum için, âyetleri böyle ayrı ayrı açıklıyoruz.

- 25.** Allah, esenlik yurduna çağırır ve dileğini doğru yola iletir.
- 26.** İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara (karşılık olarak) daha güzeli ve bir de fazlası vardır. Onların yüzlerine ne bir kara bulaşır, ne de bir zillet. İşte onlar cennetliklerdir ve orada ebedî kalacaklardır.
- 27.** Kötü işler yapmış olanlara gelince, bir kötüluğun cezası misliyedir ve onları bir zillet kaplayacaktır. Onları Allah' (in azabın) dan koruyacak hiçbir kimse de yoktur. Sanki yüzleri, karanlık geceden parçalarla örtülmüştür. İşte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.
- 28.** Onların hepsini bir araya toplayacağımız, sonra da Allah'a ortak koşanlara, "Siz de, ortaklarınız da yerinizde bekleyin" diyeceğimiz günü düşün. Artık onların (ortak koştuklarıyla) aralarını tamamen ayıriz ve ortak koştukları derler ki: "Siz bize ibadet etmiyordunuz."
- 29.** "Şimdi ise sizin bize tapınmanızdan habersiz olduğumuza dair sizinle bizim aramızda şahit olarak Allah yeter."
- 30.** Orada herkes daha önce yaptığı şeyleri yoklayacak (ve kendi akıbetini öğrenecek), hepsi de gerçek sahipleri olan Allah'a döndürülecekler ve (ilâh diye) uydurdukları şeyler (onları yüzüstü bırakıp) kendilerinden kaybolup gidecektir.
- 31.** De ki: "Sizi gökten ve yerden kim rızıklandırıyor? Ya da işitme ve görme yetisi üzerinde kim mutlak hâkimdir? Ölüden diriyi, diriden ölüyü kim çıkarıyor? İşleri kim yürütüyor?" "Allah" diyecekler. De ki: "O hâlde, Allah'a karşı gelmekten sakınmayacak mısınız?"

32. İşte O, sizin gerçek Rabbiniz olan Allah'tır. Hak'tan sonra sadece sapıklık vardır. O hâlde, nasıl oluyor da (Hak'tan) dönürülüyorsunuz?

33. Rabbinin yoldan çıkanlar hakkındaki, "Onlar artık imana gelmezler" sözü, işte böylece gerçekleşmiştir.

34. De ki: "Allah'a koştığınız ortaklarınızdan, başlangıçta yaratmayı yapacak, sonra onu tekrarlayacak kimse var mı?" De ki: "Allah, başlangıçta yaratmayı yapar, sonra onu tekrar eder. O hâlde, nasıl oluyor da (haktan) çevriliyorsunuz?"

35. De ki: "Allah'a koştığınız ortaklarınızdan hakka iletceek olan bir kimse var mı?" De ki: "Hakka Allah iletir." Öyle ise, hakka iletlen mi uyulmaya daha läyiktir, yoksa ilettilmedikçe doğru yolu bulamayan kimse mi? Ne oluyor size? Nasıl hükm veriyorsunuz?"

36. Onların çoğu ancak zannın ardından gider. Oysa zan, hak namına hiçbir şeyin yerini tutmaz. Şüphesiz Allah, onların yapmakta oldukları hakkıyla bilendir.

37. Bu Kur'an, Allah'tan (indirilmiş olup) başkası tarafından uydurulmamıştır. Fakat o, kendinden öncekileri doğrulayıcı ve Kitab'ı (Allah'ın Levh-i Mahfuz'daki yazısını) açıklayıcı olarak, indirilmiştir. Bunda hiçbir şüphe yoktur. (O) âlemlerin Rabbi tarafındandır.

38. Yoksa onu (Muhammed kendisi) uydurdu mu diyorlar? De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi siz de onun benzeri bir süre getirin ve Allah'tan başka, çağrıabileceğiniz kim varsa onları da yardıma çağırın."

39. Hayır öyle değil. Onlar, ilmini kavrayamadıkları ve kendilerine yorumu gelmemiş olan bir şeyi yalanladılar. Kendilerinden öncekiler de (peygamberleri ve onlara indirilen kitapları) böyle yalanlamışlardı. Bak, o zalimlerin sonu nasıl oldu.

40. İçlerinden öylesi var ki ona (Kur'an'a) inanır; yine onlardan öylesi de var ki ona inanmaz. Rabbin bozguncuları daha iyi bilendir.

41. Eğer onlar seni yalanlarsa, de ki: "Benim işim bana aittir; sizin işiniz de size. Siz benim yaptığımdan uzaksınız; ben de sizin yapmakta olduğunuz şeylelerden uzağım (sorumlu değilim)."

42. Onlardan sana kulak verenler de vardır. Fakat sağırlara, hele akılları da ermiyorsa, sen mi iştireceksin?

43. İçlerinden sana bakanlar da vardır. Fakat (kalp gözleri görmeyen bu) körlere, sen mi doğru yolu göstereceksin?

44. Şüphesiz Allah, insanlara hiçbir şekilde zulmetmez; fakat insanlar kendilerine zulmederler.

45. Onları yeniden diriltip hepsini bir araya toplayacağı gün, sanki gündüzün bir saatinden başka kalmamışlar (yeni ayrılmışlar) gibi, aralarında tanışırlar. Allah'a kavuşmayı yalan yanalar, ziyana uğramış ve doğru yolu bulamamışlardır.

46. Onları tehdit ettiğimiz şeylerin bir kısmını sana göstersek de, (göstermeden) seni vefat ettirsek de sonunda onların dönüşü bizedir. Sonra, Allah onların yapmakta olduklarına da şahittir.

47. Her ümmetin bir peygamberi vardır. Onların peygamberi geldiği (tebliğini yaptığı) zaman, aralarında adaletle hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez.

48. "Eğer doğru söyleyenler iseniz, (söyleyin) bu tehdit ne zaman (gerçekleşecek)?" diyorlar.

49. De ki: "Allah dilemediğe, ben kendime bile ne bir zarar, ne de fayda verme gücüne sahibim. Her milletin bir eceli vardır. Onların eceli geldi mi, ne bir an geri kalabilirler ne de

öne gecebirlirler.”⁴

- 50.** De ki: “Söyleyin bakalım, O’nun azabı size geceleyin veya gündüzün (ansızın) gelecek olsa, suçlular bunun hangisini acele isterler!?” (Bunların hiçbirini istenecek bir şey değildir.)
- 51.** (Onlara) “Azap gerçekleştikten sonra mı O’na iman ettiniz? Şimdi mi!? Oysa siz onu acele istiyordunuz” (denilecek).
- 52.** Sonra da zulmedenlere, “Ebedî azabı tadın! Siz ancak vakityle kazanmakta olduğunuzun cezasına çarptırılıyorsunuz” denilecektir.
- 53.** “O (azap) gerçek midir?” diye senden haber soruyorlar. De ki: “Evet, Rabbime andolsun ki o elbette gerçekten. Siz (bu konuda Allah’ı) âciz kılacak değilsiniz.”
- 54.** (O gün) zulmetmiş olan herkes, eğer yeryüzündeki her şeye sahip olsa, kendini kurtarmak için onu fidye verir. Azabı gördüklerinde, için için derin bir pişmanlık duyarlar. Onlara zulmedilmeksızın aralarında adaletle hükmedilir.
- 55.** Bilesiniz ki, göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah’ındır. Yine bilesiniz ki, Allah’ın va’di haktır. Fakat onların çoğu bunu bilmez.
- 56.** O, diriltir ve öldürür; ancak O’na döndürüleceksiniz.
- 57.** Ey insanlar! İşte size Rabbinizden bir öğüt, kalplere bir şifâ ve inananlar için yol gösterici bir rehber ve rahmet (olan Kur'an) geldi.
- 58.** De ki: “Ancak Allah’ın lütf ve rahmetiyle, yalnız bunlarla sevinsinler. Bu, onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.”
- 59.** De ki: “Allah’ın size indirdiği; sizin de, bir kısmını helâl, bir kısmını haram kıldığınız rızıklar hakkında ne dersiniz?” De ki: “Bunun için Allah mı size izin verdi, yoksa Allah'a iftira

4. Bu konu ile ilgili olarak bakınız: A'râf sûresi, âyet, 34.

mi ediyorsunuz?”

- 60.** Allah'a karşı yalan uyduranların, kiyamet günü hakkındaki zanları nedir? Şüphesiz Allah insanlara karşı çok lütfukârdır, fakat onların çoğu (O'nun nimetlerine) şükretmezler.
- 61.** (Ey Muhammed!) Sen hangi işte bulunursan bulun, ona dair Kur'an'dan ne okursan oku ve (ey insanlar, sizler de) hangi şeyi yaparsanız yapın, siz ona daldığınızda biz sizi mutlaka görürüz. Ne yerde, ne de gökte, zerre ağırlığınca, (hatta) bu zerreden daha küçük veya daha büyük olsun, hiçbir şey Rabbinden uzak (ve gizli) olmaz; hepsi muhakkak apaçık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı)dır.
- 62.** Bilesiniz ki, Allah'ın dostlarına hiçbir korku yoktur. Onlar üzülmeyeceklerdir de.
- 63.** Onlar iman etmiş ve Allah'a karşı gelmekten sakınmış olanlardır.
- 64.** Dünya hayatında da, ahirette de onlar için müjde vardır. Allah'ın sözlerinde hiçbir değişme yoktur. İşte bu büyük başarıdır.⁵
- 65.** Onların (inkârcıların) sözleri seni üzmesin. Çünkü bütün güç Allah'ındır. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.
- 66.** Bilesiniz ki göklerde kim var, yerde kim varsa, hep Allah'ındır. Allah'tan başkasına tapanlar (gerçekte) Allah'a koştukları ortaklara tâbi olmuyorlar. Şüphesiz onlar ancak zanna uyuyorlar ve sadece yalan söylüyorlar.
- 67.** O, içinde dinlenesiniz diye geceyi sizin için (kararlık); gündüzü ise aydınlık kılandır. Şüphesiz bunda işten bir toplum için ibretler vardır.
- 68.** “Allah, bir çocuk edindi” dediler. O, bundan uzaktır. O, her

5. “Allah'ın sözleri”, Allah'ın vaatleri demektir. Allah, kollarına ne vaat etmişse onu mutlaka gerçekleştirir. Bu konudaki hükmü değişmez.

bakımdan sınırsız zengindir. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. Bu konuda elinizde hiçbir delil de yoktur. Allah'a karşı bilmediğiniz bir şeyi mi söyleyorsunuz?⁶

- 69.** De ki: "Allah hakkında yalan uyduranlar asla kurtuluşa eremezler."
- 70.** Onlar için dünyada (geçici) bir yararlanma vardır. Sonra dönenşleri bizedir. Sonra da, inkâr etmekte olduklarına karşılık onlara şiddetli azabı tattıracağız.
- 71.** Nûh'un haberini onlara oku. Hani o, bir vakit kavmine söyle demişti: "Ey kavmim! Eğer benim konumum ve Allah'ın âyetleriyle öğüt vermem size ağır geliyorsa, (biliniz ki) ben sadece Allah'a dayanıp güvenmişim. Artık siz de (bana) ne yapacağınızı ortaklarınızla beraber kararlaştırın ki, işiniz size dert olmasın! Bundan sonra bana hükmünüzü uygulayın; bana mühlet de vermeyin!"
- 72.** Eğer yüz çeviriyorsanız, sizden zaten hiçbir ücret istemedim. Benim ücretim, ancak Allah'a aittir. Bana müslümanlardan olmam emredildi."
- 73.** Onu yine de yalanladılar. Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtardık ve onları ötekilerin yerine geçirirdik. Âyetlerimizi yalanlayanları da suda boğduk. Bak, uyarılan (fakat söz anlamayan)ların sonu nasıl oldu!
- 74.** Sonra, onun ardından birçok peygamberi kendi toplumlarına gönderdik. Onlara apaçık mucizeler getirdiler. Fakat onlar önceden yalanlamakta oldukları şeye inanacak değildilerdi. İşte biz haddi aşanların kalplerini böylece mühürleriz.
- 75.** Sonra bunların ardından Firavun ile ileri gelenlerine de

6. Şirk içerikli dinlerde "Allah'ın oğlu", "Allah'ın kızı" gibi kabullen yer alabilmektedir. Nitelik putperest Araplarda da bu yaklaşım söz konusu idi. Onlar meleklerin, Allah'ın kızları olduğuna inanıyorlardı. Bakınız: Nahî, 16/57; Enbiya, 21/26.

Mûsâ ve Hârûn'u mucizelerimizle gönderdik. Ama büyük-lük tasladılar ve suçu bir toplum oldular.

76. Katımızdan kendilerine hak (mucize) gelince, "Şüphesiz bu, apaçık bir sihirdir" dediler.
77. Mûsâ: "Size hak gelince, onun hakkında böyle mi diyorsunuz? Bu bir sihir midir? Oysa sihirbazlar, iflah olmazlar!" dedi.
78. Dediler ki: "Bizi atalarımızı üzerinde bulduğumuz yoldan döndüresin de yeryüzünde hâkimiyet (devlet) ikinizin eline geçsin diye mi bize geldin? Biz ikinize de inanmıyoruz."
79. Firavun, "Bütün usta sihirbazları bana getirin" dedi.⁷
80. Sihirbazlar gelince Mûsâ onlara, "Atacağınızı atın (hünerini-zi ortaya koyun)" dedi.
81. Sihirbazlar atacaklarını atınca, Mûsâ dedi ki: "Sizin bu yaptı-ğınız sihirdir. Allah, onu elbette boşça çıkaracaktır. Çünkü Al-lah, bozguncuların işini düzeltmez.
82. Suçluların hoşuna gitmese de, Allah, hakkı sözleriyle ger-çeklestirecektir."
83. Firavun ve ileri gelenlerinin kötülük yapmaları korkusu ile kavminin küçük bir bölümünden başkası Mûsâ'ya iman et-medi. Çünkü Firavun, o yerde zorba bir kişi idi. O, gerек-ten aşırı gidenlerdendi.
84. Mûsâ, "Ey kavmim! Eğer siz gerçekten Allah'a iman etmiş-seniz, eğer O'na teslim olmuş kimseler iseniz, artık sadece O'na tevekkül edin" dedi.
85. Onlar da şöyle dediler: "Biz yalnız Allah'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz, bizi zalimler topluluğunun baskısı ve şiddetine ma-ruz bırakma!"

7. Mûsâ ve Firavun kıssasının başka bir anlatımı için bakınız: A'râf sûresi, âyet, 103-140.

86. Bizi rahmetinle o kâfirler topluluğundan kurtar.

87. Mûsâ'ya ve kardeşine, "Kavminiz için Mısır'da (sıçınak olarak) evler hazırlayın ve evlerinizi namaz kılınacak yerler yapın. Namazı dosdoğru kılın. Mü'minleri müjdele" diye vah-yettik.

88. Mûsâ, şöyle dedi: "Ey Rabbimiz! Gerçekten sen Firavun'a ve onun ileri gelenlerine, dünya hayatında nice zinet ve mallar verdin. Ey Rabbimiz, yolundan saptırsınlar diye mi? Ey Rabbimiz, sen onların mallarını silip süpür ve kalplerine darlık ver, çünkü onlar elem dolu azabı görünceye kadar iman etmezler."

89. Allah da, "Her ikinizin de duası kabul edildi. Öyleyse dürüst olmakta devam edin ve sakın bilmeyenlerin yolunda gitmeyin" dedi.

90. İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun da, askerleriyle birlikte zulmetmek ve saldırmak üzere, derhal onları takibe koyuldu. Nihayet boğulmak üzere iken, "İsrailoğulları'nın iman ettiğinden başka hiçbir ilâh olmadığına inandım. Ben de müslümanlardanım" dedi.

91. Şimdi mi?! Oysa daha önce isyan etmiş ve bozgunculardan olmuştu.

92. Biz de bugün bedenini, arkandan geleceklerle ibret olman için, kurtaracağız. Çünkü insanlardan birçoğu âyetlerimizden gerçekten habersizdir.

93. Andolsun, biz İsrailoğullarını çok güzel bir yurda yerleştir-dik ve onlara temiz rizikler verdik. Kendilerine bilgi gelinceye kadar ayrılığa düşmediler. Şüphesiz ki, ayrılığa düşmüş oldukları şeyler hakkında Rabbin kiyamet günü aralarında hükümnü verecektir.⁸

8. Yahudiler, kutsal kitapları Tevrat'taki bilgiler üzerinden Hz. Peygamber'in nitelikle-

94. Eğer sana indirdiğimiz şeyden şüphe içinde isen, senden önce Kitab'ı (Tevrat'ı) okuyanlara sor. Andolsun ki, sana Rabbinden hak gelmiştir. O hâlde, sakın şüphe edenlerden olma!

95. Sakın Allah'ın âyetlerini yalanlayanlardan da olma! Yoksa zarara uğrayanlardan olursun.

96, 97. Şüphesiz, haklarında Rabbinin sözü (hükümü) gerçekleşmiş olanlar, kendilerine bütün mucizeler gelse bile, elem dolu azabı görünçeye kadar inanmazlar.

98. Yûnus'un kavminden başka, keşke (azabı görmeden) iman edip, imanı kendisine fayda veren bir tek memleket halkı ol-sayıdı! (Yûnus'un kavmi) iman edince, dünya hayatında (sü-rüklenibilecekleri) rezillik azabını onlardan uzaklaştırmış ve onları belli bir zamana kadar yararlandırmıştı.

99. Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzünde bulunanların hepsi el-bette topyekûn iman ederlerdi. Böyle iken sen mi mü'min olsunlar diye, insanları zorlayacaksın?

rini biliyorlardı. Ahi zamana kadar böyle bir peygamberin geleceği konusunda görüş birligi içinde bulunuyorlardı. Hz. Peygamber (s.a.s) gelip "Ben Allah'ın elçisiyim" dediği zaman ise Yahudilerin çoğu onu inkâr etti. Pek azi onun hak peygamber olduğuna iman etti. Buna göre ayette Yahudilerin, hakkında ayrılığa düştüğü haber verilen şey Hz. Muhammed (s.a.s)'in peygamberliği meselesiidir.

9. Ayette, inanmalari için insanları zorlamamın doğru bir yol olmadığı, böyle bir şey söz konusu olsa idi bunu Allah'ın yapacağı bildirilmektedir. İmanı iman yapan şey onun hür irade ve tercihe dayalı olmasıdır. Kişi imanı tercih etmesi sebebi ile ebedi mutluluğu hak ediyor. İmana zorlama yapılması halinde irade ve tercih bulunmaya-cağı için ortaya çıkan şey iman olmaz.

Bir sonraki 100. ayette ise Allah'ın izni olmadan kimsenin iman edemeyeceği bildirilmekte, hemen ardından ise akıllarını kullanmayanların azaba uğrayacakları bildirilmektedir. Bunun anlamlı şudur: İman içinde tercih kula, bu tercihi yaratıp gerçekleştirmek ise Allah'a aittir. Kulun iradesine göre sonucun ortaya çıkması Allah'ın izni yani yaratması ile olur. O yaratmazsa kulların irade ve tercihi sonuç vermezdi. Fakat Allah adalet sıfati gereği; kulların, vahye kulak verip akıllarını da kullanarak

100. Allah'ın izni olmadıkça, hiçbir kimse iman edemez. Allah, azabı akıllarını (güzelce) kullanmayanlara verir.

101. De ki: "Göklerde ve yerde neler var, bir baksanıza." Fakat âyetler ve uyarilar, inanmayan bir topluma hiçbir fayda sağlamaz.

102. Onlar sadece, kendilerinden önce gelip geçenlerin başlarına gelen (azap dolu) günlerin benzerini mi bekliyorlar? De ki: "Bekleyin bakalım, ben de sizinle birlikte bekleyenlerdenim."

103. Sonra resüllerimizi ve iman edenleri kurtarız. (Ey Muhammed!) Aynı şekilde üzerimize bir hak olarak, inananları da kurtaracağız.

104. De ki: "Ey insanlar, eğer benim dinimden herhangi bir şüpheye iseniz, bilin ki ben, Allah'ı bırakıp da sizin taptıklarınıza tapmam, fakat sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ederim. Bana mü'minlerden olmam emrolundu."

105, 106. Yine bana şöyle emredildi: "Hakka yönelen bir kimse olarak yüzünü dîne çevir. Sakın Allah'a ortak koşanlardan olma. Allah'ı bırakıp da sana ne fayda ve ne de zarar verebilecek olan şeylere yalvarma. Eğer böyle yaparsan, şüphesiz ki sen zâlimlerden olursun."

107. Eğer Allah sana herhangi bir zarar verecek olursa, bil ki onu, O'ndan başka giderebilecek yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse, O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur. O, bunu kullarından dileğine eriştirir. O, çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

108. De ki: "Ey insanlar, size Rabbinizden gerçek (Kur'an) gelmiştir. Artık kim doğru yola girerse, ancak kendisi için girer. Kim de saparsa ancak kendi aleyhine sapar. Ben sizden sorumlu değilim."

109. (Ey Muhammed!) Sana vahyolunana uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. O, hüküm verenlerin en hayırlısıdır.

ortaya koyacakları irade ve tercihlerin sonuçlarını ortaya çıkarır. Bu, iman konusunda da böyledir.

11 HÜD SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 123 âyettilir. Sûre, adını içinde söz konusu edilen Hûd peygamberden almıştır. Sûrede başlıca tevhit, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve ceza konuları ele alınmakta ve bunlar bazı peygamberlerin kıssalarıyla desteklenmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Elif Lâm Râ.¹ Bu Kur'an; âyetleri, hüküm ve hikmet sahibi (bulunan ve her şeyden) hakkıyla haberdar olan Allah tarafından muhkem (eksiksiz, sağlam ve açık) kılınmış, sonra da Allah'tan başkasına kulluk etmemesiniz diye ayrı ayrı açıklanmış bir kitaptır. (De ki:) "Şüphesiz ben size O'nun tarafından gönderilmiş bir uyarıcı ve müjdeleyiciyim."
- 3.** Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra da O'na tövbe edin ki sizi belirlenmiş bir süreye (ömrünüzün sonuna) kadar güzel bir şekilde yararlandırsın ve her fazilet sahibine faziletinin karşılığını versin. Eğer yüz çevirirseniz, ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum.
- 4.** Dönüşünüz ancak Allah'adır. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
- 5.** İyi bilin ki onlar, O'ndan gizlenmek için kalplerindeki düşmanlığı gizliyorlar. Yine iyi bilin ki (görülmüşenler, duyulmasınlar diye) örtülerine büründükleri zaman bile Allah onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da bilir. Çünkü O, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

6. Yeryüzünde hiçbir canlı yoktur ki, rızki Allah'a ait olmasın. Her birinin (dünyada) duracakları yeri de, (oldukten sonra) emaneten konulacakları yeri de O bilir. Bunların hepsi açık bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı)dir.
7. O, hanginizin amelinin daha güzel olacağı konusunda sizi imtihan için, henüz Arş'ı² su üstünde iken gökleri ve yeri altı gün içinde (altı evrede) yaratandır. Böyle iken “Ölümden sonra şüphesiz diriltilceksiniz” desen, inkârcılar “Mutlaka bu, apaçık bir büyüdür” derler.
8. Andolsun, biz onlardan azabı belirli bir süreye kadar geciktirsek, o zaman da mutlaka “Onu ne alikoyuyor?” derler. İyi bilin ki, azap onlara geleceği gün, kendilerinden bir daha uzaklaştırılmaz ve alay etmekte oldukları şey, kendilerini çevre kuşatmış olur.
9. Eğer insana tarafımızdan bir rahmet (nimet) tattırır da, sonra bunu ondan çekip alırsak, şüphesiz o ümitsiz ve nankör oluverir.
10. Ama kendisine dokunan bir sıkıntıdan sonra, ona bir nimet tattırırsak mutlaka, “Kötülükler benden gitti” diyecektir. Çünkü o, şimarık ve böbürlenmiş biridir.
11. Ancak sabredip salih amel işleyenler böyle değildir. İşte onlar için bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.
12. (Ey Muhammed!) Belki de sen, (müşriklerin) “Ona bir hazine indirilseydi veya beraberinde bir melek gelseydi ya!” demelerinden dolayı sana vahyolunanlardan bir kısmını göz arı edeceksin ve o yüzden göğüsün daralacak. Fakat sen, ancak bir uyarıcısın. Allah ise her şeye vekildir.³

2. “Arş” kavramıyla ilgili olarak ayrıca bakınız: A'râf sûresi, 54. âyet.

3. Müşrikler, “Muhammed madem peygamberdir, o halde niçin geçim sıkıntısı çekiyor. Gökten kendisine bir hazine indirilse yahut peygamberliğini ispat edecek bir melek

13. Yoksa “onu (Kur'an'ı) uydurdu” mu diyorlar? De ki: “Eğer doğru söyleyenler iseniz, haydi Allah'tan başka gücünüzün yetiklerini de (yardıma) çağırıp, siz de onun gibi uydurma on süre getirin.”⁴

14. Eğer size (bu konuda) cevap veremedilerse, bilin ki o (Kur'an) ancak Allah'ın ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Artık müslüman oluyor musunuz?

15. Kim yalnız dünya hayatını ve onun zinetini isterse, biz onlara yaptıklarının karşılığını orada tastamam öderiz. Orada onlar bir eksikliğe uğratılmazlar.

16. İşte onlar, kendileri için âhirette ateşten başka bir şey olmayan kimselerdir. (Dünyada) yaptıkları şeyle, orada boş gitmiştir. Zaten bütün yapmakta oldukları da boş şeyledir.

17. Rabbi katından açık bir delile dayanan kimse, yalnız dünyalık isteyen kimse gibi midir? Kaldı ki, bu delili Rabbinden bir şahit (Kur'an) ve bir de ondan (Kur'an'dan) önce bir önder ve bir rahmet olarak (indirilmiş olan) Mûsâ'nın kitabı (Tevrat) desteklemektedir.⁵ İşte bunlar ona (Kur'an'a) inanırlar. Gruplardan her kim onu inkâr ederse, ateş onun varacağı yerdir. Ondan hiç şüphen olmasın. Şüphesiz o, Rabb'in tarafından (bildirilmiş) gerçektir. Fakat insanların çoğu inanmazlar.

gelse ya” şeklindeki alaylı ifadelerde bulunuyorlar, Hz. Peygamberi sıkıştırmaya çalışıyorlardı. Ayette ve devamındaki ayetlerde yüce Allah, zor durumda kalan Resulün, müşriklerin putlarını hedef alan ayetler gibi birtakım ayetlerin tebliğini erteleme ihtimale karşı onu uyarmakta ve desteklemektedir.

4. Ayet hakkında açıklama için Bakara süresi 24. ayetin dipnotuna bakınız.

5. Tefsir bilginlerine göre burada sözü edilen delil akıldır. Buna göre ayette, aklını gereği gibi kullanan ve bu sayede Allah'ın varlığını ve birligine inanan kimse ile, her şeyi dünya hayatından ibaret kabul edip fitrata aykırı olarak, inkâr yoluna sapan kimse-lerin bir olmadığı; üstelik insanın doğru bir inanca sahip olma yolunda ahlıyla baş başa bırakılmayıp, aklın ilâhi vahiyle de desteklendiği vurgulanmış olmaktadır.

18. Kim Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimdir? İşte bunlar, Rablerine arz edilecekler ve şahitler de, "Rablerine karşı yalan söyleyenler işte bunlardır" diyecelerdir. Biliniz ki, Allah'ın lâneti zalimler üzerinedir.

19. Onlar (halkı) Allah yolundan alikoyan ve onu eğri ve çelişkili göstermek isteyen kimselerdir. Hem de onlar ahireti inkâr edenlerin ta kendileridir.

20. Onlar yeryüzünde (Allah'ı) âciz bırakabilecek degillerdir. Onların Allah'tan başka sığınabilecekleri bir yardımcıları da yoktur. Azap onlar için kat kat artırılacaktır. Çünkü onlar (gerçekleri) işitmeğe tahammül edemiyorlar, hem de gör müyorduları.

21. İşte bunlar, kendilerini ziyana uğratan kimselerdir. Uydurmakta oldukları şeyler de kendilerini yüz üstü bırakıp kaybolup gitmiştir.

22. Şüphesiz bunlar ahirette en çok ziyana uğrayanlardır.

23. İman edip, salih ameller işleyen ve Rablerine gönülden bağlananlara gelince, işte onlar cennetliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.

24. Bu iki zümrenin durumu, kör ve sağırlı ile gören ve işten kimseler (in durumu) gibidir. Bunların durumları hiç birbirlerine denk olur mu? Hâlâ düşünmez misiniz?

25. Andolsun, biz Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. Onlara söyle dedi: "Ben sizin için apaçık bir uyarıcıyım."

26. "Allah'tan başkasına ibadet ve kulluk etmeyin. Doğrusu ben sizin adınıza elem dolu bir günün azabından korkuyorum."

27. Kavminin inkâr eden ileri gelenleri, "Biz, senin ancak bizim gibi bir insan olduğunu görüyoruz. İlk bakışta sana uyanların da ancak en aşağılıklarımızdan ibaret olduğunu görüyoruz. Sizin bize karşı herhangi bir üstünlüğünüzü de görmü-

yorus. Aksine sizin yalancı kimseler olduğunu sanıyoruz” dediler.

28. Nûh dedi ki: “Ey Kavmim! Söyleyin bakalım; şâyet ben Rabbimden gelen apaçık bir delil üzerinde isem ve O, kendi katından bana bir rahmet vermiş de siz ona karşı kör kalmışsanız, onu istemediğiniz hâlde, biz sizi ona zorlayacak mıyız?”
29. “Ey kavmim! Buna karşı ben sizden herhangi bir mal da istemiyorum. Benim mükâfatım ancak Allah'a âittir. Ben o iman edenleri (teklifinize uyarak) kovacak da değilim. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizin bilgisizce davranıştan bir toplum olduğunu görüyorum.”
30. “Ey kavmim! Eğer ben onları kovarsam, beni Allah'tan kim koruyabilir? Hiç düşünmüyor musunuz?”
31. Size ben, “Allah'ın hazineleri yanımıdadır”, demiyorum; gayrı da bilmem. “Ben bir meleğim” de demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için, “Allah, onlara asla hiçbir hayır vermez” de diyemem. Allah, onların içlerindekini daha iyi bilir. Böyle bir şey söylesem, o zaman ben gerçekten zâlimlerden olurum.
32. Dediler ki: “Ey Nûh! Bizimle tartışın ve tartışmayı uzattın. Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi kendisiyle bizi tehdit ettiğin azabı getir.”
33. Nûh dedi ki: “Onu size, dilerse ancak Allah getirir ve siz (Allah'ı) âciz bırakamazsınız.”
34. Ben size öğüt vermek istesem de, eğer Allah sizi azdırmak istemişse, öğüdüm size fayda vermez. O, sizin Rabbinizdir ve O'na döndürüleceksiniz.
35. (Ey Muhammed!) Yoksa “Onu (Kur'an'ı) kendisi uydurdu” mu diyorlar? De ki: “Eğer onu uydurmuşsam, suçum bana

âittir. Ben de sizin işlemekte olduğunuz suçlardan uzağım.”

36. Nûh'a vahyolundu ki: “Kavminden daha önce iman etmiş olanlardan başka, artık hiç kimse iman etmeyecek. O hâlde, onların yapmakta oldukları şeylerden dolayı üzülme.”

37. “Gözetimimiz altında ve vahyimize göre gemiyi yap. Zulmedenler hakkında bana bir şey söyleme. Çünkü onlar suda boğulacaklardır.”

38. (Nûh) gemiyi yapıyordu. Kavminden ileri gelenler her ne zaman yanına uğrasalar, onunla alay ediyorlardı. Dedi ki: “Bizimle alay ediyorsanız, sizin bizimle alay ettiğiniz gibi biz de sizinle alay edeceğiz.”

39. Artık, geldiği kimseyi rezil eden azabın kime geleceğini, kimin üzerine sürekli bir azabın ineceğini ileride anlayacaksınız.

40. Nihayet emrimiz gelip, tandır kaynamaya başlayınca (sular coşup taşınca) Nûh'a dedik ki: “Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri hakkında daha önce hüküm verilmiş olanlar dışındaki âilen ile iman edenleri ona yükle.” Ama, onunla beraber sadece pek az kimse iman etmişti.⁶

41. (Nûh), “Binin ona. Onun yüzüp gitmesi de durması da Allah'ın adıyladır. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.” dedi.

42. Gemi, dağlar gibi dalgalar arasında onları götürüyordu. Nûh, ayrı bir yere çekilmiş olan ogluna, “Yavrucuğum, bizimle beraber sen de bin, inkârcılarla birlikte olma” diye seslendi.

43. O, “Ben, kendimi sudan koruyacak bir dağa siğınacağım” dedi. Nûh, “Bugün Allah'ın rahmet ettiğleri hariç, O'nun azabından korunacak hiç kimse yoktur” dedi. Derken arala-

6. Aynı olayla ilgili olarak Mü'minûn sûresinin 27. âyetine bakınız.

rına dalga giriverdi de oğlu boğulanlardan oldu.

44. “Ey yeryüzü! Yut suyunu. Ey gök! Tut suyunu” denildi. Su çekildi, iş bitirildi. Gemi de Cûdî’ye oturdu ve “Zalimler topluluğu, Allah’ın rahmetinden uzak olsun!” denildi.

45. Nûh, Rabbine seslenip şöyle dedi: “Rabbim! Şüphesiz oğlum da âilemdendir. Senin va'din elbette gerçektir. Sen de hükümedenlerin en iyi hükümedenisin.”

46. Allah, “Ey Nûh! O, asla senin âilenden değildir. Onun yaptığı, iyi olmayan bir iştir. O hâlde, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi benden isteme. Ben, sana cahillerden olmamamı öğretlerim” dedi.

47. Nûh, “Rabbim! Şüphesiz ben senden hakkında bilgim olmayan şeyi istemekten sana şiginirim. Eğer beni bağışlamaz ve bana acımasan, şüphesiz ziyana uğrayanlardan olurum” dedi.

48. Ona denildi ki: “Ey Nûh! Sana ve seninle birlikte bulunanlardan birçok ümmete bizden esenlik ve bereketlerle (gemiden) in. Daha birtakım ümmetler de olacak ki, biz onları (dünyada) yararlandıracıız. Sonra da bizden kendilerine elem dolu bir azap dokunacak.”

49. İşte bunlar, sana vahyettiğimiz gayb haberlerindendir. Bundan önce onları ne sen biliyordun, ne de kavmin. O hâlde sabret. Çünkü (iyi) sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanların olacaktır.

50. Âd kavmine de kardeşleri Hûd'u gönderdik. Hûd, şöyle dedi: “Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. O'ndan başka sizin hiçbir ilâhiniz yoktur. Siz, sadece iftira ediyorsunuz.”

51. “Ey kavmim! Ben buna karşı sizden bir ücret istemiyorum. Benim ücretim, ancak beni yaratana âittir. Hâlâ aklınızı kul-anmayacak mısınız?”

52. “Ey kavmim! Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O'na tövbe edin ki, üzerinize bol bol yağmur göndersin ve gücü-nüze güç katsın. Günahkârlar olarak yüz çevirmeyin.”

53. Dediler ki: “Ey Hûd! Sen bize açık bir mucize getirmedin. Biz de senin sözünle ilâhlarımızi bırakacak değiliz. Biz sana iman edecek de değiliz.”

54. 55. Biz sadece şunu söyleriz: “Seni, ilâhlarımızdan biri fena çarpmış.” Hûd, dedi ki: “İşte ben Allah'ı şâhit tutuyo-rum. Siz de şâhit olun ki, ben sizin Allah'ı bırakıp da O'na ortak koştığınız şeylerden uzağım. Haydi hepiniz toptan bana tuzak kurun, sonra da bana göz açtırmayın.”

56. “İşte ben, hem benim, hem sizin Rabbiniz olan Allah'a da-yandım. Yeryüzünde bulunan hiçbir canlı yoktur ki, Allah, onun perçeminden tutmuş olmasın.⁷ Şüphesiz Rabbim dosdoğru bir yol üzerindedir.”

57. “Eğer yüz çevirirseniz; bilin ki ben, benimle gönderileni size tebliğ ettim. Rabbim (dilerse) sizden başka bir kavmi sizin yerinize getirir ve siz O'na bir zarar veremezsiniz. Şüphesiz Rabbim, her şeyi koruyup gözetendir.”

58. Helâk emrimiz gelince, Hûd'u ve beraberindeki iman etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Onları ağır bir azaptan kurtardık.

59. İşte Âd kavmi! Rablerinin âyetlerini inkâr ettiler. O'nun pey-gamberlerine karşı geldiler ve inatçı her zorbanın emrine uy-dular!

60. Onlar, hem bu dünyada, hem de kiyamet gününde lânete uğratıldılar. Biliniz ki Âd kavmi, Rablerini inkâr etti. (Yine) biliniz ki Hûd'un kavmi Âd, Allah'ın rahmetinden uzaklaştı.

7. Ayetin bu kısmında, bütün canlıların, Allah'ın kudret ve iradesi altında bulunduğu, mecazi bir anlatımla dile getirilmektedir.

61. Semûd kavmine⁸ de kardeşleri Salih'i peygamber gönderdik. Dedi ki: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yok. O, sizi yeryüzünden (topraktan) yarattı ve sizi oranın imarında görevli (ve buna donanımlı) kıldı.⁹ Öyle ise O'ndan bağışlanma dileyin; sonra da O'na tövbe edin. Şüphesiz Rabbim yakındır ve dualara cevap verendir.

62. Onlar şöyle dediler: "Ey Salih! Bundan önce sen, aramızda ümit beslenen bir kimseydin. Şimdi babalarımızın taptıklarına tapmamızı bize yasaklıyor musun? Şüphesiz, biz senin bizi çağırduğın şeyden derin bir şüphe içindeyiz."

63. Salih, dedi ki: "Ey kavmim! Söyledin bakıyorum, eğer ben Rabbim tarafından apaçık bir delil üzerinde isem ve bana tarafından bir rahmet (peygamberlik) vermişse, O'na karşı geldiğim takdirde beni Allah'tan kim koruyabilir? Demek ki, zarara uğratmaktan başka bana katkınız olmaz."

64. "Ey kavmim! İşte size mucize olarak Allah'ın dişi bir devesi. Bırakın onu, Allah'ın arzında yayılıp olsın. Ona kötülük dokundurmayın, yoksa sizi yakın bir azap yakalar."

65. Derken onu kestiler. Salih, dedi ki: "Yurdunuzda üç gün daha yaşayın. (Sonra helâk olacaksınız.) İşte bu, yalanlanamayacak bir tehdittir."

66. (Helâk) emrimiz geldiğinde Salih'i ve beraberindeki iman

8. Hz. Salih'in peygamber olarak görevlendirildiği Semûd kavmi için Arâf, 7/73 ve Hicr, 15/80. ayetlerine ve dipnotlarına bakınız. Bu ayetten itibaren 68. ayete kadar, Salih peygamberin bu uğurda verdiği mücadeleden bir kesit yer almaktadır.

9. Bu âyet-i kerimede insanoğluna çok hayatı bir mesaj verilmektedir. Çünkü yeryüzü, Allah'ın insana bir emanetidir. Bu emanetin, Allah'ın yeryüzünde yarattığı tabii denge çerçevesinde korunması, geliştirilmesi ve imar edilmesi gerekir. Allah'ın yeryüzüne koyduğu tabii dengeye zarar verecek her türlü anlayış ve eylem de Kur'an'ın bu mesajına ters düşer. Çünkü insana verilen yeryüzünün imarıdır, tahribi değil.

etmiş olanları tarafımızdan bir rahmetle helâktan ve o günde rezilliğinden kurtardık. Şüphesiz Rabbin mutlak güç sahibidir, hukum ve hikmet sahibidir.

67. Zulmedenleri o korkunç uğultulu ses yakaladı da yurtlarında diz üstü çökekaldılar.
68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Biliniz ki Semûd kavmi Rablerini inkâr etti. (Yine) biliniz ki Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden uzaklaştı.
69. Andolsun, elçilerimiz (melekler), İbrahim'e müjde getirip "Selâm sana!" dediler. O, "Size de selâm" dedi ve kızartılmış bir buzağı getirmekte gecikmedi.
70. Ellerini yemeğe uzatmadıklarını görünce, onları yadırgadı ve onlardan dolayı içinde bir korku duydu. Dediler ki: "Korkma, çünkü biz Lût kavmine gönderildik."
71. İbrahim'in karısı ayakta idi. (Bu sözleri duyunca) güldü. Ona da İshak'ı müjdeledik; İshak'ın arkasından da (torunu) Yakûb'u.
72. Karısı, "Vay başıma gelenler! Ben bir kocakarı ve bu kocam da bir ihtiyar iken çocuk mu doğuracağım? Gerçekten bu, çok şaşılacak bir şey!" dedi.
73. Melekler, "Allah'ın emrine mi şaşıyorsun? Allah'ın rahmeti ve bereketi size olsun ey (peygamber ocağının) ev halkı! Şüphesiz O, övülmeye läyiktir, şanı yücedir." dediler.
74. İbrahim'in korkusu gidip, kendisine müjde gelince Lût kavmi hakkında bizim (elçilerimiz)le tartışmaya başladı.
75. Çünkü İbrahim yumuşak huylu, çok içli ve Allah'a yönelen bir kimseydi.
76. Elçilerimiz, "Ey İbrahim bundan vazgeç! Çünkü Rabbinin emri kesin olarak gelmiştir. Şüphesiz onlara geri döndürülemeyecek bir azap gelecektir" dediler.

77. Elçilerimiz Lût'a gelince onların yüzünden üzüldü, göğüsü daralı ve "Bu çok zor bir gün" dedi.

78. Kavmi, (konuklarıyla çirkin ilişkide bulunmak üzere) ona doğru koşa koşa geldiler. Zaten onlar önceden de bu tür çirkin işleri yapıyordular. Lût, dedi ki: "Ey Kavmim! İşte kızlarım. Onlar(la nikâhlanmanız) sizin için daha temizdir.¹⁰ Allah'a karşı gelmekten sakının ve konuklarımıza karşı beni rezil etmeyin. İçinizde hiç aklı başında bir adam yok mu?"

79. Onlar, "İyi biliyorsun ki kızlarında bizim gözümüz yok. Sen bizim ne istediğimizi çok iyi biliyorsun" dediler.

80. (Lût da:) "Keşke size karşı (koyacak) bir gücüm olsaydı, ya da sağlam bir desteği dayanabilseydim" dedi.

81. Konukları şöyle dedi: "Ey Lût! Biz Rabbinin elçileriyiz. Onlar sana asla ulaşamayacaklar. Geceleyin bir vakitte aileni al götür. İçinizden kimse ardına bakmasın. Ancak karın müstesna. (Onu bırak.) Çünkü onların (kavminin) başına gelecek olan azap, onun başına da gelecektir. Onların azabla buluşma zamanı sabahtır. Sabah yakın değil midir?!"

82. **83.** (Azap) emrimiz gelince oranın altını üstüne getirdik. Üzerine de Rabbinin katında işaretlenmiş pişirilmiş balıktan taşlar yağdırıldı. Bunlar zalimlerden uzak değildir.

84. Medyen halkına da kardeşleri Şu'ayb'ı peygamber gönderdik. O, şöyle dedi: "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Ölçüyü ve tartışı eksik yapmayın. Ben sizi bolluk içinde görüyorum. Ben sizin adınıza kuşatıcı bir günün azabından korkuyorum."

10. Bir peygamber, gönderildiği kavmin manevî babası sayılır. Bu itibarla gönderildiği toplumun kadınları o peygamberin manevî kızları mesabesindedir. Burada Lût Peygamber, kavmini içine düştükleri cinsel sapıklığı (erkeğin erkekle cinsel ilişkisi) terk edip meşru ve doğal ilişkiye dönmeleri ve kadınlarla nikâhlanmaları konusunda uyarmaktadır.

85. “Ey kavmim! Ölçüyü ve tartıyı adaletle tam yapın. İnsanların eşyalarını (mallarını ve haklarını) eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın.”

86. “Eğer inanan kimselerseniz Allah’ın bıraktığı helâl kazanç sizin için daha hayırlıdır. Ben sizin başınızda bir bekçi değilim.”

87. Dediler ki: “Ey Şu’ayb! Babalarımızın taptığını, yahut mallarımız hakkında dilediğimizi yapmayı terk etmemizi sana namazın mı emrediyor. Oysa sen gerçekten yumuşak huylu ve akılda bir adamsın.”

88. Şu’ayb, şöyle dedi: “Ey kavmim! Söyleyin bakayım, ya ben Rabbimden gelen açık bir delil üzere isem ve katından bana güzel bir rızık vermişse!. Ben size yasakladığımı kendim yapmak istemiyorum. Ben sadece gücüm yettiğince (sizi) düzeltmek istiyorum. Başarıım ancak Allah’ın yardımımı iledir. Ben sadece O’na tevekkül ettim ve sadece O’na yöneliyorum.”

89. “Ey Kavmim! Bana karşı olan düşmanlığınız, Nûh kavminin, veya Hûd kavminin, yahut Salih kavminin başına gelenein benzeri gibi bir felaketi sakın sizin de başınıza getirmesin. (Ve unutmayın ki) Lût kavmi sizden uzak değildir.”

90. “Rabbinizden bağışlanma dileyin, sonra O’na tövbe edin. Şüphesiz Rabbim çok merhametlidir, çok sevendir.”

91. Dediler ki: “Ey Şu’ayb! Dediklerinin çoğunu anlamıyoruz. Hem biz seni aramızda zayıf görüyoruz. Eğer kabilen olmasayıdı, seni taşa tutardık. Zaten sen bizce itibarlı biri değilsin.”

92. Şu’ayb, şöyle dedi: “Ey kavmim! Benim kabilem sizce Allah’tan daha itibarlı mı ki, O’na sırt çevirdiniz. Şüphesiz Rabbim sizin yaptıklarınızı kuşatmıştır.”

93. “Ey Kavmim! Elinizden geleni yapın. Şüphesiz ben de (elimden geleni) yapacağım. Rezil edici azabin kime geleceğini ve kimin yalancı olduğunu yakında bileyceksiniz. Gözleyin. Şüphesiz ben de sizinle beraber gözlüyorum.”

94. (Azap) emrimiz gelince, Şu'ayb'ı ve onunla birlikte iman edenleri, katımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri ise o korkunç (uğultulu) ses yakaladı da yurtlarında diz üstü çökekalıldılar.

95. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Biliniz ki Semûd kavmi Allah'ın rahmetinden uzaklaştığı gibi Medyen halkı da uzaklaştı.

96, 97. Andolsun, biz Musa'yı mucizelerimizle ve (özellikle, üstünliği) apaçık (asanın yılana dönüştüğü) mucize ile Firavun'a ve onun ileri gelen adamlarına peygamber gönderdik de ile ri gelenler Firavun'un emrine uydular. Hâlbuki Firavun'un emri doğru değildi.¹¹

98. Firavun, kiyamet gününde kavminin önüne geçecek ve onları ateşe götürürektir. Ne kötü varış yeridir orası!

99. Onlar, hem bu dünyada, hem de kiyamet gününde lânete uğratıldılar. Ne kötü destektir onlara verilen destek!

100. (Ey Muhammed!) Bunlar o memleketlerin haberlerinden bazılarıdır. Onları sana anlatıyoruz. Onlardan ayakta duranlar da var, yıkılıp gidenler de.

101. Biz onlara zulmetmedik. Fakat onlar kendilerine zulmettiler. Rabbinin azap emri gelince, Allah'ı bırakıp da taptıkları ilâhları kendilerine hiçbir fayda sağlamadı. İlâhları onları n

11. Musa (a.s) Firavun'a gidip Allah'm ibadete layık tek ilah olduğu gerektiğini tebliğ edince, Firavun ve çevresindeki ileri gelenler onu yalanlamış ve kendisinin ilah olduğu fikrine israr etmişti. Firavun bununla da kalmayıp halka kendi görüşüne uymalarını emretti. Halk da Allah'm Musa (a.s) aracılığı ile gönderdiği Allah'a iman emrine değil, Firavun'un sapkınlığı emrine uymuşlardı.

sadece ziyanlarını artırdı.

102. Zulme sapmış memleketlerin halkını yakaladığında, Rabbinin yakalaması işte böyledir! Şüphesiz O'nun yakalamaşı can yakıcı ve şiddetlidir.

103. Şüphesiz, ahiret azabından korkanlar için bunda bir ibret vardır. Bu, insanların (hesap ve ceza için) toplanacakları bir gündür. Bu, herkesin toplanıp bir araya geleceği bir gündür.¹²

104. Biz onu ancak belirli bir zamana kadar erteliyoruz.

105. O gün geldiği zaman Allah'ın izni olmadan hiçbir kimse konuşamaz. Onlardan mutsuz (cehennemlik) olanlar da vardır, mutlu (cennetlik) olanlar da.

106. Mutsuz olanlara gelince; cehennemdedirler. Onların orada şiddetli bir soluyışları vardır.

107. Onlar, gökler ve yerler durdukça orada ebedî olarak kalacaklardır. Ancak Rabbinin dilemesi başka. Şüphesiz Rabbin istedğini yapandır.

108. Mutlu olanlara gelince, gökler ve yerler durdukça içinde ebedî kalmak üzere cennetedirler. Ancak Rabbinin dilemesi başka. Bu, onlara ardı kesilmez bir lütuf olarak verilmiştir.

109. (Ey Muhammed!) Şunların taptıkları şeylerin batıl olduğu konusunda şüpheye düşme. Onlar sadece, daha önce babalarının taptığı gibi tayıyorlar. Şüphesiz biz onlara (azaptan) paylarını eksiksiz olarak tastamam vereceğiz.

110. Andolsun, biz Mûsa'ya Kitab'ı (Tevrat¹³) vermişik de onun hakkında ayrılığa düşülmüştü.¹³ Eğer daha önce Rabbinin

12. Ayetin son cümlesi, "Bu, her şeyin ortaya dökülüp görüleceği bir gündür" şeklinde de tercüme edilebilir.

13. Ayette, müşriklerin Allah'ın Resulünü ve Kur'an'ı yalanlamaları karşısında şu mesaj ile Hz. Peygamber destek veriliyor: Allah tarafından peygamber olarak görevlendirip, tebliğ ettiği kitabın inkâr edildiği tek peygamber sen değilsin. Senden önce biz Musa'yı da peygamber olarak gönderdik. Ona verdığımız Tevrat da İsrail oğlu-

bir sözü geçmemiş olsaydı, elbette aralarında hüküm verilirdi. Onlar da (müşrikler de) o Kur'an hakkında derin bir şüphe içindedirler.

111. Şüphesiz Rabbin onların her birine, yaptıklarının karşılığını tastamam verecektir. Şüphesiz Rabbin onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.

112. Öyle ise emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Beraberindeki tövbe edenler de dosdoğru olsunlar. Hak ve adalet ölçülerini aşmayın. Şüphesiz O, yaptıklarınızı hakkıyla görür.

113. Zulmedenlere meyletmeyin. Yoksa size de ateş dokunur. Sizin Allah'tan başka dostlarınız yoktur. Sonra size yardım da edilmez.

114. (Ey Muhammed!) Gündüzün iki tarafında ve gecenin gündüze yakın vakitlerinde namaz kıl. Çünkü iyilikler kötülükleri giderir. Bu, öğüt alanlar için bir öğüttür.¹⁴

115. Sabret! Çünkü, Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların mükâfatını zayıf etmez.

116. Sizden önceki nesillerden aklı başında kimseler (insanları) yeryüzünde bozgunculuk yapmaktan alikoysalardı ya! Ancak içlerinden kendilerini kurtardığımız pek az kimse bunu yapmıştır. Zulmedenler ise içinde şımartıldıkları refahın ardına düştüler ve günahkâr kimseler oldular.

117. Rabbin, halkları salih ve ıslah edici kimseler iken memleketleri zulmederek helâk etmez.

larının bir kısmınca yalanlanmış, bir kısmınca ise tasdik edilmiştir. Senin yaşadığın bu zorlukların benzerlerini bütün peygamberler yaşamıştır. Ama onlar bu zorluklara karşı sabretmiş, tebliğ görevini yerine getirmiştir. Sen de onların yolunu tut.

14. Bu ayet, namaz vakitlerini göstermektedir. Gündüzün iki tarafından maksat, gunesin tepe noktasına gelmesinden önceki ve sonraki dilimleri demektir. Buna göre sabah namazı gündüzün bir tarafında, öğle ve ikindi namazları da öbür tarafında olmaktadır. Gecenin gündüze yakın vakitleri ise akşam ve yatsı vakitleridir.

118. 118, 119. Rabbin dileseydi, insanları (aynı inanca bağlı) tek bir ümmet yapardı. Fakat Rabbinin merhamet ettikleri müstesna, onlar ihtilafa devam edeceklerdir. Zaten onları bunun için yarattı. Rabbinin, "Andolsun ki cehennemi hem cinlerden, hem insanlardan (suçlularla) dolduracağım" sözü kesinleşti.¹⁵

120. (Ey Muhammed!) Peygamberlerin haberlerinden, kendileriyle senin kalbini pekiştirdiğimiz her bir haberi sana aktarıyoruz. Bunlarda, sana hak, mü'minlere de bir öğüt ve hatırlatma gelmiştir.

121. İman etmeyenlere de ki: "Elinizden geleni yapın, biz de yapacağız."

122. "Bekleyin, biz de bekleyeceğiz."

123. Göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah'a mahsustur. Büttün işler O'na döndürülür. Öyle ise O'na kulluk et ve O'na tevekkül et. Rabbin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

15. Allah, peygamberler aracılığıyla insanlara doğruya ve yanlış gösterdikten sonra kendilerine verdiği hür iradenin bir gereği olarak onları tutacakları yolu seçmekte özgür bırakmış, mutlaka razı olduğu yolu seçmeye zorlamamıştır. Onlara yanlış seçme hakkı tanımadı olsayıdı, insanları tek ümmet yapmış olurdu. Böyle yapmayarak onları doğru veya eğriyi seçmekte serbest bırakmıştır. Aksi takdirde seçimlerinden dolayı sorumlu tutulmalarının bir anlamı olmazdı. Bunun sonucu olarak bazıları nefislerinin heva ve hevesine uyup yanlışları seçmişler ve böylece ihtilaflar ortaya çıkmıştır. İhtilaflar çıkmaya da devam edecektir. Âyet-i kerimede bu gerçek vurgulanmaktadır, Allah'ın gösterdiği yolu seçeneklerin O'nun rahmetini elde etmiş olacakları belirtilmekte ve aslında bütün insanların özgür iradelerini kullanarak bu rahmeti elde etsinler diye yaratıldığı yahut da kendi seçimlerine göre hangi yolu tercih etmişlerse, o yola gitmek üzere yaratıldıkları ancak birçoklarının yanlışları tercih ederek Allah'ın rahmetinden uzak kaldığı, böyleleri için de cehennemin kaçınılmaz bir varış yeri olarak kararlaştırıldığı ifade edilmektedir. Ayrıca bakınız: İnsan süresi, âyet, 3.

12 YÜSUF SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 111 âyettir. Bu sûrede Yûsuf Peygamberin hâ-yatta karşılaştığı sıkıntılardan ve bunlara sabrederek nasıl başarıya ulaştığı anlatılmakta ve inananlar için faydalı öğütler, önemli mesajlar verilmektedir. Kur'an'da baştan sona kadar bir tek konuya anlatan tek süre budur.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Râ.¹ Bunlar, apaçık Kitab'ın âyetleridir.²
- 2.** Biz onu, akıl erdiresiniz diye Arapça bir Kur'an olarak indirdik.
- 3.** Sana bu Kur'an'ı vahyetmekle kıssaların en güzelini anlatıyoruz. Hâlbuki daha önce sen bunlardan habersiz idin.
- 4.** Hani Yûsuf, babasına "Babacığım! Gerçekten ben (rûyada) on bir yıldız, güneş ve ayı gördüm. Gördüm ki onlar bana boyun eğiyorlardı" demişti.
- 5.** Babası, şöyle dedi: "Yavrucugum! Rüyanı kardeşlerine anlatma. Yoksa, sana tuzak kurarlar. Çünkü şeytan, insanın apaçık düşmanıdır."
- 6.** "İşte Rabbin seni böylece seçecek, sana (rûyada görülen) olayların yorumunu öğretecek ve daha önce ataların İbrahim ve İshak'a nimetlerini tamamladığı gibi sana ve Yakub soyuna da tamamlayacaktır. Şüphesiz Rabbin hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir."
- 7.** Andolsun, Yûsuf ve kardeşlerinde (hakikati arayıp) soranlar

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

2. Bu âyet, "Elif, Lâm, Râ. Bunlar, açıklayıcı Kitab'ın âyetleridir" şeklinde de tercüme edilebilir.

için ibretler vardır.

8. Kardeşleri dediler ki: "Biz güçlü bir topluluk olduğumuz hâlde, Yûsuf ve kardeşi (Bünyamin) babamıza bizden daha sevgilidir. Doğrusu babamız açık bir yanılıgı içindedir."³
9. "Yûsuf'u öldürün veya onu bir yere atın ki babanız sadece size yönelsin. Ondan sonra (tövbe edip) salih kimseler olursunuz."
10. Onlardan bir sözcü, "Yûsuf'u öldürmeyin, onu bir kuyunun dibine bırakın ki geçen kervanlardan biri onu bulup alsin. Eğer yapacaksanız böyle yapın" dedi.
11. Babalarına şöyle dediler: "Ey babamız! Yûsuf hakkında bize neden güvenmiyorsun? Hâlbuki biz onun iyiliğini isteyen kişileriz."
12. "Yarın onu bizimle beraber gönder de gezip oynasın. Şüphesiz biz onu koruruz."
13. Babaları, "Doğrusu onu götürmeniz beni üzer, siz ondan habersiz iken onu kurt yer, diye korkuyorum."
14. Onlar da, "Andolsun biz kuvvetli bir topluluk iken onu kurt yerse (o takdirde) biz gerçekten hüsranı uğramış oluruz" dediler.
15. Yûsuf'u götürüp kuyunun dibine bırakmaya karar verdikleri zaman biz de ona, "Andolsun, (senin Yûsuf olduğunun) farında değilken onların bu işlerini sen kendilerine haber vereceksin" diye vahyettik.
16. (Yûsuf'u kuyuya bırakıp) akşamleyin ağlayarak babalarına geldiler.
17. "Ey babamız! Biz yarışa girmiştik. Yûsuf'u da eşyamızın yanında bırakmıştık. (Bir de ne görelim) onu kurt yemiş. Her ne kadar doğru söylesek de sen bize inanmazsun" dediler.

3. *Yûsuf ile Bünyamin bir anadan, diğer kardeşler ise başka anadan idiler.*

18. Bir de üzerine, sahte bir kan bulaştırılmış gömleğini getirdiler. Yakub dedi ki: "Hayır! Nefisleriniz sizi aldatıp böyle bir işe sürüklendi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Anlattıklarınıza karşı yardımı istenilecek de ancak Allah'tır."

19. Bir kervan gelmiş, sucularını suya göndermişlerdi. Sucu kovasını kuyuya salınca, "Mükde! Müjde! İşte bir oğlan!" dedi. Onu alıp bir ticaret malı olarak sakladılar. Oysa Allah, onların yaptıklarını biliyordu.

20. Onu ucuz bir fiyatta, birkaç dirheme sattılar. Zaten ona değer vermiyorlardı.⁴

21. Onu satın alan Mısırlı kişi, hanımına dedi ki: "Ona iyi bak. Belki bize yararı dokunur veya onu evlat ediniriz." İşte böylesce biz Yûsuf'u o yere (Mısır'a) yerleştirdik ve ona (rûyadaki) olayların yorumunu öğretelim diye böyle yaptık. Allah, içinde galiptir, fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

22. Olgunluk çağına erişince, ona hikmet ve ilim verdik. İşte biz, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız.

23. Evinde bulunduğu kadın (gönlünü ona kaptırıp) ondan arzuladığı şeyi elde etmek istedi ve kapıları kilitleyerek, "Haydi gelsene!" dedi. O ise, "Allah'a siğınırım, çünkü o (kocan) benim efendimdir, bana iyi baktı. Şüphesiz zalimler kurtuluşa eremezler" dedi.

24. Andolsun, kadın ona (göz koyup) istek duymuştu. Eğer Rabbinin delilini görmemiş olsaydı, Yûsuf da ona istek duyaracaktı. Biz, ondan kötülüğü ve fuhuş uzaklaştırmak için işte böyle yaptık. Çünkü o, ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı.

25. İkisi de kapıya koştular. Kadın, Yûsuf'un gömleğini arkadan

4. Ayetin bu kısmı, "Zaten onu hemen elden çıkarmak istiyorlardı" şeklinde de tercüme edilebilir.

yırttı. Kapının yanında hanımın efendisine rastladılar. Kadın dedi ki: "Senin ailene kötülük yapmak isteyenin cezası, ancak zindana atılmak veya can yakıcı bir azaptır."

26. Yûsuf, "O, benden arzusunu elde etmek istedî" dedi. Kadının ailesinden bir şahit de şöyle şahitlik etti: "Eğer onun gömleği önden yırtılmışsa, kadın doğru söylemiştir, o (Yûsuf) yalancılardandır."
27. "Eğer gömleği arkadan yırtılmışsa, kadın yalan söylemiştir. O (Yûsuf) ise, doğru söyleyenlerdedir."
28. Kadının kocası Yûsuf'un gömleğinin arkadan yırtıldığını görünce, dedi ki: "Şüphesiz bu, siz kadınların tuzağıdır. Şüphesiz sizin tuzağınız çok büyüktür."
29. "Ey Yûsuf! Sen bundan sakın kimseye bahsetme. (Ey Kadın,) sen de günahının bağışlanması dile. Çünkü sen günah işleyenlerdensin."
30. Şehirde birtakım kadınlar, "Aziz'in karısı, (hizmetçisi olan) delikanlılarından murad almak istemiş. Ona olan aşkı yüreğine işlemiş. Şüphesiz biz onu açık bir sapıklık içinde görüyoruz" dediler.
31. Kadın, bunların dedikodularını işitince haber gönderip onları çağrırdı. (Ziyafet düzenleyip) onlar için oturup yaslanacakları yer hazırladı. Her birine birer de bıçak verdi ve Yûsuf'a, "Çık karşılara" dedi. Kadınlar Yûsuf'u görünce, onu pek büyütüller ve şaşkınlıkla ellerini kestiler. "Hâşâ! Allah için, bu bir insan değil, ancak şerefli bir melektir" dediler.
32. Bunun üzerine kadın onlara dedi ki: "İşte bu, beni hakkında kinadığınız kimsedir. Andolsun, ben ondan murad almak istedim. Fakat o, iffetinden dolayı bundan kaçındı. Andolsun, eğer emrettiğimi yapmazsa, mutlaka zindana atılacak ve zillete uğrayanlardan olacak."

33. Yusuf, "Ey Rabbim! Zindan bana, bunların beni dâvet ettiğî şeyden daha sevilmidir. Onların tuzaklarını benden uzaklaştırmazsan, onlara meyleder ve cahillerden olurum" dedi.

34. Rabbi, onun duasını kabul etti ve kadınların tuzaklarını ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

35. Sonra onlar, Yusuf'un suçsuzluğunu ortaya koyan delilleri gördükten sonra yine de mutlaka onu bir süre zindana atmayı uygun buldular.

36. Onunla beraber zindana iki delikanlı daha girdi. Biri, "Ben rüyamda şaraplık üzüm siktığımı gördüm" dedi. Diğerisi, "Ben de rüyamda başımın üzerinde, kuşların yediği bir ekmek taşıdığını gördüm. Bize bunun yorumunu haber ver. Şüphesiz biz seni iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlardan görüyoruz" dedi.

37. Yusuf dedi ki: "Sizin yiyeceğiniz yemek size gelmeden önce, onun ne olduğunu bildiririm. Bu, bana Rabbimin öğrettilerindendir. Ben, Allah'a inanmayan ve ahireti inkâr eden bir milletin dinini bıraktım."

38. "Atalarım İbrahim, İshak ve Yakub'un dinine uydum. Bizim, Allah'a herhangi bir şeyi ortak koşmamız (söz konusu) olamaz. Bu, bize ve insanlara Allah'ın bir lütfudur, fakat insanların çoğu şükretmezler."

39. "Ey zindan arkadaşları! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha iyidir, yoksa mutlak hâkimiyet sahibi olan tek Allah mı?"

40. "Siz Allah'ı bırakıp; sadece sizin ve atalarınızın taktiği birtakım isimlere (düzmece ilâhlara) tayıyorsunuz. Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'a aittir. O, kendisinden başka hiçbir şeye tapmamanızı emretmiştir. İşte en doğru din budur. Fakat insanların çoğu bil-

mezler.”

41. “Ey zindan arkadaşlarım! (Rüyanızın yorumuna gelince,) biriniz efendisine şarap sunacak, diğeri ise asılacak ve kuşlar başından yiyecektir. Yorumunu sorduğunuz iş böylece kesişmişmiştir.”

42. Yusuf, onlardan kurtulacağını düşündüğü kişiye, “Efendinin yanında beni an”, dedi. Fakat şeytan onu efendisine hatırlatmayı unutturdu da bu yüzden o, birkaç yıl daha zindanda kaldı.

43. Kral, “Ben rüyamda yedi semiz ineği, yedi zayıf ineğin yedğini; ayrıca yedi yeşil başak ve yedi de kuru başak görüyorum. Ey ileri gelenler! Eğer rüya yorumluyorsanız, rüyamı bana yorumlayın” dedi.

44. Dediler ki: “Bunlar karma karışık düşülerdir. Biz böyle düşlerin yorumunu bilmiyoruz.”

45. Zindandaki iki kişiden kurtulmuş olanı, nice zamandan sonra (Yusuf'u) hatırladı ve, “Ben size onun yorumunu haber veririm, hemen beni (zindana) gönderin” dedi.

46. (Zindana varınca), “Yusuf! Ey doğru sözlü! Rüyada yedi semiz ineği yedi zayıf ineğin yemesi, bir de yedi yeşil başakla diğer yedi kuru başak hakkında bize yorum yap. Ümid ederim ki (vereceğin bilgi ile) insanlara önerim de onlar da (senin değerini) bilirler” dedi.

47. Yusuf dedi ki: “Yedi yıl âdetiniz üzere ekin ekeceksiniz. Yiyeceğiniz az bir miktar hariç, bitkilerinizi başında bırakın.”

48. “Sonra bunun ardından yedi kurak yıl gelecek, saklayacağınız az bir miktar hariç bu yıllar için biriktirdiklerinizi yiip bitirecek.”

49. “Sonra bunun ardından insanların yağmura kavuşacağı bir yıl gelecek. O zaman (bol rizka kavuşup) sıra ve yağ sika-

caklar.”

50. Kral, “Onu bana getirin” dedi. Elçi, Yûsuf'a gelince (Yûsuf) dedi ki: “Efendine dön de, ellerini kesen o kadınların derdi ne idi, diye sor. Şüphesiz Rabbim onların hilesini hakkıyla bilendir.”

51. Kral, kadınlara, “Yûsuf’tan murad almak istedığınız zaman derdiniz ne idi?” dedi. Kadınlar, “Hâşâ! Allah için, biz onun bir kötülüğünü bilmiyoruz” dediler. Aziz'in karısı ise, “Şimdi gerçek ortaya çıktı. Ondan ben murad almak istedim. Şüphesiz Yûsuf doğru söyleyenlerdendir” dedi.

52. (Yûsuf), “Benim böyle yapmam, Aziz'in; yokluğunda, benim kendisine hainlik etmediğimi ve Allah'ın, hainlerin tuzaqlarını başarıya ulaştırmayacağını bilmesi içindi” dedi.

53. “Ben nefsimi temize çıkarmam, çünkü Rabbimin merhamet ettiği hariç, nefis aşırı derecede kötülüğü emreder. Şüphesiz Rabbim çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” dedi.

54. Kral, “Onu bana getirin, onu özel olarak yanına alayım”, dedi. Onunla konuşunca dedi ki: “Şüphesiz bugün sen yanımızda yüksek makam sahibi ve güvenilir bir kişisin.”

55. Yûsuf, “Beni ülkenin hazinelerine bakmakla görevlendir. Çünkü ben iyi koruyucu ve bilgili bir kişiyim” dedi.

56. Böylece Yûsuf'a, dileği yerde oturmak üzere ülkede imkân ve iktidar verdik. Biz rahmetimizi istediğimize veririz ve iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların mükâfatını zayıf etmeyiz.

57. Elbette ki, ahiret mükâfatı, inananlar ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha iyidir.

58. (Derken) Yûsuf'un kardeşleri çıkışageldiler ve yanına girdiler. Yûsuf onları tanıdı, onlar ise Yûsuf'u tanıtmıyorlardı.

59. Yûsuf, onların yüklerini hazırlatınca dedi ki: “Sizin baba bir

kardeşinizi de bana getirin. Görmüyorum musunuz, ölçügi tam dolduruyorum ve ben misafir ağırlayanların en iyisiyim.”

60. “Eğer onu bana getirmezseniz, artık benim yanımda size verecek tek ölçek (zahire) bile yoktur ve bir daha da bana yaklaşmayın.”
61. Dediler ki: “Onu babasından isteyeceğiz ve muhakkak bunu yaparız.”
62. Yusuf, adamlarına dedi ki: “Onların ödedikleri zahire bedellerini yüklerinin içine koyun. Umulur ki ailelerine varınca onu anıtlar da belki yine dönüp gelirler.”
63. Onlar, babalarına döndüklerinde, “Ey babamız! Bize artık zahire verilmeyecek. Kardeşimizi (Bünyamin'i) bizimle gönder ki zahire alalım. Onu biz elbette koruruz” dediler.
64. Yakub onlara, “Onun hakkında size ancak, daha önce kardeşi hakkında güvendiğim kadar güvenebilirim! Allah en iyi koruyandır ve O, merhametlilerin en merhametlisidir” dedi.
65. Yüklerini açıp zahire bedellerinin kendilerine geri verildiğini gördüler. “Ey babamız! Daha ne isteriz? İşte ödediğimiz bedeller de bize geri verilmiş. Onunla yine ailemize yiyecek getirir, kardeşimizi korur ve bir deve yükü zahire de fazladan alırız. Çünkü bu getirdiğimiz az bir zahiredir” dediler.
66. Babaları, “Kuşatılıp çaresiz durumda kalmanız hariç, onu bana geri getireceğinizde dair Allah adına sağlam bir söz vermedikçe, onu sizinle göndermeyeceğim” dedi. Ona güvencelerini verdiklerinde, “Allah söylediğimiz vekildir” dedi.
67. Sonra da, “Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Ama Allah'tan gelecek hiçbir şeyi sizden uzaklaştırıramam. Hüküm ancak Allah'ındır. Ben O'na teve-

kül ettim.⁵ Tevekkül edenler de yalnız O'na tevekkül etsinler” dedi.

- 68.** Babalarının emrettiği şekilde (ayrı kapılardan) girdiklerinde (bile) bu, Allah'tan gelecek hiçbir şeyi onlardan uzaklaştıracak değildi. Sadece Yakub, içindeki bir dileği ortaya koymuş oldu. Şüphesiz o, biz kendisine öğrettiğimiz için bilgi sahibidir. Fakat insanların çoğu bilmezler.
- 69.** Yusuf'un huzuruna girdiklerinde; o, kardeşi Bünyamin'i başına bastı ve (gizlice) “Haberin olsun ben senin kardeşim, artık onların yaptıklarına üzülme” dedi.
- 70.** Yusuf, onların yüklerini hazırlatırken su kabını kardeşinin yüküne koydurdur. Sonra da bir çağırıcı şöyle seslendi: “Ey kervancılar! Siz hırsızsınız.”
- 71.** Yusuf'un kardeşleri onlara dönerek, “Ne yitirdiniz?” dediler.
- 72.** Onlar, “Hükümdar'ın su kabını yitirdik. Onu getirene bir deve yükü ödül var. Ben buna kefilim” dediler.
- 73.** Dediler ki: “Allah'a andolsun, siz de biliyorsunuz ki biz bu ülkede fesat çıkarmaya gelmedik, hırsız da değiliz.”
- 74.** Onlar, “Eğer yalancı iseniz, hırsızlığın cezası nedir?” dediler.
- 75.** Onlar da: “Cezası, su kabı kimin yükünde bulunursa, o kimse nin kendisi(nin alikonması) onun cezasıdır. Biz zalimleri böyle cezalandırırız” dediler.
- 76.** Bunun üzerine Yusuf, kardeşinin yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra su kabını kardeşinin yükünden çıkardı. İşte biz Yusuf'a böyle bir plan öğrettik. Yoksa kralın kanunlarına göre kardeşini alkoyamazdı. Ancak Allah'ın dilemesi başka. Biz dilediğimiz kimsenin derecelerini yükseltiriz. Her ilim sahibinin üstünde daha iyi bir bi-

5. Tevekkül, bir iş konusunda yapılması gereken her şeye başvuruduktan sonra, o işin sonucunu Allah'a havale ederek O'na güvenmektir.

len vardır.

77. Dediler ki: "Eğer o calmışsa, daha önce onun bir kardeşi de calmıştı." Yûsuf, bunu içinde sakladı ve onlara belli etmedi. İçinden, "Siz kötü bir durumdasınız; anlattığınızı Allah çok daha iyi biliyor" dedi.

78. Onlar, Yûsuf'a: "Ey güçlü vezir! Bunun çok yaşlı bir babası var. Onun yerine bizden birini alıkoy. Şüphesiz, biz senin iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlardan olduğunu görürüz" dediler.

79. Yûsuf, "Malımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını tutmaktan Allah'a sığınırız. Şüphesiz biz o takdirde zulmetmiş oluruz" dedi.

80. Ondan ümitlerini kesince, kendi aralarında konuşmak üzere bir kenara çekildiler. Büyüklere dedi ki: "Babanızın Allah adına sizden söz aldığınu, daha önce de Yûsuf hakkında işlediğiniz kusuru bilmiyor musunuz? Artık babam bana izin verinceye veya Allah, hakkında hükmedinceye kadar buradan asla ayrılmayacağım. O, hükümdenlerin en hayırlısıdır."

81. "Siz babanıza dönün ve deyin ki: "Ey babamız! Şüphesiz oğlun hırsızlık etti, biz ancak bildiğimize şahitlik ettik. (Sana söz verdigimiz zaman) gaybi (oğlunun hırsızlık edeceğini) bilemezdim."

82. "Bulduğumuz kent halkına ve aralarında olduğumuz kervana da sor. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz."

83. Yakub, "Nefisleriniz sizi bir iş yapmağa sürükledi. Artık bana düşen, güzel bir sabırdır. Umulur ki, Allah onların hepsini bana getirir. Çünkü O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir" dedi.

84. Onlardan yüz çevirdi ve, "Vah! Yûsuf'a vah!" dedi ve üzüntüden iki gözüne ak düştü. O artık acısını içinde saklıyordu.

85. Oğulları, "Allah'a yemin ederiz ki, sen hâlâ Yusuf'u anıp duruyorsun. Sonunda üzüntüden eriyip gideceksin veya helâk olacaksın" dediler.

86. Yakub, "Ben tasa ve üzüntümü ancak Allah'a arz ederim. Ben, Allah tarafından sizin bilmediğiniz şeyler bilirim" dedi.

87. "Ey oğullarım! Gidin Yusuf'u ve kardeşini araştırın. Allah'ın rahmetinden ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler topluluğundan başkası Allah'ın rahmetinden ümidi kesmez."

88. Bunun üzerine (Mısır'a dönüp) Yusuf'un yanına girdiklerinde, "Ey güçlü vezir! Bize ve ailemize darlık ve sıkıntı dokundu. Değersiz bir sermaye ile geldik. Zahiremizi tam ölç, ayrıca bize sadaka ver. Şüphesiz Allah, sadaka verenleri mükâfatlandırır" dediler.

89. Yusuf dedi ki: "Siz (henüz) cahil kimseler iken Yusuf ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz?"

90. Kardeşleri, "Yoksa sen, sen Yusuf musun?" dediler. O da, "Ben Yusuf'um, bu da kardeşim. Allah, bize iyilikte bulundu. Çünkü, kim kötülükten sakınır ve sabrederse, şüphesiz Allah iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların mükâfatını zayı etmez" dedi.

91. Dediler ki: "Allah'a andolsun, gerçekten Allah seni bize üstün kırdı. Gerçekten biz suç işlemiştik."

92. Yusuf dedi ki: "Bugün size kınama yok. Allah sizi bağışlasın. O, merhametlilerin en merhametlisidir.

93. Bu gömleğimi götürün de babamın yüzüne koyun ki, gözleri açılsın ve bütün ailenizi bana getirin" dedi.

94. Kervan (Mısır'dan) ayrılırken babaları, "Bana bunak demezseniz, şüphesiz ben Yusuf'un kokusunu alıyorum" dedi.

95. Onlar da, "Allah'a yemin ederiz ki sen hâlâ eski şaşkınlığın-

dasın” dediler.

96. Müjdeci gelip gömleği Yakub'un yüzüne koyunca gözleri açılıverdi. Yakub, “Ben size, Allah tarafından, sizin bilemeyeceğiniz şeyleri bilirim demedim mi?” dedi.

97. Oğulları, “Ey babamız! Allah'tan suçlarımızın bağışlanması ni dile. Biz gerçekten suçlu idik” dediler.

98. Yakub, “Rabbimden sizin bağışlanmanızı dileyeceğim. Şüphesiz O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir” dedi.

99. (Mısır'a gidip) Yûsuf'un huzuruna girdiklerinde; Yûsuf ana babasını bağına bastı ve “Allah'in iradesi ile güven içinde Mısır'a girin” dedi.

100. Ana babasını tahtın üzerine çıkardı. Hepsi ona (Yûsuf'a) saygı ile eğildiler. Yûsuf dedi ki: “Babacığım! İşte bu, daha önce gördüğüm rüyanın yorumudur. Rabbim onu gerçekleştirdi. Şeytan benimle kardeşlerimin arasını bozduktan sonra; Rabbim beni zindandan çıkararak ve sizi çolden getirerek bana çok iyilikte bulundu. Şüphesiz Rabbim, dilediği şeye nice incelikler sergileyendir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”

101. Rabbim! Gerçekten bana mülk verdin ve bana sözlerin yorumunu öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Dünyada ve ahirette sen benim velimsin. Benim canımı müslüman olarak al ve beni iyilere kat.”

102. İşte bu (kissa), gayb haberlerindendir. Onu sana biz vahiy yolu ile bildiriyoruz. Yoksa onlar tuzak kurarak işlerine karar verdikleri zaman sen onların yanında değildin.

103. Sen ne kadar şiddetle arzu etsen de insanların çoğu inanacak değildir.

104. Hâlbuki sen buna karşılık onlardan bir ücret de istemiyorsun. O (Kur'an) âlemler içinde ancak bir öğüttür.

105. Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki yanlarına uğrarlar da onlardan yüzlerini çevirerek geçerler.

106. Onların çoğu Allah'a ancak ortak koşarak inanırlar.⁶

107. Yoksa Allah tarafından kendilerini kuşatacak bir azabin gelmeyeceğinden veya onlar farkında olmadan kiyametin ansiyatının gelip çatmayıacağından emin mi oldular?

108. De ki: "İşte bu benim yolumdur. Ben ve bana uyanlar bileyerek Allah'a çağırırız. Allah'ın şanı yücedir. Ben, Allah'a ortak koşanlardan değilim."

109. Biz senden önce de, memleketler halkından ancak kendilerine vahyettiğimiz birtakım erkekleri peygamber olarak gönderdik. Yeryüzünde dolaşıp da, kendilerinden önce gelenlerin akıbetlerinin nasıl olduğuna bakmadılar mı? Elbette ahiyet yurdu Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için daha iyidir. Hâlâ aklınızı kullanmıyorsunuz?

110. Nihayet peygamberler ümitlerini kesecek hâle gelip yalandıklarını düşündükleri sırada, onlara yardımımız geldi de, böylece dileğimiz kimseler kurtuluşa erdirildi. Azabımız ise, suçlular topluluğundan geri çevrilemez.

111. Andolsun ki, onların kissalarında akıl sahipleri için ibret vardır. Kur'an, uydurulabilecek bir söz değildir. Fakat kendinden öncekileri tasdik eden, her şeyi ayrı ayrı açıklayan ve inanan bir toplum için de bir yol gösterici ve bir rahmettir.

6. Müşrikler, Allah'ın varlığını inanmakla birlikte, ilâh edindikleri kimseleri veya şeyleri Allah ile aralarında aracı ilâhlar olarak kabul ederler veya ancak Allah'a nisbet edilebilecek nitelikleri ilâh edindikleri bu şeylere verirler. (Konu ile ilgili olarak bakınız: Zümer süresi, âyet, 3)

13 RA'D SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 43 ayettir. Süre, adını 13. âyette geçen "Ra'd" kelimesinden almıştır. "Ra'd" gök gürültüsü demektir. Sürede başlıca Allah'ın birliği, peygamberlik, öldükten sonra dirilmek ve hesap ile müşriklerin İslâm hakkında ortaya attıkları şüpheler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm Râ.¹ İşte bunlar Kitab'ın âyetleridir. Sana Rabbinden indirilen gerçektir, fakat insanların çoğu inanmazlar.
- 2.** Allah, gökleri gördüğünüz herhangi bir direk olmadan yükseltten, sonra Arş'a² kurulan, güneşi ve ayı buyruğu altın alandır. Bunların hepsi belli bir zamana kadar akip gitmektedir. O, her işi (hakkıyla) düzenler, yürütür, âyetleri ayrı ayrı açıklar ki Rabbinize kavuşacağınızı kesin olarak inanasınız.
- 3.** O, yeri yayıp döşeyen, orada dağlar, nehirler meydana getiren, orada her türlü meyveden (erkekli-dişili) iki eş yaratandır.³ O, geceyi gündüze bürüyor. Şüphesiz bunlarda, düşünen bir kavim için (Allah'ın varlığını gösteren) delliller vardır.
- 4.** Yeryüzünde birbirine komşu kara parçaları, üzüm bağları, ekinler; bir kökten çıkan çok gövdeli ve tek gövdeli hurma ağaçları vardır ki hepsi aynı su ile sulanır. Ama biz ürünleri

- 1.** Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.
- 3.** Botanik biliminin açık bir şekilde ortaya koyduğu üzere bitkilerde üreme, erkek ve dişi organlar vasıtasyla gerçekleşmektedir. Bu erkek ve dişi organlar bazen aynı çiçekte, bazen ayrı çiçeklerde, bazen de hormada olduğu gibi ayrı ağaçlardaki çiçeklerde olabilmektedir.

konusunda bir kısmını bir kısmına üstün kiliyoruz. Şüphesiz bunda aklını kullanan bir kavim için (Allah'ın varlığını gösteren) deliller vardır.

5. Eğer şaşacaksan, asıl şaşılacak olan onların, "Biz toprak olunca yeniden mi yaratılacakmışız?" demeleridir. İşte bunlar Rablerini inkâr edenlerdir. İşte onlar boyunlarına demir halkalar vurulanlardır ve işte onlar cehennemliklerdir. Onlar orada ebedî kalacaklardır.
6. Bir de senden, iyilikten önce kötüluğun acele gelmesini istiyorlar. Oysa onlardan önce ibret alınacak birçok azap gelip geçmiştir. Şüphesiz Rabbin, insanların zulümlerine rağmen bağışlama sahibidir. Bununla beraber Rabbinin azabı pek şiddetlidir.
7. İnkâr edenler, "Ona Rabbinden bir mucize indirilseydi ya!" diyorlar. Sen ancak bir uyarıcısın. Her kavim için de bir yol gösteren vardır.
8. Allah, her dişinin neye gebe olduğunu, rahimlerin artırdığı şeyi ve eksilttiği şeyi bilir. Her şey O'nun katında bir ölçü iledir.
9. O, gaybı da görülen âlemi de bilendir, çok büyütür, çok yücedir.
10. (O'na göre) sizden sözü gizleyen ile açığa vuran, geceleyin gizlenenle gündüz ortaya çıkan eşittir.
11. İnsanı öňünden ve ardından takip eden melekler vardır. Allah'ın emriyle onu korurlar.⁴ Şüphesiz ki, bir kavim kendi durumunu değiştirmedikçe Allah onların durumunu değiştirmez. Allah, bir kavme kötülük diledi mi, artık o geri çeviremez. Onlar için Allah'tan başka hiçbir yardımcı da yoktur.
12. O, korku ve ümit vermek için size şimşegi gösterendir, ya-

4. "Koruyucu Melekler" için ayrıca En'âm sûresinin 61. âyetine bakınız.

mur yüklü bulutları meydana getirendir.

13. Gök gürlemesi O'na hamd ederek tesbih eder. Melekler de O'nun korkusundan tesbih ederler. O, yıldırımlar gönderir de onlarla dileğini çarpar. Onlar ise Allah hakkında mücadele ediyorlar. Hâlbuki O, azabı çok şiddetli olandır.

14. Gerçek dua ancak O nadır. O'dan başka yalvardıkları ise onların isteklerine ancak, ağızına ulaşmayacağı hâlde, ulaşın diye avuçlarını suya uzatan kimsenin isteğine suyun cevap verdiği kadar cevap verirler. Kâfirlerin duası daima boşça çıkar.⁵

15. Göklerde ve yerde kim varsa, ister istemez kendileri de gölgeleri de sabah akşam Allah'a boyun eğir.

16. De ki: "Göklerin ve yerin Rabbi kimdir?" "Allah'tır" de. De ki: "O'nu bırakıp da kendilerine (bile) bir faydası ve zararı olmayan dostlar (mabutlar) mı edindiniz?" De ki: "Kör ile gören bir olur mu? Ya da karanlıklarla aydınlık bir olur mu? Yoksa Allah'a, O'nun yarattığı gibi yaratılan ortaklar buldukları da bu yaratma ile Allah'ın yaratması onlara göre birbirine mi benzeli?" De ki: "Her şeyin yaratıcısı Allah'tır. O, birdir, mutlak hâkimiyet sahibidir."

17. O, gökten su indirdi de dereler kendi ölçülerince dolup aktı ve sel üste çıkan köpüğü aldı götürdü. Süs eşyası veya yararlanılacak bir şey elde etmek için ateşe erittikleri şeylerden de böyle köpük olur. İşte Allah, hak ile batıla böyle misal getirir. Köpüğe gelince sönüp gider. İnsanlara yararlı olan ise yerde kahır. İşte Allah, böyle misaller verir.

5. Bu âyette puta tapanlar, kuyu başındaki susamış insana benzetilmektedir. Elini uzatıp suyun gelmesini isteyen bu kimsenin isteğini, cansız, şuursuz su nasıl yerine getiremezse, tipki bunun gibi cansız, şuursuz putlar da onlara tapanlarının isteklerine cevap veremezler.

18. Rablerinin emrine uyanlar için mükâfatin en güzeli vardır. Ona uymayanlar ise, yeryüzünde olan her şey ve onun yanında bir katı daha kendilerinin olsa, kurtulmak için hepsini kurtuluş fidyesi olarak verirlerdi. İşte hesabın kötüsü bunlar içindir. Varacakları yer de cehennemdir. O ne kötü yataktır!
19. Rabbinden sana indirilenin gerçek olduğunu bilen kimse, (onun gerçek olduğunu) göremeyen (kalp gözü) kör kimse gibi olur mu? (Bunu) ancak akıl sahipleri anlar.
20. Onlar, Allah'a verdikleri sözü yerine getiren ve sözleşmeyi bozmanınlardır.
21. Onlar, Allah'ın riâyet edilmesini emrettiği haklara riâyet eden, Rablerine saygı besleyen ve kötü hesaptan korkanlardır.
22. Onlar, Rablerinin rızasına ermek için sabreden, namazı dosdoğru kılan, kendilerine verdığımız rızıklardan gizli olarak ve açıktan Allah için harcayan ve kötülüğü iyilikle ortadan kaldıranlardır. İşte bunlar için dünya yurdunun iyi sonucu vardır.
23. Bu sonuç da Adn cennetleridir. Atalarından, eşlerinden ve çocuklarından iyi olanlarla beraber oraya girerler. Melekler de her bir kapıdan yanlarına girerler (ve şöyle derler):
24. "Sabretmenize karşılık selâm sizlere. Dünya yurdunun sonucu (olan cennet) ne güzeldir!"
25. Allah'a verdikleri sözü, pekiştirilmesinden sonra bozanlar, Allah'ın korunmasını emrettiği şeyleri (akrabalık bağlarını) koparanlar ve yeryüzünde fesat çıkarılanlar var ya; işte lânet onlara, yurdun kötüsü (cehennem) de onlardır.
26. Allah, rızkı dileğine bol verir, (dileğine de) kısar. Onlar ise dünya hayatı ile sevinmektedirler. Hâlbuki dünya hayatı, ahiretin yanında çok az bir yararlanmadan ibarettir.

27. İnkâr edenler diyorlar ki: "Ona (Muhammed'e) Rabbinden bir mucize indirilseydi ya!" De ki: "Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, kendisine yöneleni de doğru yola eriştirir."
28. Onlar, inananlar ve kalpleri Allah'ı anmakla huzura kavuşanlardır. Biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı anmakla huzur bulur.
29. İnanan ve salih amel işleyenler için, mutluluk ve güzel bir dönüş yeri vardır.
30. (Ey Muhammed!) Böylece seni, kendilerinden önce nice ümmetlerin geçmiş olduğu bir ümmete gönderdik ki, onlar Rahmân'ı inkâr ederken sana vahyettiğimizi kendilerine okuyasın. De ki: "O, benim Rabbimdir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Ben yalnız O'na tevekkül ettim, dönüşüm de yalnız O'nadır."
31. Kendisiyle dağların yürütüleceği veya yeryüzünün parçalanacağı, ya da ölülerin konuşturulacağı bir Kur'an olacak olsaydı (o yine bu kitap olurdu). Fakat bütün emir yalnız Allah'ındır. İman edenler anlamadılar mı ki, Allah dileseydi bütün insanları doğru yola eriştirirdi. Allah'ın sözü yerine gelinceye kadar, inkâr edenlere yaptıkları işler sebebiyle devamlı olarak, ya büyük bir felaket gelecek veya o felaket yurtlarının yakınına inecektir. Şüphesiz Allah, verdiği sözden dönmez.
32. Andolsun, senden önce de nice peygamberler alaya alındı da ben inkâr edenlere bir süre (mühlet) verdim, sonra da onları yakalayıverdim. Benim cezalandırmam nasılsmış!
33. Herkesin kazandığını görüp gözeten Allah inkâr edilir mi? Hâlbuki onlar, Allah'a ortaklar koştular. De ki: "Onların isimlerini açıklayın. Yoksa siz (bununla) O'na yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi haber vermiş olacaksınız, yoksa boş söz mü etmiş olacaksınız?" Hayır, inkâr edenlere hileleri gü-

zel gösterildi ve onlar doğru yoldan saptırıldılar. Allah, kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletceek yoktur.

34. Onlara dünya hayatında bir azap vardır. Ahiret azabı ise daha ağırdır ve onları Allah'ın azabından koruyacak kimse de yoktur.
35. Allah'a karşı gelmekten sakınanlara va'dolunan cennetin durumu şudur: Onun içinden ırmaklar akar, yemişleri ve gölgeleri devamlıdır. İşte bu, Allah'a karşı gelmekten sakınanların sonudur. İnkâr edenlerin sonu ise ateşdir.
36. Kendilerine kitap verdigimiz kimseler, sana indirilen Kur'an ile sevinirler. Fakat (senin aleyhinde olan) gruplardan onun bir kısmını inkâr edenler de vardır. De ki: "Ben ancak Allah'a kulluk etmek ve O'na ortak koşmamakla emrolundum. Ben yalnız O'na çağırıyorum ve dönüşüm de yalnız O'nadır."
37. Böylece biz onu (Kur'an'ı) Arapça bir hüküm olarak indirdik. Sana gelen bu ilimden sonra eğer sen onların heva ve heveslerine uyarsan, Allah tarafından senin için ne bir dost vardır, ne de bir koruyucu.
38. Andolsun, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlara da eşler ve çocuklar verdik. Allah'ın izni olmadan hiçbir peygamber bir mucize getiremez. Her ecelin (vadenin) bir yazısı vardır.⁶
39. Allah, dilediğini siler, dilediğini de sabit kılıp bırakır. Ana kitap (Levh-i Mahfuz) O'nun yanındadır.
40. Onlara va'dettiğimiz azabin bir kısmını sana göstersek de, (göstermeden) senin ruhunu alsak da senin görevin sadece

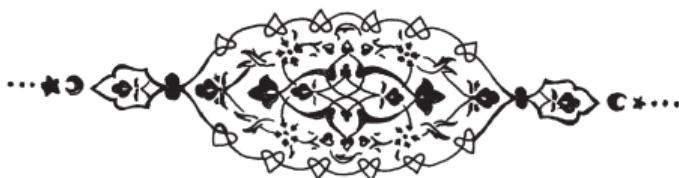
6. Ayet şu uyarida bulunuyor: *Her şeyin belirlenmiş bir vakti vardır. Senden getirmeni istedikleri mucizelerin de bir vakti vardır. Allah, bu vakitleri levh-i mahfuzda yazıp tespit etmiştir. Onların bozguncu israrları sebebi ile Allah'ın bu hükümleri değişmez.*

tebliğ etmektedir. Hesap görmek ise bize aittir.⁷

41. Onlar, bizim yeryüzüne (kudretimizle) gelip onu etrafından eksilttiğimizi görmediler mi? Allah, hükmeder. O'nun hükmünü bozacak hiçbir kimse yoktur. O, hesabı çabuk görendir.

42. Onlardan öncekiler de tuzak kurmuşlardı. Bütün tuzaklar Allah'a aittir. O, her nefsin kazandığını bilir. İnkâr edenler de dünya yurdunun sonunun kime ait olduğunu bileceklerdir.

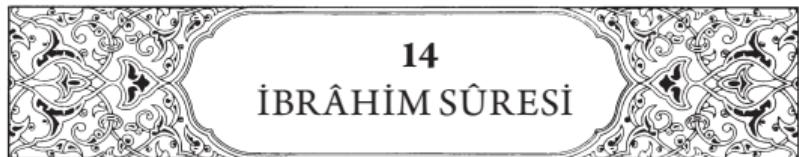
43. İnkâr edenler, "Sen peygamber değilsin" diyorlar. De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah ve bir de yanında kitap bilgisi bulunanlar⁸ yeter."

7. "Ana kitap", Allah'ın ezeli ilmi ile olmasını/yaratılmasını takdir ettiği her şeyin ya zıldığı mahiyeti bizce bilinmeyen bir "belge"dir. Aynı ifade Zuhurf süresinin dördüncü ayetinde de geçmektedir. Kur'an'ın, Allah'ın ezeli ilmindeki aslının yazılı bulunduğu bildirilen (Burûc, 85/22) "Levh-i mahfuz" (Korunmuş levha) ile de aynı belge (Ana kitap) kast edilmektedir.

8. Kitap bilgisine sahip olanların kimler olduğu konusunda farklı ihtimaller söz konusudur. Buna göre ayette atif yapılan kişiler;

- a. Tevrat ve İncil bilgisine sahip olan Yahudi ve Hristiyan bilginler,
- b. Varak b. Nevfel gibi Mekkelilerden Tevrat ve İncil bilgisine sahip olan kimseler,
- c. Belli kişilerle sınırlandırılmaksızın ilahi kitaplara bilgi sahibi olan, onları okuyup anlayan kimseler olabilir.

14
İBRÂHÎM SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 52 ayettir. İçinde Hz. İbrahim'den ve ailesinden söz edildiği için bu adı almıştır. Sürede başlıca imanın temel konuları olan Allah'a iman, peygamberlere iman, öldükten sonra dirilme ve hesap ele alınmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. 2. Elif Lâm Râ.¹ Bu Kur'an, Rablerinin izniyle insanları karanlıklardan aydınlığa, mutlak güç sahibi ve övgüye lâyik, gollerdeki ve yerdeki her şey kendisine ait olan Allah'ın yoluna çıkarman için sana indirdiğimiz bir kitaptır. Şiddetli azaptan dolayı vay kâfirlerin hâline.
3. Dünya hayatını ahirete tercih edenler, (insanları) Allah yolundan çevirip onu eğri ve çelişkili göstermek isteyenler var ya, işte onlar derin bir sapıklık içindedirler.
4. Biz her peygamberi, ancak kendi kavminin diliyle gönderdik ki, onlara (Allah'ın emirlerini) iyice açıklasın. Allah, dileğini saptırır, dileğini de doğru yola iletir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.²
5. Andolsun, Mûsâ'yı da, "Kavmini karanlıklardan aydınlığa çıkar ve onlara Allah'ın (geçmiş milletleri cezalandırdığı) günlerini hatırlat" diye âyetlerimizle gönderdik. Şüphesiz bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.
6. Hani Mûsâ kavmine, "Allah'in size olan nimetini anın. Hani O sizi, Firavun ailesinden kurtarmıştı. Onlar sizi işkencenin

1. *Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.*
2. *Ayette geçen "Allah'ın saptırması" ifadesi ile ilgili olarak Bakara sûresi, 2/26. ayetinin dipnotuna bakınız.*

en ağırla uğratıyorlar, oğullarınızı boğazlayıp kadınlarını-
zi sağ bırakıyorlardı. İşte bunda size Rabbinizden büyük bir
imtihan vardır” demişti.

7. Hani Rabbiniz şöyle duyurmuştu: “Andolsun, eğer şükre-
derseniz elbette size nimetimi artırırım. Eğer nankörlük
ederseniz, hiç şüphesiz azabım çok şiddetlidir.”
8. Mûsâ, şöyle dedi: “Siz ve yeryüzünde bulunanların hepsi
nankörlük etseniz de gerçek şu ki, Allah her bakımdan sınır-
sız zengindir, övgüye lâyik olandır.”
9. Sizden önceki Nûh, Âd, ve Semûd kavimlerinin ve onlardan
sonrakilerin –ki onları Allah’tan başkası bilmez- haberi size
gelmedi mi? Onlara peygamberleri mucizeler getirdiler de
onlar (öfkeden parmaklarını ısırmak için) ellerini ağızlarına
götürüp, “Biz sizinle gönderileni inkâr ediyoruz. Bizi çağrı-
dığınıza şeyden de derin bir şüphe içindeyiz” dediler.
10. Peygamberleri dedi ki: “Gökleri ve yeri yaratan Allah hak-
kında şüphe mi var? (Hâlbuki) O, günahlarınızı bağışlamak
ve sizi belli bir zamana kadar ertelemek için sizi (imana) ça-
ğırıyor. Onlar, “Siz de bizim gibi sadece birer insansınız. Bizi
babalarımızın taptıklarından alikoymak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirin” dediler.
11. Peygamberleri, onlara dedi ki: “Biz ancak sizin gibi birer in-
sanız. Fakat Allah, kullarından dilediğine (peygamberlik)
nimetini bahşeder. Allah’ın izni olmadıkça, bizim size bir
delil getirmemiz haddimize değil. Mü’mînler ancak Allah'a
tevekkül etsinler.”
12. “Allah, bize yollarımızı dosdoğru göstermişken, biz ne diye
O'na tevekkül etmeyelim? Bize yaptığınız eziyete elbette
katlanacağız. Tevekkül edenler, yalnız Allah'a tevekkül et-
sinler.”

- 13.** İnkâr edenler, peygamberlerine; "Andolsun, ya sizi yurdumuzdan çıkaracağız, ya da bizim dinimize dönersiniz" dediler. Rableri de onlara şöyle vahyetti: "Biz zalimleri mutlaka yok edeceğiz."
- 14.** "Onlardan sonra sizi elbette o yere yerlestireceğiz. Bu, makamından korkan ve tehdidimden sakınan kimseler içindir."
- 15.** Peygamberler, Allah'tan yardım istediler ve her inatçı zorba hüsranı uğradı.
- 16.** Hüsrانın ardından da cehennem vardır. Orada kendisine irinli su içirecektir.
- 17.** Onu yudumlamaya çalışacak fakat boğazından geçiremeyecektir. Ona her yönden ölüm gelecek fakat ölmeyecek, arkasından da şiddetli bir azap gelecektir.
- 18.** Rablerini inkâr edenlerin durumu şudur: Onların işleri, firtinalı bir günde rüzgârin şiddetle savurduğu küle benzer. (Dünyada) kazandıkları hiçbir şeyin (ahirette) yararını görmezler. İşte bu, derin sapıklıktır.
- 19.** Allah'ın, gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yaratığını görmedin mi? Dilerse sizi giderir ve yeni bir halk getirir.
- 20.** Bu, Allah'a hiç de güç gelmez.
- 21.** İnsanların hepsi Allah'ın huzuruna çıkacak ve gücsüzler büyülük taslayanlara diyecek ki: "Şüphesiz bizler size uymıştık; şimdi siz az bir şey olsun, Allah'ın azabından bizi koruyabilecek misiniz?" Onlar da, "Eğer Allah bizi doğru yola eriştirseydi, biz de sizi doğru yola eriştirdik. Şimdi sizlansak da, sabretsek de bizim için birdir. Artık bizim için hiçbir kurtuluş yoktur" derler.
- 22.** İş bitirilince şeytan da diyecek ki: "Şüphesiz Allah, size gerçek olanı söz verdi. Ben de size söz verdim ama yalancı çıkış-

tim. Zaten benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sadece sizi çağrırdım, siz de hemen bana geliverdiniz. O hâlde beni kınamayın, kendinizi kınayın. Artık ben sizi kurtaramam, siz de beni kurtaramazsınız. Şüphesiz ben, daha önce sizin, beni Allah'a ortak koşmanızı kabul etmemiştim. Şüphesiz, zalimlere elem dolu bir azap vardır."

- 23.** İnanan ve salih ameller işleyenler, Rablerinin izniyle, ebedî kalacakları ve içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokulacaklardır. Oradaki esenlik dilekleri "selâm"dır.
- 24.** Görmedin mi, Allah güzel bir sözü nasıl misal getirdi? (Güzel bir söz), kökü sağlam, dalları göye yükselen bir ağaç gibidir.
- 25.** Bu ağaç, Rabbinin izniyle her zaman meyvesini verir. Öğüt alsınlar diye Allah insanlara misaller getirir.
- 26.** Kötü bir sözün durumu da; yerden koparılmış, ayakta durma imkânı olmayan kötü bir ağacın durumu gibidir.
- 27.** Allah, iman edenleri hem dünya hayatında hem de ahirette sabit bir sözle sağlamlaştırır³, zalimleri ise saptırır. Ve Allah dilediğini yapar.
- 28, 29.** Allah'ın nimetini küfre değişenleri ve kavimlerini helâk yurduna, yaslanacakları cehenneme sürükleyenleri görmedi mi? O, ne kötü duraktır!
- 30.** Allah'ın yolundan saptırmak için O'na ortaklar koştular. De ki: "Bir süre daha faydalanan. Çünkü varışınız ateşedir."
- 31.** İnanan kullarına söyle, namazı dosdoğru kılsınlar, hiçbir alışveriş ve dostluğun bulunmadığı bir gün gelmeden önce kendilerine rızık olarak verdığımız şeylerden Allah yolunda gizlice ve açıktan harcasınlar.
- 32.** Allah, gökleri ve yeri yaratan, gökten yağmur indiren ve

3. Âyetteki "sabit söz" ile kelime-i tevhid kastedilmektedir.

onunla size rızık olarak türlü meyveler çikaran, emri gereğince denizde yüzmek üzere gemileri emrinize veren, nehirleri de hizmetinize sunandır.

33. O, âdetleri üzere hareket eden güneşi ve ayı sizin hizmetinize sunan, geceyi ve gündüzü sizin emrinize verendir.
34. O, istediğiniz şeylerin hepsinden size verdi. Eğer Allah'ın nimetlerini saymaya kalkışsanız sayamazsınız. Şüphesiz insan çok zalimdir, çok nankördür.
35. Hani İbrahim demişti ki: "Rabbim! Bu şehri güvenli kıl, beni ve oğullarımı putlara tapmaktan uzak tut."
36. "Rabbim! Çünkü o putlar insanlardan birçoğunu saptırdılar. Artık kim bana uyarsa, o bendendir. Kim de bana karşı gelirse, şüphesiz sen çok bağışlayan, çok merhamet edensin."
37. "Rabbimiz! Ben çocuklarından bazıını, senin kutsal evinin (Kâbe'nin) yanında ekin bitmez bir vadiye yerleştirdim. Rabbimiz! Namazı dosdoğru kilmaları için (böyle yaptım). Sen de insanlardan bir kısmının gönüllerini onlara meylettir, onları ürünlerden rızıklandır, umulur ki şükrederler."
38. "Rabbimiz! Şüphesiz sen, gizlediğimizi de, açığa vurdugu muzu da bilirsin. Yerde ve gökte hiçbir şey Allah'a gizli kalmaz."
39. "Hamd, iyice yaşılanmış iken bana İsmail'i ve İshak'ı veren Allah'a mahsustur. Şüphesiz Rabbim duayı işitendir."
40. "Rabbim! Beni namaza devam eden bir kimse eyle. Soyumdan da böyle kimseler yarat. Rabbimiz! Duamı kabul eyle."
41. "Rabbimiz! Hesabın görüleceği günde, beni, ana-babamı ve inananları bağısla."
42. Sakın, Allah'ı zalimlerin yaptıklarından habersiz sanma! Allah, onları ancak gözlerin dehşetle bakacakacağı bir güne erteliyor.

43. O gün başlarını dikerek (çağırıldıkları yere doğru) koşarlar. Gözleri kendilerine bile dönmez, kalpleri de bomboştur.

44. (Ey Muhammed!) İnsanları, kendilerine azabin geleceği gün ile uyar. Zira o gün zalimler, "Ey Rabbimiz! Yakın bir süreye kadar bizi ertele de senin çağrıma uyalım ve peygamberlerin izinden gidelim" diyecekler. Onlara şöyle denilecek: "Daha önce siz, sonunuzun gelmeyeceğine yemin etmemiş miydiniz?"

45. "Kendilerine zulmedenlerin yerlerinde oturdunuz. Onlara ne yaptığımız ise size belli olmuþtu. Size misaller de vermiþtik."

46. Onlar gerçekten tuzaklarını kurmuşlardı. Tuzakları yüzünden dağlar yerinden oynayacak olsa bile, tuzakları Allah katındadır (Allah, onu bilir).

47. Sakın Allah'ın, peygamberlerine verdiği sözden cayacaðını sanma! Şüphesiz Allah, mutlak güç sahibidir, intikam sahibidir.

48. O gün yer, başka bir yere, gökler de başka göklere dönüştürülür ve insanlar bir ve kahhar (her şeyin üzerinde yegâne hâkim) olan Allah'ın huzuruna çıkarlar.

49. O gün, suçluları zincirlere vurulmuş olarak görürsün.

50. Gömlekleri katrandandır. Yüzlerini de ateş bürüyecektir.

51. Allah, herkese kazandığının karşılığını vermek için böyle yapar. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görendir.

52. Bu Kur'an; kendisiyle uyarılsınlar, Allah'ın ancak tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri düşünüp öğüt alsınlar diye insanlara bir bildiridir.

15 HİCR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 99 âyettir. Süre, adını 80. âyette geçen "Hicr" kelimesinden almıştır. Hicr, Medine'nin kuzyeyinde vaktiyle Semûd kavminin yaşadığı bir yerin adıdır. Sürede başlıca Allah'ın birligi, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve hesap konuları; peygamberlerin, çeşitli zamanlarda azınlara ve inkârcılara karşı verdikleri mücadeleler çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu sürede ayrıca ilâhi kitapların kendisiyle kemale erdiği Kur'an'ın, her türlü tahriften korunacağı hükmü de yer almaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Râ.¹ Bunlar, kitabın ve apaçık olan Kur'an'ın âyetleridir.
- 2.** İnkâr edenler, "Keşke müslüman olsaydık" diye çok arzu edeceklerdir.
- 3.** Bırak onları yesinler (içsinler), yararlansınlar; emelleri onları oyalayadursun. İleride (gerçeği) bilecekler.
- 4.** Helâk ettiğimiz her memleketin mutlaka bilinen bir yazısı (belli vakti) vardır.
- 5.** Hiçbir toplum ecelini geçemez ve ondan geri de kalamaz.
- 6.** Dediler ki: "Ey kendisine Zikir (Kur'an) indirilen kimse! Sen mutlaka delisin!"
- 7.** "Eğer doğru söyleyenlerden isen bize melekleri getirsene!"
- 8.** Biz, melekleri ancak hak ve hikmete uygun olarak indiririz. O zaman da onlara mühlet verilmez.
- 9.** Şüphesiz o Zikr'i (Kur'an'ı) biz indirdik biz! Onun koruyucusu da elbette biziz.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

- 10.** Ey Muhammed! Andolsun, senden önceki topluluklara da peygamber gönderdik.
- 11.** Onlar kendilerine gelen her peygamberle alay ediyorlardı.
- 12.** Aynı şekilde (onların tutumlarına uygun olarak) biz onu suçluların kalbine sokarız.²
- 13.** Önceki milletlerin (helâkine dair Allah'ın) kanunu geçmiş iken onlar buna (Kur'an'a) inanmazlar.
- 14, 15.** Onlara gökten bir kapı açsak da oradan yukarı çıkmaya ko-yulsalar, yine "Gözlerimiz döndürüldü, biz herhâlde büyülenmiş bir toplumuz" derlerdi.
- 16.** Andolsun, biz gökte burçlar yaptıktı ve onu, bakanlar için süsledik.
- 17.** Onu kovulmuş her şeytandan koruduk.
- 18.** Ancak kulak hırsızlığı eden olursa, onu da parlak bir ateş takip etmektedir.
- 19.** Yeri de yaydık, ona sabit dağlar yerleştirdik ve orada ölçülü (bir biçimde) her şeyi bitirdik.
- 20.** Orada hem sizin için, hem de sizin rızık vermediğiniz kimse-leler için geçimlikler meydana getirdik.
- 21.** Hiçbir şey yoktur ki hazineleri yanımızda olmasın. Biz onu ancak belli bir ölçüyle indiririz.
- 22.** Rüzgârları da aşılıyıcı olarak gönderip gökten yağmur yağdırarak sizi onunla suladık. Onu toplayıp depolayan da siz değilsiniz.³
- 23.** Hiç şüphesiz biz diriltir, biz öldürürüz ve biz (her şeye gerçek) varisleriz.

2. Bu ayetteki "kalp", A'râf süresi 179. ayette de olduğu gibi, düşünce ve idrak merkezi anlamındadır. Buna göre Kur'an'ın suçluların kalbine sokulması, kendi dilleri ile onu anlamalarına imkân sağlanması demektir.
3. Bu ayet-i kerimede, rüzgârların hem bitkilerin tozlaşmasındaki oynadığı role hem de bulutları sürükleterek meydana getirdiği aşılamaya işaret edilmektedir.

24. Andolsun biz, sizden önce gelip geçenleri de biliriz, sonraya kalanları da.

25. Şüphesiz senin Rabbin onları diriltip bir araya getirecektir. Şüphesiz O, hüküm ve hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

26. Andolsun, biz insanı kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş bir balıktan yarattık.

27. Cinleri de daha önce dumansız ateşten yaratmıştık.

28, 29. Hani Rabbin melek'lere, "Ben kuru bir çamurdan, şekillendirilmiş balıktan bir insan yaratacağım. Onu düzenleyip içine ruhumdan üflediğim zaman, onun için hemen saygı ile eğilin" demişti.

30. Bunun üzerine bütün melekler saygı ile eğildiler.

31. Ancak İblis, saygı ile eğilenlerle beraber olmaktan kaçındı.

32. Allah, "Ey İblis! Saygı ile eğilenlerle beraber olmamandaki maksadın ne?" dedi.

33. İblis dedi ki: "Ben, kuru bir çamurdan, şekillenmiş balıktan yarattığın insan için saygı ile eğilemem."

34, 35. Allah, "Öyleyse çıkış oradan, çünkü sen kovuldun. Şüphesiz hesap, mükâfat ve ceza gününe kadar lânet senin üzerinedir" dedi.

36. İblis: "Rabbim! Öyle ise onların tekrar diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver" dedi.

37, 38. Allah da, "O hâlde, sen vakti (yalnızca benim tarafımdan) bilinen güne (kiyamete) kadar mühlet verilenlerden sin" dedi.

39, 40. İblis, "Rabbim! Beni azdırmana karşılık, andolsun ki yer yüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim, içlerinde ihlâsa erdirilmiş kolların hariç, onların hepsini azdıracağım" dedi.

41, 42. Allah, "İşte bu bana ulaştıran dosdoğru yoldur. Azgın-

lardan sana uyanlar dışında, kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin yoktur” dedi.

43. Şüphesiz cehennem, onların hepsinin buluşacağı yerdir.

44. Onun yedi kapısı vardır ve her kapıya onlardan bir grup ayrılmıştır.

45. Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, cennetler içinde ve pınarlar başındadır.

46. Onlara, “Girin oraya esenlikle, güven içinde” denilir.

47. Biz, onların kalplerindeki kini söküp attık. Artık onlar sedirler üzerinde, kardeşler olarak karşılıklı otururlar.

48. Onlara orada hiçbir yorgunluk dokunmaz, onlar oradan çıkarılacak da değillerdir.

49, 50. Ey Muhammed! Kullarıma, benim elbette çok bağışlayıcı, çok merhametli olduğumu, azabımın da elem dolu azap olduğunu haber ver.

51. Onlara İbrahim'in misafirlerinden de haber ver.

52. Hani misafirler İbrahim'in yanına girmiş ve "Selâm" demişlerdi. O da, "Gerçekten biz sizden korkuyoruz" demişti.

53. Onlar, "Korkma, biz sana bilgin bir oğul müjdeliyoruz" dediler.

54. İbrahim, "Bana yaşlılık gelip çatmış iken beni mi müjdeliyorsunuz? Bana neyi müjdeliyorsunuz?" dedi.

55. "Biz sana gerçeği müjdeledik. Sakın ümitsizlerden olma" dediler.

56. Dedi ki: "Rabbinin rahmetinden, sapıklardan başka kim ümit keser?"

57. İbrahim, "Ey Elçiler! Göreviniz nedir?" dedi.

58. Şöyledediler: "Şüphesiz biz suçlu bir millete gönderildik."

59, 60. Lût'un ailesi başka (Onlar suçlu değillerdir). Lût'un karısı dışında onların hepsini kurtaracağız. Biz, onun geride kalan-

lardan olmasını takdir etti.

61, 62. Elçiler (melekler) Lût'un ailesine gelince, Lût onlara, "Gerçekten siz tanınmayan kimselersiniz" dedi.

63. Dediler ki: "Evet, fakat biz sana (kavminin) şüphe etmekte olduğu azabı getirdik."

64. "Biz, sana gerçeği getirdik. Şüphesiz biz doğru söyleyenleriz."

65. "Gecenin bir bölümünde aile fertlerini yola çıkar, sen de arkalarından git. Hiçbiriniz arkaya bakmasın. Emrolunduğunuz yere (doğru) geçin gidin."

66. Ona şu durumu kesin olarak bildirdik: "Sabaha çıkarken onların sonu kesilmiş olacak."

67. Şehir halkı sevinerek geldiler.

68. Lût, dedi ki: "Şüphesiz bunlar benim misafirlerimdir. Sakın beni rezil etmeyin."

69. "Allah'a karşı gelmekten sakının, beni utandırmayın" dedi.

70. Onlar, "Biz seni insanlarla ilgilenmekten men etmemiş miydim" dediler.

71. Lût: "İşte kızlarım. Eğer yapacaksınız (onlarla evlenebilirsiniz)" dedi.⁴

72. (Melekler, Lût'a:) "Ömrüne andolsun ki onlar (şehvetten) gözleri dönmüş hâlde, sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlar (Bu durumda asla seni dinlemezler)" dediler.

73. Derken güneşin doğuşu sırasında, o korkunç uğultulu ses onları yakalayıverdi.

74. Hemen onların altını üstüne getirdik. Üzerlerine de balçık-tan pişirilmiş taşlar yağıdirdik.

75. Şüphesiz bunda düşünüp görebilen kimseler için ibretler vardır.

4. Aynı konu için bakınız: *Hûd sûresi*, âyet, 78 ve ilgili dipnot.

76. O şehrin kalıntıları hâlâ mevcut olan bir yol üstünde duruyor.

77. Şüphesiz bunda inananlar için bir ibret vardır.

78. "Eyke" halkı da şüphesiz zalim idiler.⁵

79. Onlardan da intikam alındı. İkisi de (Lüt kavminin yaşadığı Sodom ile Şu'ayb kavminin yaşadığı Eyke) belirgin bir anayol üzerinde idiler.

80. Andolsun, Hicr halkı da peygamberleri yalanlamıştı.⁶

81. Biz, onlara âyetlerimizi vermişik de onlardan yüz çevirmişlerdi.

82. Onlar güven içinde dağlardan evler yontuyorlardı.

83. Onları da sabaha çıkarlarken o korkunç uğultulu ses yakalayıverdi.

84. Kazanmakta oldukları şeyler kendilerine bir fayda vermedi.

85. Biz, gökleri, yeri ve her ikisi arasında bulunanları ancak hakkı ve hikmete uygun olarak yarattık. Kiyamet günü mutlaka gelecektir. Sen şimdi güzel bir şekilde hoşgörü ile muaamele et.

86. Şüphesiz, Rabbin hakkıyla yaratanın (ve her şeyi) bilenin ta kendisidir.

87. Andolsun, biz sana tekrarlanan yedi âyeti⁷ ve büyük Kur'an'ı verdik.

88. Kâfirlerden bir kısmını faydalandırdığımız şeylerde sakin gözün kalmasın. Onlara karşı mahzun olma ve mü'minlere

5. Eyke halkı, Hz. Şu'ayb'in kavmi idi. "Eyke", birbirine girmiş sık ağaçlar demektir. Şu'ayb, kavmi ağaçlık bir bölgede yaşadığı için onlara "Eyke halkı" denmiştir.

6. "Hicr" kayalık arazi demektir. Şam ile Hicaz arasındaki bölgenin addır. Salih peygamberin gönderildiği Semûd kavmi burada yaşırdı. Ayrıca Hûd sûresi, 11/61. ayet ve dipnotuna bakınız.

7. Tefsir bilginleri, âayette geçen "tekrarlanan yedi âyet"in, Fâtîha sûresi, yahut Kur'an'ın yedi uzun sûresi olduğunu söylemişlerdir.

(şefkat) kanadını indir.

89. De ki: "Gerçekten ben, apaçık bir uyarıcıyım."

90. Nitekim biz kendi kitaplarını parçalara ayıranlara da (kitap) indirmiştik.

91. Ki onlar, (bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr ederek) Kur'an'ı da parça parça edenlerdir.

92, 93. Rabbine andolsun, onların hepsine yapmakta olduklarını mutlaka soracağız.

94. Ey Muhammed! Şimdi sen, sana emrolunanı açıkça ortaya koy ve Allah'a ortak koşanlara aldırmış etme.

95, 96. Şüphesiz biz, Allah ile beraber başka ilâh edinen alaycılara karşı sana yeteriz. İlerde bilecekler.

97. Andolsun, onların söyledikleri şeylerden dolayı göğsünün daraldığını biliyoruz.

98. O hâlde, Rabbini hamd ile tesbih et (yücelt) ve secde edenlerden ol.

99. Sana ölüm gelinceye kadar Rabbine ibadet et.

16 NAHL SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 128 ayettir. Süre, adını 68. ayette geçen “en-Nahl” kelimesinden almıştır. “en-Nahl” bal arısı demektir. Sürede başlıca, kâinatta Allah’ın varlığını ve birliğini gösteren deliller, vahiy, öldükten sonra dirilme gibi konular yer almaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Allah’ın emri gelecektir. Artık onun acele gelmesini isteme-yin. Allah, onların ortak koştukları şeylerden uzaktır, yüce-dir.
- 2.** Allah, “Benden başka ilâh yoktur. Öyle ise bana karşı gelmekten sakının” diye (insanları) uyarmaları için emrini içe-reن vahiy ile melekleri kullarından dilediğine indirir.
- 3.** Allah, gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yarattı. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden yücedir.
- 4.** İnsanı nutfeden (bir damla sudan) yarattı. Böyle iken bakar-sın ki o, Rabbine açık bir hasım kesilmiştir.
- 5.** Hayvanları da yarattı. Onlarda sizin için bir ısınma ve birçok faydalar vardır. Hem de onlardan yersiniz.
- 6.** Onları akşamleyin getirirken, sabahleyin saliverirken de sizin için bir güzellik (ve zevk) vardır.
- 7.** Onlar ağırlıklarınızı, sizin ancak zorlukla varabileceğiniz beldelere taşırlar. Şüphesiz Rabbiniz çok esirgeyicidir, çok merhametlidir.
- 8.** Hem binesiniz diye, hem de süs olarak atları, katırları ve merkepleri de yarattı. Bilemeyeceğiniz daha nice şeyleri de yaratır.

- 9.** Doğru yolu göstermek Allah'a aittir. Yolun eğrisi de vardır.¹ Allah dileseydi, hepinizi doğru yola iletirdi.
- 10.** O, gökten sizin için su indirendir. İçilecek su ondandır. Hayvanlarınızı otlattığınız bitkiler de onunla meydana gelir.
- 11.** Allah o su ile size; ekin, zeytin, hurma ağaçları, üzümler ve her türlü meyvelerden bitirir. Elbette bunda düşünen bir kavim için bir ibret vardır.
- 12.** O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı sizin hizmetinize verdi. Bütün yıldızlar da O'nun emri ile sizin hizmetinize verilmiştir. Şüphesiz bunlarda aklını kullanan bir millet için ibretler vardır.
- 13.** Sizin için yeryüzünde çeşitli renk ve biçimlerle yarattığı şeyleri de sizin hizmetinize verdi. Öğüt alan bir toplum için bunda ibretler vardır.
- 14.** O, taze et yemeniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarmanız için denizi sizin hizmetinize verendir. Gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün. (Bütün bunlar) O'nun lütfundan nasip aramanız ve şükretmeniz içindir.
- 15.** **15, 16.** Sizi sarsmaması için yeryüzünde sağlam dağlar; yolunu bulmanız için de nehirler, yollar ve nice işaretler meydana getirdi. İnsanlar yıldızlarla da yollarını bulurlar.
- 17.** Şu hâlde yaratın, yaratamayan gibi olur mu? Artık siz düşünmez misiniz?
- 18.** Hâlbuki Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu sayamazsınız. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
- 19.** Allah, gizlediğinizi de açığa vurdugunuza da bilir.
- 20.** Allah'ı bırakıp da taptıkları şeyler, yaratılmış oldukçana

1. Âyetin bu cümlesi, "Bu doğru yoldan sapanlar da vardır" şeklinde de tercüme edilebilir.

göre hiçbir şey yaratamazlar.

- 21.** Onlar, diri olmayan cansız varlıklardır! Ne zaman dirileceklerinin de şuuruna varamazlar.
- 22.** Sizin ilâhınız tek bir ilâhtır. Ahirete inanmayanların kalpleri bunu inkâr etmekte, kendileri de büyülük taslamaktadırlar.
- 23.** Şüphe yok ki Allah, onların gizlediklerini de, açığa vurduklarını da bilir. O, büyülük taslayanları hiç sevmez.
- 24.** Onlara “Rabbiniz ne indirdi?” denildiği zaman, “Öncekilerin masalları” dediler.
- 25.** Böylece kiyamet gününde kendi günahlarını tam olarak, bilgisizce saptırdıkları kimselerin günahlarının da bir kısmını yüklenirler. Dikkat et, yüklen dikleri ne kötüdür.
- 26.** Onlardan öncekiler de tuzak kurmuşlardı. Allah'ın azabı binalarını, temelinden gelip yıktı da tavanları başlarına çöküverdi ve azap kendilerine fark edemedikleri yerden geldi.²
- 27.** Sonra kiyamet günü, Allah onları rezil edecek ve diyecek ki: “Uğrunda mücadele ettiğiniz ortaklarım nerede?!” Kendilerine ilim verilenler ise şöyle derler: “Şüphesiz bugün rezillik, aşağılık ve kötülük kâfirlerin üzerinedir.”
- 28.** O kâfirler, nefislerine zulmederlerken melekler onların canlarını alır da onlar teslim olup, “Biz hiçbir kötülük yapmıyoruz” derler. (Melekler de şöyle diyecekler:) “Hayır! Allah sizin yapmakta olduğunuzu hakkıyla bilmektedir.”
- 29.** “Haydi, içinde ebedî kalacağınız cehennemin kapılarından girin. Büyülük taslayanların yeri ne kötüdür!”

2 Tefsir kaynaklarında ifade edildiğine göre, Hz. Peygamber zamanındaki müşriklerden önceki iman karşıtları da, kendi dönemlerindeki peygamberlere tabi olmak isteyenleri caydırırmak için çeşitli yollara başvuruyorlardı. Bu yollardan biri de kendi saçı iddialarınca, gökteki varlıklar ile savaşmak niyeti ile yüksek bir bina inşa etmeli idi. Bu girişimde bulunan kişinin Nabtiler'den zorba bir lider, Hz. İbrahim zamanında yaşamış Akat kralı Nemrut veya Babil kralı Buhtunnasr olduğu söylenmiştir.

30. Allah'a karşı gelmekten sakınan kimselere, "Rabbiniz ne indirdi?" denildiğinde, "Hayr indirdi" derler. Bu dünyada iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara iyilik vardır. Ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Allah'a karşı gelmekten sakınanların yurdu ne güzeldir.

31. İçinden nehirler akan Adn cennetlerine gireceklerdir. Kendileri için orada diledikleri her şey vardır. Allah, kendine karşı gelmekten sakınanları böyle mükâfatlandırır.

32. Melekler, onların canlarını iyi kimseler olarak alırken, "Selâm size! Yapmış olduğunuz iyi işlere karşılık girin cennete" derler.

33. (O kâfirler) kendilerine ancak meleklerin veya senin Rabbinin helâk emrinin gelmesini bekliyorlar. Onlardan öncekiler de böyle yapmıştır. Allah onlara zulmetmedi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.

34. Bu sebeple işledikleri kötülüklerin cezası onlara ulaştı ve alay ettikleri şey kendilerini kuşattı.

35. Allah'a ortak koşanlar, dediler ki: "Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız O'ndan başka hiçbir şeye tapmadık, O'nun emri olmadan hiçbir şeyi de haram kılmadık." Kendilerinden öncekiler de böyle yapmıştır. Peygamberlere düşen sadece apaçık bir tebliğidir.

36. Andolsun biz, her ümmete, "Allah'a kulluk edin, tâğıttan³ kaçının" diye peygamber gönderdik. Allah, onlardan kimini doğru yola iletti; onlardan kimine de (kendi iradeleri sebebiyle) sapıklık hak oldu. Şimdi yeryüzünde dolaşın da peygamberleri yalanlayanların sonunun ne olduğunu görün.

37. Sen onların doğru yola erişmelerine aşırı istek göstersen de şüphesiz Allah saptırdığı kimseyi doğru yola iletmez. Onla-

3. Tâğıt ile ilgili olarak bakınız: Bakara süresi, âyet, 256.

rin yardımçıları da yoktur.

- 38.** Onlar, "Allah, ölen bir kimseyi diriltmez" diye Allah adını anarak en kuvvetli yeminlerini ettiler. Hayır, diriltecek! Bu, yerine getirilmesini Allah'ın üzerine aldığı bir vaaddir. Fakat insanların çoğu bilmezler.
- 39.** (Diriltecek ki) ayrılığa düştükleri şeyi onlara anlatsın ve kâfir olanlar da kendilerinin yalancı olduğunu bilsinler!
- 40.** Biz bir şeyin olmasını istediğimiz zaman sözümüz sadece, ona, "ol" dememizdir. O da hemen oluverir.
- 41.** Zulme uğradıktan sonra Allah yolunda hicret edenlere gelince, elbette onları dünyada güzel bir şekilde yerleştiririz. Ahiret mükâfatı ise daha büyüktür. Keşke bilselerdi..
- 42.** Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimse-lerdir.
- 43.** Senden önce de ancak, kendilerine vahyettiğimiz birtakım erkekleri peygamber olarak gönderdik. Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun.⁴
- 44.** (O peygamberleri) apaçık belgeler ve kitaplarla gönderdik. İnsanlara, kendilerine indirileni açıklaman ve onların da (üzerinde) düşünmeleri için sana bu Kur'an'ı indirdik.
- 45.** Kötü işler yapmak için tuzak kuranlar, Allah'ın kendilerini yere geçirmesinden veya (ansızın) bilemeyecekleri bir yerden kendilerine azap gelmesinden emin mi oldular?
- 46.** Yahut onlar dönüp dolaşırken Allah'ın kendilerini yakalayı-vermesinden emin mi oldular? Onlar, Allah'ı âciz bırakacak değillerdir.
- 47.** Yahut da, onları korku üzere iken yakalamayacağından gü-ven içinde midirler? Şüphesiz Rabbiniz çok esirgeyicidir, çok merhametlidir.

4. Âyetin son cümlesi, "Bilmiyorsanız Kitap ehline sorun" şeklinde de tercüme edilebilir.

48. Allah'ın yarattığı şeyleri görmüyorkar mı? Onların gölgeleri Allah'a secde ederek ve tevazu ile boyun eğerek sağa ve sola dönmektedir.

49. Göklerde ve yerde bulunan canlılar ve melekler büyülü taslamadan Allah'a secde ederler (boyun eğerler).

50. Üzerlerinde hâkim ve üstün olan Rablerinden korkarlar ve emrolundukları şeyleri yaparlar.

51. Allah, şöyle dedi: "İki ilâh edinmeyin. O, ancak tek İlâhtır. O hâlde, yalnız benden korkun."

52. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. İtaat de daima O'na olmalıdır. Öyle iken siz Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?

53. Size ulaşan her nimet Allah'tandır. Sonra size bir sıkıntı ve zarar dokunduğu zaman yalnız O'na yalvarır yakarırsınız.

54. Sonra sizden o sıkıntıyı giderince, bir de bakarsınız, içinizden bir kısmi Rablerine ortak koşar.

55. Kendilerine verdiğimiz nimetlere karşı nankörlük etmek için böyle yaparlar. Bir süre daha faydalanan bakalım! Yakında bileceksiniz!

56. Bir de kendilerine rızık olarak verdiklerimizden (mahiyetini) bilmedikleri şeylere (putlara) pay ayıriyorlar. Allah'a andolsun ki, uydurmakta olduğunuz şeylerden mutlaka soruya çekileceksiniz.

57. Onlar, kızları Allah'a nispet ediyorlar -ki O, bundan uzaktır- kendilerine ise, canlarının istediğini.

58. Onlardan biri, kız ile müjdelendiği zaman içi öfke ile dolarak yüzü simsiyah kesilir!

59. Kendisine verilen kötü müjde (!) yüzünden halktan gizlenir. Şimdi onu, aşağılanmış olarak yanında tutacak mı, yoksa toprağa mı gömecek? Bak, ne kötü hükm veriyorlar!

60. Kötü sıfatlar ahirete inanmayanlara aittir. En yüce sıfatlar ise Allah'ındır. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

61. Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden hemen cezalandırsayıdı, yeryüzünde hiçbir canlı bırakmazdı. Fakat onları belirli bir süreye kadar erteler. Ecelleri geldiği zaman ise ne bir an geri kalabilirler, ne de öne geçebilirler.

62. Hoşlarına gitmeyen şeyleri Allah'a isnad ederler. En güzel sonuç kendilerininmiş diye dilleri de yalan uyduruyor. Hiç şüphe yok ki onlara cehennem vardır ve onlar oraya en önde sokulacaklardır.

63. Allah'a andolsun, senden önceki ümmetlere peygamberler gönderdik. Fakat şeytan onlara işlerini güzel gösterdi. O, bugün de onların dostudur ve onlar için elem dolu bir azap vardır.

64. Sana kitabı, ancak ayrılda düştükleri şeyleri onlara açıklaman için ve iman eden bir topluma doğru yolu gösterici ve rahmet olarak indirdik.

65. Allah, gökten su indirdi de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diritti. Şüphesiz bunda dinleyecek bir toplum için bir ibret vardır.

66. Şüphesiz (sağmal) hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların karınlarındaki fişki ile kan arasından (süzülen) içenlere halis ve içimi kolay süt içiriyoruz.

67. Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümlerden hem içki, hem de güzel bir rızık edinirsiniz. Elbette bunda aklını kullanan bir toplum için bir ibret vardır.

68. Rabbin, bal arısına şöyle ilham etti: "Dağlardan, ağaçlardan ve insanların yaptıkları çardaklılardan (kovancılardan) kendine evler edin."

69. "Sonra meyvelerin hepsinden ye de Rabbinin sana kolaylaştırdığı (yayılım) yollarına gir." Onların karınlarından çeşitli renklerde bal çıkar. Onda insanlar için şifa vardır. Şüphesiz bunda düşünen bir (toplum) için bir ibret vardır.

70. Allah, sizi yarattı. Sonra sizi öldürdü. İçinizden kimileri de, bilgili olduktan sonra hiçbir şeyi bilmesin diye ömrünün en düşük çağına ulaştırılır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, (her şeye) hakkıyla gücü yetendir.

71. Allah, rızık konusunda kiminizi kiminizden üstün kıldı. Üstün kılınanlar, rızıklarını ellerinin altındakilere vermezler ki rızıkta hep eşit olsunlar. Şimdi Allah'ın nimetini mi inkâr ediyorlar?

72. Allah, size kendi cinsinizden eşler var etti. Eşleriniden deoyerular ve torunlar verdi ve sizi temiz şeylerden rızıklandırdı. Öyleyken onlar batıla inanıyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?

73. Allah'ı bırakıp da, kendilerine göklerden ve yerden hiçbir rızık sağlayamayan ve buna gücü de yetmeyen şeylere tâpiyorlar.

74. Artık Allah'a (şanına uymayan) benzetmeler yapmaya kalkmayın. Çünkü Allah bilir, siz bilmezsiniz.

75. Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen ve başkasının malı olan bir köle ile, kendisine verdığımız güzel rızıktan gizli ve açık olarak Allah yolunda harcayan kimseyi misal verir. Bunlar hiç eşit olur mu? Hamd Allah'a mahsustur, fakat onların çoğu bilmezler.

76. Allah, (şöyleden) iki adamı da misal verdi: Onlardan biri dilsizdir, hiçbir şeye gücü yetmez, efendisine sadece bir yüktür. Nereye gönderse olumlu bir sonuç alamaz. Bu, adaletle emreden ve doğru yol üzere olan kimse ile eşit olur mu?

77. Göklerin ve yerin gaybi Allah'a aittir. Kiyamet'in kopması, bir göz kırpması gibi veya daha az bir zamandır. Şüphesiz Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

78. Allah, sizi analarınızın karnından, siz hiçbir şey bilmez durumda iken çıkardı. Şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalpler verdi.

79. Gökyüzünde Allah'ın emrine boyun eğerek uçan kuşları görmüyorumlar mı? Onları gökte ancak Allah tutar. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır.

80. Allah, size evlerinizi huzur ve dinlenme yeri yaptı. Hayvanların derilerinden gerek göç gününüzde, gerek ikamet günüüzde kolayca taşıyacağınız evler; onların yünlerinden, ya-pağlarından ve killarından bir süreye kadar yararlanacağınız ev eşyası ve geçimlikler meydana getirdi.

81. Allah, yarattıklarından sizin için gölgeler yaptı ve dağlarda da sizin için barınaklar var etti. Sizi sıcaktan koruyacak elbiseler ve savaşta sizi koruyacak zırhlar verdi. Böylece Allah, müslüman olasınız diye üzerinde olan nimetini tamamlıyor.

82. Ey Muhammed! Eğer yüz çevirirlerse, artık sana düşen açık bir tebliğden ibarettir.

83. Onlar, Allah'ın nimetini bilirler, sonra da inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir.

84. Kiyamet günü her ümmetten bir şahit göndereceğiz; sonra inkâr edenlere ne (özür dilemeleri için) izin verilecek, ne de Allah'ın rızasını kazandıracak amelleri işleme istekleri kabul edilecek.

85. O zalimler, azabı gördükleri zaman artık onlardan azap hafifletmez ve kendilerine mühlet de verilmez.

86. Allah'a ortak koşanlar, ortaklarını gördüklerinde diyecekler

ki: "Rabbimiz! Bunlar, seni bırakıp kendilerine tapmış olduğumuz ortaklarımızdır." Koştukları ortaklar da onlara: "Siz elbette yalancılarınız" diye laf atacaklar.

- 87.** Onlar o gün Allah'a teslim olurlar ve uydurdukları şeyler de onları yüzüstü bırakıp kaybolur.
- 88.** İnkâr eden ve insanları Allah'ın yolundan alıkoyanların, yapmakta oldukları bozgunculuklarına karşılık azaplarının üstüne azap ekleriz.
- 89.** (Ey Muhammed!) Her ümmetin kendi içinden üzerlerine bir şahit göndereceğimiz, seni de onların üzerine bir şahit olarak getireceğimiz günü düşün. Sana bu kitabı; her şey için bir açıklama, doğru yolu gösteren bir rehber, bir rahmet ve müslümanlar için bir müjde olarak indirdik.⁵
- 90.** Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor.
- 91.** Antlaşma yaptığınız zaman, Allah'a karşı verdığınız sözü yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil kılarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızı bilir.
- 92.** Bir topluluk diğer bir topluluktan daha (güçlü ve) çoktur diye yeminlerinizi aranızda bir hile ve fasat sebebi yaparak, ipliğini iyice eğirip büktükten sonra (tekrar) çözüp bozan

5. "Şahit" kelimesi, bilinen anlamı dışında bir de "temsil eden", "şahsında gösteren" anlamını ifade eder. Kendilerine bir peygamber ve hak din gönderilmiş olan ümmetlerin kiyamette şahit ve temsilcileri kendi peygamberleri olacaktır. Kiyamette Allah Teala bütün ümmetleri mahşerde toplayacak, onları hesaba çeken ve peygamberlerini de dünya hayatında iken hak ve hakikati onlara açıkladıklarına dair şahit tutacaktır. Güzel ahlaki tamamlamak üzere gönderilmiş ve diğer bütün hak dinlerin ortak özeliliklerini ortaya koymuş olan ahir zaman peygamberi olarak Hz. Muhammed (s.a.s) de bütün peygamberlerin şahit ve temsilcisi olacaktır.

kadın gibi olmayın. Allah, bununla sizi ancak imtihan eder. Hakkında ayrılığa düştüğünüz şeyleri kiyamet günü size elbette açıklayacaktır.

- 93.** Allah dileseydi, sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini saptırır, dilediğini de doğru yola iletir. Yapmakta olduğunuz şeylerden mutlaka sorguya çekileceksiniz.⁶
- 94.** Yeminlerinizi aranızda hile ve fesat sebebi yapmayın. Sonra sağlamca bastıktan sonra ayak(larınız) kayar da Allah yolundan sapmanız sebebiyle kötü azabı tadarsınız. (Ahirette de) sizin için büyük bir azap vardır.
- 95.** Allah'a verdığınız sözü az bir karşılığa değiştirmeyin. Eğer bilirseniz, şüphesiz Allah katında olan sizin için daha hayırlıdır.
- 96.** Sizin yanınızdaki tükenir, Allah katında olan ise kalıcıdır. Elbette sabredenlere, yapmakta olduklarının en güzeliyle mükâfatlarını vereceğiz.
- 97.** Erkek veya kadın, kim mü'min olarak iyi iş işlerse, elbette ona hoş bir hayat yaşatacağız ve onların mükâfatlarını yapmakta olduklarının en güzeli ile vereceğiz.
- 98.** Kur'an okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın.⁷
- 99.** Gerçek şu ki; şeytanın, inanan ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimseler üzerinde bir hâkimiyeti yoktur.
- 100.** Şeytanın hâkimiyeti, sadece onu dost edinenler ve Allah'a

6. "Allah'ın dilediğini saptırması, dilediğini hidayete erdirmesi" prensip olarak Allah'ın mutlak kudretine ve yaptıklarından kimseye hesap vermeyeceğini vurgulamaktadır. Ancak bu niteliğe sahip olmakla birlikte Allah, adaleti ve hikmeti gereği olarak herkesin hür irade ile tercih ettiği eylemleri yaratır ve onları bu eylemlerine göre işleme tabi tutar.

Su konu için ayrıca Bakara süresi, 2/26. ayetinin dipnotuna bakınız.

7. Ayette sözü edilen Allah'a sığınma, "Eüzübİllâhîmînşeytânirracîm" diyerek yapılır. "Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım" demektir.

ortak koşanlar üzerindedir.

101. Biz bir âyeti değiştirip yerine başka bir âyet getirdiğimiz zaman -ki Allah, neyi indireceğini gayet iyi bilir- onlar Peygamber'e, "Sen ancak uyduruyorsun" derler. Hayır, onların çoğu bilmezler.

102. Ey Muhammed! De ki: "Ruhu'l-Kudüs (Cebraîl), inananların inançlarını sağlamlaştırmak, müslümanlara doğru yolu göstermek ve onlara bir müjde olmak üzere Kur'an'ı Rabbinden hak olarak indirdi."

103. Andolsun ki biz onların, "Kur'an'ı ona bir insan öğretiyor" dediklerini biliyoruz. İma ettikleri kimsenin dili yabancıdır. Bu Kur'an ise gayet açık bir Arapça'dır.⁸

104. Allah'ın âyetlerine inanmayanları, Allah elbette doğru yola iletmez. Onlar için elem dolu bir azap vardır.

105. Yalani, ancak Allah'ın âyetlerine inanmayanlar uydurur. İşte onlar, yalancıların ta kendileridir.

106. Kalbi imanla dolu olduğu hâlde zorlanan kimse hariç, inandıktan sonra Allah'ı inkâr eden ve böylece göğsünü küfre açanlara Allah'tan gazap iner ve onlar için büyük bir azap vardır.

107. Bu, onların dünya hayatını sevip ahirete tercih etmelerinden ve Allah'ın kâfirler topluluğunu asla doğru yola iletmeyeceğindendir.

108. İşte onlar, Allah'ın; kalplerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. İşte onlar gafillerin ta kendileridir.

109. Hiç şüphesiz onlar, ahirette ziyana uğrayanların da ta ken-

8. Müşrikler, Kur'an'ın Allah tarafından indirilmiş olduğunu inkâr ediyorlar ve okuma yazma bilmeyen Hz. Peygamberin de, böyle son derece yüksek edebî yapıya sahip olan Kur'an'ı yazmış olacağına da ihtimal vermiyorlar, olsa olsa onu Arap olmayan birinden öğrenmiş olabileceğini iddia ediyorlardı. Bu âyette bu tür iddialara cevap verilmektedir.

dileridir.

110. Sonra şüphesiz ki Rabbin, eziyete uğratıldıktan sonra hicret eden, sonra Allah yolunda cihad edip sabreden kimselerin yanındadır. Şüphesiz Rabbin bundan sonra da çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

111. Herkesin nefsi için mücadele ederek geleceği, kendilerine zulmedilmeksızın herkese yaptığınn karşılığının eksiksiz ödeneceği günü düşün.

112. Allah, söyle bir kenti misal verdi: Orası güven ve huzur içinde idi. Oraya her taraftan bolca rızık gelirdi. Fakat Allah'ın nimetlerine nankörlük ettiler; bu yüzden yaptıklarına karşılık, Allah onlara şiddetli açlık ve korku ızdırabını tattırdı.

113. Andolsun, onlara içlerinden bir peygamber geldi de onu yalanladılar. Böylece zulmelerlerken azap onları yakalayıverdi.

114. Artık Allah'ın size helâl ve temiz olarak verdiği rızıklardan yiyin. Eğer yalnız O'na ibadet ediyorsanız, Allah'ın nimeti-ne şükredin.

115. Allah, size ancak leş, kan, domuz eti ve Allah'tan başkası adına kesileni haram kıldı. Ama kim mecbur olur da istismar etmeksızın ve zaruret ölçüsünü aşmaksızın yemek zorunda kalırsa, şüphesiz ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.⁹

116. Dilleriniz yalana alışageldiğinden dolayı, Allah'a karşı yalan uydurmak için, "Şu helâldir", "Şu haramdır" demeyin. Şüphesiz, Allah'a karşı yalan uyduranlar, kurtuluşa eremezler.

117. (Dünyada elde ettikleri) az bir yararlanmadır. Hâlbuki (ahirette) onlara açıklı bir azap vardır.

118. Daha önce sana anlattıklarımızı yahudi olanlara da haram

9. Yenmesi yasaklanan şeylerle ilgili olarak ayrıca bakınız: Bakara süresi, âyet, 173.

kılmıştı. Biz (bununla) onlara zulmetmedik, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.

119. Sonra, şüphesiz ki Rabbin; cahillik sebebiyle kötülük yapan, sonra bunun ardından tövbe eden ve durumunu düzelterlerden yanadır. Şüphesiz Rabbin bundan sonra da elbette çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.¹⁰

120. Şüphesiz İbrahim, Allah'a itaat eden, hakka yönelen bir önder idi. Allah'a ortak koşanlardan değildi.

121. O'nun nimetlerine şükreden bir önderdi. Allah, onu seçmiş ve doğru yola iletmişti.

122. Ona dünyada iyilik verdik. Şüphesiz o, ahirette de salihlerdendir.

123. Sonra da sana, "Hakka yönelen İbrahim'in dinine uy. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi" diye vahyettik.

124. Cumartesi gününe saygı, ancak onda görüş ayrılığını düşenlere farz kilindi. Şüphesiz Rabbin, ayrılığa düşmekte oldukları şeyler konusunda kiyamet günü aralarında hüküm verecektir.

125. (Ey Muhammed!) Rabbinin yoluna, hikmetle, güzel öğütle çağrı ve onlarla en güzel şekilde mücadele et. Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapanları en iyi bilendir. O, doğru yolda olanları da en iyi bilendir.

126. Eğer ceza verecekseniz, size yapılanın misliyle cezalandırın. Eğer sabrederseniz, elbette bu, sabredenler için daha hayırlıdır.

127. Sabret! Senin sabrın ancak Allah'ın yardımı iledir. Onlardan yana üzülme. Tuzak kurmalarından dolayı da sıkıntıya düşme.

128. Şüphesiz Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanlar ve iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlarla beraberdir.

10. *Tövbe ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Nisâ süresi, âyet, 17-18.*

17
İSRÂ SÜRESİ

26,32,33 ve 57. ayetler ile 73-80. ayetler Medine döneminde, diğerleri Mekke döneminde inmiştir. 111 ayettir. Süre, adını ilk ayetin konusu olan “İsrâ” olayından almıştır. “Geceleyin yürütütmek” anlamına gelen “İsrâ”, Mîrac yolculuğunda, Hz. Peygamberin bir gece, Mekke’den Kudüs'e götürülmesini ifade eder. Sürenin diğer bir adı da “Benî İsrâîl Sûresi”dir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kuluunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir. Hiç şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.¹
- 2.** Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik ve onu, “Benden başkasını vekil edinmeyin” diyerek, İsrailoğullarına bir rehber yaptık.
- 3.** Ey kendilerini Nûh ile birlikte (gemide) taşıdığımız kimse-lerin çocukları! Gerçek şu ki, o çok şükreden bir kuldu.
- 4.** Biz, Kitap'ta (Tevrat'ta) İsrailoğullarına, “Yeryüzünde mu-hakkak iki defa bozgunculuk yapacaksınız ve büyük bir kib-re kapılarak böbürleneceksiniz” diye hükmettik.
- 5.** Nihayet bu iki bozgunculuktan ilkinin zamanı gelince (sizi

1. *İsrâ ve Mîrac, Peygamberimizin mucizelerindendir. Hicretten bir buçuk yıl kadar önce vuku bulmuştur. Hz. Peygamber, bir gece Kâbe'nin çevresinde uykuya uyanıklılık arası bir durumda iken Cebrai'l gelmiş, onu Burak adlı, -bizce mahiyeti bilinmeyen- bir binde bindirerek, önce Kudüs'teki Mescid-i Aksa'ya götürmüştür, oradan da göklere yükseltmiş “Sidretü'l-Müntehâ” denilen en üst makama ulaştırmıştır. Hz. Peygamber, bu makamı da geçerek Cenab-ı Hakk'ın huzuruna erişmiştir. Mucizeler, tabiat kanunlarının dışında cereyan eden harikulâde olaylardır. Bu sebeple, onları aklı ölçüler içinde değerlendirmek doğru olmaz.*

cezalandırmak için) üzerinize, pek güçlü olan birtakım kullarımızı gönderdik. Onlar evlerinizin arasına kadar sokuldu-
lar. Bu, herhâlde yerine gelmesi gereken bir va'd idi.

- 6.** Sonra onlara karşı size tekrar egemenlik verdik. Mallar ve çocukların sizi güçlendirdik; sayınızı daha da çoğalttık.
- 7.** İyilik ederseniz kendinize iyilik etmiş olursunuz, kötülük yaparsanız yine kendinize yapmış olursunuz. İlkinci bozgunculuğun zamanı gelince, yüzünü kara etsinler, daha önce girdikleri gibi yine mescide (Beyt-i Makdis'e) girsinler ve elerine geçirdikleri her şeyi yerle bir etsinler diye (üzerinize yine düşmanlarınızı gönderdik.)
- 8.** Umuler ki Rabbiniz size merhamet eder. Eğer yine eski dumura dönerseniz, biz de (cezaya) döneriz. Biz cehennemi kâfirlere bir zindan yapmışızdır.
- 9, 10.** Gerçekten bu Kur'an en doğru olan yola götürür ve iyi işler yapan mü'minler için büyük bir mükâfat olduğunu ve ahirete inanmayanlar için elem dolu bir azap hazırladığımızı müjde-
deler.
- 11.** İnsan hayra dua eder gibi şerre dua eder. İnsan çok acele-
cidir.
- 12.** Biz geceyi ve gündüzü (kudretimizi gösteren) iki alâmet yaptık. Rabbinizden lütuf isteyesiniz, yılların sayısını ve hesabını bilesiniz diye gece alametini giderip gündüz alametini aydınlatıcı kıldık. İşte biz her şeyi açıkça anlattık.
- 13.** Her insanın amelini boynuna yükledik.² Kiyamet günü kendisine, açılmış olarak karşılaşacağı bir kitap çıkaracağız.
- 14.** "Oku kitabını! Bugün hesap sorucu olarak sana nefsin yeter" denilecektir.
- 15.** Kim doğru yolu bulmuşsa, ancak kendisi için bulmuş-

2. Yani her insan yaptığı işten sorumludur.

tur; kim de sapılmışsa kendi aleyhine sapmıştır. Hiçbir günahkâr, başka bir günahkârin günah yükünü yüklenmez. Biz, bir peyamber göndermedikçe azap edici değiliz.³

- 16.** Biz bir memleketi helâk etmek istedigimizde, onun refah içinde yaşayan şımarık elebaşlarına (itaati) emrederiz de⁴ onlar orada kötülük işlerler. Böylece o memleket hakkındaki hükmümüz gerçekleşir de oranın altını üstüne getiririz.
- 17.** Nûh'tan sonra da nice nesilleri helâk ettik. Kullarının günahlarını hakkıyla bilici ve görücü olarak Rabbin yeter.
- 18.** Kim bu geçici dünyayı isterse orada ona, (evet) dilediğimiz kimseye dilediğimiz kadar hemen veririz. Sonra da cehennemi ona mekân yaparız. O, buraya kınanmış ve Allah'ın rahmetinden kovulmuş olarak girer.
- 19.** Kim de mü'min olarak ahireti ister ve ona ulaşmak için gereği gibi çalışırsa, işte bunların çalışmalarının karşılığı verilir.
- 20.** Rabbinin lütfundan her birine; onlara da, bunlara da veririz. Rabbinin lütfu (hiç kimseye) yasaklanmış değildir.
- 21.** Bak nasıl, onların kimini kimine üstün kıldık. Elbette ahiretteki dereceler daha büyütür, üstünlükler daha büyütür.
- 22.** Allah ile birlikte başka bir tanrı edinme, yoksa kınanmış ve yalnızlığa itilmiş olarak kalırsın.
- 23.** Rabbin, kendisinden başkasına asla ibadet etmemenizi, anaya-babaya iyi davranışmanızı kesin olarak emretti. Eğer onlardan biri, ya da her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına ulaşırsa, sakin onlara “öf!” bile deme; onları azarlama; onlara tatlî ve güzel söz söyle.

3. Ayet huristîyanlarm, “İsa, insanların günahını yüklenmiş ve bu günahın cezasını kânyla ödemisti” şeklindeki inancını iptal etmektedir. Ayette ayrıca suçun şahsiliğine de işaret vardır.
4. Ayetin bu kısmı “.. şımarık ileri gelenlerini başlarına getiririz de..” şeklinde de tercüme edilebilir.

24. Onlara merhamet ederek tevazu kanadını indir ve de ki: “Rabbim! Tıpkı beni küçükken koruyup yetiştirdikleri gibi sen de onlara acı.”

25. Rabbiniz, sizin içinde olanı en iyi bilendir. Eğer siz iyi kişiler olursanız, şunu bilin ki Allah tövbeye yönelenleri çok bağıslayandır.

26. Akrabaya, yoksula ve yolda kalmış yolcuya haklarını ver, fakat saçılıp savurma.

27. Çünkü saçılıp savuranlar şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankörlük etmiştir.

28. Eğer Rabbinden umduğun bir rahmeti beklerken onlardan yüz çevirecek olursan, onlara yumuşak söz söyle.⁵

29. Eli sıkı olma, büsbütün eli açık da olma. Sonra kınanır ve çaresiz kalırsın.⁶

30. Şüphesiz Rabbin, dilediğine rızık bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Çünkü O, gerçekten kullarından haberdardır ve onları görmektedir.

31. Yoksulluk korkusuyla çocuklarınizi öldürmeyin. Onları da, siz de biz rızıklandırırız. Onları öldürmek gerçekten büyük bir günahdır.

32. Zinaya yaklaşmayın. Çünkü o, son derece çirkin bir iştir ve çok kötü bir yoldur.

5. *Yoksul sahabiler Hz. Peygamberin yardımını ile geçinirlerdi. Resûlullah bazen onlara verecek bir şey bulamadığından çok üzülür, mahcubiyetinden dolayı yüzünü başka tarafa çevirirdi. Bu ayet-i kerimedede, Hz. Peygamber'e, onlara bir şeyler verecek durumda olmadığından, hiç olmazsa yumuşak sözlerle gönüllerini alması gereği hatırlatılmıştır.*

6. *Bu ayet genellikle kelime kelime, “Elini boynuna bağlama, onu büsbütün de açma” şeklinde tercüme edilmektedir. “Elini boynuna bağlamak” ve “Elini büsbütün açmak” Arap dilinde “cimrilik etmek” ve “müsrif olmak” anlamlarında birer deyimdir. Biz ayeti, kelime kelime tercüme yerine, dilimizde bu anlamları ifade eden iki deyim ile tercüme etmeyi tercih ettik.*

33. Haklı bir sebep olmadıkça, Allah'ın, öldürülmesini haram kıldığı cana kıymayın. Kim haksız yere öldürülürse, biz onun velisine yetki vermişizdir. Ancak o da (kısas yoluyla) öldürmede meşru ölçüleri aşmasın. Çünkü kendisine yardım edilmişir.

34. Rüştüne erişinceye kadar, yetimin malına ancak en güzel şekilde yaklaşın, verdığınız sözü de yerine getirin. Çünkü söz (veren sözünden) sorumludur.

35. Ölctüğünüzde ölçmeyi tam yapın, doğru terazi ile tartın. Bu daha hayatı, sonuç bakımından daha güzeldir.

36. Hakkında kesin bilgi sahibi olmadığı şeyin peşine düşme. Çünkü kulak, göz ve kalp, bunların hepsi ondan sorumludur.

37. Yeryüzünde böbürlenerek yürüme. Çünkü sen yeri asla yaramazsin, boyca da dağlara asla erişemezsın.

38. Bütün bu sayılanların kötü olanları, Rabbinin katında sevimsiz şeylerdir.

39. Bunlar, Rabbinin sana vahyettiği bazı hikmetlerdir. Allah ile birlikte başka ilâh edinme. Sonra kınanmış ve Allah'ın rahmetinden kovulmuş olarak cehenneme atılırsın.

40. Rabbiniz erkek çocukları size seçip-ayırda kendisine meleklerden kız çocukları mı edindi? Gerçekten çok büyük bir söz söylüyorsunuz.⁷

41. Andolsun biz, onlar düşünüp öğüt alsınlar diye (gerçekleri) bu Kur'an'da değişik biçimlerde açıkladık. Fakat bu, onların ancak kaçışlarını artırıyor.

42. De ki: "Eğer onların iddia ettiği gibi, Allah'la beraber (başka) ilâhlar olsayıdı, o zaman o ilâhlar da Arş'ın sahibine ulaş-

7. Âyette, Allah'ın çocuk sahibi olduğu şeklindeki yanlış inanç reddedilmektedir.

mak için elbette bir yol ararlardı.⁸

43. Allah, her türlü eksiklikten uzaktır, onların söylediklerinin ötesindedir, yücedir.

44. Yedi gök, yer ve bunların içinde bulunanlar Allah'ı tespih ederler. Her şey O'nu hamd ile tespih eder. Ancak, siz onların tespihlerini anlamazsınız. O, halim'dir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir), çok bağışlayandır.

45. Kur'an okuduğunda, seninle ahirete inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz.

46. Kur'an'ı anlamamaları için kalpleri üzerine perdeler, kulaklarına da ağırlık koyarız. Kur'an'da (ibadete lâyik ilâh olarak) sadece Rabbini andığın zaman arkalarına dönüp kaçarlar.⁹

47. Onlar seni dinlerlerken hangi maksatla dinlediklerini, kendi aralarında konuşurlarken de o zalimlerin, "Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz" dediklerini çok iyi biliyoruz.

48. Bak, senin için ne türlü benzetmeler yaptılar da saptılar. Artık (doğru) yolu bulamazlar.

49. Dediler ki: "Biz bir yiğin kemik, bir yiğin ufanti olduğumuz zaman mı yeniden bir yaratılışla diriltilecekmişiz, biz mi?"

50. De ki: "(Şüphe mi var?) İster taş olun ister demir!"

51. "Yahut aklınızca, diriltilmesi daha da imkânsız olan başka bir varlık olun, (yne de diriltileceksiniz.)" Diyecekler ki: "Peki bizi hayata tekrar kim döndürecek?" De ki: "Sizi ilk defa yaratan." Bunun üzerine başlarını sana (alaylı bir tarzda) sallayacaklar ve "Ne zamanmış o?" diyecekler. De ki: "Yakın olsa gerek!"

8. Âyetin son cümlesi şu şekilde de tercüme edilebilir: "... o takdirde o ilâhlar, Arş'in sahibi olan Allah'a üstün gelmek için çareler ararlardı."

9. Aynı konuya ilgili olarak bakınız: Enâm sûresi, âyet, 25.

52. Allah'ın sizi (kabirlerinizden) çağıracağı, sizin de O'na hamd ederek emrine hemen uyağınız ve (kabirlerinizde) pek az kaldığınızı sanacağınız günü hatırla!

53. Kullarına söyle: (İnsanlara karşı) en güzel sözü söylesinler. Çünkü şeytan aralarını bozar. Çünkü şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır.

54. Rabbiniz sizi daha iyi bilir. (Durumunuza göre) dilerse size merhamet eder, dilerse azap eder. Seni de onlara vekil olarak göndermedik.

55. Hem Rabbin göklerde ve yerde kim varsa daha iyi bilir. Andolsun, peygamberlerin bir kısmını bir kısmına üstün kıldık. Dâvûd'a da Zebûr'u verdik.¹⁰

56. De ki: "Onu bırakıp da ilâh diye ileri sürdüklerinizi çağırın. Onlar, başlarınızdaki sıkıntıyı ne kaldırabilirler ne de değiştirebilirler."

57. Onların yalvardıkları bu varlıklar, "hangimiz daha yakın olacağız" diye Rablerine vesile ararlar. O'nun rahmetini umarlar, azabından korkarlar. Çünkü Rabbinin azabı gerçekten korkunçtur.

58. Ne kadar memleket varsa hepsini kiyamet gününden önce ya helâk edeceğiz, ya da şiddetli bir azapla cezalandıracağız. İşte bu, Kitap'ta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış bulunuyor.¹¹

59. Bizi, (Kureyş'in istediği) mucizeleri göndermekten, ancak, öncekilerin onları yalanlamış olması alıkoydu. (Nitekim)

10. Peygamberler arasındaki bu üstünlük farkı maddî açıdan değil, manevî değerler ve yüce kabiliyetlere sahip olma yönündendir. Hatta, Hz. Dâvûd'un ulaştığı şeref, kendisine verilen mülk ve saltanatla olmayıp, Zebûr'un vahyedilmesiyedir.

11. Toplumların tabii ömürlerini tüketip yok olmaları da "helâk" kavramı içinde değerlendirilmelidir. "Levh-i mahfuz" için ayrıca Ra'd, 13/39 ve Bürûc, 85/22 ayetlerine bakınız.

Semûd kavmine¹² o dişi deveyi açık bir mucize olarak verdik de onlar bu yüzden zalim oldular. Oysa biz mucizeleri sîrf korkutmak için göndeririz.

- 60.** Hani sana, “Muhakkak Rabbin, insanları çepeçevre kuşatmıştır” demişti. Sana gösterdiğimiz o rüyayı da, Kur'an'da lânetlenmiş bulunan o ağacı da sîrf insanları sinamak için vesile yaptık. Biz onları korkutuyoruz. Fakat bu, sadece onların büyük azgınlıklarını (daha da) artırdı.¹³
- 61.** Hani meleklerle, “Âdem için saygı ile eğilin” demişti, onlar da saygı ile eğilmişlerdi. Yalnız İblis saygı ile eğilmemiş, “Hiç ben, çamur hâlinde yarattığın kimse için saygı ile eğilir miyim?” demişti.
- 62.** Yine demişti ki: “Benden üstün tuttuğun kişi bu mu, söyler misin? Andolsun eğer beni kiyamete kadar ertelersen, onun soyunu, pek azı hariç, (azdırarak) kontrolüm altına alacağım.”
- 63.** Allah, şöyle dedi: “Çekil, git.” Onlardan kim sana uyarsa, kuşkusuz cehennem tam bir karşılık olarak hepinizin cezası olacaktır.”
- 64.** “(Haydi) onlardan gücünün yettiğinin ayağını çağrınlık kaydır. Atlıların ve yayalarınla onların üzerine yürü. Onların mallarına ve evlatlarına ortak ol. Onlara vaadlerde bulun.” Hâlbuki şeytan onlara aldatmadan başka bir şey va'detmez.
- 65.** “Şüphesiz, (gerçek) kullarım üzerinde senin hiçbir hâkimiyetin olmayacağındır. Vekil olarak Rabbin yeter!”
- 66.** Rabbiniz, lütfundan nasip arayınız diye sizin için denizde

12. Semûd kavmi için A'râf sûresi, 7/73. ayetinin dipnotuna bakınız.
 13. Burada ifade edilen “rûya”dan maksat, Hz. Peygamberin Mirac gecesindeki müşahedeleridir. Bu müşahedeler gece vakti meydana geldiği için rûya kelimesiyle anlatılmıştır. Kur'an'da lânetlenmiş bulunan ağaç da, cehennemdeki “zakkum” ağacıdır.

gemiler yürütür. Şüphesiz O, size karşı çok merhametlidir.

- 67.** Denizde size bir sıkıntı dokunduğunda bütün taptıklarınız (sizi yüzüstü bırakıp) kaybolur, yalnız Allah kalır. Fakat sizi kurtarıp karaya çıkarınca yüz çevirirsiniz. Zaten insan çok nankördür.
- 68.** Peki, karada sizi yere geçirmesinden, yahut üzerinize taşlar savuran kasırga göndermesinden, sonra da kendinize bir vekil bulamamaktan güvende misiniz?
- 69.** Yahut sizi tekrar denize döndürüp üstünüze, kasıp kavuran bir fırtına yollayarak nankörlüğünüz sebebiyle sizi boğmasından, sonra da bize karşı kendiniz için arka çökacak bir yardımçı bulamama (durumun)dan güvende misiniz?
- 70.** Andolsun, biz insanoğlunu şerefli kıldık. Onları karada ve denizde taşıdık. Kendilerini en güzel ve temiz şeylerden rızıklandırdık ve onları yarattıklarımızın birçoğundan üstün kıldık.
- 71.** Bütün insanları kendi önderleriyle birlikte çağıracağımız günü hatırla. (O gün) her kime kitabı sağından verilirse, işte onlar kitaplarını okurlar ve kıl kadar haksızlığa uğratılmazlar.¹⁴
- 72.** Kim (gerçekleri görmeyerek) bu dünyada körlük ettiyse ahirette de kördür, yolunu daha da şaşırılmıştır.¹⁵
- 73.** Onlar, sana vahyettiğimizden başkasını bize karşı uydurman için az kalsın seni ondan şaşırtacaklardı. (Eğer böyle yapabilselerdi) işte o zaman seni dost edinirlerdi.

14. Âyette sözü edilen bu kitap, aynı sûrenin 13 ve 14. âyetlerinde söz konusu edilen, amellerin yazıldığı kitaptır.

15 "Ahirette kör olarak haşredilme" meselesi için bu sûrenin 97. ayeti ile Tâhâ sûresinin 20/124. ayetinin dipnotlarına bakınız.

74. Eğer biz sana sebat vermiş olmasaydık, az kalsın onlara biraz meyledecektin.

75. İşte o zaman sana, hayatın da, ölümün de katmerli acılarını tattırırdık. Sonra bize karşı kendine hiçbir yardımcı bulamazdın.

76. Seni o yerden (Mekke'den) sürüp çıkarmak için neredeyse seni sıkıştıracaklardı. Bunu yapabilselerdi, senin ardından orada pek az kalırlardı.

77. Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimiz hakkındaki kanun böyledir. Bizim kanunumuzda hiçbir değişme bulamazsin.

78. Güneşin zevalinden (ögle vaktinde Batı'ya kaymasından) gecenin karanlığına kadar (belli vakitlerde) namazı kıl. Bir de sabah namazını kıl. Çünkü sabah namazı şahitlidir.¹⁶

79. Gecenin bir kısmında da uyanarak sana mahsus fazla bir ibadet olmak üzere teheccür namazı kıl ki, Rabbin seni Makam-ı Mahmud'a ulaştırsın.

80. De ki: "Rabbim! (Gireceğim yere) doğruluk ve esenlik içinde girmemi sağla. (Çıkacağım yerden de) beni doğruluk ve esenlik içinde çıkar. Katından bana yardımcı bir kuvvet ver."

81. De ki: "Hak geldi, batıl yok oldu. Şüphesiz batıl, yok olmaya mahkûmdur."

82. Biz Kur'an'dan, mü'minler için şifa ve rahmet olacak şeyler indiriyoruz. Zalimlerin ise Kur'an, ancak zararını artırır.

83. İnsana nimet verdigimizde yüz çevirip yan çizer. Kendisine şer dokununca da umutsuzluğa düşer.

16. Bu ayette, "güneşin zevali", ögle ve ikindi namazlarının, "gecenin karanlığı" da akşam ve yatsı namazlarının vaktine işaret etmektedir. "Fecr" kelimesi ise sabah namazının vaktini belirtmektedir. Tefsir bilginlerinin ifadesine göre sabah namazının şahitli oluşu, gece ve gündüz meleklerinin bu namazın kılımında hazır bulunmaları demektir.

84. De ki: "Herkes kendi yapısına uygun işler görür. Rabbiniz, en doğru yolda olanı daha iyi bilir."

85. Sana ruh hakkında soru soruyorlar. De ki: "Ruh, Rabbimin bileceği bir şeydir. Size pek az ilim verilmiştir."

86. Andolsun, dileseydik biz sana vahyettığımızı tamamen ortadan kaldırırırdık; sonra bu konuda bize karşı kendine hiçbir yardımcı da bulamazdın.

87. Ancak Rabbin'den bir rahmet olarak böyle yapmadık. Çünkü O'nun sana olan lütfu büyüktür.

88. De ki: "Andolsun, insanlar ve cinler bu Kur'an'ın bir benzerini getirmek üzere toplansalar ve birbirlerine de destek ol-salar, yine onun benzerini getiremezler."

89. Andolsun, biz bu Kur'an'da insanlara her türlü misali değişik şekillerde açıkladık. Yine de insanların çoğu ancak inkârda direttiler.

90, 91, 92, 93. Dediler ki: "Yerden bize bir pınar fışkırtmadık-ça; yahut senin hurmalardan, üzümlerden oluşan bir bahçen olup, aralarından şarıl şarıl ırmaklar akıtmadık-ça; yahut iddia ettiğin gibi, gökyüzünü üzerimize parça parça düşürmedik-çe; yahut Allah'ı ve melekleri karşımıza getirmedik-çe; ya-hut altından bir evin olmadık-ça; ya da göge çıkmadık-ça sana asla inanmayacağız. Bize gökten okuyacağımız bir kitap in-dirmedik-çe göge çıktığına da inanacak değiliz." De ki: "Rab-bimi tenzih ederim. Ben ancak resûl olarak gönderilen bir beşerim."

94. İnsanlara hidayet (Kur'an) geldikten sonra onların iman et-melerine ancak, "Allah, bir beşeri mi peygamber olarak gönderdi?" demeleri engel olmuştur.

95. De ki: "Eğer yeryüzünde, (insanlar yerine) yerleşip dolaşan melekler olsaydı, elbette onlara gökten bir melek peygam-

ber indirirdik.”

- 96.** De ki: “Sizinle benim aramda şahit olarak Allah yeter. Çünkü O, kullarından hakkıyla haberdardır, onları hakkıyla gorendir.”
- 97.** Allah, kimi doğru yola iletirse işte o, doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa, böyleleri için O'nun dışında dostlar bulamazsin. Onları kiyamet günü körler, dilsizler ve sağırlar olarak yüzüştü haşredeceğiz. Varacakları yer cehennemdir. Cehennemin ateşi dindikçe, onlara çılgin ateşi artırırız.¹⁷
- 98.** Bu, onların cezasıdır. Çünkü onlar âyetlerimizi inkâr ettiler ve, “Biz bir yiğin kemik, bir yiğin ufanti olduktan sonra mı yeniden bir yaratılışla diriltilecekmişiz, biz mi?” dediler.
- 99.** Onlar, gökleri ve yeri yaratan Allah'ın kendileri gibilerini yaratmaya kadir olduğunu görmediler mi? Allah onlar için, hakkında hiçbir şüphe bulunmayan bir ecel belirlemiştir. Fakat zalimler ancak inkârda direttiler.

100. De ki: “Eğer siz Rabbimin rahmet hazinelerine sahip olsay-

17. Kur'an bu ayette peygamberlerin ortaya koyduğu tevhit gerçegini görüp kabullenmek ve başkalarına anlatmak görevi karşısında kör, sağır ve dilsiz kesilenlerin kiyamet gününde kör, sağır ve dilsiz olarak haşredileceklerini haber veriyor. (Konu için ayrıca bkz: İsla, 17/72 ve Tâhâ, 20/124-125)

Diger taraftan ise bu gibi kimselerin, kiyamet gününde görme, işitme ve konuşma yeteneğine sahip bulunacaklarını gösteren ayetler de mevcuttur. (Mesela bakınız: Görme yeteneği için Bakara, 2/166; işitme yeteneği için Furkan, 25/12 ve konuşma yeteneği için Furkan, 25/13)

Tefsir bilgileri bu durumu şöyle açıklamaktadırlar:

Sözü edilen kişilerin kör, sağır ve dilsiz olarak haşredilecek olmaları; onların, kabirlerinden diriltili kalıcılmaları ile mahşer yerine hesap için getirilmeleri arasındaki dönemi kapsamaktadır. Mahşerden sonraki durumlar için bu nitelikleri kendilerine iade edilecektir.

Başka bir yorum'a göre ise bu kimselerin kör, sağır ve dilsiz olarak haşredilecek olmaları; kendilerini sevindirecek bir şey işitmeyecek ve duymayacak oluşlarını; cehenneme girmelerini önleyecek bir mazeret ileri süremeyecek oluşlarını ifade edebilir.

diniz, o zaman da tükenir korkusuyla cimrilik ederdiniz. Zaten insan çok cimridir.”

101. Andolsun, biz Mûsâ'ya apaçık dokuz mucize verdik. İsrailoğullarına sor (sana anlatsınlar): Hani Mûsâ onlara gelmiş ve Firavun da ona, “Ben senin kesinlikle büyülendiğini zannediyorum ey Mûsâ!” demişti.¹⁸

102. Mûsâ ise, “İyi biliyorsun ki, bunları ancak, göklerin ve yerin Rabbi apaçık deliller olarak indirmiştir. Ey Firavun, ben de seni kesinlikle helâk olmuş bir kişi olarak görüyorum” demişti.

103. Bunun üzerine Firavun (iğkence etmek ve öldürmek suretiyle) o yerden onların kökünü kazımak istedî. Biz de onu ve beraberindekileri hep birden suda boğduk.

104. Bunun ardından İsrailoğullarına söyle dedik: “Bu topraklar da oturun, ahiret va'di (kiyamet) gelince hepинizi toplayıp bir araya getireceğiz.”

105. Biz onu (Kur'an'ı) hak olarak indirdik ve o da hak ile indi. Seni de ancak müjdeci ve uyarıcı olarak gönderdik.

106. Biz Kur'an'ı, insanlara dura dura okuyasın diye âyet âyet ayırdık ve onu peyderpey indirdik.

107. De ki: “Ona ister inanın, ister inanmayın. Şüphesiz, daha önce kendilerine ilim verilenler, Kur'an kendilerine okunduğunda derhal yüzüstü secdeye kapanırlar.”

108. “Rabbimizin şanı yücedir. Rabbimizin va'di mutlaka gerçekleşecektir” derler.

109. Onlar ağlayarak yüzüstü yere kapanırlar. Bu da onların derin saygısını artırır.

18. Hz. Mûsâ'ya verilen dokuz mucizenin yılana dönüsen asa, elinin bembeyaz kesilmesi, çekirge, ekin biti, kurbağa, kan, taştan su fışkırması, denizin yarılmaması ve Tûr dağının İsrailoğullarını korkutması olduğu rivayet edilmiştir.

110. De ki: “(Rabbinizi) ister Allah diye çağrıın, ister Rahman diye çağrıın. Hangisiyle çağrıırsanız çağrıın, nihayet en güzel isimler O'nundur.” Namazında sesini pek yükseltme, çok da kısma. İkişi ortası bir yol tut.

111. “Hamd, çocuk edinmeyen, mülkte ortağı olmayan, zillet ve açılığın gerektirdiği bir yardımcıya ihtiyacı bulunmayan Allah'a mahsustur” de ve O'nu tekbir ile yücelt.

18 KEHF SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 28. âyetin Medine döneminde indiği de riyâyet edilmiştir. 110 âyetttir. Süre, adını; ilk defa dokuzuncu âyette olmak üzere, birkaç yerde geçen “kehf” kelimesinden almıştır. Kehf, mağara demektir. Sürede temel konu olarak, inançları sebebiyle öldürülmekten kurtulmak için bir mağaraya sığınan gençlerin mucizevî hâlleri, ayrıca Hz. Mûsâ ile Zülkarneyn konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hamd, kuluna Kitab’ı (Kur’an’ı) indiren ve onda hiçbir eğrilik yapmayan Allah’a mahsustur.
- 2, 3, 4.** (Allah onu), katından gelecek şiddetli bir azap ile (inanmayanları) uyarmak, salih ameller işleyen mü’mînleri, içlerinde ebedî olarak kalacakları güzel bir mükâfat (cennet) ile müjdelemek ve “Allah, bir çocuk edindi” diyenleri de uyarmak için dosdoğru bir kitap kıldı.
- 5.** Bu konuda ne kendilerinin, ne de atalarının hiçbir bilgisi yoktur. Ne büyük bir söz (bu) ağızlarından çıkan! Onlar ancak yalan söylüyorlar.
- 6.** Demek sen, bu söze (Kur’an’a) inanmazlarsa, arkalarından üzülerek âdetâ kendini tüketeceksin!¹
- 7.** İnsanların hangisinin daha güzel amel yaptığını deneyelim diye şüphesiz biz yeryüzündeki şeyleri ona bir zinet yaptık.
- 8.** Biz, elbette (zamanı gelince) yeryüzündeki her şeyi bir kuru toprak hâline getireceğiz.

1. Bu âyet başta inanç ve ahlâk alanları olmak üzere her yönüyle çöküntüye uğramış bulunan insanlık adına son derece üzülen Hz. Peygamber’i teselli etmektedir. Şu’arâ süresinin 3. âyeti ile Hicr süresinin 97. âyeti de aynı özellikteki âyetlerdir.

- 9.** Yoksa sen, (sadece) Ashab-ı Kehf ve Ashab-ı Rakîm'i mi bizim ibret verici delillerimizden sandın?²
- 10.** Hani o gençler mağaraya sığınmışlardı da, "Ey Rabbimiz! Bize katından bir rahmet ver ve içinde bulunduğuuz şu durumda bize kurtuluş ve doğruluğa ulaşmayı kolaylaştır" demişlerdi.
- 11.** Bunun üzerine biz de nice yıllar onların kulaklarını (dış dünyaya) kapattık (Onları uyuttuk).
- 12.** Sonra onları uyandırdık ki, iki zümreden hangisinin bekledikleri süreyi daha iyi hesap ettiğini bilelim.
- 13.** Biz sana onların haberlerini gerçek olarak anlatıyoruz: Şüphesiz onlar Rablerine inanmış birkaç genç yiğitti. Biz de onların hidayetlerini arturmuştık.³
- 14, 15.** Kalkıp da, "Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbidir. O'ndan başkasına asla ilâh demeyiz. Yoksa andolsun ki saçma bir söz söylemiş oluruz. Sunlar, şu kavmimiz, O'ndan başka tanrılar edindiler. Onlar hakkında açık bir delil getirselerdi ya! Artık kim Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimdir?" dediklerinde onların kalplerine kuvvet vermişik.
- 16.** (İçerinden biri şöyle dedi:) "Mademki onlardan ve Allah'tan başkasına tapmakta olduklarıdan yüz çevirip ayrıldınız, o hâlde mağaraya çekilen ki, Rabbiniz size rahmeti-

2. "Kehf" mağara ve dağların içindeki dehliz demektir. "Rakîm" ise âyette söz konusu edilen mağaraya konulan kitabedir. Bazi bilginlere göre rakîm, mağaraya sığınan gençlerin mensub olduğu köyün veya kentin adıdır. Rakîm, yüksek dağ ve tepe anlamına da gelmektedir. Bu âyette; Allah'ın, hayret uyandıran delillerinin "Ashab-ı Kehf"ten ibaret olmadığını, sürekli olarak gerçekleştileri için, sıradan işlermiş gibi algılanan sayısız olayların da birer ilâhî kudret göstergesi olduklarına dikkat çekilmektedir.

3. Ashab-ı Kehf kışasının Bizans imparatoru Decius'in (Dekyanus'un) devrine ait olduğu rivayet edilmektedir.

ni yaysın ve içinde bulunduğuuz durumda yararlanacağınız şeyler hazırlasın.”⁴

17. (Orada olsaydin) güneş doğduğunda onun; mağaralarının sağ tarafına kaydığını, batarken de onlara dokunmadan sol tarafa gittiğini görürdü. Kendileri ise mağaranın geniş bir yerinde idiler. Bu, Allah’ın mucizelerindendir. Allah, kime hidayet ederse işte o, doğru yolu bulandır. Kimi de şaşırtsa, artık ona doğru yolu gösterecek bir dost bulamazsın.

18. Uykuda oldukları hâlde, sen onları uyanık sanırsın. Biz onları sağa sola çeviriyorduk. Köpekleri de mağaranın girişinde iki kolunu uzatmış (yatmakta idi.) Onları görseydin, mutlaka onlardan yüz çevirip kaçardin ve gördüklerin yüzünden için korku ile dolardı.

19. Böylece biz, birbirlerine sorsunlar diye onları uyandırdık. İçlerinden biri: “Ne kadar kaldınız?” dedi. (Bir kısmı) “Bir gün, ya da bir günden az”, dediler. (Diğerleri de) şöyle dediler: “Ne kadar kaldığınızı Rabbiniz daha iyi bilir. Şimdi siz birinizi şu gümüş para ile kente gönderin de baksın; (şehir halkından) hangisinin yiyeceği daha temiz ve lezzetli ise ondan size bir rızık getirsin. Ayrıca, çok nazik davranışsan (da dikkat çekmesin) ve sizi hiçbir kimseye sakın sezdirmesin.”

20. “Çünkü onlar sizi ele geçirirlerse ya taşlayarak öldürürler, yahut kendi dinlerine döndürürler. O zaman da bir daha asla kurtuluşa eremezsiniz.”

21. Böylece biz, (insanları) onların hâlinde haberdar ettik ki, Allah’ın va’dinin hak olduğunu ve kiyametin gerçekleşmesinde de hiçbir şüphe olmadığını bilsinler. Hani onlar (olayı mucizevi tarafını ve asıl hikmetini bırakmışlar da) arala-

4. *Ashab-ı Kehf, bu konuşmadan sonra uykuya dalmışlardır. Bundan sonraki ayetler onların uykudaki hâllerini tasvir etmektedir.*

rında onların durumunu tartışıyorlardı. (Bazları), “Onların üstüne bir bina yapın, Rableri onların hâlini daha iyi bilir” dediler. Duruma hâkim olanlar ise, “Üzerlerine mutlaka bir mescit yapacağız” dediler.

22. (Ey Muhammed!) Bazları bilmedikleri şey hakkında atıp tutarak: “Onlar üç kişidirler, dördüncüleri köpekleridir” diyecekler. Yine, “Beş kişidirler, altıncıları köpekleridir” diyecekler. Şöyle de diyecekler: “Yedi kişidirler, sekizincileri köpekleridir.” De ki: “Onların sayısını Rabbim daha iyi bilir. Zaten onları pek az kimse bilir. O hâlde, onlar hakkında (Kur'an'daki) apaçık tartışma(yı aktarmak)dan başka tartışmaya girme ve bunlar hakkında onlardan hiçbirine bir şey sorma.”

23. Hiçbir şey hakkında sakın “yarın şunu yapacağım” deme!

24. Ancak, “Allah dilerse yapacağım” de. Unuttuğun zaman Rabbini an ve “Umarım Rabbim beni, bundan daha doğru olana ulaştırır” de.

25. Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar. Buna dokuz daha eklediler.

26. De ki: “Kaldıkları süreyi Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gaybını bilmek O'na aittir. O, ne güzel görür; O, ne güzel işitir! Onların, O'dan başka hiçbir dostu da yoktur. O, hükmüne hiçbir kimseyi ortak etmez.”

27. Rabbinin kitabından sana vahyedileni oku. O'nun kelimelerini değiştirecek hiçbir kimse yoktur. O'ndan başka asla bir sığınak da bulamazsin.

28. Sabah akşam Rablerine, O'nun rızasını dileyerek dua edenlerle birlikte ol. Dünya hayatının zînetini arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Kalbini bizi anmaktan gafil kıldıgımız, boş arzularına uymuş ve işi hep aşırılık olmuş kimse-

lere boyun eğme.

29. De ki: "Hak, Rabbinizdendir. Artık dileyen iman etsin, dileyen inkâr etsin." Biz zalimlere öyle bir ateş hazırladık ki, onun alevden duvarları kendilerini çepeçevre kuşatmıştır. (Susuzluktan) feryat edip yardım dilemeklerinde, maden erişi gibi, yüzleri yakıp kavuran bir su ile kendilerine yardım edilir. O ne kötü bir içecktir! Cehennem ne korkunç bir yaslanacak yerdir.⁵

30. Gerçek şu ki, iman edip iyi işler yapanlara gelince, elbette biz iyi ve yararlı işleri en güzel bir şekilde yapanların ecrini zayıf etmeyiz.

31. İşte onlar için içlerinden ırmaklar akan Adn cennetleri vardır. Orada tahtlar üzerine kurularak altın bileziklerle süslenenekler, ince ve kalın ipekten yeşil giysiler giyeceklerdir. O ne güzel karşılıktır! Cennet de ne güzel bir yaslanacak yerdir!

32. Onlara şu iki adamı örnek ver: Onlardan birine iki üzüm bağı vermiş, bağların çevresini hormalarla donatmış, ikisinin arasına da bir ekinlik koymuştuk.

33. Her iki bağ da meyvelerini vermiş ve ürünlerinden hiçbir şeyi eksik bırakmamıştı. Bu iki bağın arasından bir de nehir fişkırtmıştı.

34. Derken onun büyük bir serveti oldu. Arkadaşıyla konuşurken ona dedi ki: "Benim malım seninkinden daha çok. Adamlardan yana da senden daha üstünüm."

35. Derken kendine zulmederek bağına girdi. Şöyle dedi: "Bunun sonsuza deðin yok olacağını sanmiyorum."

5. *Bu âyette, inanıp inanmama konusunda insanların tamamıyla hür irade sahibi oldukları vurgulanmaktadır. Yoksa, inanmamanın bir sorumluluk getirmeyeceği kabul edilmiş değildir.*

36. “Kiyametin kopacağını da sanmıyorum. Rabbime döndürulsem bile andolsun bundan daha iyi bir sonuç bulurum.”

37. Arkadaşı, ona cevap vererek dedi ki: “Seni topraktan, sonra bir damla döl suyundan yaratan, sonra da seni (eksiksiz) bir insan şeklinde düzenleyen Allah’ı inkâr mı ediyorsun?”

38. “Fakat O Allah benim Rabbimdir. Ben Rabbime hiç kimseyi ortak koşmam.”

39, 40. “Bağına girdiğinde ‘Mâşaallah! Kuvvet yalnız Allah’ındır’ deseydin ya!. Eğer benim malımı ve çocuklarımı kendinin-kilerden daha az görüyorsan, belki Rabbim bana, senin bağından daha iyisini verir. Seninkinin üzerine de gökten bir afet indirir de bağı kupkuru ve yalçın bir toprak hâline getiliverir.”

41. “Ya da suyu çekiliverir de (bırak bir daha bulmayı) artık onu arayamazsin bile.”

42. Derken bütün serveti helâk edildi. (Yıkılmış) çardakları üzere çökmüş hâldeki bağına yaptığı harcamalar karşısında ellerini oğuzduruyor ve şöyle diyordu: “Keşke Rabbime hiçbir kimseyi ortak koşmasaydım..”

43. Onun, Allah’tan başka kendisine yardım edebilecek kimşeleri yoktu. Kendi kendini kurtaracak güçte de değildi.

44. İşte bu durumda velayet (himaye ve koruyuculuk) yalnızca hak olan Allah’a mahsustur. O’nun mükâfatı da daha hayırlıdır, vereceği sonuç da daha hayırlıdır.

45. Onlara dünya hayatının örneğini ver: (Dünya hayatı) gökten yağdırduğumuz yağmur sebebi ile yeryüzü bitkilerinin boy verip birbirine karışması, fakat sonunda bütün bu canlılığın; rüzgârin savurduğu kuru bir çer-çöpe dönmesi gibidir. Allah, her şeye karşı kudret sahibidir.

46. Mallar ve evlatlar, dünya hayatının süsüdür. Baki kalacak sa-

lih ameller ise, Rabbinin katında, sevap olarak da ümit olarak da daha hayırlıdır.

47. Dağları yürüteceğimiz ve senin yeryüzünü çırılıçplak göreceğin günü bir hatırla. Biz onları mahşerde toplarız da içlerinden hiçbirini bırakmayız.

48. Hepsi saf saf Rabbinin huzuruna çıkarılırlar. Onlara, "Andolsun, sizi ilk önce yarattığımız gibi bize geldiniz. Oysa siz, sizin için hesaba çekileceğiniz bir zaman belirlemediğimizi sanmıştiniz" denir.

49. Kitap ortaya konur. Suçluları, kitabın içindekilerden koruya kapılmış görürsün. "Evhah bize! Bu nasıl bir kitaptır ki küçük, büyük hiçbir şey bırakmadan hepsini sayıp dökmuş!" derler. Onlar bütün yaptıklarınılarında bulurlar. Senin Rabbin hiç kimseye zulmetmez.

50. Hani biz meleklerle, "Âdem için saygı ile eğilin" demişti de İblis'ten başka hepsi saygı ile eğilmişlerdi. İblis ise cinderdendi de Rabbinin emri dışına çıktı. Şimdi siz, beni bırakıp da İblis'i ve neslini, kendinize dostlar mı ediniyorsunuz? Hâlbuki onlar sizin için birer düşmandırlar. Bu, zalimler için ne kötü bir bedeldir!

51. Ben onları ne göklerin ve yerin yaratışına, ne de kendilerinin yaratışına şahit tuttum. Saptıranları da hiçbir zaman yardımcı edinmiş değilim.

52. (Ey Muhammed!) Allah'ın, "Ortağım olduklarını iddia ettiklerinizi çağırın" diyeceği, onların da çağıracakları, fakat kendilerine (çağırdıklarının) cevap vermeyecekleri ve bizim de aralarına bir uçurum koyacağımız günü hatırla!

53. Suçlular (o gün) ateşi görünce, onun içine düşeceklerini iyiçe anlayacaklar ve ondan kurtuluş yolu da bulamayacaklardır.

54. Andolsun, biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü misali değişik şekillerde açıkladık. Fakat insan tartışmaya her şeyden daha çok düşkündür.

55. İnsanlara hidayet geldikten sonra onların inanmalarına ve Rab'lerinden mağfiret dilemelerine, ancak, öncekilerin başına gelenlerin kendi başlarına da gelmesi, ya da kendilerine azabin göz göre göre gelmesi (yönündeki bekłentileri) engel olmuştur.

56. Biz, peygamberleri ancak müjdeleyiciler ve uyarıcılar olarak göndeririz. İnkâr edenler ise, hakkı batılla çürütmek için mücadele ederler. Âyetlerimizi ve kendilerine yapılan uyarıları alaya alırlar.

57. Kim, kendisine Rabbinin âyetleri hatırlatılıp da onlardan yüz çeviren ve ellīriyle yaptığı unutandan daha zalimdir? Şüphesiz biz, onu anlamamaları için, kalplerine perdeler gerdik, kulaklarına da ağırlıklar koyduk. Sen onları hidayete çağırısan da artık ebediyen hidayet bulamazlar.⁶

58. Rabbin, çok bağışlayıcıdır, merhamet sahibidir. Eğer yaptıkları yüzünden onları (dünyada) cezaya çarptırsayıdı, elbette azaplarını çarçabuk verirdi. Hayır, onlar için belirlenmiş bir gün vardır ki (o gün gelince) hiçbir kurtuluş çaresi bulamazlar.

59. İşte zulmettiklerinde yok ettiğimiz memleketler.. Helâk edilmeleri için de belli bir zaman tayin etmiştir.

60. Hani Mûsâ, beraberindeki gence şöyle demişti: "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım, ya da uzun zaman gideceğim."

6. *Kalplere perde gerilmesinin, kulaklığa ağırlık konmasının sebebi; insanın haktan yüz çevirmesi, kalbinin katılışip imanı kabul etmemesi yani kişinin kendi eylemleridir.*

- 61.** Onlar iki denizin birleştiği yere varınca, balıklarını unuttular. Balık denizde yolunu tutup kayıp gitti.
- 62.** Oradan uzaklaştıklarında Mûsâ beraberindeki gence, “Ögle yemeğimizi getir, bu yolculuğumuzdan dolayı çok yorgun düştük” dedi.
- 63.** Genç, “Gördün mü! Kayaya siğindiğimiz sırada balığı unutmuşum. –Doğrusu onu sana söylememi bana ancak şeytan unutturdu- Balık şaşılacak bir şekilde denizde yolunu tutup gitmişti” dedi.
- 64.** Mûsâ: “İşte aradığımız bu idi” dedi. Bunun üzerine tekrar izlerini takip ederek gerisingeri döndüler.
- 65.** Derken kullarımızdan bir kul buldular ki, biz ona katımızdan bir rahmet vermiş, kendisine tarafımızdan bir ilim öğretmişistik.⁷
- 66.** Mûsâ ona, “Sana öğreten bilgilerden bana, doğruya iletici bir bilgi öğretmen için sana tabi olayım mı?” dedi.
- 67.** Adam, şöyle dedi: “Doğrusu sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin.”
- 68.** “İç yüzünü kavrayamadığın bir şeye nasıl sabredebilirsin?”
- 69.** Mûsâ, “İnşaallah beni sabırlı bulacaksın. Hiçbir işte de sana karşı gelmeyeceğim” dedi.
- 70.** O da şöyle dedi: “O hâlde, eğer bana tabi olacaksan, ben sana söylemedikçe hiçbir şey hakkında bana soru sormayacaksın.”
- 71.** Derken yola koyuldular. Nihayet, bir gemiye bindiklerinde (adam) gemiyi deldi. Mûsâ, “Sen onu içindekileri boğmak için mi deldin? Doğrusu, şaşılacak bir iş yaptın.” dedi.
- 72.** Adam, “Sen benimle beraberliğe asla sabredemezsin, deme-

7. Âyette söz konusu edilen kul, çoğunluğun görüşüne göre Hızır (a.s.)'dır. Fakat Kur'an, bu "kul"un kim olduğundan söz etmemiştir.

dim mi?” dedi.

73. Mûsâ, “Unuttuğum için bana çıkışma ve bu işimde bana güçlük çıkarma!” dedi.⁸

74. Yine yola koyuldular. Nihayet bir erkek çocukla karşılaşıklarında, adam (hemen) onu öldürdü. Mûsâ, “Bir cana karşılık olmaksızın suçsuz birini mi öldürdün? Andolsun çok kötü bir iş yaptın!” dedi.

75. Adam, “Sana, benimle beraberlikte asla sabredemezsin demedim mi?” dedi.

76. Mûsâ, “Eğer bundan sonra sana bir şey hakkında soru sorarsam, artık benimle arkadaşlık etme.⁹ Doğrusu, tarafımдан (dilenecek son) özre ulaşın (bu son özür dileyişim)” dedi.¹⁰

77. Yine yola koyuldular. Nihayet bir şehir halkına varıp onlardan yiyecek istediler. Halk onları konuk etmek istemedi. Derken orada yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar gördüler. Adam hemen o duvari doğrulttu. Mûsâ, “İsteseydin bu iş için bir ücret alırdın” dedi.

78. Adam, “İşte bu birbirimizden ayrılmamız demektir” dedi. “Şimdi sana sabredemediğin şeylerin içyüzünü anlatacağım.”¹¹

8. Bu kissada çeşitli hikmet ve mesajlar yanında öğretmen-öğrenci ilişkileri ve sabırı olmak konularında ilginç ve ibretli öğütler de yer almaktadır. Hoşgörülü davranışın, bilmeyerek yapılan hata ve kusurlara karşı bağıslayıcı olmak, merak ve ilginin aşırı noktaya varmaması, eğitim adabı gibi konular bunlardandır. İrşat usulü ve din eğitimi konularında ihtisas yapacak olanlar, Kur'an'ın terbiye ve tebliğ metotlarıyla ilgili ayetlerin yorumuna öncelikle eğilmelidir.

9. Muslim ve Ebû Dâvûd'un rivayet ettiği bir hadis-i şerifte Hz.Peygamber, “Allah, bize ve Mûsâ'ya rahmet etsin! Eğer sabretseydi, şaşılacak şeyler görecekti. Fakat o arkadaşından utanı” buyurmuştur. (Muslim, Fezâil, 172)

10. Ayetin son cümlesi, “O takdirde beni terk etmekte mazur sayılacağın bir noktaya ulaşın” şeklinde de tercüme edilebilir.

11. Ayetlerde söz edilen bu üç olay, insanın dünya hayatında karşılaştığı her işte, ilâhi

79. “O gemi, denizde çalışan birtakım yoksul kimselere ait idi. Onu yaralamak istedim, çünkü onların ilerisinde, her gemi- yi zorla ele geçiren bir kral vardı.”

80. “Çocuğa gelince, anası babası mü’min insanlardı. Onları az- gınlığa ve küfre sürüklemesinden korktuk.”

81. “Böylece, Rablerinin onlara, bu çocuğun yerine daha hayırlı ve daha merhametli bir çocuk vermesini diledik.”

82. “Duvar ise şehirdeki iki yetim çocuğa ait idi. Altında onlara ait bir define vardı. Babaları da iyi bir insandi. Rabbin, on- ların olgunluk çağına ulaşmalarını ve Rabbinden bir rahmet olarak definelerini çıkarmalarını istedi. Bunları ben kendi görüşüme göre yapmadım. İşte senin, sabredemediğin şey- lerin içüzü budur.”

83. (Ey Muhammed!) Bir de sana Zülkarneyn¹² hakkında soru soruyorlar. De ki: “Size ondan bir anı okuyacağım.”

84. Biz onu yeryüzünde kudret sahibi kıldık ve kendisine her konuda (amacına ulaşabileceği) bir yol verdik.

85. O da (Batı'ya gitmek istedi ve) bir yol tuttu.

hikmetlerin nasıl tecelli ettiğini göstermektedir. Tabiatta ortaya çıkan hiçbir olay şer olarak nitelendirilemez. Her olayda mutlaka hayır hedeflenmiştir. Bunlardan bazı- larının zararlı ve şer gibi görünmesi, kişinin kendi iradesini kötüye kullanmasından kaynaklanmaktadır. Bu, kâinatta işleyen ilâhi rahmeti gölgelemez.

12. Kur'an bir üslup özelliği olarak, oylara, onlardan çıkarılacak hükümlere ve sonuç- lara yoğunlaşır. Peygamberler hariç oyların kahramanları çok kere kapalı ve geri plandadır. Zikredilenler ise sadece ismen geçer, onların kimliklerini belirleyici tefer- ruata gidilmez. Zülkarneyn de bunlardan biridir.

Zülkarneyn'in kim olduğunu dair kesin bir bilgiye sahip değiliz. Tefsir kaynaklarının da onun bir peyamber, Allah'tan ilham alan bir kimse, hikmet sahibi mümin ve salih bir kul olduğu yönünde çeşitli görüşler belirtilmiştir.

Zülkarneyn'in, Yemen krallarından Şa'b b. Rayîş, Himyerli Ebû Şemmâr ve Makedonya kralı Büyük İskender olduğu iddia edilmiştir. Bu konuda başka isimler de ileri sürülmüştür. Zülkarneyn'in Makedonya kralı Büyük İskender olduğu görüşü tarihi gerçeklere aykırı görülmüştür.

- 86.** Güneşin battığı yere varınca, onu siyah balçıklı bir su gözesinde batar (gibi) buldu. Orada (kâfir) bir kavim gördü. "Ey Zülkarneyn! Ya (onları) cezalandırırsın ya da haklarında iyilik yolunu tutarsın" dedik.
- 87.** Zülkarneyn, "Her kim zulmederse, biz onu cezalandıracağız. Sonra o Rabbine döndürülür. O da kendisini görülmeydik bir azaba uğratır" dedi.
- 88.** "Her kim de iman eder ve salih amel işlerse, ona mükâfat olarak daha güzeli var. (Üstelik) ona emrimizden kolay olanı söyleyeceğiz."
- 89.** Sonra yine (doğuya doğru) bir yol tuttu.
- 90.** Güneşin doğduğu yere ulaşınca, onu kendileriyle güneş arasında örtü koymadığımız bir halk üzerine doğar buldu.
- 91.** İşte böyle. Şüphesiz biz onun yanındakileri ilmimizle kuşatmışızdır.
- 92.** Sonra yine bir yol tuttu.
- 93.** İki dağ arasına ulaşınca, bunların önünde, neredeyse hiçbir sözü anlamayan bir halk buldu.
- 94.** Dediler ki: "Ey Zülkarneyn! Ye'cuc ve Me'cuc (adlı kavimler) yeryüzünde bozgunculuk yapmaktadır. Onlarla bizim aramıza bir engel yapman karşılığında sana bir vergi vereлим mi?"¹³

13. *Ye'cuc ve Me'cuc: Kur'an-ı Kerim'de Ye'cuc ve Me'cuc'ün kimler olduğunu, ne zaman ve nerede yaşadıklarına dair bir bilgi yer almamaktadır. Bu konuda Peygamber Efendimizden bize bazı rivayetler aktarılmıştır. Ancak bu rivayetler, Ye'cuc ve Me'cuc'ün kimlikleri ile değil, eylemleri ile ilgilidir.*
Tarihçiler, Ye'cuc ve Me'cuc'ün, Hz. Nuh'un oğullarından Yafes'in soyundan gelen iki toplum olduğunu söylemişlerdir. Bazı âlimler de Ye'cuc ve Me'cuc'ü kendi zamanlarındaki savaşçı ve târihpâkâr toplumlar ile açıklamaya çalışmışlardır ki bunlar ilmi dayanaktan yoksun açıklamalardır. Ye'cuc ve Me'cûcle ilgili olarak ayrıca bakınız: Enbiya sûresi, âyet, 96.

95. Zülkarneyn, "Rabbimin bana verdiği (imkân ve kudret, sizin vereceğiniz vergiden) daha hayırlıdır. Şimdi siz bana gücü-nüze yardım edin de, sizinle onların arasına sağlam bir en-gel yapayım" dedi.

96. "Bana (yeterince) demir madeni¹⁴ getirin" dedi. İki yama-cın arasındaki boşluğu (dağlarla) bir hizaya getirince, "kö-rükleyin!" dedi. Demiri eritip kor (gibi) yapınca da, "Bana erimiş bakır getirin, bunun üzerine boşaltayım" dedi.

97. Artık onu ne aşabildiler, ne de delebildiler.

98. Zülkarneyn, "Bu, Rabbimin bir rahmetidir. Rabbimin vaadi (kiyametin kopma vakti) gelince onu yerle bir eder. Rabbi-min vaadi gerçekktir" dedi.

99. O gün biz onları bırakırız, dalga dalga birbirlerine karışır-lar. Sonra súra¹⁵ üfürülür de onları toptan bir araya getiririz.

100, 101. O gün cehennemi; gözleri Zikr'ime (Kur'an'a) karşa-perdeli olan ve onu dinleme zahmetine dahi katlanamayan kâfirlerin karşısına (bütün dehşetiyle) dikeriz!

102. İnkâr edenler, beni bırakıp da kullarımı dost edinecekleri-ni mi sandılar? Biz cehennemi kâfirlere konak olarak hazırladık.

103, 104. (Ey Muhammed!) De ki: "Amelce en çok ziyana uğ-rayan; iyi iş yaptıklarını sandıkları hâlde, dünya hayatında-ki çabaları kaybolup giden kimseleri size haber verelim mi?"

105. Onlar, Rab'lerinin âyetlerini ve O'na kavuşacaklarını inkâr eden, böylece amelleri boşça çıkan, o yüzden de kiyamet gü-nünde amelleri için bir terazi kurmayacağımız kimselerdir.

14. Kur'an'da "zübera'l-hadîd" şeklinde geçen ibare "demir parçaları", "demir kütleleri" diye çevrilmiş ise de biz "demir madeni" diye çevirmeyi tercih ettim.

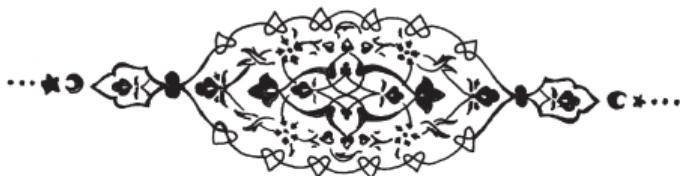
15. "Sûr", üfürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

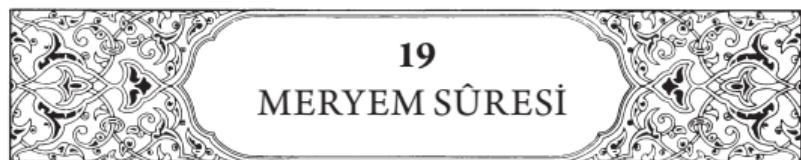
106. İşte böyle. İnkâr etmeleri, âyetlerimi ve Peygamberlerimi alay konusu yapmaları yüzünden onların cezası cehennmdir.

107, 108. Şüphesiz, inanıp yararlı işler yapanlara gelince, onlar için içlerinde ebedî kalacakları Firdevs cennetleri bir konaktır. Oradan ayrılmak istemezler.

109. De ki: "Rabbimin sözlerini yazmak için denizler mürekkep olsa ve bir o kadar da ilave etsek (denizlere deniz katsak); Rabbimin sözleri tükenmeden önce denizler tükenirdi."

110. De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. (Ne var ki) bana, 'Sizin ilâh'ınız ancak bir tek ilâhtır" diye vahyolunuyor. Kim Rabbine kavuşmayı umuyorsa yararlı bir iş yapsın ve Rabbi-ne ibadette kimseyi ortak koşmasın."

Mekke döneminde inmiştir. 98 ayettir. Bazı tefsir bilginlerine göre 58 ve 71. âyetler Medine döneminde inmiştir. Süre, Meryem'in, oğlu İsa'yı nasıl dünyaya getirdiğini anlattığı için bu adla anılmıştır. Sürede başlıca, tevhit inancını yerleştirmek amacıyla bazı peyamberlerin kissaları ve kiyamet sahneleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Kâf Hâ Yâ Ayn Sâd.¹
- 2.** Bu, Rabbinin, Zekeriya kuluna olan merhametinin anılmasıdır.
- 3.** Hani o, Rabbine gizli bir sesle yalvarmıştır.
- 4.** O, şöyle demişti: "Rabbim! Şüphesiz kemiklerim gevşedi. Saçım sakalım ağardı. Sana yaptığım dualarda (cevapsız bırakılarak) hiç mahrum olmadım."
- 5, 6.** "Gerçek şu ki ben, benden sonra gelecek akrabalarım (in isyankâr olmaların)dan korkuyorum. Karım ise kısırdır. Bana kendi tarafından; bana ve Yakub hanedanına varis olacak bir çocuk bağışla ve onu hoşnutluğuna ulaşmış bir kimse kıl!"
- 7.** (Allah, şöyle dedi:) "Ey Zekeriyya! Haberin olsun ki biz sana Yahya adlı bir oğul müjdeliyoruz. Daha önce onun adını kimseye vermedik."
- 8.** Zekeriyya, "Rabbim!" "Hanimim kısır ve ben de ihtiyarlığın son noktasına ulaşmış iken, benim nasıl çocuğum olur?" dedi.
- 9.** (Vahiy meleği) dedi ki: Evet, öyle. (Ancak) Rabbin diyor ki:

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

“Bu, bana göre kolaydır. Nitekim daha önce, hiçbir şey değil iken seni de yarattım.”²

- 10.** Zekeriyya, “Rabbim, öyleyse bana (çocuğumun olacağına) bir işaret ver”, dedi. Allah da, “Senin işaretin, sapasağlam olduğun hâlde insanlarla (üç gün) üç gece konuşamamandır” dedi.
- 11.** Derken Zekeriya ibadet yerinden halkın karşısına çıktı. (Konuşmak istediler, konuşmadı) ve onlara “Sabah akşam Allah’ı tespih edin” diye işaret etti.³
- 12, 13, 14.** (Yahya, dünyaya gelip büyüğünde onu peygamber yaptıktı ve kendisine) “Ey Yahya, kitaba sımsıkı sarıl” dedik. Biz, ona daha çocuk iken hikmet ve katımızdan kalp yumuşaklığı ve ruh temizliği vermiştık. O, Allah’tan sakınan, anne babasına iyi davranışın bir kimse idi. İsyancı bir zorba değildi.
- 15.** Doğduğu gün, öleceği gün ve diriltileceği gün ona selâm olsun!
- 16, 17.** (Ey Muhammed!) Kitap’ta (Kur’an’dı) Meryem’i de an.⁴ Hani ailesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmiş ve (kendini onlardan uzak tutmak için) onlarla arasında bir perde germiştir. Biz, ona Cibrail’i göndermiştık de ona tam bir insan şeklinde görünümüştü.
- 18.** Meryem, “Senden, Rahmân’a sığınırım. Eğer Allah’tan çekinen biri isen (bana kötülük etme)” dedi.
- 19.** Cibrail, “Ben ancak Rabbimin elçisiyim. Sana tertemiz bir çocuk bağışlamak için gönderildim” dedi.

2. 7-10. ayetlerle ilgili olarak ayrıca bakınız: Âl-i İmrân süresi, ayet, 40-41.
3. Zekeriyya (a.s.)’ın işaret yoluyla anlaşmak zorunda kalması, eşinin hamileliği konusunda, bir önceki ayette sözü geçen işaretin gerçekleştiğini gösteriyordu.
4. Allah’ın kudretine delil olmak üzere, Hz. Yahya’nın ilginç doğum olayı anlatıldıktan sonra, burada daha ilginç olan, Hz. İsa’nınbabasız olarak dünyaya gelmesi olayı dile getirilmektedir.

20. Meryem, "Bana hiçbir insan dokunmadığı ve iffetsiz bir kadın olmadığım hâlde, benim nasıl çocuğum olabilir?" dedi.

21. Cebrail, "Evet, öyle. Rabbin diyor ki: O benim için çok kolaydır. Onu insanlara bir mucize, katımızdan bir rahmet kılmak için böyle takdir ettik. Bu, zaten (ezelde) hükme bağlanmış bir iştir" dedi.

22. Böylece Meryem, çocuğu gebe kaldı ve onunla uzak bir yere çekildi.

23. Doğum sancısı onu bir hurma ağacına yöneltti. "Keşke bundan önce ölseydim de unutulup gitmiş olsaydım!" dedi.⁵

24. Bunun üzerine (Cebrail) ağacın altından ona şöyle seslendi: "Üzülme, Rabbin senin alt tarafında bir dere akıttı."

25. "Hurma ağacını kendine doğru silkele ki sana taze hurma dökülsün."

26. "Ye, iç, gözün aydın olsun. İnsanlardan birini görecek olursan, "Şüphesiz ben Rahmân'a susmayı adadım. Bugün hiçbir insan ile konuşmayacağım" de.⁶

27. Kucağında çocuğu ile halkın yanına geldi. Onlar şöyle dediler: "Ey Meryem! Çok cirkin bir şey yaptın!"

28. "Ey Hârûn'un kız kardeşi! Senin baban kötü bir kimse değildi. Annen de iffetsiz değildi."

29. Bunun üzerine (Meryem, çocukla konuşun diye) ona işaret etti. "Beşikteki bir bebekle nasıl konuşuruz?" dediler.

30. Bebek şöyle konuştu: "Şüphesiz ben Allah'ın kuluyum. Bana kitabı (İncil'i) verdi ve beni bir peygamber yaptı."

31. "Nerede olursam olayım beni kutlu ve erdemli kıldı ve bana

5. Hz.Meryem'in çektiği doğum sancıları onun her kadın gibi doğurduğunu, İsa'nın ilâh olmadığını, onun her insan gibi bir kadından doğduğunu gösteriyor.

6. Rivayete göre Meryem'in kavmi İslâm'da bilinen orucun dışında süküt etmek suretiyle de oruç tutarlarmış. Bu âyet, onlarda böyle bir oruç şeklinin varlığını işaret etmektedir

yaşadığım sürece namazı ve zekâti emretti.”

32. “Beni anama saygılı kıldı. Beni azgin bir zorba kılmadı.”

33. “Doğduğum gün, öleceğim gün ve diriltileceğim gün bana selâm (esenlik verilmiştir).”⁷

34. Hakkında şüpheye düştükleri hak söyle göre Meryem oğlu İsa işte budur.⁸

35. Allah’ın çocuk edinmesi düşünülemez. O, bundan yücedir, uzaktır. Bir işe hükmettiği zaman ona sadece “ol!” der ve o da oluverir.

36. Şüphesiz, Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse (yalnız) O’na kulluk edin. Bu, dosdoğru bir yoldur.

37. (Fakat hristiyan) gruplar, aralarında ayrılığa düştüler.⁹ Büyüklüğü bir günü görüp yaşayacakları için vay kâfirlerin hâline!

38. Bize gelecekleri gün (gerçekleri) ne iyi iştip ne iyi görecekler! Ama zalimler bugün apaçık bir sapıklık içindedirler.

39. Onları, gaflet içinde bulunup iman etmezlerken işin bitirileceği o pişmanlık günüyle uyar.

40. Şüphesiz yeryüzüne ve onun üzerindekilere biz varis olacağız, biz! Ancak bize döndürülecekler.

41. Kitap’ta İbrahim’i de an. Gerçekten o, son derece dürüst bir kimse, bir peygamber idi.

42. Hani babasına şöyle demişti: “Babacığım! İşitmeyen, görmeyen ve sana bir faydası olmayan şeylere niçin tapiroşsun?”

43. “Babacığım! Doğrusu, sana gelmeyen bir ilim bana geldi.

7. Hz.İsa'nın, beşikte iken konuşması ile ilgili olarak ayrıca bakımız: Âl-i İmrân sûresi, âyet, 46; Maide sûresi, âyet, 110.

8. Âyet şöyle de tercüme edilebilir: “İşte hakkında şüphe ettikleri Meryem oğlu İsa -hak söz olarak- budur.”

9. Hristiyanların kimi, “İsa, Allah’ın oğludur”, kimi, “İsa, bir ilâh’tır”, kimi de “İsa, üçlü ilâh anlayışının üçüncü elemanı olan oğuldur” demektedirler.

Bana uy ki seni doğru yola iletseyim.”

44. “Babacığım! Şeytana tapma! Çünkü şeytan Rahmân'a isyankâr olmuştur.”

45. “Babacığım! Doğrusu ben, sana, çok esirgeyici Rahmân tarafından bir azabin dokunmasından, böylece şeytana bir dost olmandan korkuyorum.”

46. Babası, “Ey İbrahim! Sen benim ilâhlarımdan yüz mü çeviriyyorsun? Eğer vazgeçmezsen, mutlaka seni taşa tutarım. Uzun bir süre benden uzaklaş!” dedi.

47. İbrahim, şöyle dedi: “Esen kal! Senin için Rabbimden af dileyeceğim. Şüphesiz O, beni nimetleriyle kuşatmıştır.”

48. “Sizi ve Allah'tan başka taptıklarınızı terk ediyor ve Rabb'ime ibadet ediyorum. Rabbime ibadet etmekle de mutsuz olmayacağıımı umuyorum.”

49. İbrahim, onları da onların taptıklarını da terk edince, ona İshak ile Yakub'u bağışladık ve her birini peygamber yaptık.

50. Onlara rahmetimizden bağısta bulunduk. Onlar için yüce bir doğruluk dili var ettik (güzel bir söz ile anılmalarını temin ettik).

51. Kitap'ta, Mûsâ'yı da an. Şüphesiz o seckin bir insan idi. Bir resûl, bir nebî idi.¹⁰

10. Nebî: İnsanın kendi gücüyle elde edemeyeceği bir haberi ya da hükmü Allah'in kendisine vahyettiği kimsedir. Resûl ise, Allah'tan aldığı vahyin muhtevasını insanlara tebliğ etmek ve filen uygulamakla görevli bir nebîdir. Bu vahyin muhtevası yeni bir şeriat, yeni bir din düzeni olabileceği gibi, önceki bir peygamberin şeriatına uyup onu tebliğ etme emri biçiminde de olabilir. “Resûl, yeni bir kitap ve şeriat getiren, nebî de; yeni bir kitap ve şeriat getirmeyip, önceki bir peygamberin şeriatına tabi olarak onu uygulamak üzere gönderilen kimsedir. Veya tam tersine “Nebî yeni bir kitap ve şeriat getiren, Resûl ise, yeni bir kitap ve şeriat getirmeyip önceki peygamberin şeriatını uygulamak üzere gönderilen kimsedir” şeklindeki tarifler isabetli değildir. Zira, Kur'an-ı Kerim, yeni bir kitap ve şeriat getiren peygamberlere “Resûl” diye atıfta bulunduğu gibi, bu tariflerin aksine, yeni bir kitap ve şeriat getirmeyen Lüt, Salih ve İl-

- 52.** Ona, Tûr dağının sağ tarafından seslendik ve kendisi ile gizlice konuşmak için kendimize yaklaştırdık.
- 53.** Rahmetimiz sonucu kardeşi Hârûn'u bir nebî olarak kendisine bahşettik.
- 54.** Kitap'ta İsmail'i de an. Şüphesiz o, sözünde duran bir kimse idi. Bir resûl, bir nebî idi.
- 55.** Ailesine namaz ve zekâtı emrederdi. Rabb'inin katında da hoşnutluğa ulaşmıştı.
- 56.** Kitap'ta İdris'i de an. Şüphesiz o, doğru sözlü bir kimse, bir nebî idi.
- 57.** Onu yüce bir makama yükseltti.
- 58.** İşte bunlar, Âdem'in ve Nûh ile beraber (gemiye) bindirdiklerimizin soyundan, İbrahim'in, Yakub'un (İsrail'in) ve doğru yola iletip seçtiklerimizin soyundan kendilerine nimet verdigimiz nebîlerdir. Kendilerine Rahmân'ın âyetleri okunduğu zaman ağlayarak secdeye kapanırlardı.¹¹

yas gibi bazı peygamberleri de "Resûl" diye nitelendirmektedir. (Bakınız: Şu'arâ sâresi, âyet, 143,162; Sâffât sâresi, âyet,123. Bu âyetlerin meallerinde geçen "peygamber" kelimeleri, "resûl" karşılığında kullanılmıştır.)

Gördüğü üzere yukarıdaki tariflere, bu âyetler ve benzerleri ışığında bakıldığından onların isabetsizliği ortaya çıkmaktadır. Bu durum, tarifler yapılrken "Yeni bir şeriat ve kitab" in temel kriter olarak alınmasından kaynaklanmıştır. Bu kriter tesbitinin hangi delil ya da delillere dayandığını söylemek mümkün değildir. Oysa, "Resûl" ve "Nebî" tariflerinde temel kriter, yukarıda verdigimiz tarife olduğu üzere vahy alma olayı olmalıdır. Ancak bu takdirde söz konusu hatadan kurtulmak mümkün olabilir. Bu duruma göre nübüvvet, mutlak manada Allah'tan vahy almak, risalet ise bu vahyin tebliğidir. Her ikisi de bir peygamberin, birbirini tamamlayan iki ayrı vasfidir. Resûl olmak için nebî olmak yani vahy almak şart olduğu gibi, risaletsiz tebliğsiz bir nübüvvet düşünmek de mümkün değildir. Ancak Kur'an, duruma göre bir peygamberin bu iki vasfindan birini, yahut öbürünü, ya da her ikisini birden öne çıkarmaktadır.

11. Yakub, İbrahim (a.s)'in İsmail ve İshak'tan sonraki üçüncü oğludur.

59. Onlardan sonra, namazı zayı eden, şehvet ve dünyevî tutkularının peşine düşen bir nesil geldi. Onlar bu tutumlarından ötürü büyük bir azaba çarptırılacaklardır.¹²

60, 61. Ancak tövbe edip inanan ve salih amel işleyenler başka. Onlar cennete, Rahmân'ın, kullarına giyaben vaad ettiği “Adn” cennetlerine girecekler ve hiçbir haksızlığa uğratılmayacaklardır. Şüphesiz O'nun va'dı kesinlikle gerçekleşir.

62. Orada boş söz işitmezler. Yalnızca (meleklerin) “selâm!” (deyişini) işitirler. Orada sabah akşam rızıkları da vardır.

63. İşte bu,ullarımızdan Allah'a karşı gelmekten sakınanlara miras kılacağımız cennettir.

64. (Cebraîl, şöyle dedi:) “Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz. Önümüzdekiler, arkamızdakiler ve bunlar arasında kiler hep O'nundur. Rabbin unutkan değildir.”¹³

65. (Allah) göklerin, yerin ve bu ikisi arasındaki Rabbidir. Şu hâlde, O'na ibadet et ve O'na ibadet etmede sabırlı ol. Hiç, O'nun adını taşıyan bir başkasını biliyor musun?

66. İnsan, “Öldüğümde gerçekten diri olarak (topraktan) çıkarılacak mıymış?” der.

67. İnsan, daha önce hiçbir şey değil iken kendisini yarattığımızı düşünmez mi?

68. Rabbine andolsun, onları şeytanlarla beraber mutlaka haşredeceğiz. Sonra onları kesinlikle cehennemin çevresinde

12. Âyetin son kısmı, “Onlar bu (tutumları)ndan ötürü cehennemdeki Gayya Vadisi'ni boylayacaklardır” şeklinde de tercüme edilebilir.

13. Müşriklerin, Ashab-ı Kehf, Zülkarneyn ve Nûh hakkındaki sorularına cevap vermemeyen Hz.Peygamber, bu konuda hemen vahiy geleceğini umuyordu. Fakat vahiyin gelişisi on beş, yahut kırk gün gecikmişti. Bunun üzerine müşrikler, “Muhammed'i, Rabbi terk etti”, diye alay etmişlerdi. İşte bu âyet müşriklere cevap olmak üzere Cebraîl'in, Hz.Peygamber'e söylediği sözü aktarmaktadır.

diz üstü hazır edeceğiz.

- 69.** Sonra her bir topluluktan, Rahman'a karşı en isyankâr olanları mutlaka çekip çıkaracağız.
- 70.** Sonra, oraya girmeye en lâyik olanları muhakkak ki en iyi biz biliriz.
- 71.** (Ey insanlar!) Sizden cehenneme varmayacak hiç kimse yoktur. Rabbin için bu, kesin olarak hükme bağlanmış bir iştir.
- 72.** Sonra Allah'a karşı gelmekten sakınanları kurtarız da zalimleri orada diz üstü çökmüş hâlde bırakırız.
- 73.** Âyetlerimiz kendilerine apaçık bir şekilde okunduğu zaman, inkâr edenler, inananlara, "İki topluluktan hangisinin bulunduğu yer daha hayırlı meclis ve mahfili daha güzeldir?" dediler.¹⁴
- 74.** Biz onlardan önce, mal-mülk ve görünümü daha güzel olan nice nesilleri helâk ettik.
- 75.** (Ey Muhammed!) De ki: "Kim sapıklık içinde ise Rahmân onlara, istenildiği kadar süre versin! Nihayet kendilerine vaad olunan azabı, ya da kiyameti gördüklerinde kimin yeri daha kötüymüş, kimin taraftarları daha zayıfmiş bilecekler.
- 76.** Allah, doğruya erenlerin hidayetini artırır. Kalıcı salih ameller, Rabbinin katında sevap bakımından da daha hayırlıdır, sonuç itibarı ile de.
- 77.** Âyetlerimizi inkâr edip "Bana elbette mal ve evlat verecek!" diyen kimseyi gördün mü?¹⁵

14. *Allah'ım apaçık âyetlerini işitip onlara nazire yapmaktan âciz kalan inkârcılar, maddî ve dünyevî varlıklarıyla övünmeye başladılar. Bu âyet, onların bu yüzeysel düşüncelerine işaret etmektedir.*

15. *Bu âyet ile bir sonraki yetmiş sekizinci âyet, Mekkeli müşriklerden Âs b. Vâil hakkında inmiştir. Rivayete göre, ashaptan Habbâb b. Eret, Âs b. Vâil'deki alacağını istemiş, o da, "Siz öldükten sonra diriltileceğinizi, cennette altınların, gümüşlerin bulundu-*

- 78.** Gaybı mı görüp bilmış, yoksa Rahmân'dan bir söz mü almış?
- 79.** Hayır! (İş onun dediği gibi değil). Biz, onun söylediklerini yazacağız ve azabını arttırdıkça arttıracağız!
- 80.** Onun (ahirette sahip olacağını) söylediğî şeylere biz varis olacağız ve o bize tek başına gelecek.
- 81.** Onlar, kendileri için kuvvet ve şeref (kaynağı) olsunlar diye, Allah'tan başka ilâhlar edindiler.
- 82.** Hayır! İlâhları, onların ibadetlerini inkâr edecekler ve kendi-lere düşman olacaklar.¹⁶
- 83.** Kâfirlerin başına, onları durmadan (günaha ve azgınlığa) tahrik eden şeytanları gönderdiğimizi görmedin mi?
- 84.** Ey Muhammed! Şu hâlde, onların azaba uğramalarını iste-mekte acele etme. Biz onlar için ancak (takdir ettiğimiz gün-leri) sayılı durmaktayız.
- 85, 86.** Allah'a karşı gelmekten sakınanları Rahmân'ın huzurunda bir elçiler heyeti gibi toplayacağımız, suçluları da suya koşan susuz develer gibi cehenneme sevk edeceğimiz günü düşün!
- 87.** Rahmân'ın katında söz almış olanlardan başkaları şefaat hakkına sahip olmayacaklardır.
- 88.** Onlar, "Rahmân, bir çocuk edindi" dediler.
- 89.** Andolsun, siz çok çirkin bir şey ortaya attınız.
- 90, 91.** Rahman'a çocuk isnat etmelerinden dolayı neredeyse gök-ler parçalanacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp çökecektir!
- 92.** Hâlbuki Rahmân'a bir çocuk edinmek yakışmaz.
- 93.** Göklerdeki ve yerdeki herkes Rahman'a kul olarak gelecek-tir.
- 94.** Andolsun, Allah onları ilmiyle kuşatmış ve tek tek saymıştır.

günü iddia ediyorsunuz ya, işte sana olan borcumu orada ödeyeceğim. Çünkü orada bana mal ve evlat verilecek" demiştir.

16. Putların, müşrikleri yalanlamaları ile ilgili olarak bakınız: Yûnus sûresi, âyet, 28.

- 95.** Onlar(ın her biri) kiyamet günü O'na tek başına gelecektir.
- 96.** İnanıp salih ameller işleyenler için Rahmân, (gönüllere) bir sevgi koyacaktır.
- 97.** (Ey Muhammed!) Biz, Allah'a karşı gelmekten sakınanları Kur'an ile müjdeleyesin, inat eden bir topluluğu da uyarasın diye, onu senin dilin ile (indirip) kolaylaştırdık.
- 98.** Biz onlardan önce nice nesilleri helâk ettik. Onlardan hiçbiri hissediyor yahut onların bir fisiltısını olsun işitiyor musun?

20
TÂ HÂ SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 135 âyettir. Sûre, adını birinci âayette yer alan harflerden almıştır. Sûrede, Allah'ın peygamberler aracılığıyla insanlara gösterdiği doğru yolun temel gerçeklerine işaret edilmekte, Hz.Peygamber teselli edilek peygamberlik görevini mutlaka en güzel şekilde başaracağı müjdelenip kendisine karşı çıkanların uğrayacağı sonuçlar izah edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Tâ Hâ.¹
- 2, 3.** (Ey Muhammed!) Biz, Kur'an'ı sana sıkıntı çekesin diye değil, ancak (Allah'ın azabından) korkacıklara bir öğüt (bir uyarı) olsun diye indirdik.²
- 4.** (O) yeri ve yüksek gökleri yaratanın katından peyderpey indirilmiştir.
- 5.** Rahmân, Arş'a³ kurulmuştur.
- 6.** Göklerdeki, yerdeki bu ikisi arasındaki ve toprağın altındaki her şey, yalnızca O'nundur.
- 7.** Sen sözü açıga vursan da, gizlesen de Allah için birdir. Çünkü O, gizliyi de bilir, ondan daha gizli olanı da.
- 8.** Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayandır. En güzel isimler O'nundur.
- 9.** Mûsâ'nın haberi sana ulaştı mı?
- 10.** Hani bir ateş görmüştü de ailesine, "Siz burada kalın,

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
2. Rivayete göre, Hz.Peygamberin çok ibadet ettiğini gören Kureyş müşrikleri, "Allah, bu Kur'an'ı Muhammed'e sıkıntı çeksin diye indirdi" demeleri üzerine bu âyet inmiş tir.
3. Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

ben bir ateş gördüm (oraya gidiyorum). Umarım ondan size bir kor ateş getiririm, yahut ateşin başında, yol gösterecek birini bulurum” demişti.⁴

- 11.** Ateşin yanına varınca, ona şöyle seslenildi: “Ey Mûsâ!”
- 12.** “Şüphe yok ki, ben senin Rabbimin. Hemen ayakkabınızı çıkar. Çünkü sen mukaddes vadi Tuvâ’dasın.”
- 13.** “Ben seni (peygamber olarak) seçtim. Şimdi vahyolunacak şeyleri dinle.”
- 14.** “Şüphe yok ki ben Allah’ım. Benden başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde bana ibadet et ve beni anmak için namaz kıl.”
- 15.** “Kiyamet mutlaka gelecektir. Herkes işlediğinin karşılığını görsün diye, neredeyse onu gizleyecek (geleceğinden hiç söz etmeyecek)tim.”
- 16.** “Buna inanmayan ve nefsinin arzusuna uyan kimseler, seni ondan (ona hazırlanmaktan) sakın alikoymasın, sonra helâk olursun!”
- 17.** “Şu sağ elindeki nedir ey Mûsâ?”
- 18.** Mûsâ dedi ki: “O benim değneğimdir. Ona dayanırırm, onunla koyunlarımı yaprak silkelerim. Onunla başka işleri mi de görürüm.”
- 19.** Allah, “Onu yere at ey Mûsâ!” dedi.
- 20.** Mûsâ da onu attı. Bir de ne görsün o, hızla akan bir yılan olmuş!
- 21.** Allah, şöyle dedi: “Tut onu. Korkma! Biz, onu yine eski du-

4. Misir'da Firavun'un gözetimi altında yetişen Hz. Mûsâ, orada istemeyerek bir kişiyi öldürünce, Medyen'e kaçmak zorunda kalmış, orada Hz. Şu'ayb ile karşılaşmış ve kendisine sekiz yıl -arzu ettiği takdirde on yıl- çobanlık yapmak karşılığında kızlarından biriyle evlenmişti. Müddeti tamamlayan Hz. Mûsâ, bir kişi gecesi, doğup büyüdüği Misir'a doğru giderken yolunu kaybetmişti. Burada sadece bir kısmı gündeme getirilen ve Hz. Mûsâ'nın Misir'da Medyen'de ve tekrar Misir'da yaşadığı olaylar zinciri, Kasas süresinde (3-42. ayetler) genişçe anlatılmaktadır.

rumuna döndüreceğiz.”

22, 23. “Sana büyük mucizelerimizden birini daha göstermemiz için elini koynuna sok ki bir başka mucize olarak, (alaca hastalığı gibi) bir hastalık sebebiyle olmaksızın bembeyaz bir hâlde çıksın.”⁵

24. “Firavun'a git, çünkü o azmıştır.”

25. Mûsâ, dedi ki: “Rabbim! Gönlüme ferahlık ver.”

26. “İşimi bana kolaylaştır.”

27, 28. “Dilimdeki tutukluğu çöz ki sözümü anlasınlar.”

29. “Bana ailemden birini yardımcı yap,”

30. “Kardeşim Hârûn'u.”

31. “Onunla gücümü artır.”

32. “Onu işime ortak et.”

33. “Seni çok tespih edelim diye”,

34. “Seni çok zikredelim diye.”

35. “Çünkü sen bizi hakkıyla görmektesin.”

36. Allah, şöyle dedi: “İstediğin sana verildi ey Mûsâ!”

37. “Andolsun, biz sana bir kere daha iyilikte bulunmuşuk.”

38. “Hani annene ilham edilmesi gereken şeyleri ilham etmiştim.”

39. “Onu (bebek Mûsâ'yı) sandığın içine koy ve denize (Nil'e) bırak ki, deniz onu kıyıya atsın da kendisini, hem bana düşman, hem de ona düşman olan birisi (Firavun) alsın. Sana da, ey Mûsâ, sevilesin ve gözetimimizde yetiştirilesin diye tarafımızdan bir sevgi bırakmıştım.”

40. “Hani kız kardeşin (Firavun ailesine) gidiyor ve “size onun bakımını üstlenecek kimseyi göstereyim mi?” diyor du. Derken, gözü aydın olsun, üzülmесin diye seni annene

5. Bu mucize ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Neml sûresi, âyet, 12.

döndürdük.⁶ (Sana baktı, büyüdün) ve (kazara) bir cana kiydın da biz seni kederden kurtardık, seni sıkı bir deneme-den geçirdik (ve kaçıp Medyen'e gittin). Medyen halkı için-de yıllarca kaldıñ, sonra (peygamber olman için) takdir edil-miş bir zamanda (Tür'a) geldin ey Mûsâ!"

- 41.** "Ben seni kendim için seçtim."
- 42.** "Sen ve kardeşin mucizelerim ile (desteklenmiş olarak) gi-din ve beni anmakta gevşeklik göstermeyin."
- 43.** "Firavun'a gidin. Çünkü o azmıştır."
- 44.** "Ona yumuşak söz söyleyin. Belki öğüt alır, yahut korkar."
- 45.** Mûsâ ve Hârûn, şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Şüphesiz biz, onun bize karşı aşırı davranışlarından yahut azmasından korkuyoruz."
- 46.** Allah, şöyle dedi: "Korkmayın, çünkü ben sizinle berabe-rim. İştirim ve görürem."
- 47.** "Ona gidin ve şöyle deyin: 'Şüphesiz biz Rabbinin elçileri-yiz. İsrailoğullarını (serbest bırak ve) bizimle gönder. On-lara iştence etme. Sana Rabbinin katından bir mucize getir-dik. Selâm, doğru yola uyanlara olsun.'"
- 48.** "Şüphesiz bize, azabin yalanlayan ve yüz çevirenlere olaca-ğı vahyolundu."
- 49.** Firavun, "Sizin Rabbiniz kim, ey Mûsâ?" dedi.
- 50.** Mûsâ, "Rabbimiz, her şeye hilkatini (yaratılış özelliklerini) veren, sonra onlara yol gösterendir" dedi.
- 51.** Firavun, "Ya geçmiş nesillerin hâli ne olacak?" dedi.

6. Tefsir bilginlerinin açıklamasına göre, Firavun ailesi küçük Mûsâ'yi bulup alımcı, ço-
cuk hiçbir kadından süt emmemeye başladı. Ona süt emzirecek bir kadın aradıkları
sıradan, ablası Meryem, Firavun ailesine, "Size, ona bakıp emzirecek birini göstereyim
mi" deyince, bu teklif kabul edildi. Gidip Mûsâ'nın annesini getirdiler ve çocuk onun
sütünü kabul etti. Böylece Mûsâ tekrar annesine dönmüş oldu.

52. Mûsâ, şöyle dedi: “Onlarlarındaki bilgi Rabbimin katında bir kitapta (Levh-i Mahfuz’da yazılı)dır. Rabbim, yanılmaz ve unutmaz.”

53. “Rabbim, yeryüzünü size beşik yapan, orada size yollar açan ve size gökten yağmur yağdırır.” Böylece onunla sizin için yerden türlü türlü bitkileri çift çift çıkardık.

54. Yiyin, hayvanlarınızı yayın. Şüphesiz bunda akıl sahipleri için (Allah’ın varlığını ve birliğini gösteren) deliller vardır.

55. (Ey insanlar!) Sizi topraktan yarattık, (ölümünüzle) sizi ora-ya döndüreceğiz ve sizi bir kere daha oradan çıkaracağız.

56. Andolsun, biz ona (Firavun'a) bütün mucizelerimizi gösterdik de o bunları yalanladı ve reddetti.

57. Şöyle dedi: “Ey Mûsâ! Sihrin ile bizi yurdumuzdan çkar-mak için mi geldin?”

58. “Biz de mutlaka sana karşı onun gibi bir sihir yapacağız. Bu-nun için seninle bizim aramızda; uygun bir yerde, senin de, bizim de caymayacağımız bir buluşma vakti belirle.”

59. Mûsâ, “Buluşma vaktimiz, bayram günü, insanların toplan-diği kuşluk vaktidir” dedi.

60. Bunun üzerine Firavun ayrılip, hilesini kuracak sihirbazları-nı topladı, sonra geldi.

61. Mûsâ, onlara şöyle dedi: “Yazıklar olsun size! Allah'a karşı yalan uydurmayın, yoksa sizi azap ile yok eder. Allah'a karşı yalan uyduran mutlaka hüsrana uğramıştır.”

62. Sihirbazlar, işlerini kendi aralarında tartıştılar ve gizli gizli konuşştular.

63. Şöyle dediler: “Şüphesiz bu ikisi, sihirleri ile sizi yurdunuzdan çıkarmak ve en üstün olan dininizi ortadan kaldırmak isteyen birer sihirbazlardır.”

64. “Öyleyse, hilelerinizi toplayın (birbirinize destek olun) son-

ra sıra hâlinde gelin. Bu gün üstün gelen muhakkak başarıya ulaşmıştır.”

65. Sihirbazlar: “Ey Mûsâ! Ya önce atmayı tercih edersin, ya da ilk atan biz oluruz” dediler.

66. Mûsâ: “Yok, (önce) siz atın” dedi. Bir de ne görsün, onların ipleri ve değnekleri yaptıkları sihirden dolayı kendisine hızla sürüner gibi görünüyor.

67. Bunun üzerine Mûsâ, içinde bir korku hissetti.

68. Şöyle dedik: “Korkma (ey Mûsâ!). Çünkü, sensin en üstün olan.”

69. “Sağ elindekini (değneğini) at ki, onların yaptıklarını yutsun. Şüphesiz yaptıkları bir sihirbaz hilesidir. Sihirbaz ise nereye varsa kurtuluşa eremez.”

70. (Mûsâ'nın değneği, sihirbazların ipleriyle değneklerini yutunca) sihirbazlar hemen secdeye kapandılar ve, “Hârûn ve Mûsâ'nın Rabbine inandık” dediler.

71. Firavun, “Demek, ben size izin vermeden önce ona (Mûsâ'ya) inandınız ha! Şüphe yok, o size sihiri öğreten büyüğünüzdür. Şimdi andolsun, sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama keseceğim ve mutlaka sizi hurma dallarına asacağım. Hangimizin azabı daha şiddetli ve daha kalıcıymış, mutlaka göreceksiniz.”

72. Sihirbazlar şöyle dediler: “Bize gelen apaçık delillere ve bizi yaratana seni asla tercih etmeyeceğiz. Artık sen vereceğin hükmü ver. Sen ancak bu dünya hayatında hüküm verirsin.”

73. “Şüphesiz ki biz; günahlarımıza ve bize zorla yaptırdığın sihri affetmesi için, Rabbimize inandık. Allah'ın vereceği mükâfat daha hayırlı ve daha kalıcıdır.”

74. Şüphesiz, kim Rabbine günahkâr olarak varırsa, kesinlikle ona cehennem vardır. Orada ne ölürl, ne de (güzel bir ha-

yat) yaşıar.

75, 76. Her kim de O'na salih ameller işlemiş bir mü'min olarak varırsa, işte onlar için en yüksek dereceler, içinden ırmaklar akan, içinde ebediyen kalacakları Adn cennetleri vardır. İşte bu, günahlardan temizlenenlerin mükâfatıdır.

77. (Firavun'un imana yanaşmaması üzerine) Mûsâ'ya, "Kullarımı (İsrailoğullarını) geceleyin (Mısır'dan) yürütüp çıkar. Yakalanmaktan korkmaksızın, endişe etmeksiz onlara denizde kuru bir yol aç" diye vahyettik.

78. Bunun üzerine Firavun askerleriyle birlikte onların peşine düştü de, deniz onları görülmedik bir şekilde kuşatıp yuttu.

79. Firavun, halkını saptırdı, onlara doğru yolu göstermedi.

80. (Allah, şöyle dedi:) "Ey İsrailoğulları! Sizi düşmanınızdan kurtardık, size Tür'un sağ yanını vâ'dettik ve size kudret helvası ile bildircin indirdik."

81. "Size rizik olarak verdığımız şeylerin temiz ve helâl olanlarından yiycin. Bu konuda aşırı da gitmeyin, yoksa üzerinize gazabım iner. Gazabım da kimin üzerine inerse, o muhakkak helâk olmuş demektir."

82. "Şüphe yok ki ben, tövbe edip inanan ve salih ameller işleyen, sonra da doğru yol üzere devam eden kimse için son derece affediciyim."

83. (Mûsâ, Tür'a varınca): "Seni, acele ile kavminden uzaklaştıran nedir, ey Mûsâ?" (dedik.)⁷

84. Mûsâ, şöyle dedi: "Onlar, işte onlar hemen arkamalar. Rabbi! Sen hoşnut olasın diye, acele ederek sana geldim."

85. Allah, "Şüphesiz, biz senden sonra halkını sınadık; Sâmirî

7. Tefsir bilginlerinin bahsettiğine göre, Hz.Mûsâ Tür'a giderken, yanına, halkından seçtiği bazı temsilcileri de almıştı. Yolda bir an evvel Rabbi ile konușma arzusuyla acele ederek onları geride bırakmıştır. Ayette ifade edilen uzaklaşma budur.

onları saptırdı” dedi.

86. Bunun üzerine Mûsâ, öfke dolu ve üzgün bir hâlde halkına döndü. “Ey kavmim! Rabbiniz, size güzel bir vaadde bulunmadı mı? (Ayrılışından sonra) çok zaman mı geçti, yoksa üzerinize Rabbinizden bir gazap inmesini mi istediniz de bana verdiğiniz söyle uymadınız (ve buzağıya taptınız)?” dedi.

87. Şöyledediler: “Sana verdiğimiz sözden kendi isteğimizle caymış değiliz. Fakat biz Mısır halkın mücevheratından yüklü miktarlarda takılmıştık. İşte onları ateşe attık. Sâmîrî de aynı şekilde attı.”

88. Böylece (Sâmîrî) onlar için böğürmesi olan bir buzağı heykeli ortaya çıkardı. (Sâmîrî ve adamları) “Bu sizin de ilâhinizdir, Mûsâ’nın da ilâhıdır. Öyle iken Mûsâ, (ilâhını burada) unuttu (da onu Tûr’da aramaya gitti)” dediler.⁸

89. Onlar bu heykelin, sözlerine karşılık vermediğini, kendile-rinden hiçbir zararı uzaklaştırılamayacağını ve onlara hiçbir fayda sağlayamayacağını görmezler mi?

90. Andolsun, Hârûn onlara daha önce şöyle demişti: “Ey kavmim! Siz bununla yalnızca imtihan edildiniz. Doğrusu sizin Rabbiniz ancak Rahmân’dır. Öyleyse bana uygun ve emrine itaat edin.”

91. Onlar da, “Mûsâ bize dönünceye kadar buzağıya ibadet etmeye devam edeceğiz” dediler.

92, 93. Mûsâ, (Tûr’dan dönünce) şöyle dedi: “Ey Hârûn! Saptıklarını gördüğün zaman bana uymana ne engel oldu? Yoksa

8. Rivayete göre İsrailoğulları Mısır’dan çıkacakları gece, “Yarın bizim bayramımızdır” diyerek yerli halktan ödünç olarak süs eşyaları almışlardı. Mûsâ’nın Tûr’a gidişinden sonra, Sâmîrî onları ikna ederek altınları ateşe eritmiş, kaliba dökerek bir buzağı heykeli yapmıştır.

emrine karşı mı geldin?”

94. Hârûn: “Ey anam oğlu! Saçımı sakalımı çekme. Şüphesiz ben, İsrailoğullarının arasını açtin, sözüme uymadın demeden korktum” dedi.

95. Mûsâ, “Ya senin derdin neydi ey Sâmirî?” dedi.

96. Sâmirî, şöyle dedi: “Ben onların görmediği şeyi gördüm. Elçinin izinden bir avuç avuçladım da onu attım. Böyle yapmayı bana nefsim güzel gösterdi.”

97. Mûsâ, “Çekil git! Artık sen hayatın boyunca (hastalanıp) “Bana dokunmak yok!” diyeceksin.⁹ Senin için, asla kaçamayacağın bir ceza daha var. Hele şu ibadet edip durduğun ilâhina bak! Biz onu elbette yakacağız ve onu muhakkak de-nize savuracağız.

98. Sizin ilâhınız ancak kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah’tır. O, ilmiyle her şeyi kuşatmıştır.

99. (Ey Muhammed!) Sana geçmişin haberlerinden bir kısmını böylece anlatıyoruz. Şüphe yok ki sana katımızdan bir zikir (Kur'an) verdik.

100. Kim ondan yüz çevirirse şüphesiz ki o, kiyamet gününde ağır bir günah yükü yüklenecektir.

101. Onlar o günahın cezası içinde ebediyen kalacaklardır. Sûra üfürülmesi günde¹⁰, bu ağır yük onlar için ne kötü bir yüktür!

102. O gün günahkârları, (gözleri korkudan donup) gömgök kesilmiş olarak haşredeceğiz.

9. *Tefsir bilginlerinin açıklamasına göre; Sâmirî, yakalandığı bulaşıcı bir hastalık sebebiyle kimseye dokunamıyor, kimse de ona dokunamıyordu. Biri ona dokunacak olsa, “dokunmak yok” diye uyarıda bulunuyordu. Ayet, “Artık sen hayatın boyunca benimle temas yok! (herkes benimle ilişğini kesti) diyeceksin. (HAYATIN BOYUNCA YAPAYALIZ YAŞAYACAKSIN)” şeklinde de tercüme edilebilir.*

10. *“Sûr”, üfürülmesiyle kiyametin kopacıları, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.*

103, 104. Aralarında birbirlerine “(Dünya’da) sadece on (gün) kaldınız” diye gizli gizli konuşacaklar. -Onların, hakkında konuşacakları şeyi biz daha iyi biliriz.- O vakit içlerinden en akılda başında olanları, “Siz sadece bir gün kaldınız” diyecektir.

105. (Ey Muhammed!) Sana dağların (kiyamet günündeki) hâlini soruyorlar. De ki: “Rabbim onları toz edip savuracak.”

106. “Onların yerlerini dümdüz, boş bir alan hâlinde bırakacaktır.”

107. “Orada hiçbir çukur, hiçbir tümsek göremeyeceksin.”

108. O gün kendisinden yan çizmek mümkün olmayan davetiye (İsrâfil’e) uyarlar. Sesler, Rahmân’ın azametinden dolayı kışılmıştır. Artık sadece fisiltı iştebilirsin.

109. O gün, Rahmân’ın izin verdiği ve sözünden razı olduğu kim-seden başkasının şefaatı fayda vermez.

110. O, önlereindekini ve arkalarındakini (dünyadaki ve ahiretteki durumlarını) bilir. Onların bilgisi ise Rahmân’ı kuşatamaz.

111. Bütün yüzler; diri, yaratıklarına hâkim ve onları koruyup gözetlen Allah'a boyun eğmiştir. Zulüm yüklenen, mutlaka hüs-rana uğramıştır.

112. Kim de inanmış olarak salih ameller işlerse, o, ne zulme uğramaktan korkar, ne yoksun bırakılmaktan.

113. İşte böylece biz onu Arapça bir Kur'an olarak indirdik ve Allah'a karşı gelmekten sakinsınlar, yahut onlara bir uyarı versin diye onda tehditleri teker teker sıraladık.

114. Gerçek hükümdar olan Allah yücedir. Sana vahyedilmesi tamamlanmadan önce Kur'an'ı okumakta acele etme. “Rab-bim! İlmmîmi arttir” de.

115. Andolsun, bundan önce biz Âdem'e (cennetteki ağacın meyvesinden yeme, diye) emrettik. O ise bunu unutuverdi. Biz onda bir kararlılık bulmadık.

116. Hani meleklerle, “Âdem için saygı ile eğilin” demiştik de, İblis’ten başka melekler hemen saygı ile eğilmişler; İblis bundan kaçınmıştı.

117. Biz de şöyle dedik: “Ey Âdem! Şüphesiz bu (İblis), sen ve eşim için bir düşmandır. Sakın sizi cennetten çıkarmasın; sonra mutsuz olursun.”

118. “Şüphesiz senin için orada aç kalmak, çıplak kalmak yoktur.”

119. “Orada ne susuzluk çekersin, ne de güneş altında kalırsın.”

120. Nihayet şeytan ona vesvese verip şöyle dedi: “Ey Âdem! Sana ebedilik ağacını ve yok olmayan bir saltanatı göstereyim mi?”

121. Bunun üzerine onlar (Âdem ve eşi Havva) o ağacın meyvesinden yediler. Bu sebeple ayıp yerleri kendilerine göründü ve cennet yaprağından üzerlerine örtmeye başladilar. Âdem, Rabbine isyan etti ve yolunu şaşırdı.

122. Sonra Rabbi onu seçti, tövbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi.

123. Allah, şöyle dedi: “Birbirinize düşman olarak¹¹ hepiniz oradan inin. Eğer tarafımdan size bir yol gösterici (kitap) gelir de, kim benim yol göstericime uyarسا artık o, ne (dünyada) sapar ne de (ahirette) sıkıntı çeker.”

124. “Her kim de benim zikrimden (Kur'an'dan) yüz çevirirse, mutlaka ona dar bir geçim vardır. Bir de onu kiyamet gününde kör olarak haşrederiz.”¹²

11. Burada sözü edilen düşmanlık Hz. Âdem ile Havva arasında değil, onların soyundan gelecek insanlar arasında meydana çıkacak düşmanlık ve hasımlıklardır. Ayetten, dostluk ve kardeşlik ilişkileri gibi, düşmanlık ve tartışmaların de yeryüzü hayatı için bir imtihan olarak takdir edildiği anlaşılıyor. Hür iradesini Allah'ın gösterdiği yönde kullanan; nefrine değil, vahye ve vicdanlarına kulak verenler, zulüm ve haksızlıktan, düşmanlık ve tartışmadan kaçınanlar bu imtihani kazanmış olacaktr.

12. Kur'an, bu ayet ile müteakip 125. ayette peygamberlerin ortaya koyduğu tevhit ger-

125. O da şöyle der: "Rabbim! Dünyada gören bir kimse olduğum hâlde, niçin beni kör olarak haşrettin?"

126. Allah, "Evet, öyle. Âyetlerimiz sana geldi de sen onları unutun. Aynı şekilde bugün de sen unutuluyorsun" der.

127. Haddi aşan ve Rabbi'nin âyetlerine inanmayanları işte böyle cezalandırırız. Şüphesiz ahiret azabı daha şiddetli ve daha kalıcıdır.

128. Yurtlarında dolaşıp durdukları, kendilerinden önceki nice nesilleri helâk etmiş olmamız, onları doğru yola iletmedi mi? Şüphesiz bunda akıl sahipleri için ibretler vardır.

129. Rabbin tarafından daha önce söylemiş bir hüküm ve belirlenmiş bir süre olmasaydı, onlar da hemen cezalandırırlardı.

130. O hâlde, onların söylediğlerine sabret ve güneşin doğuşundan ve batışından önce Rabbini hamd ile tesbih et. Gece vakitlerinde ve gündüzün uçlarında da tesbih et ki hoşnut olsın.

131. Onlardan bazı kesimlere, kendilerini sınamak için dünya hayatınsın süsü olarak verdığımız şeylere gözünü dikme. Rabbi'nin rızkı daha hayırlı ve daha kalıcıdır.

132. Ailene namazı emret ve kendin de ona devam et. Senden rızık istemiyoruz. Sana da biz rızık veriyoruz. Güzel sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınmanındır.

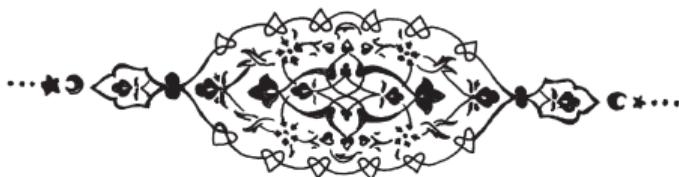
133. İnanmayanlar, "Doğru söylediğine dair bize Rabbinden açık bir delil (bir mucize) getirse ya!" dediler. Önceki kitaplarda olanların apaçık delili (olan Kur'an) onlara gelmedi mi?

134. Eğer biz onları o Kur'an'dan önce bir azap ile helâk etsey-

çeğini ve onun gereklerini görüp kabullenmek ve başkalarına anlatmak görevi karşısında kör, sağır ve dilsiz kesilenlerin kıyamet gününde kör, sağır ve dilsiz olarak hasredileceklerini haber veriyor. (Konu için ayrıca bakınız: İsrâ, 17/72 ve 92)

dik mutlaka, "Ey Rabbimiz! Keşke bize bir peygamber gön-
derseydin de alçalıp rezil olmadan önce âyetlerine uysaydık"
derlerdi.

135. Ey Muhammed, de ki: "Herkes beklemektedir, siz de bek-
leyin. Yakında kimin düz yolun sahipleri olduğunu, kimin
doğru yolu bulduğunu bileceksiniz!"

21 ENBİYÂ SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 112 âyetir. "Enbiyâ", peygamberler demektir. Süre, temel konu olarak peygamberlerden, onların tevhit davası uğrunda verdikleri mücadelelerden bahsettiği için bu adı almıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** İnsanların hesaba çekilmeleri yaklaştı. Hâlbuki onlar gaflet içinde yüz çevirmektedeler.
- 2, 3.** Rab'lerinden kendilerine yeni bir öğüt (bir uyarı) gelmez ki, onlar mutlaka onu alaya alarak, kalpleri de galette olarak dinlemesinler. O zulmedenler gizlice şöyle konuşlardır: "Bu da ancak sizin gibi bir insan. Şimdi siz göz göre göre sihre mi kapılacaksınız?"
- 4.** Peygamber, onlara dedi ki: "Rabbim yerdeki ve gökteki her sözü bilir. O, hakkıyla iştidir, hakkıyla bilendir."
- 5.** Onlar, "Hayır, bunlar karma karışık yalancı düşlerdir. Hayır, onu kendisi uydurdu; hayır, o bir şairdir. Eğer böyle değilse, önceki peygamberlerin (mucizelerle) gönderildikleri gibi o da bize bir mucize getirsin" dediler.
- 6.** Onlardan önce helâk ettiğimiz hiçbir memleket halkı iman etmedi de şimdi bunlar mı iman edecekler?
- 7.** Senden önce de ancak kendilerine vahyettiğimiz birtakım erkekleri peygamber gönderdik. Eğer bilmiyorsanız ilim sahiplerine sorun.
- 8.** Biz, onları yemek yemez bir beden yapısında yaratmadık. Onlar ölümsüz de değillerdi.

- 9.** Sonra onlara verdiğimiz sözü yerine getirdik. Kendilerini ve dilediğimiz kimseleri kurtardık. Haddi aşanları ise helâk ettik.
- 10.** Andolsun, size öyle bir kitap indirdik ki sizin bütün şeref ve şanınız ondadır. Hâlâ aklınızı kullanmayacak mısınız?
- 11.** Biz zulmetmekte olan nice memleketleri kırıp geçirdik ve onlardan sonra başka başka toplumlar meydana getirdik.
- 12.** Onlar azabımızı hissedince, hemen oradan süratle kaçtılar.
- 13.** Onlara, "Kaçmayın, o içinde şımartıldığınız bolluğa ve yurtlarınıza dönün. Çünkü sorulacaksınız" denildi.
- 14.** "Evhah bizlere! Bizler gerçekten zalim kimseler idik" dediler.
- 15.** Biz onları biçilmiş ekin, sönmüş ateş gibi yapındaya kadar bu feryatları devam etti.
- 16.** Biz yeri, göğü ve arasındaki oyuncuların olsun diye yaratmadık.
- 17.** Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu kendi katımızdan edinirdik. Yapacak olsaydık böyle yapardık.
- 18.** Hayır, biz hakkı batılın üzerine atarız da beynini parçalar. Bir de bakarsın yok olup gitmiş. Allah'a karşı yakıştırıldığıınız nitelemelerden ötürü yazıklar olsun size!
- 19.** Göklerde ve yerde kim varsa hep O'nundur. O'nun katindakiler, ne O'na ibadetten çekinir (ve büyüklenir) ne de yorgunluk (ve bıkkınlık) duyarlar.
- 20.** Hiç ara vermemeksizin gece gündüz tesbih ederler.
- 21.** Yoksa yerden, ölüleri diriltebilecek birtakım ilâhlar mı edindiler?
- 22.** Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilâhlar olsayıdı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulurdu. Demek ki, Arş'ın Rabbi Allah, onların nitelemelerinden uzaktır, yücedir.

23. O, yaptığından dolayı sorgulanamaz fakat onlar sorgulanırlar.

24. Yoksa ondan başka ilâhlar mı edindiler? De ki: "Haydi getirin delilinizi! İşte benimle beraber olanların kitabı ve işte benden öncekilerin kitabı (Hiçbirinde birden fazla ilâh olduğuna dair hiçbir delil yok). Şüphesiz çokları hakkı bilmezler de bu sebeple yüz çevirirler."¹

25. Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberlere, "Şüphesiz, benden başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse bana ibadet edin" diye vahyetmişizdir.

26. (Böyle iken) "Rahmân, çocuk edindi" dediler. O, böyle şeylerden uzaktır, yücedir. Hayır, (evlat diye niteledikleri o melekler) kendilerine ikramda bulunulmuş kullardır.²

27. Onlar Allah'tan önce söz söylemezler ve hep O'nun emriyle iş görürler.

28. Allah, onların önlerindekini de arkalarındakini de (yaptıklarını da yapacaklarını da) bilir. Onlar, O'nun razı olduğu kimselerden başkasına şefaat etmezler ve hepsi O'nun korucusyla titrler.

29. İçlerinden her kim, "Allah'tan başka ben de şüphesiz bir ilâhim" derse, böylesini cehennemle cezalandırırız. İşte biz zalimleri böyle cezalandırırız.

30. İnkâr edenler, göklerle yer bitişikken, bizim onları ayırdığımızı ve diri olan her şeyi sudan meydana getirdiğimizi görmediler mi? Hâlâ inanmayacaklar mı?

31. Onları sarsmasın diye yere de sabit dağlar yerleştirdik ve

1. 22. âyette Allah'ın birligi akli yöneden, bu âyette de nakli yöneden ispat edilmiştir.

2. Şirk içerikli dinlerde "Allah'ın oğlu", "Allah'ın kızı" gibi kabullen yer almaktı idi. Nitelikim putperest Araplarda da bu inanç vardı. Onlar meleklerin, Allah'ın kızları, çocukların olduğuna inanıyorlardı. Bakınız: Yunus, 10/68; Nahl, 16/57.

(varacakları yere) yol bulabilsinler diye ondan geçitler, yollar meydana getirdik.

- 32.** Gökyüzünü de korunmuş bir tavan yaptık. Onlar ise oradaki, (Allah'ın varlığını gösteren) delillerden yüz çevirmektedirler.
- 33.** O, geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratandır. Her biri bir yönünde yüzmektedirler.
- 34.** Biz, senden önce de hiçbir beşere ölümsüzlük vermedik. Şimdi sen ölürsen, onlar ebedî mi kalacaklar?
- 35.** Her nefis ölümü tadacaktır. Sizi bir imtihan olarak hayır ile de şer ile de deniyoruz. Ancak bize döndürüleceksiniz.
- 36.** İnkâr edenler seni gördükleri zaman ancak alaya alırlar. "Bu mu ilâhalarınızı diline dolayan?" derler. Hâlbuki kendileri Rahmân'ın kitabını inkâr ediyorlar.
- 37.** İnsan çok aceleci (tez canlı) yaratılmıştır. Size yakında âyetlerimi göstereceğim.³ Şimdi acele etmeyin.
- 38.** Bir de "Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu tehdit ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.
- 39.** İnkâr edenler, yüzlerinden ve sırtlarından ateşi savamayaçıkları ve hiçbir yardım da görmeyecekleri vakti bir bilseler!
- 40.** Şüphesiz o (tehdit edildikleri azap) onlara ansızın gelecek de kendilerini şaşkınlıktan dondurup bırakacak. Artık ne onu geri çevirmeye güçleri yetecek, ne de kendilerine göz açtırılacak.
- 41.** Andolsun, senden önce de birçok peygamberle alay edildi de içlerinden alay edenleri, o alaya aldıkları şey kuşativerdi.
- 42.** (Ey Muhammed!) De ki: "(Size azab edecek olsa) gece ve

3. Buradaki âyetlerden maksat, İslâm'ı inkâr edenlerin yakında görecekleri cezalar veya Allah'ın varlık ve birlliğini gösteren ve zamanla ortaya çıkacak olan apaçık delillerdir.

gündüz Rahmân'ın azabından sizi kim koruyacak?" Öyle iken onlar Rablerinin zikrinden yüz çevirmektedeler.

43. Yoksa bizim dışımızda onları koruyacak ilâhları mı var? O ilâh edindikleri nesneler kendilerine bile yardım edemezler. Zaten onlar bizden de yardım görmezler.

44. Evet, biz onları da atalarını da, faydalandırdık. Öyle ki uzun süre yaşadılar. Ama, artık görmüyorumlar mı ki, biz yeryüzü-nü çevresinden eksiltiyoruz? O hâlde, onlar mı galip gelecekler?

45. De ki: "Ben sizi ancak vahy ile uyarıyorum." Ama sağırlar uyarıldıkları vakit çağrıyi işitmeyez.

46. Andolsun, onlara Rabbinin azabından hafif bir esinti dokunsa, muhakkak "Eyyah bize! Gerçekten biz zalim kimserdik" diyeceklerdir.

47. Kiyamet günü için adalet terazileri kuracağiz. Öyle ki hiçbir kimseye zerre kadar zulmedilmeyecek. (Yapılan iş) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa, onu getirip ortaya koyacağiz. Hesap görüşü olarak biz yeteriz.

48. Andolsun, biz Mûsâ ile Hârûn'a, Allah'a karşı gelmekten sa-kinanlar için o Furkân'ı⁴ (Tevrat'ı) bir ışık ve öğüt olarak verdik.

49. Onlar, görmedikleri hâlde Rablerinden içten içe korkarlar. Onlar kiyamet gününden de korkarlar.

50. İşte bu (Kur'an) da bizim indirdiğimiz mübarek bir öğüttür. Şimdi siz bunu mu inkâr ediyorsunuz?

51. Andolsun, daha önce de İbrahim'e doğruya yanlıştan ayırma yeteneğini verdik. Biz zaten onu biliyorduk.

52. Hani o, babasına ve kavmine, "Ne bu tapınıp durduğunuz heykeller?" demişti.

4. Furkân, hak ile batılı birbirinden ayıran demektir.

53. “Babalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk” dediler.

54. İbrahim, “Andolsun, siz de, atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz” dedi.

55. “Bize gerçeği mi getirdin, yoksa sen bizimle eğleniyor musun?” dediler.

56. İbrahim, dedi ki: “Hayır! Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir. O, bunları yaratandır ve ben de buna şahitlik edenlerdenim.”

57. Allah'a yemin ederim ki, siz arkanızı dönüp gittikten sonra ben putlarınıza muhakkak bir tuzak kuracağım.

58. Derken (İbrahim) belki kendisine başvururlar diye içlerinden bir büyüğü bırakarak onları (putları) paramparça etti.⁵

59. Onlar, “Kim yaptı bunu tanrılarımıza! Muhakkak o zalimlerden biridir” dediler.

60. (İçlerinden bazıları), “İbrahim denilen bir gencin onları diline doladığını duyduk” dediler.

61. (Bir kısmı da) “O hâlde haydi, onu insanların gözü önüne getirin. Belki (bu konuda) şahitlik ederler” dediler.

62. (İbrahim gelince) “Sen mi yaptın bunu ilâhlarımıza ey İbrahim” dediler.

63. Dedi ki: “Hayır! Bunu şu büyükleri yapmıştır. Konuşabiliyorlarsa, onlara sorun bakalım!”

64. Bunun üzerine birbirlerine dönüp, “Hiç şüphesiz asıl zalimler sizsiniz siz” dediler.

65. Sonra eski inanç ve inatlarına döndüler ve, “Andolsun, bunların konuşmayacağını sen de bilirsin” dediler.

5. İbrahim, putlarını hepsini baltayla kirarak baltay, ilişmediği büyük putun omzuna asmıştı. Bir bayram şenliğine giden halk dönüşte putların kırılmış olduğunu gördü. İbrahim'in bütün tehlkeyi gözle alarak putları kırmışındaki amaci; halka, kendilerini bile korumaya güçleri yetmeyen putların, onlara tapınanlara hiçbir yarar sağlanmayıcağını canlı bir şekilde anlatmaktı.

66. İbrahim, şöyle dedi: “Öyle ise siz, (hâlâ) Allah’ı bırakıp da, size hiçbir fayda, hiçbir zarar veremeyecek şeylere mi tapاcakınız?”

67. “Yazıklar olsun, size de; Allah’ı bırakıp tapmaka oldukları-niza da! Hâlâ aklınızı başınıza almayacak misiniz?”

68. (İçlerinden bazıları), “Eğer (bir şey) yapacaksanız, onu yakın da ilâhalarınıza yardım edin” dediler.

69. “Ey ateş! İbrahim'e karşı serin ve esenlik ol” dedik.

70. Ona böyle bir tuzak kurmak istediler. Fakat biz onları en çok zarar edenler durumuna düşürdük.

71. Onu Lût ile beraber kurtarıp, içinde âlemler için bereketler kıldıgımız yere ulaştırdık.⁶

72. Ona İshak'ı ve ayrıca da Yakub'u bağışladık ve her birini sa-lih kimseler yaptı.

73. Onları bizim emrimizle doğru yolu gösteren önderler yap-tık ve kendilerine hayırlar işlemeyi, namazı dosdoğru kılma-yı, zekâti vermeyi vahyettik. Onlar sadece bize ibadet eden kimselerdi.

74. Biz, Lût'a da bir hikmet ve bir ilim verdik ve onu çirkin işler yapan memleketten kurtardık. Gerçekten onlar kötü bir top-lum idiler, fasik (Allah'ın emrinden çıkan kimseler) idiler.

75. Onu rahmetimizin içine soktuk. Çünkü o, gerçekten salih kimselerdendi.

76. (Ey Muhammed!) Nûh'u da hatırla. Hani o daha önce dua etmişti de biz onun duasını kabul ederek, kendisini ve ailesi-ni o büyük sıkıntıdan (tufandan) kurtarmıştık.

77. Âyetlerimizi yalanlayanlara karşı ona yardım etmiştik. Şüp-hesiz onlar kötü bir toplumdu. Bu yüzden biz de onları

6. *Tefsir bilginlerinin ifadesine göre; bu iki peygamber Şam'dan yola çıkmışlar, İbrahim Filistin'e, Lût da buraya bir günlük mesafede bulunan Mu'tefike'ye yerleşmişti.*

topyekûn suda boğduk.

78. Dâvûd ile Süleyman'ı da hatırla. Hani bir ekin tarlası hakkında hüküm veriyorlardı. Çünkü halkın koyunları o ekine girmiştir. Biz de hükümlerine şahit olmuştu.⁷

79. Biz hüküm vermeyi Süleyman'a kavratmıştık. Zaten her birine hükümlanlık ve ilim vermiştık. Dâvûd ile birlikte, Allah'ı tespih etmeleri için dağları ve kuşları onun emrine verdik. Bunları yapan biz idik.⁸

80. Bir de Davud'a, sizin için, zırh yapma sanatını öğretti ki, savaşlarınızda sizi korusun. Şimdi siz şükrediyor musunuz?

81. Süleyman'ın hizmetine de güçlü esen rüzgârı verdik. Rüzgâr, onun emriyle içinde bereketler yarattığımız yere eser giderdi. Biz, her şeyi hakkıyla bileniz.

82. Bir de şeytanlardan, Süleyman için dalgıçlık eden ve daha bundan başka işler yapanları da onun emrine verdik. Hep onları zapteden bizdik.

83. Eyyûb'u da hatırla. Hani o Rabbine, "Şüphesiz ki ben derde uğradım, sen ise merhametlilerin en merhametlisisin" diye niyaz etmiştir.

84. Biz de onun duasını kabul edip kendisinde dert namına ne varsa gidermiştık. Tarafımızdan bir rahmet ve kullukta bulunanlar için de bir ibret olmak üzere ona ailesini ve onlarla beraber bir mislini daha vermiştık.

85. İsmail'i, İdris'i ve Zülkifl'i de hatırla. Bunların hepsi sabre-

7. Tefsir kaynaklarında belirtildiğine göre; bu olayda Hz.Davud, koyunların ekin sahibine verilerek zararın tazmin edilmesine hükmetsi, Hz.Süleyman ise koyunların gelirileyle zararın tazmininin her iki taraf için daha uygun düşeceği yolunda hükm vermiştir.

8. Kur'an-ı Kerim, her şeyin insanın hizmetine sunulduğunu pek çok ayette ifade etmektedir. Bu konu ile ilgili olarak bakınız: Ra'd sûresi, âyet, 2; İbrahim sûresi, âyet, 32,33; Nahl sûresi, âyet, 12,14; Hac sûresi, âyet, 65; Sâd sûresi, âyet, 18, 36.

denlerdendi.

86. Onları da rahmetimizin içine soktuk. Şüphesiz onlar salih kimselerdendi.

87. Zünnûn'u da hatırla.⁹ Hani öfkelenerek (halkından ayrılip) gitmişti de kendisini asla sıkıştırmayacağımızı sanmıştı. Derken karanlıklar içinde, "Senden başka hiçbir ilâh yoktur. Seni eksikliklerden uzak tutarım. Ben gerçekten (nefsine) zulmedenlerden oldum" diye dua etti.

88. Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz mü'minleri böyle kurtarıyoruz.

89. Zekeriya'yı da hatırla. Hani o, Rabbine, "Rabbim! Beni tek başıma bırakma. Sen varislerin en hayırlısın" diye dua etmişti.

90. Biz de onun duasını kabul ettik ve kendisine Yahya'yı bağışladık. Eşini de kendisi için, (doğurmaya) elverişli kıldık. Onlar gerçekten hayır işlerinde yarışırlar, (rahmetimizi) umarak ve (azabımızdan) korkarak bize dua ederlerdi. Onlar bize derin saygı duyan kimselerdi.

91. Irzını korumuş olan kadını da (Meryem'i de) hatırla. Ona ruhumuzdan üflemiştik. Kendisini de, oğlunu da âlemlere (kudretimizi gösteren) birer delil yapmıştık.

92. Şüphesiz bu (İslâm), tek ümmet (din) olarak sizin ümmetiniz (diniz)dir. Ben de Rabbinizim. Onun için sadece bana kulluk edin.

93. (Oysa insanlar) işleri (dinleri) konusunda parça parça oldu-

9. Zünnûn, balık sahibi demektir. Burada Hz. Yûnus'u ifade etmektedir. Yûnus, peygamber olarak gönderildiği kavminin yola gelmemesi üzerine Allah Teâlâ'nın henüz bir izni olmadan kavmini bırakarak ayrılp gitti ve bir gemiye bindi. Geminin yürümemesi veya batma tehlikesi geçirmesi gibi bir nedenle yolculardan birisinin denize atılması gerekti. Kur'a çektiler, Yûnus'a çıktı ve denize atıldı. Denizde kendisini bir balık yuttu. Bir süre balığın karnında Allah'a dua eden Yûnus'u balık sahile attı.

lar. Hepsi de ancak bize donecekler.

94. Şu hâlde, kim mü'min olarak bir salih amel işlerse, çalışması asla inkâr edilmez. Şüphesiz biz onu yazmaktayız.

95. Helâk ettiğimiz bir memleket halkın bize dönmemeleri imkânsızdır.

96. Nihayet Ye'cûc ve Me'cûc'ün önü açıldığı zaman her tepe-den akın ederler.¹⁰

97. Gerçek vaad (kiyametin kopması) yaklaşırlar, bir de bakarsın inkâr edenlerin gözleri açılıp donakalmıştır. "Eyyah bizlere! Doğrusu biz bundan gafilddik. Hatta biz zalim kimselermi-şiz" derler.

98. Hiç şüphesiz siz ve Allah'tan başka kulluk ettikleriniz cehen-nem odunusunuz. Siz oraya varacaksınız.

99. Eğer onlar ilâh olsalardı oraya varmazlardı. Hâlbuki hepsi orada ebedî kalacaklardır.

100. Onların orada derin bir iç çekisleri vardır! Onlar orada hiç bir şey iştmezler.

101. Şüphesiz kendileri için tarafımızdan en güzel mükâfat hazırlanmış olanlar var ya; işte bunlar cehennemden uzaklaştırılmışlardır.

102. Onlar cehennemin hissiltisini bile duymazlar. Canlarının is-tedigi nimetler içinde ebedî olarak kalırlar.

103. En büyük korku bile onları tasalandırmaz ve melekler onla-

10. Ye'cûc ve Me'cûc: Kur'an-ı Kerim'de Ye'cûc ve Me'cûc'ün kimler olduğunu, ne za-man ve nerede yaşadıklarına dair bir bilgi yer almamaktadır. Bu konuda Peygam-ber Efendimizden bize bazı rivayetler aktarılmıştır. Ancak bu rivayetler, Ye'cûc ve Me'cûc'ün kimlikleri ile değil, eylemleri ile ilgilidir.

Tarihçiler, Ye'cûc ve Me'cûc'ün, Hz. Nuh'un oğullarından Yafes'in soyundan gelen iki toplum olduğunu söylemişlerdir. Bazı alimler de Ye'cûc ve Me'cûc'u kendi zamanla-rındaki savaşçı ve tahripkâr toplumlar ile açıklamaya çalışmışlardır ki bunlar daya-naktan yoksun açıklamalarıdır.

ri, “İşte bu, size vaad edilen (mutlu) gününüzdür” diyerek karşılıklar.

104. Yazılı kâğıt tomarlarının dürülmesi gibi göğü dureceğimiz günü düşün. Başlangıçta ilk yaratmayı nasıl yaptıysak, -üzerimize aldığımız bir vaad olarak- onu yine yapacağız. Biz bunu muhakkak yapacağız.

105. Andolsun, Zikir'den (Tevrat'tan) sonra Zebûr'da¹¹ da, “Yere muhakkak benim iyi kullarım varis olacaktır” diye yazmıştık.

106. Şüphesiz bunda Allah'a kulluk eden bir toplum için yeterli bir mesaj vardır.

107. (Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.

108. De ki: “Bana ancak, ilâhinizin yalnızca bir tek ilâh olduğu vahyolunuyor. Artık müslüman oluyor musunuz?”

109. Eğer yüz çevirirlerse, de ki: “(Bana emrolunanı, ayırm yapmadan) size eşit olarak bildirdim. Tehdit edildiğiniz şey yakın mı yoksa uzak mı, bilmiyorum.”

110. “Şüphesiz, Allah sözün açığa vurulanını da bilir, gizlediğini de bilir.”

111. “Bilmem! Belki bu (mühlet) sizin için bir imtihan ve bir vakitte kadar yararlanmadır.”

112. (Peygamber), “Ey Rabbim! Hak ile hüküm ver. Bizim Rabbimiz, sizin nitelemelerinize karşı yardımı istenecek olan Rahmân'dır” dedi.

11. Zebur, Hz. Davud'a indirilen ilâhî kitap yahut da Peygamberlere indirilen ilâhî kitapların genel adıdır.

22
HAC SÜRESİ

Âyetlerinin çoğu Mekke'de, bir kısmı ise Medine döneminde inmiştir. 78 âyettir. Hac ibadetinden bahsettiği için bu adı almıştır. Sürede ayrıca kiyamet gününün dehşetinden, kiyamet günü yaşanacak sahnelerden, cihattan ve helâk edilmiş eski toplumlardan söz edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Çünkü kiyamet sarsıntısı çok büyük bir şeydir.
2. Onu göreceğiniz gün, her emzikli kadın emzirmekte olduğu çocuğundan geber ve her hamile kadın da karnındaki çocuğunu düşürür. İnsanları sarhoş görürsün; hâlbuki onlar sarhoş degillerdir. Ne var ki Allah'ın azabı çok şiddetlidir.
3. İnsanlardan kimi vardır ki, hiçbir bilgisi olmadığı hâlde, Allah hakkında tartışmaya girer ve her azgin şeytanın¹ arsına düşer.
4. Şeytan hakkında, "Her kim onu dost edinirse, mutlaka o kimseyi saptırır ve onu cehennem azabına sürükler" diye yazılmıştır.
5. Ey insanlar! Ölümden sonra diriliş konusunda herhangi bir şüphe içindeyseniz (düşünün ki) hiç şüphesiz biz sizi topaktan, sonra az bir sudan (meniden), sonra bir "alaka"dan², sonra da yaratılışı belli belirsiz bir "mudga"dan³ yarattık ki

1. Tefsir bilginleri, *Enâm* sûresi, âyet, 112 ve *Nâs* sûresi, âyet, 4, 5, 6'dan hareketle; buradaki "şeytan" kelimesinin cimlerden olan şeytan ile birlikte şeytan tynetindeki insanları da kapsayabileceğini ifade etmişlerdir.
2. "Alaka", erkeğin spermiyle döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarına asılıp gömülmüş şekli demektir.
3. "Mudga", ceninin, üzerinde dış izlerini andıran şekiller taşıyan, henüz

size (kudretimizi) apaçık anlatalım. Dilediğimizi belli bir süreye kadar rahimlerde durduruyoruz. Sonra sizi bir çocuk olarak çıkarıyor, sonra da (akıl, temyiz ve kuvvette) tam gücünüzle ulaşmanız için (sizi kemale erdiriyoruz.) İçinizden ölenler olur. Yine sizin zihninizden bir kısmı da ömrün en düşküne çağına ullaştırılır ki, bilirken hiçbir şey bilmez hâle gelsin. Yeryüzünü de ölü, kupkuru görürsün. Biz, onun üzerine yağmur yağırdığımız zaman kipirdar, kabarır ve her türden iç açıcı çift bitkiler bitirir.

- 6.** Bu böyle. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. Şüphesiz O, ölüleri diriltir ve O, her şeye hakkıyla kadirdir.
- 7.** Çünkü kiyamet muhakkak gelecektir. Onda hiçbir şüphe yoktur ve şüphesiz Allah, kabirlerdeki kimseleri diriltecektir.
- 8, 9.** İnsanlardan öylesi de vardır ki, bir ilmi, bir yol göstericisi, aydınlatıcı bir kitabı olmadığı hâlde kibirlenerek insanları Allah'ın yolundan sapırmak için, Allah hakkında tartışmaya kalkar. Ona dünyada bir rezillik vardır. Ona kiyamet gününde de yangın azabını tattıracağız.
- 10.** (Ona), “İşte bu kendi ellerinin önceden işledikleri yüzündendir. Allah, kesinlikle kullara zulmedici değildir” (denir.)
- 11.** İnsanlardan öylesi de vardır ki, Allah'a kıydan kenardan kuluk eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa, gönlü onunla hoş olur. Şayet başına bir kötülük gelirse, gerisingeri (küfre) dönüverir. O dünyayı da kaybetmiştir, ahireti de. İşte bu apaçık ziyanın ta kendisidir.
- 12.** O, Allah'ı bırakır da kendine ne zarar, ne de fayda veren şeylere tapar. Bu da derin sapıklığın ta kendisidir.
- 13.** Zararı faydasından daha yakın olana tapar. O (taptığı) ne

uzuvları oluşturmamış şekli demektir. Ceninin ana rahminde geçirdiği evreler için ayrıca bakınız: Mü'minün süresi, âyet, 12-14.

kötü yardımcı, ne fena yoldaştır!

- 14.** Muhakkak ki Allah, iman edip salih ameller işleyenleri içinde ırmaklar akan cennetlere koyacaktır. Şüphesiz Allah, dileğini yapar.
- 15.** Her kim ona (Muhammed'e) Allah'ın dünyada ve ahirette asla yardım etmeyeceğini zannediyorsa hemen tavana bir ip çeksin, sonra kendini assın da bir baksın; başvurduğu (bu yöntem), öfkelendiği şeyi giderecek mi?⁴
- 16.** Böylece biz Kur'an'ı apaçık ayetler hâlinde indirdik. Şüphesiz Allah, dileğini doğru yola iletir.
- 17.** Şüphesiz, iman edenler, Yahudiler, Sâbiîler, Hıristiyanlar, Mecûsiler ve Allah'a ortak koşanlar var ya; Allah, kiyamet günü onların aralarında mutlaka hüküm verecektir. Çünkü Allah, her şeye şahittir.
- 18.** Görmedin mi ki şüphesiz, göklerde ve yerde olanlar, güneş, ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, hayvanlar ve insanların birçoğu Allah'a seccde etmektedir. Birçoğunun üzerine de azap hak olmuştur. Allah, kimi alçaltırsa ona saygınlık kazandıracak hiçbir kimse yoktur. Şüphesiz Allah, dileğini yapar.
- 19.** İşte iki hasım taraf ki, Rableri hakkında tartışmaya girmiştir. Bunlardan inkâr edenler için ateşten giysiler bịçilmiştir. Başlarının üstünden de kaynar su dökülür.
- 20.** Onunla, karınlarının içindekiler ve derileri eritilir.
- 21.** Onlar için bir de demirden topuzlar vardır.
- 22.** Her ne zaman cehennemden, o ızdıraptan çıkmak isteseler, oraya geri döndürülürler ve onlara, "Tadin yanın aza-

4. Âyet şöyle de tercüme edilebilir: "Her kim ona (Muhammed'e) Allah'ın dünyada ve ahirette asla yardım etmeyeceğini zannediyorsa, hemen göze bir ip çeksin (bir merdiven kursun) ve onunla yol alsin. Böylece baksın bakalım başvurduğu bu yöntem, öfkelendiği şeyi giderecek mi?"

bini” denilir.

- 23.** Şüphesiz Allah, iman edip salih ameller işleyenleri içlerinden ırmaklar akan cennetlere koyacak, orada altından bileziklerle, incilerle süsleneceklerdir. Oradaki giysileri ise ipek-tir.
- 24.** Onlar hem sözün hoş olanına ulaştırılmışlar, hem de övgüye lâyık olan Allah’ın yoluna ilettilmişlerdir.
- 25.** İnkâr edenler ile Allah’ın yolundan ve içinde, yerli, misafir bütün insanları eşit kıldıgımız Mescid-i Haram’dan alı-koyanlar (azabı hak etmişlerdir.) Kim de orada zulmederek haktan sapmak isterse, biz ona elem dolu bir azaptan tattıracağız.
- 26.** Hani biz İbrahim'e, Kâbe'nin yerini, "Bana hiçbir şeyi ortak koşma; evimi, tavaf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secede edenler için temizle" diye belirlemiştik.
- 27.** İnsanlar arasında hacci ilan et ki, gerek yaya olarak, gerek uzak yollardan gelen yorgun develer üzerinde sana gelsinler.
- 28.** Gelsinler ki, kendilerine ait birtakım menfaatlere şahit olsunlar ve Allah’ın kendilerine rizik olarak verdiği (kurbanlık) hayvanlar üzerine belli günlerde⁵ (onları kurban ederken) Allah’ın adını anınlar. Artık onlardan siz de yiyn, yok-sula fakire de yedirin.
- 29.** Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve Beyt-i Atik'i (Kâbe'yi) tavaf etsinler.
- 30.** Bu böyle. Kim Allah’ın hükümlerine saygı gösterirse, bu, Rabbi katında kendisi için bir hayırdır. Haramlığı size okunanların (bildirilenlerin) dışında⁶ bütün hayvanlar size

5. İslâm âlimlerinin çoğunuğuna göre, bu belli günler Zilhicce'nin ilk on günüdür. Onuncu günü Kurban bayramının ilk günü olmaktadır.
 6. Etlerinin yenmesi yasak olan hayvanlarla ilgili olarak bakım: Mâide sûresi, âyet, 3.

helâl kılındı. Artık putlara tapma pisliğinden kaçının, yalan sözden kaçının.

31. Allah'a yönelen, O'na ortak koşmayan kimseler (olun). Kim Allah'a ortak koşarsa, sanki gökten düşmüş de kendisini kuşlar kâşıyor veya rüzgâr onu uzak bir yere sürüklüyor gibidir.
32. Bu böyle. Her kim de Allah'ın nişanelerini (kurbanlıklarını) yükseltirse, şüphesiz ki bu kalplerin takvasından (Allah'a karşı gelmekten sakınmasından)dır.
33. Sizin için onlarda belli bir zamana kadar birtakım yararlar vardır. Sonra da kurbanlık olarak varacakları yer Beyt-i Atik (Kâbe)'dır.
34. Her ümmet için, Allah'ın kendilerine rızık olarak verdiği hayvanlar üzerine ismini anınlardıye kurban kesmeyi meşru kıldık. İşte sizin ilâhınız bir tek ilâhtır. Şu hâlde yalnız O'na teslim olun. Alçak gönüllüler müjdele!
35. Onlar, Allah anıldığı zaman kalpleri ürperen, başlarına gelen musibetlere sabreden, namazı dosdoğru kılan ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcayan kimselerdir.
36. Kurbanlık büyük baş hayvanları da sizin için Allah'ın dininin nişanelerinden kıldık. Sizin için onlarda hayır vardır. Onlar saf saf sıralanmış dururken (kurban edeceğinizde) üzerlerine Allah'ın adını anın. Yanları üzerlerine düşüp canları çırkıncı onlardan siz de yiycin, istemeyen fakire de istemek zorunda kalan fakire de yedirin. Şükredesiniz diye onları böylece sizin hizmetinize verdik.
37. Onların etleri ve kanları asla Allah'a ulaşmaz. Fakat O'na sizin takvanız (Allah'a karşı gelmekten sakınmanız) ulaşır. Böylece onları sizin hizmetinize verdi ki, size doğru yolu

gösterdiğinden dolayı Allah'ı büyük tanıyınız. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları müjdele.

38. Şüphesiz, Allah inananları savunur. Doğrusu Allah hiçbir haini, nankörü sevmez.

39. Kendilerine savaş açılan müslümanlara, zulme uğramaları sebebiyle cihad için izin verildi. Şüphe yok ki Allah'ın onlara yardım etmeye gücü yeter.

40. Onlar, haksız yere, sırıf, "Rabbimiz Allah'tır" demelerinden dolayı yurtlarından çıkarılmış kimselerdir. Eğer Allah'ın, insanların bir kısmını bir kısmıyla defetmesi olmasaydı, içlerinde Allah'ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler muhakkak yerle bir edilirdi. Şüphesiz ki Allah, kendi dinine yardım edene mutlaka yardım eder. Şüphesiz ki Allah, çok kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.

41. Onlar öyle kimselerdir ki, şâyet kendilerine yeryüzünde imkân ve iktidar versek, namazı dosdoğru kilar, zekâtı verir, iyiği emreder ve kötülüğü yasaklarlar. Bütün işlerin âkibeti Allah'a aittir.

42. (Ey Muhammed!) Eğer seni yalanlarsa bil ki, onlardan önce Nûh, Âd ve Semûd kavimleri de (peygamberlerini) yalanlamışlardı.

43, 44. İbrahim'in kavmi ile Lût'un kavmi ve Medyen halkı da (yalanlamışlardı). Mûsâ da yalanlandı ve nihayet o inkârcılara mühlet verdim, sonra da onları yakalayıverdim. Beni inkâr etmek nasılmış, (gördüler).

45. Halkı zulmetmekteyken helâk ettiğimiz, böylece duvarları, çökmüş çatılarının üzerine yıkılmış nice memleketler, nice kullanılmaz kuyular, nice muhteşem saraylar vardır!

46. Yeryüzünde gezip dolaşmadılar mı ki, düşünেcek kalpleri, işitecek kulakları olsun? (Dolaştılar, ama ibret almadılar).

Çünkü gerçekte gözler değil, göğüslerdeki kalpler (kalp gözleri) kör olur.

- 47.** Bir de senden acele azap istiyorlar. Hâlbuki Allah asla va'dinden caymaz. Şüphesiz Rabbinin nezdinde bir gün, sizin saydığınız bin yıl gibidir.
- 48.** Zalim oldukları hâlde, mühlet verdiğim, sonra da kendilerini azabımla yakaladığım nice memleket halkları vardır. Dönüş yalnız banadir.
- 49.** De ki: "Ey insanlar! Ben sizin için ancak apaçık bir uyarıcıyım."
- 50.** Artık iman edip salih ameller işleyenler var ya, işte onlar için bir bağışlama güzel bir nimet (cennet) vardır.
- 51.** Âyetlerimizi geçersiz kılmak için çaba gösterenler var ya, işte onlar cehennemliklerdir.
- 52.** Senden önce hiçbir resûl ve nebî göndermedik ki, bir şey temenni ettiği zaman, şeytan onun bu temennisine dair vesvese vermiş olmasın. Ama Allah, şeytanın vesvesesini giderir. Sonra Allah, âyetlerini sağlamlaştırır. Allah, hakkıyla bilden dir, hüküm ve hikmet sahibidir.⁷
- 53.** Allah, şeytanın verdiği bu vesveseyi, kalplerinde hastalık bulunanlar ile kalpleri katı olanlara bir imtihan vesilesi kılmak için böyle yapar. Hiç şüphesiz ki o zalimler, derin bir ayrılık içindedirler.
- 54.** Bir de kendilerine ilim verilmiş olanlar onun, Rabbinden ge-

7. Tüm peygamberlerin, özellikle Hz. Peygamberin temennisini; tevhit inancının yerlesmesini, insanların ilâhi emir ve yasaklara bağlanmalarını sağlamaktır. Âyette, Hz. Peygamber; aldığı vahiyleri insanlara tebliğ ettikçe, şeytanın onlara "Muhammed şairidir", "mecnundur", "yalancıdır", "emirlilik istiyor" gibi vesveselerde bulunarak, onun risaleti görevini ifasına engel olmaya çalıştığı konusuna dikkat çekilmektedir. Yoksa şeytanın, doğrudan doğruya peygambere, vahyin içeriğine etki yapacak bir vesvese vermesi söz konusu değildir.

len hak olduğunu bilsinler, böylece ona iman etsinler ve sonuça da kalpleri ona saygı duysun diye Allah böyle yapar. Hiç şüphe yok ki Allah, iman edenleri doğru yola iletir.

- 55.** İnkâr edenler, kendilerine kiyamet ansızın gelinceye, ya-hut da onlara kısır bir günün⁸ azabı gelip çatıncaya dek o Kur'an'dan bir şüphe içinde kalırlar.
- 56.** İşte o gün mülk (hükümranlık) Allah'ındır. O, insanların arasında hükmünü verir. Artık iman edip salih ameller işle-miş olanlar Nâim Cennetleri'ndedirler.
- 57.** İnkâr edip âyetlerimizi yalanlamış olanlara gelince, onlar için de alçaltıcı bir azap vardır.
- 58.** Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş veya ölmüş olanlara gelince, Allah onlara muhakkak güzel bir rızık ve-recektir. Şüphe yok ki Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.
- 59.** Elbette onları hoşnut olacakları bir yere sokacaktır. Şüphe-siz Allah hakkıyla bilendir, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir).
- 60.** Bu böyle. Bir de kim kendisine verilen eziyetin dengiyle kar-şılık verir de sonra yine kendisine zulmedilirse, elbette Al-lah ona yardım eder. Hiç şüphesiz ki Allah çok affedendir, çok bağışlayandır.
- 61.** Bu böyle. Çünkü Allah, geceyi gündüzün içine sokar, gün-düzü de gecenin içine sokar. Şüphesiz ki Allah hakkıyla iş-i-ten, hakkıyla görendir.
- 62.** Bu böyle. Çünkü Allah, hakkın ta kendisidir. O'nu bırakıp da taptıkları ise batılın ta kendisidir. Şüphesiz ki Allah yü-cedir, büyütür.
- 63.** Allah'ın gökten yağmur yağdırdığı, böylece yeryüzünün

8. Bazı tefsir bilginleri, bu "kısır gün"ün, müşriklerin ağır bir yenilgiye uğradıkları Be-dir savaşı günü olduğunu ifade etmişlerdir.

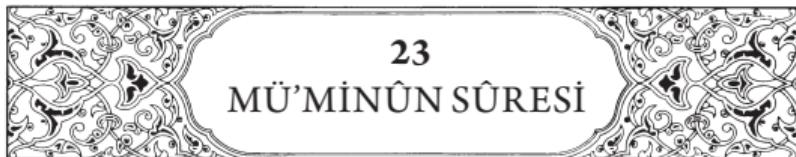
yemyeşil olduğunu görmedin mi? Şüphesiz Allah, çok lütfkârdır, hakkıyla haberdardır.

64. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey O'nundur. Şüphesiz ki Allah elbette zengindir, elbette övgüye läyiktir.
65. Görmüyorum musun ki, Allah bütün yerdekileri ve emri uyarınca denizde akıp gitmekte olan gemileri sizin hizmetinize vermiştir. İzni olmaksızın yerin üzerine düşmesin diye göğü O tutuyor. Şüphesiz ki Allah, insanlara karşı çok esirgeyici, çok merhametlidir.
66. O, size hayat veren, sonra sizi öldürerek, daha sonra da diriltecek olandır. Şüphesiz, insan çok nankördür.
67. Biz her ümmet için uygulayacağı bir ibadet yolu verdik. O hâlde, din içinde seninle asla çekişmesinler. Sen Rabbine davet et. Çünkü sen hiç şüphesiz hakka götüren dosdoğru bir yol üzerindesin.
68. Eğer seninle mücadele ederlerse, de ki: "Allah, yapmakta olduğunuzu daha iyi bilmektedir."
69. Hakkında ayrılığa düşüp durduğunuz şeyler konusunda, kıymet günü Allah aranızda hüküm verecektir.
70. Bilmez misin ki, kuşkusuz Allah gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir. Kuşkusuz bunların hepsi bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da)dır. Şüphesiz bu, Allah'a göre çok kolaydır.
71. Onlar, Allah'ı bırakıp, hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediği, kendilerinin de hakkında hiçbir bilgilerinin bulunmadığı şeylere kulluk ederler. Zalimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.
72. Kendilerine âyetlerimiz açık açık okunduğu zaman, o kâfirlerin yüz ifadelerinden inkârlarını anlarsın. Neredeyse, kendilerine âyetlerimizi okuyanlara hissîmla saldıracaklar.

De ki: "Şimdi size bu durumdan⁹ daha beterini haber vereyim mi: Ateş.. Allah, onu kâfirlere vaad etti. Ne kötü varış yeridir orası!"

- 73.** Ey insanlar! Size bir örnek verildi. Şimdi ona iyi kulak verin. Sizin Allah'tan başka taptıklarınız bir sinek dahi yaratamazlar, hepsi bunun için toplansalar bile. Eğer sinek onlardan bir şey kapsa, bunu ondan kurtaramazlar. İsteyen de âciz, istenen de.
- 74.** Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.
- 75.** Allah, meleklerden de resüller seçer, insanlardan da. Şüphesiz Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.
- 76.** Onların önlerindekini de (yaptıklarını da), arkalarındaki ni de (yapacaklarını da) bilir. Bütün işler hep Allah'a dönürülür.
- 77.** Ey iman edenler, rükû edin, secde edin, Rabbinize kulluk edin ve hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.
- 78.** Allah uğrunda hakkıyla cihad edin. O, sizi seçti ve dinde üzerinize hiçbir güçlük yüklememi. Babanız İbrahim'in dinine uyun. Allah, sizi hem daha önce, hem de bu Kur'an'da müslüman diye isimlendirdi ki, Peygamber size şahit (ve örnek) olsun, siz de insanlara şahit (ve örnek) olasınız.¹⁰ Artık namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah'a sarılın. O, sizin sahibinizdir. O, ne güzel sahip, ne güzel yardımcıdır!

- 9. *Karşılılarında ayetlerin okunmasından dolayı içine düştükleri sıkıntılı ve öfkeli hâl kastedilmektedir.*
- 10. *Bu ayette, bütün ilâhi dinlerin temelde bir oldukları, ortak adlarının İslâm olduğu vurgulanmaktadır. Nitekim Kur'an'ın birçok yerinde Hz.İbrahim, müslüman diye nitelenmektedir.*

23
MÜ'MİNÜN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 118 âyettir. Süre, adını birinci âayette geçen “el-Mü’mînûn” kelimesinden almıştır. “el-Mü’mînûn”, mü’minler demektir. Müşriklere son uyarı niteliğindeki bu sûrede, mü’minlerin zafere ulaşacakları, kötülerin cezaya çarptırılacağı konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Mü’minler, gerçekten kurtuluşa ermişlerdir.
2. Onlar ki, namazlarında derin saygı içindedirler.
3. Onlar ki, faydasız işlerden ve boş sözlerden yüz çevirirler.
4. Onlar ki, zekâti öderler.
5. Onlar ki, ırzlarını korurlar.
6. Ancak eşleri ve ellerinin altında bulunan cariyeleri bunun dışındadır. Onlarla ilişkilerinden dolayı kınanmazlar.
7. Kim bunun ötesine geçmek isterse, işte onlar haddi aşanlardır.
8. Yine onlar ki, emanetlerine ve verdikleri sözlere riâyet ederler.
9. Onlar ki, namazlarını kılmağa devam ederler.
10. İşte bunlar varis olanların ta kendileridir.
11. Onlar Firdevs cennetlerine varis olurlar. Onlar orada ebedî kalacaklardır.
12. Andolsun, biz insanı, çamurdan (süzülmüş) bir özden yarattık.
13. Sonra onu az bir su (meni) hâlinde sağlam bir karargâha (ana rahmine) yerleştirdik.

14. Sonra bu az suyu “alaka”¹ hâline getirdik. Alakayı da “mudga”² yaptık. Bu “mudga”yı da kemiklere dönüştürdük ve bu kemiklere de et giydirdik. Nihayet onu bambaşka bir yaratık olarak ortaya çıkardık. Yaratanların en güzel olan Allah’ın şâni ne yücedir!
15. Sonra (ey insanlar) siz bunun ardından muhakkak öleceksiniz.
16. Sonra yine muhakkak siz, kiyamet gününde (tekrar) diriltileceksiniz.
17. Andolsun, biz sizin üzerinde yedi yol yarattık.³ Biz yaratıklarımızdan habersiz değiliz.
18. Biz, gökten belli bir ölçüde yağmur yağdırıldı da (faydalamanız için) onu yeryüzünde tuttuk. Bizim onu tamamen giitmeye de muhakkak gücümüz yeter.
19. Onunla sizin için hurma bahçeleri ve üzüm bağları meydana getirdik. Bu bağ ve bahçelerde sizin için pek çok meyveler vardır ve siz onlardan yiyorsunuz.
20. Yine o su ile Sîna dağında biten bir ağaç (zeytin ağacı) yaratık ki hem yağ, hem de yiyenlere katık verir.
21. Hayvanlarda sizin için elbette bir ibret vardır. Onların içlerindeki süttен size içeririz. Onlarda sizin için daha birçok faydalar da vardır ve onlardan yersiniz de.
22. Onların üzerinde ve gemilerde taşınırsınız.

1. “Alaka”; erkeğin spermıyla döllenmiş yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarına asılıp gömülüş şekli demektir.

2. “Mudga”; ceninin, üzerinde dış izlerini andıran şekiller taşıyan henüz uzuvları oluşmamış şekli demektir. Ceninin ana rahmindede geçirdiği evreler için ayrıca bakınız: Hac sûresi, âyet, 5.

3. “Yedi yol” ifadesi ile güneş sisteminde yer alan, dünya dışındaki yedi gezegenin yörünelerine işaret ediliyor olabilir. Bu ifade, “gökteki yedi yıldız sistemi”, “yedi gök tabakası” diye de açıklanmıştır.

23. Andolsun biz, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik de, "Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Allah'a karşı gelmekten hâlâ sakınmaz mısınız?" dedi.
24. Bunun üzerine kendi kavminden inkâr eden ileri gelenler şöyle dediler: "Bu ancak sizin gibi bir beşerdir, size üstünlük taslamak istiyor. Eğer Allah dileseydi, bir melek gönderirdi. Biz önceki atalarımızdan böyle bir şey duymadık."
25. "Bu, ancak cinnet getirmiş bir adamdır. Öyle ise bir müddet onu gözetleyiniz."
26. (Nûh), "Rabbim! Beni yalanlamalarına karşı bana yardım et!" dedi.
27. Bunun üzerine Nûh'a, "Bizim gözetimimiz altında ve vahiyimize göre o gemiyi yap" diye vahyettik. "Bizim emrimiz gelip de tandır kaynamaya başlayınca, (sular coşup taştığında Nûh'a) dedik ki: "Her cins canlıdan (erkekli dişili) birer çift, bir de kendileri aleyhinde daha önce hüküm verilmiş olanlardan başka aileni gemiye al ve zulmeden kimseler hakkında bana hiç yalvarma! Şüphesiz onlar suda boğulacaklardır."⁴
28. Sen ve beraberindeki kimseler, gemiye bindiğiniz zaman: "Bizi zalim kavmin elinden kurtaran Allah'a hamd olsun" de.
29. Yine de ki: "Ey Rabbim! Beni bereketli bir yere kondur. Sen, konuk edenlerin en hayılsısın."
30. Şüphesiz bu olayda ibretler vardır. Biz gerçekten (kullarımızi) imtihan ederiz.
31. Sonra onların (Nûh kavminin) ardından başka bir nesil yarattık.
32. Onlara, kendilerinden, "Allah'a kulluk edin, sizin O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur, hâlâ O'na karşı gelmekten sa-

4. Aynı olayla ilgili olarak bakınız: *Hûd sûresi*, âyet, 40.

kinmaz misiniz?” diye ögüt veren bir peygamber gönderdik.

33. O peygamberin kavminden, Allah’ı inkâr eden, ahireti yalanlayan ve bizim dünya hayatında kendilerine bol bol nimet verdigimiz ileri gelenler söyle dediler: “O da ancak sizin gibi bir insandır. Sizin yediğiniz şeylerden yiyo, içtiğiniz şeylerden içiyor.”

34. “Andolsun, kendiniz gibi bir beşere itaat ederseniz mutlaka ziyanı uğrarsınız.”

35. “O, öldüğünüz, toprak ve kemik hâline geldiğiniz zaman sizin tekrar mutlaka (diriltlip) çıkarılacağınızı mı vaad ediyorsunuz?”

36. “Hâlbuki bu size vaad olunan şey, ne kadar da uzak!”

37. “Hayat, bu dünya hayatından ibarettir. Ölürüz ve yaşarız. Biz tekrar diriltilecek değiliz.”

38. “Bu, Allah’a karşı yalan uyduran bir kimseden başkası değildir. Biz ona inanmayız.”

39. O peygamber, “Ey Rabbim! Yalanlamalarına karşı bana yardım et!” dedi.

40. Allah, “Yakın zamanda mutlaka pişman olacaklardır!” dedi.

41. Derken onları o korkunç ses, kaçınılmaz olarak kıskıvrak yakalayıverdi de kendilerini çör çöp yiğini hâline getirdik. Zalimler topluluğu, Allah’ın rahmetinden uzak olsun!

42. Sonra bunların arkalarından başka nesiller yarattık.

43. Hiçbir ümmet, kendi ecelinin önüne geçemez, onu geciktiremez de.

44. Sonra arka arkaya peygamberlerimizi gönderdik. Her ümmete kendi peygamberi geldikçe, onu yalanladılar. Biz de onları birbiri ardından helâk ettik ve onları birer ibretli hikâye yaptık. Artık inanmayan bir kavim, Allah’ın rahmetinden uzak olsun!

45, 46. Sonra Mûsâ ve kardeşi Hârûn'u mucizelerimizle ve apaçık bir delille Firavun ve ileri gelenlerine peygamber olarak gönülden de (onlar) büyülü tasladılar ve kendilerini büyük görüp böbürlenen bir topluluk oldular.

47. Bu yüzden, "Kavimleri bize kul köle iken, bizim gibi iki insana mı inanacağız" dediler.

48. Böylece ikisini de yalanladılar, bu yüzden de helâk edilenlerden oldular.

49. Andolsun, hidayete ersinler diye Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik.

50. Meryem oğlu İsa'yı ve annesini büyük bir mucize kıldık ve her ikisini de oturmaya elverişli, akarsulu yüksek bir yere yerleştirdik.

51. (Biz bütün peygamberlere şöyle dedik:) Ey peygamberler! Temiz şeylerden yiyanız ve iyi ameller işleyiniz. Doğrusu ben, sizin yaptığınız şeyler tamamen bilirim.

52. Şüphesiz bu (İslâm), tek bir din olarak sizin dininizdir. Ben de Rabbinizim. Öyle ise bana karşı gelmekten sakının.

53. (İnsanlar ise, din) işlerini kendi aralarında parça parça ettiler. Her grup kendinde bulunan ile sevinmekteidir.

54. Ey Muhammed! Sen onları bir zamana kadar, gaflet ve şşinkılıklarıyla baş başa bırak!

55, 56. Kendilerine bol bol verdigimiz mal ve evlatla onların iyiliğine koştugumuzu mu sanıyorlar? Hayır, onlar farkına varmıyorlar!

57. Rablerinin azametinden korkup titreyenler,

58. Rablerinin âyetlerine inananlar,

59. Rablerine ortak koşmayanlar,

60. Rabblerine donecekleri için verdiklerini kalpleri ürpererek verenler,

61. İşte bunlar hayır işlerine koşușurlar ve o uğurda öne geçerler.
62. Biz hiçbir kimseye gücünün yettiğinden fazla yük yüklemediyiz. Katımızda hakkı söyleyen bir kitab vardır. Onlar zulme, haksızlığa uğratılmazlar.
63. Ancak kâfirlerin kalbleri bu Kur'an'a karşı bir gaflet içindedir. Onların bundan başka yapageldikleri birtakım (kötü) işleri de vardır.
64. Nihayet refah ve bolluk içinde olanlarını azapla kıskıvrak yakaladığımız zaman, bakmışsını ki feryat edip duruyorlar.
65. Boşuna feryat edip durmayın bugün. Zira bizden yardım görmeyeceksiniz.
- 66, 67. Çünkü âyetlerim size okunurdu da siz buna karşı büyülü taslayarak arkanızı döner, geceleyin toplanıp hezeyanlar savururdunuz.
68. Onlar bu sözü (Kur'an'ı) hiç düşünmediler mi? Yoksa kendilerine, önceki atalarına gelmeyen bir şey mi geldi?
69. Ya da onlar henüz kendi peygamberlerini tanımadılar da o yüzden mi onu inkâr ediyorlar?
70. Yoksa "O cinnet getirmiş" mi diyorlar? Hayır o, onlara hakkı getirdi. Hâlbuki onların pek çoğu haktan hoşlanmamaktadırlar.
71. Eğer hak onların arzularına uysayıdı, gökler ile yer ve onlarda bulunanlar elbette bozulur giderdi. Hayır, biz onlara şereflerini (Kur'an'ı) getirdik. Onlar ise bu şereflerinden yüz çeviriyorlar.
72. Ey Muhammed! Yoksa sen onlardan bir vergi mi istiyorsun (da inanmıyorlar)? Rabbinin vergisi daha hayırlıdır. O, rızık verenlerin en hayrlısıdır.
73. Şüphesiz sen onları doğru bir yola çağırıyorsun.

74. Fakat ahirete inanmayanlar, ısrarla bu yoldan çıkmaktadırlar.
75. Biz onlara merhamet edip başlarına gelen zararı giderseydik, yine de azgınlıkları içinde bocalayıp kalırlardı.
76. Andolsun, biz onları azap ile kıskıvrak yakaladık da yine Rablerine boyun eğmediler ve O'na yalvarıp yakarmadılar.
77. Sonunda onlara şiddetli bir azap kapısı açtığımızda bir de bakarsın onun içinde ümitsizliğe düşüvereceklerdir.
78. Hâlbuki O, sizin için kulakları, gözleri ve gönülleri yaratandır. Ne kadar az şükrediyorsunuz!
79. O, sizi yeryüzünde yaratıp türetendir. Sadece O'nun huzurunda toplanacaksınız.
80. O, diriltendir, öldürendir. Gece ile gündüzün birbirini takib etmesi de O'na aittir. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?
81. Hayır onlar, öncekilerin söyledikleri sözler gibi sözler ettiler.
82. Dediler ki: "Gerçekten biz, ölüp bir toprak ve kemik yiğini hâline geldikten sonra mı tekrar diriltileceğiz?"
83. Andolsun, biz de bizden önce atalarımız da bununla tehdit edildik. Bu, öncekilerin uydurduğu masallardan başka bir şey değildir.
84. De ki: "Eğer biliyorsanız söyleyin: Yer ve yerde bulunanlar kime aittir?"
85. "Allah'ındır" diyecekler. "Öyle ise siz hiç düşünüp öğüt almaz misiniz?" de.
86. De ki: "Yedi kat göklerin Rabbi, büyük Arş'ın Rabbi kimdir?"
87. "Allah'ındır" diyecekler. "Öyle ise O'na karşı gelmekten sakınmaz misiniz?" de.
88. De ki: "Eğer biliyorsanız söyleyin: Her şeyin hükümlanlığı

elinde olan, kendisi koruyan, kendisine karşı korunulamaz olan kimdir?”

89. “Allah’ındır” diyecekler. “Öyle ise nasıl aldaniyorsunuz?” de.

90. Hayır, biz onlara gerçeği getirdik, fakat onlar kesinlikle yalancıdırlar.

91, 92. Allah, hiçbir çocuk edinmemiştir. O’nunla birlikte başka bir hiçbir ilâh yoktur. Öyle olsaydı, her ilâh kendi yarattığını alır götürür ve mutlaka birbirlerine üstün gelmeye çalışırlardı. Gaybı da, görülen âlemi de bilen Allah, onların yakıştırıldığı nitelemelerden uzaktır. Onların koştukları ortaklardan çok yücedir.

93, 94. De ki: “Ey Rabbim! Onlara yöneltilen tehditleri bana mutlaka göstereceksen, beni o zalim milletin içinde bulundurma.”

95. Bizim onlara yönelttiğimiz tehditleri sana göstermeye elbette gücümüz yeter.

96. Kötülüğü, en güzel olan şeyle uzaklaşır. Biz onların yakıştmakta oldukları şeyleri daha iyi biliriz.

97. De ki: “Ey Rabbim! Şeytanların vesveselerinden sana siğınırım.”

98. “Ey Rabbim! Onların benim yanımda bulunmalarından da sana siğınırım.”

99, 100. Nihayet onlardan birine ölüm gelince, “Rabbim! Beni dünyaya geri gönderiniz ki, terk ettiğim dünyada salih bir amel yapayım” der. Hayır! Bu, sadece onun söyledişi (boş) bir sözden ibarettir. Onların arkasında, tekrar dirilecekleri güne kadar (devam edecek, dönmelerine engel) bir perde (berzah) vardır.

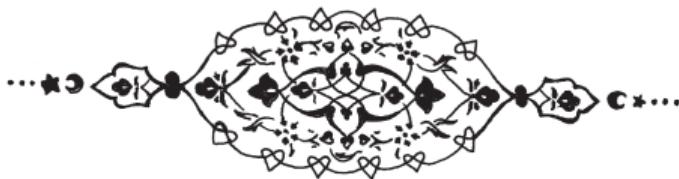
101. Biz bütün peygamberlere şöyle dedik: *Sûr'a⁵ üfürüldüğü zaman*

5. “Sûr”, üfürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

man, (işte) o gün ne aralarında soy-sop yakınlığı kalacak, ne de birbirlerini arayıp soracaklardır.

102. Artık kimin tartıları ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.
103. Kimlerin de tartıları hafif gelirse, işte onlar da kendilerini ziyan uğratanların ta kendileridir. Onlar cehennemde ebedî kalacaklardır.
104. Ateş yüzlerini yalar ve onlar orada sırtır kalırlar.
105. Allah, "Âyetlerim size okunuyordu da siz onları yalanlıydunuz, değil mi?" der.
106. Onlar da şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Biz azgınlığımıza yenic düştük ve sapık bir toplum olduk."
107. "Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar. Eğer (tekrar günaha) dönersek şüphesiz kendimize zulmetmiş oluruz."
108. Allah, "Aşağılık içinde kalın orada, artık benimle konuşmayın!" der.
109. Kullarımdan, "Ey Rabbimiz! Biz inandık, bizi bağısla, bize merhamet et, sen merhamet edenlerin en hayırlısın" diyen bir grup var idi.
110. Siz ise onlarla alay ediyordunuz. O kadar ki onlar size beni anmayı unutturdu. Onlara hep gülüyordunuz.
111. Sabretmiş olmaları sebebiyle, bugün ben onları mükâfatlandırdım. Şüphesiz onlar başarıya erenlerin ta kendileridir.
112. Allah, (inkârcılara) "Yeryüzünde kaç sene kaldınız?" diye sorar.
113. Onlar, "Bir gün, ya da bir günden daha az bir süre kaldık. Hesap tutanlara sor" derler.
114. Allah, şöyle der: "Çok az bir zaman kaldınız. Keşke bunu (daha önce) bilmiş olsaydınız."

- 115.** “Sizi boşuna yarattığımızı ve bize tekrar döndürülmeyeceğiniz mi sandınız?”
- 116.** Gerçek hükümdar olan Allah, yücedir. O’ndan başka hiç ilâh yoktur. O, şerefli ve yüce Arş’ın Rabbidir.
- 117.** Kim, hakkında hiçbir delili olmadığı hâlde Allah ile birlikte başka bir ilâha taparsa, onun hesabı ancak Rabbi katındadır. Şüphesiz kâfirler asla kurtuluşa eremezler.
- 118.** De ki: “Rabbim! Başıyla, merhamet et. Çünkü sen merhamet edenlerin en hayırlısın!”

24
NÛR SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 64 ayettir. Adını, 35. ayette geçen “nûr” kelimesinden almıştır. Sürede başlıca; bireysel ve toplumsal hayatla ilgili çeşitli hükm ve prensipler, özellikle aile hayatına dair esaslar yer almaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Bu, bizim indirdiğimiz ve (hükümlerini) farz kıldığımız bir sûredir. Düşünüp öğüt almanız için onda apaçık âyetler indirdik.
2. Zina eden kadın ve zina eden erkekten her birine değer nek vurun. Allah'a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah'ın dini(nin koymuş olduğu hükmü uygulama) konusunda onlara acıယاçağınız tutmasın. Mü'minlerden bir topluluk da onların cezalandırılmasına şahit olsun.
3. Zina eden erkek ancak, zina eden veya Allah'a ortak koşan bir kadınla evlenir. Zina eden bir kadınla da ancak zina eden veya Allah'a ortak koşan bir erkek evlenir. Bu, mü'minlere haram kılınmıştır.
4. Namuslu kadınlara zina isnat edip sonra da dört şahit getirmeyenlere seksen değnek vurun. Artık onların şahitliğini asla kabul etmeyin. İşte bunlar fâsik kimselerdir.
5. Ancak tövbe edip bundan sonra ıslah olanlar müstesna. Çünkü Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
6. 7. Eşlerine zina isnat edip de kendilerinden başka şahitleri olmayanlara gelince, onların her birinin şahitliği; kendisinin doğru söyleyenlerden olduğuna dair, Allah adına dört defa

yemin ederek şahitlik etmesi, beşinci defada da; eğer yalancılardan ise, Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını ifade etmesiyle yerine gelir.

- 8, 9. Kocasının yalancılardan olduğuna dair Allah'ı dört defa şahit getirmesi (Allah adına yemin etmesi), beşinci defada da eğer kocası doğru söyleyenlerden ise Allah'ın gazabının kendi üzerine olmasını dilemesi, kadından cezayı kaldırır.
10. Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı ve Allah tövbeleri kabul eden, hüküm ve hikmet sahibi olmasaydı, hâliniz nice olurdu?
11. O ağır iftirayı uyduranlar, sizin sizin içinde bir güruhtur. Bu iftirayı kendiniz için kötü bir şey sanmayın. Aksine o sizin için bir hayırdır. Onlardan her biri için, işledikleri günahın cezası vardır. İçlerinden (elebaşılık ederek) o günahın büyüğünü üstlenen için ise ağır bir azap vardır.¹
12. Bu iftirayı işittiğiniz zaman, iman eden erkek ve kadınlar, kendi (din kardeş)leri hakkında iyi zan besleyip de, "Bu, apaçık bir iftiradır" deselerdi ya!
13. Onlar (iftiracılar) bu iddialarına dair dört şahit getirselerdi ya! Mademki şahit getirmediler; işte onlar Allah yanında yalancıların ta kendileridir.
14. Eğer size dünya ve ahirette Allah'ın lütfu ve rahmeti olma-

1. Bu âyet ile sonraki dokuz âayette, İslâm tarihinde "îşk (iftira) olayı" diye bilinen olay konu edilmektedir. Hz. Peygamber, Benî Mustalik Gazvesi'nden dönerken beraberinde bulunan Hz. Âîşe tabii ihtiyacını gidermek için uzaklaşmıştır. Bu arada, düşündüğü gerdanlığını ararken birlik bulunduğu yerden ayrılmış, kendisi geride kalmıştı. Birlığın artçılarından Safvân b. es-Süleimi, Hz. Âîşe'yi kendi devesine bindirip hayvanı yederek Medine'ye getirdi. Aralarında münafıkların reisi Abdullah b. Übey ile bazı mü'minlerin de bulunduğu bir grup bu olaya dayanarak, Hz. Âîşe ile Safvân arasında ilişki bulunduğu iftirasını ortaya attılar. Bunun üzerine, Hz. Âîşe'nin masum olduğunu açıklayan bu âyetlerindi.

saydı, içine daldığınız bu iftiradan dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu!

15. Hani o iftirayı dilden dile dolaştırıyor; hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyleri ağzınıza alıp söylüyor ve bunu önemsiz bir iş sanıyordunuz. Hâlbuki bu, Allah katında büyük bir günahdır.

16. Bu iftirayı işittiğiniz vakit, "Böyle sözleri ağzımıza almamız bize yaraşmaz. Seni eksikliklerden uzak tutarız Allah'ım! Bu, çok büyük bir iftiradır" deseydiniz ya!

17. Eğer inanıyorsanız, bu gibi şeylere bir daha ebediyyen dönmemeniz için Allah size öğüt veriyor.

18. Allah, size âyetleri açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

19. İnananlar arasında hayâsızlığın yayılmasını arzu eden kimse var ya; onlar için dünya ve ahirette elem dolu bir azap vardır. Allah bilir, siz bilmezsiniz.

20. Allah'ın lütfu ve rahmeti sizin üzərinize olmasaydı ve Allah çok esirgeyici ve çok merhametli olmasaydı, hâliniz nice olurdu?

21. Ey iman edenler! Şeytanın adımlarına uymayın. Kim şeytanın adımlarına uyarسا, bilsin ki o hayâsızlığı ve kötülüğü emredeler. Eğer Allah'ın size lütfu ve merhameti olmasaydı, sizden hiçbiriniz asla temize çıkamazdı. Fakat Allah, dilediği kimseyi tertemiz kılar. Allah, hakkıyla iştiridir, hakkıyla bilendir.

22. İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah, çok bağışlayandır,

çok merhamet edendir.

23, 24. İffetli ve (haklarında uydurulan kötülüklerden) habersiz mü'min kadınlar zina isnat edenler, gerçekten dünya ve ahirette lânetlenmişlerdir. İşlemiş oldukları günahdan dolayı dillerinin, ellerinin ve ayaklarının kendi aleyhlerine şahitlik edecekleri günde onlara çok büyük bir azap vardır.

25. O gün Allah, onlara kesinleşmiş cezalarını tastamam verecek ve onlar Allah'ın apaçık bir gerçek olduğunu bileceklerdir.

26. Kötü kadınlar, kötü erkekler; kötü erkekler de kötü kadınlar; temiz kadınlar temiz erkekler, temiz erkekler de temiz kadınlar lâyiktir.² O temiz olanlar, iftiracıların söyledikleri şeylerden uzaktırlar. Onlar için bir bağışlanma ve bolca verilmiş iyi bir rızık vardır.

27. Ey iman edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, geldığınızı hissettirip (izin alıp) ev sahiplerine selâm vermeden girmeyin. Bu davranış sizin için daha hayırlıdır. Düşünüp anlayınız diye size böyle öğüt veriliyor.

28. Eğer evde kimseyi bulamazsanız, size izin verilinceye kadar oraya girmeyin. Eğer size, "Geri dönün" denirse, hemen dönün. Çünkü bu, sizin için daha nezih bir davranıştır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla bilendir.

29. İçinde size ait bir eşya olan, oturanı bulunmayan evlere girmenizde herhangi bir günah yoktur. Allah, açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de bilir.

30. Mü'min erkeklerle söyle, gözlerini haramdan sakinsınlar, ırz-

2. Âyetin bu kısmı şöyle de tercüme edilebilir: "Kötü şeyler ve kötü sözler, kötü kimseler; kötü kimseler de kötü şeylere ve kötü sözlere lâyiktir. İyi şeyler ve iyi sözler iyi kimseler; iyi kimseler de iyi şeylere ve iyi sözlere lâyiktir." Konu ile ilgili olarak bu sürenin 3. âyetine bakınız.

larını korusunlar. Bu davranış onlar için daha nezihir. Şüphe yok ki, Allah onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.

31. Mü'min kadınlar da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, ırzlarını korusunlar. (Yüz ve el gibi) görünen kısımlar müstesna, zinet (yer)lerini göstermesinler. Başörtülerini ta yakalarının üzerine kadar salsınlar. Zinetlerini, kocalarından, yahut babalarından, yahut kocalarının babalarından, yahut oğullarından, yahut üvey oğullarından, yahut erkek kardeşlerinden, yahut erkek kardeşlerinin oğullarından, yahut kız kardeşlerinin oğullarından, yahut müslüman kadınlardan, yahut sahip oldukları kölelerden, yahut erkekliği kalmamış hizmetçilerden, yahut da henüz kadınların mahrem yerlerine vakif olmayan erkek çocuklardan başkalarına göstermesinler. Gizledikleri zinetler bilinsin diye ayaklarını yere vurmasınlar. Ey mü'minler, hep birlikte tövbe ediniz ki kurtuluşa eresiniz!

32. Sizden bekâr olanları, kölelerinizden ve cariyelerinizden durumu uygun olanları evlendirin. Eğer bunlar yoksul iseler, Allah onları lütfıyla zenginleştirir. Allah, lütfu geniş olandır, hakkıyla bilendir.

33. Evlenmeye güçleri yetmeyenler de, Allah kendilerini lütfuya zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar. Sahip olduğunuz kölelerden “mükâtebe” yapmak isteyenlere gelince, eğer onlarda bir hayır görürseniz onlarla mükâtebe yapın.³ Allah’ın size verdiği maldan onlara verin. Dünya hayatının geçici menfaatlerini elde etmek için iffetli olmak isteyen cariyelerinizi fuhşa zorlamayın. Kim onları buna zorlarsa bilin-

3. İslâm hukukunda “mükâtebe”; bir köle sahibinin, belli bir bedel ödedikten sonra hürriyetine kavuşacağı yolunda kölesi ile yapacağı sözleşme demektir. Bu sözleşmeden sonra köle, söz konusu bedeli kazanmak üzere serbestçe çalışma sahip olur.

melidir ki hiç şüphesiz onların zorlanmasından sonra Allah (onları) çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.

34. Andolsun, biz size açıklayıcı âyetler, sizden önce gelip geçenlerden bir misal ve Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için bir ögüt indirdik.

35. Allah, göklerin ve yerin nurudur. O'nun nurunun temsili şudur: Duvarda bir hücre; içinde bir kandil, kandil de bir cam fânûs içinde. Fânûs sanki inci gibi parlayan bir yıldız. Mübarek bir ağaçtan, ne doğuya, ne de batıya ait olan zeytin ağacından tutuşturulur. Bu ağacın yağı, ateş dokunmasa bile nereye aydınlatacak (kadar berrak)tır. Nur üstüne nur. Allah, dilediği kimseyi nuruna iletir. Allah, insanlar için misaller verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.⁴

36, 37. Allah'ın, yüceltilmesine ve içlerinde adının anılmasına izin verdiği evlerde hiçbir ticaretin ve hiçbir alışverişin kendilerini, Allah'ı anmaktan, namazı kılmaktan, zekâtı vermekten alikoymadığı birtakım adamlar, buralarda sabah akşam O'nu tesbih ederler. Onlar, kalplerin ve gözlerin dikilip kalaçağı bir günden korkarlar.

38. (Bütün bunları) Allah, kendilerini yaptıklarının en güzel ile mükâfatlandırırsın ve lütfundan onlara daha da fazlasını versin diye (yaparlar). Allah, dilediğini hesapsız olarak rızıklanır.

39. İnkâr edenlere gelince; onların amelleri ıssız bir çöldeki serap gibidir. Susamış kimse onu su sanır. Yanına geldiğinde hiçbir şey bulamaz. (Tipki bunun gibi kâfir de hesap günü

4. Bu âyette geçen, "Allah, göklerin ve yerin nurudur" ifadesi, Allah'ın yaratma ve yönetmedeki kudretini temsil etmektedir. Karanlık bir odanın duvarındaki hücrenin daha da karanlık ortamında bulunan bir ışık kaynağının, defalarca güçlendirildiğinde sağlayacağı ışık sütununun karanlık ortamı aydınlatmadaki gücü, Allah'ın kâimat üzerindeki kudretini hatırlatmaktadır.

amellerinden bir şey bulamaz). Ancak Allah'ı yanında bulur da Allah onun hesabını tastamam görür. Allah, hesabı çabuk görendir.

40. Yahut (inkârcıların küfür içindeki hâllerî) derin bir denizdeki karanlıklar gibidir. (Bir deniz ki) onu dalga üstüne dalga kaplıyor, üstünde de bulutlar var. Karanlıklar üstüne karanlıklar. İnsan, elini çıkarsa neredeyse onu bile göremez. Kime Allah nur vermezse, onun için nur diye bir şey yoktur.⁵
41. Göklerde ve yeryüzünde bulunan kimselerle, sıra sıra (kanat çırparak uçan) kuşların Allah'ı tespih ettiğini görmez misin? Her biri duasını ve tesbihini kesin olarak bilmektedir. Allah, onların yapmakta olduğu şeyleri hakkıyla bilendir.
42. Göklerin ve yerin hükümlanlığı Allah'ındır. Dönüş de ancak Allah'adır.
43. Görmez misin ki Allah, bulutları sevk eder. Sonra, onları kaynaştırip üst üste yiğar. Nihayet yağmurun, onların arasından yağıdığını görürsün. O, gökten, oradaki dağ (gibi bulut)lardan dolu indirir de onu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de geri çevirir. Bu bulutların şimşeğinın parıltısı nereye de gözleri alacak.
44. Allah, geceyi ve gündüzü döndürüp duruyor. Şüphesiz bunda basiret sahibi olanlar için bir ibret vardır.
45. Allah, bütün canlıları sudan yarattı. İşte bunlardan bir kısmı karnı üzerinde sürünen, kimi iki ayak üzerinde yürü, kimi-si dört ayak üzerinde yürü. Allah, dilediğini yaratır. Çünkü Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
46. Andolsun, biz açıklayıcı âyetler indirdik. Allah, dilediği kim-

5. *Bu âyette, küfür, zifîri karanlıklara benzetilmektedir. İnsan, nasıl ışık olmadan karanlıkta bir yere varamaz, tehlikelerle karşı karşıya olursa; küfür karanlığındaki bir kimse de öylece hakikati bulamaz, bocalar durur.*

seyi doğru yola iletir.

47. (Münâfiklar), "Allah'a ve peygambere inandık ve itaat ettik" derler. Sonra da onların bir kısmı bunun ardından yüz çevirirler. Hâlbuki onlar inanmış degillerdir.

48. Aralarında hüküm vermesi için Allah'a (Kur'an'a) ve peygambere çağrıldıkları zaman, bir de bakarsın ki içlerinden bir grup yüz çevirmektedir.

49. Ama gerçek (verilen hüküm) kendi lehlerinde ise, boyun eğerek ona gelirler.

50. Kalplerinde bir hastalık mı var, yoksa şüphe ve tereddüde mi düştüler? Yoksa Allah ve Resûlüne kendilerine karşı zulüm ve haksızlık edecekinden mi korkuyorlar? Hayır, işte onlar asıl zalimlerdir.

51. Aralarında hüküm vermek için Allah'a (Kur'an'a) ve Resûlüne davet edildiklerinde, mü'minlerin söyleyeceği söz ancak, "işittik ve itaat ettik" demeleridir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

52. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat eder, Allah'tan korkar ve O'na karşı gelmekten sakınırsa, işte onlar başarıyı elde edenlerin ta kendileridir.

53. Münâfiklar, sen kendilerine emrettiğin takdirde mutlaka saavaşa çıkacaklarına dair Allah adını anarak en kuvvetli yeminlerini ettiler. De ki: "Yemin etmeyin. Sizden istenen güzelce itaat etmektir. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır."

54. "Allah'a itaat edin, peygambere itaat edin" de. Eğer yüz çevirirseniz bilin ki ona yüklenen sorumluluğu ancak ona ait; size yüklenen görevin sorumluluğu da yalnızca size aittir. Eğer ona itaat ederseniz doğru yola erersiniz. Peygambere düşen ancak apaçık bir tebliğidir.

55. Allah,inizden, iman edip de salih ameller işleyenlere, kendilerinden önce geçenleri egemen kıldığı gibi onları da yerinde mutlaka egemen kılacağın, onlar için hoşnut ve razi olduğu dinlerini iyice yerlestireceğine, yaşadıkları korkularının ardından kendilerini mutlaka emniyete kavuşturacağına dair vaadde bulunmuştur. Onlar bana kulluk eder ve bana hiçbir şeyi ortak koşmazlar. Artık bundan sonra kimler inkâr ederse, işte onlar fasikların ta kendileridir.

56. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Resûle itaat edin ki size merhamet edilsin.

57. İnkâr edenlerin (Allah'ı) yeryüzünde âciz bırakacaklarını sanma! Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varış yerdir o!

58. Ey iman edenler! Ellerinizin altında bulunanlar (köleleriniz) ve sizden henüz bulûğ çağına ermemiş olanlar, günde üç defa; sabah namazından önce, öğlein elbiselerinizi çiğardiğiniz vakit ve yatsı namazından sonra (yanınıza girecekleri zaman) sizden izin istesinler. Bu üç vakit sizin soyunup dökündüğünüz vakitlerdir. Bu vakitlerin dışında (izinsiz girme konusunda) ne size, ne onlara bir günah vardır. Birbirinizin yanına girip çıkabilirsiniz. Allah, âyetlerini size işte böylece açıklar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

59. Çocuklarınız erginlik çağına geldiklerinde, kendilerinden öncekilerin izin istedikleri gibi izin istesinler. İşte Allah âyetlerini size böyle açıklar. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.

60. Artık evlenme ümidi beslemeyen, hayızdan ve doğumdan kesilmiş yaşlı kadınların zinetlerini göstermeksızın dış elbiselerini çıkarmalarında kendileri için bir günah yoktur. Ama

yine sakınmaları onlar için daha hayırlıdır. Allah, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

61. Køre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya da güçlük yoktur.⁶ Kendi evlerinizde veya babalarınızın evlerinde veya annelerinizin evlerinde veya erkek kardeşlerinizin evlerinde veya kız kardeşlerinizin evlerinde veya amcalarınızın evlerinde veya halalarınızın evlerinde veya dayılarınıza evlerinde veya teyzelerinizin evlerinde veya anahtarlarına sahip olduğunuz evlerde ya da dostlarınızın evlerinde yemek yemenizde de bir sakınca yoktur. Bir arada veya ayrı ayrı olarak yemek yemenizde de bir sakınca yoktur. Evlere girdiğiniz zaman birbirinize, Allah katından mübarek ve hoş bir esenlik dileği olarak, selâm verin. İşte Allah, düşünesiniz diye âyetleri size böyle açıklar.

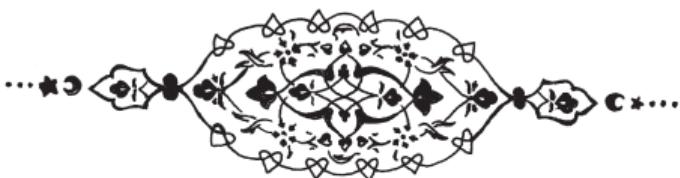
62. Mü'minler ancak Allah'a ve peygamberine inanan, onunla beraber toplumu ilgilendiren bir iş üzerindeyken ondan izin almadan çekip gitmeyen kimselerdir. Senden izin isteyenler var ya işte onlar Allah'a ve Resulüne iman eden kimselerdir. O hâlde bazı işlerini görmek için senden izin isterlerse, içlerinden dilediğine izin ver ve onlar için Allah'tan bağışlama dile. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

63. (Ey inananlar!) Peygamberin (sizi) çağrımasını aranızda birbirinizi çağırmanız gibi tutmayın. İçinizden biribirini siper ederek sıvışıp gidenleri Allah gerçekten bilir. Artık onun emrine muhalefet edenler, başlarına bir belânın gelmesini

6. Müslümanlar, savaşa çıkarlarken evlerinin anahtarlarını savaşa çıkamayan kör, topal ve hastalara bırakırlar; bunların, evlerine göz kulak olmalarını isterlerdi. Bunnlar, kolladıkları evlerde yiyp içmekten çekinirlerdi. Âyet bunda bir sakınca olmadığını ifade etmektedir.

den veya elem dolu bir azaba uğramaktan sakinsınlar.

64. Bilmiş olun ki şüphesiz göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. O, içinde bulunduğunuz durumu gerçekten bilir. Allah'a döndürülecekleri ve yaptıklarını Allah'ın onlara haber vereceği günü hatırla. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

25 FURKÂN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 68-70. âyetlerin Medine döneminde indiği konusunda bir rivayet de vardır. 77 âyettilir. Süre, adını ilk âayette geçen “el-Furkân” kelimesinden almaktadır. Furkân, “hak ile batılı birbirinden ayıran” demek olup Kur'an'ın isimlerinden biridir. Sürede temel konular olarak Hz. Peygamber'in tüm insanlığa gönderildiği, onun tebliğ sırasında karşılaştığı zorluklar ve şirkin kökünün kazınacağı, geçmiş ümmetlerin hayatlarından bazı örnekler de verilerek ele alınmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Âlemlere bir uyarıcı olsun diye kuluna Furkân'ı indiren Allah'ın şanı yücedir.
- 2.** O, göklerin ve yeryüzünün mülkü (hükümrانلی) kendisine ait olandır. Çocuk edinmemiştir. Mulkünde hiçbir ortağı da yoktur. O, her şeyi yaratmış ve yarattığı o şeylerin bir ölçüye göre takdir etmiştir.
- 3.** (İnkâr edenler), Allah'ı bırakıp hiçbir şey yaratmayan ve zaten kendileri yaratılmış olan, üstelik kendilerine fayda ve zararları dokunmayan, öldürmeye, yaşatmaya ve ölüleri diriltip kabirden çıkarmaya güçleri yetmeyen ilâhlar edindiler.
- 4.** İnkâr edenler, “Bu Kur'an, Muhammed'in uydurduğu bir yalandan başka bir şey değildir. Başka bir topluluk da bu konuda ona yardım etmiştir” dediler. Böylece onlar haksız ve asılsız bir söz uydurdular.
- 5.** “(Bu Kur'an, başkalarından) yazıp aldığı öncekilere ait esanelerdir. Bunlar ona sabah akşam okunmaktadır” dediler.
- 6.** (Ey Muhammed!) De ki: “O kitabı göklerin ve yerin sırrı-

ni bilen indirmiştir. Şüphesiz O, bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

7. Dediler ki: “Bu ne biçim peygamber ki yemek yer, yanında pazarda dolaşır. Ona bir melek indirilseydi de, bu onunla beraber bir uyarıcı olsaydı ya!”
8. “Yahut kendisine bir hazine verilseydi veya ürününden yiyeceği bir bahçesi olsaydı ya!” Zalimler, (inanmazlara): “Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz” dediler.
9. (Ey Muhammed!) Senin hakkında bak nasıl da temsiller getirdiler de (haktan) saptılar. Artık onlar doğru yolu bulamazlar.
10. Dilerse sana bundan daha güzelini, içinden ırmaklar akan cennetleri verebilecek olan, sana saraylar kurabilecek olan Allah’ın şanı yücedir.
11. Hayır, onlar Kiyameti de yalanladılar. Biz ise o Kiyameti yalanlayanlara çığın bir cehennem ateşi hazırlamışızdır.
12. Bu ateş onları uzak bir mesafeden görünce onun müthiş kaynamasını ve uğultusunu işitirler.
13. Elleri boyunlarına bağlanmış, çatılmış olarak cehennemin daracık bir yerine atıldıkları zaman orada, yok olup gitmeyi isterler
14. (Kendilerine) “Bugün bir kere yok olmayı istemeyin, birçok kere yok olmayı isteyin!” (denir.)
15. De ki: “Bu mu daha hayırlıdır, yoksa Allah'a karşı gelmekten sakınanlara va'dedilen ebedilik cenneti mi?” Orası onlar için bir mükâfat ve varılacak bir yerdir.
16. Ebedî olarak kalacakları orada onlar için dilekleri her şey vardır. Bu, Rabbinin uhdesine aldığı, (yerine getirilmesi) istenen bir va'didir.
17. Rabbinin, onları ve Allah'ı bırakıp da taptıkları şeyleri bir

araya getireceği ve (taptıklarına), "Siz mi saptırdınız benim şu kullarımı, yoksa onlar kendileri mi yoldan saptılar" diyecigi günü hatırla.

- 18.** Onlar, "Seni eksikliklerden uzak tutarız. Seni bırakıp da başka dostlar edinmek bize yaraşmaz. Fakat sen onlara ve atalarına o kadar bol nimet verdin ki, sonunda seni anmayı unuttular ve helâke giden bir toplum oldular" derler.
- 19.** (İlhâ edindikleriniz) söylediğiniz konusunda siz yalancı çıkardılar. Artık kendinizden azabı savmaya gücünüz yetmeyecek ve kendinize yardım da edemeyeceksiniz. Sizden kim de zulüm ve haksızlık ederse, ona büyük bir azap tattırız.
- 20.** Senden önce gönderdiğimiz bütün peygamberler de şüphesiz yemek yerler, yanında pazarda gezerlerdi. (Ey insanlar!) Sizi birbiriniz için imtihan aracı kıldık. (Bakalım) sabredecek misiniz? Rabbin, hakkıyla görendir.
- 21.** Bize kavuşturacaklarını ummayanlar, "Bize melekler indirilseydi, yahut Rabbimizi görseydik ya!" dediler. Andolsun, onlar kendi benliklerinde büyülüklük tasladılar ve büyük bir taşınlık gösterdiler.
- 22.** Fakat melekleri görecekleri gün, işte o gün suçlulara hiçbir müjde yoktur. "Eyyah! Biz Allah'ın rahmetinden tamamen uzaklaştırılmışız"¹ diyecekler.
- 23.** Onların yaptıkları bütün amellerine yöneldik ve onları dığılmış zerreçiklere çevirdik.
- 24.** O gün cennetliklerin kalacakları yer daha hayatı, dirlenecekleri yer daha güzeldir.
- 25.** O gün gök bulutları yarılıp parçalanacak ve melekler böyük böyük indirilecektir.

1. Âyetin son kısmı, "Melekler de onlara, 'Size bugün sevinçli hiçbir haber yok' diyecekler" şeklinde de tercüme edilebilir.

- 26.** O gün gerçek hükümlilik Rahmân'ındır ve kâfirlere zorlu bir gün olacaktır.
- 27.** O gün zalim kimse, (çaresizlik içinde) ellerini ısırip şöyle diyecektir: "Ne olurdu ben de peygamberle beraber aynı yolu tutsaydım!"
- 28.** "Yazıklar olsun bana, keşke falanı dost edinmeseydim!"
- 29.** "Andolsun, Kur'an bana geldikten sonra beni ondan o sapturdı. Zaten şeytan insanı yardımıcısız bırakıverir."
- 30.** Peygamber, "Ey Rabbim! Kavmim şu Kur'an'ı terk edilmiş bir şey hâline getirdi" dedi.
- 31.** Biz, işte böyle, her peygamber için suçlulardan bir düşman yarattık. Yol gösterici ve yardım edici olarak Rabbin yeter.
- 32.** İnkâr edenler, "Kur'an ona bir defada toptan indirilseydi ya!" dediler. Biz, Kur'an'la senin kalbini pekiştirmek için onu böyle kısım kısım indirdik ve onu ağır ağır okuduk.²
- 33.** Onlar sana hiçbir misal getirmezler ki (buna karşılık) sana gerçeği ve en güzel açıklamayı getirmiş olmayalım.
- 34.** Yüzüstü cehenneme sürüklenecek olanlar var ya; işte onlar konumları itibariyle daha kötü, tuttukları yol itibariyle daha sapıktırlar.
- 35.** Andolsun, Biz, Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik ve kardeşi Hârûn'u da ona yardımcı kıldık.
- 36.** Onlara, "Âyetlerimizi yalanlayan topluluğa gidin" dedik. Ni-hayet o kavmi yerle bir ettik.
- 37.** Nûh kavmini de, Peygamberleri yalanladıkları vakit suda boğduk. Onları insanlara bir ibret yaptıktı ve zalimlere elem dolu bir azap hazırladık.

2. Âyetin son kısmı, "Biz Kur'an'ı senin kalbine yerleştirmek için onu kısım kısım indirdik ve onu ağır ağır okuduk" şeklinde de tercüme edilebilir.

38. Âd ve Semûd kavimlerini, Ress halkını³ ve bunların arasında pek çok nesilleri de helâk ettik.

39. Bunların her birine misaller getirdik, (ögüt almadıkları için) hepsini kırıp geçirdik.

40. Andolsun, senin kavmin, belâ yağmuruna tutularak yok edilen kente uğramışlardır. Yoksa onu görmüyorumlar mıydı (ki ibret almadılar)? Hayır! (Görüyorlardı fakat) tekrar dirilmeyi ummuyorlardı.⁴

41, 42. Onlar seni görünce ancak eğlenceye alırlar. “Allah’ın peygamber olarak gönderdiği adam bu mu? Biz, ilâhlarımıza sımsıkı sarılmasyadık neredeyse bizi ilâhlarımızdan uzaklaştıracaktı” (derler.) Onlar yakında azabı gördükleri zaman, yolca kimin daha sapık olduğunu görecekler.

43. Kendi nefsinin arzusunu kendisine ilâh edineni gördün mü? Ona sen mi vekil olacaksın?⁵

44. Yoksa sen onların çoğunuñ (söz) dinleyeceklerini yahut akıllarını kullanacaklarını mı sanıyorsun? Onlar hayvanlar gibidirler, belki yolca onlardan daha da şaşkınlılar.

45. Rabbinin gölgeyi nasıl uzattığını görmez misin? İsteseydi onu sabit kilardi. Sonra biz güneşi gölgeye delil kıldık.

46. Sonra onu kendimize yavaş yavaş çektiğ.

3. Âd kavmi için A'râf, 7/65. ayetinin dipnotuna; Semûd kavmi için aynı sûrenin 73. ayetinin dipnotuna bakınız.

“Res” taşla örülümemiş kuyu demektir. “Res halkı” da böyle bir kuyuların çevresinde yerleşmiş topluluk demektir. Bu bölgenin neresi olduğu konusunda çeşitli rivayetler zikredilmektedir. Mesela tabiinden Katade'ye ait bir rivayete göre Res (diğer adı ile Felc) Arap Yarimadası'nın orta bölümünde bulunan Yemâme'de bir yerleşim yeri idi. Burada yaşamış olan halk Semûd kavminin soyundan geliyordu.

4. Bu ayet ve devamındaki üç ayette Hz. Peygamber (s.a.s) Efendimizi gördüklerinde onunla alay edip, “İlanlarımıza sıkı sıkıya bağlanmasaydık, bu nerede ise bizi onlardan uzaklaştıracaktı” diyen müşrikler kast ediliyor.

5. Ayette söz konusu olan şahsin Ebu Cehil olduğu rivayet edilmiştir.

47. O, geceyi size bir örtü, uykuyu istirahat zamanı ve gündüzü de hareket ve çalışma vakti yapandır.

48, 49. O, rahmetinin önünde rüzgârları müjdeci olarak gönderdir. Ölü toprağı canlandıralım, yarattıklarımızdan birçok hayvanları ve insanları sulayalım diye gökten tertemiz yağmur yağıdırdık.

50. Andolsun, biz bunu insanlar arasında, düşünüp ibret alsınlar diye tekrar tekrar açıkladık. Fakat insanların çoğu nankörlükte direttiler.

51. Dileseydik her memlekete bir uyarıcı gönderirdik.

52. Öyle ise kâfirlere itaat etme, onlara karşı bu Kur'an'la büyük bir mücadele ver.

53. O, birinin suyu lezzetli ve tatlı, diğerininki tuzlu ve acı olan iki denizi saliverip aralarına da görünmez bir perde ve karışmalarını önleyici bir engel koyandır.

54. O, sudan bir insan yaratıp ondan soy sop ve hisimlik meydanı getirendir. Rabbin, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

55. Onlar, Allah'ı bırakıp, kendilerine ne faydası ne de zararı dokunan şeylere kulluk ederler. Kâfir, Rabbine karşı (şeytana) arka çikandır.

56. Biz, seni ancak bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.

57. De ki: "Ben buna karşılık sizden dileyen kimsenin, Rabbine giden yolu tutmasından başka herhangi bir ücret istemiyorum."

58. Sen, o ölümsüz ve daima diri olana (Allah'a) tevekkül et. O'nun her türlü övgüyle yücelterek tesbih et. Kullarının günahlarından hakkıyla haberdar olarak O yeter!

59. Gökleri ve yeryüzünü ve ikisi arasındaki altı gün içinde (altı evrede) yaratan, sonra da Arş'a⁶ kurulan Rahmân'dır.

6. Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

Sen bunu haberdar olana sor!

60. Onlara, "Rahmân'a secdeye kapanın denildiğinde "Rahmân da nedir? Senin bize emrettiğine mi secde edeceğiz?" derler ve bu onların nefretini artırır.

61. Göge burçlar yerlestiren, orada bir ışık kaynağı (güneş) ve aydınlatıcı bir ay yaratılanın şanı çok yücedir.

62. O, öğüt almak isteyen ve çok şükredici olmayı dileyen kimseler için geceyi ve gündüzü birbiri ardınca getirendir.

63. Rahmân'ın kulları, yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürüyen kimselerdir. Cahiller onlara laf attıkları zaman, "selâm!" der (geçer)ler.

64. Onlar, Rabblerine secde ederek ve kiyamda durarak geceleyenlerdir.

65. Onlar, şöyle diyenlerdir: "Ey Rabbimiz! Bizden cehennem azabını uzaklaştır, gerçekten onun azabı sürekli bir helâktır!"

66. "Şüphesiz, ne kötü bir durak ve ne kötü bir konaktır orası."

67. Onlar, harcadıklarında ne israf ne de cimrilik edenlerdir. Onların harcamaları, bu ikisi arası dengeli bir harcamadır.

68. Onlar, Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etmeyen, haksız yere, Allah'ın haram kıldığı cana kıymayan ve zina etmeyen kimselerdir. Kim bunları yaparsa ağır azaba uğrar.

69. Kiyamet günü onun azabı kat kat artırılır ve horlanmış olarak orada ebedî kalır.

70. Ancak tövbe edip de inanan ve salih amel işleyenler başka. Allah işte onların kötülüklerini iyiliklere çevirir. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

71. Kim de tövbe eder ve salih amel işlerse işte o, Allah'a, tövbesi kabul edilmiş olarak döner.

72. Onlar, yalana şahitlik etmeyen, faydasız boş bir şeyle karşılaştıkları zaman, vakar ve hoşgörü ile geçip gidenlerdir.

73. Onlar, kendilerine Rabblerinin âyetleri hatırlatıldığı zaman, (gerceği görme ve işitme konusunda) onlara karşı kör ve sağır kesilmezler.
74. Onlar, "Ey Rabbimiz! Eşlerimizi ve çocuklarınımız bize göz aydınlığı kıl ve bizi Allah'a karşı gelmekten sakınanlara önder eyle" diyenlerdir.
75. İşte onlar, sabretmelerine karşılık cennetin yüksek makamlarıyla mükâfatlandırılacaklar ve orada esenlik dileği ve selâmla karşılaşacaklardır.
76. Orada ebedî kalırlar. Orası ne güzel bir durak ve ne güzel bir konaktır!
77. (Ey Muhammed!) De ki: "Duanız olmasa, Rabbim size ne diye değer versin! Siz yalanladınız. Öyle ise azap yakanızı bırakmayacak."

26

ŞU'ARÂ SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 227 ayettir. Süre, adını 224. âyette geçen “eş-Şu’arâ” kelimelerinden almıştır. “Şu’arâ” şairler demektir. Sürede başlıca Mûsâ, İbrahim, Nûh, Hûd, Salih ve Şu’ayb peygamberlerin küssaları dile getirilmekte; müşriklerin, Kur'an'ın vahiy dışı bir kaynağa dayalı olduğu iddialarına karşılık, onun bir vahiy eseri olduğu vurgulanmakta, söz konusu kaynakların Kur'an üzerinde hiçbir etkisinin bulunamayacağı ifade edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Tâ Sîn Mîm.¹
- 2.** Bunlar, apaçık Kitab'ın âyetleridir.
- 3.** Ey Muhammed! Mü'min olmuyorlar diye âdetâ kendini helâk edeckesin!
- 4.** Biz dilesek, onlara gökten bir mucize indiririz de, ona boyun eğmek zorunda kalırlar.
- 5.** Rahmân'dan kendilerine gelen her yeni öğütten mutlaka yüz çevirirler.
- 6.** Onlar (Allah'ın âyetlerini) yalanladılar, fakat alay edegeldikleri şeylerin haberleri başlarına gelecek.
- 7.** Yeryüzüne bakmazlar mı, orada her türden nice güzel ve yararlı bitkiler bitirdik.
- 8.** Şüphesiz bunlarda (Allah'ın varlığına) bir delil vardır, ama onların çoğu inanmamaktadır.
- 9.** Şüphesiz senin Rabbin, elbette mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir.
- 10, 11.** Hani Rabbin, Mûsâ'ya; “Zalimler topluluğuna, Firavun'un kavmine git! Başlarına geleceklerden hâlâ korkmuyorlar

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

mi?” diye seslenmişti.

12. Mûsâ, şöyle dedi: “Ey Rabbim! Muhakkak ki ben, beni yalanlamalarından korkuyorum.”
13. “Göğüm daralır. Akıcı konuşamam. Onun için, Hârûn'a da peygamberlik ver (ve onu bana yardımcı yap).”²
14. “Bir de onlara karşı ben suçlu durumundayım. Bu yüzden onların beni öldürmelerinden korkarım.”
15. Allah dedi ki, “Hayır, korkma! Mucizelerimizle gidin. Çünkü biz sizinle beraberiz, (her şeyi) işitmekteyiz.”
16. “Firavun'a gidin ve deyin: “Şüphesiz biz âlemlerin Rabbi-nin elçisiyiz”,
17. “İsrailoğullarını bizimle beraber gönder.”
18. Firavun, şöyle dedi: “Seni biz küçük bir çocuk olarak alıp aramızda büyütmedik mi? Sen ömrünün nice yıllarını aramızda geçirdin.”
19. “(Böyle iken) sen o yaptığı işi yaptın (adam öldür-dün). Sen nankörlerdensin.”
20. Mûsâ, şöyle dedi: “Ben onu, o vakit kendimi kaybetmiş bir hâlde iken (istemeyerek) yaptım.”
21. “Sizden korktuğum için de hemen aranızdan kaçtım. Derken, Rabbim bana hüküm ve hikmet bahsetti de beni peygamberlerden kıldı.”³
22. “Senin başıma kaktığın bu nimet (gerçekte) İsrailoğullarını köleleştirmen (in neticesi)dir.”⁴

2. Hz. Mûsâ'nın Firavun'a gönderilmesiyle ilgili olarak ayrıca bakınız: Tâ-Hâ süresi, âyet, 24-98; Kasas süresi, âyet, 32-40.

3. Hz. Mûsâ'nın istemeyerek adam öldürmesi ile ilgili olarak bakınız: Kasas süresi, âyet, 15-16.

4. Firavun, İsrailoğullarının erkek çocukların öldürülmesini emretmiş, Hz. Mûsâ'nın annesi de çocuğunu ölümden kurtarmak için onu bir sepet içinde Nil nehrine bırakmıştır. Firavun ailesi onu bulup saraya getirmiştir ve Mûsâ orada Firavun'un himayesinde

23. Firavun, “Âlemlerin Rabbi de nedir?” dedi.
24. Mûsâ, “O, göklerin ve yerin ve her ikisi arasında bulunan her şeyin Rabbidir. Eğer gerçekten inanırsanız bu böyledir.”
25. Firavun, etrafındakilere (alayçı bir ifade ile) “dinlemez misiniz?” dedi.
26. Mûsâ, “O, sizin de Rabbiniz, geçmiş atalarınızın da Rabbidir” dedi.
27. Firavun, “Bu size gönderilen peygamberiniz, şüphesiz delidir” dedi.
28. Mûsâ, “O, doğunun da batının da ve ikisi arasındaki her şeyin de Rabbidir. Eğer düşünüyorsanız bu, böyledir” dedi.
29. Firavun, “Eğer benden başka bir ilâh edinirsen, andolsun seni zindana atılanlardan ederim.”
30. Mûsâ, “Sana apaçık bir delil getirmiş olsam da mı?” dedi.
31. Firavun, “Doğru söyleyenlerden isen haydi getir onu,” dedi.
32. Bunun üzerine Mûsâ, asasını attı, bir de ne görsünler, asa açıkça kocaman bir yılan olmuş.
33. Elini koynundan çıkardı, bir de ne görsünler, bakanlara bembeяз olmuş.⁵
34. Firavun, çevresindeki ileri gelenlere, “Şüphesiz bu, bilgin bir sihirbazdır” dedi.
35. “Sizi, yaptığı sihirle, yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne deriniz?”
36. Dediler ki: “Onu ve kardeşini alıkoy. Şehirlere de toplayıcı adamlar gönder.”

de yetişmişti. (Bakınız: Bakara sûresi, âyet, 49; Kasas sûresi, âyet, 7-12) Şâyet Firavun, İsrailoğullarına köle muamelesi ederek onların erkek çocuklarını öldürürüler olmasayı, Mûsâ da Firavun'un himayesine girmeyecek ve "nimet" diye takdim edilen bu durum doğmayacaktı. Kısaca, Firavun Mûsâ'ya bir nimette bulunmamış, aslında ona zulmetmiştir.

5. *Bu mucize ile ilgili olarak bakınız: A'râf sûresi, âyet, 108; Kasas sûresi, âyet, 32.*

37. “Sana bütün usta sihirbazları getirsinler.”
38. Böylece sihirbazlar, belli bir günün belirlenen bir vaktinde bir araya getirildiler.
39. İnsanlara da “Siz de toplanır misiniz?” denildi.
40. “Umarız, üstün gelirlerse sihirbazlara uyarız” (dediler.)
41. Sihirbazlar gelince, Firavun'a, “Eğer biz üstün gelirsek, ger-çekten bize bir mükâfat var mı?” dediler.
42. Firavun, “Evet, hem o takdirde mutlaka bana yakın kimse-lerden olacaksınız” dedi.
43. Mûsâ onlara, “Hadi ortaya atacağınız şeyi atın” dedi.
44. Bunun üzerine onlar iplerini ve değneklerini attılar ve “Firavun'un gücüyle elbette bizler üstün geleceğiz” dediler.
45. Mûsâ da asasını attı. Bir de ne görsünler, asa onların düzdük-leri sihir takımlarını yutuyor.
46. Bunun üzerine sihirbazlar derhal secdeye kapandılar.
47. “Âlemlerin Rabbine inandık” dediler.
48. “Mûsâ'nın ve Hârûn'un Rabbi'ne.”
49. Firavun, “Ben size izin vermeden ona inandınız ha? Mutlaka o, size sıhri öğreten büyüğünüzdür. Yakında bilip göreceksiniz siz! Andolsun, ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlama kese-ceğim ve hepinizi asacağım” dedi.
50. Sihirbazlar şöyle dediler: “Zararı yok, mutlaka Rabbimize döneceğiz.”
51. “(Burada) ilk inananlar biz olduğumuz için şüphesiz Rabbi-mizin, hatalarımızı bağışlayacağını umuyoruz.”
52. Biz Mûsâ'ya, “Kullarımı geceleyin yola çıkar, muhakkak ki takip edileceksiniz” diye vahyettik.
53. Firavun da şehirlere (asker) toplayıcılar gönderdi.
54. Dedi ki, “Bunlar pek az ve önemsiz bir topluluktur.”
55. “Şüphesiz onlar bize öfke duyuyorlar.”

56. “Ama biz uyanık ve tedbirli bir topluluğuz.”

57, 58. Biz de Firavun'un kavmini bahçelerden, pınar başlarından, servetlerden ve iyi bir konumdan çıkardık.

59. İşte böyle yaptık ve onlara, İsrailoğullarını mirasçı kıldıktı.

60. Firavun ve adamları gün doğarken onları takibe koyuldular.

61. İki topluluk birbirini görünce Mûsâ'nın arkadaşları, “Eyyah yakalandık” dediler.

62. Mûsâ, “Hayır! Rabbim şüphesiz benimledir, bana yol gösterecektir” dedi.

63. Bunun üzerine Mûsâ'ya, “Asan ile denize vur” diye vahyettik. Deniz derhal yarıldı. Her parçası koca bir dağ gibiydi.

64. Ötekileri de oraya yaklaştırdık.

65. Mûsâ'yı ve beraberindekilerin hepsini kurtardık.

66. Sonra ötekileri suda boğduk.

67. Bunda şüphesiz bir ibret vardır. Ama pek çokları iman etmiş değillerdi.

68. Şüphesiz ki senin Rabbin elbette mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir.

69. Ey Muhammed! Onlara İbrahim'in haberini de oku.

70. Hani o, babasına ve kavmine, “Neye tayıyorsunuz?” demişti.

71. “Putlara tayıyoruz ve onlara tapmağa devam edeceğiz” demişlerdi.

72. İbrahim, dedi ki: “Onlara yalvardığınızda siz işitiyorlar mı?”

73. “Yahut size fayda veya zararları dokunur mu?”

74. “Hayır, ama biz babalarımızı böyle yaparken bulduk” dediler.

75, 76. İbrahim, şöyle dedi: “Sizin ve geçmiş atalarınızın taptığı şeylerleri gördünüz mü?”

77. “Şüphesiz onlar benim düşmanımdır. Ancak âlemlerin Rabbi olan Allah, dostumdur.”

78. "O, beni yaratan ve bana doğru yolu gösterendir."

79. "O, bana yediren ve içirendir."

80. "Hastalandığında da O bana şifa verir."

81. "O, benim canımı alacak ve sonra dirilcek olandır."

82. "O, hesap, mükâfat ve ceza gününde, hatalarımı bağışlayacağını umduğumdur."

83. "Ey Rabbim! Bana bir hikmet bahşet ve beni salih kimseler arasına kat."

84. "Sonra gelecekler arasında beni doğrulukla anılanlardan kil."

85. "Beni Nâîm cennetinin varislerinden eyle."

86. "Babamı da bağışla. Çünkü o gerçekten yolunu şaşırıldandır."

87. "(Kulların) diriltilecekleri gün beni utandırma!"

88. "O gün ki ne mal fayda verir ne oğullar!"

89. "Allah'a arınmış bir kalp ile gelen başka."

90. Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakinlara yaklaşılacak.

91, 92, 93. Cehennem de azgınlara gösterecek ve onlara, "Allah'ı bırakıp da tapmaka olduklarınız nerede? Size yardım ediyorlar mı veya kendilerini kurtarabiliyorlar mı?" denilecek.

94, 95. Artık onlar ve o azgınlar ile İblis'in askerleri hepsi birden tepeklə oraya atılırlar.

96. Orada onlar taptıklarıyla çeküşerek şöyle derler:

97. "Allah'a andolsun! Biz gerçekten apaçık bir sapıklık içindeymişiz."

98. "Çünkü sizi, âlemlerin Rabbi ile bir tutuyorduk."

99. "Bizi ancak (önderlerimiz olan) suçlular saptırdı."

100. "İşte bu yüzden bizim şefaatçilerimiz yok."

101. "Candan bir dostumuz da yok."

102. "Keşke (dünyaya) bir dönüşümüz olsa da inananlardan olساک."

103. Elbet bunda bir ibret vardır. Onların çoğu iman etmiş değil-lerdi.
104. Şüphesiz senin Rabbin, mutlak güç sahibi olandır, çok mer-hemetli olandır.
105. Nûh'un kavmi de Peygamberleri yalanladı.
106. Hani kardeşleri Nûh, onlara şöyle demişti: "Allah'a karşı gel-mekten sakınmaz mısınız?"
107. "Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."
108. "Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."
109. "Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücre-tim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."
110. "O hâlde, Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin!"
111. Dediler ki: "Sana hep aşağılık kimseler uymuş iken, biz hiç sana inanır mıyız?"
112. Nûh, şöyle dedi: "Onların yaptıklarına dair benim ne bilgi olabilir?"
113. "Onların hesaplarını görmek ancak Rabbime aittir. Bir anla-yabilseniz!"
114. "Ben inananları kovacak değilim."
115. "Ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."
116. Dediler ki: "Ey Nûh! (Bu işten) vazgeçmezsen mutlaka taş-lananlardan olacaksın!"
117. Nûh, şöyle dedi: "Ey Rabbim! Kavmim beni yalanladı."
118. "Artık onlarla benim aramda sen hükmet. Beni ve benimle birlikte olan mü'minleri kurtar."
119. Derken biz onu ve beraberindekileri dolu geminin içinde (taşıyıp) kurtardık.
120. Sonra da geride kalanları suda boğduk.
121. Şüphesiz bunda bir ibret vardır. Onların çoğu ise iman etmiş değillerdir.

122. Şüphesiz senin Rabbin mutlak güç sahibi olandır, çok merhametli olandır.
123. Âd kavmi de peygamberleri yalanladı.
124. Hani kardeşleri Hûd, onlara şöyle demişti: "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz misiniz?"
125. "Şüphesiz ben, size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."
126. "Öyle ise Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."
127. "Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."
128. "Siz her yüksek yere bir alamet bina yapıp boş şeylerle eğleniyor musunuz?"
129. "İçlerinde ebedî yaşama ümidiyle sağlam yapılar mı ediniyorsunuz?"
130. "Tutup yakaladığınız zaman zorbaca yakalarsınız."
131. "Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."
- 132, 133, 134. "Bildiğiniz her şeyi size veren, size hayvanlar, oğullar, bahçeler ve pınarlar veren Allah'a karşı gelmekten sakının."
135. "Çünkü ben, sizin adınıza büyük bir günün azabından koruyorum."
136. Dediler ki: "Sen ister ögüt ver, ister ögüt verenlerden olma, bize göre birdir."
137. "Bu, öncekilerin geleneklerinden başka bir şey değildir."
138. "Biz azaba uğratılacak da değiliz."
139. Böylece onlar Hûd'u yalanladılar. Biz de bu yüzden onları helâk ettik. Şüphesiz bunda bir ibret vardır. Onların çoğu ise iman etmiş değerlereidir.
140. Şüphesiz senin Rabbin, mutlak güç sahibi ve çok merhametli olandır.
141. Semûd kavmi de Peygamberleri yalanladı.

142. Hani kardeşleri Salih, onlara şöyle demişti: "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz misiniz?"

143. "Ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."

144. "Öyle ise Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin!"

145. "Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücrettim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir."

146, 147, 148. "Siz buradaki bahçelerde, pınar başlarında, ekinlerde, meyveleri olgunlaşmış hurmalıklarda güven içinde bırakılacak misiniz?"

149. "Bir de dağlardan ustalıkla evler yontuyorsunuz."

150. "Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."

151, 152. "Yeryüzünde İslaha çalışmayip fesat çikaran haddi aşmışların emrine itaat etmeyin."

153. Dediler ki: "Sen ancak büyülenmişlerdensin."

154. "Sen de ancak bizim gibi bir beşersin. Eğer doğru söyleyenlerden isen haydi bize bir mucize getir."

155. Salih, şöyle dedi: "İşte bir dişi deve! Onun (belli bir gün) su içme hakkı var, sizin de belli bir gün su içme hakkınız vardır."

156. "Sakın ona bir kötülük dokundurmayın. Yoksa büyük bir günde azabı sizi yakalar."

157. Derken onu kestiler, fakat pişman oldular.

158. Böylece onları azap yakaladı. Şüphesiz bunda bir ibret vardır. Onların çoğu ise iman etmiş degillerdir.

159. Şüphesiz senin Rabbin, mutlak güç sahibi ve çok merhametli olandır.

160. Lüt'un kavmi de peygamberleri yalanladı.

161. Hani kardeşleri Lüt, onlara şöyle demişti: "Allah'a karşı gelmekten sakınmaz misiniz?"

162. "Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim."

163. "Artık Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."

164. “Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.”

165, 166. “Rabbinizin, sizin için yarattığınız eşlerinizi bırakıyor da insanlar arasından erkekler mi yanaşıyorsunuz? Siz gerçekten haddi aşan bir topluluksunuz.”

167. Dediler ki: “Ey Lût! (İşimize karışmaktan) vazgeçmezsen mutlaka (şehirden) çıkarılanlardan olacaksın!”

168. Lût, şöyle dedi: “Şüphesiz ben sizin yaptığınız bu çirkin işe kızanlardanım.”

169. “Ey Rabbim! Beni ve ailemi onların yaptıkları çirkin işten kurtar.”

170, 171. Bunun üzerine biz de onu ve geri kalanlar arasındaki yaşlı bir kadın hariç bütün ailesini kurtardık.

172. Sonra diğerlerini helâk ettik.

173. Onların üzerine bir yağmur (gibi taş) yağırdıktı. (Başlarına gelecekler konusunda) uyarılanların yağmuru ne kadar da kötü idi!⁶

174. Şüphesiz bunda büyük bir ibret vardır. Onların çoğu ise iman etmiş değerlereidir.

175. Şüphesiz senin Rabbin, mutlak güç sahibi ve çok merhametli olandır.

176. Eyke halkı da peygamberleri yalanladı.

177. Hani Şu'ayb, onlara şöyle demişti: “Allah'a karşı gelmekten sakınmaz mısınız?”

178. “Şüphesiz ben size gönderilmiş güvenilir bir peygamberim.”

179. Artık, Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin.

180. “Buna karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Benim ücretim ancak âlemlerin Rabbi olan Allah'a aittir.”

181. “Ölçüyü tam yapın. Eksik verenlerden olmayın.”

6. Aynı olay için bakınız: Nemîl süresi, âyet, 58.

182. "Doğru terazi ile tartın."
183. "İnsanların mallarını ve haklarını eksiltmeyin. Yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın."
184. "Sizi ve önceki nesilleri yaratana karşı gelmekten sakının."
185. Onlar şöyle dediler: "Sen ancak büyülenmişlerdensin."
186. "Sen sadece bizim gibi bir insansın. Biz senin yalancılardan olduğunu sanıyoruz."
187. "Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi gökten üzerimize bir parça düşür."
188. Şu'ayb, "Rabbim, yaptıklarınızı en iyi bilendir" dedi.
189. Onlar Şu'ayb'ı yalanladılar. Derken gölge gününün azabı onları yakaladı. Şüphesiz o, büyük bir günün azabı idi.⁷
190. Şüphesiz bunda bir ibret vardır. Onların çoğu ise iman etmiş değerlillerdir.
191. Şüphesiz senin Rabbin, mutlak güç sahibi ve çok merhametli olandır.
192. Şüphesiz bu Kur'an, âlemlerin Rabbi'nin indirmesidir.
- 193, 194, 195. Uyarıcılardan olasın diye onu güvenilir Ruh (Ceb-rail) senin kalbine apaçık bir Arapça ile indirmiştir.
196. Şüphesiz bu (Kur'an'ın indirileceği) öncekilerin kitaplarında da vardı.
197. İsrailoğulları bilginlerinin onu bilmesi, onlar (Mekke müşrikleri) için bir delil değil midir?
- 198, 199. Biz onu Arapça bilmeyenlerden birine indirseydik ve o da bunu kendilerine okusayıdı, yine buna inanmazlardı.

7. *Tefsir bilginlerinin açıklamasına göre; Şu'ayb peygamberin kavmi yedi gün şiddetli bir sığağa maruz kalmış, evlerinde nefes alamaz hâle gelmişlerdi. İşte böyle bir durumda, gökte siyah bir bulut belirmiş, onlar da biraz rahatlamak için bu bulutun gölgesinde toplanmışlardır. Sonra bu bulut ateş olup üzerlerine inmiş ve onları yok etmiştir.*

200. İşte böylece biz onu (Kur'an'ı) suçluların kalbine soktuk.⁸

201, 202, 203. Onlar, farkında olmadan ansızın kendilerine gelecek olan elem dolu azabı görüp de, "Bize mühlet verilmemi?" demedikçe, ona inanmazlar.

204. Bizim azabımızın çabuklaşmasını mı istiyorlar?

205. Ey Muhammed! Ne dersin; biz onları yıllarca (dünya nimetlerinden) yararlandırsak,

206. Sonra da kendilerine tehdit edildikleri şey gelse, (hâlleri nice olurdu?)

207. (Dünyada) yararlandırıldıkları şeyler onlara fayda sağlamadı.

208. Biz, hiçbir memleketi uyarıcıları olmadıkça helâk etmedik.

209. Bu, bir hatırlatmadır. Biz zalim değiliz.

210. O Kur'an'ı şeytanlar indirmemiştir.

211. Zaten bu onların harcı değildir, buna güçleri de yetmez.

212. Çünkü onlar (vahyi) işitmekten uzaklaştırılmışlardır.

213. Öyle ise sakın Allah ile beraber başka bir ilâha yalvarma, sonra azaba uğratılanlardan olursun!

214. (Önce) en yakın akrabani uyar.

215. Mü'minlerden sana uyanlara kanatlarını indir.

216. Eğer sana karşı gelirlerse, "Şüphesiz ben sizin yaptığınız şeylenden uzağım" de.

217, 218, 219. Namaza kalktığında, seni ve secde edenler arasında dolaşmanı gören; mutlak güç sahibi, çok merhametli olan Allah'a tevekkül et.

220. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

221. Şeytanların kime ineceğini size haber vereyim mi?

8. Bu ayetteki "kalp", A'râf sûresi 179. âyette de olduğu gibi, düşünce ve idrak merkezi anlamındadır. Buna göre Kur'an'ın müşriklerin kalbine sokulması, kendi dilleri ile onu anlamalarına imkân sağlanması demektir.

- 222.** Onlar, her günahkâr yalancıya inerler.
- 223.** Bunlar da şeytanlara kulak verirler. Onların çoğu ise yalancıdır.
- 224.** Şairlere ise haddi aşan azgınlar uyarlar.
- 225, 226.** Görmez misin ki onlar, her vadide şaşkın şaşkın dolaşırlar ve yapmadıkları şeyleri söylerler.⁹
- 227.** Ancak iman edip salih amel işleyen, Allah'ı çok anan ve haksızlığa uğratıldıktan sonra öçlerini alanlar başka. Zulmedenler hangi akibete uğrayacaklarını göreceklерdir.

9. Âyette, hiciv şiirleri yazarak Kur'an'ı ve İslâm'ı karalamaya çalışan müşrik şairler, bir sonraki âyette ise onların bu saldırlarına yine şiir yoluyla cevap veren müslüman şairler kastedilmektedir.

27

NEML SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 93 ayettir. Süre, adını 18. âyette yer alan “en-Neml” kelimesinden almaktadır. Neml, karınca demektir. Sürede başlıca, Süleyman peygamber ve Sebe’ melikesi, Belkis kışsası ile Salih ve Lüt peygamberler konu edilmekte, ayrıca mü’minlerin kurtuluşa ereceği, İslâm karıştırlarının kötü akibetleri, ölüdükten sonra dirilmek ve kiyamet dile getirilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Tâ-Sîn.¹ Bunlar Kur'an'ın, apaçık bir kitabın âyetleridir.
- 2, 3. Kur'an, namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren ve ahirete de kesin olarak inanan mü'minler için bir hidayet rehberi ve bir müjdedir.
4. Şüphesiz, ahiret hayatına inanmayanların işlerini biz kendilerine güzel göstermişizdir de o yüzden bocalayıp dururlar.
5. Onlar, azabin en kötüsü kendilerine has olan kimselerdir. Onlar ahirette en çok ziyan uğrayanlardır.
6. Şüphesiz bu Kur'an sana, hüküm ve hikmet sahibi, hakkıyla bilen Allah tarafından verilmektedir.
7. Hani Mûsâ, ailesine, “Ben bir ateş gördüm, ondan size bir haber, yahut ısinasınız diye bir kor ateş getireceğim” demişti.²
8. (Mûsâ) Ateşe varınca ona şöyle seslenildi: “Ateşin başındaki de çevresindekiler de kutlu olsun! Âlemlerin Rabbi olan Allah, eksikliklerden uzaktır.”

1. “Huriûf-u mukatta'a” adı verilen bu tür harfler için, Bakara sûresinin ilk âyetinin dip-notuna bakınız.

2. Mûsâ peygamberin bu yolculuğu için ayrıca bakınız: Tâ-Hâ sûresi, âyet 10 ve devamı.

9. "Ey Mûsâ! Gerçek şu ki, ben mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah'ım."
10. "Değneğini at." (Mûsâ değneğini attı.) Onu yılanmış gibi hareket eder görünce, dönüp ardına bakmadan kaçtı. (Allah, şöyle dedi): "Ey Mûsâ, korkma! Benim katımda peygamberler korkmazlar."
11. "Ancak kim zulmeder de sonra (yaptığı) kötüluğun yerine iyilik yaparsa bilsin ki şüphesiz ben çok bağışlayıcıyım, çok merhamet edenim."
12. "Elini koynuna sok; Firavun'a ve onun kavmine gönderilen dokuz mucizeden biri olarak, kusursuz bembez olarak çıksın. Çünkü onlar fasık bir kavimdir."³
13. Nitelim ayetlerimiz kendilerine gerceği gösterecek biçimde gelince, "Bu apaçık bir sihirdir" dediler.
14. Kendileri de bunların hak olduklarını kesin olarak bildikleri hâlde, sîrf zalimliklerinden ve büyülüklük taslamalarından ötürü onları inkâr ettiler. Ama bozguncuların sonunun nasıl olduğuna bir bak!"
15. Andolsun! Biz Dâvûd'a ve Süleyman'a ilim verdik. Onlar, "Hamd, bizi mü'min kollarının birçoğundan üstün kılan Allah'a mahsustur" dediler.
16. Süleyman, Dâvûd'a varis oldu ve, "Ey insanlar, bize kuş dili öğretildi ve bize her şey verildi. Şüphesiz bu, apaçık bir lütfutur" dedi.
17. Süleyman'ın, cinlerden, insanlardan ve kuşlardan meydana gelen orduları onun önünde toplandı. Hep birlikte düzenli olarak sevk ediliyorlardı.
18. Nihayet karinca vadisine geldikleri vakit bir karinca, "Ey karincalar! Yuvalarınıza girin, Süleyman ve ordusu farkına var-

3. Hz. Mûsâ'nın bu mucizesi ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Ta-Hâ sûresi, âyet, 22-23.

madan sizi ezmeyinler” dedi.

19. Süleyman, onun bu sözüne tebessüm ile gülerek dedi ki: “Ey Rabbim! Beni; bana ve ana-babama verdığın nimetlere şükretmeye ve razı olacağın salih ameller işlemeye sevk et ve beni rahmetinle salih kullarının arasına kat!”

20. Süleyman, kuşlara göz atıp yokladı ve şöyle dedi: “Hüdhüd’ü niçin göremiyorum? Yoksa kayıplara mı karıştı?”

21. “Bana (mazeretini gösteren) apaçık bir delil getirmedikçe kesinlikle onu ağır bir şekilde cezalandıracağım, ya da kafasını keseceğim.”

22. Derken Hüdhüd çok beklememi, çıkış geldi ve (Süleyman'a) şöyle dedi: “Senin bilmediğin bir şey öğrendim. Sebe'den sana sağlam bir haber getirdim.”

23. “Ben, onlara (Sebe halkına) hükümdarlık eden, kendisine her şeyden bolca verilmiş ve büyük bir tahtı olan bir kadın gördüm.”

24. “Onun ve kavminin, Allah'ı bırakıp güneşe taptıklarını gördüm. Şeytan, onlara yaptıklarını süslü göstermiş ve böylece onları yoldan çıkarmış. Bu yüzden de onlar doğru yolu bulamıyorlar.”

25. “Göklerde ve yerde gizli olanı ortaya çıkaran, sizin gizlediğiniz ve açığa vurdığınız şeyleri bilen Allah'a secede etmesinler diye (şeytan onları yoldan çıkarmış.)”

26. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayandır. Büyük Arş'in Rabbidir.

27. Süleyman, Hüdhüd'e şöyle dedi: “Doğru mu söylüyorsun, yoksa yalancılardan mısın, göreceğiz.”

28. “Benim şu mektubumu götür onlara at, sonra da yanlarından ayrıl ve ne sonuca varacaklarına bak.”

29. Sebe kraliçesi Belkis dedi ki: “Ey ileri gelenler! Bana çok

önemli bir mektup atıldı.”

30,31. “Mektup, Süleyman’dan gelmiştir. O, ‘Bismillâhirrahmânirrahîm’ diye başlamakta ve içinde ‘Bana karşı büyülüksü taslamayın ve teslimiyet göstererek bana gelin’ denilmektedir.”

32. “Ey ileri gelenler! Durumum hakkında bana görüş bildirin. Sizler yanında bulunmadıkça hiçbir işe kesin olarak karar vermem.”

33. Dediler ki: “Biz güçlü kimseleriz ve çetin savaşçılarız. Emir senin. Ne emredeceğini düşün.”

34. (Kraliçe Belkis) şöyle dedi: “Krallar bir memlekete girdi mi, orayı harap ederler ve halkın ileri gelenlerini zelil hâle getirirler. İşte onlar böyle yaparlar.”

35. “Ben onlara bir hediye gönderip, elçilerin ne haber ile dönceklere bakacağım.”

36. (Elçilerin sözcüsü) Süleyman’ın huzuruna gelince, Süleyman ona söyle dedi: “Siz beni mal ile desteklemek (ve böylece etkilemek) mi istiyorsunuz? Oysa Allah’ın bana verdiği, size verdiginden daha hayırlıdır. Fakat hediyenizle ancak siz sevinirsiniz.”

37. “Sen onlara dön. Andolsun, biz onlara, karşı koyamayacakları ordularla gelir ve onları oradan aşağılanmış ve küçük düşürülmüş olarak çıkarırız.”

38. Süleyman, “Ey ileri gelenler! Onlar bana teslim olmadan önce hanginiz bana onun (kraliçenin) tahtını getirebilir?” dedi.

39. Cinlerden bir ifrit⁴, ”Sen yerinden kalkmadan ben onu sana getirim ve şüphesiz ben, buna güç yetirecek güveni-

4. İfrit, “Şeytanî özelliklerde ileri gitmiş, tuttuğunu devirir, güçlü, becerikli, ele avuca sigmaz” demektir. İfade, hem insanlar hem de cinler için kullanılır.

lir biriyim” dedi.

40. Kitaptan bilgisi olan biri, “Ben onu, gözünü kapayıp açmadan önce sana getiririm” dedi. Süleyman, tahtı yanında yerleşmiş hâlde görünce şöyle dedi: “Bu, şükür mü, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni denemek için, Rabbimin bana bir lütfudur. Kim şükredерse ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse (bilsin ki) Rabbim her bakımdan sınırsız zengindir, cömerttir.”

41. Süleyman, “Tahtını tanınmaz hâle getirin. Bakalım taniyacak mı, yoksa tanımayacaklardan mı olacak?” dedi.

42. Belkis gelince, “Senin tahtın böyle mi?” denildi. O da, “Sankı o! Fakat zaten daha önce bize bilgi verilmişti ve biz teslimiyet göstermiştık” dedi.

43. Daha önce Allah’tan başka taptığı şeyler ona engel olmuştu. Çünkü o inkâr eden bir kavimden idi.

44. Ona “köşke gir” denildi. Köşkü görünce onu (zeminini) derin bir su sandı ve eteklerini topladı. Süleyman, ona “Bu, (zemi)ni billurdan döşenmiş bir köşktür” dedi.
Belkis, “Ey Rabbim! Şüphesiz ben nefsim'e zulmetmiştim. Şimdi ise Süleyman ile birlikte âlemlerin Rabbi olan Allah'a teslim oldum” dedi.

45. Andolsun biz, “Allah'a kulluk edin” diye (uyarması için) Semûd kavmine, kardeşleri Salih'i peygamber olarak göndermiştık. Bir de ne görsün, onlar birbiriley çekişen iki grup olmuşlar.

46. Salih, onlara “Ey kavmim! Niçin iyilikten önce kötüluğun acele gelmesini istiyorsunuz? Merhamet edilmeniz için Allah'tan bağışlanma dileseniz ya!”

47. Onlar, “Sen ve beraberindekiler yüzünden uğursuzluğa uğradık” dediler. Salih, “Sizin uğursuzluğunuzun sebebi Allah

katında(yazılı)dır. Aslında siz imtihan edilmekte olan bir kavimsiniz” dedi.

48. Şehirde dokuz kişilik bir çete vardı. Bunlar yeryüzünde boz-gunculuk yapıyorlar ve ıslaha çalışmıyorlardı.

49. Aralarında Allah adına and içerek şöyle dediler: “Mutlaka onu ve ailesini geceleyin öldüreceğiz, sonra da velisine; ‘Biz onun ailesinin öldürülüşüne şahit olmadık. Biz kesinlikle doğru söyleyenleriz’, diyeceğiz.”

50. Onlar bir tuzak kurdular. Farkında değillerken Allah da bir tuzak kurdu.⁵

51. Bak, onların tuzaklarının sonucu nasıl oldu: Biz onları ve kavimlerini topyekün helâk ettik.

52. İşte zulümleri yüzünden harabeye dönmüş evleri! Şüphesiz bunda bilen bir kavim için bir ibret vardır.

53. İman edip Allah'a karşı gelmekten sakınmakta olanları ise kurtardık.

54. Lût'u da (Peygamber olarak gönderdik.) Hani o, kavmine şöyle demişti: “Göz göre göre, o çirkin işi mi yapıyorsunuz?”

55. “Siz kadınları bırakıp şehvetle erkeklerle mi varyorsunuz? Doğrusu siz ne yaptığıni bilmez bir toplumsunuz.”

56. Bunun üzerine kavminin cevabı ancak şöyle demek oldu: “Lût'un ailesini memleketinizden çıkarın. Çünkü onlar temiz kalmak isteyen insanlarmış(!)”

57. Biz de onu ve ailesini kurtardık. Ancak karısı başka. Onun geride kalıp helâk olmasını takdir ettik.

58. Onların üzerine bir yağmur (gibi taş) yağırdı. (Başlarına

5. Âyetteki “Allah’ın tuzak kurması” ifadesi mecazi olup, “inkârcılara mühlet verip sonra onları ansızın yakalaması”, “inkârcıların inkârlarına ceza ile karşılık vermesi” gibi anlamlar ifade eder.

gelecekler konusunda) uyarılanların yağmuru ne kötüydü!⁶

59. (Ey Muhammed!) De ki: "Hamd Allah'a mahsustur. Selâm onun seçtiği kullarına." Allah mı daha hayırlıdır, yoksa onların ortak koştukları mı?

60. Yahut gökleri ve yeri yaratan ve size gökten yağmur yağıdırıp, onunla, ağaçlarını sizin yetiştiremeyeceğiniz gönül alıcı güzel bahçeler meydana getiren mi? Allah ile birlikte başka ilâh mı var!? Hayır, onlar (Allah'a) eş tutan bir kavimdir.⁷

61. Yahut yeryüzünü karar kılma yeri yapan, içinde nehirler akıtan, onun için oturaklı dağlar yapan ve iki denizin arasına bir engel koyan mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var!? Hayır, onların çoğu bilmiyor!

62. Yahut kendisine dua ettiği zaman zorda kalmışa cevap veren ve başa gelen kötülüğü kaldırın, sizi yeryüzünün halife-leri kılan mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var!? Ne kadar az düşünüyorsunuz!

63. Yahut karanın ve denizin karanlıklarında size yolunuzu gösteren ve rahmetinin önünden rüzgârları bir müjdeci olarak gönderen mi? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var!? Allah, onların ortak koştuklarından yücedir.

64. Yoksa, başlangıçta yaratmayı yapan, sonra onu tekrarlayan ve sizi gökten ve yerden rızıklandıran mı? Allah ile birlikte başka bir ilâh mı var!? De ki, "Eğer doğru söyleyenler iseniz kesin delilinizi getirin."

65. De ki: "Göktekiler ve yerdekiler gaybi bilemezler, ancak Allah bilir. Onlar ölükteden sonra ne zaman diriltileceklerinin de farkında değildirler."

6. Aynı olay için bakınız: *Şu'arâ süresi*, ayet, 173.

7. Âyetin son cümlesi, "Hayır, onlar hakka sırt çeviren bir kavimdir" şeklinde de tercüme edilebilir.

66. Ahiret (gününün gerçekleşeceği) hakkında bilgi (peygamberler aracılığı ile) onlara peş peşe gelmiştir. Fakat onlar bu konuda şüphe içindedirler. Daha doğrusu onlar ahiret (gerçegini görmek)ten yana kördürler.
67. İnkâr edenler dediler ki: "Biz ve babalarımız toprak olmuş iken mi, gerçekten bizler mi (diriltili) çıkarılacağız?"
68. "Andolsun, bizler de bizden önce babalarımız da bununla tehdit edilmişti. Bu, öncekilerin masallarından başka bir şey değildir."
69. De ki: "Yeryüzünde dolaşın da suçluların sonunun nasıl olacağına bir bakın."
70. Onlardan yana üzülmeye. Kurdukları tuzaklardan ötürü de sıkıntıya düşme.
71. Onlar, "Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu tehdit ne zaman gerçekleşecektir?" diyorlar.
72. De ki: "Belki de acele gelmesini istediğiniz şeyin bir kısmı size çok yaklaşmıştır."
73. Şüphesiz senin Rabbin insanlara karşı lütuf sahibidir. Ancak onların çoğu şükretmezler.
74. Şüphesiz senin Rabbin, onların kalplerinin gizlediği şeyleri de, açığa çıkardıklarını da mutlaka bilir.
75. Gökte ve yerde gâib (gizli) hiçbir şey yoktur ki apaçık bir Kitap'ta (Levh-i Mahfuz'da) olmasın.
76. Şüphesiz bu Kur'an, İslailoğullarına üzerinde ayrılığa düşükleri şeylerin çoğunu açıklıyor.
77. Şüphesiz o, elbette mü'minler için bir hidayet ve bir rahmettir.
78. Şüphesiz senin Rabbin, onların arasında hükmünü verecektir. O, mutlak güç sahibidir, hakkıyla bilendir.
79. Öyle ise Allah'a tevekkül et. Çünkü sen apaçık bir hak üzere

bulunuyorsun.

80. Şüphesiz sen ölülere duyuramazsin. Arkalarına dönüp kaçarlarken sağırlara da çağrıyı duyuramazsin.

81. (Gerceği görmeyen) körleri sapıkluktan vazgeçip doğru yola getiremezsin. Ancak âyetlerimize inanıp da müslüman olmuş olanlara duyurabilirsin.

82. (Kiyametin kopacağına dair) o söz başlarına gelince, onlar için yerden kendilerine bir dâbbe (canlı bir yaratık) çıkarırız. O, onlara insanların âyetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler.

83. Her ümmetten âyetlerimizi yalanlayanlarından bir grubu toplayacağımız ve bunların (toplucu hesap yerine) sevk edilecekleri günü hatırla.⁸

84. Hesap yerine geldiklerinde Allah şöyle der: "Siz benim âyetlerimi, onları ilmen kavramamışken yalanladınız öyle mi? Yoksa ne yapıyordunuz ki!?"

85. Zulümlerinden dolayı sözü edilen azap tepelerine iner de artık konuşamazlar.

86. Onlar görmüyorlar mı ki, biz geceyi içinde rahat etsinler diye, gündüzü de (her şeyi) gösterici (aydınlık) olarak yarattık. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için elbette (Allah varlığını gösteren) deliller vardır.

87. Sûr'a⁹ üfürüleceği ve Allah'ın dileği kimselerden başka göklerdeki herkesin, yerdeki herkesin korkuya kapılacağı günü hatırla. Hepsi de boyunlarını bükerek O'na gelirler.

88. Dağları görüsün, onları hareketsiz sanırsın. Hâlbuki onlar

8. Bu âyet şu şekilde de tercüme edilmektedir: "O gün her ümmetten âyetlerimizi yalanlayanları bir grup hâlinde toplayacağız. Bunlar (toplucu hesap yerine) sevk edileceklərdir."

9. "Sûr", üfürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

bulutların geçişi gibi hareket ederler. Bunu, her şeyi sağlam ve yerli yerince yapan Allah yapmıştır. Şüphesiz O, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

89. Her kim iyi amel getirirse, ona ondan daha hayırlısı vardır. Onlar o gün korkudan emindirler.

90. Kimler de kötü amel getirirse, yüzüstü ateşe atılırlar. (Onlara), “Ancak yaptıklarınızın karşılığını görüyorsunuz” (denir.)

91, 92. De ki: “Bana ancak, bu beldenin (Mekke'nin); onu mu-kaddes kılan ve her şey kendisine ait olan Rabbine kulluk yapmam emredildi. Yine bana, müslümanlardan olmam ve Kur'an'ı okumam emredildi.” Artık kim doğru yola girerse yalnız kendisi için girer. Kim de doğru yoldan saparsa, de ki: “Ben ancak uyarıcılardanım.”

93. De ki: “Hamd Allah'a mahsustur. O, âyetlerini size gösterecek ve siz de onları tanıယacaksınız. Rabbin, yaptıklarınızdan habersiz değildir.”

28
KASAS SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 88 âyettir. Süre, adını 25. âyette geçen “el-Kasas” kelimesinden almıştır. Kasas, kissalar anlamında olup Kur’ân’dâ geçen kissa ve olaylar için kullanılır. Sürede başlıca Hz. Mûsâ’nın çocukluğunu, peygamber oluşunu, Musevileri Mısır’dan çıkışmasını ve Firavun ile ordusunun boğulmasını kapsayan süreç anlatılmaktadır. Ayrıca küfre saplanıp maddî servet ve kudrete bel bağlamanın kötü akibetini vurgulamak üzere Kârûn kışasına yer verilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Tâ-Sîn-Mîm.¹
- 2.** Bunlar apaçık Kitab’ın âyetleridir.
- 3.** İman eden bir kavm için Mûsâ ile Firavun’un haberlerinden bir kısmını sana gerçek olarak anlatacağız.
- 4.** Şüphe yok ki, Firavun yeryüzünde (ülkesinde) büyüklik taslamış ve ora halkını sınıflara ayırmıştı. Onlardan bir kesimi eziyor, oğullarını boğazlıyor, kadınlarını ise sağ bırakıyordu. Şüphesiz o, bozgunculardandı.
- 5.** Biz ise, istiyorduk ki yeryüzünde ezilmekte olanlara lüftâta bulunalım, onları önderler yapalım ve onları varisler kılalı-
- 6.** Yeryüzünde onları kudret sahibi kılalı ve onların eliyle Firavun'a, Hâmân'a ve ordularına, çekinegeldikleri şeyle ri gösterelim.
- 7.** Mûsâ'nın annesine, “Onu emzir, başına bir şey gelmesinden korktuğun zaman onu denize (Nil'e) bırak, korkma, üzülme. Çünkü biz onu sana döndüreceğiz ve onu peygamberlerden kılacağız” diye ilham etti.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

- 8.** Nihayet Firavun ailesi kendilerine düşman ve üzüntü kaynağının olacak olan o çocuğu bulup aldı. Şüphesiz Firavun, (veziri) Hâmân ve onların askerleri hata yapıyordular.
- 9.** Firavun'un karısı şöyle dedi: "Bana da, sana da göz aydınlığı (bir çocuk)! Sakın onu öldürmeyin. Belki bize faydası dokunur, ya da onu evlat ediniriz." Oysaki onlar (olacak şeylerin) farkında değillerdi.
- 10.** Mûsâ'nın anasının kalbi bomboş kaldı. Eğer biz (çocuğu ile ilgili sözümüzü) inancını koruması için kalbine güç vermemeydik, neredeyse bunu açıklayacaktı.
- 11.** Annesi, Mûsâ'nın kız kardeşine, "Onu takip et" dedi. O da Mûsâ'yı, onlar farkına varmadan uzaktan gözledi.
- 12.** Biz, daha önce onun, sultanalarının sütünü emmemesini sağladık. Kız kardeşi, "Size onun bakımını, sizin adınıza üstlenecek ve ona içtenlik ve şefkatle davranışacak bir aile göstereyim mi?" dedi.
- 13.** Böylece biz, anasının gözü aydın olsun ve üzülmесin, Allah'ın va'dinin hak olduğunu bilsin diye onu anasına geri döndürdük. Fakat onların pek çoğu bunu bilmezler.
- 14.** Mûsâ, olgunluk çağına ulaşıp gelişimini tamamlayınca, biz ona ilim ve hikmet verdik. Biz, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız.
- 15.** Mûsâ, halkın habersiz olduğu bir sırada şehr'e girdi. Orada biri kendi tarafından, diğeri düşmanın tarafından; kavga eden iki adam gördü. Kendi tarafından olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mûsâ da ona bir yumruk indirip onu öldürdü. Mûsâ, "Bu şeytanın işidir. O, gerçekten apaçık bir sapkıncı düşmandır" dedi.²
- 16.** Mûsâ, "Rabbim! Şüphesiz ben nefsime zulmettim. Beni affet" dedi. Allah da onu affetti. Şüphesiz O, çok bağışlayandır,

2. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Şu'arâ sûresi, âyet, 19-20.

çok merhamet edendir.

17. “Rabbim! Bana verdığın nimetle asla suçlulara arka çekmayağım” dedi.

18. Korkarak, etrafi gözetleyerek şehirde sabahladı. Bir de ne görsün, dün kendisinden yardım isteyen yine feryat ederek ondan yardım istiyordu. Mûsâ da ona, “Belli ki sen azgin bir kimsesin” dedi.

19. Mûsâ, ikisinin de düşmanı olan adamı yakalamak isteyince adam, “Ey Mûsâ! Dün birini öldürdüğün gibi, beni de öldürmek mi istiyorsun. Sen ancak yeryüzünde bir zorba olmak istiyorsun, arabuluculardan olmak istemiyorsun” dedi.

20. Şehrin öbür ucundan koşarak bir adam geldi. “Ey Mûsâ! İleri gelenler seni öldürmek için aralarında senin durumunu görüşüyorlar. Şehirden hemen çıkış. Şüphesiz ben sana öğüt verenlerdenim” dedi.

21. Mûsâ, korku içinde etrafi gözetleyerek şehirden çıktı ve “Ey Rabbim! Beni bu zalim kavimden kurtar” dedi.

22. (Şehirden çıkış) Medyen'e doğru yöneldiğinde, “Umarım Rabbim beni doğru yola iletir” dedi.

23. Medyen suyuna varınca, suyun başında (hayvanlarını) sulamakta olan bazı insanlar gördü. Bunların yanında da koyunlarını suya salmamak için uğraşan iki kız gördü. Mûsâ onlara, “(Koyunlarınızı burada tutmaktaki) maksadınız ne?” dedi. Onlar, “Çobanlar sulayıp çekilinceye kadar biz koyunlarımızı sulayamayız. Babamız ise çok yaşlı bir adamdır” dediler.

24. Bunun üzerine Mûsâ onların koyunlarını suladı. Sonra gölgeye çekilip, “Rabbim! Bana göndereceğin her hayra muhtacım” dedi.

25. Nihayet kızlardan biri utana utana yürüyerek ona gelip, “Bizim için koyunlarımızı sulamanın ücretini vermek üzere ba-

“bam seni çağırıyor” dedi. Mûsâ, onun (Şu'ayb'in) yanına gelip başından geçenleri ona anlatınca Şu'ayb, “Korkma, o zalim kavimden kurtuldun” dedi.

- 26.** Kızlardan biri, “Babacığım, onu ücretle tut. Herhâlde ücretle tuttuklarının en hayırlısı, güclü ve güvenilir olan bu adam olacaktır” dedi.
- 27.** Şu'ayb, “Ben, sekiz yıl bana çalışmana karşılık, şu iki kızımdan birisini sana nikâhlamak istiyorum. Eğer sen bunu on yıla tamamlarsan, o da senden olur. Ben seni zora koşmak da istemiyorum. İnşaallah beni salih kimselerden bulacsın” dedi.
- 28.** Mûsâ, şöyle dedi: “Bu, seninle benim aramda bir iş. İki süreden hangisini tamamlarsam bana bir husûmet yok. Allah, söylediğimizde vekildir.”
- 29.** Mûsâ, süreyi tamamlayıp ailesiyle yola çıkışınca, Tûr tarafında bir ateş görmüş ve ailesine, “Siz burada kalın, ben bir ateş gördüm, (oraya gidiyorum). Umarım oradan size bir haber ya da ısinmanız için ateşten bir kor getiririm”³ dedi.
- 30.** Mûsâ, ateşin yanına gelince, o mübarek yerdeki vadinin sağ tarafındaki ağaçtan şöyle seslenildi: “Ey Mûsâ! Şüphesiz ben, evet, ben âlemlerin Rabbi olan Allah'im.”
- 31.** “Değneğini (yere) at.” (Mûsâ, değneğini attı). Onu bir yılanmış gibi süratle hareket eder görünce, arkasına bakmadan dönüp kaçtı. (Bu sefer söyle seslenildi:) “Ey Mûsâ! Beri gel, korkma. Çünkü sen güvenlikte olanlardansın.”
- 32.** “Elini koynuna sok. (Alaca hastalığı gibi) bir hastalık sebebiyle olmaksızın bembeyaz bir hâlde çıksın. Korkudan açılan kolunu kendine çek (toparlan). İşte bunlar, Firavun ve ileri gelen adamlarına (göstermen için) Rabbin tarafından

3. Hz.Mûsâ'nın Misir yolculuğu sırasında yaşadığı olaylar için ayrıca bakınız: Tâ-Hâ süresi, âyet, 9-48.

(sana verilen) iki delildir. Çünkü onlar fasik bir kavimdirler.”

33. Mûsâ, şöyle dedi: “Ey Rabbim! Şüphesiz ben onlardan birisini öldürdüm. Onların da beni öldürmelerinden korkuyorum.”

34. “Kardeşim Hârûn’un dili benimkinden daha düzgündür. Onu da benimle birlikte, beni doğrulayan bir yardımcı olarak gönder. Çünkü ben, onların beni yalanlamalarından koruyorum.”

35. Allah, “Seni kardeşinle destekleyeceğiz ve size bir iktidar vereceğiz de âyetlerimiz sayesinde size (kötü bir amaçla) ulaşamayacaklar. Siz ve size uyanlar, galip gelecek olanlardır” dedi.

36. Mûsâ, onlara delillerimizi apaçık olarak getirince onlar, “Bu, ancak uydurulmuş bir sihirdir. Biz geçmiş atalarımızın zamanında böyle bir şeyin varlığını duymadık” dediler.

37. Mûsâ, “Katından kimin hidayet getirdiğini ve bu yurdun (güzel) sonucunun kimin olacağını Rabbim daha iyi bilir. Doğrusu zalimler kurtuluşa eremezler” dedi.

38. Firavun, “Ey ileri gelenler! Sizin benden başka bir ilâhiniz olduğunu bilmiyorum. Ey Hâmân! Benim için bir ateş yakıp tuğla pişir de bana bir kule yap! Belki Mûsâ’nın ilâhîna çıkar bakarım(!) Şüphesiz ben onun mutlaka yalancılardan olduğumu sanıyorum” dedi.

39. O ve askerleri yeryüzünde haksız yere büyülüklük tasladılar ve gerçekten bize döndürmeyeceklerini sandılar.

40. Biz de onu ve askerlerini yakaladık ve onları denize attık (Orada boğuldular). Zalimlerin sonunun nasıl olduğuna bak!

41. Biz onları, ateşe çağırın öncüler kıldı. Kiyamet günü de kendilerine yardım edilmeyecektir.

42. Bu dünyada onları lânete uğrattık. Kiyamet gününde de on-

lar iğrenç kılınmış kimselerden olacaklardır.

43. Andolsun, ilk nesilleri yok ettikten sonra Mûsâ'ya -düşünüp ibret alsınlar diye- insanların kalp gözünü açan deliller ve bir hidayet rehberi, bir rahmet olarak Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik.

44. (Ey Muhammed!) Mûsâ'ya o emri verdiğimiz zaman sen (vadinin) batı tarafında değildin. (O olayı) görenlerden de değildin.⁴

45. Fakat biz (Mûsâ'dan sonra) birçok nesiller meydana getirdik. Üzerlerinden uzun çağlar geçti. Sen Medyen halkı arasında yaşıyor değildin, âyetlerimizi onlardan okuyup öğreniyor da değildin. Fakat biz (bu haberi) göndereniz.

46. Yine biz (Mûsâ'ya) seslendiğimiz zaman Tûr'un yan tarafında da değildin. Fakat Rabbinden bir rahmet olarak, senden önce kendilerine hiçbir uyarıcı gelmeyen bir kavmi, düşünüp öğüt alsınlar diye uyarman için (o haberleri) sana bildiriyoruz.

47. Kendi yaptıkları sebebiyle başlarına bir musibet gelip de, "Ey Rabbimiz! Bize bir Peygamber gönderseydin de âyetlerine uysaydık ve mü'minlerden olsaydık" diyecek olmasalar, seni peygamber olarak göndermezdim.

48. Onlara katımızdan gerçek gelince, "Mûsâ'ya verilen (mucize)lerin benzeri niçin buna da verilmedi" dediler. Onlar daha önce Mûsâ'ya verilen (mucize)leri inkâr etmemişler miydi? Onlar, "İki sihirbaz birbirlerine destek oluyor" dediler. "Biz hepsini inkâr ediyoruz" dediler.

49. De ki: "Eğer doğru söyleyenler iseniz, Allah katından, doğruyu bu ikisinden (Tevrat ve Kur'an'dan) daha çok ulaştıran bir kitap getirin de, ben ona uyardım."

50. Eğer (bu konuda) sana cevap veremezlerse, bil ki onlar sadece kendi nefislerinin arzularına uymaktadırlar. Kim,

4. Âyette geçen "emir" için bakınız: Nâzi'ât sûresi, âyet, 16-19.

Allah'tan bir yol gösterme olmaksızın kendi nefsinin arzusuna uyandan daha sapıktır. Şüphesiz Allah, zalimler toplumunu doğruya iletmez.

- 51.** Andolsun, düşünüp öğüt alsınlar diye o sözü (Kur'an ayetlerini) onlara peş peşe ulaştırdık.
- 52.** Bu Kur'an'dan önce kendilerine kitap verdiklerimiz var ya, işte onlar ona da inanırlar.
- 53.** Kur'an kendilerine okunduğu zaman, "Ona inandık, şüphesiz o Rabbimizden gelen gerçektir. Şüphesiz biz ondan önce de müslümandık" derler.
- 54.** İşte onların, sabredip kötülüğü iyilikle savmaları ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda harcamaları karşılığında, mükafatları kendilerine iki kez verilecektir.
- 55.** Boş sözü işittikleri vakit ondan yüz çevirirler ve, "Bizim işlerimiz bize, sizin işleriniz de size. Selâm olsun size (bizden size zarar gelmez). Biz cahilleri istemeyiz" derler.
- 56.** Şüphesiz sen sevdiğin kimseyi doğru yola iletemezsin. Fakat Allah, dilediği kimseyi doğru yola eriştirir. O, doğru yola gelecekleri daha iyi bilir.
- 57.** Onlar, "Sizinle beraber doğru yolu tutarsak, kendi yurdumuzdan koparılp çıkarılımız" dediler. Biz onları tarafımızdan bir rızık olarak, her türlü meyve ve mahsullerin kendisinde toplandığı, saygın ve güvenlikli bir yere yerleştirmedik mi? Fakat onların çoğu bilmezler.
- 58.** Biz nimetler içinde şımaran nice memleket halkın helâk etmişizdir. İşte kendilerinden sonra içlerinde pek az oturmuş yurtları! (O yurtlara) biz varis olduk, biz.
- 59.** Rabbin, ülkelerin merkezi yerlerine, kendilerine ayetlerimizi okuyan bir peygamber göndermedikçe oraları helâk edici değildir. Zaten biz, halkları zalm olmadıkça memleketleri helâk etmeyiz.

60. (Dünyalı olarak) size verilen her şey, dünya hayatının geçimliği ve süsüdür. Allah'ın katındaki ise daha hayırlı ve daha kalıcıdır. Hâlâ aklınızı kullanmıyor musunuz?

61. Kendisine güzel bir vaadde bulunduğuuz ve o vaad edilen şeye kavuşacak olan kimse, dünya hayatının geçimliklerinden yararlandırdığımız, sonra da kiyamet günü (hesaba çekilmek için) huzura getirilecek kimse gibi midir?

62. Allah'ın onlara seslenerek, "Hani benim, var olduğunu iddia ettiğiniz ortaklarım?" diyeceği günü hatırla!

63. Haklarında azap hükmü gerçekleşenler, "Ey Rabbimiz! İşte şunlar bizim azdırdıklarımızdır. Kendimiz azdığınız gibi onları da azdırdık. Şimdi de onlardan uzaklaşıp sana dönük. Zaten (gerçekte) onlar bize tapmıyoruz!" diyeceklerdir.

64. Onlara, "Haydi ortaklarınızı çağırın!" denir. Onlar da çağrırlar fakat ortakları onlara cevap veremez. Azabı görürler. Keşke onlar (dünyada iken) doğru yola gelselerdi.

65. Allah'ın onlara seslenerek, "Peygamberlere ne cevap verdiniz? diyeceği günü hatırla."

66. O gün onlara karşı bütün (olumlu) haber kapıları kapanmıştır. Artık birbirlerine de soramazlar.

67. Ama tövbe edip iman eden ve salih amel işleyen kimsenin kurtuluşa erenlerden olması umulur.

68. Rabbin, dilediğini yaratır ve seçer. Onların ise seçim hakkı yoktur.⁵ Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır ve yü-

5. "Onların ise seçim hakkı yoktur" cümlesi kendinden önceki "Rabbin dilediğini yaratır, ve (dilediğini) seçer" cümlesi ile birlikte, yukarıda (62-64. ayetlerde) sözü edilen; müşriklerin ilah olarak seçip ibadet ettikleri şeylerle bağlantılıdır. Buna göre "Onların ise seçim hakkı yoktur" cümlesinin anlamı "İbadet edilecek varlık konusunda Allah'tan başkasını seçme hakları yoktur" demek olur. Ayrıca ayet "Mutlak yaratma ve seçme/tercih etme Allah'a mahsustur. Yaratılmışların ise mutlak anlamda seçme yetkileri yoktur" şeklinde ve daha başka şekillerde de yorumlanmıştır.

cedir.

69. Rabbin, onların sinelerinin gizlediğini de açığa vurduklarını da bilir.

70. O, Allah'tır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Dünya-da da ahirette de hamd O'na mahsustur. Hüküm yalnızca O'nundur. Kesinlikle O'na döndürüleceksiniz.

71. De ki: "Ne dersiniz? Allah, üzerinize geceyi kiyamete kadar sürekli kilsayıdı, Allah'tan başka hangi ilâh size bir aydınlık getirir? Hâlâ duymayacak misiniz?"

72. De ki: "Ne dersiniz? Allah, üzerinize gündüzü kiyamete kadar sürekli kilsayıdı, Allah'tan başka hangi ilâh size içinde dinleneceğiniz bir gece getirebilir? Hâlâ görmeyecek misiniz?"

73. Allah, rahmetinden ötürü geceyi içinde dinlenesiniz; gündüzü de, lütfundan isteyesiniz ve şükredesiniz diye sizin için yarattı.

74. Allah'ın, onlara seslenerek, "Hani benim, var olduğunu iddia ettiğiniz ortaklarım?" diyeceği günü hatırla.

75. Her ümmetten bir şahit çıkarırız ve (kâfirlere), "Kesin delilini getirin" deriz. Onlar da gerçeğin Allah'a ait olduğunu bîlirler ve (Allah'a ortak diye) uydurdukları şeyler kendilerini yüzüstü bırakıp kaybolup gitmişlerdir.

76. Şüphesiz Kârûn,⁶ Mûsâ'nın kavmindendi. Onlara karşı azgınlık etti. Biz ona, anahtarlarını (bile taşımak) güçlü bir topluluğa ağır gelecek hazineyi verdik. Hani, kavmi kendisine şöyle demişti: "Böbürlenme! Çünkü Allah, böbürlenip şımaranları sevmez."

77. "Allah'ın sana verdiği (servet ve zenginlik gibi) şeylerde ahi-

6. Zenginliğin ve zenginlik ile kibirlenmenin ve gururlanmanın simgesi olan Karun, Hz. Musa ve Hz. Harun'un Allah'tan alıp insanlara sunduğu emirlere karşı çıkış adı geçen peygamberlere kaşı isyan bayrağı açan kişidir. Hakkında İslailiyat kökenli birçok rivayet vardır. Kârun için ayrıca bakınız: Ankebüt, 29/39; Mü'min, 40/23-24.

ret yurdunu ara. (Onları insanların yararına harcayarak ahi-rette seni mutlu kılacak mükâfatı elde etmeye çalış). Dünya-dan da nasibini unutma. (Bu imkânlardan ölçülü bir şekilde kendin de yararlan.) Allah'ın sana iyilik yaptığı gibi sen de iyilik yap ve eryüzünde bozgunculuk isteme. Çünkü Allah, bozguncuları sevmez.”

78. Kârûn, “Bunlar bana bendeki bilgi ve beceriden dolayı ve-rilmiştir” dedi. O, Allah'ın kendinden önceki nesillerden, ondan daha kuvvetli ve daha çok mal biriktirmiş kimseleri helâk etmiş olduğunu bilmiyor muydu? Suçlulukları kesin-leşmiş olanlara günahları konusunda soru sorulmaz (Çünkü Allah hepsini bilir).

79. Kârûn, zineti ve görkemi içerisinde kavminin karşısına çıktı. Dünya hayatını arzu edenler, “Keşke Kârûn'a verilen (ser-vet) gibi bizim de (servetimiz) olsaydı. Şüphesiz o büyük bir servet sahibidir” dediler.

80. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise, “Yazıklar olsun size! İman edip de iyi işler yapanlara Allah'ın vereceği mükâfat daha hayırlıdır. Ona da ancak sabredenler kavuşturulur” de-diler.

81. Sonunda onu da, sarayını da yerin dibine batırdık. Allah'a karşı ona yardım edebilecek adamları da yoktu. Kendisini savunup kurtarabileceklerden de değildi!

82. Daha dün onun yerinde olmayı arzu edenler, “Vay! Demek ki Allah, kullarından dileğiği kimselere rızık bol verir ve (di-leğidine) kısarmış. Allah, bize lütfetmiş olmasaydı, bizi de yerin dibine geçirirdi. Demek ki kâfirler iflah olmayacak” demeye başladılar.

83. İşte ahiret yurdu. Biz, onu eryüzünde büyülüksüz taslamayan ve bozgunculuk çıkarmayanlara has kilarız. Sonuç, Allah'a karşı gelmekten sakınanlarındır.

84. Kim bir iyilik getirirse, ona bundan daha hayırlısı vardır. Kim de bir kötülük getirirse, bilsin ki, kötülük işleyenler ancak yapmakta oldukları cezasına çarptırılırlar.

85. Kur'an'ı sana farz kılan Allah, şüphesiz seni dönülecek yere döndürecektil. De ki: "Rabbim hidayetle geleni ve apaçık bir sapıklık içinde olanı daha iyi bilir."

86. Sen, bu kitabın sana verileceğini ummuyordun. Ancak o, Rabbinden bir rahmet olarak sana verildi. Öyle ise kâfirlere sakın arka çıkma.

87. Allah'ın âyetleri sana indirildikten sonra, sakın seni onlardan çevirmesinler. Rabbine çağır ve sakın Allah'a ortak koşanlardan olma!

88. Sen Allah ile beraber başka bir ilâha ibadet etme. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O'nun zatından başka her şey yok olacaktır. Hüküm yalnızca O'nundur ve kesinlikle O'na dönüreleceksiniz.

7. Bu âyetin Mekke ile Medine arasında hicret sırasında indiği rivayet edilmiştir. Buna göre Hz. Peygamber'e, müşrikler tarafından çıkarıldığı Mekke'ye tekrar döneceği haber verilmiş olmaktadır. "Dönülecek yer", "ahirette en yüksek makam" şeklinde de yorumlanmıştır.

29

ANKEBÛT SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 69 ayettir. Süre, adını 41. âyette geçen “el-Ankebût” kelimesinden almıştır. Ankebût, örümcek demektir. Sürede başlıca, Allah’ın birliği, peygamberlik, ölüden sonra dirilme gibi temel inanç konuları ile Nûh, İbrahim, Lüt ve Şu’ayb gibi peygamberlerin ibret dolu kissaları konu edilmektedir. Yine Âd ve Semûd gibi kavimlerle Kârûn ve Hâmân gibi tarihin azgın liderlerinin başlarına gelenlere dikkat çekilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2.** İnsanlar, “inandık” demekle bırakılacaklarını ve imtihan edilmeyeceklerini mi zannederler.
- 3.** Andolsun, biz onlardan öncekileri de imtihan etmişik. Allah, doğru söyleyenleri de mutlaka bilir, yalancıları da mutlaka bilir (ve gerçeği ortaya çıkarır).
- 4.** Yoksa kötülük yapanlar, bizden kaçip kurtulacaklarını mı sandırlar. Ne kötü hükmüyorlar!
- 5.** Her kim Allah'a kavuşmayı umarsa, bilsin ki Allah'ın tayin ettiği o vakit elbette gelecektir. O, hakkıyla işittendir, hakkıyla bilendir.
- 6.** Her kim cihad ederse, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah, âlemlere muhtaç değildir.
- 7.** İman edip salih amel işleyenlerin kötülüklerini elbette örteceğiz. Onları işlediklerinin daha güzeliyle mükâfatlandıracağız.
- 8.** Biz, insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şâyet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koş-

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

man için zorlarlarsa, bu takdirde onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak bana olacaktır ve ben yapmakta olduğunuzu size haber vereceğim.

- 9.** İman edip de salih amel işleyenler var ya, biz onları mutlaka salihler (iyiler) arasına sokacağız.
- 10.** İnsanlardan öyleleri vardır ki, "Allah'a inandık" derler. Ama Allah üzerinde bir ezaya uğratılınca, insanlardan gördükleri baskın ve işkenceyi Allah'ın azabı gibi tutar. Andolsun, Rabbinden bir yardım gelecek olsa mutlaka, "Biz de sizinle beraberdir" derler. Allah, herkesin kalbinde olanı en iyi bilen değil midir?
- 11.** Allah, elbette kendisine iman edenleri de bilir ve elbette münafikları da bilir.
- 12.** İnkâr edenler iman edenlere, "Yolumuza uygun da sizin günahlarınızı yüklenelim" derler. Hâlbuki onların günahlarından hiçbir şey yüklenecek degillerdir. Şüphesiz onlar kesinlikle yalancılardır.
- 13.** Andolsun, onlar mutlaka kendi yüklerini ve kendi yükleriyle beraber nice ağır yükleri yükleneceklerdir. Uydurmaktan oldukları şeylerden de kiyamet günü şüphesiz, soruya çekileceklerdir.²
- 14.** Andolsun, biz, Nûh'u kendi kavmine peygamber olarak gönderdik. O da dokuz yüz elli yıl onların arasında kaldı. Neticede onlar zulümlerini sürdürülerken tûfan kendilerini yakalayiverdi.
- 15.** Biz de onu (Nûh'u) ve gemide bulunanları kurtardık ve

2. 12. ayette inkârcıların; müminlerin/başkalarının günahlarını üstlenerek onları sorumluluktan kurtarma konumunda bulunmadıkları gibi bu sözlerinde samimi olmadıkları ifade ediliyor. Bu 13. ayette ise kendi günahları yanında, yoldan çıkardıkları kimselerin de günahlarına ortak olacaklarına işaret ediliyor.

bunu âlemlere bir ibret kıldı.

16. İbrahim'i de peygamber olarak gönderdik. Hani o, kavmine şöyle demişti: "Allah'a kulluk edin, O'na karşı gelmekten sakının. Eğer bilirseniz, bu sizin için daha hayırlıdır."

17. "Siz, Allah'ı bırakarak ancak putlara tâpiyorsunuz ve yalan uyduruyorsunuz. Allah'ı bırakarak taptıklarınızın size hiçbir rizik vermeye güçleri yetmez. Öyle ise rızki Allah'ın katında arayın. O'na kulluk edin ve O'na şükredin. Siz yalnız O'na döndürüleceksiniz."

18. "Eğer siz yalanlarsanız bilin ki, sizden önce geçen birtakım ümmetler de yalanlaşmışlardı. Peygambere düşen apaçık tebliğden başka bir şey değildir."

19. Onlar, Allah'ın başlangıçta yaratmayı nasıl yaptığını, sonra onu nasıl tekrarladığını görmüyorlar mı? Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.³

20. De ki: "Yeryüzünde dolaşın da Allah'ın başlangıçta yaratmayı nasıl yaptığına bakın. Sonra Allah (aynı şekilde) sonraki yaratmayı da yapacaktır. (Kiyametten sonra her şeyi tekrar yaratacaktır) Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter."

21. O, dilediğine azap eder, dilediğine de merhamet eder. Ancak O'na döndürüleceksiniz.

22. Siz, yerde de gökte de (Allah'ı) áciz bırakacak değilsiniz. Sizin Allah'tan başka ne bir dostunuz, ne de bir yardımçınız vardır.

3. Âyette, kâinatta yaratma olayının aralıksız devam ettiği vurgulanmakta, Allah'ın yaratma kudretine dikkat çekilmektedir. Bir canlı yok olurken yerini başka bir canlı almaktadır. Bu kanun, toplumsal hayatı da mükemmel bir uygulama alam bulur. Milletlerin biri yok olurken yerine bir başka millet geçer. Bir sonraki âyette de işin bu yönü ön plana çıkarılmıştır. Sonuç olarak da âyetlerde öldükten sonra tekrar diriltilmenin gerçekleşeceğini işaret edilmiş olmaktadır.

23. Allah'ın âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenler var ya; işte onlar benim rahmetimden ümit kesmişlerdir. İşte onlar için elem dolu bir azap vardır.

24. (İbrahim'in) kavminin cevabı, "Onu öldürün veya yakın" demekten ibaret oldu. Allah da onu ateşten kurtardı. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için ibretler vardır.

25. İbrahim, onlara dedi ki: "Sırf aranızda dünya hayatına mahsus bir sevgi (ve çıkar) uğruna Allah'ı bırakıp birtakım putlar edindiniz. Sonra kiyamet gününde kiminiz kiminizi inkâr edip tanımayacak; kiminiz kiminize lânet edecekttir. Barınığınız cehennem olacaktır. Yardımcılarınız da olmayacaktır."

26. Bunun üzerine Lüt,⁴ ona (İbrahim'e) iman etti. İbrahim, "Ben, Rabbime (gitmemi emrettiği yere) hicret edeceğim.⁵ Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir" dedi.

27. Ona (İbrahim'e) İshak'ı ve Yakub'u bahşettik.⁶ Onun soyundan gelenlere peygamberlik ve kitab verdik. Ayrıca ona dünyada mükâfatını da verdik. Şüphesiz o, ahirette de salih kimselerdendir.

28. Lüt'u da peygamber olarak gönderdik. Hani o, kavmine şöyle demişti: "Gerçekten siz, sizden önce dünyada hiçbir toplumun yapmadığı bir hayâsızlığı işliyorsunuz."

4. Lüt, Hz. İbrahim'in kardeşinin oğludur. Amcası İbrahim'in peygamber olduğuuna inan etmiş ve daha sonra kendisine de peygamberlik verilmiştir. Ayrıca bakınız: *Hûd*, 11/69-73.

5. Tefsir kaynaklarında rivayet edildiğine göre Lüt (a.s), Kûfe köylerinde biri olan "Kûsa'dan Harran'a, daha sonra oradan da Filistin'e hicret etmiştir. Bundan dolayı "Her peygamberin bir hicreti, İbrahim (a.s) ise iki hicreti vardır" denilmiştir. Yolculuğu sırasında Hz. İbrahim'e eşi Sâra ile yeğeni Lüt (a.s) eşlik ediyordu.

6. İshâk ve Yakup, Hz. İbrahim'in, İsmail'den sonra dünyaya gelen oğullarıdır. Yakub'un ikinci adı İsrail'dir. (Bakınız: *Meryem*, 19/58) Onun soyundan gelenler "İsrail oğulları" gelir. Kur'an kırk iki yerde İsrail oğullarına atıfta bulunur.

29. “Siz hâlâ erkeklerle yanaşacak, (cinsel ihtiyacı gidermede meşru) yolu kapayacak⁷ ve toplantılarınızda edepsizlik yapacak misiniz?” Kavminin cevabı, “Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi Allah’ın azabını getir bize” demeden ibaret oldu.

30. (Lût) “Ey Rabbim! Şu bozguncu kavme karşı bana yardım et” dedi.

31. Elçilerimiz (melekler) İbrahim'e müjdeyi getirdiklerinde, “Biz, bu memleket halkını helâk edeceğiz, çünkü oranın ahalisi zalim kimselerdir” dediler.

32. İbrahim, “Ama orada Lût var” dedi. Onlar, “Orada kimin bulunduğu biz daha iyi biliriz. Biz, onu ve ailesini elbette kurtaracağız. Ancak karısı başka. O, geri kalıp helâk edilenlerden olacaktır.”

33. Elçilerimiz Lût'a geldiklerinde, Lût, onlar yüzünden tasalandı, onlar hakkında çaresizlik içine düştü. Elçiler ona, “Korkma, üzülme. Biz, seni ve aileni kurtaracağız. Ancak karın başka. O, geride kalıp helâk edilenlerden olacaktır.”

34. Şüphesiz biz, bu memleket halkı üzerine, fasılkı ettiğlerinden dolayı gökten bir azap indireceğiz.

35. Andolsun biz, aklını kullanacak bir kavm için o memleketten ibret alınacak apaçık bir delil bıraktık.⁸

36. Medyen'e de kardeşleri Şu'ayb'i peygamber olarak gönderdik. Şu'ayb, “Ey kavmim! Allah'a kulluk edin. Ahiret gününde ümit besleyin ve yeryüzünde bozgunculuk yaparak karışıklık çıkarmayın” dedi.

37. Kavmi, onu yalanladı. Bunun üzerine kendilerini o malum

7. Ayet, “Siz hâlâ erkeklerle yanaşacak, yol kesecek ve toplantılarınızda edepsizlik yapacak misiniz?” şeklinde de anlaşılabilir.

8. Lût (a.s) için En'am, 6/86. ayetinin dipnotuna bakınız.

sarsıntı yakaladı da yurtlarında diz üstü çökekaldılar.

38. Âd ve Semûd kavimlerini de helâk etti. Bu, onların (harap olmuş) yurtlarından size besbelli olmuştur. Şeytan, onlara işlerini süslemiş ve onları doğru yoldan alikoymuştu. Hâlbuki onlar gözü açık kimselerdi.

39. Kârûn'u, Firavun'u ve Hâmân'ı da helâk etti. Andolsun, Mûsâ kendilerine apaçık mucizeler getirmiştir de yeryüzünde büyülüklük taslamışlardı. Oysa bizi geçip (azabımızdan) kurtulamazlardı.⁹

40. Bunların her birini kendi günahları yüzünden yakaladık. Onlardan taş yağmuruna tutuklarımız var. Onlardan o korunkı sesin yakaladığı kimseler var. Onlardan yerin dibine geçirdiklerimiz var. Onlardan suda boğduklarımız var. Allah, onlara zulmediyor değildi, fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.

41. Allah'tan başkalarını dost edinenlerin durumu, kendine bir ev edinen örümceğin durumu gibidir. Evlerin en dayanıksızı ise şüphesiz örümcek evidir. Keşke bilselerdi!

42. Şüphesiz Allah, onların, kendini bırakıp da başka ne tür şeylere taptıklarını biliyor. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

43. İşte bu temsilleri biz insanlar için getiriyoruz. Onları ancak bilginler düşünüp anlarlar.

44. Allah, gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yaratmıştır. İşte bunda inananlar için bir ibret vardır.

45. (Ey Muhammed!) Kitaptan sana vahyolunanı oku, namazı da dosdoğru kıl. Çünkü namaz, insanı hayâsızlıktan ve kötü-

9. Hâmân, Firavun'un veziri idi. Bu şahsin adı ayrıca Kasas, 28/6, 8 ve 38; Mümin, 40/24 ve 36. ayetlerinde geçmektedir. Kârûn için Kasas, 28/76. ayetinin dipnotuna bakınız.

lükten alikor. Allah'ı anmak (olan namaz) elbette en büyük ibadettir. Allah, yaptıklarınızı biliyor.

- 46.** İçlerinden zulmedenler hariç, Kitap ehli ile ancak en güzel bir yolla mücadele edin ve (onlara) şöyle deyin: "Biz, bize indirilene de, size indirilene de inandık. Bizim ilâhimiz ve sizin ilâhınız birdir (aynı ilâhtır). Biz sadece O'na teslim olmuş kimseleriz."
- 47.** İşte böylece biz sana kitabı indirdik. Kendilerine kitap verdiklerimiz ona inanırlar. Şunlar (Kitap ehlinden çağdaşın olanlar)dan da ona inananlar vardır. Bizim âyetlerimizi ancak kâfirler inkâr ederler.
- 48.** Sen şu Kur'an'dan önce hiçbir kitap okumuyor ve onu sağ elinle yazmıyorum. (Okuyup yazsaydın) o takdirde batıl peşinde koşanlar, şüpheye düşerlerdi.
- 49.** Hayır, o, kendilerine ilim verilenlerin kalplerindeki apaçık âyetlerdir. Bizim âyetlerimizi ancak zalimler inkâr eder.
- 50.** Dediler ki: "Ona Rabbinden mucizeler indirilseydi ya!" De ki: "Mucizeler ancak Allah katındadır ve ben ancak apaçık bir uyarıcıyım."
- 51.** Kendilerine okunan kitabı sana indirmiş olmamız onlara yetmedi mi?¹⁰ Şüphesiz bunda inanan bir kavim için bir rahmet ve bir öğüt vardır.
- 52.** De ki: "Benimle sizin aranızda şahit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde olanları bilir. Batılı inanıp Allah'ı inkâr edenler var ya; işte onlar asıl ziyana uğrayanlardır."
- 53.** Senden azabin çabucak gelmesini istiyorlar. (Hikmet gereği) belirlenmiş bir süre olmasaydı, azap onlara mutlaka ge-

10. Hz. Peygamberden mucize isteyenlere karşı bu âyette, "Kendilerine okunan kitabı sana indirmiş olmamız onlara yetmedi mi?" şeklinde cevap verilerek âdetâ Kur'an'ın sürekli bir mucize oluşuna dikkat çekilmiş olmaktadır.

lirdi. Onlar farkında degillerken kendilerine ansızın elbette gelecektir.

54, 55. (Evet), Senden azabin çabucak gelmesini istiyorlar. Oysa azap kâfirleri üstlerinden ve ayaklarının altından bürüyeceği gün, şüphesiz cehennem onları mutlaka kuşatmış olacaktır. Allah, onlara, "Yapmakta olduğunuzın cezasını tadın" diyecektir.

56. Ey iman eden kullarım! Şüphesiz ki benim arzım (yeryüzü) genişir. O hâlde, ancak bana kulluk edin.¹¹

57. Her can ölümü tadacaktır. Sonra bize döndürüleceksiniz.¹²

58. İman edip salih amel işleyenler var ya, onları içinden irmaklar akan ve içinde ebedî kalacakları cennet köşklerine yerlestireceğiz. Çalışanların mükâfatı ne güzeldir!

59. Onlar, sabreden ve yalnız Rablerine tevekkül eden kimselerdir.

60. Nice canlılar vardır ki, rızıklarını taşımazlar (yiyecek biriktirmezler). Onları da sizi de Allah rızıklandırır. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

61. Andolsun, eğer onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı, güneşi ve ayı hizmetinize kim verdi?" diye soracak olsan mutlaka, "Allah" diyeceklerdir. O hâlde nasıl (haktan) döndürülüyorlar?

11. Bu âyet, Mekke'de dinlerini hayatı geçirme imkânından yoksun bırakılan müslümanlar hakkında inmiş ve onların dinlerini hayatı geçirebilecekleri yere hicret edebileceklerini vurgulamıştır. Âyette herhangi bir yerde dinlerini güzelce yaşama imkânından yoksun bırakılan müslümanların inançlarının gereğini yerine getirebilecekleri ortamlara intikal edebilecekleri mesajı verilmektedir.

12. Ayet, akrabalardan ayrılmamak ve geçim sıkıntısına düşmemek için Medine'ye hicret etmekte tereddüt geçiren bazı Müslümanlar hakkında inmiştir. Bu ifade ile "Herkes bir yolculuk halindedir. Dünyada çok kalınsa da, az kalınsa da sonuçta herkes dünyadan, sevdiklerinden, yurdundan ayrılacektir. Öyle ise iman uğrunda birtakım güçlükler, sıkıntılarla karşılaşmak size zor gelmesin" mesajı verilmiş olmaktadır.

62. Allah, kullarından dilediğine bol verir ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

63. Andolsun, eğer onlara, "Gökten yağmuru kim indirip de onunla yeryüzünü ölümünden sonra diritti?" diye soracak olsan, mutlaka, "Allah" diyecelerdir. De ki: "Hamd Allah'a mahsustur." Fakat onların çoğu akıllarını kullanmazlar.

64. Bu dünya hayatı ancak bir eğlence ve oyundan ibarettir. Ahi-ret yurduna gelince, işte gerçek hayat odur. Keşke bilselerdi!

65. Gemiye bindikleri zaman (fırtınaya yakalanınca kurtulmak için) dini Allah'a has kılarak O'na dua ederler. Onları kurtarıp karaya çıkardığı zaman ise bir de bakarsın ki, Allah'a or-tak koşuyorlar.

66. Kendilerine verdığımız nimetlere nankörlük etsinler ve bir süre daha faydalansınlar bakalım! İleride bilecekler.

67. Çevrelerindeki insanlar kapılıp götürülürken, bizim, onların yurtlarını saygın ve güvenlikli bir yer kıldıgımızı görmediler mi? Onlar hâlâ batıla inanıyorlar da Allah'ın nimetini inkâr mı ediyorlar?

68. Allah'a karşı yalan uyduran, yahut kendisine geldiğinde, gerçeği yalanlayandan daha zalim kimdir? Cehennemde kâfirler için bir yer mi yok?

69. Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza iletceğiz. Şüphesiz Allah, mutlaka iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlarla beraberdir.

30 RÛM SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 60 âyettir. Sûre, adını ikinci âayette geçen “er-Rûm” kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca kiyametin hâllerinden, Allah’ın kudretine ve birliğine delalet eden kevnî meseleler ile Kureş kabilesinin İslâm'a karşı olumsuz tutumu konu edilmiştir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2, 3, 4, 5.** Rumlar, yakın bir yerde yenilgiye uğratıldılar. Onlar yenilgilerinden sonra birkaç yıl içinde galip geleceklerdir. Önce de, sonra da emir Allah’ındır. O gün Allah’ın (Rumlara) zafer vermesiyle mü’mînler sevinecektir. Allah, dilediği ne yardım eder. O, mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir.²
- 6.** Allah, (onlara zafer konusunda) bir vaadde bulunmuştur. Allah, vaadinden dönmez. Fakat insanların çoğu bilmezler.
- 7.** Onlar dünya hayatının ancak dış yönünü bilirler. Ahiret konusunda ise tamamen gafletteedirler.
- 8.** Onlar, kendi nefisleri(nin yaratılış incelikleri) hakkında hiç düşünmediler mi? Hem Allah, gökler ile yeri ve ikisi arasındaki hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre

- 1.** Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** Hz. Muhammed’de peygamberlik verildiği sırada, dönemin iki süper gücünden İranlılar, Rumlara (Bizans'a) savaşta galip gelmişlerdi. Kendileri gibi putperest olan İranlıların galip gelmesine sevinen Mekkeli müşrikler, kendilerinin de Müslümanlara karşı galip geleceğini söylemişlerdi. Âyetler, bu olaya ve daha sonra Bizans’ın İranlılara karşı galip geleceğine işaret etmektedir. Gerçekte de birkaç yıl sonra Müslümanlar Bedir zaferini kazandıkları gün, Bizans’ın İranlılara karşı galip geldiğini duymuşlar, hem kendi zaferlerine hem de kitap ehli olan Bizans’ın zaferine sevinmişlerdi.

için yaratmıştır. Şüphesiz insanların birçoğu Rablerine kavuşacaklarını inkâr ediyorlar.

9. (Yine) onlar, yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonunun nasıl olduğuna bakmadılar mı? Onlar kendilerinden daha kuvvetli idiler. Yeryüzünü sürüp işlemişler ve orayı kendilerinin imar ettiğinden daha çok imar etmişlerdi. Onlara da peygamberleri apaçık deliller getirmişlerdi. Allah, onlara asla zulmediyor değildi. Fakat onlar kendilerine zulmediyorlardı.
10. Sonra, Allah'ın âyetlerini yalanladıkları ve onlarla alay etmekte oldukları için, kötülük işleyenin sonu daha da kötü oldu.
11. Allah, başlangıçta yaratmayı yapar, sonra onu tekrar eder. Sonra da yalnız O'na döndürüleceksiniz.
12. Kiyametin kopacağı günde, suçlular hayal kırıklığı içinde ümitsizliğe düşeceklерdir.
13. Onların, Allah'a koştukları ortaklardan kendileri için şefaatçılar da olmayacağıdır. Artık onlar ortak koştukları şeyleri de inkâr ederler.
14. Kiyametin kopacağı gün, işte o gün mü'minler ve kâfirler birbirinden ayrılacaklardır.
15. İman edip salih ameller işleyenlere gelince, işte onlar cennet bahçelerinde sevindirilirler.
16. İnkâr edip âyetlerimizi ve ahirete kavuşmayı yalanlayanlara gelince, işte onlar azabin içine atılacaklardır.
17. Öyle ise akşamama girdiğinizde, sabaha kavuştuğunuzda, Allah'ı tespih edin.³

3. Tefsir bilginleri, âyetteki "tespih etme"yi namaz ile; "akşama girme"yi, akşam ve yatsı vakitleriyle, "sabaha kavuşma"yi ise sabah vaktiyle; 18. âyetteki "gündüzün sonu"nu, ikindi vakti ile, "ögle vaktine girme"yi de öğle vakti ile açıklamışlardır.

18. Göklerde ve yerde hamd O'na mahsustur. Gündüzün sonunda ve öğle vaktine girdiğinizde Allah'ı tesbih edin.
19. (Allah), diriyi ölüden çıkarır, ölüyü de diriden çıkarır. Ölümünden sonra yeryüzüne diriltir. Siz de (mezarlarınızdan) işte böyle çıkarılacaksınız.
20. Sizi topraktan yaratması, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra bir de gördünüz ki siz beşer olmuş (çoğalıp) yayılıyorsunuz.
21. Kendileri ile huzur bulasınız diye sizin için türünüzden eşler yaratması ve aranızda bir sevgi ve merhamet var etmesi de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.
22. Göklerin ve yerin yaratılması, dillerinizin ve renklerinizin farklı olması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda bilenler için elbette ibretler vardır.
23. Geceleyin uyumanız ve gündüzün O'nun lütfundan istemenz de O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda işten bir toplum için ibretler vardır.
24. Korku ve ümit kaynağı olarak şimşeği size göstermesi, göktenden yağmur indirip onunla yeryüzüne ölümünden sonra diriltmesi, O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Şüphesiz bunda aklını kullanan bir toplum için elbette ibretler vardır.
25. Emriyle göğün ve yerin (kendi düzenlerinde) durması da O'nun (varlığının ve kudretinin) delillerindendir. Sonra sizi yerden (kalkmaya) bir çağrıdı mı, bir de bakarsınız ki (dirilmiş olarak) çıkışyorsunuz.

26. Göklerde ve yerde kim varsa yalnızca O'na âittir. Hepsi O'na boyun eğmektedirler.

27. O, başlangıçta yaratmayı yapan, sonra onu tekrarlayacak olandır. Bu, O'na göre (ilk yaratmadan) daha kolaydır.⁴ Göklerde ve yerde en yüce ve eşsiz sıfatlar O'nundur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

28. Allah, size kendinizden şöyle bir örnek getirdi: Kölelerininden, verdiğimiz rızıklarda sizinle eşit haklara sahip olan ve birbirinizden çekindiğiniz gibi kendilerinden çekindiğiniz ortaklarınız var mı? Düşünen bir topluluk için âyetleri böyle ayrı ayrı açıklıyoruz.

29. Fakat, zulmedenler bilgisizce nefislerinin arzularına uydu-
lar. Allah'ın (bu şekilde) saptırdığı kimseleri kim doğru yola
iletir? Onların hiçbir yardımçıları yoktur.

30. Hakka yönelen bir kimse olarak yüzünü dine çevir. Allah'ın insanları üzerinde yarattığı fitrata⁵ simsiki tutun. Allah'ın yaratmasında hiçbir değiştirmeye yoktur.⁶ İşte bu dosdoğru

4. *Allah için zorluk, ya da kolaylık söz konusu değildir. Buradaki ifade, insan mantığına göre bir şeyi yoktan ortaya çıkarmanın, onu tekrarlamaktan daha zor oluşunu yansımaktadır.*

5. *Fitrat; insanların yaratılıştan getirdiği tevhide yönelme özelliği demektir.*

6. *Meâlude, "Allah'ın yaratmasında hiçbir değiştirmeye yoktur" şeklinde yansıtılan hüküm ifadesini, "Allah'ın yarattığını bozmaya, değiştirmeye çalışmak doğru ve sağlıklı de-
ğildir" manasında anlamak mümkün olduğu gibi, "Allah'ın yaratmasında hiçbir de-
ğiştirmeye yapılamaz" tarzında da anlamak mümkündür.*

Buna göre, ilk manada Allah'ın insanı üzerinde yarattığı fitrata aykırı hareket etmeye kalkmanın, bu fitratı bozmaya çalışmanın asla doğru ve sağlıklı olmayacağı, böylesi tutum ve davranışların acı sonuçlar doğuracağı, fitratın değiştirilmesi ve bozulması hâlinde ortaya çıkacak kötü sonuçlara katlanılmak zorunda kalınacağı; ikincisinde ise Allah'ın tabiatla yerleştirdiği birtakım değişmez tabii kanunlar gibi insan fitratına da değişmez bazı kanunlar yerleştirdiği, bunu kimsenin değiştiremeyeceği, fitratı bozulmamış her insanda bu kanunların kendini hissettireceği vurgulanmış olmaktadır.

dindir. Fakat insanların çoğu bilmezler.

31, 32. Allah'a yönelmiş kimseler olarak yüzünüüz hak dine çevi-
rin, O'na karşı gelmekten sakının, namazı dosdoğru kılın ve
müşriklerden; dinlerini darmadağın edip grup grup olan
kimselerden olmayın. (Ki onlardan) her bir grup kendi ka-
tındaki (dini anlayış) ile sevinip böbürlenmektedir.

33. İnsanlara bir zarar dokunduğu zaman, Rablerine yönelik O'na dua ederler. Sonra Allah, onlara kendinden bir rahmet
tattırınca da, bir bakarsın ki içlerinden bir grup, Rablerine
ortak koşuyorlar.

34. Kendilerine verdiğimiz nimetleri inkâr etsinler bakalım!
Haydi (şimdilik) yararlanın, ama yakında bileceksiniz.

35. Yoksa biz kendilerine bir delil mi indirdik de o, Allah'a ortak
koşmaları konusunda (isabetli olduklarını) söylüyor?

36. İnsanlara bir rahmet tattırdığımız zaman ona sevinirler. Eğer
kendi işledikleri şeyler sebebiyle başlarına bir kötülük gelir-
se, bir de bakarsın ki ümitsizliğe düşerler.

37. Allah'ın, rızkı dileğine bol verdiği ve (dileğine) kıstiğı-
nı görmediler mi? Bunda inanan bir toplum için elbette ib-
retler vardır.

38. Öyle ise akrabaya, yoksula, ve yolcuya hakkını ver. Bu,
Allah'ın hoşnutluğunu kazanmak isteyenler için daha hayır-
lidir. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.

39. İnsanların malları içinde artsın diye faizle her ne verirseniz,
Allah katında artmaz. Ama Allah'ın hoşnutluğunu isteyerek
her ne zekât verirseniz; işte bunu yapanlar sevaplarını kat
kat artıranlardır.

40. Allah, sizi yaratın, sonra size rızık veren, sonra sizi öldür-
cek ve daha sonra da diriltecek olandır. Allah'a koştığınız

ortaklardan, bunlardan herhangi bir şeyi yapabilen var mı? O, onların ortak koştuklarından uzaktır, yücedir.

41. İnsanların kendi işledikleri (kötülükler) sebebiyle karada ve denizde bozulma ortaya çıkmıştır. Dönmeleri için Allah, yaptıklarının bazı (kötü) sonuçlarını (dünyada) onlara tattıracaktır.⁷
42. De ki: "Yeryüzünde dolaşın da önceki milletlerin sonlarının nasıl olduğuna bakın." Onların çoğu Allah'a ortak koşan kimselerdi.
43. Allah tarafından, geri çevrilmesi olmayan bir gün gelmeden önce yüzünü dosdoğru dine çevir. O gün insanlar bölgelik ayrılacıklardır.
44. Kim inkâr ederse, inkârı kendi aleyhinedir. Kimler de salih amel işlerse, ancak kendileri için (cennette yer) hazırlarlar.
45. Bu hazırlığı Allah'ın; iman edip salih amel işleyenleri kendi lütfundan mükâfatlandırması için yaparlar. Şüphesiz O, inkâr edenleri sevmez.
46. Rüzgârları, yağmurun müjdecileri olarak göndermesi, Allah'ın (varlık ve kudretinin) delillerindendir. O, bunu, size rahmetinden tattırmak, emriyle gemilerin yol alması, O'nun

7. Yeryüzü, üzerinde taşıdığı sayısız nimetler ve güzelliklerle insana emanet edilmiştir. Bu emanete, ancak onun tabii dengesini koruyarak riâyet edilebilir. Hâlbuki insan eliyle yeryüzünün tabii dengesi bozulmaya başlamıştır. Teknolojik gelişmelerin ortaya çıkardığı çevre sorunları, sanayi atıkları ekolojik dengeyi bozmaktadır. Bunun sonucunda toprak, su ve hava kirlenmekte ve zehirlenmekte, nice hayvan ve bitki türleri yok olup gitmektedir. Hatta bu bozulmanın genetik bozulmaya bile yol açması söz konusudur. Buna bir de sosyal hayatı bozulma eklenince insanın, Allah'ın koyduğu değerleri dikkate almamasının acı faturası ortaya çıkmaktadır. Ayette, yeryüzünün bu şekilde bozulmasına sebeb olan insanın, bunun acı sonuçlarının bir kısmını dünyada tadacağına, asıl cezasının ise ahirette olacağına işaret edilmektedir. İnsanın yapıp ettikleri sonucu karada ve denizlerde ortaya çıkan bu bozulmaya asırlarca önce işaret edilmiş olması dikkat çekici değil midir?

lütfundan rızkınızı aramanız ve şükretmeniz için yapar.

47. Andolsun, senden önce biz nice peygamberleri kendi kavimlerine gönderdik. Peygamberler onlara apaçık mucizeler getirdiler. Biz de suç işleyenlerden intikam alındı. Mü'minlere yardım etmek ise überimizde bir haktır.

48. Allah, rüzgârları gönderendir. Onlar da bulutları harekete geçirir. Allah, onları dileği gibi, (bazen) yayar ve (bazen) yoğunlaştırır. Nihayet yağmurun onların arasından çıktığını görürsün. Onu kullarından dilediklerine uğrattığı zaman bir de bakarsın sevinirler.

49. Oysa onlar daha önce kendilerine yağmur yağdırılmadan evvel kesin bir ümitsizliğe kapılmışlardı.

50. Allah'ın rahmetinin eserlerine bak! Yeryüzünü ölümünden sonra nasıl diriliyor. Şüphe yok ki O, ölüleri de elbette diriltecektir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

51. Andolsun, eğer (ekinlerine zararlı) bir rüzgâr göndersek de o ekini sararmış görseler, ardından mutlaka nankörlük etmeye başlarlar.

52. Şüphesiz, sen ölülere iştittiremezsin. Dönüp gittikleri zaman çağrıyi sağırlara da iştittiremezsin.

53. Sen, (gerçiğini görmeyen) körleri sapıklıklarından çıkarıp doğru yola iletemezsin. Sen, çağrıını ancak âyetlerimize inanıp müslüman olan kimselere iştittirebilirsin.

54. Allah, sizi gücsüz olarak yaratın, sonra gücsüzlüğün ardından bir güç veren, sonra gücün ardından bir gücsüzlük ve yaşlılık verendir. O, dileğini yaratır. O, hakkıyla bilendir, hakkıyla kudret sahibidir.

55. Kiyametin kopacağı gün suçlular, (dünyada) bir andan fazla kalmadıklarına yemin ederler. Onlar (dünyada haktan) işte böyle döndürülmüşlerdi.

56. Kendilerine ilim ve iman verilmiş olanlar ise onlara şöyle diyereklerdir: "Andolsun, siz, Allah'ın yazısına göre, yeniden dirilme gününe kadar kaldınız. İşte bu yeniden dirilme gündür. Fakat siz bilmiyordunuz."
57. O gün zulmedenlere mazeretleri fayda sağlamaz, Allah'ı razı edecek amelleri işleme istekleri de kabul edilmez.
58. Andolsun, biz bu Kur'an'da insanlara her türlü misali verdik. Andolsun, eğer sen onlara bir âyet getirsen, inkâr edenler mutlaka, "Siz ancak asılsız şeyler uyduranlarsınız" derler.
59. Allah, bilmeyenlerin kalplerini işte böyle mühürler.
60. Sabret. Şüphesiz, Allah'ın va'di gerçekktir. Kesin imana sahip olmayanlar sakin seni gevşekliğe (ve tedirginlige) sürüklemesinler.

31 LOKMÂN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 34 âyettir. Süre, adını 12. ve 13. âyetlerde anılan Hz. Lokmân'dan almıştır. Sürede başlıca, Hz. Lokmân'ın oğluna öğütleri çerçevesinde, tevhid, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve haşr konularına dikkat çekilmekte, kiyamet günü için hazırlıklı olunması öğütlenmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2, 3.** Bunlar, hikmet dolu Kitab'ın; iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara bir hidayet ve rahmet olarak indirilmiş âyetleridir.
- 4.** Onlar; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren kimselerdir. Onlar ahirete de kesin olarak inanırlar.
- 5.** İşte onlar, Rablerinden gelen bir hidayet üzeredirler ve işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.
- 6.** İnsanlardan öylesi vardır ki, bilgisizce Allah yolundan saptırmak ve o yolu eğlenceye almak için, eğlencelik asılsız ve faydasız sözleri satın alır. İşte onlar için aşağılayıcı bir azap vardır.
- 7.** Ona âyetlerimiz okunduğu zaman; onları hiç işitmemiş gibi, kulağında bir ağırlık var da büyüğlenerek arkasını döner. Ona, elem dolu bir azabı müjdele.²

- 1.** Bu harflerle ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** Tefsir kaynaklarında belirtildiğine göre, 6. ve 7. âyetler, müşriklerden Nadr b. Hâris hakkında inmiştir. Nadr, ticaret amacıyla Hîre'ye gittiğinde Acem masalları içeren kitaplar satın alır ve döndüğünde Mekkelilere, "Muhammed, size Âd ve Semûd

- 8, 9. Şüphesiz, iman edip salih amel işleyenler için içlerinde ebedî kalacakları Nâim cennetleri vardır. Allah, (bu konuda) gerçek bir vaadde bulunmuştur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
10. Allah, gökleri görebileceğiniz direkler olmaksızın yarattı. Yeryüzüne de, sizi sarsmasın diye sabit dağlar yerleştirdi ve orada her türlü canlıyı yaydı. Gökten de yağmur yağıdırıp orada her türden güzel ve faydalı bitki bitirdik.
11. İşte Allah'ın yarattıkları! Haydi, Allah'tan başkalarının yarattığını bana gösterin! Hayır, zalimler açık bir sapıklık içinde dirler.
12. Andolsun, biz Lokmân'a şu hikmeti vermiştık: "Allah'a şükret." Kim şükrederse, ancak kendisi için şükretmiş olur. Kim de nankörlük ederse, bilsin ki Allah her bakımdan sırınsız zengindir, övülmeye lâyiktir.
13. Hani Lokmân, oğluna öğüt vererek şöyle demişti: "Yavrum! Allah'a ortak koşma! Çünkü ortak koşmak elbette büyük bir zulümdür."
14. İnsana da, anne babasına iyi davranışmasını emrettik. Annesi, onu her gün biraz daha gücsüz düşerek karnında taşımış tir. Onun süttен kesilmesi de iki yıl içinde olur.³ (İste onun için) insana şöyle emrettik: "Bana ve anne babana şükret. Dönüş banadır."
15. Eğer (anne ve baban), hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığı bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size

"hikâyeleri anlatıyor, ben de Fars ve Bizans hikâyeleri anlatacağım" der ve getirdikle-rini okur, böylece insanları Kur'an dinlemekten alıkoymaya çalışırı.

3. Çocuğun süt emme müddetiyle ilgili olarak ayrıca bakınız: Bakara sûresi, âyet, 233.

yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.”

16. (Lokmân, öğütlerine şöyle devam etti:) “Yavrum! Şüphe-siz yapılan iş bir hardal tanesi ağırlığında olsa ve bir kaya-nın içinde, yahut göklerde ya da yerin içinde bile olsa, Al-lah onu çıkarır getirir. Çünkü Allah, en gizli şeyleri bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.”

17. “Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bun-lar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.”

18. “Küçümseyerek surat asıp insanlardan yüz çevirme ve yer-yüzünde böbürlenerek yürüme! Çünkü Allah, hiçbir kibir-leneni, övüneni sevmez.”

19. “Yürüyüşünde tabii ol. Sesini alçalt. Çünkü seslerin en çirki-ni, şüphesiz eşeklerin sesidir!”

20. Göklerde, yerde ne varsa hepsini Allah’ın sizin hizmetini-ze verdığını ve açıkça yahut gizlice überinizdeki nimetleri-ni tamamladığını görmediniz mi? Yine de insanlar arasında, hiçbir bilgisi, yol göstericisi ve aydınlatıcı bir kitabı olmadan Allah hakkında tartışıp duranlar vardır.

21. Kendilerine, “Allah’ın indirdiğine uyın” denildiği zaman, “Hayır, biz babalarımızı üzerinde bulduğumuz şeye uyarız” derler. Şeytan, kendilerini cehennem azabına çağırıyor olsa da mı?

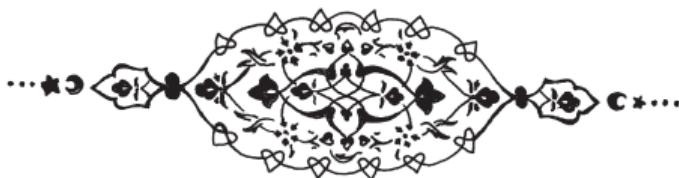
22. Kim iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yaparak kendini Allah'a teslim ederse, şüphesiz en sağlam kulpa tutunmuş-tur. İşlerin sonu ancak Allah'a varır.

23. Kim inkâr ederse, onun inkâri seni üzmesin. Onların dö-nüşleri ancak bizedir. Biz de onlara yaptıklarını haber veri-riz. Allah, göğüslerin içindekini (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.

24. Biz, onları (dünyada) biraz yararlandırırız. Sonra da onları ağır bir azaba sürüklerez.
25. Andolsun, eğer onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, mutlaka "Allah" derler. De ki: "Hamd, Allah'a mahsustur." Fakat onların çoğu bilmezler.
26. Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ındır. Şüphesiz Allah, her bakımdan sınırsız zengin olandır, övülmeye lâyık olandır.
27. Eğer yeryüzündeki ağaçlar kalem, deniz de mürekkep olsa, arkasından yedi deniz daha ona katılsa, Allah'ın sözleri (yazmakla) yine de tükenmez. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, huküm ve hikmet sahibidir.
28. (Ey insanlar!) Sizin yaratılmanız ve öldükten sonra tekrar diriltilmeniz, ancak bir tek insanı yaratmak ve diriltmek gibidir. Şüphesiz Allah hakkıyla iştiridir, hakkıyla görendir.
29. Görmedin mi ki, Allah, geceyi gündüzüne içine ve gündüzüne de gecenin içine sokuyor. Güneşi ve ayı da koyduğu kanullara boyun eğdirmiştir. Her biri (kendi yörüngeinde) belli bir zamana kadar akar gider. Şüphesiz Allah, işlediklerinizden hakkıyla haberdardır.
30. Bu böyledir. Çünkü Allah hakkın ta kendisidir, onu bırakıp daaptıkları ise batıldır. Şüphesiz Allah yücedir, büyütür.
31. Görmedin mi ki, gemiler Allah'ın nimetiyle denizde akıp gitmektedir. Allah, bunu varlığının delillerinden bir kısmını size göstermek için yapmaktadır. Şüphesiz ki bunda hakkıyla sabreden, hakkıyla şükreden herkes için ibretler vardır.
32. Onları, (denizde) bir dalga gölgelikler gibi kapladığında, dini Allah'a has kılarak O'na yalvarırlar. Allah, onları kurtarip karaya çıkarınca, onlardan bir kısmı orta yolu tutar. Bize bizim âyetlerimizi ise ancak son derece kaypak, son derece nankör olanlar inkâr eder.

33. Ey insanlar! Rabbinize karşı gelmekten sakinin. Hiçbir babanın çocuğuna hiçbir yarar sağlayamayacağı, hiçbir çocuğun da babasına hiçbir yarar sağlayamayacağı günden korun! Şüphesiz Allah'ın va'di gerçektir. Sakin dünya hayatı siz aldatmasın. O aldatıcı şeytan da Allah hakkında siz aldatmasın.

34. Kiyametin ne zaman kopacağı bilgisi şüphesiz yalnızca Allah katındadır. O, yağmuru yağıdır, rahimlerdekini bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilemez. Hiç kimse nerede öleceğini de bilemez. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, (her şeyden) hakkıyla haberdar olandır.

32
SECDE SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 30 âyettir. Sûre, adını mü'minlerin Allah'a secde etmelerinden bahseden 15. âyetten almıştır. Sûrede ayrıca Allah'ın kudretinden, ahiret gününden, kitaplardan, peygamberlerden ve insanın yaratılışından söz edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Elif Lâm Mîm.¹
- 2.** Kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan bu Kitab'ın indirilişi, âlemlerin Rabbi tarafındandır.
- 3.** Yoksa "Onu Muhammed uydurdu" mu diyorlar? Hayır o, kendilerine senden önce hiçbir uyarıcı gelmemiş olan bir kavmi uyarman için, doğru yolu bulsunlar diye Rabb'in tarafından indirilmiş gerçektir.
- 4.** Allah, gökleri ve yeri, ikisi arasındaki altı gün içinde (altı evrede) yaratan sonra da Arş'a² kurulandır. Sizin için O'ndan başka hiçbir dost, hiçbir şefaatçı yoktur. Hâlâ düşünenüp öğüt almayacak misiniz?
- 5.** Gökten yere kadar bütün işleri Allah yürütür. Sonra bu işler, süresi sizin hesabınızla bin yıl olan bir günde O'na yükselir.
- 6.** İşte Allah, gaybi da görünen âlemi de bilendir, mutlak güç sahibidir, çok merhametlidir.
- 7.** O ki, yarattığı her şeyi güzel yaptı. İnsanı yaratmaya da çamurdan başlıdı.
- 8.** Sonra onun neslini bir öz sudan, degersiz bir sudan yarattı.
- 9.** Sonra onu şekillendirip ona ruhundan üfledi. Sizin için işti-

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
2. Arş, kudret ve hâkimiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.

me, görme ve idrak duygularını yarattı. Ne kadar az şükrediyorsunuz!

- 10.** (Kâfirler dediler ki:) "Biz toprakta yok olduktan sonra mı, biz mi yeniden yaratılacakmışız? Hayır, onlar Rablerine kavuşmayı inkâr etmektedirler.
- 11.** De ki: "Sizin için görevlendirilen ölüm meleği canınızı alacak, sonra Rabbinize döndürüleceksiniz."
- 12.** Suçlular, Rablerinin huzurunda boyunlarını büküp, "Rabbimiz! (Gerçeği) gördük ve iştik. Artık şimdî bizi (dünyaya) döndür ki, salih amel işleyelim. Biz artık kesin olarak inanmaktayız" dedikleri vakit, (onları) bir görsen!
- 13.** Eğer dileseydik, herkese hidayetini verirdik. Fakat benim, "Andolsun, cehennemi hem cinlerden hem de insanlardan dolduracağım" sözüm gerçekleşecektir.³
- 14.** (Onlara şöyle denilecek:) "O hâlde, bu gününüzü kavuşmayı unutmanıza karşılık azabı tadın. Biz de sizi unuttuk. Yapmakta olduklarınıza karşılık ebedî azabı tadın."
- 15.** Bizim âyetlerimize ancak, kendilerine bu âyetlerle öğüt verildiği zaman secdeye kapanan, kibirlenmeksiz Rablerine hamd ederek tespih edenler inanırlar.
- 16.** Onlar, korkarak ve ümid ederek Rablerine ibadet etmek için yataklarından kalkarlar. Kendilerine rizik olarak verdiğimiz şeylerden de Allah için harcarlar.
- 17.** Hiç kimse, yapmakta olduklarına karşılık olarak, onlar için saklanan göz aydınlıklarını bilemez.
- 18.** Hiç mü'min, fasik gibi olur mu? Bunlar (elbette) eşit olmazlar.

3. Allah dileseydi, iyiliği veya kötülüğü seçebilmeleri konusunda insanları serbest bırakmaz, herkesi imana ve iyiliğe sevkedebilirdi. Bu takdirde, dünya hayatı ahireti kazanma yeri olmaktan çıkar, insanlar da melekler gibi olur, insanların özgür bir biçimde iradelerini kullanarak iyiliği veya kötülüğü seçebilme ve ahirette bunun sonucuna göre karşılığını görme şeklinde sinanmalarının bir anlamı kalmazdı. Âyetin ilk cümlesiinde bu husus vurgulanmakta, ikinci cümlesi ise kötülükleri tercih edenlerin ilâhî adalet gereği karşılaşacakları sonuç açıklanmaktadır.

19. İman edip salih amel işleyenlere gelince, onlar için, yapmakta olduklarına karşılık bir mükâfat olarak Me'vâ cennetleri vardır.
20. Fasikhlik edenlere gelince, onların barınağı ateşti. Oradan her çıkmak istediklerinde, oraya döndürülürler ve onlara, "Yalanlamakta olduğunuz ateş azabını tadın" denir.
21. Andolsun, dönsünler diye biz onlara (ahiretteki) en büyük azaptan önce (dünyadaki) yakın azabı elbette tattıracağız.
22. Kim, Rabbinin âyetleri kendisine hatırlatıldıktan sonra onlardan yüz çevirenden daha zalimdir? Şüphesiz ki biz suçlardan intikam alıcıyız.
23. Andolsun, biz Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) vermiştık. Sen de kitaba (Kur'an'a) kavuşma konusunda sakın şüphe içinde olma. Onu İslailogullarına bir yol gösterici kılmıştık.
24. Sabredip âyetlerimize kesin olarak inandıkları zaman, içlerinden emrimizle doğru yola iletlen önderler çıkardık.
25. Şüphesiz Rabbin kiyamet günü, üzerinde ayrılığa düşmekte oldukları şeyler konusunda onlar arasında hüküm verecektir.
26. Yurtlarında gezip dolaştıkları nice nesilleri helâk etmiş olmamız, onlar için yol gösterici olmadı mı? Şüphesiz bunda ibretler vardır. Hâlâ duymayacaklar mı?
27. Görmediler mi ki, biz yağmuru kupkuru yere gönderip onunla hayvanlarının ve kendilerinin yiyeceği ekinler çıkarırız. Hâlâ görmeyecekler mi?
28. "Eğer doğru söyleyenler iseniz, şu fetih ne zamanmış?" diyorlar.
29. De ki: "Fetih (Kiyamet) günü, inkâr edenlere iman etmeleri fayda vermeyecektir. Onlara göz de açtırılmayacaktır."
30. Şimdi sen onlardan yüz çevir ve bekle. Şüphesiz onlar da bekliyorlar.

33
AHZÂB SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 73 âyettir. Süre, adını 20 ve 22. âyetlerde geçen “el-Ahzâb” kelimesinden almıştır. Ahzâb, gruplar, demektir. Sürede başlıca Hendek ve Benî Kureyza savaşları ile aile hayatına dair bazı hükümler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey Peygamber! Allah'a karşı gelmekten sakın. Kâfirlere ve münafıklara itaat etme. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 2.** Rabbinden sana vahyolunana uy. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 3.** Allah'a tevekkül et, vekil olarak Allah yeter.
- 4.** Allah, hiçbir adamın içine iki kalp koymamıştır. Kendilerine zihâr¹ yaptığınız eşlerinizi de anneleriniz yapmamıştır. Yine evlatlıklarınızı² da öz çocuklarınız (gibi) kılmamıştır. Bu, sizin ağızlarınızla söylediğiniz (fakat gerçekliği olmayan) sözünüzdür. Allah ise gerçeği söyler ve doğru yola iletir.
- 5.** Onları babalarına nispet ederek çağırın. Bu, Allah katında

- 1.** “Zihâr”, bir kimsenin eşine, “Sen, bana anamın sırtı gibisin” demek suretiyle, onu kendisine haram kılması demektir. Cahiliye döneminde zihâr yapmak, kadın koçasına ebediyen haram kılardı. İslâm ise kefaret uygulamasıyla, bu haramlığın ortadan kalkacağı hükmünü getirdi. Kefaret uygulamasının nasıl yapılacağı, Mücâdele süresinin 2-4. âyetlerinde açıklanmaktadır.
- 2.** Cahiliye Arapları, evlatlıklarını öz çocukları gibi kabul ederlerdi. Evlatlıklar, asıl basının adıyla değil, evlat edinenin adıyla anılır ve onun mirasından öz çocuğu gibi pay alırlı. Âyetler, söz konusu bu uygulamayı kaldırmaktadır.

daha (doğru ve) adaletlidir. Eğer babalarını bilmiyorsanız, onlar sizin din kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Hata ile yaptığınız bir işte size hiçbir günah yoktur. Fakat kasten yaptığınız şeylerde size günah vardır. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

6. Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha önce gelir. Onun eşleri de mü'minlerin analarıdır. Aralarında akrabalık bağı olanlar, Allah'ın Kitab'ına göre, (miras konusunda) birbirleri için (diğer) mü'minlerden ve muhacirlerden daha önceliklidirler.³ Ancak dostlarınıza bir iyilik yapmanız başka. Bu (hüküm) Kitap'ta yazılıdır.
7. Hani biz peygamberlerden sağlam söz almıştık. Senden, Nûh'tan, İbrahim, Mûsâ ve Meryem oğlu İsa'dan da. Evet biz, onlardan sapa sağlam bir söz almıştık.
8. (Allah, bunu) doğru kimseleri doğruluklarından hesaba çekmek için (yapmıştır.) Kâfirlere de elem dolu bir azap hazırlamıştır.
9. Ey iman edenler! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Hani (düşman) ordular üzerinize gelmişti de biz onların üzerine bir rüzgâr ve göremediğiniz ordular göndermiştık. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görmektedir.⁴
10. Hani onlar size hem üst tarafınızdan hem alt tarafınızdan gelmişlerdi. Hani gözler kaymış ve yürekler ağızlarla gelmiştir. Siz de Allah'a karşı çeşitli zanlarda bulunuyordunuz.

3. Hicretten sonra müslümanlar din kardeşleri olarak birbirlerine varis oluyorlardı. Bu ayette, veraset sebebinin akrabalık olduğu, din kardeşliğinin miras sebebi olmaktan çıkarıldığı ifade edilmektedir.
4. Bu ayet ve devamında Hendek Savaşı'ndan söz edilmektedir. Kureyş kabilesi ve müttefikleri Medine'yi kuşatmışlar, müslümanlar da savunma amacıyla şehrin stratejik bir yerine hendek kazmışlardır. Nihayet bir gece şiddetli esen bir fırtına sonucunda, düşman bozularak çekilmek zorunda kalmıştı.

11. İşte orada mü'minler denendiler ve şiddetli bir şekilde sarsıldılar.
12. Hani münafiklar ve kalplerinde hastalık olanlar, "Allah ve Resûlü bize, ancak aldatmak için vaadde bulunmuşlar" diyorlardı.
13. Hani onlardan bir grup, "Ey Yesrib (Medine) halkı! Sizin burada durmak imkânınız yok. Haydi geri dönün" demişti. Onlardan bir başka grup da, "Evlerimiz açık (korumasız)" diyerek Peygamberden izin istiyorlardı. Oysa evleri açık (korumasız) değildi. Onlar sadece kaçmak istiyorlardı.
14. Eğer Medine'nin her tarafından üzerlerine gelinse ve orada karişıklık çökmeleri istenseydi, onu mutlaka yaparlardı; o konuda fazla gecikmezlerdi.⁵
15. Andolsun ki, onlar, daha önce geri dönüp kaçmayacaklarına dair Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen söz ise sorumluluğu gerektirir.
16. De ki: "Eğer siz ölümden ya da öldürülmekten kaçışorsanız, kaçmak size asla fayda vermeyecektir. O takdirde bile (hayatın zevklerinden) pek az yararlandırırsınız."
17. De ki: "Eğer Allah size bir kötülük dilese, sizi Allah'tan koruyacak kimdir? Yahut size bir rahmet dilese, buna engel olacak kimdir?" Onlar kendilerine Allah'tan başka hiçbir dost ve hiçbir yardımcı bulamazlar.
- 18, 19. Şüphesiz Allah sizin眼中, savaştan alıkoyanları ve kardeşlerine, "Bize gelin" diyenleri biliyor. Size katkıda cimri davranışarak savaşa pek az gelirler. Korku geldiğinde ise, üzeri

5. Ayette, Hendek (Ahzâb) savaşı sürecinde Hz. Peygamber tarafından savaşa çağrıldıklarında bahaneler uydurup harekâtta geri kalmak isteyenler, düşman tarafından bozgunculuk yapmağa çağrılmış olsalar hemen bu işe girişirlerdi denilerek, mazeretlerinde samimi olmadıklarına işaret ediliyor.

ne ölüm baygınlığı çökmüş kimse gibi gözleri dönerek sana baktıklarını görürsün. Korku gidince de ganimeye karşı aşırı düşkünlük göstererek sizi keskin dillerle incitirler. İşte onlar iman etmediler. Allah da onların amellerini boşça çıkardı. Bu, Allah'a kolaydır.

20. Düşman birliklerinin gitmediğini sanıyorlar. Düşman birlikleri (bir daha) gelecek olsa, isterler ki, (çölde) bedevilerin arasında bulunsunlar da size dair haberleri (gidip gelenlerden) sorsunlar. İçinizde bulunsalardı da pek az savaşılardı.
21. Andolsun, Allah'ın Resûlünde sizin için; Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı uman, Allah'ı çok zikreden kimseler için güzel bir örnek vardır.
22. Mü'minler, düşman birliklerini görünce, "İşte bu, Allah'ın ve Resûlünün bize vaad ettiği şeydir. Allah ve Resûlü doğru söylemişlerdir" dediler. Bu, onların ancak imanlarını ve teslimiyetlerini artırmıştır.
23. Mü'minlerden öyle adamlar vardır ki, Allah'a verdikleri söze sadık kaldılar. İçlerinden bir kısmı verdikleri sözü yerine getirmiştir (şehit olmuştur). Bir kısmı da (şehit olmayı) beklemektedir. Verdikleri sözü asla değiştirmemişlerdir.
24. Bunun böyle olması Allah'ın, doğruları, doğrulukları sebebiyle mükâfatlandırması, dilerse münafiklara azap etmesi yahut onların tövbesini kabul etmesi içindir. Şüphesiz Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
25. Allah, inkâr edenleri, hiçbir hayra ulaşmaksızın kin ve öfke-leriyle geri çevirdi. Allah, savaşta mü'minlere kâfi geldi. Allah, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.
26. Allah, kitap ehlinden olup müşriklere yardım edenleri kalelerinden indirdi ve kalplerine büyük bir korku saldı. Siz onların bir kısmını öldürüyor, bir kısmını da esir ediyordunuz.

27. Allah, sizi onların topraklarına, yurtlarına, mallarına ve henüz ayak basmadığınız topraklara varis kıldı. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
28. Ey Peygamber! Hanımlarına de ki: "Eğer dünya hayatını ve onun süsünü istiyorsanız, gelin size mut'a⁶ vereyim ve sizi güzelce bırakayım."
29. "Eğer Allah'ı, Resülünü ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara büyük bir mükâfat hazırlamıştır."
30. Ey Peygamber'in hanımları! İçinizden kim apaçık bir çirkinlik yaparsa, onun cezası iki kat verilir. Bu, Allah'a göre kolaydır.
31. İçinizden kim Allah'a ve Resûlüne itaat eder ve salih bir amel işlerse, ona mükâfatını iki kat veririz. Biz, ona bereketli bir rızık hazırlamışızdır.
32. Ey Peygamber'in hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer Allah'a karşı gelmekten sakınıyorsanız (erkeklerle konuşurken) sözü yumuşak bir eda ile söylemeyein ki kalbinde hastalık (kötü niyet) olan kimse ümide kapılmasın. Güzel (ve doğru) söz söyleyin.
33. Evlerinizde oturun. Önceki cahiliye dönemi kadınlarının açılıp saçıldığı gibi siz de açılıp saçılmayın. Namazı kılın, zekâtı verin. Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Ey Peygamberin ev halkı! Allah, sizden ancak günah kirini gidermek ve sizi tertemiz yapmak istiyor.
34. Siz evlerinizde okunan Allah'ın âyetlerini ve hikmeti hatırlayın. Şüphesiz Allah en gizli şeyi bilendir, hakkıyla haberdarır.

6. *Mut'a, koca tarafından, boşadığı eşine verilen para ya da maldır. Konu ile ilgili olarak ayrıca bu sûrenin 49. âyetine bakınız.*

35. Şüphesiz müslüman erkeklerle müslüman kadınlar, mü'min erkeklerle mü'min kadınlar, itaatkâr erkeklerle itaatkâr kadınlar, doğru erkeklerle doğru kadınlar, sabreden erkeklerle sabreden kadınlar, Allah'a derinden saygı duyan erkekler, Allah'a derinden saygı duyan kadınlar, sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar, oruç tutan erkeklerle oruç tutan kadınlar, namuslarını koruyan erkeklerle namuslarını koruyan kadınlar, Allah'ı çokça anan erkeklerle çokça anan kadınlar var ya, işte onlar için Allah bağışlanma ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.

36. Allah ve Resülü bir iş hakkında hüküm verdikleri zaman, hiçbir mü'min erkek ve hiçbir mü'min kadın için kendi işleri konusunda tercih kullanma hakları yoktur. Kim Allah'a ve Resülüne karşı gelirse, şüphesiz ki o apaçık bir şekilde sapmıştır.

37. Hani sen Allah'ın kendisine nimet verdiği, senin de (azat etmek suretiyle) iyilikte bulunduğuun kimseye, "Eşini nikâhında tut (onu boşama) ve Allah'tan sakın" diyordun. İçinde, Allah'ın ortaya çıkaracağı bir şeyi gizliyor ve insanlardan çekiniyordun. Oysa kendisinden çekinmene Allah daha lâyikti. Zeyd, eşinden yana isteğini yerine getirince (eşini boşayınca), onu seninle evlendirdik ki, eşlerinden yana isteklerini yerine getirdiklerinde (onları boşadıklarında), evlatlıklarının eşleriyle evlenmeleri konusunda mü'minlere bir zorluk olmasın. Allah'ın emri mutlaka yerine getirilmiştir.⁷

7. Bu âyette adı geçen Zeyd, Hz. Peygamber'in kölelikten azat ederek evlat edinmiş olduğu Zeyd b. Hârise'dir. Hz. Peygamber, onu halasının kızı Zeynep ile evlendirmiştir. Ancak aralarında başlayan geçimsizlik sebebiyle Zeyd, Hz. Peygamber'e gelerek eşini boşamak istediğini söylüyordu. Hz. Peygamber, bu boşanmanın uygun olacağını düşünmekle beraber dedikodu çıkışından çekindiği için Zeyd'e, eşini boşamaması-

38. Allah'ın, kendisine farz kıldığı şeyleri yerine getirmesi konusunda peygambere bir darlık yoktur. Daha önce gelip geçen peygamberler hakkında da Allah'ın kanunu böyledir. Allah'ın emri, kesinleşmiş bir hükümdür.
39. Daha önce gelip geçen o peygamberler, Allah'ın vahiyelerini tebliğ eden, Allah'tan korkan, başka hiç kimseden korkmayan kimselerdir. Allah, hesap görücü olarak yeter.
40. Muhammed, sizin erkeklerinizden hiçbirinin babası değildir. Fakat o, Allah'ın Resülü ve nebilerin sonuncusudur. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.
41. Ey iman edenler! Allah'ı çokça zikredin.
42. O'nun sabah akşam tesbih edin.
43. O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için size merhamet eden; melekleri de sizin için bağışlanma dileyendir. Allah, mü'minlere çok merhamet edendir.
44. Allah'a kavuşacakları gün mü'minlere yönelik esenlik dileği "Selâm"dır. Allah, onlara bol bir mükâfat hazırlamıştır.
- 45, 46. Ey Peygamber! Biz seni bir şahit, bir müjdeleyici, bir uyarıçı; Allah'ın izniyle kendi yoluna çağırın bir davetçi ve aydınlatıcı bir kandil olarak gönderdik.
47. Mü'minlere kendileri için Allah'tan büyük bir lütfu olduğunu müjdele.
48. Kâfirlere ve münafıklara itaat etme! Onların eziyetlerine aldırma ve Allah'a tevekkül et. Vekil olarak Allah yeter.
49. Ey iman edenler! Mü'min kadınları nikâhlayıp, sonra onlara dokunmadan (cinsel ilişkide bulunmadan) kendilerini boş-

ni söylüyordu. Ancak daha sonra Zeyd, eşini boşamıştı. Bu boşamadan sonra Allah, Zeyneb'i Hz. Peygamber'e eş yapmıştır. O güne kadar Araplar evlat edindikleri kimseyi öz evlatlarıyla bir tutuyorlar, onların boşadıkları eşleriyle evlenmiyorlardı. Bu uygulama Arapların bu âdetini ortadan kaldırmıştır.

diğinizda, onlar üzerinde sizin sayacağınız bir iddet hakkınız yoktur. Bu durumda onlara mut'a⁸ verin ve kendilerini güzel bir şekilde bırakın.

50. Ey Peygamber! Biz sana mehirlerini verdiği eşlerini, Allah'ın sana ganimet olarak verdiklerinden elinin altında bulunan kadınları; seninle beraber hicret eden, amcanın kızlarını, halalarının kızlarını, dayının kızlarını ve teyzelerinin kızlarını sana helâl kıldık. Ayrıca, diğer mü'minlere değil de, sana has olmak üzere, mehirsiz olarak kendini Peygamber'e bağışlayan, Peygamber'in de kendisini nikâhlamak istediği herhangi bir mü'min kadını da (sana helâl kıldık.) Mü'minlere eşleri ve sahip oldukları cariyeleri hakkında farz kıldığımız şeyleri elbette bilmekteyiz. Bütün bunlar, sana herhangi bir zorluk olmaması içindir. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

51. Ey Muhammed! Bunlardan (hanımlarından) dilediğini geri bırakırsın, dilediğini yanına alırsın. Uzak durduklarından dileklerini yanına almando da sana bir günah yoktur. Bu onların gözlerinin aydın olması, üzülmemeleri ve hepsinin de kendilerine verdiğine razı olmaları için daha uygundur. Allah, kalplerinizdeki bilir. Allah, hakkıyla bilendir, halimdir. (Hemen cezalandırırmaz, mühlet verir.)

52. Bundan sonra, güzellikleri hoşuna gitse bile başka kadınlarla evlenmek, eşlerini boşayıp başka eşler almak sana helâl değildir. Ancak sahip olduğun cariyeler başka. Şüphesiz Allah, her şeyi gözetleyendir.

53. Ey iman edenler! Yemek için çağrılmaksızın ve yemeğin pişmesini beklemeksızın (vakitli vakitsiz) Peygamber'in evle-

8. *Mut'a, koca tarafından, boşadığı eşine verilen para veya maldır. Konu ile ilgili olarak ayrıca bu sûrenin 28. âyetine bakınız.*

rine girmeyin, çağrıldığınız zaman girin. Yemeği yiince de hemen dağıln. Sohbet için beklemeyin. Çünkü bu davranışınız Peygamber'i rahatsız etmekte, fakat o sizden de çekinmektedir. Allah ise gerçeği söylemekten çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğiniz zaman perde arkasından isteyin. Böyle davranışınız hem sizin kalpleriniz, hem de onların kalpleri için daha temizdir. Allah'ın Resûlüne rahatsızlık vermeniz ve kendisinden sonra hanımlarını nikâhlamanız ebediyen söz konusu olamaz. Çünkü bu, Allah katında büyük bir gınahtır.

54. Siz bir şeyi açığa vursanız da gizleseniz de, biliniz ki Allah her şeyi hakkıyla bilendir.
55. Peygamberin hanımlarına, babalarından, oğullarından, erkek kardeşlerinden, erkek kardeşlerinin oğullarından, kız kardeşlerinin oğullarından, mü'min kadınlardan ve sahip oldukları cariyelerden ötürü bir günah yoktur. Ey Peygamber hanımları! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, her şeye hakkıyla şahittir.
56. Şüphesiz Allah ve melekleri Peygamber'e salât ediyorlar.⁹ Ey iman edenler! Siz de ona salât edin, selâm edin.
57. Şüphesiz Allah ve Resûlünü incitenlere, Allah dünya ve ahirette lânet etmiş ve onlara aşağılayıcı bir azap hazırlamıştır.¹⁰
58. Mü'min erkekleri ve mü'min kadınları işledikleri şeyler yüzünden inciteler, bir iftira ve apaçık bir günah yüklenmişlerdir.
59. Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü'minlerin ka-

9. *Peygambere Allah'in salât etmesi, rahmet etmesi; meleklerin salât etmesi, şanının yüceltilmesini dilemeleri; mü'minlerin salât etmesi ise, dua etmeleri anlamını ifade eder.*
10. *Allah'ı incitme ifadesi mecâzi bir kullanımıdır. Allah'ın hoşnut olmayacağı işler yapmak, Allah'a uygun düşmeyecek nitelemelerde bulunmak demektir.*

dinlara söyle, bedenlerini örtecek elbiselerini giysinler. Bu, onların tanımip incitilmemelerine de daha uygundur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

60, 61. Andolsun, eğer münafiklar, kalplerinde bir hastalık bulunanlar ve Medine'de kötü haberler yayıp ortalığı karıştıranlar (tuttukları yoldan) vazgeçmezlerse, elbette seni onların üzerine gitmeye teşvik edeceğiz. Onlar da (bundan sonra) orada lânete uğramış kimseler olarak seninle pek az süre komşu kalacaklardır. Nerede bulunurlarsa, yakalanırlar ve yaman bir şekilde öldürülürler.

62. Daha önce gelip geçenler hakkında da Allah'ın kanunu böyledir. Allah'ın kanununda asla değişme bulamazsınız.

63. İnsanlar sana kiyametin vaktini soruyorlar. De ki: "Onun ilmi ancak Allah katındadır." Ne bilirsün, belki de kiyamet yakında gerçekleşir.

64. Şüphesiz Allah, kâfirlere lânet etmiş ve onlara alevli bir ateş hazırlamıştır.

65. Onlar, orada ebedî olarak kalacaklardır. Hiçbir dost, hiçbir yardımcı bulamayacaklardır.

66. Yüzlerinin ateşe bir yandan bir yana döndürüleceği gün, "Keşke Allah'a ve Resûl'e itaat edeydik" diyecekler.

67. Yine söyle diyecekler: "Ey Rabbimiz! Biz önderlerimize ve büyüklerimize itaat ettik de bizi yoldan saptırdılar."

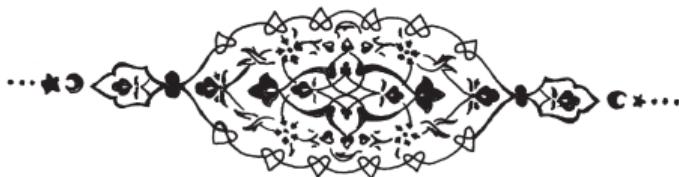
68. "Ey Rabbimiz! Onlara iki kat azap ver ve onları büyük bir lânete uğrat."

69. Ey iman edenler! Siz Mûsâ'ya eziyet eden kimseler gibi olmayın. Nihayet Allah onu onların dediklerinden temize çırkırmıştı. Mûsâ, Allah katında itibarlı bir kimse idi.

70, 71. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve doğru söz söyleyin ki, Allah sizin işlerinizi düzeltsin ve günahları-

nizi bağışlasın. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse, muhakkak büyük bir başarıya ulaşmıştır.

72. Şüphesiz biz emaneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir.¹¹
73. Allah, müنafık erkekler ve münafık kadınlara, Allah'a ortak koşan erkekler ve Allah'a ortak koşan kadınlara azap etmek; mü'min erkeklerin ve mü'min kadınların da tövbelerini kabul etmek için insana emaneti yüklemiştir. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

11. İnsanın yüklediği emanet, başta akıl, irade ve iradeyi serbestçe kullanmanın gerektirdiği sorumluluklardır. İnsan, iyi ve kötü arasında seçim yapabilme yeteneğini olumlu yönde kullanmadığı zaman, hem kendine hem de çevresine zulmetmiş ve cehalete düşmüş olur. Ayette insan türünün bir özelliğine dikkat çekilerek onun genelde emanete riayet konusunda vefasızlık göstermeye yatkın olduğuna işaret edilmektedir.

34 SEBE' SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 54 ayettir. Süre, adını 15. ayette geçen "Sebe'" kelimesinden almıştır. Sebe' (Seba), Yemen'de bulunan bir bölgenin ya da bir kabilenin addıdır. Sürede başlıca müşriklerin ahireti inkâr etmeleri, Davûd ve Süleyman Peygamberlerin kıssaları ve müşriklerin Hz. Muhammed'in peygamberliği hakkındaki bazı şüpheleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hamd, göklerdeki ve yerdeki her şey kendisinin olan Allah'a mahsustur. Hamd ahirette de O'na mahsustur. O, hüküm ve hikmet sahibidir, (her şeyden) hakkıyla haberdardır.
- 2.** Allah, yere girenî, yerden çikanı; gökten ineni ve oraya yükseleni bilir. O, çok merhamet edicidir, çok bağışlayıcıdır.
- 3.** İnkâr edenler, "Kiyamet bize gelmeyecektir" dediler. De ki: "Hayır, öyle değil, gaybi bilen Rabbime andolsun ki, Kiyamet size mutlaka gelecektir. Ne göklerde ve ne de yerde zerre ağırlığında bir şey bile O'ndan gizli kalmaz. Bundan daha küçük ve daha büyük ne varsa, hepsi apaçık bir kitaptadır."
- 4.** Allah'ın, iman edip salih amel işleyenleri mükâfatlandırması için (her şey o kitapta tespit edilmiştir.) İşte onlar için bir bağışlanma ve bereketli bir rızık vardır.
- 5.** Ayetlerimizi geçersiz kılmak için yarışircasına çaba harcananlar var ya; işte onlar için elem dolu, çok kötü bir azap vardır.
- 6.** Kendilerine ilim verilenler, Rabbinde sana indirilen Kur'an'ın gerçek olduğunu ve onun, mutlak güç sahibi ve övgüye lâyik Allah'ın yoluna ilettiğini görürler.

7. Yine inkâr edenler şöyle dediler: “Çürüyüp ufalandıktan sonra sizin yeniden diriltileceğinizi söyleyen bir adamı size gösterelim mi?
8. “Allah'a karşı yalan mı uydurdu, yoksa onda delilik mi var?” Hayır, öyle değil! Ahirete inanmayanlar azap ve derin sapıklık içindedirler.
9. Onlar, önlerindeki ve arkalarındaki (kendilerini dört bir yandan kuşatan) göğe ve yere bakmadılar mı? Eğer dilersek onları yere geçirir veya gökten üzerlerine parçalar düşürürüz. Bunda, Rabbine yönelen her kul için bir ibret vardır.
- 10, 11.** Andolsun, Davud'a tarafımızdan bir lütuf verdik. “Ey dağlar! Kuşların eşliğinde onunla birlikte tesbih edin” dedik ve “(Bütün vücudu örtecek) zırhlar yap, işçilikte de ölçüyü tuttur diye demiri ona yumuştattık. “Salih amel işleyin. Çünkü ben sizin yaptıklarınızı görüyüm” diye vahyettik.
12. Süleyman'ın emrine de, sabah esisi bir ay, akşam esisi de bir ay(lık yol) olan rüzgârı verdik. Erimiş bakır ocağını da ona sel gibi akittik. Cinlerden de Rabbinin izniyle onun önünde çalışanlar vardı. İçlerinden kim bizim emrimizden çıkarsa, ona alevli ateş azabını tattırırız.
13. Cinler, Süleyman için dileğiçi biçimde kaleler, heykeller, havuz gibi çanaklar ve sabit kazanlar yapıyorlardı. Ey Davûd ailesi, şükredin! Kullarından şükredenler pek azdır.
14. Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimiz zaman, onun ölümünü onlara ancak değneğini yemekte olan bir kurt gösterdi. Süleyman'ın cesedi yıkılınca cinler anladılar ki, eğer gaybi bilmiş olsalardı aşağılayıcı azap içinde kalmamış olacaklardı.
- 15.** Andolsun, Sebe¹¹ halkı için kendi yurtlarında bir ibret vardı:

1. Sebe' Yemen'de bulunan bir bölgenin tarihteki adıdır. Verimli topraklara sahip bu bölgede yaşayan halk oldukça zengin ve refah içinde bir hayat yaşamakta idi. Göz alıcı bağları ve bahçeleri vardı. Yağmur sularını yaptıkları barajlarda toplayarak sulamada kullanıyorlardı. Zamanla doğru yoldan saptılar. Hak dinden yüz çevirdiler.

Biri sağda biri solda iki bahçe bulunuyordu. Onlara şöyle de-nilmişti: "Rabbinizin rizkindan yiycin ve O'na şükredin. Bel-deniz güzel bir belde, Rabbiniz de çok bağışlayıcı bir Rab-dir."

16. Fakat onlar yüz çevirdiler. Biz de üzerlerine Arim² selini gönderdik. Onların bahçelerini ekşi meyveli ağaçlar, acı il-gin ve biraz da sedir ağacı bulunan iki bahçeye çevirdik.
17. Nimetlere karşı nankörlük etmeleri sebebiyle onları işte böyle cezalandırdık. Biz (bu şekilde) ancak nankörleri ceza-landırız.
18. Sebe' halkı ile bereketlendirdiğimiz kentler arasına (her biri diğerinden) görülen kentler oluşturduk. Oralarda gidiş-gelişi belirledik (seyahati kolaylaştırdık) ve onlara da şöyle dedik: "Oralarda gece gündüz güvenlik içinde dolaşın."
19. Onlar ise, "Ey Rabbimiz! Yolculuğumuzun konakları arasını uzaklaştır³" dediler ve kendilerine zulmettiler. Biz de onla-rı ibret kissalarına çevirdik ve kendilerini darmadağın ettik. Şüphesiz ki bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.

Allah Teâlâ da üzerlerine "Arim" selini göndererek onları cezalandırdı; böylece bö-lük pörçük bir halde zelil olarak etrafa dağıldılar.

2. "Arim", tefsir bilginlerince şiddetli yağmurdan oluşan sel, bir vadi adı ya da su seddi diye açıklanmıştır.
3. Önceki ayetlerde de işaret edildiği gibi Sebe'liler Allah'ın bahsettiği çeşitli nimetler içinde rahat bir hayat yaşıyorlar, ticaret ve seyahat amaçlı yolculuklarında hiçbir gü-venlik sıkıntısı ile karşılaşmıyorlardı. Tefsir kaynaklarının yorumlarına göre bu gü-venlik, belli mesafelerde bulunan konaklama yerleri yahut meskûn mahaller sayesin-de oluyordu. İçinde bulundukları nimetleri kamiksayıp nankörlük duygusuna kapi-lan halk özellikle güvenlik unsuru olan belli aralıklarla kurulu yerleşim yerlerinin bu işlevini görmezlikten gelmiş, "bu mesafeler uzak olsa da biz yine zarar görmeyiz" an-layışından hareketle olmalıdır ki, Allah'a, ayette ifade edilen isteklerini yöneltilmişler-di. Adeta, 'zorluk ne imiş biraz da onu görelim' anlamına gelecek bir tavır sergiler ol-muşlardı.

20. Şeytan, onlar hakkındaki zannını doğru çıkardı⁴. İnananlar- dan bir grup dışında hepsi ona uydular.

21. Oysa şeytanın onlar üzerinde hiçbir hâkimiyeti yoktu. An- cak ahirete inananları, onun hakkında şüphe içinde bulu- nanlardan ayırt edelim diye (ona bu fırsatı verdik). Senin Rabbin her şey üzerinde hakiki bir koruyucudur.

22. (Ey Muhammed!) De ki: "Allah'ı bırakıp da ilâh oldukları- ni idia ettiklerinizi çağırın. Göklerde ve yerde zerre kadar bir şeye sahip değillerdir. Onların yerde ve gökte hiçbir ortak- likları yoktur. Allah'ın onlardan bir yardımcısı da yoktur.

23. Allah katında, O'nun izin verdiği kimseden başkasının şef- atı yarar sağlamaz. (Şefaat için izin verilip de) kalplerinden korku giderilince birbirlerine, "Rabbiniz ne söyledi?" diye sorarlar. Onlar da "Gerçeği" diye cevap verirler. O, yücedir, büyütür.

24. De ki: "Size göklerden ve yerden kim rızık verir?" De ki: "Al- lah. O hâlde, ya biz hidayet veya apaçık bir sapıklık üzereyiz, ya da siz!"

25. De ki: "Bizim işlediğimiz suçlardan siz sorumlu tutulmazsınız. Sizin işlediklerinizden de biz sorumlu tutulmayız."

26. De ki: "Rabbimiz hepimizi kiyamet günü bir araya toplaya- cak, sonra da aramızda hak ile hüküm verecektir. O, gerçeği apaçık ortaya koyan,⁵ hakkıyla bilendir."

27. De ki: "Allah'a ortak tuttuklarınızı bana gösterin! Hayır! (Hiçbir şey Allah'a ortak olamaz.) Aksine O, mutlak güç sa-

4. *Allah'in emrine karşı gelen İblis, sapık durumuna düşüp Allah'in rahmetinden ebe- diyyen uzaklaşmaya mahkûm olunca Allah'a "Rabbim! Beni azdırmana karşılık, andolsun ki yeryüzünde kötülükleri onlara güzel göstereceğim, içlerinde ihlâsa erdi- rılmış olanlar hariç, onların hepsini azdıracağım." (Hicr, 15/39-40) demiştir. İşte bu ayette o olaya atıfta bulunularak İblisin; anılan isteğini Sebe'liler hakkında ger- çekleştirmiş olduğuna işaret edilmektedir.*

5. *Âyetin bu kısmı, "O, en âdil hükmü verendir" şeklinde de tercüme edilebilir.*

hibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah'tır.”

28. Biz, seni ancak bütün insanlara müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderdik. Fakat insanların çoğu bilmezler.

29. “Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu tehdit ne zaman gerçekleşecek” diyorlar.

30. De ki: “Sizin için belirlenen bir gün vardır ki, ondan ne bir saat geri kalabilirsiniz, ne de ileri geçebilirsiniz.”

31. İnkâr edenler, “Biz bu Kur'an'a da ondan önceki kitaplara da asla inanmayız” dediler. Zalimler, Rablerinin huzurunda durduruldukları zaman hâllerini bir görsen! Birbirlerine laf çevirip dururlar. Zayıf ve gücsüz görülenler, büyülüksüz taslayanlara, “Siz olmasaydınız, biz mutlaka iman eden kimseler olurduk” derler.

32. Büyüülüksüz taslayanlar, zayıf ve gücsüz görülenlere, “Size hidayet geldikten sonra, biz mi sizi ondan alıkoyduk? Hayır, suçu olanlar sizlerdiniz” derler.

33. Zayıf ve gücsüz görülenler, büyülüksüz taslayanlara, “Hayır, bizi hidayetten saptıran gece ve gündüz kurduğunuz tuzaklardır. Çünkü siz bize Allah'ı inkâr etmemizi ve O'na eşler koşmamızı emrediyordunuz” derler. Azabı görünce de içten içe pişmanlık duyarlar. Biz de inkâr edenlerin boyunlarına demir halkalar geçiririz. Onlar ancak yapmakta oldukları cezasını göreceklerdir.

34. Biz, hangi memlekete bir uyarıcı göndermişsek oranın şımarık zenginleri, “Biz, sizinle gönderileni inkâr ediyoruz” demişlerdir.

35. Yine, “Bizim mallarımız ve çocuklarımız daha çoktur. Bize azap edilmeyecektir” demişlerdi.

36. Ey Muhammed, de ki: “Şüphesiz, Rabbim rızkı dileğine bol verir ve (dileğine) kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler.”

37. Ne mallarınız ne de çocuklarınız, sizi bizim katımıza daha çok yaklaştırın şeylerdir! Ancak iman edip salih amel işleyenler başka. İşte onlar için işlediklerine karşılık kat kat mükâfat vardır. Onlar cennet köşklerinde güven içindedirler.
38. Âyetlerimizi geçersiz kılmak için yarısanlar var ya, işte onlar azap için hazır bulundurulacaklar.
39. De ki: "Şüphesiz, Rabbim rızki kullarından dileğine bol bol verir ve (dileğine) kısar. Allah yolunda her ne harcar sanız, Allah onun yerine başkasını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır."
40. Allah'ın, onları hep birden toplayacağı, sonra da melek'lere, "Bunlar mı size ibadet ediyorlardı?" diyeceği günü bir hatırla!
41. (Melekler) derler ki: "Seni eksikliklerden uzak tutarız. Onlar değil, sen bizim dostumuzsun. Hayır, onlar cinlere ibadet ediyorlardı. Onların çoğu cinlere inanıyordu."
42. İşte bugün birbirinize ne fayda ne de zarar verebilirsiniz. Zulmedenlere, "Yalanlamakta olduğunuz cehennem azabınızı tadın" deriz.
43. Âyetlerimiz apaçık bir şekilde onlara okunduğunda, "Bu sa-dece, atalarınızın tapmakta olduğu şeylerden sizi alikoymak isteyen bir adamdır" dediler. Bir de, "Bu (Kur'an), uydurulmuş bir yalandır" dediler. Yine hak kendilerine geldiğinde onu inkâr edenler, "Bu, ancak apaçık bir büyür" dediler.
44. Oysa biz onlara okuyup inceleyecekleri kitaplar vermedik. Onlara senden önce hiçbir uyarıcı da göndermedik.
45. Onlardan öncekiler de yalanlamışlardı. Hâlbuki bunlar onlara verdiğişimiz şeylerin onda birine bile ulaşamamışlardır. Elçilerimi yalanladılar. Peki, beni inkâr etmenin sonucu nasıl oldu!

46. (Ey Muhammed!) De ki: "Ben size ancak bir tek şeyi, Allah için ikişer ikişer, teker teker kalkıp düşünmenizi öğütlüyorum. Arkadaşınız Muhammed'de cinnetten eser yoktur. O, şiddetli bir azaptan önce sizin için ancak bir uyarıcıdır."⁶

47. De ki: "Sizden herhangi bir ücret istemişsem, o sizin olsun. Benim ücretim ancak Allah'a aittir. O, her şeye hakkıyla şahittir."

48. De ki: "Şüphesiz Rabbim gerçeği ortaya koyar. O, gaybleri hakkıyla bilendir."

49. De ki: "Hak geldi. Artık batıl yeni bir şey ortaya çıkaramaz, eskiyi de geri getiremez."

50. De ki: "Ben eğer sapmışsam, ancak kendi aleyhime sapmış olurum. Eğer hidayete ermişsem, bu da Rabbimin bana vah-yettiği sayesindedir. Şüphesiz O, hakkıyla işitendir, kuluna çok yakındır."

51. Sen onları, dehşetli bir korkuya kapılıp da kaçip kurtulamayıcakları ve yakın bir yerden yakalanacakları zaman bir gorsen!

52. (Azabı görünce), "ona inandık derler" ama onlar için, artık uzak bir yerden (dünyadan)⁷ iman elde etmek nasıl mümkün olur?

53. Oysa daha önce onu inkâr etmişlerdi ve uzak bir yerden gayb hakkında atıp tutuyorlardı.

54. Tıpkı daha önce benzerlerine yapıldığı gibi, kendileriyle arzuladıkları arasına bir engel konmuştur. Çünkü onlar derin bir şüphe içindediler.

6. Tefsir bilginlerinin yorumları ışığında ayet şöyle açıklanabilir: "Allah için, gösteriş ve nefis arzusundan uzak bir şekilde, samimiyetle birer ikişer kalkın, harekete geçin, gerçeğe ulaşmak için birbirinize, arkadaşınız Muhammed'de delilik var mı diye sorun, sonra düşününün, göreceksiniz ki onda delilikten eser yoktur."

7. İman etmenin gerekli ve geçerli olduğu yer dünya hayatıdır. Ayette, imansız olarak ölen bir kimsenin yeniden dünya hayatına dönerek iman etmesinin imkânsızlığı vurgulanmaktadır.

35 FÂTIR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 45 ayettir. Süre, adını birinci âyette geçen “Fâtir” kelimesinden almıştır. Fâtır, yaratan, yoktan var eden demektir. Yine ilk âyette geçen “el-Melâike” kelimesinden dolayı “Melâike sûresi” diye de anılır. Sûrede başlıca, Allah’ın varlığını ve birligini işaret eden kâinat olayları, öldükten sonra dirilme, Allah’ın nimetleri ve mü’mînle kâfir arasındaki fark konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hamd, gökleri ve yeri yaratan, melekleri ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler yapan Allah'a mahsustur. O, yaratmada dilediğini artırır. Şüphesiz Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter.
- 2.** Allah, insanlar için ne rahmet açarsa, artık onu tutacak (engelleyecek) yoktur. Neyi de tutarsa, bundan sonra onu göndererek yoktur. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 3.** Ey insanlar! Allah'ın size olan nimetini hatırlayın. Allah'tan başka size göklerden ve yerden rizik veren bir yaratıcı var mı? O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde nasıl oluyor da haktan döndürülüyorsunuz?
- 4.** (Ey Muhammed!) Eğer seni yalancı sayırlarsa bil ki, senden önce de nice peygamberler yalancı sayılmıştır. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür.
- 5.** Ey insanlar! Şüphesiz Allah'ın vaadi gerçekdir. Sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. Sakın çok aldatıcı (şeytan), Allah hakkında sizi aldatmasın.
- 6.** Şüphesiz şeytan sizin için bir düşmandır. Öyle ise (siz de)

onu düşman tanıyor. O, kendi taraftarlarını ancak alevli ateş girecek kimselerden olmaya çağırır.

7. İnkâr edenler için çetin bir azap vardır. İman edip salih ameller işleyenler için ise bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.
8. Kötü ameli kendisine süslü gösterilip de onu güzel gören kimse, ameli iyi olan kimse gibi mi olacaktır? Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, dilediğini hidayete erdirir. (Ey Muhammed!) Onlar için duyduğun üzüntüler yüzünden kendini helâk etme! Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını hakyyla bilendir.
9. Allah, rüzgârları gönderendir. Onlar da bulutları hareket ettirir. Biz de bulutları ölü bir toprağa sürer ve onunla ölümünden sonra yeryüzünü diriltiriz. İşte ölümden sonra diriliş de böyledir.
10. Her kim şan ve şeref istiyorsa bilsin ki, şan ve şeref bütünüyle Allah'a aittir. Güzel sözler ancak O'na yükselsin. Salih ameli de güzel sözler yükseltir.¹ Kötülükleri tuzak yapanlar var ya, onlar için çetin bir azap vardır. İşte onların tuzağı boşça çıkar.
11. Allah, sizi önce topraktan, sonra da az bir sudan (meniden) yarattı. Sonra sizi (erkekli dişili) eşler yaptı. Allah'ın ilmine dayanmadan hiçbir dişi ne hamile kalır, ne de doğurur. Herhangi bir kimseye uzun ömür verilmez, yahut ömrü kısaltılmaz ki bu bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da yazılı) olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a kolaydır.
12. İki deniz aynı olmaz. Şu tatlıdır, susuzluğu giderir, içimi kolaydır. Şu ise tuzludur, acıdır. Bununla beraber her birinden taze et yersiniz ve takınacağınız süs eşyası çıkarırsınız.

1. "Güzel sözler" kelime-i tevhid ve kelime-i şehadettir.

Allah'ın lütfundan istemeniz ve şükretmeniz için gemilerin orada suyu yara yara gittiğini görürsün.

- 13.** Allah, geceyi gündüzün içine sokar, gündüzü de gecenin içine sokar. Güneşi ve Ay'ı da koyduğu kanunlara boyun eğdimiştir. Her biri belirli bir vakte kadar akıp gitmektedir. İşte bu, Allah'tır, Rabbinizdir. Mülk yalnızca O'nundur. Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz, bir çekirdek zarına bile hükmemedemezler.
- 14.** Eğer onları çağırısanız, çağrıınızı duymazlar. Duysalar bile çağrıınıza karşılık veremezler. Kiyamet günü de sizin ortak koştugunuza inkâr ederler. Bunları sana hiç kimse, hakkıyla haberdar olan (Allah) gibi haber veremez.
- 15.** Ey insanlar! Siz Allah'a muhtaçsınız. Allah ise her bakımdan sınırsız zengin olandır, övülmeye hakkıyla läyik olandır.
- 16.** Eğer Allah dilerse, sizi giderir ve yeni bir halk getirir.
- 17.** Bu, Allah'a göre zor bir şey değildir.
- 18.** Hiçbir günahkâr başka bir günahkârin yükünü yüklenmez. Günah yükü ağır olan kimse, (bir başkasını), günahını yüklenmeye çağırırsa, ondan hiçbir şey yüklenilmez, çağırıldığı kimse yakını da olsa. Sen ancak, görmedikleri hâlde Rabberinden için için korkanları ve namaz kıلانları uyarırsın. Kim arınırsa ancak kendisi için arınmış olur. Dönüş ancak Allah'adır.
- 19.** Kör ile gören bir olmaz.
- 20.** Karanlıklar ile aydınlık bir olmaz.
- 21.** Gölge ile sıcaklık bir olmaz.
- 22.** Diriler ile ölüler de bir olmaz. Allah, dileğine isittirir. Sen, kabirde bulunanlara iştirecek değilsin.
- 23.** Sen, ancak bir uyarıcısın.
- 24.** Şüphesiz biz, seni müjdeleyici ve uyarıcı olarak hak ile gön-

derdik. Hiçbir ümmet yoktur ki, aralarında bir uyarıcı gelip geçmiş olmasın.

25. (Ey Muhammed!) Eğer seni yalanlıyorlarsa bil ki, onlardan öncekiler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Oysa peygamberleri onlara apaçık delilleri, sahifeleri ve aydınlatıcı kitabı getirmişlerdi.

26. Sonra ben inkâr edenleri yakaladım. Beni inkâr etmenin sonucu nasıl oldu!

27. Görmüyor musun ki, Allah gökten yağmur yağdırdı. Biz onunla türlü türlü ürünler çıkardık. Dağlardan da beyaz, kırmızı (birbirinden farklı) çeşitli renklerde yollar (katmanlar) var, siyah taşlar da var.

28. İnsanlardan, (yeryüzünde) hareket eden (diğer) canlılardan ve hayvanlardan yine böyle çeşitli renklerde olanlar vardır. Allah'a karşı ancak; kulları içinden âlim olanlar derin saygı duyarlar. Şüphesiz Allah mutlak güç sahibidir, çok bağıslayandır.

29. Şüphesiz, Allah'ın kitabını okuyanlar, namazı kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdığımız şeylerden, gizlice ve açiktan Allah yolunda harcayanlar, asla zarar etmeyecek bir ticaret umabilirler.

30. Allah, kendilerine mükâfatlarını tam olarak versin ve kendi lütfundan daha da artırınsın diye (böyle yaparlar). Şüphesiz O, çok bağıslayandır, şükryn karşılığını verendir.

31. (Ey Muhammed!) Sana vahyettiğimiz kitap (Kur'an), kendinden öncekileri tasdik eden² hak kitaptır. Şüphesiz Allah (kullarından) hakkıyla haberdardır. Onları hakkıyla görür.

32. Sonra biz, o kitabı ullarımızdan seçtiğimiz kimslere

2. Kur'an'ın kendinden önceki kitapları (Tevrat ve İncil'i) tasdik etmesi, bu kitapların asılları, orijinal şekilleri itibarı iledir.

(Muham-med'in ümmetine) miras olarak verdik. Onlardan kendine zulmedenler vardır. Onlardan ortada olanlar vardır. Yine onlardan Allah'ın izniyle hayatı işlerde öne geçenler vardır. İşte bu büyük lütfutur.

33. Onlar, Adn cennetlerine girerler. Orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler. Oradaki elbiseleri de ipektir.
34. Şöyle derler: "Hamd, bizden hüznü gideren Allah'a mahsus-tur. Şüphesiz Rabbimiz çok bağışlayandır, şükryn karşılığını verendir."
35. "O, lütfıyla bizi kalınacak yurda yerlestirendir. Bize orada bir yorgunluk dokunmaz. Bize orada usanç da gelmez."
36. İnkâr edenler için ise cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki ölsünler. Kendilerinden cehennem azabı da hafifletilmez. İşte biz her nanköry böyle cezalandırız.
37. Onlar cehennemde, "Ey Rabbimiz! Bizi buradan çıkar ki dünyada iken işlemekte olduğumuzdan başka ameller, sa-lih ameller işleyelim" diye bağırlırlar. (Onlara şöyle denilir:) "Sizi, düşünüp öğüt alacak kimsenin düşünüp öğüt alabileceği kadar yaşıtmadık mı? Size uyarıcı da gelmişti. Öyle ise tadın azabı. Çünkü zalimler için hiçbir yardımcı yoktur."
38. Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybinı bilendir. Şüphe-siz O, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.
39. O, sizi yeryüzünde halifeler kılandır. Artık kim inkâr ederse inkârı kendi aleyhinedir. İnkârcıların inkârı, Rableri katında ancak uğrayacakları gazabı artırır. İnkârcıların inkârı, ancak ziyanlarını arttırr.
40. De ki: "Allah'ı bırakıp daaptığınız ortaklarınızı gördünüz mü? Gösterin bana, onlar yerden ne yaratmışlardır?" Yoksa onların göklerde bir ortaklıkları mı var? Yoksa kendilerine bir kitap verdik de, o kitaptan, açık bir delile mi sahip bulu-

nuyorlar? Hayır, zalimler birbirlerine aldatmadan başka hiçbir şey vaad etmezler.

41. Şüphesiz Allah, gökleri ve yeri, yok olup gitmesinler diye (kurduğu düzende) tutuyor. Andolsun, eğer onlar (yörün-gelerinden sapıp) yok olur giderlerse, O'ndan başka hiç kimse onları tutamaz. Şüphesiz O, halimdir (hemen cezalandır-maz, mühlet verir), çok bağışlayandır.
42. Müşrikler, eğer kendilerine bir uyarıcı gelirse, ümmetler-den herhangi birinden daha çok doğru yol üzere olacakla-rına dair Allah adını anarak en güçlü yeminlerini etmişler-di. Fakat onlara bir uyarıcı gelince, bu ancak onların nefret-lerini artırdı.
43. Yeryüzünde büyüklik taslamak ve kötü tuzak kurmak için (böyle davranıştırlardı). Oysa kötü tuzak, ancak sahibini kuşatır. Onlar ancak öncekilere uygulanan kanunu bekli-yorlar. Sen Allah'ın kanununda hiçbir değişiklik bulamazsun. Sen, Allah'ın kanununda hiçbir sapma bulamazsun.
44. Yeryüzünde dolaşıp kendilerinden öncekilerin sonunun na-sıl olduğuna bakmadılar mı? Oysa onlar kendilerinden daha da kuvvetli idiler. Ne göklerde ne yerde hiçbir şey Allah'ı aciz bırakacak değildir. Şüphesiz O, hakkıyla bilendir, hak-kiyla kudret sahibidir.
45. Eğer Allah, insanları kazandıkları yüzünden hemen cezalan-diracak olsayıdı, yerkürenin sırtında hiçbir canlı bırakmazdı. Ne var ki, onları belirli bir süreye kadar erteliyor. Nihayet sü-releri gelince, (gerekeni yapar). Çünkü Allah, kullarını hak-kiyla görmektedir.

36
YÂSİN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 83 ayettir. Süre, adını ilk ayeti oluşturan “Ya-Sin” harflerinden almıştır. Sürede başlıca insanın ahlâkî sorumlulukları, vahiy, Hz. Peygamber’i yalanlayan Kureş kabilesi, Antakya halkına gönderilen peygamberler, Allah’ın birliğini ve kudretini gösteren deliller, öldükten sonra dirilme, hesap ve ceza konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Ya Sin.¹
- 2, 3, 4. (Ey Muhammed!) Hikmet dolu Kur'an'a andolsun ki, sen elbette dosdoğru bir yol üzere (peygamber) gönderilenlerdensin.
- 5, 6. Kur'an, ataları uyarılmamış, bu yüzden de gaflet içinde olan bir kavmi uyarman için mutlak güç sahibi, çok merhametli Allah tarafından indirilmiştir.
7. Andolsun, onların çoğu üzerine o söz (azap) hak olmuştur. Artık onlar iman etmezler.
8. Onların boyunlarına demir halkalar geçirdik, o halkalar çenelerine dayanmıştır. Bu sebeple kafaları yukarıya kalkık durumdadır.
9. Biz, onların önlerine bir set, arkalarına da bir set çekip gözlerini perdeledik. Artık görmezler.
10. Onları uyarınca da, uyarmasınca da onlar için bîdir, inanmazlar.
11. Sen ancak Zikr'e (Kur'an'a) uyanı ve görmediği hâlde Rahmân'dan korkan kimseyi uyarırsın. İşte onu bir bağışlanma ve güzel bir mükâfatla müjdele.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

12. Şüphesiz biz, ölüleri mutlaka diriltiriz. Onların yaptıklarını ve bıraktıkları eserlerini yazarız. Biz, her şeyi apaçık bir kipta (Levh-i Mahfuz'da) bir bir kaydetmişizdir.
13. (Ey Muhammed!) Onlara, o memleket halkın örnek ver. Hani oraya elçiler gelmişti.
14. Hani biz onlara iki elçi göndermişik de onları yalancı sayımlardı. Biz de onlara üçüncü bir elçi ile destek vermişik. Onlar, "Şüphesiz biz size gönderilmiş elçileriz" dediler.
15. Onlar şöyle dediler: "Siz de ancak bizim gibi insansınız. Rahmân, hiçbir şey indirmemiştir. Siz sadece yalan söyleyorsunuz."
16. (Elçiler ise) şöyle dediler: "Bizim gerçekten size gönderilmiş elçiler olduğumuzu Rabbimiz biliyor."
17. "Bize düşen ancak apaçık bir tebliğidir."
18. Dediler ki: "Şüphesiz biz sizin yüzünüzden uğursuzluğa uğradık. Eğer vazgeçmezseniz, sizi mutlaka taşlarız ve bizim tarafımızdan size elem dolu bir azap dokunur."
19. Elçiler de, "Uğursuzluğunuz kendinizdendir. Size ögüt verildiği için mi (uğursuzluğa uğruyorsunuz?). Hayır, siz aşırı giyen bir kavimsiniz" dediler.
20. Şehrin öbür ucundan bir adam koşarak geldi ve şöyle dedi: "Ey kavmim! Bu elcilere uyun."
21. "Sizden hiçbir ücret istemeyen kimselere uyun, onlar hidayete erdirilmiş kimselerdir."
22. "Hem ben, ne diye beni yaratana kulluk etmeyeşim. Oysa siz de yalnızca O'na döndürüleceksiniz."
23. "O'nu bırakıp da başka ilâhlar mı edineyim? Eğer Rahmân bana bir zarar vermek istese, onların şefaatı bana hiçbir fayda sağlamaz ve beni kurtaramazlar."
24. "O taktirde ben mutlaka açık bir sapıklık içinde olurum."
25. "Şüphesiz ben sizin Rabbinize inandım. Gelin, beni dinleyin!"

26, 27. (Kavmi onu öldürdüğünde kendisine): "Cennete gir!" dedi. O da, "Keşke kavmim, Rabbimin beni bağışladığını ve beni ikram edilenlerden kıldığını bilseydi!" dedi.

28. Kendisinden sonra kavmi üzerine (onları cezalandırmak için) gökten hiçbir ordu indirmedik. İndirecek de değildik.

29. Sadece korkunç bir ses oldu. Bir anda sönüp gittiler.

30. Yazık o kullara! Kendilerine bir peygamber gelmezdi ki, onunla alay ediyor olmasınlar.

31. Kendilerinden önce nice nesilleri helâk ettiğimizi; onların artık kendilerine dönmeyeceklerini görmediler mi?

32. Onların hepsi de mutlaka toplanıp (hesap için) huzurumuza çıkarılacaklardır.

33. Ölü toprak onlar için bir delildir. Biz, onu diriltir ve ondan taneler çıkarırız da onlardan yerler.

34, 35. Meyvelerinden yesinler diye biz orada hurmalıklar, üzüm bağları var ettik ve içlerinde pınarlar fişkırttık. Bunları onların elliği yapmış değildir. Hâlâ şükretmeyecekler mi?²

36. Yerin bitirdiği şeylerden, insanların kendilerinden ve (daha) bilemedikleri (nice) şeylerden, bütün çiftleri yaratanın şanı yücedir.

37. Gece de onlar için bir delildir. Gündüzü ondan çıkarırız, bir de bakarsın karanlık içinde kalmışlardır.

38. Güneş de kendi yörüngeinde akıp gitmektedir. Bu, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen Allah'ın takdiri (düzenlemesi) dir.

39. Ayın dolaşımı için de konak yerleri (evreler) belirledik. Ni-hayet o, eğrilimiş kuru hurma dalı gibi olur.

40. Ne güneş aya yetişebilir, ne de gece gündüzü geçebilir. Her biri bir yörüngede yüzmektedir.

41. Onların soylarını dolu gemide taşımamız da onlar için bir

2. Bu âyet söyle de tercüme edilebilir: "Meyvelerinden ve kendi elliğinin yaptıklarından yesinler diye biz orada hurmalıklar, üzüm bağları var ettik ve içlerinde pınarlar fişkırttık. Hâlâ şükretmeyecekler mi?"

delildir.

42. Biz, onlar için o gemi gibi binecekleri nice şeyler yarattık.

43. Biz istesek onları suda boğarız da kendileri için ne imdat çağrısı yapan olur, ne de kurtarırlırlar.

44. Ancak tarafımızdan bir rahmet olarak ve bir süreye kadar daha yaşasınlar diye kurtarırlırlar.

45. Onlara, "Önünüzde ve arkanızda olan şeylerden (dünya ve ahirette göreceğiniz azaplardan) sakın ki size merhamet edilsin" denildiğinde yüz çevirirler.

46. Onlara Rablerinin âyetlerinden bir âyet gelmez ki ondan yüz çeviriyor olmasınlar.

47. Onlara, "Allah'ın sizi rızıklandırdığı şeylerden Allah yolunda harcayın" denildiği zaman, inkâr edenler iman edenlere, "Allah'ın, dilemiş olsa kendilerini doyurabileceği kimsele-re mi yedireceğiz? Siz ancak apaçık bir sapıklık içindesiniz" derler.

48. "Eğer doğru söyleyenlerseniz, bu tehdit ne zaman gelecek?" diyorlar.

49. Onlar ancak, çekişip dururlarken kendilerini yakalayacak korkunç bir ses bekliyorlar.

50. Artık ne birbirlerine tavsiyede bulunabilirler, ne de aileleri-ne donebilirler.

51. Sûra³ üfürülür. Bir de bakarsın, kabirlerden çıkışmış, Rablerine doğru akın akın gitmektedirler.

52. Şöylederler: "Vay başımıza gelene! Kim bizi diriltip mezari-mızdan çıkardı? Bu, Rahman'ın vaad ettiği şeydir. Peygam-berler doğru söylemişler."

53. Sadece korkunç bir ses olur. Bir de bakarsın, hepsi birden toplanıp huzurumuza çıkarılmışlardır.

54. O gün kimseye, hiç mi hiç zulmedilmez. Size ancak işlemek-

3. "Sûr", üfürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

te olduğunuz şeylerin karşılığı verilir.

55. Şüphesiz cennetlikler o gün nimetlerle meşguldürler, zevk sürerler.

56. Onlar ve eşleri gölgelerde koltuklara yaslanmaktadırlar.

57. Onlar için orada meyveler vardır. Onlar için diledikleri her şey vardır.

58. Çok merhametli olan Rab'den bir söz olarak (kendilerine) "Selâm" (vardır).

59. (Allah, şöyle der:) "Ey suçlular! Ayrılin bu gün!"

60, 61. "Ey Âdemoğulları! Ben, size, şeytana kulluk etmeyin. Çünkü o, sizin için apaçık bir düşmandır. Bana kulluk edin. İşte bu dosdoğru yoldur, diye emretmedim mi?"

62. "Andolsun, o sizden pek çok nesli saptırmıştı. Hiç düşünmüyor muydunuz?"

63. "İste bu, tehdit edildiğiniz cehennemdir."

64. "İnkâr ettiğinizden dolayı bugün girin oraya!"

65. O gün biz onların ağızlarını mühürleriz. Elleri bize konuşur, ayakları da kazandıklarına şahitlik eder.

66. Eğer dileseydik, onların gözlerini büsbütün kör ederdik de (bu hâlde) yola koyulmak için didişirlerdi. Fakat nasıl göreceler ki?!

67. Yine eğer dileseydik, oldukları yerde başka yaratıklara dönüştürürdük de ne ileri gidebilirler, ne geri donebilirlerdi.

68. Kime uzun ömür verirsek, onu yaratılış itibariyle tersine çeviririz (güçünü azaltırız). Hâlâ düşünmeyecekler mi?

69. Biz, o Peygamber'e şiir öğretmedik. Bu, ona yaraşmaz da. O(na verdigimiz) ancak bir öğüt ve apaçık bir Kur'an'dır.

70. (Aklen ve fikren) diri olanları uyarması ve kâfirler hakkında o sözün (azabin) gerçekleşmesi için Kur'an'ı indirdik.

71. Görmediler mi ki, biz onlar için, ellişimiz (kudretimiz) eseri olan hayvanlar yarattık da onlar bu hayvanlara sahip

oluyorlar.

72. Biz, o hayvanları kendilerine boyun eğdirdik. Onlardan bir kısmı binekleridir, bir kısmını da yerler.
73. Onlar için bu hayvanlarda (daha pek çok) yararlar ve içecekler vardır. Hâlâ şükretmeyecekler mi?
74. Belki kendilerine yardım edilir diye Allah'ı bırakıp da ilâhlar edindiler.
75. Onlar, ilâhlar için (hizmete) hazır asker oldukları hâlde, ilâhlar onlara yardım edemezler.
76. (Ey Muhammed!) Artık onların sözü seni üzmesin. Çünkü biz, onların gizlediklerini de açığa vurduklarını da biliyoruz.
77. İnsan, bizim, kendisini az bir sudan (meniden) yaratlığımızı görmedi mi ki, kalkmış apaçık bir düşman kesilmiştir.
78. Bir de kendi yaratılışını unutarak bize bir örnek getirdi. Dedi ki: "Çürümüşlerken kemikleri kim diriltecek?"
79. De ki: "Onları ilk defa var eden diriltecektir. O, her yaratılmış hakkıyla bilendir."
80. O, sizin için yeşil ağaçtan ateş yaratandır. Şimdi siz ondan yakıp duruyorsunuz.⁴
81. Gökleri ve yeri yaratan Allah'ın, onların benzerini yaratma-yı gücü yetmez mi? Evet yeter. O, hakkıyla yaratandır, hakkıyla bilendir.
82. Bir şeyi dilediği zaman, O'nun emri o şeye ancak "Ol!" demektir. O da hemen oluverir.
83. Her şeyin hükümlanlığı elinde olan Allah'ın şanı yücedir! Siz yalnız O'na döndürüleceksiniz.

4. Bu âyette, Arapların "marh" ve "afar" adını verdikleri iki cins ağaçları yaşı hâlde iken birbirine sürterek ateş yakmalarına işaret edilmektedir

37
SÂFFÂT SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 182 âyettir. Sûre, adını ilk âayette geçen “es-Sâffât” kelimesinden almıştır. Sâffât, sıra sıra dizilenler, saf saf duranlar demektir. Sûrede başlıca, meleklerden, cinlerden, kiyamet ve ahiret olaylarından söz edilmekte; Nûh, İbrahim, İsmail, İshak, Mûsâ, Hârun, İlyas, Lût ve Yûnus peygamberin kıssalarına yer verilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3, 4.** Saf bağlayıp duranlara, haykırarak sevk edenlere ve zikri (Allah’ın kelâmını) okuyanlara andolsun ki, sizin ilâhınız gerçekten bir tek ilâhtır.¹
- 5.** O, göklerin, yerin ve ikisi arasındaki Rabbidir. Doğuların da (Batıların da) Rabbidir.²
- 6.** Biz, en yakın göğü zinetlerle, yıldızlarla donattık.
- 7.** Onu itaatten çıkan her şeytanından koruduk.
- 8, 9.** Onlar, yüce topluluğu (ileri gelen melekler topluluğunu) dinleyemezler. Kovulmaları için her taraftan taşa tutulurlar. Onlar için sürekli bir azap da vardır.
- 10.** Ancak onlardan söz kapan olur. Onu da delip geçen bir alev izler (ve yok eder).
- 11.** (Ey Muhammed!) Şimdi sen onlara sor: “Kendilerini yaratmak mı daha zor, yoksa yarattığımız diğer şeyleri yaratmak

1. Âyetlerde belirtilen işleri yapanların melekler, yahut mü’mînler ve özellikle âlimler olduğu tefsir bilginlerince ifade edilmiştir.
2. Mevsimlere göre güneş ufuk çizgisinde her gün farklı noktalarda doğup batmaktadır. Bu itibarla bir yıllık süre içinde birçok “Doğu”, birçok “Bati” oluşmaktadır. (Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Rahmân sûresi, âyet, 17 ve dipnotu.)

mi?³ Şüphesiz biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık.

12. Hayır, sen (onların hâline) şaşın, onlar ise alay ediyorlar.
13. Kendilerine öğüt verildiği zaman öğüt almıyorlar.
14. Bir mucize gördükleri zaman onu alaya alıyorlar.
15. (Dediler ki:) "Bu bir büyünden başka bir şey değildir."
16. "Gerçekten biz, ölüp bir toprak ve kemik yiğini hâline geldikten sonra mı, biz mi tekrar diriltileceğiz?"
17. "Önceden gelip geçmiş atalarımız da mı?"
18. De ki: "Evet, hem de siz aşağılanmış kimseler olarak (diriltileceksiniz)."
19. O ancak şiddetli bir sesten ibarettir.⁴ Bir de bakarsın ki onlar (diriltmiş hazır) beklemektedirler.
20. Şöylediyecekler: "Vay başımıza gelene! Bu beklenen hesap, mükâfat ve ceza gündür."
21. (Onlara), "İşte bu, yalanlamakta olduğunuz hükmü ve ayrim gündür" (denilir).
- 22, 23, 24. (Allah, meleklerle söyle emreder): "Zulmedenleri, eşlerini ve Allah'ı bırakıp da tapmaka olduklarını toplayın, onları cehennemin yoluna koyun ve onları tutuklayın. Çünkü onlar soruya çekileceklerdir.
25. (Onlara), "Ne diye yardımlaşmıyorsunuz?" (denilir).
26. Hayır, onlar bugün teslim olmuş kimselerdir.
27. Birbirlerine yönelik sorarlar (çekişirler).
28. Şöylederler: "Siz bize sağdan gelirdiniz. Bize haktan yana görünürdünüz."
29. (Diğerleri de onlara söyle) derler: "Hayır, siz zaten mü'min

3. Âyet, öldükten sonra yeniden diriltilmeyi inkâr edenlere cevap niteliğindedir. Zor olamayı yapabilenin kolay olanı da yapabileceği vurgulanarak, öldükten sonra dirilmenin gerçekleşebileceği ortaya konulmaktadır.
4. Buradaki "şiddetli ses" ile ikinci sur üfürülüşü kastedilmektedir.

kimse değildiniz.”

30. “Bizim, sizin üzerinde hiçbir hâkimiyetimiz yoktu. Hatta siz azgin bir kavimdiniz.”

31. “Artık Rabbimizin sözü (azap) bizim hakkımızda gerçekleşti. Biz onu mutlaka tadacağız.”

32. “Evet, biz sizi saptırdık. Çünkü biz de sapkın kimselerdik.”

33. Artık onlar o gün azapta ortaktırlar.

34. İşte biz suçlulara böyle yaparız.

35. Çünkü onlar, kendilerine, “Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur” denildiği zaman, inanmayıp büyüklük taşıyorlardı.

36. “Biz, deli bir şair için ilâhlarımıza mı terk edeceğiz?” diyorlardı.

37. Hayır, öyle değil. O, hakkı getirmiş, (önceki) peygamberleri de tasdik etmiştir.

38. Şüphesiz siz mutlaka elem dolu azabı tadacaksınız.

39. Siz ancak işlediklerinizin karşılığı ile cezalandırılrsınız.

40. Ancak Allah’ın halis kulları başka.

41, 42. İşte onlar için belli bir rızık, meyveler vardır. Onlar ikram gören kimselerdir.

43. Onlar Nâîm cennetlerindedirler.

44. Koltuklar üzerinde karşılıklı olarak otururlar.

45, 46. Onların etrafında cennet pinarından doldurulmuş, berrak ve içenlere lezzet veren kadehler dolaştırılır.

47. Onda baş döndürme özelliği yoktur. Onlar, onu içmekle sarhoş da olmazlar.

48. Yanlarında bakışlarını yalnızca kendilerine çevirmiş iri gözlü eşler vardır.

49. Sanki onlar (beyazlıklıyla), saklanmış (gün yüzü görmemiş) yumurtalarıdır.

50. Derken birbirlerine yönelp sorarlar.

51. İçlerinden biri der ki: "Benim bir arkadaşımvardı."
52. "Sen de tekrar dirilmeyi tasdik edenlerden misin?" derdi.
53. "Gerçekten biz, ölüp bir toprak ve kemik yiğini hâline geldikten sonra mı, biz mi hesaba çekileceğiz?"
54. Konuşan o kimse, yanındakilere, "Bakar mısınız, hâli ne oldu?" der.
55. Kendisi de bakar ve onu cehennemin ortasında görür.
56. Ona şöyle der: "Allah'a andolsun, neredeyse beni de helâk edecekten."
57. "Rabbimin nimeti olmasaydı, mutlaka ben de cehenneme konulanlardan olmuştum."
58. 59. "Nasıl, ilk ölümümüzden başka ölmeyecek miymiş?⁵
Bize azap edilmeyecek miymiş?"
60. Şüphesiz bu (cennetteki nimetlere ulaşmak) büyük bir başarıdır.
61. Çalışanlar böylesi için çalışınlar!
62. Ziyafet olarak bu mu daha hayırlı, yoksa zakkum ağacı mı?
63. Şüphesiz biz onu zalimler için bir imtihan aracı kıldık.⁶
64. O, cehennemin dibinde biten bir ağaçtır.
65. Onun meyveleri sanki şeytanların kafalarıdır.⁷

5. Buradaki "ilk ölüm" ifadesi, ikinci bir ölümün gerçekleşeceğini ifade etmez. Müşrikler, ölüp yok olacaklarını, bir daha diriltilmeyeceklerini iddia ediyorlardı. Onlara en büyük elem ve izdirap kaynağı ölüm idi. Kisaca onların gözünde ölüm, elem, izdirap ve azabin simbolü idi. O yüzden, "oldükten sonra yok olup gideceğiz. Bir daha dirilmek ve Muhammed'in iddia ettiği gibi azap görmek yok" anlamına gelmek üzere, "İlk ölümümüzden başka ölüm yok diyorlardı."
6. Müşrikler, cehennemde "zakkum" denen bir ağaçın olduğunu işitince, "Ateş aĞacı yakar. Böyle bir ağaç olamaz", diyerek bunu inkâr ettiler. Allah'ın, dilerse ateşe yanmayan bir ağaç yaratabileceğini düşünemediler. Böylece zakkum aĞacı, iman edip etmemeleri noktasında müşrikler için bir imtihan vesilesi olmuştu.
7. Şeytanların nasıl birer varlık oldukları insanlarca bilinmemekte ise de, onların çirkin ve zararlı varlıklar olduğu zihinlerde yer etmiş bir gerçektir. İşte zakkum meyvesinin

66. Cehennemlikler ondan yiyecekler ve onunla karınlarını dolduracaklardır.
67. Sonra onlar için bunun üstüne kaynar sudan karışık bir içecek vardır.
68. Sonra onların dönüşleri mutlaka cehennemedir.
69. Çünkü onlar babalarını sapık kimseler olarak buldular.
70. Kendileri de onların izinden koşa koşa gitmektedirler.
71. Andolsun, onlardan önce, evvelkilerin çoğu da sapmıştır.
72. Andolsun, biz onlara da uyarıcılar göndermiştim.
73. Bak, uyarılanların sonu nasıl oldu!
74. Ancak Allah'ın ihlâşlı kulları başka.
75. Andolsun, Nûh bize dua edip seslenmiştir. Biz ne güzel cevap vereniz!
76. Onu ve ailesini o büyük sıkıntıdan kurtardık.
77. Onun neslini yeryüzünde kalanlar kıldık.
78. Sonradan gelenler arasında ona güzel bir ad bıraktık.
79. Âlemler içinde Nûh'a selâm olsun!
80. İşte biz iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız.
81. Çünkü o, bizim mü'min ullarımızdandır.
82. Sonra biz, diğerlerini suda boğduk.
83. Şüphesiz İbrahim de O'nun taraftarlarından idi.
84. Hani o, Rabbine temiz bir kalple gelmiştir.
85. Hani babasına ve kavmine şöyle demişti: "Siz neye tâpiyorsunuz?"
86. "Allah'ı bırakıp da birtakım uydurma ilâhlar mı istiyorsunuz?"
87. "O hâlde, âlemlerin Rabbi hakkında görüşünüz nedir?"
- 88, 89. İbrahim, yıldızlara baktı ve "Ben hastayım" dedi.

de çirkin ve zararlı olduğunu ifade etmek açısından böyle bir benzetme yapılmıştır.

90. Bunun üzerine arkalarını dönüp ondan uzaklaştılar.⁸
91. İbrahim, onların putlarının tarafına gizlice gitti ve şöyle dedi: "Yemez misiniz?"
92. "Ne diye konuşmuyorsunuz?"
93. Derken üzerlerine yürüyüp onlara güclü bir darbe indirdi.
94. Kavmi (telaş içinde) koşarak ona doğru geldi.
95. İbrahim, şöyle dedi: "Yonttuğunuz putlara mı tayıyorsunuz?"
96. "Oysa Allah sizi de, yaptığınız şeyleri de yaratmıştır."
97. Kavmi, "Onun için bir bina yapın, (icinde ateş yakın) ve onu atşe atın" dedi.
98. Böylece ona bir tuzak kurmak istediler. Biz de onları en alçak kimseler kıldık.
99. İbrahim, şöyle dedi: "Ben Rabbime (O'nun emrettiği yere) gideceğim. O, bana yol gösterecektir."
100. "Ey Rabbim! Bana salihlerden olacak bir çocuk bağışla."
101. Biz de ona uysal bir oğul müdeleddik.
102. Çocuk kendisiyle birlikte koşup yürüyecek yaşa gelince İbrahim ona, "Yavrum, ben rüyamda seni boğazladığımı gördüm. Düşün bakalım, ne dersin?" dedi. O da, "Babacığım, emrolunduğun şeyi yap. İnşaallah beni sabredenlerden bulacaksın" dedi.
- 103, 104. Nihayet her ikisi de (Allah'ın emrine) boyun eğip, İbrahim de onu (boğazlamak için) yüz üstü yere yatarınca ona,

8. İbrahim, babasının ve kavminin taptığı putları kötüleyince, bu putların fayda ya da zarar veremeyeceklerini göstermek üzere yalnız kalıp putları kırmak istiyordu. Kavmi bayram yerine giderken İbrahim'i de çağrıldıklarında o, yıldızlara bakarak "Ben hastayım" demişti. İbrahim böyle yaparak, yıldızlardan hüküm çikaran kavmine güya kendisinin de bu bilgisi yıldızlardan aldığınu anlatmak istemişti. Kavmi de hastalık kapmamak için onu bırakıp gidince, İbrahim yalnız kalma fırsatını yakalamış oldu.

şöyledi: "Ey İbrahim!"

105. "Gördüğün rüyanın hükmünü yerine getirdin. Şüphesiz biz iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız."
106. "Şüphesiz bu apaçık bir imtihandır."
107. Biz, (İbrahim'e) büyük bir kurbanlık vererek onu (İsmail'i) kurtardık.
108. Sonradan gelenler arasında ona güzel bir ad bıraktık.
109. İbrahim'e selâm olsun.
110. İyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları işte böyle mükâfatlandırırız
111. Çünkü o mü'min kullarımızdandı.
112. Biz onu salihlerden bir peygamber olarak İshak ile de müjdeledik.
113. Onu da İshak'ı da uğurlu kıldık. Her ikisinin neslinde iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlar davardı, kendine apaçık zulmedenler de.
114. Andolsun, biz Mûsâ'ya ve Hârûn'a da lütufa bulunduk.
115. Onları ve kavimlerini o büyük sıkıntından kurtardık.
116. Onlara yardım ettik de onlar galip gelenler oldular.
117. Biz onlara (hükümlerimizi) açıklayan Kitab'ı (Tevrat'ı) verdik.
118. Onları doğru yola ilettik.
119. Sonradan gelenler arasında onlara güzel birer ad bıraktık.
120. Mûsâ'ya ve Hârûn'a selâm olsun.
121. Şüphesiz biz iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız.
122. Çünkü onlar mü'min kullarımızdan idiler.
123. Şüphesiz İlyas da peygamberlerden idi.
124. Hani kavmine şöyle demişti: "Allah'a karşı gelmekten sakın-

maz misiniz?”

- 125, 126.** “Yaratıcıların en güzelini, sizin ve geçmiş atalarınızın Rabbi olan Allah’ı bırakarak “Ba’l’e mi tayıyorsunuz?”⁹
- 127.** Onu yalanladılar. Bu sebeple onlar (cehenneme) götürüleceklerdir.
- 128.** Ancak Allah’ın ihlâşlı kulları başka.
- 129.** Sonradan gelenler içerisinde ona güzel bir ad bıraktık.
- 130.** İlyas’a selâm olsun.
- 131.** Şüphesiz biz iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları böyle mükâfatlandırırız.
- 132.** Çünkü o bizim mü’min kullarımızdandı.
- 133.** Şüphesiz Lût da peygamberlerdendi.
- 134, 135.** Hani biz onu ve geride kalanlar arasındaki yaşlı bir kadın (kâfir olan eşi) dışında bütün ailesini kurtarmıştık.
- 136.** Sonra da diğerlerini yok ettik.
- 137, 138.** Şüphesiz sizler (yolculuklarınız sırasında) sabah akşam onların (harap olmuş) yurtlarına uğrayıp duruyorsunuz. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?
- 139.** Şüphesiz Yûnus da peygamberlerdendi.
- 140.** Hani o kaçip yüklü gemiye binmişti.
- 141.** Gemidekilerle kur'a çekmiş ve kaybedenlerden olmuştu.¹⁰
- 142.** Böylece, Yûnus kendini kınayıp dururken balık onu yuttu.
- 143, 144.** Eğer o, Allah’ı tespih edip yüceltenlerden olmasaydı, mutlaka insanların diriltileceği güne kadar balığın karnında kalırdı.
- 145.** Derken biz onu hasta bir hâlde sahile attık.

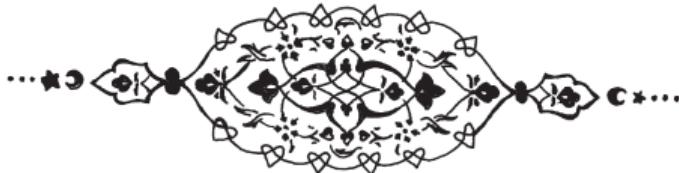
9. “Ba’l”, o dönemde Şam bölgesinin “Bekk” yöresinde tâپilan bir putun adıdır.

10. Tefsir kaynaklarında rivayet edildiğine göre, Yûnus peygamber kavminin baskılıları na dayanamayıp aralarından kaçarak bir gemiye binmişti. Gemideki yolculardan bir kısmının atılması gerekti. Çekilen kur'a sonunda Yûnus da atılanlar arasında yer aldı.

146. Üzerine geniş yapraklı bir ağaç bitirdik.
147. Biz onu yüz bin, yahut daha fazla insana peygamber olarak gönderdik.
148. Nihayet onlar iman ettiler. Biz de onları bir süreye kadar getindirdik.
149. Ey Muhammed! Onlara sor: Kız çocukları Rabbinin de, erkek çocukları onların mı?
150. Yoksa biz melekleri dışı olarak yaratmışız da onlar şahid mi bulunuyorlar mı?
- 151, 152. İyi bilin ki onlar kendi uydurmaları olarak, "Allah çocuk sahibi oldu" diyorlar. Onlar elbette yalan söylüyorlar.
153. Yoksa Allah kızları erkeklerle tercih mi etti?
154. Neyiniz var? Nasıl hüküm veriyorsunuz!
155. Hiç düşünmüyorum musunuz?
156. Yoksa sizin apaçık bir deliliniz mi var?
157. Eğer doğru söyleyen kimseler iseniz getirin (bu delili içeren) kitabınızı!
158. Allah ile cinler arasında da nesep bağı kurdular. Oysa cinler de kendilerinin Allah'ın huzuruna getirileceklerini bilirlər.
159. Allah, onların nitelendirdiği şeylerdən uzaktır, yücedir.
160. Ancak Allah'ın ihlâşlı kulları bunlar gibi değildir.
- 161, 162, 163. (Ey müşrikler!) Ne siz ve ne deaptıklarınız, cehenneme gireceklerden başkasını kandırıp Allah'ın yolundan saptırabilirsiniz.
164. (Melekler derler ki:) "Bizim her birimizin bilinen bir makamı vardır."
165. "Şüphesiz biz (orada) saf duranlarız."
166. "Şüphesiz biz (Allah'ı) tespih edip yükseltenleriz."
- 167, 168, 169. (Müşrikler) şunu da söylüyorlardı: "Eğer yanımızda öncekilere verilen kitaplardan bir kitap olsaydı, elbette

biz ihlâşlı kullar olurduk.”

170. Fakat (kitap gelince) onu inkâr ettiler. Yakında (sonlarının ne olacağını) bilecekler.
171. Andolsun, peygamber olarak gönderilen kullarımız hakkında şu sözümüz geçmişi:
172. “Onlara mutlaka yardım edilecektir.”
173. “Şüphesiz ordularımız galip gelecektir.”
174. O hâlde, bir süreye kadar onlardan yüz çevir
175. Gözetle onları, yakında onlar da görecekler.
176. Yoksa onlar azabımızı acele mi istiyorlar?
177. Fakat azabımız onların yurtlarına indiğinde, o uyarılmış olanların sabahı ne kötü olur!
178. Ey Muhammed! Bir süreye kadar onlardan yüz çevir.
179. (Bekle ve) gör. Onlar da yakında görecekler.
180. Senin Rabbin; kudret ve şeref sahibi olan Rab, onların nite-lendirdiği şeylerden uzaktır, yücedir.
181. Peygamberlere selâm olsun.
182. Hamd, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

38 SÂD SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 88 ayettir. Süre, adını birinci âyetteki "Sâd" harfinden almıştır. Sürede başlıca, Allah'ın birliği, müşriklerin inkârları ve sapıklıkları sebebiyle azabı hak etmiş oldukları, Davûd, Süleyman, Eyyüp, İbrahim, İshak, İsmail, el-Yesa' ve Zulkifl peygamberlerin kıssaları, Davûd peygamberin hakemliği ve Hz. Peygamberin temel görevi konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Sâd.¹ O şanlı, şerefli Kur'an'a andolsun (ki o, Allah sözüdür).
- 2.** Fakat inkâr edenler bir büyüğlenme ve ayrılık içindedirler.
- 3.** Biz onlardan önce nice nesilleri helâk ettik. Onlar da feryat ettiler, ama artık kurtuluş zamanı değildi.
- 4.** Kâfirler, kendilerine içlerinden bir uyarıcının gelmesine şaşırlar ve şöyle dediler: "Bu, yalancı bir sihirbazdır."
- 5.** "İlâhları bir tek ilâh mı yaptı? Gerçekten bu çok tuhaf bir şey!"
- 6, 7, 8.** İçlerinden ileri gelenler, "Gidin, ilâhlarınıza tapmaya devam edin. İşte bu istenen şeydir. Biz bunu son dinde (en son dinî inanışlarda) duymadık. Bu ancak bir uydurmadır. O zikir (Kur'an) içimizden ona mı indirildi?" diyerek kalkıp gittiler. Hayır, onlar benim Zikrimden (Kur'an'dan) şüphe içindendirler. Hayır, henüz azabımı tatmadılar.
- 9.** Yoksa mutlak güç sahibi ve çok bağışlayan Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mıdır?
- 10.** Yoksa göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hükümrانlı-

1. Bu harf ile ilgili olarak Bakara sûresinin birinci âyetinin dipnotuna bakınız.

ğı onların mıdır? Öyle ise sebeplere yapışarak yükselsinler (bakalım!)

11. Onlar, çeşitli gruplardan oluşmuş ve suracıkta bozguna uğrayacak derme çatma bir ordudur.

12, 13. Onlardan önce de Nûh kavmi, Âd kavmi, kazıklar sahibi² Firavun, Semûd kavmi, Lût kavmi ve Eyke halkı da Peygamberleri yalanlamışlardı. İşte onlar da (böyle) gruplardı.

14. (O grupların) her biri peygamberleri yalanladı da onları cezalandırmam hak oldu.

15. Bunlar da (müsrikler de) ancak (vakti gelince) asla geri kalmayacak korkunç bir ses bekliyorlar.

16. Müşrikler (alay ederek) şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Hesap gününden önce payımızı hemen ver!"

17. Ey Muhammed! Onların söylediklerine karşı sabret. Güçlü kulumuz Dâvûd'u hatırla. O, Allah'a çok yönelen bir kimse idi.

18, 19. Kendisi ile birlikte sabah-akşam tesbih etsinler diye biz, dağıları ve toplanıp gelen kuşları Dâvûd'un emrine verdik. Onların her biri Allah'a yönelmişlerdi.

20. Biz Davud'un mülkünü güçlendirdik, ona hikmet ve hakla batılı ayıran söz (hüküm verme) yeteneği verdik.

21. Sana davaçların haberi geldi mi? Hani onlar duvarı aşarak mabede girmişlerdi.

22. Hani Dâvûd'un yanına girmişlerdi de Dâvûd onlardan korkmuştu. Onlar, "Korkma! Biz, iki davacı grubuz. Birimiz diğeri haksızlık etmiştir. Aramızda adaletle hukmet. Zulmetme ve bizi hak yola ilet" dediler.

23. İçlerinden biri şöyle dedi: "Bu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var. Benim ise bir tek koyunum var.

2. "Kazıklar sahibi" ifadesi için Fecr sûresinin 10. âyetinin dipnotuna bakınız.

Böyle iken ‘Onu da bana ver’ dedi ve tartışmada beni bastırdı.”

24. Davud dedi ki: “Andolsun, senin koyununu kendi koyunlarına katmak istemek suretiyle sana zulmetmiştir. Esasen ortakların pek çoğu birbirine haksızlık eder. Ancak iman edip salih ameller işleyenler başka. Onlar da pek azdır.” Dâvûd, bizim kendisini imtihan ettiğimizi anladı. Derken Rabbinde bağışlama diledi, eğilerek secdeye kapandı ve Allah'a yöndeli.
25. Biz de bunu ona bağışladık. Şüphesiz katımızda onun için bir yakınlık ve dönüp geleceği güzel bir yer vardır.
26. Ona dedik ki: “Ey Dâvûd! Gerçekten biz seni yeryüzünde halife yaptık. İnsanlar arasında hak ile hüküm ver. Nefis arzusuna uyma, yoksa seni Allah'ın yolundan sapırır. Allah'ın yolundan sapanlar için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli bir azap vardır.”
27. Biz gögü, yeri ve ikisi arasındaki boş yere yaratmadık. Bu (yaratılanların boş yere yaratıldığı iddiası) inkâr edenlerin zannıdır. Cehennem ateşinden dolayı vay inkâr edenlerin hâline!
28. Yoksa biz iman edip salih ameller işleyenleri, yeryüzünde fesat çıkarılanlar gibi mi tutacağız? Yoksa Allah'a karşı gelmekten sakınanları yoldan çikan arsızlar gibi mi tutacağız?
29. Bu Kur'an, âyetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsınlar diye sana indirdiğimiz mübarek bir kitaptır.
30. Dâvûd'a Süleyman'ı bağışladık. O ne güzel kuldu! Şüphesiz o, Allah'a çok yönelen bir kimse idi.
31. Hani ona akşamüstü bir ayağını tırnağı üstüne dikip üç ayağının üzerinde duran çalımlı ve soylu atlar sunulmuştu.
- 32, 33. Süleyman, “Gerçekten ben malî, Rabbimi anmamı sağla-

diğinden dolayı çok severim” dedi. Nihayet gözden kaybolup gittikleri zaman³, “Onları bana geri getirin” dedi. (Atlaslar gelince de) bacaklarını ve boyunlarını okşamaya başladı.

34. Andolsun, biz Süleyman’ı imtihan ettik. Tahtının üstüne bir ceset bıraktık.⁴ Sonra tövbe edip bize yöneldi.

35. Süleyman, “Ey Rabbim! Beni bağışla. Bana, benden sonra kimseye lâyik olmayacak bir mülk (hükümrânlık) bahset! Şüphesiz sen çok bahşedicisin!” dedi.

36. Biz de rüzgârı onun buyruğuna verdik. Rüzgâr, onun emriyle dileği yere hafif hafif eserdi.

37, 38. Bina ustası olan ve dalgıçlık yapan her bir şeytani, bukağılla bağılı olarak diğerlerini de, onun emrine verdik.

39. “İste bu bizim ihsanımızdır. Artık sen de (istedigine) hesapsızca ver yahut verme” dedik.

40. Şüphesiz katımızda onun için bir yakınlık ve dönüp geleceği güzel bir yer vardır.

41. (Ey Muhammed!) Kulumuz Eyyûb’u da an. Hani o, Rabbinne, “Şeytan bana bir yorgunluk ve azap dokundurdu” diye seslenmişti.

42. Biz de ona, “Ayağını yere vur! İşte yıkanacak ve içecek soğuk bir su” dedik.

43. Biz ona tarafımızdan bir rahmet ve akıl sahiplerine bir öğüt olmak üzere ailesini ve onlarla birlikte bir o kadarını bahsettik.

44. Şöylededik: “Eline bir demet sap al ve onunla vur, yemini ni bozma.”⁵ Gerçekten biz Eyyûb’u sabreden bir kimse ola-

3. Bu âyetin bu kısmı, “Nihayet güneş perde arkasına çekilince (batmca)” şeklinde de tercüme edilebilir.

4. Tefsir bilginlerine göre, âyette sözü edilen ceset, mecazi olarak; bir ara fiziki gücünü ya da siyasal otoritesini kaybeden Süleyman peygamberi temsil etmektedir.

5. Tefsir kaynaklarında ifade edildiğine göre, Eyyûb peygamber bir olay üzerine ka-

rak bulduk. O ne güzel bir kuldu! O, Allah'a çok yönelen bir kimse idi.

45. (Ey Muhammed!) Güçlü ve basiretli kullarımız İbrahim'i, İshak'ı ve Yakub'u da an.

46. Şüphesiz biz onları, ahiret yurdunu düşünme özelliği ile (temizleyip) ihlâslı kimseler kıldıktır.

47. Şüphesiz onlar, bizim katımızda hayırlı, seçkin kimselerendir.

48. (Ey Muhammed!) İsmail, el-Yesa' ve Zulkifl'i de an. Onların her biri iyi kimselerdi.

49, 50. Bu bir ögütür. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için elbette güzel bir dönüş yeri, kapıları kendilerine açılmış olarak Adn cennetleri vardır.

51. Onlar orada koltuklara yaslanmış olarak pek çok meyveler ve içecekler isterler.

52. Yanlarında gözlerini kendilerinden ayırmayan yaşıt eşler vardır.

53. İşte bunlar, hesap günü için size vaad edilenlerdir.

54. İşte bu bizim verdiğimiz rızıktır. Ona asla tükenme yoktur.

55, 56. İşte böyle! Şüphesiz azginlar için elbette kötü bir dönüş yeri, cehennem vardır. Onlar oraya girerler. Orası ne kötü bir yataktır!

57. İşte (azap), onu tatsınlar: Bir kaynar su ve bir irin.

58. O azaba benzer çeşit çeşit başka azaplar da vardır.

59. (Kendi aralarında şöyle derler:) “İşte sizinle beraber cehenneme tıklacak bir grup. Onlara rahat ve huzur olmasın! Şüphesiz onlar cehenneme gireceklerdir.”

60. O grup da, “Hayır, size rahat ve huzur olmasın. Bu cehenne-

risina yüz sopa vuracağına yemin etmiş, kendisine has bir ruhsat olmak üzere de âyetteki çözüm kendisine öğretilmiştir.

mi bizim önumüze siz sürdünüz. Orası ne kötü durak yeridir!” der.

61. Şöylederler: “Ey Rabbimiz! Bunu bizim önumüze kim sürdüyse, cehennemde onun azabını bir kat daha artır.”
62. Yine şöylederler: “Dünyada kendilerini kötü saydığımız adamları acaba neden göremiyoruz?”
63. “(Cehennemlik degillerdi de) biz onları alaya mı almış olduk, yoksa (buradalar da) gözlerimizden mi kaçtılar?”
64. Şüphesiz bu, cehennemliklerin birbirleriyle çekişmesi kesin bir gerçektir.
65. (Ey Muhammed!) De ki: “Ben ancak bir uyarıcıyım. Her şey üzerinde mutlak otorite sahibi olan bir Allah’tan başka hiçbir ilâh yoktur.”
66. “O, göklerin, yerin ve ikisi arasındaki Rabbidir. Mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.”
67. De ki: “Bu Kur’ân, büyük bir haberdir.”
68. “Siz ise ondan yüz çeviriyorsunuz.”
69. “Aralarında tartışıkları sırada, yüce topluluğa (ileri gelen melekler topluluğuna) dair benim hiçbir bilgim yoktu.”
70. “Bana ancak, benim sadece bir uyarıcı olduğum vahyediliyor.”
71. Hani, Rabbin melek'lere şöyledemişti: “Muhakkak ben çamurdan bir insan yaratacağım.”
72. “Onu şekillendirip içine ruhumdan üflediğim zaman onun için saygı ile eğilin.”
73. Derken bütün melekler topluca saygı ile eğildiler.
74. Ancak İblis eğilmedi. O büyülüksüz tasladı ve kâfirlerden oldu.
75. Allah, “Ey İblis! Ellerimle yarattığımı saygı ile eğilmekten seni ne alıkoydu? Büyüülüksüz mü tasladın, yoksa üstünlerden

mi oldun?” dedi.

76. İblis, “Ben ondan daha hayırliyim. Beni ateşten yarattın, onu ise çamurdan yarattın” dedi.

77. Allah, şöyle dedi: “Öyle ise çıkış oradan (cennetten), çünkü sen kovuldun.”

78. “Şüphesiz benim lânetim hesap, mükâfat ve ceza gününe kadar senin üzerinedir.”

79. İblis, “Ey Rabbim! Öyle ise bana insanların diriltilecekleri güne kadar mühlet ver” dedi.

80, 81. Allah, şöyle dedi: “Sen o bilinen vakte (kiyamet gününe) kadar mühlet verilenlerdensin.”

82, 83. İblis, “Senin şerefine andolsun ki, içlerinden ihlâslı kulların hariç, elbette onların hepsini azdıracağım” dedi.

84. Allah, şöyle dedi: “İşte bu gerçekdir. Ben de gerçeği söylüyorum:”

85. “Andolsun, cehennemi seninle ve onlardan sana uyanların hepsiyle dolduracağım.”

86. (Ey Muhammed!) De ki: “Bundan (tebliğ görevinden) dolayı sizden hiçbir ücret istemiyorum. Ben kendiliğinden yükümlülük altına girenlerden değilim.”

87. “Bu Kur'an, âlemler için ancak bir öğüttür.”

88. “Onun haberlerinin doğruluğunu bir süre sonra mutlaka öğreneceksiniz.”

39 ZÜMER SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 75 ayettir. Süre, adını 71 ve 73. ayetlerde geçen “Zümer” kelimesinden almıştır. Zümer; zümreler, gruplar demektir. Sürede başlıca, göklerde ve yerde Allah’ın birliğini gösteren deliller, mü’minlerin cennete, kâfirlerin cehenneme sevk edilecekleri konu edilmekte; kollar, ölüm gelip çatmadan Allah'a yönelmeye çağrılmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Kitab’ın indirilmesi mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah tarafındandır.
2. (Ey Muhammed!) Şüphesiz biz o Kitab’ı sana hak olarak indirdik. Öyle ise sen de dini Allah’a has kilarak O’na kulluk et.
3. İyi bilin ki, halis din yalnız Allah’ındır. O’nu bırakıp da başka dostlar edinenler, “Biz onlara sadece, bizi Allah’'a daha çok yaklaştırsınlar diye ibadet ediyoruz” diyorlar. Şüphesiz Allah, ayrılığa düştükleri şeyler konusunda aralarında hüküm verecektir. Şüphesiz Allah, yalancı ve nankör olanları doğru yola iletmez.
4. Eğer Allah bir çocuk edinmek isteseydi, yarattıklarından dilidğini seçerdi. O, bundan uzaktır, yücedir. O, bir ve her şey üzerinde mutlak otorite sahibi olan Allah’tır.
5. Gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yaratmıştır. Geceyi gündüzün üzerine örtüyor, gündüzü de gecenin üzerine örtüyor. Güneşi ve ayı da koyduğu kanunlara boyun eğdimiştir. Bunların her biri belli bir zamana kadar akıp gitmektedir. İyi bilin ki O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır.
6. O, sizi bir tek nefisten yarattı. Sonra ondan¹ eşini var etti. Si-

1. Buradaki “ondan” ifadesi, “onun türünden” şeklinde de anlaşılabilir.

zin için hayvanlardan (erkek ve dişi olarak) sekiz eş yarattı.² Sizi annelerinizin karnında bir yaratılıştan öbürüne geçire-rek üç (kat) karanlık içinde oluşturuyor. İşte Rabbiniz olan Allah budur. Mülk (mutlak hâkimiyet) yalnız O'nundur. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde, nasıl oluyor da haktan döndürülüyorsunuz?

7. Eğer inkâr ederseniz, şüphesiz ki Allah sizin iman etmenize muhtaç değildir. Ama kullarının inkâr etmesine razı olmaz. Eğer şükrederseniz sizin için buna razı olur. Hiçbir günahkâr başka bir günahkârn yükünü yüklenmez. Sonra dönüşü-nüz ancak Rabbinizedir. O da size yaptıklarınızı haber verir. Çünkü O, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilir.
8. İnsana bir zarar dokunduğu zaman Rabbine yönelik O'na yalvarır. Sonra kendi tarafından ona bir nimet verdiği zaman daha önce O'na yalvardığını unutur ve Allah'ın yolundan saptırmak için O'na eşler koşar. De ki: "Küfrünle az bir süre yaşayıp geçir! Şüphesiz sen cehennemliklerdensin."
9. (Böyle bir kimse mi Allah katında makbuldür,) yoksa gece vakitlerinde, secde hâlinde ve ayakta, ahiretten korkarak ve Rabbinin rahmetini umarak itaat ve kulluk eden mi? De ki: "Hiç bilenlerle bilmeyenler bir olur mu?" Ancak akıl sahip-leri öğüt alırlar.
10. (Ey Muhammed! Bizim adımıza) de ki: "Ey iman eden kul-larım! Rabbinize karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara (ahirette) iyilik var-dır. Allah'ın yeryüzü genişdir. Sabredenlere mükâfatları el-bette hesapsız olarak verilir."
11. De ki: "Şüphesiz bana, dini Allah'a has kılarak O'na ibadet etmem emredildi."
12. "Bana, müslümanların ilki olmam da emredildi."

2. Âyette sözü edilen hayvanların neler olduğu konusunda Enâm süresinin 143 ve 144. âyetlerine bakınız.

13. De ki: "Eğer ben Rabbime isyan edersem, şüphesiz büyük bir günün azabından korkarım."
14. De ki: "Ben dinimi Allah'a has kılarak sadece O'na ibadet ediyorum."
15. "Siz de Allah'tan başka dilediğiniz şeylere ibadet edin!" De ki: "Şüphesiz hüsranı uğrayanlar, kiyamet gününde kendilerini ve ailelerini hüsranla sokanlardır. İyi bilin ki bu, apaçık hüsranın ta kendisidir."
16. Onlar için üstlerinde ateşten katmanlar, altlarında (ateşten) katmanlar vardır. İşte Allah, kullarını bununla korkutur. Eyullarım, bana karşı gelmekten sakının.
17. Tâgüt³'tan³, ona kulluk etmekten kaçınan ve içtenlikle Allah'a yönelerenler için müjde vardır. O hâerde, kullarımı müjdele!
18. Sözü dinleyip de onun en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiblerinin ta kendileridir.
19. Hakkında azap sözü (hükümü) gerçekleşenler, hiç onlar gibi olur mu? Cehennemlikleri sen mi kurtaracaksın?
20. Fakat Rabbine karşı gelmekten sakınanlar için (cennette) üst üste yapılmış ve altlarından irmaklar akan köşkler vardır. Allah, gerçek bir vaadde bulunmuştur. Allah, va'dinden dönmez.
21. Görmedin mi, Allah gökten yağmur yağdırdı da onu yeryüzündeki kaynaklara ulaştırdı. Sonra onunla renkleri çeşit çeşit ekinler çıkarıyor. Sonra ekinler kuruyor da onları sapsarı kesilmiş görüyorsun. Sonra da Allah onları kurumuş çerçöp hâline getirir. Şüphesiz ki bunda akıl sahipleri için bir öğüt vardır.
22. Allah'ın, göğsünü İslâm'a açtığı, böylece Rabbinden bir nur üzere bulunan kimse, kalbi imana kapalı kimse gibi midir?

3. Tâgüt ile ilgili olarak Bakara sûresinin 256. âyetinin dipnotuna bakınız.

Allah'ın zikrine karşı kalpleri katı olanların vay hâline! İşte onlar açık bir sapıklık içindedirler.

23. Allah, sözün en güzelini; âyetleri, (güzellikte) birbirine benzeyen ve (hükümleri, öğütleri, kıssaları) tekrarlanan bir kitap olarak indirmiştir. Rablerinden korkanların tenleri ondan dolayı ürperir. Sonra tenleri de kalpleri de Allah'ın zikrine karşı yumuşar. İşte bu Kur'an Allah'ın hidayet rehberidir. Onunla dilediğini doğru yola iletir. Allah, kimi saptırırsa artık onun için hiçbir yol gösterici yoktur.

24. Kiyamet günü kötü azaba karşı yüzüyle korunan kimse⁴, (o gün) azaptan emin olan kimse gibi midir? Zalimlere, "Kazandıklarınızı tadın" denir.

25. Onlardan öncekiler de yalanladılar ve azap kendilerine farına varamadıkları bir yerden geldi.

26. Böylece Allah dünya hayatında onlara zilleti tattırdı. Elbette ki ahiret azabı daha büyüktür. Keşke bilselerdi!

27. Andolsun, öğüt alsınlar diye biz bu Kur'an'da insanlar için her türlü misali verdik.

28. Biz onu, Allah'a karşı gelmekten sakinsınlar diye hiçbir eğriliği bulunmayan Arapça bir Kur'an olarak indirdik.

29. Allah, birbiriyle çekişen ortak sahipleri bulunan bir (köle) adam ile yalnızca bir kişiye ait olan bir (köle) adamı örnek verdi. Bu iki adamın durumu hiç, bir olur mu?⁵ Hamd

4. *Âyette, azaba uğrayacak olanların azaptan sakınma konusunda çarelerinin bulunmadığı anlatılmaktadır. Bir tehlikeyle karşı karşıya kalan insan, her şeyden evvel tüm imkânlarıyla yüzünü sakınır. Yüzünü sakınmayacak bir duruma gelmişse çaresi tükenmiş demektir. Ahirette azaba uğrayacak kimsenin öncelikle koruyacağı yüzünü, korunma aracı olarak kullanacak olması, onun tüm çarelerinin tükenmiş olacağını ifade etmektedir.*

5. *Âyette, Allah'ın birliği müşrik Arapların günlük hayatından bir örnekle ispat edilmektedir. Şöyle ki: Köle üzerindeki ortaklardan her birisi ona bir iş koşması hâlinde, köle bunlardan hiçbirini yapamayacak ve işler karışacaktır. Oysa tek sahibi olan köle, kendisine başka emreden olmayacağı için işini düzenli olarak yapıp bitirir. Tip-*

Allah'a mahsustur. Hayır, onların çoğu bilmiyorlar.

30. (Ey Muhammed!) Şüphesiz sen öleceksin ve şüphesiz onlar da öleceklerdir.

31. Sonra şüphesiz siz kiyamet günü Rabbinizin huzurunda muhakeme edileceksiniz.

32. Kim, Allah'a karşı yalan uyduran ve kendisine geldiğinde, doğruya (Kur'an'ı) yalanlayandan daha zalimdir? Cehennemde kâfirler için kalacak bir yer mi yok!?

33. Dosdoğru Kur'an'ı getiren ile onu tasdik edenler var ya, işte onlar Allah'a karşı gelmekten sakınanlardır.

34. Onlar için Rableri katında dilekleri her şey vardır. İşte bu, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanların mükâfatıdır.

35. Allah, işlediklerinin en kötüsünü örtmek ve onlara yaptıklarının en güzel ile karşılık vermek için (onları böyle mükâfatlandırdı).

36. Allah, kuluna yetmez mi? Seni O'ndan (Allah'tan) başkalarıyla korkutmaya çalışıyorlar. Allah, kimi saptırırsa artık onun için bir yol gösterici yoktur.

37. Allah, kimi de doğru yola iletirse artık onu saptıracak hiç kimse yoktur. Allah mutlak güç sahibi, intikam sahibi değil midir?

38. Andolsun, eğer onlara, "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan elbette, "Allah", derler. De ki: "Peki söyleyin bakalım? Allah'ı bırakıp da ibadet ettikleriniz var ya; eğer Allah bana herhangi bir zarar dokundurmak isterse, onlar Allah'ın dokundurduğu zararı kaldırabilirler mi? Yahut Allah bana bir rahmet dilese, onlar O'nun rahmetini engelleyebilirler mi?" De ki: "Allah bana yeter. Tevekkül edenler ancak O'na tevekk-

ki bunun gibi Allah birden fazla olsaydı, kâinatın düzeni bozulurdu. Burada bir örnek olarak anlatılan bu hakikat, "Eğer yerde ve gökte Allah'tan başka ilâhlar olsayıdı, kesinlikle ikisinin de düzeni bozulmuş gitmişti.." (Enbiya süresi, 22) âyetinde açıkça ifade edilmiştir.

kül ederler.”

39, 40. De ki: “Ey kavmim! Elinizden geleni yapın. Ben de yapacağım. Kişiyi rezil edici azabın kime geleceğini ve sürekli azabın kimin başına ineceğini yakında bileyecsiniz!”

41. (Ey Muhammed!) Biz sana Kitab'ı (Kur'an'ı) insanlar için, hak olarak indirdik. Kim doğru yola girerse, kendisi için girmış olur. Kim de saparsa, ancak kendi aleyhine sapar. Sen onlara vekil değilsin.

42. Allah, (ölen) insanların ruhlarını öldüklerinde, ölmeyenlerinkini de uykularında alır. Ölümüne hükmeklerinin ruhlarını tutar, diğerlerini belli bir süreye (ömürlerinin sonuna) kadar bırakır. Şüphesiz bunda düşünen bir toplum için elbette ibretler vardır.

43. Yoksa Allah'tan başka şefaatçılar mı edindiler? De ki: “Hiçbir şeye güçleri yetmese ve düşünemiyor olsalar da mı?”

44. De ki: “Şefaat tümüyle Allah'a aittir. Göklerin ve yerin hükümrانlığı O'nundur. Sonra yalnız O'na döndürüleceksiniz.”

45. Allah, bir tek (ilâh) olarak anıldığında ahirete inanmayanların kalpleri daralır. Allah'tan başkaları (ilâhları) anıldığında bakarsın sevinirler.

46. De ki: “Ey göklerin ve yerin yaratıcısı olan, gaybı da, görünen âlemi de bilen Allah'im! Ayrılığa düştükleri şeyler konusunda kulların arasında sen hükmedersin.”

47. Eğer yeryüzünde bulunan her şey tümüyle ve onlarla beraber bir o kadarı da zulmedenlerin olsa, kiyamet günü kötü azaptan kurtulmak için elbette onları verirlerdi. Artık, hiç hesap etmediğleri şeyler Allah tarafındanlarına çıkmıştır.

48. (Dünyada) kazandıkları şeylerin kötülükleri karşısına çıkmış, alay etmeyeceğini onları kuşatmıştır.

49. İnsana bir zarar dokunduğunda bize yalvarır. Sonra ona tarafımızdan bir nimet verdığımızde, “Bu, bana ancak bilgim sayesinde verilmiştir” der. Hayır, o bir imtihandır. Fakat onların çoğu bilmezler.

50. Bunu kendilerinden öncekiler de söylemişti ama kazandıkları şeyler onlara hiçbir yarar sağlamamıştı.

51. Nihayet kazandıkları şeylerin kötülükleri onlara isabet etmişti. Onlardan zulmedenler var ya, kazandıkları şeylerin kötülükleri onlara isabet edecektir. Onlar Allah’ı âciz bırakacak degillerdir.

52. Bilmediler mi ki, Allah rızki dilediğine bol bol verir ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz bunda inanan bir toplum için elbette ibretler vardır.

53. De ki: “Ey kendilerinin aleyhine aşırı giden kullarım! Allah’ın rahmetinden ümidiñizi kesmeyin. Şüphesiz Allah, bütün günahları affeder. Çünkü O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

54. Azap size gelmeden önce Rabbinize dönün ve O’na teslim olun. Sonra size yardım edilmez.

55, 56. Farkında olmadan azap size ansızın gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun ki, kişi, “Allah’ın yanında, işlediğim kusurlardan dolayı vay hâlime! Gerçekten ben alay edenlerden idim” demesin.

57. Yahut, “Allah beni doğru yola iletseydi, elbette O’na karşı gelmekten sakınanlardan olurdum” demesin.

58. Yahut azabı gördüğünde, “Keşke benim için dünyaya bir dönüş daha olsa da iyi ve güzel işleri en güzel şekilde yapanlardan olsam” demesin.

59. (Allah, şöyle diyecek:) “Hayır, öyle değil! Âyetlerim sana geldi de sen onları yalanladın, büyülüks tasladın ve inkârcılardan oldun.”

60. Kiyamet günü Allah'a karşı yalan söyleyenleri görürsün, yüzleri kapkara kesilmiştir. Büyüklük taslayanlar için cehennemde bir yer mi yok!?
61. Allah, kendisine karşı gelmekten sakınanları başarıları sebebiyle kurtarır. Onlara kötülük dokunmaz. Onlar üzülmmezler de.
62. Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şeye vekildir.
63. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Allah'ın âyetlerini inkâr edenler var ya, işte onlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.
64. De ki: "Ey cahiller! Siz bana Allah'tan başkasına ibadet etmemi mi emrediyorsunuz?"
65. Andolsun, sana ve senden önceki peygamberlere şöyle vahyedildi: "Eğer Allah'a ortak koşarsan elbette amelin boşça çıkar ve elbette ziyana uğrayanlardan olursun."
66. Hayır, yalnız Allah'a ibadet et ve şükredenlerden ol.
67. Allah'ın kadrini gereği gibi bilemediler. Yeryüzü kiyamet günde bütünüyle O'nun elindedir. Gökler de O'nun kudretiyle dürülmüştür. O, onların ortak koştuklarından uzaktır, yücedir.
68. Sûr'a⁶ üflenir ve Allah'ın dileği kimseler dışında göklerdeki herkes ve yerdeki herkes ölürlü. Sonra ona bir daha üflenir, bir de bakarsın onlar kalkmış bekliyorlar.
69. Yeryüzü, Rabbinin nuruyla aydınlanır. Kitap (amel defterleri) ortaya konur. Peygamberler ve şahitler getirilir ve haksızlığa uğratılmaksızın aralarında adaletle hüküm verilir.
70. Herkese yaptığından karşılığı tam olarak verilir. Allah, onların yaptıklarını en iyi bilendir.
71. Inkâr edenler grup grup cehenneme sevk edilirler. Cehenneme vardıklarında oranın kapıları açılır ve cehennem

6. "Sûr", ifürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

bekçileri onlara şöyle derler: "Size içinizden, Rabbinizin âyetlerini size okuyan ve bu gününüze kavuşacağınıza dair sizi uyaran peygamberler gelmedi mi?" Onlar da, "Evet geldi" derler. Fakat inkârcılar hakkında azap sözü gerçekleşmiştir.

72. Onlara şöyle denir: "İçinde ebedî kalmak üzere cehennemin kapılarından girin. Büyüklük taslayanların kalacağı yer ne kötüdür!"
73. Rablerine karşı gelmekten sakınanlar da grup grup cennete sevk edilirler. Cennete vardıklarında oranın kapıları açılır ve cennet bekçileri onlara şöyle der: "Size selâm olsun! Tertemiz oldunuz. Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin."
74. Onlar şöyle derler: "Hamd, bize olan vaadini gerçekleştiren ve bizi cennetten dileğimiz yere konmak üzere bu yurda varis kılan Allah'a mahsustur. Salih amel işleyenlerin mükâfatı ne güzelmiş!"
75. Melekleri de, Rablerini hamd ile tesbih edip yücelterek Arş'in etrafını kuşatmış hâlde görüşün. Artık kulların arasında adaletle hüküm verilmiş ve "Hamd âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" denilmiştir.

40

MÜ'MİN SÜRESİ

56 ve 57. ayetler hariç Mekke döneminde inmiştir. 85 ayettir. Süre, adını 28. ayette geçen “mü'min” kelimesinden almıştır. Mü'min inanan kimse demektir. Ayette sözü edilen mü'min, Firavun ailesinin; gizlice iman eden ve çevresindekileri hakka yönlendirmeye çalışan bir ferdidir. Ayrıca süre, Allah'ın sıfatlarından biri olan ve 3. ayette geçen “gâfir” kelimesinden dolayı “Gâfir süresi” diye de anılmaktadır. “Gâfir”, bağışlayan demektir. Sürede başlıca, Allah'ın birliğini gösteren bazı delillere yer verilerek kiyametle ilgili tasvirler yapılmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Hâ Mîm.¹
- 2, 3. Bu kitabın indirilmesi, mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen, günahı bağışlayan, tövbeyi kabul eden, azabı ağır olan, lütuf sahibi Allah tarafındandır. O'ndan başka ilâh yoktur. Dönüş ancak O'nadır.
4. Allah'ın âyetleri hakkında inkâr edenlerden başkası tartışmaya girişmez. Onların şehirlerde gezip dolaşmaları seni aldatmasın.
5. Onlardan önce Nûh'un kavmi ve onlardan sonra gelen topluluklar da yalanlamıştı. Her ümmet kendi peygamberini yakalayıp cezalandırmaya azmetmişti. Hakkı yok etmek için batıl şeyler ileri sürerek tartışmışlardır. Bu yüzden onları kırkak yakaladım. Benim cezalandırmam nasıl olmuş, (gördüler)!
6. Böylece Rabbinin, inkâr edenler hakkındaki, “Onlar cehennemliklerdir” sözü gerçekleşmiş oldu.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

7. Arş'ı taşıyanlar ve onun çevresinde bulunanlar (melekler) Rablerini hamd ederek tesbih ederler, O'na inanırlar ve inananlar için (şöylediyerek) bağışlanma dilerler: "Ey Rabbimiz! Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. O hâlde tövbe eden ve senin yoluna uyanları bağışla ve onları cehennem azâbindan koru."
8. "Ey Rabbimiz! Onları da, onların babalarından, eşlerinden ve soylarından iyi olanları da, kendilerine vaad ettiğin Adn cennetlerine koy. Şüphesiz sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin."
9. "Onları kötülüklerden koru. Sen o gün kimi kötülüklerden korursan, ona rahmet etmiş olursun. İşte bu büyük başarıdır.
10. İnkâr edenler var ya, muhakkak onlara: "Allah'ın (size) gaza-bı, sizin kendinize olan gazabınızdan daha büyütür. Çünkü siz imana çağrırlardınız da inkâr ederdiniz" diye seslenilir.
11. Onlar da şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bizi iki defa öldürdün, ki defa da dirilttin.² Günahlarımıza kabulleniyoruz. Şimdi

2. Ayette ifade edilen iki diriltmeden ilk ile dünyaya diri olarak getirili, ikincisi ile de öldükten sonra diriltilme kastedilmektedir. İki ölümden birincisi, dünya hayatından ahiret hayatı geçişi sağlayan ölüm; ikincisi ise kâfirlerin cehennemde tadacakları mecazî ölümdür. Kâfirler cehennemde, ölüp yok olmayı temenni edecek ebedî bir azap ortamında bulunacaklardır. Onlara, ölüp yok olmayı temenni ettirecek bu ortam, "Nasıl, ilk ölümümüzden başka ölmeyecek miyimiz? Bize azap edilmeyecek miyim?" (Sâffât süresi, 58, 59) ayetlerinin de işaret ettiği üzere, ölüm diye nitelenmektedir. Bu tür bir ölüm, sadece kâfirler için söz konusudur. Mü'minler ise hiçbir şekilde dünyadaki ölümden başka ölüm tatmayacaklardır. "Orada ilk ölümden başka hiçbir ölüm tatmazlar." Duhân süresinin 56. ayeti bunu açıkça göstermektedir. Ayette geçen ikinci ölümün, kabir sualinden sonra gerçekleşecek bir "ölüm" olduğu ifade edilmekte ise de, bu görüş sağlıklı değildir. Zira bu görüşe göre mü'minler de ikinci sefer öleceklerdir. Oysa bu, yukarıda zikredilen Duhân süresi, ayet 56'ya aykırıdır. Ayette geçen iki ölümden ilkinin, hayatı gelmeden önceki yokluk hâli olduğu da ifade edilmiştir.

(bu ateşten) bir çıkış yolu var mı?”

12. “Bu, sizin tevhid çerçevesinde Allah'a çağrılığında inkâr etmeniz, O'na ortak koşulduğunda ise inanmanız sebebiyledir. Artık hüküm yüce ve büyük Allah'a aittir.”

13. O, size âyetlerini gösteren, sizin için gökten bir rızık (sebebi olan yağmur) yağıdırındır. Ancak O'na yönelen, düşünüp ibret alır.

14. O hâlde, kâfirlerin hoşuna gitmese de, siz dini Allah'a has kılarken O'na ibadet edin.

15. O, dereceleri hakkıyla yükseltendir, Arş'ın sahibidir. Buluşma günü hakkında (insanları) uyarmak için, irâdesiyle ilgili vahyi kullarından dilediğine, kendi indirir.

16. O gün onlar ortaya çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah'a gizli kalmaz. Bugün mülk (hükümrانlık) kimindir? Tek olan, her şeyi kudret ve hâkimiyeti altında tutan Allah'ındır.

17. Bugün herkese kazandığının karşılığı verilir. Bugün asla zulüm yoktur. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk görendir.

18. Yaklaşmakta olan gün konusunda onları uyar. O gün yürekler gam ve tasa ile dolu, (sanki) gırtlaklara dayanmıştır. Zalimlerin ne sıcak bir dostu, ne de sözü dinlenir bir şefaatçisi vardır.

19. Allah, gözlerin hain bakışını ve kalplerin gizlediğini bilir.

20. Allah, hak ve adâletle hükmeder. Allah'tan başka taptıkları ise hiçbir hükmde bulunamazlar. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

21. Onlar yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden öncekilerin akibetlerinin nasıl olduğuna bakmadılar mı? Onlar, kendilerinden daha güçlü ve yeryüzündeki eserleri daha üstündü. Böyle iken Allah, günahları sebebiyle onları yakaladı. Onları Allah'ın azabından koruyacak hiç kimse olmadı.

22. Bunun sebebi şu idi: Peygamberleri onlara apaçık mucizeler getiriyorlardı da onlar inkâr ediyorlardı. Bu yüzden Allah da onları yakalayıverdi. Şüphesiz O, güçlündür, cezası da çok şiddetlidir.

23, 24. Andolsun ki biz Mûsâ'yi mucizelerimizle ve apaçık bir de-lille Firavun'a, Hâmân'a ve Kârûn'a³ gönderdik. Onlar ise; "Bu çok yalancı bir sihirbazdır" dediler.

25. Mûsâ onlara tarafımızdan gerçeği getirince, "Onunla bera-ber iman edenlerin oğullarını öldürün, kadınlarını sağ bırakın" dediler. Fakat kâfirlerin tuzağı hep boşça çıkmıştır.

26. Firavun dedi ki: "Bırakın beni, Mûsâ'yi öldürreyim. (Fayda-sı olacaksı) Rabbini yardıma çağırınsın! Çünkü ben onun, di-ninizi değiştireceğinden, yahut yeryüzünde bozgunculuk çi-karacağından korkuyorum."

27. Mûsâ da, "Ben, hesap gününe inanmayan her kibirliden, be-nim de Rabbim sizin de Rabbiniz olan Allah'a siğınırım" dedi.

28. Firavun ailesinden, imanını gizlemekte olan mü'min bir adam şöyle dedi: "Rabbim Allah'tır, dediği için bir adamı öl-dürecek misiniz? Hâlbuki o, size Rabbinizden apaçık mucizeler getirdi. Eğer yalancı ise, yalanı kendi aleyhinedir. Eğer doğru söylüyorsa, sizi tehdit ettiği şeylerin bir kısmı başınıza gelecektir. Şüphesiz Allah, aşırı giden, yalancılık eden kim-seyi doğru yola eriştirmez."

29. "Ey kavmim! Bugün yeryüzüne hâkim kimseler olarak ik-tidar ve saltanat sizindir. Ama başımıza geldiğinde bizi, Allah'ın azabından kim kurtarır?" Firavun, "Ben size ancak kendi görüşümü bildiriyorum ve sizi ancak doğru yola götü-rüyorum" dedi.

3. *Hâmân, Firavun'un başveziridir. Kârûn ise İsrailoğullarından hak tanımaz azgin ve şîmarık bir zengin idi.*

30, 31. İman etmiş olan adam dedi ki: "Ey kavmim! Şüphesiz ben, Nûh kavmi, Âd kavmi, Semûd kavmi ve onlardan sonra gelen toplulukların başına gelen olayların sizin de başınıza gelmesinden korkuyorum. Allah, kullarına asla zulmetmek istemez."

32, 33. "Ey kavmim! Gerçekten sizin için, o bağırişip çağıışma gününden, arkanıza dönüp kaçmaya çalışacağınız ve sizi Allah'tan kurtaracak kimsenin olmayacağı o günden sizin adınıza korkuyorum. Allah, kimi saptırırsa artık onu doğru yola iletceek de yoktur."⁴

34. Andolsun, daha önce Yûsuf da size apaçık deliller getirmiştir de, onun size getirdikleri hakkında şüphe edip durmuştunuz. Daha sonra o ölünce de, "Allah, ondan sonraaslâ peygamber göndermez" demiştiniz. İşte Allah, aşırı giden şüpheci kimseleri böyle saptırır.

35. Onlar kendilerine gelmiş hiçbir delil olmaksızın, Allah'ın âyetleri hakkında tartışan kimselerdir. Bu ise Allah katında ve iman edenler katında büyük öfke ve gazap gerektiren bir iştir. Allah, her kibirli zorbanın kalbini işte böyle mühürler.

36, 37. Firavun dedi ki: "Ey Hâmân! Bana yüksek bir kule yap, belki yollara, göklerin yollarına erişirim de Mûsâ'nın ilâhînî görürüm(!) Çünkü ben, onun yalancı olduğuna inanıyorum." Böylece Firavun'a yaptığı kötü iş süslü gösterildi ve doğru yoldan saptırıldı. Firavun'un tuzağı, tamamen sonuçsuz kaldı.

38. O inanan kimse dedi ki: "Ey kavmim! Bana uygun ki, sizi doğru yola iletseyim."

39. "Ey kavmim! Şüphesiz bu dünya hayatı ancak (geçici) bir yararlanmadır. Ahiret ise ebedî olarak kalınacak yerdir."

4. "Allah'ın saptırması" ifadesi için Bakara, 2/26. ayeti ve dipnotuna bakınız.

40. “Kim bir kötülük yaparsa, ancak onun kadar ceza görür. Kadın veya erkek, kim, mü'min olarak salih bir amel işlerse, işte onlar cennete girecek ve orada hesapsız olarak rızıklandıracaklardır.”

41. “Ey kavmim! Bu ne hâl? Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum, siz ise beni ateşe çağırıyorsunuz.”

42. “Siz beni Allah'ı inkâr etmeye ve hakkında hiçbir bilgim olmayan şeyleri O'na ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Ben ise sizi mutlak güç sahibine, çok bağışlayana (Allah'a) çağırıyorum.”

43. “Şüphe yok ki sizin beni tapmaya çağrırdığınız şeyin ne dünya ne de ahiret konusunda hiçbir çağrırsı yoktur. Kuşkusuz dönüşümüz Allah'adır. Şüphesiz, aşırı gidenler cehennemliklerin ta kendileridir.”

44. “Size söylediklerimi hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah'a hâvale ediyorum. Şüphesiz Allah, kullarını hakkıyla görendir.”

45. Allah, onu, onların hilelerinin kötülüklerinden korudu. Firavun ailesini, azâbin en kötüsü kuşattı.

46. (Öyle bir) ateş ki, onlar sabah-akşam ona sunulurlar. Kiyametin kopacağı günde de, “Firavun ailesini azâbin en şiddetlisine sokun” denilecektir.

47. Ateşin içinde birbirleriyle tartışırlarken, zayıf olanlar, büyülüklük taslayanlara, “Biz size uymuş kimselerdir. Şimdi şu ateşin bir kısmını üzerinden kaldırabilir misiniz?” derler.

48. Büyüülüklük taslayanlar ise şöyle derler: “Biz hepimiz ateşin içindeyiz. Şüphesiz Allah, kullar arasında (böyle) hüküm vermiştir.”

49. Ateşte olanlar cehennem bekçilerine, “Rabbinize yalvarın da (hiç değilse) bir gün bizden azabı hafifletsin” derler.

50. (Cehennem bekçileri) derler ki: “Size peygamberleriniz

açık mucizeler getirmemiş miydi?” Onlar, “Evet, getirmiştir” derler. (Bekçiler), “Öyleyse kendiniz yalvarın” derler. Şüphesiz kâfirlerin duası boşunadır.

51. Şüphesiz ki, peygamberlerimize ve iman edenlere dünya hayatı ve şahitlerin şahitlik edecekleri günde yardım ederiz.
52. O gün zalimlere, mazeretleri fayda vermez. Lânet de onlardır, kötü yurt da onlaradır.
- 53, 54. Andolsun, biz Mûsâ'ya hidayet verdik. İsrailoğulları'na da, akıl sahipleri için bir öğüt ve doğruluk rehberi olarak o kitabı (Tevrat'ı) miras bıraktık.
55. Ey Muhammed! Sabret. Allah'ın va'di şüphesiz gerçektir. Günahının bağışlanması iste. Akşam-sabah Rabbini hamd ederek tesbih et.
56. Allah'ın âyetleri hakkında, kendilerine gelmiş bir delilleri olmaksızın tartışanlar var ya, onların kalplerinde ancak bir büyülüksüz taslama vardır. Onlar, tasladıkları büyülüğe asla ulaşmazlar. Sen Allah'a siğın. Şüphesiz O, hakkıyla iştendir, hakkıyla görendir.
57. Elbette göklerin ve yerin yaratılması, insanların yaratılımasından daha büyük bir şeydir. Fakat insanların çoğu bilmezler.
58. Kör ile gören, iman edip salih ameller işleyenler ile kötülük yapan bir değildir. Siz pek az düşünüyorsunuz.
59. Kiyamet günü mutlaka gelecektir, bunda hiç şüphe yoktur. Fakat insanların çoğu buna inanmazlar.
60. Rabbiniz şöyle dedi: “Bana dua edin, duâniza cevap vereyim. Bana kulluk etmeyi kibrilerine yedirememeyenler aşağılanmış bir hâlde cehenneme gireceklerdir.”
61. Allah, içinde rahat edesiniz diye geceyi ve (her şeyi) gösteri-

ci (aydınlık) olarak da gündüzü yaratandır. Şüphesiz Allah, insanlara karşı sonsuz iyilik sahibidir, fakat insanların çoğu şükretmezler.

62. İşte her şeyin yaratıcısı olan Rabbiniz Allah! O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Durum bu iken nasıl oluyor da (haktan) döndürülüyorsunuz?
63. Allah'ın âyetlerini inkâr etmekte olanlar, işte böyle döndürülürler.
64. Allah, yeryüzünü sizin için karar kılma yeri, göğü de binâ yapan; size şekil verip de şekillerinizi güzel kıلان ve sizi temiz şeylerle rızıklandırandır. İşte Rabbiniz Allah! Âlemelerin Rabbi Allah ne yücedir!
65. O, diridir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O hâlde sadece Allah'a itaat ederek (samimi olarak) O'na ibadet edin. Hamd, âlemelerin Rabbine mahsustur.
66. De ki: "Rabbimden bana apaçık deliller gelince, Allah'ı bırakıp da taptıklarınıza tapmam bana yasaklandı ve bana, âlemelerin Rabbine teslim olmam emredildi."
67. O, sizi (önce) topraktan, sonra az bir sudan (meniden), sonra "alaka"⁵dan⁵ yaratan, sonra sizi (ana rahminden) çocuk olarak çıkarılan, sonra olgunluk çağına ulaşmanız, sonra da ihtiyarlanmanız için sizi yaşatandır. İçinizden önceden ölenler de vardır. Allah bunları, belli bir zamana erişmeniz ve düşünüp akıl erdirmeniz için yapar.
68. O, yaşatan ve öldürendir. Bir şeye karar verdiğinde, ona sadece "ol" der, o da oluverir.
69. Allah'ın âyetleri hakkında tartışanları görmedin mi? Nasıl da

5. "Alaka", erkeğin spermiyle döllenmiş yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarina asılıp gömülüş şeklidir. İnsanın yaratılış evreleri ile ilgili olarak bakınız: Hac süresi, âyet, 5; Mü'minûn süresi, âyet, 14; Alâk süresi, âyet, 2.

döndürülüyorlar?

70. Onlar, kitabı (Kur'an'ı) ve elçilerimize gönderdiklerimizi yalanlayanlardır. Onlar bilecekler.

71, 72. O zaman onlar, boyunlarında demir halkalar ve zincirler olduğu hâlde kaynar suda sürüklenecekler, sonra da ateşte yakılacaklardır.

73, 74. Sonra onlara, "Allah'ı bırakıp da ortak koştuklarınız nerede?" denilir. Onlar da, "(Yüzüstü bırakıp) bizden uzaklaşılırlar. Hayır, demek ki, biz önceleri hiçbir şeye tapmamışız, (taptıklarımız bir hiçmiş)" derler. İşte Allah, inkârcıları böyle saptırır.

75. Bu, sizin yeryüzünde haksız yere şimarmanızdan ve böbürlenmenizden ötürüdür.

76. Onlara, "Ebedî kalmak üzere cehennem kapılarından girin. Büyüklük taslayanların yeri ne kötüdür!" (denir).

77. Sen sabret! Şüphesiz Allah'ın verdiği söz gerçekdir. Onları tehdit ettiğimiz azâbin bir kısmını sana göstersek de (ya da göstermeden önce) seni vefât ettirsek de, sonunda onlar bize döndürüleceklerdir.

78. Andolsun, senden önce de peygamberler gönderdik. Onlardan sana anlattıklarımız da var, anlatmadıklarımız da var. Hiçbir peygamber, Allah'ın izni olmadan bir mucize getiremez. Allah'ın emri gelince de hak yerine getirilir. İşte o zaman bunu batıl sayanlar hüsranaya uğrarlar.

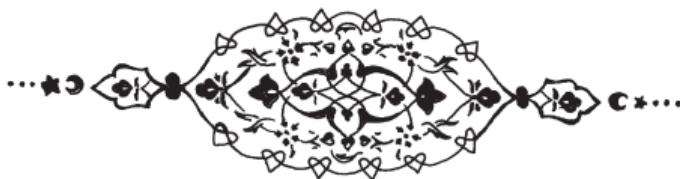
79. Allah, bir kısmına binesiniz, bir kısmını da yiyesiniz diye sizin için hayvanları yaratandır.

80. Onlarda sizin için daha birçok faydalardır da vardır. Gönüllerinizdeki ihtiyaçlara kendileri üzerinden ulaşınız diye onları yaratmıştır. Onlarla ve gemilerle taşınırsınız.

81. Allah, size âyetlerini gösteriyor. Allah'ın hangi âyetlerini

inkâr edersiniz?

82. Onlar yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden önce gelenlerin akibetlerinin nasıl olduğuna bakmadılar mı? Onlar kendilerinden daha çok, daha güçlü ve onların yeryüzündeki eserleri daha üstündü. Fakat kazanmakta oldukları şeyler onlara bir fayda vermemiştir.
83. Peygamberleri onlara apaçık deliller getirince, sahip oldukları bilgi ile şimdilər (ve onları alaya aldılar). Sonunda alaya almaktı oldukları şey kendilerini sarıverdi.
84. Azabımızı gördükleri zaman, "Yalnız Allah'a inandık; O'na ortak koşmakta olduğumuz şeyler inkâr ettik" dediler.
85. Fakat azâbımızı gördükleri zaman inanmaları, kendilerine fayda vermedi. Bu, Allah'ın kulları hakkında eskiden beri yürürlükte olan kanunudur. İşte orada inkârcılar hüsranaya uğradılar.

41 FUSSİLET SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 54 ayettir. Sure, adını üçüncü âyette geçen ve Kur'an âyetlerini niteleyen "fussilet" ifadesinden almıştır. "Fussilet", "genişçe açıklanmıştır" demektir. Sure, ayrıca "Hâ Mim es-Secdé" diye de anılır. Sürede başlıca haka davet, batılda ısrar edenlerin uyarılması, vahyin insanlar üzerindeki ahlâkî ve manevî etkileri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hâ Mîm.¹
- 2.** Bu Kur'an, Rahmân ve Rahîm olan Allah'tan indirilmedir.
- 3.** Bu, bilen bir toplum için Arapça bir Kur'an olarak âyetleri genişçe açıklanmış bir kitaptır.
- 4.** Müjdeleyici ve uyarıcı olarak gönderilmiştir. Fakat onların çoğu yüz çevirmiştir. Artık onlar işitmezler.
- 5.** Dediler ki: "(Ey Muhammed!) Bizi çağırıldığı şeye karşı kalplerimiz örtüler içerisindeindedir. Kulaklarımızda bir ağırlık, seninle bizim aramızda da bir perde vardır. O hâlde sen (istediğini) yap, şüphesiz biz de (istediğimizi) yapacağız."²
- 6.** De ki: "Ben de ancak sizin gibi bir insanım. Fakat bana ilâhinizin yalnızca bir tek ilâh olduğu vahyediliyor. Artık O'na yönelin ve O'ndan bağışlanma dileyen. Allah'a ortak koşanların vay hâline!"
- 7.** Onlar zekâti vermeyen kimselerdir. Onlar ahireti de inkâr ederler.

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
2. Müşriklerin kalplerinin örtüler içinde olması; kulaklarında ağırlık ve kendileriyle Hz. Peygamber arasında bir perdenin bulunması, birer mecazî ifade olup, onların inkâr konusundaki inat ve ısrarlarını vurgulamaktadır.

- 8.** Şüphesiz iman edip salih ameller işleyenler için ise kesintisiz bir mükâfat vardır.
- 9.** De ki: "Siz mi yeri iki günde (iki evrede) yaratani inkâr ediyor ve O'na ortaklar koşuyorsunuz? O, âlemlerin Rabbidir."
- 10.** O, dört gün içinde (dört evrede), yeryüzünde yükselen sabit dağlar yarattı, orada bolluk ve bereket meydana getirdi ve orada rızık arayanların ihtiyaçlarına uygun olarak rızıklar takdir etti.
- 11.** Sonra duman hâlinde bulunan göge yöneldi; ona ve yeryüzüne, "İsteyerek veya istemeyerek gelin" dedi. İkisi de, "İsteyerek geldik" dediler.
- 12.** Böylece onları, iki günde (iki evrede) yedi gök olarak yarattı ve her göge kendi işini bildirdi. En yakın gögü kandillerle süsledik ve onu koruduk. İşte bu, mutlak güç sahibi ve hakkiyla bilen Allah'ın takdiridir.
- 13.** Eğer yüz çevirirlerse, onlara de ki: "Ben sizi Âd ve Semûd kavimlerini çarpan yıldırım gibi bir yıldırma karşı uyardım."
- 14.** Hani onlara peygamberler önlerinden ve arkalarından³ gelmiş, "Allah'tan başkasına ibadet etmeyin" demişler, onlar da, "Eğer Rabbimiz dileseydi (Peygamber olarak) melekler indirirdi. Bu sebeple, biz sizinle gönderilenleri inkâr ediyoruz" demişlerdi.
- 15.** Âd kavmi ise yeryüzünde haksız olarak büyülüklük taslamış, "Bizden daha güçlü kim var?" demişlerdi. Onlar, kendilerini yaratan Allah'ın onlardan daha güçlü olduğunu görmediler mi? Onlar bizim âyetlerimizi inkâr ediyorlardı.
- 16.** Biz de onlara dünya hayatında zillet azabını tattırmak için o mutsuz kara günlerde üzerlerine dondurucu bir rüzgâr gön-

3. *Peygamberlerin önlerinden ve arkalarından gelmelerinden maksat, onların her vesile ve vasıtadan yararlanarak gerçekleri anlatmaya çalışmalarıdır.*

derdik. Ahiret azâbı elbette daha rezil edicidir. Onlara yardım da edilmez.

17. Semûd kavmine gelince, biz onlara doğru yolu göstermiştık. Ama onlar körlüğü hidayete tercih etmişler ve yaptıklarına karşılık, alçaltıcı azap yıldırımı onları carpmıştı.

18. İnananları ve Allah'a karşı gelmekten sakınanları kurtardık.

19. Allah'ın düşmanlarının, toplanıp yiğin yiğin cehenneme sevk edilecekleri günü hatırla!

20. Nihayet cehenneme vardıklarında, kulakları, gözleri ve derileri, yapmış oldukları işler hakkında, kendileri aleyhine şahitlik ederler.

21. Onlar derilerine, "Niçin aleyhimize şahitlik ettiniz?" derler. Derileri de der ki; "Bizi her şeyi konuşutan Allah konuşradı. İlk defa sizi O yaratmıştı ve yine yalnızca O'na döndürülüyorsunuz."

22. "Siz (günahları işlerken) kulaklarınızın, gözlerinizin ve derilerinizin, aleyhinize şahitlik etmesinden sakınmıyordunuz. Lâkin, yaptıklarınızın çoğunu Allah'ın bilmediğini sanıydunuz."

23. "İşte bu sizin, Rabbiniz hakkında besledığınız zannınızdır. O, sizi mahvetti de ziyan uğrayanlardan oldunuz."

24. Şimdi eğer dayanabilirlerse, artık cehennem onların yeridir! Eğer Allah'ın rızasını kazandıracak amelleri işlemeye izin isteseler, onlara izin verilmez.

25. Biz onların başına birtakım arkadaşlar sardık da bu arkadaşlar onlara geçmişlerini ve geleceklerini süslü gösterdiler. Böylece kendilerinden önce gelip geçmiş olan cin ve insan toplulukları ile ilgili o söz (azap), onlar için de gerçekleşti. Çünkü onlar ziyan uğrayanlardı.

26. İnkâr edenler dediler ki: "Bu Kur'an'ı dinlemeyin. Baskın

çıkmak için o okunurken yaygara koparın.”

27. İnkâr edenlere mutlaka şiddetli bir azabı tattıracağız ve onları yaptıklarının en kötüsü ile cezalandıracağız.

28. İşte böyle, Allah düşmanlarının cezası ateşтир. Âyetlerimizi inkâr etmelerinin cezası olarak orada onlar için ebedilik yurdur vardır.

29. (Ateşe giren) inkârcılar şöyle derler: “Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptırılanları bize göster de onları ayaklarımızın altına alalım ki en aşağılıklardan olsunlar.”

30. Şüphesiz “Rabbimiz Allah’tır” deyip de, sonra dosdoğru olanlar var ya, onların üzerine akın akın melekler iner ve derler ki: “Korkmayın, üzülmeyin, size (dünyada iken) va’dedilmekte olan cennetle sevinin!”

31, 32. “Biz dünya hayatında da âhirette de sizin dostlarınızız. Çok bağışlayan ve çok merhametli olan Allah’tan bir ağırlama olarak, orada canlarınızın çektiği her şey var, istediğiniz her şey orada sizin için var.”

33. Allah'a çağrıran, salih amel işleyen ve “Kuşkusuz ben müslümanlardanım” diyenden daha güzel sözlü kimdir?

34. İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir.

35. Bu güzel davranışa ancak sabredenler kavuşturulur. Buna ancak (hayırдан ve olgunluktan) büyük payı olanlar kavuşturulur.

36. Eğer şeytanından gelen kötü bir düşünce seni dürtecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.

37. Gece, gündüz, güneş ve ay Allah'ın varlığının delillerinden dir. Güneşe ve aya secde etmeyin. Eğer gerçekten Allah'a

kulluk ediyorsanız, onları yaratan Allah'a secde edin.⁴

38. Eğer onlar büyüklik taslarlarsa, bilsinler ki Rabbinin yanında bulunanlar (melekler), gece gündüz hiç usanmadan O'nu tespih ederler.

39. Allah'ın varlığının delillerinden biri de şudur: Sen yeryüzü-nü boynu büük (kupkuru) görürsün. Onun üzerine yağmur yağırdığımız zaman kırıdar kabarır. Şüphesiz ki, onu dirilten, elbette ölüleri de diriltir. Şüphesiz O, her şeye gücü hakkıyla yetendir.

40. Ayetlerimiz konusunda (yalanlama amacıyla) doğruluktan sapanlar bize gizli kalmaz. O hâlde kiyamet gününde ateşe atılan mı, yoksa güven içinde gelen kimse mi daha iyidir? Dilediğinizi yapın. Şüphesiz O, yaptıklarınızı hakkıyla görmektedir.

41. Kur'an kendilerine geldiğinde onu inkâr edenler mutlaka cezalarını göreceklereidir. Şüphesiz o, çok değerli ve sağlam bir kitaptır.

42. Ona ne öňünden ne de ardından batıl gelemez. O, hüküm ve hikmet sahibi, övülmeye lâyik olan Allah tarafından indirilmiştir.

43. Sana ancak, senden önceki peygamberlere söylenenler söylemektedir. Hiç şüphesiz senin Rabbi hem bağışlama sahibidir, hem de elem dolu bir azap sahibidir.

44. Eğer biz onu başka dilde bir Kur'an yapsaydık onlar mutlaka, "Onun âyetleri genişçe açıklanmalı değil miydi? Başka

4. Âyetten, müşriklerin bir kısmının güneşe ve ayaaptıkları anlaşılmaktadır. "Onla-ra, bizi Allah'a yaklaştırmalar diye kulluk ediyoruz" (Zümer sûresi, âyet, 3) şeklindeki sözlerinden anlaşıldığma göre, müşrikler güneşe, aya ve putlara ibadet etmekle gerçekle Allah'a ibadet ettiklerini iddia ediyorlardı. Âyet, onların bu noktada çelişki içinde olduğunu, eğer gerçekten Allah'a ibadet ediyorlarsa, secdeyi de ona yapmaları gerektiğini vurgulamaktadır.

dilde bir kitap ve Arap bir peygamber öyle mi?” derlerdi. De ki: “O, inananlar için bir hidayet ve şifâdır. İnanmayanların kulaklarında bir ağırlık vardır ve Kur'an onlara kapalı ve anlaşılmaz gelir. (Sanki) onlara uzak bir yerden sesleniliyor (da anlamıyorlar).”

45. Andolsun! Biz, Mûsâ'ya Kitab'ı (Tevrat'ı) vermişik de, onda ayrılığa düşmüşlerdi. Eğer (azabın ertelenmesi ile ilgili olarak ezelde) Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı, aralarında derhal hüküm verilirdi. Şüphesiz onlar Kur'an hakkında derin bir şüphe içindedirler.

46. Kim iyi bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim de kötülük yaparsa kendi aleyhinedir. Rabbin, kullara (zerre kadar) zulmedici değildir.

47. Kiyametin ne zaman kopacağına ilişkin bilgi O'na havale edilir. Meyveler tomurcuklarından ancak O'nun bilgisi altında çıkar, dişi ancak O'nun bilgisi altında hamile kalır ve doğurur. Allah onlara, “Nerede bana ortak koştuklarınız?” diye seslendiği gün şöyle derler: “Sana arz ederiz ki, içimizden onları gören hiçbir kimse yok.”

48. Daha önce yalvardıkları (tanrılar) onları yüzüstü bırakıp uzaklaşmıştır. Kendileri için kaçacak bir yer olmadığını裳amişlardır.

49. İnsan, hayır (mal, mülk, genişlik) istemekten usanmaz. Fakat başına bir kötülük gelince umutsuzluğa düşer, yıkılır.

50. Andolsun! Başına gelen bir zarardan sonra kendisine tarafımızdan bir rahmet tattırsak mutlaka “Bu benim hakkımdır, Kiyametin kopacağını da sanmıyorum. Andolsun, Rabbime döndürülürsem, şüphesiz O'nun yanında benim için daha güzel şeyler vardır” der. Andolsun, biz inkâr edenlere yaptıklarını mutlaka haber vereceğiz ve andolsun, onlara mutla-

ka ağır azaptan tattıracağız.

51. İnsana nimet verdiğimizde yüz çevirir ve yan çizer. Başına bir kötülük gelince de yalvarmaya koyulur.

52. De ki: “Ne dersiniz? Eğer o (Kur'an) Allah katından olup da siz de onu inkâr etmişseniz, o zaman derin bir ayrılık içinde bulunan kimseden daha sapık kim olabilir?”

53. Varlığımızın delillerini, (kâinattaki uçsuz bucaksız) ufuklar-
da ve kendi nefislerinde onlara göstereceğiz ki, o Kur'an'ın
gerçek olduğu onlara iyice belli olsun. Rabbinin, her şeye
şâhit olması yetmez mi?

54. İyi bilin ki, onlar Rablerine kavuşma konusunda şüphe içi-
nendirler. İyi bilin ki, O, her şeyi kuşatandır.

42

ŞÛRÂ SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 53 ayettir. Sûre, adını 38. âyette geçen “Şûrâ” kelimelerinden almıştır. Şûrâ, danışma demektir. Sûrede başlıca müslümanların işlerini kendi aralarında danışma yoluyla yürüttükleri, ayrıca kâinatta Allah’ın birliğini gösteren deliller ve kiyamet gününün hâlleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hâ Mîm.
- 2.** Ayn Sîn Kâf
- 3.** (Ey Muhammed!) Mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah, sana ve senden öncekilere işte böyle vahyeder.
- 4.** Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O'nundur. O, yücedir, büyütür.
- 5.** Neredeyse gökler (O'nun azametinden) üstlerinden çatlayacaklar. Melekler ise, Rablerini hamd ile tesbih ederler ve yeryüzündekiler için bağışlanma dilerler. İyi bilin ki Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
- 6.** Allah'tan başka dostlar edinenlere gelince, Allah onları daima gözetlemektedir. Sen onlara vekil değilsin.
- 7.** Böylece biz sana Arapça bir Kur'an vahyettik ki, şehirlerin anası olan Mekke'de ve çevresinde bulunanları uyarasin. Hakkında asla şüphe olmayan toplanma günüyle onları uyarasin. Bir grup cennette, bir grup ise cehennemdedir.
- 8.** Allah dileseydi, onları (aynı dine mensup) bir tek ümmet yapardı. Fakat O, dileğini rahmetine sokar. Zalimlerin ise bir

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

dost ve yardımcısı yoktur.

9. Yoksa onlar Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Hâlbuki gerçek dost Allah'tır. O, ölüleri diriltir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

10. Hakkında ayrılığa düştüğünüz herhangi bir şeyin hükmü Allah'a aittir. İşte bu, Rabbim Allah'tır. Yalnız O'na tevekkül ettim ve ancak O'na yöneliyorum.

11. O, gökleri ve yeri yaratandır. Size kendinizden² eşler, hayvanlardan da (kendilerine) eşler yaratmıştır. Bu süretle sizi üretiliyor. O'nun benzeri hiçbir şey yoktur. O, hakkıyla işitendir, hakkıyla görendir.

12. Göklerin ve yerin anahtarları O'nundur. Dilediğine rızki bol verir ve (dilediğine) kısar. Şüphesiz O, her şeyi hakkıyla biliyor.

13. "Dini dosdoğru tutun ve onda ayrılığa düşmeyin!" diye Nûh'a emrettiğini, sana vahyettiğini, İbrâhim'e, Mûsâ'ya ve İsa'ya emrettiğini size de din kıldı. Fakat senin kendilerini çağrırdığın şey (İslâm dini), Allah'a ortak koşanlara ağır geldi. Allah, ona dilediğini seçer. İçtenlikle kendine yönelenleri de ona ulaştırır.

14. Onlar, kendilerine bilgi geldikten sonra, aralarındaki kıskançlık yüzünden ayrılığa düştüler. Eğer (azabin) belli bir süreye kadar (ertelenmesi ile ilgili olarak) Rabbinden bir söz geçmiş olmasaydı,larında hemen hüküm verilirdi. Onlardan sonra Kitab'a mirasçı kılınanlar da, onun hakkında derin bir şüphe içindedirler.

15. (Ey Muhammed!) Bundan dolayı sen çağrıya devam et ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların hevâ ve heveslerine uyma ve şöyle de: "Ben, Allah'in indirdiği her kitaba inan-

2. Âyetin bu kısmı, "kendi türünüzden.." şeklinde de tercüme edilebilir.

dim ve aranızda adaleti gerçekleştirmekle emrolundum. Allah bizim de Rabbimiz, sizin de Rabbinizdir. Bizim işlediklerimiz bize, sizin işledikleriniz sizedir. Bizimle sizin aranızda tartışılacak bir şey yoktur. Allah, hepimizi bir araya toplayacaktır. Dönüş de ancak O'nadır.”

- 16.** Allah'ın çağrısına uyulduktan sonra O'nun hakkında tartışmaya girenlerin delilleri Rableri katında batıldı. Onlara bir gazap vardır. Onlar için çetin bir azap vardır.
- 17.** Allah, hak olarak Kitab'ı ve mizan³ indirendir. Sen nereden bileceksin belki de o saat (kiyamet) yakındır.
- 18.** Kiyamete inanmayanlar, onun çabuk kopmasını isterler. İnananlar ise, ondan korkarlar ve onun gerçek olduğunu bilirler. İyi bilin ki, Kiyamet günü hakkında tartışanlar derin bir sapıklık içindedirler.
- 19.** Allah, kullarına çok lütfkârdır, dileğini rızıklandırır. O, kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.
- 20.** Kim ahiret kazancını isterse, onun kazancını artırırız. Kim de dünya kazancını isterse, ona da istediginden veririz, fakat onun ahirette hiçbir payı yoktur.
- 21.** Yoksa, Allah'ın izin vermediği bir dini kendilerine tutulacak yol kılan ortakları mı var? Eğer (cezaların ertelenmesine dair) kesin hükmü olmasaydı, derhal aralarında hüküm verilirdi. Şüphesiz, zâlimler için elem dolu bir azap vardır.
- 22.** Sen, zalimlerin yaptıkları şeyle tepelerine inerken bu yüzden korku ile titrediklerini göreceksin. İnanıp yararlı işler yapanlar da cennet bahçelerindedirler. Onlar için Rable ri katında diledikleri her şey vardır. İşte bu büyük lütuftur.
- 23.** İşte bu, Allah'ın, inanıp salih ameller işleyen kullarına müj-

3. Mızan ölçü demektir. Burada bu kelime ile hayatımızın temel ölçüsü olan İslâm kas-tedilmektedir.

delediği şeydir. De ki: "Ben buna (yaptığım tebliğ görevine) karşılık sizden, yakınlık ve dostluk bağları içinde sevgiden başka bir ücret istemiyorum." Kim güzel bir iş yaparsa, onun iyiliğini artırırız. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, şürkü karşılığını verendir.

- 24.** Yoksa "Yalan uydurup Allah'a iftira etti" mi diyorlar. Eğer Allah dilerse senin kalbini mühürler. Allah batılı yok eder, hakkı sözleriyle gerçekleştirir. Şüphesiz O, göğüslerin özünü (kalplerde olanları) hakkıyla bilendir.
- 25.** O, kullarından tövbeyi kabul eden, kötülükleri bağışlayan ve yaptıklarınızı bilendir.
- 26.** Allah, iman edip salih ameller işleyenlerin dualarına karşılık verir; lütfundan onlara fazlasını da verir. Kâfirler için ise çetin bir azap vardır.
- 27.** Allah, kullarına (tümüne birden) rızkı bol bol verseydi, yüzünde mutlaka azgınlık ederlerdi. Fakat O, rızkı dilediği ölçüde indirir. Şüphesiz O, kullarından hakkıyla haberdardır ve onları hakkıyla göründür.
- 28.** O, insanlar umutlarını kestikten sonra yağmuru indiren, rahmetini her tarafa yayandır. O, dost olandır, övülmeye lâyık olandır.
- 29.** Gökleri, yeri ve bu ikisi içinde yaydığı canlıları yaratması, O'nun varlığının delillerindendir. O, dilediği zaman, onları bir araya getirmeye de gücü yetendir.
- 30.** Başınıza her ne musibet gelirse, kendi yaptıklarınız yüzündendir. O, yine de çوغunu affeder.
- 31.** Yeryüzünde O'nu âciz bırakamazsınız. Sizin için Allah'tan başka hiçbir dost ve yardımcı yoktur.
- 32.** Denizde dağlar gibi yüzen gemiler, O'nun varlığının delillerindendir.

33. O, dilerse rüzgârı durdurur da onlar denizin üzerinde durakırlar. Elbette bunda çok sabreden, çok şükreden herkes için ibretler vardır.

34. Yahut (içlerindekilerin) yaptıklarından dolayı onları helâk eder, birçoğunu da affeder.

35. Allah, böyle yapar ki, âyetlerimiz hakkında tartışanlar, kendileri için kaçacak bir yer olmadığını bilsinler.

36, 37, 38, 39. (Dünyalıktır) size her ne verilmişse, bu dünya hayatının geçimliğidir. Allah'ın yanında bulunanlar ise daha hayırlı ve kalıcıdır. Bu mükâfat, inananlar ve Rablerine tevekkül edenler, büyük günahlardan ve çirkin işlerden kaçınanlar, öfkelendikleri zaman bağışlayanlar, Rablerinin çağrısına cevap verenler ve namazı dosdoğru kılanlar; işleri, aralarında şûrâ (danişma) ile olanlar, kendilerine verdiği riziktan Allah yolunda harcayanlar, bir saldırıya uğradıkları zaman, aralarında yardımlaşanlar içindir.

40. Bir kötüluğun hayatı, onun gibi bir kötülüğtür (ona denk bir cezadır). Ama kim affeder ve arayı düzeltirse, onun mükâfati Allah'a aittir. Şüphesiz O, zâlimleri sevmez.

41. Zulme uğradıktan sonra, kendini savunup hakkını alan kimseye (ceza vermek için) bir yol yoktur.

42. Ceza yolu ancak insanlara zulmedenler ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık edenler içindir. İşte onlar için elem dolu bir azap vardır.

43. Her kim de sabreder ve bağışlarsa, işte bu elbette azmedilecek işlerdendir.

44. Allah, kimi saptırırsa artık bundan sonra onun hiçbir dostu yoktur. Azabı gördüklerinde zâlimlerin, "Dünyaya dönmek için bir yol var mı?" dediklerini görürsün.

45. Ateşe sunulurken onların zilletten başlarını öne eğmiş, göz

ucuya gizli gizli baktıklarını görürsün. İnananlar da, “İşte asıl ziyana uğrayanlar, kiyamet günü kendilerini ve ailelerini ziyana sokanlardır” diyecekler. İyi bilin ki zâlimler, sürekli bir azap içindedirler.

46. Onların Allah'tan başka kendilerine yardım edecek dostları da yoktur. Allah, kimi saptırırsa artık onun için hiçbir çıkar yol yoktur.
47. Allah'tan, geri çevrilmesi imkânsız olan bir gün gelmeden önce, Rabbinizin çağrısına uyun. O gün sizin için ne sığınacak bir yer vardır, ne de (günahlarınızı) inkâr edebilirsiniz!
48. Eğer yüz çevirirlerse (bilesin ki), biz seni onlara bekçi göndermedik. Sana düşen, sadece tebliğidir. Gerçekten biz insana katımızdan bir rahmet tattırdığımızda ona sevinir; ama elleriyle yaptıkları işler yüzünden onlara bir kötülük dokunursa, o zaman da insan pek nankördür.
49. Göklerin ve yerin mülkü (hükümrانلی) Allah'ındır. O, dileğini yaratır. Dilediğine kız çocukları, dilediğine erkek çocukları verir.
50. Yahut o çocuklar erkekler, dışiler olmak üzere çift verir, dileği kimseyi de kısır yapar. Şüphesiz O, her şeyi hakkıyla bilendir, hakkıyla gücü yetendir.
51. Allah, bir insanla ancak vahiy yoluyla, yahut perde arkasından konuşur. Yahut bir elçi gönderip, izniyle ona dileğini vahyeder. Şüphesiz O yücedir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 52, 53. İşte sana da, emrimizle, bir ruh (kalpleri dirilten bir kitap) vahyettik. Sen kitap nedir, iman nedir bilmezdin. Fakat biz onu, kullarımızdan dilediğimizi, kendisiyle doğru yola eriştireceğimiz bir nur yaptık. Şüphesiz ki sen doğru bir yola ilettiyorsun; göklerdeki ve yerdeki her şeyin sahibi olan Allah'ın yoluna. İyi bilin ki, bütün işler sonunda Allah'a döner.

43
ZUHRUF SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 89 ayettir. Sure, adını 35. âyette geçen “Zuhurf” kelimesinden almaktadır. Zuhurf; yaldız, mücevher, dünya hayatının geçici menfaati anlamlarına gelir. Sürede başlıca tevhit, iman ve vahyin getirdiği hakikatler ile insanların bu hakikatlere ters düşecek şekilde sîrf geçici dünya menfaatlerine bağlanarak sergiledikleri çelişki vurgulanmakta, batıla karıştı çikan ve hakkı tutan şahsiyetler olarak İbrahim, Mûsâ ve İsa peygamberlerden söz edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Hâ Mîm.¹
- 2, 3. Apaçık Kitab'a andolsun ki, iyice anlayasınız diye biz, onu Arapça bir Kur'an yaptık.
4. Şüphesiz o, katımızdaki ana kitapta (Levh-i Mahfuz'da) mevcuttur, çok yücedir, hikmetlerle doludur.
5. Haddi aşan bir topluluk olduğunuz, diye vazgeçip Zikir'le (Kur'an'la) sizi uyarmaktan geri mi duralım?
6. Hâlbuki daha önceki toplumlara da nice peygamberler göndermiştık.
7. (Onlar da) kendilerine gelen her peygamberle mutlaka alay ediyorlardı.
8. Biz, onlardan daha çetinlerini de helâk ettik. Öncekilerin örneği geçti!
9. Andolsun, onlara, “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorsan, mutlaka, “Onları mutlak güç sahibi, hakkıyla bilen (Allah) yarattı” diyeceklerdir.
10. O, yeryüzünü size beşik yapan ve gideceğiniz yere ulaşasınız

1. Bu harfler için Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

diye sizin için orada yollar var edendir.

11. O, gökten bir ölçüye göre yağmur yağıdır. Biz onunla ölü araziyi canlandırdık. İşte siz de, böyle diriltileceksiniz.

12, 13, 14. O, bütün çiftleri yaratan, üzerlerine kurulasınız, sonra da, kurulduğunuzda, Rabbinizin nimetini hatırlayاسınız ve “Bunu hizmetimize veren Allah’ın şanı yücedir. Bunlara bizim gücümüz yetmezdi. Şüphesiz biz Rabbimize doneceğiz” diyesiniz diye sizin için bindiğiniz gemileri ve hayvanları yaratandır.

15. Böyle iken (“melekler Allah’ın kızlarıdır” demek suretiyle) kullarından bir kısmını O’nun parçası saydilar. Şüphesiz insan apaçık bir nankördür.

16. Yoksa, Allah, yarattıklarından kendisine kızlar edindi de, oğulları size mi seçip ayırdı?

17. Onlardan biri, Rahmân'a örnek kıldıği (isnad ettiği kız çocuğu) ile müjdelendiği zaman, öfkesinden yüzü simsiyah kesilir.

18. Süs içerisinde (narin bir biçimde) yetiştirilen ve tartışmada (delilini erkekler gibi) açıklayamayanı mı Allah'a isnad ediyorlar?

19. Onlar, Rahmân'ın kulları olan melekleri de dışı saydilar. Onların yaratılışına şahit mi oldular? Onların (yalan) şahitlikleri yazılacak ve sorgulanacaklardır.

20. “Eğer Rahmân dileseydi, biz onlara kulluk etmezdim” dediler. Bu konuda hiçbir bilgileri yoktur. Onlar sadece yalan söylüyorlar.

21. Yoksa bundan önce onlara bir kitap verdik de ona mı sarılıyorlar?

22. Hayır! Onlar sadece, “Şüphesiz biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk, ve biz onların izlerinden gitmekteyiz” dediler.

23. İşte böyle, biz senden önce hiçbir memlekete bir uyarıcı göndermedik ki, oranın şımarık zenginleri, “Şüphe yok ki biz babalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz de elbette onların izlerinden gitmekteyiz” demiş olmasına.

24. (Gönderilen uyarıcı,) “Ben size, babalarınızı üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu getirmiş olsam da mı?” dedi. Onlar, “Biz kesinlikle sizinle gönderilen şeyi inkâr ediyoruz” dediler.

25. Biz de onlardan intikam aldık. Yalanlayanların sonu, bak nasıl oldu!

26. Hani İbrahim, babasına ve kavmine şöyle demişti: “Şüphesiz ben sizin taptıklarınızdan uzağım.”

27. “Ben ancak O, beni yaratana taparım. Şüphesiz O beni doğru yola ileticektir.”

28. İbrahim bunu, belki dönerler diye, ardından gelecekler arasında kalıcı bir söz yaptı.

29. Doğrusu onları (Mekke müşriklerini) ve atalarını kendilerine hak olan Kur'an ve onu açıklayan bir peygamber gelinceye kadar (dünya nimetlerinden) yararlandırırmı.

30. Fakat kendilerine Hak gelince, “Bu bir büyür, biz onu kesinlikle inkâr ediyoruz” dediler.

31. “Bu Kur'an, iki şehrin birinden bir büyük adama indirilseydi ya!” dediler.²

32. Rabbinin rahmetini onlar mı bölüştürüyorlar? Dünya hayatında onların geçimliklerini aralarında biz paylaştırdık. Birbirlerine iş gördürmeleri için, (çeşitli alanlarda) kimini ki-

2. Âyette sözü edilen iki şehir Mekke ve Tâif şehirleridir. Müşrikler, peygamberliği, çok sade ve mütevazi bir hayat yaşayan Hz. Peygamber'e yakışırıamıyor; Kur'an'ın, aristokrat sınıfı mensup Mekkeli Velid b. Muğire'ye, yahut Tâif'li Urve b. Mesud es-Sekafî'ye inmesi gerektiğini söylüyorlardı.

mine, derece derece üstün kıldık. Rabbinin rahmeti, onların biriktirdikleri (dünyalı) şeylerden daha hayırlıdır.

33. Eğer bütün insanlar (kâfirlere verdığımız nimetlere bakıp küfürde birleşen) bir tek ümmet olacak olmasalardı, Rahmân'ı inkâr edenlerin evlerine gümüşten tavanlar ve üzerine çıkacakları merdivenler yapardık.

34, 35. Evlerine (gümüşten) kapılar ve üzerine yaslanacakları kol-tuklar ve altın süslemeler yapardık. Bütün bunlar, sadece dünya hayatının geçimliğidir. Rabbinin katında ahiret ise, O'na karşı gelmekten sakınanlarındır.

36. Kim, Rahmân'ın Zikri'ni görmezlikten gelirse, biz onun başına bir şeytan sararız. Artık o, onun ayrılmaz dostudur.

37. Şüphesiz bu şeytanlar onları doğru yoldan saptırırlar. Onlar ise doğru yolda olduklarını sanırlar.

38. Sonunda bize geldiğinde, arkadaşına, "Keşke benimle senin aranda doğu ile batı arası kadar uzaklık olsaydı! Ne kötü arkadaşmışsun!" der.

39. Onlara, "(Bu temenniniz) bugün size asla fayda vermez. Çünkü zulmettiniz. Hepiniz azapta ortaksınız" denir.

40. (Gerçeği işitmeyen) sağırlara sen mi duyuracaksın yahut (gerçeği görmeyen) körleri ve apaçık bir sapıklık içinde olanları sen mi doğru yola iletceksin?

41. Ya biz seni (bu dünyadan) alır götürürüz de, onlardan intikam alırız.

42. Yahut da, onlara yaptığımız tehdidi sana gösteririz ki, bizim onlara gücümüz yeter.

43. Öyle ise sana vahyedilene sımsıkı sarıl. Şüphesiz sen doğru bir yol üzeresin.

44. Şüphesiz bu Kur'an, sana ve kavmine bir öğüt ve bir şerefdir, ondan hesaba çekileceksiniz.

45. Senden önce gönderdiğimiz elçilerimize sor: Rahmân'dan başka kulluk edilecek ilâhlar var etmiş miyiz?
46. Andolsun, biz Mûsâ'yi mucizelerimizle Firavun'a ve ileri gelen adamlarına göndermiştık de o, "Şüphesiz ben âlemlerin Rabbinin elçisiyim" demişti.
47. (Mûsâ) mucizelerimizi kendilerine getirince, bir de bakmışsun, o mucizelere gülüyورlar!
48. Onlara gösterdiğimiz her bir mucize önceki benzerinden daha büyüğü. Doğru yola dönsünler diye, onları azaba uğrattık.
49. (Onlar azabı görünce) "Ey büyüğün! Sana verdiği söze dayanarak, bizim için Rabbine dua et. Çünkü biz artık doğru yola gireceğiz" dediler.
50. Fakat biz onlardan azabı kaldırınca bir de bakmışsun sözlerinden dönüyorlar.
51. Firavun, kavmine seslenerek dedi ki: "Ey kavmim! Misir hükümdarlığı benim değil mi? Şu nehirler de benim altımdan akiyor (değil mi?) Hâlâ görmüyor musunuz?"
52. "Yoksa ben, şu zavallı, nerede ise maksadını anlatamayacak durumda olan bu adamdan daha hayırlı değil miyim?"
53. "(Eğer doğru söylüyorsa) ona altın bilezikler atılmalı, yahut onunla beraber bulunmak üzere melekler gelmeli değil miydi?"
54. Firavun, kavmini küçük düşürdü (ezdi). Onlar da kendisine itaat ettiler. Çünkü onlar yoldan çıkışmış bir toplumdu.
55. Onlar bizi bu şekilde öfkendirince biz de onlardan öç alındık, hepsini suda boğduk.
56. Onları, sonradan gelecek inkârcılara, geçmiş bir ibret ve bir örnek kıldıktı.
57. Meryem oğlu İsa bir örnek olarak anlatılınca bir de ne göre-

sin, senin kavmin (seni susturacak bir delil buldukları zan-nyyla) hemen şamata etmeye başlar.

58. "Bizim tanrılarımız mı hayırlı, yoksa İsa mı?" dediler. Bunu sadece seninle tartışmak için ortaya attılar. Şüphesiz onlar kavgacı bir toplumdur.

59. İsa, sadece, kendisine nimet verdiğimiz ve İsrailoğulları'na örnek kildiğimiz bir kuldur.

60. Eğer dileseydik, sizin yerinizde sizin yerinize ge-cek melekler yaratırdık.

61. Şüphesiz o Kiyametin (kopacağının) bir bilgisidir. Artık onun hakkında asla şüphe etmeyin, bana uyın, bu doğru bir yoldur.

62. Sakın şeytan sizi yoldan çevirmesin. Çünkü o, size apaçık bir düşmandır.

63. İsa, apaçık mucizeleri getirdiği zaman şöyle demişti: "Ben size hikmeti getirdim ve hakkında ayrılığa düştüğünüz şey-lerden bir kısmını size açıklamak için geldim. Öyle ise, Allah'a karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin."

64. Şüphesiz Allah, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Öyleyse O'na kulluk edin, işte bu doğru bir yoldur.

65. Ama aralarından çıkan gruplar ayrılığa düştüler. Eleml dolu bir günün azâbından vay o zulmedenlerin hâline!

66. Onlar (bu tavırlarıyla) ancak, kiyamet gününün kendilerine ansızın gelmesini beklemektedirler, hâlbuki bunun farkında değildirler.

67. O gün Allah'a karşı gelmekten sakınanlar dışında, dostlar birbirine düşman olurlar.

68, 69. (Allah, şöyle der:) "Ey âyetlerimize iman eden ve müslü-man olan kullarım! Bugün size korku yoktur, siz üzülmeye-ceksiniz de."

70. "Siz ve eşleriniz sevinç ve mutluluk içinde cennete giriniz."

71. Onlar için altın tepsiler ve kadehler dolaştırılır. Canlarının istediği ve gözlerinin hoşlandığı her şey oradadır. Siz orada ebedî olarak kalacaksınız.

72. İşte bu, yapmakta olduğunuz karşılık size miras verilen cennettir.

73. Orada sizin için bol bol meyve var, onlardan yersiniz.

74. Şüphesiz suçlular cehennem azabında devamlı kalacaklardır.

75. Azapları hafifletilmeyecektir. Onlar azap içinde ümitsizdirler.

76. Biz onlara zulmetmedik. Fakat onlar, kendileri zâlim idiler.

77. (Görevli meleğe şöyle seslenirler:) "Ey Mâlik! Rabbin bizim işimizi bitirsin." O da, "Siz hep böyle kalacaksınız" der.

78. Andolsun, size hakkı getirdik. Fakat çogunuz haktan hoşlanmayanlarınız.

79. Yoksa (gerçeği kabul etmemek konusunda) bir işe kesin karar mı verdiler? Şüphesiz biz de (onları cezalandırmakta) kararlıyız.

80. Yoksa onların sırlarını ve gizli konuşmalarını duymadığımızı mı sanıyorlar? Hayır öyle değil, yanlarındaki elçilerimiz (melekler) yazmaktadır.

81. (Ey Muhammed!) De ki: "Eğer Rahmân'ın bir çocuğu olsaydı, ona kulluk edenlerin ilki ben olurdum."

82. Göklerin ve yerin Rabbi, Arş'ın da Rabbi olan Allah, onların nitelendirmelerinden uzaktır.

83. Bırak onları, tehdit edildikleri güne kavuşana kadar, (batıl inançlarına) dalsınlar ve (dünya hayatlarında) oynayadursunlar.

84. O, gökte de ilâh olandır, yerde de ilâh olandır. O, hüküm ve

hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir.

85. Göklerin, yerin ve ikisi arasındaki her şeyin hükümlanlığı kendisine ait olan Allah yücedir! Kiyametin bilgisi de yalnız O'nun katındadır ve yalnızca O'na döndürüleceksiniz.

86. O'nu bırakıp taptıkları şeyler şefaat edemezler. Ancak bile-rek hakka şâhitlik edenler şefaat edebilirler.

87. Andolsun, onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan elbet-te, "Allah" derler. Öyleyken nasıl döndürülüyorlar?

88. Onun (Muhammed'in), "Ya Rabbi!" demesine andolsun ki, şüphesiz bunlar iman etmeyen bir kavimdir.

89. Şimdilik sen onları hoş gör ve "size selâm olsun" de. Yakında bileyeceler.

44 DUHÂN SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 59 ayettir. Süre, adını onuncu ayette geçen “duhân” kelimesinden almıştır. Duhan, duman demektir. Sürede başlıca, Kur'an'ın indirilişi, müşriklerin ona karşı tutumu, Firavun ve halkın başlarına gelen azaplar, Kureyş'in Hz. Peygamberi yalanlaması, iyilerin ve kötülerin karşılaşacakları akibet konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hâ Mîm.¹
- 2, 3.** Apaçık olan Kitab'a andolsun ki, biz onu mübarek bir gece de² indirdik. Şüphesiz biz insanları uyarmaktayız.
- 4, 5, 6, 7.** Katımızdan bir emirle her hikmetli iş o gecede ayrıt edilir. Eğer kesin olarak inanıyorsanız, Rabbinden; göklerin, yerin ve bu ikisi arasındaki Rabbinden bir rahmet olarak biz peygamberler göndermekteyiz. O, hakkıyla iştiridir, hakkıyla bilendir.
- 8.** O'dan başka hiçbir ilâh yoktur. Yaşıtar, öldürür. O, sizin de Rabbiniz, önceki atalarınızın da Rabbidir.
- 9.** Fakat onlar, şüphe içinde eğlenip duruyorlar.
- 10.** Göğün açık bir duman³ getireceği günü bekle.
- 11.** (O duman) insanları bürür. Bu, elem dolu bir azaptır.
- 12.** İnsanlar, “Rabbimiz! Bu azabı bizden kaldır, çünkü biz artık

- 1.** Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** İslâm bilginlerinin çoğunuğuna göre, âayette sözü edilen mübarek gece Kadir Gecesi'dir. Çünkü Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başladığı gecenin Kadir Gecesi olduğu Bakara sûresinin 185. âyetinde işaret yoluyla ve Kadir sûresinin 1. âyetinde açıkça belirtilmiştir.
- 3.** Tefsir bilginlerinin çoğunuğu, bu dumanın, kiyametin alametlerinden biri olarak göğü kaplayacak olan duman olduğunu ifade etmişlerdir.

inanıyoruz” derler.

13. Nerede onlarda öğüt almak?! Oysa kendilerine (gerçeği) açıklayan bir peygamber gelmişti.
14. Sonra ondan yüz çevirdiler ve “Bu bir öğretilmiş, bu bir deli!” dediler.
15. Biz bu azabı kısa bir süre kaldıracağız, siz de yine eski hâlinize doneceksiniz.
16. Onları o en şiddetli yakalayıla yakalayacağımız günü hatırla. Şüphesiz biz öcümüzü alırız.
17. Andolsun, onlardan önce Firavun kavmini sınamıştık. Onlara değerli bir peygamber (Mûsâ) gelmişti.
18. O, şöyle demişti: “Allah’ın kullarını (esaret altındaki İsrailoğullarını) bana teslim edin. Çünkü ben güvenilir bir peygamberim.”
19. “Allah'a karşı ululuk taslamayın. Çünkü ben size apaçık bir delil (mucize) getiriyorum.”
20. “Şüphesiz ki ben, beni taşlamanızdan, benim de Rabbim, sizin de Rabbiniz olan Allah'a sığındım.”
21. “Bana inanmadınızsa benden uzak durun.”
22. Sonra Mûsâ, Rabbine, “Bunlar günahkâr bir toplumdur” diye seslendi.
23. Allah da şöyle dedi: “O hâlde kullarımı geceleyin yola çıkar, çünkü takip edileceksiniz.”
24. “Denizi açık hâlde bırak.”⁴ Çünkü onlar boğulacak bir ordudur.
25. Onlar geride nice bahçeler, nice pınarlar bıraktılar.

4. Şu'arâ süresi, âyet, 63 ve Tâ-Hâ süresi, âyet, 77'de de ifade edildiği üzere Hz. Mûsâ, Allah'ın emri üzerine asasıyla denize vurmuş ve böylece geçecekleri uygun bir yol açılmıştı. Bu âytte Hz. Mûsâ'ya, karşıya geçtikten sonra açılan bu yolu kapatmaması emredilmektedir. Çünkü onları takip eden Firavun ve arkadaşları bu yola girecek ve denizin kapanmasıyla boğulacaklardır.

26. Nice ekinler, nice güzel konaklar!
27. Zevk ve sefasını sürdükleri nice nimetler!
28. İşte böyle! Onları başka bir topluma miras bıraktık.
29. Gök ve yer onların ardından ağlamadı; onlara mühlet de verilmedi.
- 30, 31. Andolsun, İsrailoğullarını o alçaltıcı azaptan; Firavun'dan kurtardık. Çünkü o, haddi aşanlardan bir zorba idi.
32. Andolsun, onları, bir bilgi üzerine (dönemlerinde) âlemlere üstün kıldık.
33. Onlara, içinde açık bir imtihan bulunan mücizeler verdik.
- 34, 35. Bunlar (müşrikler) diyorlar ki: "İlk ölümümüzden başka bir ölüm yoktur. Biz diriltilecek değiliz."
36. "Eğer doğru söyleyenler iseniz atalarımızı getirin."
37. Bunlar mı daha hayırlı, yoksa Tübba⁵ kavmi ile onlardan öncükler mi? Onları helâk ettik. Çünkü onlar suçlu kimselerdi.
38. Biz, gökleri, yeri ve bunlar arasında bulunanları, eğlenmek için yaratmadık.
39. Biz onları ancak hak ve hikmete uygun olarak yarattık. Ama onların çoğu bilmiyorlar.
40. Şüphesiz, hüküm günü, hepsinin bir arada buluşacağı zamanıdır.
41. O gün dostun dosta hiçbir faydası olmaz. Kendilerine yardım da edilmez.
42. Yalnız, Allah'ın yardım ettiği kimseler bunların dışındadır. Şüphesiz O, mutlak güç sahibidir, çok merhamet edendir.
- 43, 44. Şüphesiz, zakkum ağacı, günahkârların yemeğidir.
- 45, 46. O, maden eriyiği gibidir. Kaynar suyun kaynaması gibi kırnlarda kaynar.
47. (Allah, görevli meleklerle şöyle der:) "Tutun onu, cehenne-

5. "Tübba", Yemen hükümdarlarına verilen addır.

min ortasına sürükleyn.”

48. “Sonra başının üstüne kaynar su azabından dökün.”

49. (Deyin ki:) “Tat bakalım! Hani sen güçlüydün, şerefliydin!?”

50. “İşte bu, şüphelenip durduğunuz şeydir!”

51. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar ise güvenli bir yerdedirler.

52. Bahçelerde ve pınar başlarında dırırlar.

53. İnce ipektan ve parlak atlastan elbiseler giyinerek karşılıklı otururlar.

54. İşte böyle. Ayrıca onları iri siyah gözlü hurilerle evlendirmişizdir.

55. Orada güven içinde her türlü meyveyi isterler.

56. Orada ilk ölümden başka bir ölüm tatmazlar. Allah, onları cehennem azabından korumuştur.

57. Bunlar, Rabbinden bir lütuf olarak verilmiştir. İşte bu büyük başarıdır.

58. (Ey Muhammed!) Biz Onu (Kur'an'ı) senin dilinle kolaylaştırdık ki, düşünüp öğüt alsınlar.

59. Artık sen (onların başına gelecekleri) bekle; onlar da beklemektedirler.

45

CÂSİYE SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 37 ayettir. Süre, adını 28. âyette geçen “Câsiye” kelimesinden almıştır. Câsiye, diz üstü çöken demektir. Sürede başlıca, Kur'an'ın indirilmesi, dış âlemde Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren deliller, Allah'ın kullarına bahsettiği nimetler, İsrailoğullarının kendilerine verilen nimetlere inkâr ve isyanla karşılık vermeleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hâ Mîm.¹
- 2.** Kitab'ın indirilişi, mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah tarafindandır.
- 3.** Şüphesiz, göklerde ve yerde, inananlar için (Allah'ın varlığını ve birliğini gösteren) nice deliller vardır.
- 4.** Sizin yaratışınızda ve Allah'ın (yeryüzüne) yaydığı her bir canlıda da kesin olarak inanan bir toplum için elbette nice deliller vardır.
- 5.** Geceyle gündüzün birbiri ardınca gelişinde, Allah'ın gökten rızık (sebebi olarak yağmur) indirip, onunla yeryüzünü ölümdünden sonra diriltmesinde, rüzgârları evirip çevirmesinde aklını kullanan bir toplum için deliller vardır.
- 6.** İşte bunlar, Allah'ın âyetleridir. Onları sana gerçek olarak okuyoruz. Artık Allah'tan ve O'nun âyetlerinden sonra hangi söze inanacaklar?
- 7.** Her günahkâr yalancının vay hâline!
- 8.** Kendisine Allah'ın âyetlerinin okunduğunu işitir de, sonra büyülüksüz taslayarak sanki onları hiç duymamış gibi direnir. İşte onu elem dolu bir azap ile müjdele!

1. Bu harflerle ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

9. Âyetlerimizden bir şey öğrenince onu alaya alır. Onlar için alçaltıcı bir azap vardır!
10. Arkalarında da cehennem vardır. Dünyada kazandıkları ve Allah'tan başka edindikleri dostlar onlara hiçbir fayda vermez. Onlar için elbette büyük bir azap vardır.
11. İşte bu (Kur'an) bir hidayettir. Rablerinin âyetlerini inkâr edenlere ise elem dolu çok kötü bir azap vardır.
12. Allah, içinde gemilerin, emriyle akip gitmesi, O'nun lütfunu aramanız ve şükretmeniz için denizi sizin hizmetinize verendir.
13. Göklerdeki ve yerdeki her şeyi kendi katından (bir nimet olarak) sizin hizmetinize verendir. Elbette bunda düşünen bir toplum için deliller vardır.
14. İnananlara söyle, Allah'ın (ceza) günlerinin geleceğini ummayanları (şimdilik) bağışlasınlar ki Allah herhangi bir topluma (kendi) kazandığının karşılığını versin.
15. Kim salih bir amel işlerse, kendi lehine işlemış olur. Kim de kötülık yaparsa, kendi aleyhine yapmış olur. Sonra Rabbimize döndürüleceksiniz.
16. Andolsun biz, İsrailoğullarına kitap, hükümlilik ve peygamberlik verdik. Onları güzel ve temiz yiyeceklerle rızıklandırdık ve onları (dönemlerinde) âlemlere üstün kıldık.
17. Onlara din işi konusunda açık deliller verdik. Ama onlar ancak kendilerine bilgi geldikten sonra, arasındaki hasetten dolayı ayrılığa düştüler. Şüphesiz Rabbin, hakkında ayrılığa düştükleri şeyler konusunda kiyamet günü,larında hükm verecektir.
18. Sonra da seni din işi konusunda açık bir yola koyduk. Sen ona uy, bilmeyenlerin heva ve heveslerine uyma.
19. Çünkü onlar, Allah'a karşı sana asla bir fayda sağlayamazlar. Şüphesiz zalimler birbirinin dostlarıdır. Allah ise kendisine

karşı gelmekten sakınanların dostudur.

20. Bu Kur'an, insanlar için kalp gözleri (konumundaki bir nur), kesin olarak inanan bir toplum için de bir hidayet ve bir rahmettir.

21. Yoksa kötülük işleyenler, kendilerini, inanıp salih amel işleyenler gibi kılacağımızı; hayatlarının ve ölümlerinin bir olacağını mı sanıyorlar? Ne kötü hüküm veriyorlar!

22. Allah, gökleri ve yeri, hak ve hikmete uygun olarak, herkese kazandığının karşılığı verilsin diye yaratmıştır. Onlara zulm edilmez.

23. Nefsinin arzusunu ilâh edinen, Allah'ın; (hâlini) bildiği için saptırdığı ve kulağını ve kalbini mühürlediği, gözüne de perde çektiği kimseyi gördün mü? Şimdi onu Allah'tan başka kim doğru yola eriştirebilir? Hâlâ düşünüp ibret almayacak misiniz?²

24. Dediler ki: "Dünya hayatımızdan başka hayat yoktur. Ölüruz ve yaşarız. Bizi ancak zaman yok eder." Bu hususta onların bir bilgisi yoktur. Onlar sadece zanda bulunuyorlar.

25. Onlara âyetlerimiz açıkça okunduğu zaman onların delilleri ancak, "Doğru söyleyenler iseniz babalarımızı getirin" demek oldu.

26. De ki: "Allah sizi yaşıyor. Sonra sizi öldürecek, sonra da kendisinde şüphe olmayan Kiyamet gününde sizi bir araya getirecek, ama insanların çoğu bilmezler."

2. İnsan, Allah'ın kulu olarak, O'nu tanımak ve O'nun emir ve iradesine göre bir hayatı yaşamakla yükümlüdür. Allah'a inanmayan insan ise haram helal nedir bilmeden, kural tanımsızın nefsine taparcasına hayatını onun arzularına göre sürdürür, onun her isteğini yerine getirir.

Ayetin bir sonraki ayet ile bağlantısı dikkate alındığında, "nefsemi ilah edinen" in bir kişi değil, ahirete inanmayıp, hayatı bu dünya hayatından ibaret olan bir zümre olduğu anlaşılmaktadır.

27. Göklerin ve yerin hükümlerinin Allah'ındır. Kiyamet kopa-cağı gün, işte o gün batıla sapanlar hüsranaya uğrayacaklardır.
28. O gün her ümmeti diz çökmüş görürsün. Her ümmet kendi kitabına çağrılr. (Onlara şöyle denilir:) "Bugün (yalnızca) yaptıklarınızın karşılığı verilecektir."
29. İşte kitabımız, size karşı gerçeği söylüyor. Çünkü biz yapmakta olduklarınızı kaydediyoruz.
30. İnanıp salih ameller işleyenlere gelince, Rableri onları rahmetine sokacaktır. İşte bu apaçık başarıdır.
31. İnkâr edenlere gelince, onlara şöyle denir: "Âyetlerim size okunmuştu da sizler büyülüklük taslamış ve günahkâr bir kavim olmuş değil miydiniz?"
32. "Şüphesiz, Allah'ın va'di gerçekdir, kiyamet hakkında hiçbir şüphe yoktur" dediği zaman ise; "Kiyametin ne olduğunu bilmiyoruz, sadece zannediyoruz. Biz bu konuda kesin kanaat sahibi değiliz" demiştiniz.
33. Yaptıklarının kötülükleri karşısına dikilmiş ve alay edip durdukları şey, kendilerini kuşatıvermiştir.
34. Onlara şöyle denir: "Bugüne kavuşacağınızı unuttuğunuz gibi, bu gün biz de sizi unutuyoruz. Barınağınız ateşir. Yardımcılarınız da yoktur."
35. "Bunun sebebi, Allah'ın âyetlerini alaya almanız ve dünya hayatının sizi aldatmasıdır." Artık bugün ateşten çıkarılmazlar ve Allah'ın rızasını kazandıracak amelleri işleme istekle-ri kabul edilmez.
36. Hamd, göklerin Rabbi ve yerin Rabbi, âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.
37. Göklerde ve yerde ululuk O'na aittir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

46

AHKÂF SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 35 ayettir. Süre, adını 21. ayette geçen “Ahkâf” kelimesinden almıştır. Ahkâf, sûrede sözü edilen “Âd” kavminin yaşadığı Yemen’de bir bölgenin adı olup, uzun ve kıvrımlı kum yığınları demektir. Konusu itibarıyle bir önceki sûrenin devamı niteliğindedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hâ Mîm.¹
- 2.** Kitab’ın indirilişi, mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi Allah tarafındandır.
- 3.** Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları hak ve hikmete uygun olarak ve belirli bir süre için yarattık. İnkâr edenler ise, uyarıldıkları şeylerden yüz çevirmektedirler.
- 4.** De ki: “Allah’ı bırakıp daaptıklarınızı gördünüz mü? Bana gösterin, yeryüzünden neyi yaratmışlardır? Yoksa göklerin yaratılışında onların bir ortaklışı mı var? Eğer doğru söyleyenler iseniz bundan önceki bir kitap, yahut bir bilgi kalıntısı olsun getirin bana!”
- 5.** Kim, Allah’ı bırakıp da, kiyamet gününe kadar kendisine cevap veremeyecek şeylere tapandan daha sapıktır? Oysa onlar, bunların tapınmalarından habersizdirler.
- 6.** İnsanlar (kiyamet günü) toplandığında, oaptıklarını kendilerine düşman oluverir, onların ibâdetlerini de inkâr ederler.
- 7.** Ayetlerimiz onlara açıkça okunduğu zaman, o kûfredenler kendilerine geldiğinde Hak (kitap Kur'an) için, düşünmeden “Bu, apaçık bir büyüdü” dediler.
- 8.** Yoksa, “Onu uydurdu” mu diyorlar? De ki: “Eğer ben onu

1. *Bu harfler için Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.*

uydurmuşsam, Allah'tan gelecek olana (cezaya) karşı siz benim için hiçbir şey yapamazsınız. O, sizin, hakkında (düşünsüzce) yaygara kopardığınız şeyi daha iyi bilir. Benimle sizin aranızda şâhit olarak O yeter! O, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

- 9.** De ki: “Ben türedi bir peygamber değilim.² Bana ve size ne yapılacağını da bilmem. Ben sadece bana vahyedilene uyarım. Ben sadece apaçık bir uyarıcıyıyım.”
- 10.** De ki: “Ne dersiniz? Şayet bu, Allah katından ise ve siz onu inkâr etmişseniz, İsrailoğullarından bir şahit de bunun benzerini (Tevrat'ta görerek) şahitlik edip inandığı hâlde, siz yine de büyülüklük taslamışsanız (haksızlık etmiş olmaz misiniz?). Şüphesiz Allah, zâlimler topluluğunu doğru yola iletmez.”
- 11.** İnkâr edenler, inananlar için, “Eğer o Kur'an iyi bir şeyolsayıdı, onlar onu kabulde, bizi geçemezlerdi” dediler. Onunla doğru yolu bulamadıkları için; “Bu eski bir uydurmadır” diyecekler.
- 12.** Bundan önce bir rehber ve bir rahmet olarak Mûsâ'nın kitabı da vardı. Bu ise, onu doğrulayan ve zulmedenleri uyarmak, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlara müjde olmak üzere Arap diliyle indirilmiş bir kitaptır.
- 13.** “Şüphesiz Rabbimiz Allah'tır” deyip sonra da dosdoğru olanlara hiçbir korku yoktur, onlar üzülmeyecekler de.
- 14.** Onlar cennetliklerdir. Yapmakta olduklarına karşılık, orada sürekli kalacaklardır.

2. Âyetin bu kısmı, Hz.Peygamber'in, peygamberlik iddiasıyla ortaya çıkan ilk kişi olmadığını, daha önceki peygamberlerin çizgisini takip ettiğini ifade etmektedir. Konuya vurgulayan diğer âyetler için bakınız: Yûnus sûresi, âyet, 47; Hîrâsûresi, âyet, 10; Nâhl sûresi, âyet, 43; Mü'min sûresi, âyet, 78; Âl-i İmrân sûresi, âyet, 144.

15. Biz, insana anne babasına iyi davranışmayı emrettik. Anne-si onu ne zahmetle karnında taşıdı ve ne zahmetle doğurdu! Onun (anne karnında) taşınması ve sütten kesilme sü-resi (toplum olarak) otuz aydır. Nihayet olgunluk çağına gelip, kırk yaşına varınca şöyle der: "Rabbim! Bana ve anne ba-bama verdiği nimetlere şükretmemi, senin razi olacağın sa-lih amel işlememi bana ilham et. Neslimi de salih kimseler yap. Şüphesiz ben sana döndüm. Muhakkak ki ben sana tes-lim olanlardanım."

16. İşte, yaptıklarının iyisini kabul edeceğimiz ve günahları-nı bağışlayacağımız bu kimseler cennetlikler arasındadırlar. Bu, onlara öteden beri yapılagelen doğru bir va'ddir.

17. Anne ve babasına, "Öf size! Benden önce nice nesiller gelip geçmiş iken, beni tekrar diriltilecek olmakla mı tehdit edi-yorsunuz?" diyen kimseye, onlar Allah'a siğınarak, "Yazıklar olsun sana! İman et, Allah'ın vâ'dî gerçektir" diyorlar, o da, "Bu, eskilerin masallarından başka bir şey değildir" diyordu.

18. İşte onlar, kendilerinden önce cinlerden ve insanlardan gelip geçmiş topluluklar içinde, haklarında o sözün (azabın) ger-çekleştiği kimselerdir. Şüphesiz onlar ziyana uğrayanlardır.

19. Herkesin yaptıklarına göre dereceleri vardır. (Bu da Allah'ın onlara yaptıklarının karşılığını tastamam vermesi içindir. Asla kendilerine haksızlık yapılmaz.)

20. İnkâr edenler ateşe sunuldukları gün, (onlara şöyle denir:) "Dünyadaki hayatınızda güzelliklerinizi bitirdiniz, onların zevkini sürdürdünüz. Bugün ise yeryüzünde haksız yere büyük-lük taslamandan ve yoldan çıkışmanızdan dolayı, alçaltıcı bir azapla cezalandırılacaksiniz."

21. Kendisinden önce ve sonra uyarıcıların gelip geçmiş olan Âd kavminin kardeşini (Hûd'u) hatırla. Hani Ahkâf'taki

kavmini, "Ancak Allah'a ibadet edin, çünkü ben sizin adınıza büyük bir günün azabından korkuyorum" diye uyarmıştı.

22. Onlar ise, "Sen bizi ilâhlarımızdan alikoymak için mi geldin? Doğru söyleyenlerden isen bizi tehdit ettiğin şeyi başımıza getir" dediler.

23. Hûd, "(Bu konudaki) bilgi ancak Allah katındadır. Ben size, benimle gönderileni tebliğ ediyorum. Fakat ben sizi cahillik eden bir kavim olarak görüyorum" dedi.

24. O azabı vadilerine doğru yayılan bir bulut olarak gördüklerinde, "Bu, bize yağmur getiren bir buluttur" dediler. Hûd, "Hayır, o sizin acele gelmesini istediğiniz şeydir. İçinde elem dolu azabin bulunduğu bir rüzgârdır" dedi.

25. "O, Rabbimin emriyle her şeyi yerle bir eder." Derken evlerinden başka hiçbir şeyleri görünmez hâle geldiler. İşte biz, suç işleyen toplumu böyle cezalandırız.

26. Andolsun, size vermediğimiz imkân ve iktidarı onlara vermiştık. Kendilerine kulaklar, gözler ve kalpler vermiştık. Fakat kulakları, gözleri ve kalpleri kendilerine bir yarar sağlaymadı. Çünkü Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorlardı. Alaya aldıkları şey onları kuşattı.

27. Andolsun, biz çevrenizdeki memleketleri de yok ettik. (Doğru yola) dönsünler diye âyetleri tekrar tekrar açıkladık.

28. Allah'ı bırakıp O'na yakınlık sağlamaları için edindikleri ilâhlar kendilerine yardım etseydi ya!? Aksine onları yüzüştü bırakarak uzaklaşıp kayboldular. Bu, onların yalani ve uydurmakta oldukları şeydir.

29. Hani Kur'an'ı dinlemek üzere cinlerden bir grubu sana yöneltmiştık. Onlar, onun huzuruna gelince³ birbirlerine, "Su-

3. "Onun huzuruna" ifadesindeki "o" zamiri, "okunmakta olan Kur'an" ya da "Hz. Muhammed" şeklinde anlaşılmaya müsaittir.

sun!” dediler. Kur'an'ın okunması bitince de uyarıcı olarak kavimlerine döndüler.

30. Dediler ki: “Ey kavmimiz! Şüphesiz biz, Mûsâ'dan sonra indirilen, kendinden önceki kitapları doğrulayan, gerçeğe ve doğru yola iletен bir kitap dinledik.”
31. “Ey kavmimiz! Allah'ın davetçisine uyun, ona iman edin ki, günahlarınızı bağışlasın ve sizi elem dolu bir azaptan kurtarsın.”
32. Kim Allah'ın davetçisine uymazsa, yeryüzünde Allah'ı âciz bırakacak değildir. Kendisi için Allah'tan başka dostlar da bulunmaz. İşte onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.
33. Gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmaktan yorulmayan Allah'ın, ölüleri diriltmeye gücünün yeteceğini görmediler mi? Evet şüphesiz O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
34. İnkâr edenlere ateşe sunuldukları gün, “Bu gerçek değil miydi?” denir. Onlar, “Evet, Rabbimize andolsun ki gerçekmiş” derler. Allah, “Öyle ise inkâr etmekte olduğunuzdan dolayı azabı tadın!” der.
35. (Ey Muhammed!) O hâlde, yüksek azim sahibi peygamberlerin sabretmesi gibi sabret. Onlar için acele etme. Onlar tehdit edildikleri azabı gördükleri gün, sanki dünyada gündüzün bir anından başka kalmadıklarını sanırlar. Bu bir duyarlılık. Ancak yoldan çıkışmış olan topluluk helâk edilir.

47

MUHAMMED SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 38 âyettir. Sure, adını Peygamber Efendimizin, ikinci âayette geçen adından almıştır. Sure, ayrıca yirminci âayette geçen “el-Kitâl” kelimesinden dolayı “Kitâl süresi”, diye de anılmaktadır. Sürede temel konu cihad olmak üzere başlıca, savaş, esirler, ganimetler ve münafıkların durumu konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. İnkâr edenler ve Allah yolundan alıkoyanlar var ya; işte, Allah onların bütün amellerini boşça çıkarmıştır.
2. İnanıp salih ameller işleyenlerin ve Muhammed'e indirilene -ki o Rablerinden gelen haktır- inananların ise Allah günahlarını örtmüş ve hâllerini düzeltmiştir.
3. Bu, inkâr edenlerin batıla uymaları ve inananların Rablerinden gelen gerçeğe uymalarından dolayıdır. İşte Allah, onların örnek teşkil edecek durumlarını insanlara böyle anlatır.
4. (Savaşta) inkâr edenlerle karşılaşığınız zaman boyunlarını vurun.¹ Nihayet onları çökertip etkisiz hâle getirdiğinizde bağı sıkı bağlayın (sağ kalanlarını esir alın). Artık bundan sonra (esirleri) ya karşılıksız ya da fidye karşılığı salverin. Savaş sona erinceye kadar hüküm budur.² Eğer Allah dileseydi, onlardan öç alırdı. Fakat sizi birbirinizle denemek için böyle yapıyor. Allah yolunda öldürülenlere gelince, Al-

1. *İslam'da asıl olan savaş değil, bariştir. Bu ilke daha "Islam" kelimesinin barış anlamını ifade etmesinde de kendini göstermektedir. Kur'an'a, Müslümanlara bir saldırı olmadıkça veya yapılan antlaşmalara aykırı davranılmadıkça başka toplumlara karşı savaş açılmaz. Kur'an'da yer alan savaş ile ilgili ayetler bağlamları ve tarihi arka planları dikkate alınarak incelendiğinde bu gerçek açıkça görülmektedir.*
2. *Savaşın sona ermeseinden maksat, başlanan belirli bir savaşın sona ermesi olabileceği gibi, yeryüzünde savaşın sona ermesi, ortadan kalkması da olabilir.*

lah onların amellerini asla boşça çıkarmayacaktır.

- 5.** Onları doğruya ve güzele erdirecek ve durumlarını düzelticektir.
- 6.** Onları, kendilerine tanittiği cennete koyacaktır.
- 7.** Ey iman edenler! Eğer siz Allah'a yardım ederseniz (emrinin tutar, dinini uygularsanız), O da size yardım eder ve ayaklarınızı sağlam bastırır.
- 8.** İnkâr edenlere gelince, yıkım onlara! Allah, onların işlerini boşça çıkarmıştır.
- 9.** Bu, Allah'ın indirdiğini beğenmemeleri, bu sebeple de Allah'ın onların amellerini boşça çıkarmasındandır.
- 10.** Onlar yeryüzünde dolaşıp, kendilerinden öncekilerin sonlarının nasıl olduğuna bakmadılar mı? Allah, onları yerle bir etmiştir. İnkâr edenlere de bu akibetin benzerleri vardır.
- 11.** Bu, Allah'ın inananların yardımıcısı olması, inkâr edenlerin ise, hiçbir yardımıcısı bulunmamasından dolayıdır.
- 12.** Şüphesiz Allah, inanıp salih ameller işleyenleri, içinden ırnaklar akan cennetlere koyacaktır. İnkâr edenler ise (dünya zevklerinden) yararlanırlar ve hayvanların yediği gibi yerler. Onların kalacakları yer ateştir.
- 13.** (Ey Muhammed!) Seni çikaran kendi memleket halkından daha güçlü nice memleket halkları vardı ki, biz onları helâk ettik. Onların hiçbir yardımıcısı da olmadı.
- 14.** Rabbinin katından açık bir belgesi olan kimse, kötü işleri kendisine güzel gösterilen ve nefislerinin arzularına uyan kimseler gibi midir?
- 15.** Allah'a karşı gelmekten sakınanlara söz verilen cennetin durumu şöyledir: Orada bozulmayan su ırmakları, tadı değişmeyen süt ırmakları, içenlere zevk veren şarap ırmakları³ ve

3. Ahirette müminlere vaad edilen cennetin niteliklerini dünya hayatına ait kelime ve kavramlarla doğrudan anlatmak insanın zihin yapısı bakımından mümkün değildir. Çünkü Hz. Peygamber Efendimizin ifadesi ile "orada hiçbir gözün görmediği,

süzme bal irmakları vardır. Orada onlar için meyvelerin her çeşidi vardır. Rablerinden de bağışlama vardır. Bu cennetliklerin durumu, ateşte temelli kalacak olan ve bağırsaklarını parça parça edecek kaynar su içirilen kimselerin durumu gibi olur mu?

- 16.** Onlardan seni dinleyenler vardır. Fakat senin yanından çıktıkları zaman (alay ederek), kendilerine bilgi verilmiş olanlara, "Az önce ne söyledi?" derler. İşte bunlar, Allah'ın, kalplerini mühürlediği ve nefislerinin arzularına uyan kimselerdir.
- 17.** Hidayete erenlere gelince, Allah onların hidayetini artırır. Onların Allah'a karşı gelmekten sakınmalarını sağlar.
- 18.** Onlar kiyametin kendilerine ansızın gelmesinden başka bir şey beklemiyorlar. Muhakkak onun alametleri gelmiştir (ama öğüt almıyorlar). Kiyamet kendilerine gelip çatınca öğüt almaları kendilerine ne fayda verecek?
- 19.** Bil ki Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur. Hem kendinin, hem de inanmış erkek ve kadınların günahlarının bağışlanması ni dile! Allah, gezip dolaştığınız yeri de, içinde kalacağınız yeri de bilsin.
- 20.** İnananlar, "Keşke bir süre indirilse!" derler. Fakat hükmü apaçık bir süre indirilip de onda savaştan söz edilince; kalplerinde hastalık olanların, ölüm baygınlığına girmiş kimse nin bakışı gibi sana baktıklarını görüşsün. O da onlara pek yakındır.

"hiçbir kulağın işitmeyeceği" sayısız çeşitlilikte ve bollukta nimet vardır. Ancak insanları imrendirmek ve teşvik etmek için yine de bir şekilde cennetin tasvir edilmesi gereklidir. İşte bu sebeple Kur'an'da cennet ve cennet nimetleri mümkün mertebe insanların bilip yaşadığı ortama, kullandığı kelime ve kavramlara benzettmeler yapılarak anlatılmıştır. Dolayısı ile, bilmek gerekdir ki ayette sözü edilen süt, bal ve şarap dünyadaki lerden farklı özelliktelerdir. Ayette geçen süt, bal, şarap kelimelerini bu bakış açısı ile değerlendirmek gerekdir. Nitekim söz konusu şarabin sarhoşluk veren bir şarap olmadığı Kur'an'da açıkça belirtilmiştir. (Bkz: Sâffât, 37/47; Vâkiâ, 56/19)

- 21.** İtaat ve güzel bir söz onlar için daha hayırlıdır. İş ciddileşin- ce Allah'a verdikleri söze bağlı kalsalardı, elbette kendileri için daha iyi olurdu.
- 22.** Demek, yüz çevirdiğinizde⁴ yeryüzünde bozgunculuk çika- racak ve akrabalık bağlarını koparacaksınız, öyle mi?
- 23.** İşte onlar, Allah'ın lanetleyip, (gerçeğe karşı) kulaklarını sa- ğır, gözlerini kör ettiği kimselerdir.⁵
- 24.** Onlar Kur'an'ı düşünmüyorlar mı? Yoksa kalplerin üzerinde kilitleri mi var?
- 25.** Kendileri için hidayet yolu belli olduktan sonra gerisingeri dönenleri, şeytan aldatıp peşinden sürüklemiş, ve kendileri- ni boş ümitlere düşürmüştür.
- 26.** Bu, münafıkların, Allah'ın indirdiğini beğenmeyen kimsele- re, "Bazı işlerde size itaat edeceğiz" demelerindendir. Allah, onların gizlice konuşmalarını bilir.
- 27.** Melekler, onların yüzlerine ve sırtlarına vurarak canlarını alırken hâlleri nasıl olacak?
- 28.** Bu, Allah'ı gazaplandıran şeylere uydukları ve O'nun hoş- nut olduğu şeyleri beğenmedikleri içindir. Allah da onların amellerini boşça çıkarmıştır.
- 29.** Yoksa, kalplerinde hastalık olanlar Allah'ın, kinlerini ortaya çıkarmayacağını mı sandılar?
- 30.** Biz dileseydik, onları sana gösterirdik de, sen onları yüzle- rinden tanırdın. Andolsun, sen onları, konuşma tarzlarından

4. Ayetin baş tarafı, "Demek, başa geçtiğinizde.." şeklinde de tercüme edilebilir.

5. Allah'ın, gerçek karşısında bazı kimseleri "sağır ve kör" kılması, onları iradelerini bu yönde kullanmış olmaları ve Allah'ın da bu iradenin gereğini yaratmış olması anla- mindadır.

Allah'ın birligini ve onun gerektirdiği diğer gerçekleri görmeyen, işitmeyen kimselerin "kör" ve "sağır" diye nitelenmeleri mecazi bir anlatım tarzıdır. Kur'an'a göre asıl kör- lük "göz" adı verilen organın iş görmez hale gelmesi değil, kalbin işlevsiz hale gelmesi (Bkz: Hac, 22/46), yani insanın, akıl ve vicdan işbirliği sayesinde elde ettiği iç görü niteliğini yitirmesidir.

da tanırsın. Allah, yaptıklarınızı bilir.

31. Andolsun, sizden, cihad edenleri ve sabredenleri belirleyinceye ve durumlarınızı ortaya koyuncaya kadar sizi deneceğiz.

32. İnkâr edenler, Allah yolundan alıkoyanlar ve kendilerine hidayet yolu belli olduktan sonra Peygamber'e karşı gelenler hiçbir şekilde Allah'a zarar veremezler. Allah, onların amellerini boşça çıkaracaktır.

33. Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygamber'e itaat edin. Amellerinizi boşça çıkarmayın.

34. İnkâr eden, Allah yolundan alıkoyan, sonra da inkârcılar olarak ölenler var ya, Allah onları asla bağışlamayacaktır.

35. Sakın za'f göstermeyin. Üstün olduğunuz hâlde barışa çağrılmayın. Allah sizinle beraberdir. Sizin amellerinizi asla eksiltmeyecektir.

36. Şüphesiz dünya hayatı ancak bir oyun ve eğlencedir. Eğer inanır ve Allah'a karşı gelmekten sakınırsanız, O size mükâfatınızı verir ve sizden mallarınızı (tamamen sarf etmenizi) istemez.

37. Eğer onları sizden isteyip de sizi zorlasayıdı, cimrilik ederdimiz, O da kinlerinizi ortaya çıkarırıdı.

38. İşte sizler, Allah yolunda harcamaya çağrılıyorsunuz. Ama sizden cimrilik yapanlar var. Kim cimrilik yaparsa ancak kendi zararına cimrilik yapmış olur. Allah, her bakımdan sînîsiz zengindir, siz ise fakirsiniz. Eğer O'ndan yüz çevirecek olursanız, yerinize başka bir toplum getirir de onlar sizin gibi olmazlar.

48
FETİH SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 29 ayettir. Süre, adını 1, 18 ve 27. ayetlerde geçen “fetih” kelimesinden almıştır. Sürede başlıca, hicretin altıncı yılında Hz. Peygamber ile Mekke’li müşrikler arasında gerçekleşen Hudeybiye antlaşması, cihad, savaştan geri kalan münafiklar ve Mekke’nin fethedileceği müjdeyi konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.¹
- 2, 3. Ta ki Allah, senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın, sana olan nimetini tamamlasın, seni doğru yola ıletsin ve Allah sana, şanlı bir zaferle yardım etsin.
4. O, inananların imanlarını kat kat artırmaları için kalplerine huzur ve güven indirendir. Göklerin ve yerin orduları Allah’ındır. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
5. Bütün bunlar Allah’ın; inanan erkek ve kadınları, içlerinden ırmaklar akan, içinde temelli kalacakları cennetlere koyması, onların kötülüklerini örtmesi içindir. İşte bu, Allah katında büyük bir başarıdır.
6. Bir de, Allah’ın, hakkında kötü zanda bulunan münafik erkekler ve münafik kadınlara, Allah'a ortak koşan erkekler ve Allah'a ortak koşan kadınlara azap etmesi içindir. Kötülük girdabı onların başına olsun! Allah onlara gazap etmiş, onla-

1. Âyetteki “fetih” ile daha sonra gerçekleşecek Mekke fethi kastedilmektedir. Ayrıca sûrenin inmesinden önce gerçekleşen ve Mekke fethine zemin hazırlamış olan Hudeybiye barışının kastedilmiş olması da mümkündür.

rı lânetlemiş ve kendilerine cehennemi hazırlamıştır. Orası ne kötü bir varış yeridir!

7. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
8. (Ey Muhammed!) Şüphesiz biz seni bir şahit, bir müjdeci ve bir uyarıcı olarak gönderdik.
9. Ey insanlar! Allah'a ve Peygamberine inanınız, ona yardım edesiniz, ona saygı gösteresiniz ve sabah akşam Allah'ı tespih edesiniz diye (Peygamber'i gönderdik.)
10. Sana bîat edenler ancak Allah'a bîat etmiş olurlar.² Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir.
11. Bedevilерin (savaştan) geri bırakılanları sana, "Bizi mallarımız ve ailelerimiz alıkoydu; Allah'tan bizim için af dile" diyecekler. Onlar kalplerinde olmayanı dilleriyle söylerler. De ki: "Allah, sizin bir zarara uğramanızı dilerse, yahut bir yarar elde etmenizi dilerse, O'na karşı kimin bir şeye gücü yeter? Hayır, Allah, yaptıklarınızdan haberdardır."
12. (Ey münafiklar!) Sizaslında, Peygamberin ve inananların bir daha ailelerine geri dönmeyeceklerini sanmışınız. Bu, sizin gönüllerinize güzel gösterildi de kötü zanda bulundunuz ve helâki hak eden bir kavim oldunuz.
13. Kim Allah'a ve Peygambere inanmazsa bilsin ki, şüphesiz biz, inkârcılar için alevli bir ateş hazırladık.
14. Göklerin ve yerin hükümlârı Allah'ındır. O, dilediğini

2. "Bîat", el tutuşup söz vermek demektir. Âyette, Hudeybiye'de müslümanların, Hz. Peygamber'e bağlılık göstereceklerine, gerektiğinde onunla birlikte savaşacaklarına dair söz vermeleri kastedilmektedir. Bu olay, İslâm tarihinde "Bey'atu'r-Ridvan" diye anılır.

başışlar, dilediğine ceza verir. Allah, çok başışlayandır, çok merhamet edendir.

15. Savaştan geri bırakılanlar, siz ganimetleri almaya giderken, "Bırakın biz de sizinle gelelim" diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Siz bizimle asla gelmeyeceksiniz. Allah, önceden böyle buyurmuştur." Onlar, "Bizi kıskanıyorsunuz" diyeceklerdir. Hayır, onlar pek az anlarlar.
16. Bedevilerin (savaştan) geri bırakılanlarına de ki: "Siz, güclü kuvvetli bir kavme karşı teslim oluncaya kadar savaşmaya çağrılacaksınız. Eğer itaat ederseniz, Allah size güzel bir mükâfat verir. Ama önceden döndüğünüz gibi yine dönerseniz, Allah sizi elem dolu bir azaba uğratır."
17. Köre güçlük yoktur, topala güçlük yoktur, hastaya güçlük yoktur. (Bunlar savaşa katılmak zorunda değillerdir.) Kim Allah'a ve Peygamberine itaat ederse, Allah onu, içlerinden irmaklar akan cennetlere koyar. Kim de yüz çevirirse, onu elem dolu bir azaba uğratır.
- 18, 19. Şüphesiz Allah, ağaç altında sana bîat ederlerken inanancıdan hoşnut olmuştur. Gönüllerinde olanı bilmiş, onlara huzur, güven duygusu vermiş ve onlara yakın bir fetih³ ve elde edecekleri birçok ganimetler nasip etmiştir. Allah mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
20. Allah, size, elde edeceğiniz birçok ganimetler vaad etmiştir. Şimdilik bunu size hemen vermiş ve insanların ellerini sizden çekmiştir. (Allah, böyle yaptı) ki, bunlar mü'minler için bir delil olsun, sizi de doğru bir yola iletsin.
21. Henüz elde edemediğiniz, fakat Allah'ın, ilmiyle kuşattığı

3. Âyette sözü edilen fetih, Hudeybiye barışından hemen sonra gerçekleşen Hayber'in fethi olayıdır. Daha sonraki âyetlerde sözü edilen ganimetler de burada elde edilen ganimetlerdir.

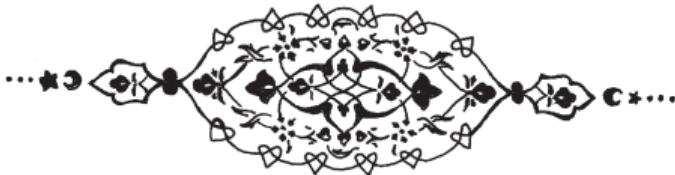
başka (kazançlar) da vardır. Allah, her şeye hakkıyla gücü yetendir.

22. İnkâr edenler sizinle savaşsalardı, arkalarını dönüp kaçarlar, sonra da ne bir dost, ne de bir yardımcı bulabilirlerdi.
23. Allah'ın öteden beri işleyip duran kanunu (budur). Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsun.
24. O, Mekke'nin göbeğinde, sizi onlara karşı üstün kıldıkten sonra, onların ellerini sizden, sizin ellerinizi onlardan çeken- dir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görmektedir.
25. Onlar, inkâr edenler ve sizi Mescid-i Haram'ı ziyaretten ve (ibadet amacıyla) bekletilen kurbanlıklarına yerlerine ulaş- maktan alıkoyanlardır. Eğer, oradaki henüz tanımadığınız inanmış erkeklerle, inanmış kadınları bilmeyerek ez- meniz ve böylece size bir eziyet gelecek olmasaydı, (Allah, Mekke'ye girmenize izin verirdi). Allah, dilediğini rahmeti- ne koymak için böyle yapmıştır. Eğer, inananlarla inkârcılar birbirinden ayrılmış olsalardı, onlardan inkâr edenleri elem dolu bir azaba uğratırdık.
26. Hani inkâr edenler kalplerine taassubu, cahiliye taassubunu yerleştirmişlerdi. Allah ise, Peygamberine ve inananlara hu- zur ve güvenini indirmiş ve onların takva (Allah'a karşı gel- mekten sakınma) sözünü tutmalarını sağlamıştı. Zaten on- lar buna lâyik ve ehil idiler. Allah, her şeyi hakkıyla bilmek- tedir.
27. Andolsun, Allah, Peygamberinin rüyasını doğru çıkardı. Al- lah dilerse, siz güven içinde başlarınızı kazıtmış veya saçları- nızı kısaltmış olarak, korkmadan Mescid-i Haram'a gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğinizi bildi ve size bundan başka yakın bir fetih daha verdi.⁴

4. Âyette sözü edilen "yakın fetih" Mekke fethinden önce gerçekleşen Hayber fethi veya

28. O, Peygamberini hidayet ve hak din ile gönderendir. (Allah) o hak dini bütün dinlere üstün kilmak için (böyle yaptı). Şahit olarak Allah yeter.

29. Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, inkârcılara karşı çetin, birbirlerine karşı da merhametlidirler. Onların, rükû ve secde hâlinde, Allah'tan lütuf ve hoşnutluk istediklerini görürsün. Onların secde eseri olan alametleri yüzlerindedir. İşte bu, onların Tevrat'ta ve İncil'de anlatılan durumlarıdır: Onlar filizini çıkarmış, onu kuvvetlendirmiş, kalınlaşmış, gövdesi üzerine dikilmiş, ziraatçılارın hoşuna giden bir ekin gibidirler. Allah, kendileri sebebiyle inkârcıları öfkelendirmek için onları böyle sağlam ve dirençli kılar. Allah, içlerinden iman edip salih amel işleyenlere bir bağışlama ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir.

Hudeybiye barışıdır. Hudeybiye barışının fetih diye nitelenmesi, İslâm adına önemli açılımlar sağlamış olması sebebiyedir.

49 HUCURÂT SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 18 âyetdir. Süre, adını dördüncü âayette geçen “Hucurât” kelimesinden almıştır. Hucurât odalar demektir. Burada Hz. Peygamber'in aile efradıyla birlikte ikamet ettiği odalar kastedilmektedir. Sürede başlıca, mü'minlerin, gerek Hz. Peygambere karşı, gerek kendi aralarında uymaları gereken bazı görgü ve ahlâk kuralları konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey iman edenler! Allah'ın ve Peygamberinin önüne geçmeyin. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.
- 2.** Ey iman edenler! Seslerinizi, Peygamber'in sesinin üstüne yükseltmeyin. Birbirinize bağırdığınız gibi, Peygamber'e yüksek sesle bağırmayın, yoksa siz farkına varmadan işledikleriniz boşा gider.
- 3.** Allah'ın elçisinin huzurunda seslerini kısanlar, Allah'ın, gönüllerini takvâ (Allah'a karşı gelmekten sakınma) konusunda sınadığı kimselerdir. Onlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.
- 4.** (Ey Muhammed!) Odaların arkasından sana bağıranların çoğu akı ermeyen kimselerdir.¹
- 5.** Onlar, sen yanlarına çıkıncaya kadar sabretselerdi, elbette kendileri için daha iyi olurdu. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

1. Uyeye İbn Husâyîn ve Akra' İbn Hâbis, Temimoğulları'ndan yetmiş kişilik bir heyle birlikte Hz. Peygamber'in istirahatta bulunduğu bir öğle vaktinde odaların arkasına gelerek, "Ey Muhammed! Yanımıza gel" diye seslenmişlerdi. Âlette onların bu kaba davranışları kınanmaktadır.

- 6.** Ey iman edenler! Size bir fasik bir haber getirirse, bilmeye-rek bir topluluğa zarar verip yaptığına pişman olmamak için o haberin doğruluğunu araştırın.
- 7.** Bilin ki, aranızda Allah'ın elçisi bulunmaktadır. Eğer o, birçok işlerde size uysayıdı, sıkıntıya düşerдинiz. Fakat Allah, size imanı sevdirmış ve onu gönüllerinize güzel göstermiş; inkâri, fasılığı ve (İslâm'ın emirlerine) karşı çıkmayı da çır-kin göstermiştir. İşte bunlar doğru yolda olanların ta kendi-leridir.
- 8.** Allah, kendi katından bir lütuf ve nimet olarak böyle yaptı. Allah, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir
- 9.** Eğer inananlardan iki grup birbirleriyle savaşırlarsa aralarını düzeltin. Eğer biri ötekine karşı haddi aşarsa, Allah'ın buyru-ğuna dönünceye kadar haddi aşan tarafa karşı savaşın. Eğer (Allah'ın emrine) dönerse, artık aralarını adaletle düzeltin ve (onlara) adaletli davranışın. Çünkü Allah, adaletli davra-nanları sever.
- 10.** Mü'minler ancak kardeşlerler. Öyleyse kardeşlerinizin ara-sını düzeltin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki size merha-met edilsin.
- 11.** Ey iman edenler! Bir topluluk bir diğerini alaya almasın. Bel-ki onlar kendilerinden daha iyidirler. Kadınlar da diğer ka-dınları alaya almasın. Belki onlar kendilerinden daha iyidir-ler. Birbirinizi karalamayın, birbirinizi (kötü) lakaپlarla çä-girmayın. İmandan sonra fasılık ne kötü bir namdır! Kim de tövbe etmezse, işte onlar zâlimlerin ta kendileridir.
- 12.** Ey iman edenler! Zannın birçoğundan sakının. Çünkü zan-nın bir kısmı günahtır. Birbirinizin kusurlarını ve mahrem-i-yetlerini araştırmayın. Birbirinizin giybetini yapmayın. Her-hangi biriniz ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? İşte

bundan tiksindiniz! Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphe-siz Allah tövbeyi çok kabul edendir, çok merhamet edendir.

13. Ey insanlar! Şüphe yok ki, biz sizi bir erkek ve bir dişiden yarattık ve birbirinizi tanımanız için sizi boylara ve kabilelere ayırdık. Allah katında en değerli olanınız, O'na karşı gelmekten en çok sakınanınızdır. Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hakkıyla haberdar olandır.

14. Bedevîler “İman ettik” dediler. De ki: “İman etmediiniz. (Öyle ise, “iman ettik” demeyin.) “Fakat boyun eğdik” deyin.² Henüz iman kalplerinize girmedи. Eğer Allah'a ve Peygamberine itaat ederseniz, yaptıklarınızdan hiçbir şeyi eksiltmez. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”

15. İman edenler ancak, Allah'a ve Peygamberine inanan, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir.

16. (Ey Muhammed!) De ki: “Siz Allah'a dininizi mi öğretiyorsunuz? Oysa Allah, göklerdeki ve yerdeki her şeyi bilir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.”

17. Müslüman olmalarını bir lütufta bulunmuş gibi sana hatırlatıyorlar. De ki: “Müşluman olmanızı bir lütuf gibi bana hatırlatıp durmayın. Tam tersine eğer doğru kimselerseniz sizi imana erdirmesinden dolayı Allah size lütufta bulunmuş oluyor.”

18. Şüphesiz Allah, göklerin ve yerin gaybını bilir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

2. Bu cümle, “Fakat İslâm'a girdik, deyin” şeklinde de tercüme edilebilir.

50 KÂF SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 45 ayettir. Süre, adını başındaki “Kâf” harfinden almıştır. Sürede başlıca İslâm inancının temel esasları çerçevesinde, Allah’ın birliğinin delilleri, Peygamberlik, ölüktен sonra dirilme ve geçmişteki inkârcı milletlerin başlarına gelen felaketler, uğradıkları azaplar konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Kâf.¹ Şerefli Kur’ân'a andolsun ki kâfirler, aralarından bir uyarıcının gelmesine şaşırlar ve şöyle dediler: “Bu tuhaf bir şeydir!”
3. “Öldüğümüz ve toprak olduğumuz zaman mı (dirilecekmisiz)? Bu, akla uzak (imkânsız) bir dönüştür!”
4. Şüphesiz biz, toprağın; onlardan neleri eksilttiğini bilmekteyiz. Yanımızda (o bilgileri) koruyan bir kitap vardır.
5. Hatta gerçek kendilerine gelince onu yalanladılar. Artık onlar kararsız bir hâldedirler.
6. Üstlerindeki göge bakmazlar mı? Onu nasıl bina ettik, nasıl donattık! Onda hiçbir düzensizlik ve eksiklik yoktur.
7. Yeryüzünü de yaydık ve orada sabit dağlar yerleştirdik. Orada her türden iç açıcı çift bitkiler bitirdik.
8. Bütün bunlar, içtenlikle Allah'a yönelen her kulun gönül gözünü açmak ve ona öğüt ve ibret vermek içindir.
- 9, 10, 11.** Gökten de bereketli yağmur yağıdırıp onunla kollar için rizik olarak bahçeler ve biçilecek taneler (ekinler), birbirine girmiş kat kat tomurcukları olan yüksek hurma ağaçları bi-

1. Bu harf ile ilgili olarak Bakara sûresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.

tirdik ve böylece onunla ölü bir beldeye hayat verdik. İşte (dirilip kabirlerden) çıkış da böyledir.

12, 13, 14. Onlardan önce Nûh kavmi, Ress halkı ve Semûd kavmi, Âd ve Firavun, Lût'un kardeşleri, Eykeliler, Tübba'ın² kavmi de yalanlamıştı. Bütün bunlar (kendilerine gönderilen) peygamberleri yalanladılar, böylece kendilerini uyarıdığım şey gerçekleşti.

15. İlk yaratmada âcizlik mi gösterdik ki (yeniden yaratamayalım)? Doğrusu onlar, yeniden yaratılış konusunda şüphe içindedirler.

16. Andolsun, insanı biz yarattık ve nefsinin ona verdiği vesveseyi de biz biliriz. Çünkü biz, ona şah damarından daha yakınız.

17. Üstelik, biri insanın sağ tarafında, biri sol tarafında oturmuş iki alıcı melek de (onun yaptıklarını) alıp kaydetmektedir.

18. İnsan hiçbir söz söylemez ki onun yanında (yaptıklarını) gözetleyen (ve kaydeden) hazır bir melek bulunmasın.

19. Ölüm sarhoşluğu bir hakikat olarak insana gelir de ona, "İste bu, senin öteden beri kaçip durduğun şeydir" denir.

20. (İnsanlar öldükten sonra tekrar dirilmeleri için) Sûr'a³ üfürülecek. İşte bu, tehdidin gerçekleşeceği gündür.

21. Herkes beraberinde bir sevk edici, bir de şahitlik edici (melek) ile gelir.

22. (Ona) "Andolsun ki sen bundan gaflette idin. Şimdi gaflet perdeni açtık; artık bugün gözün keskindir" (denir.)

23. Beraberindeki (melek) şöyle der: "İste bu yanındaki hazır."

24, 25. (Allah, şöyle der:) "Atın cehenneme, (hakka karşı) inatçı,

2. "Tübba", Yemen hükümdarlarına verilen addır.

3. "Sûr", üfürülmesi ile kiyametin kopacığı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

hayrı hep engelleyen, haddi aşan şüpheci her kâfir!”

26. “Allah ile beraber, başka bir ilâh edinen o kimseyi atın şid-detli azabin içine!”

27. Arkadaşı (olan şeytan) der ki: “Ey Rabbimiz! Onu ben az-dırmadım, fakat kendisi derin bir sapıklık içinde idi.”

28. Allah, şöyle der: “Benim huzurumda çekışmeyin. Çünkü ben bu (konudaki) uyarıyı size önceden yaptım.”

29. “Benim katımda söz değiştirilmez ve ben kullara zulmedici değilim.”

30. O gün Cehenneme, “Doldun mu?” deriz. O da, “daha var mı?” der.

31. Cennet, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara uzak olmayacak şekilde yaklaştırılacak.

32, 33. (Onlara şöyle denir:) “İşte bu, size (dünyada) vaad edilmekte olan şeydir. O, her tövbe eden, O'nun emrini göze-ten için, görmediği hâlde sîrf saygıdan dolayı Rahmân'dan korkan ve O'na yönelsmiş bir kalp ile gelen kimseler içindir.”

34. “Oraya esenlikle girin. İşte bu, ebedilik günündür.”

35. Orada kendileri için dilekleri her şey vardır. Katımızda daha fazlası da vardır.

36. Biz onlardan önce, kendilerinden daha zorlu nice nesilleri helâk ettik de ülke ülke dolaşıp kaçacak delik aradılar. Kaçacak bir yer mi var?

37. Şüphesiz bunda, aklı olan yahut hazır bulunup kulak veren kimseler için bir öğüt vardır.

38. Andolsun, gökleri, yeri ve ikisi arasında bulunanları altı gün-de (altı evrede) yarattık. Bize bir yorgunluk da dokunmadı.

39. O hâlde onların söylediklerine sabret ve güneşin doğuşun-дан önce de, batısından önce de Rabbini hamd ederek tes-

pih et.⁴

40. Gecenin bir kısmında ve secdelerin ardından da O'nu tesbih et.
41. (Ey Muhammed!) Çağırıcının yakın bir yerden sesleneceği gün, (o sese) kulak ver.
42. O gün insanlar hakka çağrıran o korkunç sesi işiteceklerdir. İşte bu, (kabirlerden) çıkış gündür.
43. Şüphesiz biz diriltir ve öldürürüz. Dönüş de ancak bizedir.
44. O gün yer, onların üzerinden süratle yarılip açılır. Bu, (hesap için) bir toplamadır, bize göre kolaydır.
45. Biz onların ne dediklerini çok iyi biliyoruz. Sen, onlara karşı bir zorba değilsin. O hâlde sen, benim uyarımdan korkan kimselere Kur'an ile öğüt ver.

⁴ Bu ayette sabah, öğle ve ikindi namazlarının vakitlerine; bir sonraki 40. ayette ise, akşam ve yatsı namazlarının vakitlerine işaret edilmektedir.

51 ZÂRIYÂT SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 60 ayettir. Sûre, adını ilk âyette geçen “ez-zâriyat” kelimesinden almıştır. Zâriyat, esip savuran rüzgârlar demektir. Sûrede başlıca, öldükten sonra hesap için toplanma, inkârcıların ahirette karşılaşacakları azap, mü’minlere verilecek mükâfatlar, Allah’ın varlığını ve birliğini gösteren kevni deliller konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3, 4, 5, 6.** Tozutup savuranlara, ağırlık taşıyanlara, kolaylıkla akanlara, iş bölüştürenlere andolsun ki, size vaad olunan şey elbette doğrudur. Hesap, mükâfat ve ceza mutlaka gerçekleşecektir.¹
- 7, 8.** Yollara (yıldızların dolaştığı yörüngelere) sahip göge andolsun ki, muhakkak siz, (peygamber hakkında) çelişkili sözler söylüyorsunuz.
- 9.** Ondan (Peygamber’den) çevrilen çevrilir.
- 10, 11.** Cehalet içinde gaflete dalmış olan (ve “Muhammed şairdir, delidir” diyen) yalancılar kahrolsun!
- 12.** “Hesap, mükâfat ve ceza günü ne zaman?” diye sorarlar.
- 13, 14.** Ateş üzerinde azaba uğratılacakları gün (görevli melekler onlara şöyle der): “Azabınızı tadın! İşte acele isteyip durduğunuz şey budur.”
- 15, 16.** Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, Rablerinin
 - 1.** Âyetlerde rüzgâr, bulutlar, yağmur ve bunlar gibi her türlü hareket hâlinde olan ve taşıyıp nakletme fonksiyonu bulunan tüm varlık ve tabiat olaylarının kâinat düzeneindeki önemine ve bunun da ötesinde, varlıklar âlemindeki sürekli hareketlilik ve oluşuma dikkat çekilmekte, bütün bunların ilâhi kudret tarafından yönetildiği vurgulanmaktadır.

kendilerine verdiği şeyleri alarak cennetlerde ve pınar başlarında bulunurlar. Şüphesiz onlar bundan önce iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapan kimselerdi.

17. Geceleri pek az uyurlardı.
18. Seherlerde bağışlama dilerlerdi.
19. Mallarında (yardım) isteyen ve (iffetinden dolayı isteyemeyip) mahrum olanlar için bir hak vardır.
- 20, 21. Kesin olarak inananlar için yeryüzünde ve kendi nefislerinizde birçok alametler vardır. Hâlâ görmüyor musunuz?
22. Gökte rızkiniz ve size vaad olunan şeyler vardır.
23. Göğün ve yerin Rabbine andolsun ki o (size va'dolunanlar), sizin konuşmanız gibi olacaktır.
24. (Ey Muhammed!) İbrahim'in ağırlanan misafirlerinin haberi sana geldi mi?
25. Hani onlar, İbrahim'in yanına varmışlar ve "Selâm olsun sana!" demişlerdi. O da "Size de selâm olsun." demiş, "Bunlar tanınmamış (yabancı) kimseler" (diye düşünmüştü).
26. Hissettirmeden ailesinin yanına gidip, (pişirilmiş) semiz bir buzağı getirdi.
27. Onu önlerine koydu. "Yemez misiniz?" dedi.
28. (Yemediklerini görünce) onlardan İbrahim'in içine bir korku düştü. Onlar, "korkma" dediler ve onu bilgin bir oğul ile müjdelediler.
29. Bunun üzerine karısı bir çığlık kopararak yöneliş elini yüzüne vurdu. "Ben kısır bir kocakarıyım (nasıl çocuğum olabilir?)" dedi.
30. Onlar dediler ki: "Rabbin böyle buyurdu. Şüphesiz O, hükmü ve hikmet sahibidir, hakkıyla bilendir."
31. İbrahim, onlara: "O hâlde asıl işiniz nedir ey elçiler?" dedi.
- 32, 33, 34. Onlar şöyle dediler: "Biz suçlu bir kavme (Lüt'un kav-

mine), üzerlerine çamurdan, pişirilmiş ve Rabbinin katında haddi aşanlar için belirlenmiş taşlar yağıdılmak için gönderildik.”

35. Orada (Lût'un yöresinde) bulunan mü'minleri çıkardık.
36. Zaten orada bir ev halkından başka müslüman bulamadık.
37. Orada, elem dolu azaptan korkacaklar için bir ibret bıraktık.
38. Mûsâ kissasında da ibret vardır. Hani biz onu açık bir delil ile Firavun'a göndermiştık.
39. O ise kuvetine güvenerek yüz çevirdi ve “Bu bir büyüğü veya delidir” dedi.
40. Bunun üzerine biz de kendisini ve ordularını yakalayıp denize attık. O ise (pişman olmuş), kendini kınıyordu.
41. Âd kavminde de ibretler vardır. Hani onların üzerine köklerini kesen rüzgârı göndermiştık.
42. Üzerine uğradığı hiçbir şeyi bırakmıyor, mutlaka onu kül ediyordu.
43. Semûd kavminde de ibretler vardır. Hani onlara, “Bir süreye kadar faydalanan bakalım” denmişti.
44. Derken Rablerinin emrinden uzaklaşıp azmışlardı. Bu yüzden bakınıp dururken kendilerini yıldırım çarpivermişti.
45. Artık, ne yerlerinden kalkmaya güçleri yetti, ne de başkasından yardım görebildiler.
46. Bunlardan önce de Nûh kavmini helâk etmişlik. Çünkü onlar fasik bir toplum idiler.
47. Göğü kudretimizle biz kurduk ve şüphesiz bizim (her şeye) gücümüz yeter.²
48. Yeri de biz döshedik. Biz ne güzel döşeyiciyiz.

2. Âyet, “Göğü kudretimizle biz kurduk ve biz onu genişletmekteyiz” şeklinde de tercüme edilebilir. Bu bakış açısı, modern astrofizikte gündeme bulunan, evrenin sürekli genişlemekte olduğu görüşünü desteklemektedir.

49. Düşünüp ibret alasınız diye her şeyden (erkekli dişili) iki eş yarattık.
50. O hâlde Allah'a koşun. Şüphesiz ben, size O'nun katından gönderilmiş açık bir uyarıcıyıym.
51. Allah ile beraber başka bir ilâh edinmeyin. Gerçekten ben, size, Allah tarafından gönderilmiş açık bir uyarıcıyıym.
52. İşte böyle! Onlardan öncekilere hiçbir peygamber gelmemişi ki, "O bir büyüğündür" yahut "bir delidir" demiş olmasınlar.
53. Onlar bunu birbirlerine tavsiye mi ettiler (ki hep aynı şeyle ri söylüyorlar)? Hayır, onlar azgin bir topluluktur.
54. Onun için, onlardan yüz çevir. Artık kınanacak değilsin.
55. Sen yine de öğüt ver. Çünkü öğüt mü'minlere fayda verir.
56. Ben cinleri ve insanları, ancak bana kulluk etsinler diye yarattım.
57. Ben, onlardan bir rızık istemiyorum. Bana yedirmelerini de istemiyorum.
58. Şüphesiz Allah rızık verendir, güclüdür, çok kuvvetlidir.
59. Şüphesiz zulmedenler için (önceki müşrik) arkadaşlarının azap payı gibi payları vardır. Artık azabımı acele istemesinler.
60. Uyarıldıkları günlerinden dolayı vay o inkâr edenlerin hâline!

52
TÜR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 49 âyeti. Süre, adını birinci âayette geçen “et-Tür” kelimesinden almıştır. Tür, dağ demektir. Burada Hz. Mûsâ’ya ilk vahyin geldiği, Sina Yarımadası’nın güneyindeki Sina dağı kastedilmektedir. Sürede başlıca, ahiret hâlleri, kâfirlerin karşılaşacakları ceza, mü’mînlerin mükâfatları konu edilmekte ve müşriklerin Hz. Peygamber hakkındaki batıl iddiaları reddedilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Tür’â, yayılmış ince deri sayfalara düzenle yazılmış kitaba, “Beyt-i Ma’mur”¹, yükseltilmiş tavana (göge), kabaran denize andolsun ki, şüphesiz Rabbinin azabı mutlaka gerçekleşecektir.

- 8.** Onu geri çevirecek hiçbir şey yoktur.
- 9.** O gün gök şiddetle sallanıp çalkalanır.
- 10.** Dağlar yürüdükçe yürür.
- 11, 12.** İşte o gün, içine daldıkları dünya zevki içinde eğlenip oylanılan yalanlayıcıların vay hâline!
- 13, 14.** Cehennem ateşine itilip atılacakları gün onlara, “İste bu yalanlamakta olduğunuz ateştir” denilir.
- 15.** “Bu Kur’ân mı bir büyü imiş, yoksa siz mi (gerçegi) göremiyormusunuz?”
- 16.** “Girin oraya. İster dayanın, ister dayanmayın, sizin için birdir. Size ancak yapmaka olduğunuzun karşılığı veriliyor.”
- 17, 18.** Şüphesiz Allah’â karşı gelmekten sakınanlar Rablerinin, kendilerine verdiği şeyle zevk ve mutluluk duyarak cen-

1. “Beyt-i Ma’mur”, ifadesiyle yedinci kat gökte meleklerin ziyaretgâhi olan bir makam, yahut Kâ’be kastedilmektedir.

netlerde ve nimetler içinde bulunurlar. Rableri onları cehennem azabından korumuştur.

19, 20. Onlara, "Dünya'da yapmakta olduğunuz karşısında, sıra sıra dizilmiş koltuklara dayanarak afiyetle yiin için" denir. Biz, onlara, iri gözlü güzel hurileri eş olarak vermişizdir.

21. İman eden ve nesilleri de iman konusunda kendilerinin yoluna uyanlar var ya, biz onların nesillerini kendilerine kattık. Bununla beraber onların amellerinden hiçbir şey eksiltmeyiz. Herkes kazandığı karşısında rehindir.

22. Onlara canlarının istediği meyve ve etten bol bol verdik.

23. Orada, (içilince) boş söz söyletmeyen, günah işlemeyen dolu bir kadehi elden ele dolaştırırlar.

24. Hizmetlerine verilmiş, kabuğunda saklı inci gibi gençler etraflarında dönüp dolaşırlar.

25. Birbirlerine dönüp ("Ne iyilik yaptınız da bu nimetlere ullaştınız?" diye) sorarlar.

26. Derler ki: "Şüphesiz daha önce biz, ailemiz içinde yaşarken (Allah'a isyandan) korkardık."

27. "Allah da bize lütfetti ve bizi iliklere işleyen cehennem azabından korudu."

28. "Gerçekten biz bundan önce O'na yalvarıydık. Şüphesiz O, iyilik edendir, çok merhametlidir."

29. (Ey Muhammed!) O hâlde, sen öğüt ver. Rabbinin nimeti sayesinde, sen ne bir kâhinsin, ne de bir deli.

30. Yoksa onlar, "O bir şairdir; onun, zamanın felaketlerine uğramasını bekliyoruz" mu diyorlar?

31. Onlara de ki: "Bekleyin. Ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim."

32. Bunu kendilerine akılları mı emrediyor, yoksa onlar azgin bir topluluk mudur?

33. Yoksa “O Kur'an'ı kendisi uydurup söyledi” mi diyorlar? Hayır, (surf inatlarından dolayı) iman etmiyorlar.
34. Eğer doğru söyleyenler iseler, haydi onun gibi bir söz getirsinler!
35. Acaba onlar herhangi bir yaratıcı olmadan mı yaratıldılar? Yoksa kendileri mi yaratıcıdırular?
36. Yoksa, gökleri ve yeri onlar mı yarattılar? Hayır, onlar kesin olarak inanmıyoruz.
37. Yoksa, Rabbinin hazineleri onların yanında mıdır? Ya da her şeye hâkim olan kendileri midir?
38. Yoksa onların, kendisi vasıtasyyla (ilâhî vahyi) dinleyecekleri bir merdivenleri mi var? (Eğer varsa) dinleyenleri, açık bir delil getirsin!
39. Yoksa, kızlar O'na (Allah'a) da oğullar size mi?
40. Yoksa sen onlardan (tebliğ görevine karşılık) bir ücret istiyorsun da onlar, borçtan ağır bir yük altında mı kalmışlardır?
41. Yoksa, gayb ilmi onların yanında da ondan mı yazıyorlar?
42. Yoksa, bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Asıl, inkâr edenler tuzaga düşecek olanlardır.²
43. Yoksa, onların Allah'tan başka bir ilâhi mi var? Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.
44. Gökten düşmekte olan parçalar görseler, “Bunlar, üst üste yiğilmiş bulutlardır” derler.
45. Artık sen çarplacakları günlerine kadar onları kendi hâllerine bırak.³

2. Müşrikler, Dâru'n-Nedve'de toplanıp Ebû Cehil'in getirdiği bir teklif uyarınca hile ile Hz.Peygamber'i öldürmeyi planlamışlardı. Ayette bu sinsi plana işaret edilmektedir. Konu için ayrıca, Enfâl sûresinin 30. ayetinin dipnotuna bakınız.
3. “Çarplacakları gün” ifadesi ile ölecekleri gün veya birinci sârun üfürüleceği gün kastedilmektedir.

46. O gün tuzakları kendilerine hiçbir fayda vermeyecektir ve kendilerine yardım da edilmeyecektir.
47. Şüphesiz zulmedenlere bundan başka bir azap daha var.⁴ Fakat onların çoğu bilmezler.
48. Rabbinin hükmüne sabret. Çünkü sen gözlerimizin önündesin, kalktığında Rabbini hamd ile tespih et.
49. Gecenin bir kısmında ve yıldızların batışı sırasında O'nu tespih et.

4. *Tefsir bilginleri, ahiretteki azabin dışında var olduğu ifade edilen bu azabi, "kabir azabı" yahut "Bedir'de, müşriklerin uğrayacakları yenilgi" şeklinde açıklamışlardır.*

53
NECM SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 62 ayettir. Süre, adını ilk âyetin başındaki “en-Necm” kelimesinden almıştır. Necm, yıldız demektir. Sürede başlıca, Kur'an'ın vahiy eseri olduğu vurgulanmakta, herkesin yaptığınn karşılığını göreceği, Allah'ın kudretinin delilleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1,2.** Battığı zaman yıldıza andolsun ki, arkadaşınız (Muhammed haktan) sapmadı ve azmadı.
- 3.** O, nefis arzusu ile konuşmaz.
- 4.** (Size okuduğu) Kur'an ancak kendisine bildirilen bir vahiydir.
- 5, 6, 7.** (Kur'an'ı) ona, üstün güçlere sahip, muhteşem görünüm-lü (Cebralı) öğretti. O, en yüksek ufukta bulunuyorken (aslî sûretine girip) doğruldu.
- 8.** Sonra (ona) yaklaştı derken sarkıp daha da yakın oldu.
- 9.** (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar, yahut daha az oldu.
- 10.** Böylece Allah kuluna vahyedeceğini vahyetti.
- 11.** Kalp, (gözün) gördüğünü yalanlamadı.
- 12.** (Şimdi siz) gördüğü şey hakkında onunla tartışıyor musunuz?
- 13.** Andolsun ki, o, Cebralı'ı bir başka inişte daha (aslî sure-style) görmüştü.
- 14.** Sidretü'l-Müntehâ'nın yanında.
- 15.** Me'vâ cenneti onun (Sidre'nin) yanındadır.
- 16.** O zaman Sidre'yi kaplayan kaplamıştı.

17. Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.¹
18. Andolsun, o, Rabbinin en büyük alametlerinden bir kısmını gördü.
- 19, 20. Lât ve Uzza'ya ve diğer üçüncüsü Menat'a ne dersiniz?²
21. Erkek size de, dişi O'na mı?³
22. Öyle ise bu çok insafsızca bir paylaştırmadır.
23. Onlar ancak sizin ve atalarınızın (ilâh edindiğiniz şeylere) taktığınız isimlerdir. Allah, onlar hakkında hiçbir delil indirmemiştir. Onlar (putperestler) yalnız zanna ve nefislerin arzusuna tâbi oluyorlar. Andolsun ki, kendilerine, Rableri katından yol gösterici gelmiştir.
24. Yoksa insan (kayıtsız şartsız), her temenni ettiği şeye sahip mi olacaktır?⁴
25. Oysa, Ahiret de dünya da Allah'ındır.
26. Göklerde nice melekler vardır ki onların şefaatleri; ancak Allah'ın izniyle, dilediği ve hoşnut olduğu kimselere yarar sağlar.
27. Şüphesiz ahirete iman etmeyenler, meleklerle dişi isimleri veriyorlar.
28. Hâlbuki onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur. Onlar sadece zanna uyuyorlar. Şüphesiz zan, hakikat namına hiçbir şey ifade etmez.
29. Öyle ise bizim zikrimizden (Kur'an'dan) yüz çeviren ve dün-

1. Ayette Hz. Peygamber'in Cebrai'i gördüğü anda bakışlarının onda sabitleştiği, başka bir şeye bakamadığı anlatılmaktadır.
2. Lât, Uzzâ ve Menât, müşriklerin taptıkları putlardan bazılarıdır.
3. Ayette müşriklerin, "Melekler Allah'ın kızlarıdır" şeklindeki inançları (Bakınız: ayet, 27) kınanmakta, Allah'a, lâyık olmadığı şeyleri isnat etmenin şirk ve bir çeşit putperestlik olduğu ifade edilmektedir.
4. Ayette müşriklerin, putların şefaatini beklemek gibi yersiz ümitlerinden hareketle, insanoğlunun da her arzusuna kavuşamayacağı vurgulanmaktadır.

ya hayatından başka bir şey istemeyen kimselerden yüz çevir.

30. İşte onların ilimden ulaşabildikleri nokta! Şüphesiz senin Rabbin, yolundan sapanı daha iyi bilir. O, hidayete ereni de daha iyi bilir.

31. Göklerdeki her şey, yerdeki her şey Allah'ındır. (Bu,) kötülük edenleri yaptıklarıyla cezalandırması, iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanları da daha güzeliyle mükâfatlandırması için (böyle)dir.

32. Onlar, ufak tefek kusurları dışında, büyük günahlardan ve çirkin işlerden uzak duran kimselerdir. Şüphesiz Rabbin, bağışlaması çok geniş olandır. Sizi, topraktan yarattığında da ve analarınızın karnında ceninler iken de, en iyi bilendir. Bunun için kendinizi temize çıkarmayın. Çünkü O, Allah'a karşı gelmekten sakınanları en iyi bilendir.

33, 34. Şimdi yüz çevireni; pek az verip de kaskatı cimrileşeni gördün mü?

35. Gayb'ın ilmi kendi yanında da o gerçeği mi görüyor?

36, 37. Yoksa, Mûsâ'nın ve Allah'ın emirlerini bütünüyle yerine getiren İbrahim'in sahifelerindeki şu hakikatler kendisine haber verilmedi mi?

38. Hiçbir günahkâr, başkasının günah yükünü yüklenmez.

39. İnsan için ancak çalıştığı vardır.

40. Şüphesiz onun çalışması ileride görülecektir.

41. Sonra çalışmasının karşılığı kendisine tastamam verilecektir.

42. Şüphesiz en son varış Rabbinedir.

43. Şüphesiz O, güldürür ve ağlatır.

44. Şüphesiz O, öldürür ve diriltir.

45, 46. Şüphesiz O, iki eşî, erkeği ve dişiyi, (rahme) atıldığındâ az

bir sudan (meniden) yaratmıştır.

47. Şüphesiz tekrar diriltmek de O'na aittir.

48. Şüphesiz O, başkalarına muhtaç olmaktan kurtardı ve varlık sahibi kıldı.

49. Şüphesiz O, Şî'râ'nın⁵ Rabbidir.

50, 51. Şüphesiz O, önce gelen Âd kavmini ve Semûd kavmini helâk etti ve hiç kimseyi bırakmadı.

52. Daha önce de Nûh'un kavmini helâk etmişti. Şüphesiz onlar daha zalim ve daha azgın kimselerdi.

53, 54. O, "Mu'tefike"⁶ yi de kaldırıp yere çarpmış ve onlara örttügü azap örtüsünü örtmüştür.

55. O hâlde Rabbi'nin nimetlerinin hangisinden şüphe ediyorsun (ey insan!).

56. Bu da önceki uyarıcılardan bir uyarıcıdır.

57. Yaklaşmakta olan (Kiyamet iyice) yaklaştı.

58. Onu Allah'tan başka açacak kimse yoktur.

59, 60, 61. Şimdi siz gaflet içinde eğlenerek bu söze mi (Kur'an'a mı) şaşıyorsunuz, gülüyorsunuz da ağlamıyorsunuz?

62. Haydi Allah'a secde edin ve O'na kulluk edin.

5. "Şî'râ", Himyer ve Huzâ'a kabilelerinin taptığı bir yıldızın adıdır. Bu ifadeyle, Allah'ın, evrenin yaratıcı ve hükümi olduğu vurgulanmaktadır.

6. "Mu'tefike", altı üstüne getirilmiş demektir. Burada içlerinde yaşayan Lüt kavmi ile birlikte alt üst edilen şehirler için özel isim gibi kullanılmıştır.

54

KAMER SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 55 ayettir. Süre, adını ilk ayette geçen “el-Kamer” kelimesinden almıştır. Kamer, ay demektir. Sürede ana fikir olarak, Kur'an'ı yalanlayanlar, çeşitli azap ve helâk örnekleri de verilerek uyarılmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Kiyamet yaklaştı ve ay yarıldı.¹
2. Onlar bir mucize görseler yüz çevirirler ve “Süregelen bir sihirdir” derler.
3. Peygamberi yalanladılar, nefislerinin arzularına uydular. Hâlbuki her iş, (Allah nasıl takdir ettiyse öylece) gerçekleşecek (değişmeyecek)tir.
4. Andolsun, onlara içinde caydırıcı tehditlerin bulunduğu haberler geldi.
5. Bu haberler, zirveye ulaşmış birer hikmettir! Fakat uyarılar fayda vermiyor!
- 6, 7. O hâlde sen de onlardan yüz çevir. Onlar, o davetçinin (İsrafil'in benzeri görülmemiş) bilinmedik (korkunç) bir şeye çağırıldığı gün, gözleri düşmüş bir hâlde dağılmış çekirgeler gibi kabirlerden çıkarlar.
8. Davetçiye doğru koşarlarken kâfirler, “Bu zor bir gün” d勒er.
9. Onlardan önce Nuh'un kavmi de yalanlamıştı. Onlar kulu

1. Hadis rivayetlerine göre, “Ayın yarılması” Hz. Peygamberin gösterdiği mucizelerden biridir. Müşriklerin bir mucize istemeleri üzerine Hz. Peygamber parmağı ile aya işaret etmiş ve ay ikiye bölünmüştü. Bazı müfessirlere göre ise, “Ayın yarılması” olayı Kiyamet yaklaştığı zaman meydana gelecektir.

muzu yalanlayıp “Bu bir delidir” dediler ve kulumuz (tebliğ görevinden) alikonuldu.

- 10. O da Rabbine, “Ey Rabbim! Ben yenilgiye uğradım, yardım et” diye dua etti.
- 11. Biz de göğün kapılarını dökülürcesine yağan bir yağmurla açtık.
- 12. Yeryüzünü pınar pınar fışkırttı. Derken sular takdir edilmiş bir iş için birleştii.
- 13. Biz Nûh'u civilerle perçinli levhalardan oluşan gemiye bindirdik.
- 14. Gemi, inkâr edilen kimseye (Nuh'a) bir mükâfat olarak gözetimimiz altında yüzüyordu.
- 15. Andolsun, biz onu (tufan olayını) bir ibret olarak bıraktık. Var mı düşünüp öğüt alan?
- 16. Benim azabım ve uyarılarım nasılsmış (gördüler)!
- 17. Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırıldı. Var mı düşünüp öğüt alan?
- 18. Âd kavmi de (Hûd'u) yalanladı. Azabım ve uyarılarım nasılsmış!
- 19. Biz onların üstüne, uğursuzluğu sürekli bir günde gürültülü ve dondurucu bir rüzgâr gönderdik.
- 20. İnsanları köklerinden sökülmüş hurma kükükleri gibi kaldırip atıyordu.
- 21. Azabım ve uyarılarım nasılsmış, (gördüler)!
- 22. Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırıldı. Var mı düşünüp öğüt alan?
- 23, 24. Semûd kavmi de uyarıcıları yalanlamış ve şöyle demişlerdi: “İçimizden bir insana mı uyaçağız? (Asıl) o takdirde biz açık bir sapıklık ve delilik içine düşmüş oluruz.”
- 25. “Bizim aramızdan vahiy ona mı verildi? Hayır o, yalancının,

şımarığın biridir.”

26. Onlar yarın bilecekler: Kimmiş yalancı, kimmiş şımarık!

27. (Salih'e şöyle demiştik:) “Şüphesiz biz, onlara bir imtihan olmak üzere, o dışı deveyi göndereceğiz. Şimdi onları gözetle ve sabret.”

28. “Onlara, suyun (deve ile) kendileri arasında (nöbetlese) paylaştırıldığını, bildir. Her su nöbetinde sahibi hazır bulunsun.”

29. Derken, (kavmin en azğını olan) arkadaşlarını çağrırdılar. O da işe koyuldu ve deveyi kesti.

30. Fakat azabım ve uyarılarım nasılsız!

31. Şüphesiz biz, onların üzerine tek bir korkunç ses gönderdik de, onlar, ağlıdaki hayvanların çığneyip ufaladıkları kuru çöpler gibi oldular.

32. Andolsun biz, Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştırdık. Var mı düşünüp öğüt alan?

33. Lût kavmi de uyarıcıları yalanladı.

34, 35. Şüphesiz biz de üzerlerine taşlar savuran bir rüzgâr gönderdik. Yalnız Lût'un ailesi başka. Katımızdan bir nimet olarak bir seher vakti onları kurtardık. Şükredenleri işte böyle mükâfatladırız.

36. Andolsun, Lût onları bizim şiddetli azabımızla uyardı. Fakat onlar bu uyarıları kuşkuyla karşıladılar.

37. Andolsun, onlar onun (meleklerden olan) misafirlerinden nefislerindeki kötü arzuları tatmin etmek istediler. Biz de onların gözlerini silme kör ettik. “Haydi azabımı ve uyarılımı tadın!” dedik.

38. Andolsun, onlara sabahleyin erkenden kalıcı bir azap geldi.

39. “Haydi azabımı ve uyarılımı tadın!” dedik.

40. Andolsun, biz Kur'an'ı düşünüp öğüt almak için kolaylaştı-

dik. Var mı düşünüp öğüt alan?

41. Andolsun, Firavun'un ailesine de uyarıcılar gelmişti.

42. Bütün âyetlerimizi yalanladılar. Biz de onları mutlak güç ve iktidar sahibinin yakalaması gibi yakaladık.

43. (Ey Mekkeliler!) Sizin kâfirleriniz onlardan daha mı hayırlı? Yoksa sizin için kitaplarda bir berat mı var?

44. Yoksa onlar, "Biz yardımlaşan (güçlü) bir topluluğuz" mu diyorlar?

45. O topluluk yakında (Bedir'de) bozguna uğrayacak ve arkalarını dönüp kaçacaklardır.

46. Hayır, kiyamet, onların (görecekleri asıl azabin) vaktidir. Kiyamet (azabı) ise daha müthiş ve daha acıdır.

47. Şüphesiz suçlular (müşrikler) sapıklık ve ateşler içindedirler.

48. Yüzüstü ateşe sürüklendikleri gün kendilerine, "Cehennemin dokunuşunu tadın!" denecek.

49. Gerçekten biz, her şeyi bir ölçü ve dengede yarattık.

50. Emrimiz ancak bir tek emirdir. Göz kirpması gibidir. (Anında gerçekleşir.)

51. Andolsun, biz sizin gibileri hep helâk ettik. Fakat var mı düşünüp öğüt alan?

52. İşledikleri her şey ise kitaplarda kayıtlıdır.

53. Küçük, büyük her şey satır satır yazılmıştır.

54. Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlar cennetlerde, ırmağın başlarında dövdürler.

55. Muktedir bir hükümdarın katında, doğruluk meclisindedirler.

55 RAHMÂN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 78 âyettir. Sûre, adını ilk âyeti oluşturan ve Allah'ın sıfatlarından biri olan "er-Rahmân" kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca, Allah'ın nimetleri, birliğini ve kudretini gösteren kâinat delilleri ve günahkârların kıyamette karşılaşacakları korku ve şiddet konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Rahmân, Kur'an'ı öğretti.
3. İnsanı yarattı.
4. Ona beyanı (düşünüp ifade etmeyi) öğretti.
5. Güneş ve ay bir hesaba göre hareket etmektedir.
6. Otlar ve ağaçlar (Allah'a) boyun eğler.
7. Göğü yükseltti ve ölçüyü koydu.
8. Ölçüde haddi aşmayıń.
9. Tartiyı adaletle yapın, teraziyi eksik tutmayın.
- 10.** Allah, yeri yaratıklar için var etti.
11. Orada meyve(ler) ve salkımlı hurma ağaçları vardır.
12. Yapraklı taneler, hoş kokulu bitkiler vardır.
13. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
14. Allah, insanı pişmiş çamur gibi bir balıktan yarattı.
15. "Cin"i de yalın bir ateşten yarattı.
16. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
- 17.** O, iki doğunun ve iki batının Rabbidir.¹

1. *Güneş dünyanın herhangi bir noktasında batarken aynı zamanda oranın mukabili olan yerde doğmaktadır. Diğer bir bakış açıyla, güneş bir yerde doğarken aynı anda, bir başka yerde batmaktadır. Buna göre itibarı olarak güneşin bir tam gün içinde iki doğuşu ve iki batışı bulunmaktadır. Mevsimlere göre güneşin ufukta doğup battığı farklı noktalar dikkate alınmak olursa, buna göre birçok "Doğu" ve birçok "Batı" dan söz edilebilir. (Bakınız: Sâffât sûresi, âyet, 5 ve dipnotu.)*

18. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
19. (Suları acı ve tatlı olan) iki denizi salivermiştir; birbirine kavuşuyorlar.²
20. (Fakat) aralarında bir engel vardır, birbirine geçip karışmalar.
21. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
22. O denizlerin her ikisinden de inci ve mercan çıkar.
23. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
24. Denizde akıp giden dağlar gibi yüksek gemiler de O'nundur.
25. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
26. Yer üzerinde bulunan her canlı yok olacaktır.
27. Ancak azamet ve ikram sahibi Rabbinin zâti bâki kalacaktır.
28. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
29. Göklerde ve yerde bulunanlar, (her şeyi) O'ndan isterler. O, her an yeni bir ilâhî tasarruftadır.
30. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
31. Yakında sizi de hesaba çekeceğiz, ey cinler ve insanlar!
32. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
33. Ey cin ve insan toplulukları! Göklerin ve yerin uçlarından bucaklarından geçip gitmeye gücünüz yeterse geçip gidin. Büyük bir güç olmadıkça geçip gidemezsiniz.
34. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
35. Üstünüze ateşten yalın bir alevle kıpkızıl bir duman gönderilir de kendinizi koruyamazsınız.
36. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
37. Gök yarılıp da, yanıp kızaran yağ gibi kırmızı gül hâline geldiği zaman (hâliniz ne olur?)
38. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

2. Benzer ifadeler için bakınız: Fûrkân sûresi, âyet, 53.

39. İşte o gün ne insana, ne cine günahı sorulmayacak.³

40. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

41. Suçlular simalarından tanınır da, perçemlerinden ve ayaklarından yakalanırlar.

42. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

43. İşte bu suçluların yalanladıkları cehennemdir.

44. Onlar, cehennem ateşi ile yüksek derecede kaynar su arasında gider gelirler.

45. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

46. Rabbinin huzurunda (hesap vermek üzere) duracağından korkan kimseye iki cennet vardır.

47. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

48. İki cennet de (ağaçlar, meyveler, rengârenk bitkiler gibi) çeşit çeşit güzelliklerle bezenmiştir.

49. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

50. İçlerinde akan iki pınar vardır.

51. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

52. İkisinde de her meyveden çift çift vardır.

53. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

54. Onlar astarları kalın ipektен olan döşeklere yaslanırlar. Bu iki cennetin meyveleri (zahmetsizce alınacak kadar) yakındır.

55. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

56. Oralarda baktılarını sadece eşlerine çevirmiş dilberler vardır. Onlara eşlerinden önce ne bir insan, ne bir cin dokunmuştur.

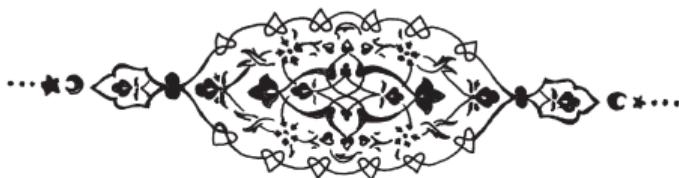
57. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

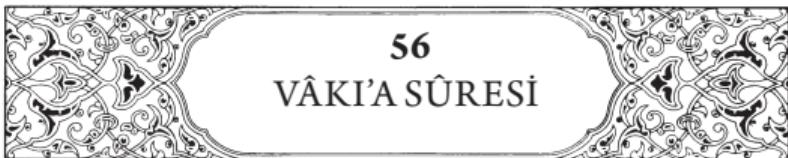
58. Onlar sanki yakut ve mercandır.

59. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?

3. Çünkü her şey kayıt altına alınmıştır.

60. İyiliğin karşılığı, yalnız iyiliktir.
61. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
62. Bu iki cennetten başka iki cennet daha vardır.
63. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
64. O iki cennet koyu yeşil renktedir.
65. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
66. İçlerinde kaynayan iki pınar vardır.
67. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
68. İçlerinde her türlü meyve, hurma ve nar vardır.
69. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
70. Onlarda huyları güzel, yüzleri güzel dilberler vardır.
71. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
72. Onlar, çadırlara kapanmış hurilerdir.
73. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
74. Onlara, eşlerinden önce ne bir insan ne bir cin dokunmuştur.
75. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
76. Onlar yeşil yastıklara ve güzel yaygılara yaslanırlar, (nimetlenirler).
77. O hâlde, Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
78. Azamet ve ikram sahibi Rabbinin adı yücedir.

Mekke döneminde inmiştir. 96 ayettir. Süre, adını birinci âyette geçen “el-vâki'a” kelimesinden almıştır. Vâki'a, gerçekleşen, meydana gelen olay demektedir. Burada kiyameti ifade etmektedir. Sürede başlıca, kiyametin kopmasından önceki ve sonraki dehşetli hâller ve insanların amellerine göre içinde yer aldığı gruplar konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Kesin gerçekleşecek (olan Kiyamet) koptuğu zaman, onun kopuşunu yalanlayacak kimse olmayacaktır.
- 3, 4, 5, 6, 7.** Yeryüzü şiddetle sarsıldığı, dağlar parça parça dağılıp saçılmış toz olduğu ve siz de üç sınıf olduğunuz zaman, O, (kimini) yükseltir, (kimini) alçaltır.
- 8.** Ahiret mutluluğuna erenler var ya; ne mutlu kimselerdir!¹
- 9.** Kötülüğe batanlara gelince; ne mutsuz kimselerdir!²
- 10, 11.** (İman ve amelde) öne geçenler ise (Ahirette de) öne geçenlerdir. İşte onlar (Allah'a) yaklaştırılmış kimselerdir.
- 12.** Onlar, Nâim cennetlerindedirler.
- 13, 14.** Onların çoğu öncekilerden, azı da sonrakilerdendir.
- 15, 16.** Onlar, karşılıklı yaşamış vaziyette mücevheratla işlenmiş tahtlar üzerindedirler.
- 17, 18, 19, 20, 21.** Ebediyen genç kalan uşaklar, onların etrafında; içmekle başlarının dönmeyeceği ve sarhoş olmayacak-

1. Bu âyet, “Defterleri sağ tarafından verilenler var ya, ne mutlu kimselerdir amel defterleri sağ tarafından verilenler”, şeklinde de tercüme edilebilir.
2. Bu âyet, “Amel defterleri soldan verilenler var ya, ne mutsuz kimselerdir amel defterleri soldan verilenler!” şeklinde de tercüme edilebilir.

ları, cennet pınarından doldurulmuş sürahileri, ibrikleri ve kadehleri, beğendikleri meyveleri ve arzu ettikleri kuş etlerini dolaştırırlar.

- 22, 23. Onlar için saklı inciler gibi, iri gözlü huriler de vardır.
24. (Bütün bunlar) işledikleri amellere karşılık bir mükâfat olarak (verilir.)
25. Orada ne boş bir söz, ne de günaha sokan bir şey işitirler.
26. Sadece "selâm!", "selâm!" sözünü işitirler.
27. Ahiret mutluluğuna erenler, ne mutlu kimselerdir!³
- 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34. (Onlar), dikensiz sidir ağaçları⁴ ve meyveleri küme küme dizili muz ağaçları altında, yayılmış sürekli bir gölgede, çağlayan bir su başında, tükenmeyen ve yasaklanmayan çok çeşitli meyveler içinde ve yüksek döşekler üzerinde dirler.
35. Biz onları (hurileri) yepyeni bir yaratılısta yarattık.
- 36, 37, 38. Onları ahiret mutluluğuna erenler için, hep bir yaşta eşlerini çok seven gösterişli bakireler yaptıktı.
- 39, 40. Bunların birçoğu öncekilerden, birçoğu da sonrakilerendir.
41. Kötülüğe batanlar ise ne mutsuz kimselerdir!
- 42, 43, 44. Onlar, iliklere isleyen bir ateş ve bir kaynar su içinde dirler. Ne serin ve ne de yararlı olan zifirî bir gölge içinde!.
45. Çünkü onlar, bundan önce (dünyada varlık içinde) sefahata dalmış ve azgun kimselerdi.
46. Büyük günah üzerinde ısrar ediyorlardı.
47. Diyorlardı ki: "Biz öldükten, toprak ve kemik yiğini hâline

3. Bu ayet, "Amel defterleri sağдан verilenler var ya, amel defterleri sağdan verilenler ne mutlu kimselerdir!" şeklinde de tercüme edilebilir.
4. "Sidr" Arabistan kirazı diye bilinen dikenli bir meyve ağacıdır. Kur'an, cennetteki sidrin dikenli olmadığını açıklamaktadır.

geldikten sonra mı, biz mi bir daha diriltilecekmış?”

48. “Evvelki atalarımız da mı?”

49, 50. De ki: “Şüphesiz öncekiler ve sonrakiler, mutlaka belli bir günün belli bir vaktinde toplanacaklardır.”

51, 52. Sonra siz ey haktan sapan yalanlayıcılar! Mutlaka (cehennemde) bir ağaçtan, zakkumdan yiyeceksiniz.

53. Karınlarınızı ondan dolduracaksınız.

54. Üstüne de o kaynar sudan içeceksiniz.

55. Kanmak bilmez susamış develerin suya saldırışı gibi içeceksiniz.

56. İşte bu hesap ve ceza gününde onlara ziyafetleridir.

57. Sizi biz yarattık. Hâlâ tasdik etmeyecek misiniz?

58. Attığınız o meniye ne dersiniz?!

59. Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa yaratan biz miyiz?

60, 61. Sizin yerinize benzerlerinizi getirmek ve sizi bilemeyeceğiniz bir şekilde yeniden yaratmak üzere aranızda ölümü biz takdir ettik. (Bu konuda) bizim önumüze geçilmez.

62. Andolsun, birinci yaratılışı(nızı) biliyorsunuz. O hâlde düşünseniz ya!

63. Ektığınız tohumu ne dersiniz?!

64. Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa bitiren biz miyiz?

65. Dileseydik, onu kuru bir çöp yapardık da şaşkınlık içinde şöyle geveleyip dururdunuz:

66. “Muhakkak biz çok ziyandayız!”

67. “Daha doğrusu büsbütün mahrumuz!”

68. İctiğiniz suya ne dersiniz?!

69. Siz mi onu buluttan indirdiniz, yoksa indiren biz miyiz?

70. Dileseydik onu acı bir su yapardık. O hâlde şükretseydiniz ya!.

71. Tutuşturduğunuz ateşe ne dersiniz?!

72. Onun ağacını siz mi yarattınız, yoksa yaratan biz miyiz?

73. Biz onu bir ibret ve ıssız yerlerde yaşayanlara bir yarar kaynağı kıldıktır.

74. O hâlde, O yüce Rabbinin adını tesbih et (yücelt).

75, 76. Yıldızların yerlerine yemin ederim ki, -eğer bilirseniz, gerçekten bu, büyük bir yemindir.-

77. O, elbette değerli bir Kur'an'dır.

78. Korunmuş bir kitaptadır.

79. Ona, ancak tertemiz olanlar dokunabilir.

80. Âlemlerin Rabb'inden indirilmedir.

81, 82. Şimdi siz, bu sözü mü küçümsüyorsunuz ve Allah'ın verdiği rızka O'nu yalanlayarak mı şükrediyorsunuz?

83. Can boğaza geldiğinde, onu geri döndürsenize!

84. Oysa siz o zaman bakıp durursunuz.

85. Biz ise ona sizden daha yakınız. Fakat siz göremezsiniz.

86, 87. Eğer hesaba çekilmeyecekseniz ve doğru söyleyenler iseniz, onu geri döndürsenize!

88, 89. Fakat (ölen kişi) Allah'a yakın kılınmışlardan ise, ona rahatlık, güzel rızık ve Nâim cenneti vardır.

90, 91. Eğer Ahiret mutluluğuna ermiş kişilerden ise, kendisine, "Selâm sana Ahiret mutluluğuna ermişlerden!" denir.

92, 93. Ama haktan sapan yalancılardan ise, işte ona da kaynar su dan bir ziyafet vardır.

94. Bir de cehenneme atılma vardır.

95. Şüphesiz bu, kesin geçektir.

96. Öyleyse yüce Rabbinin adını tesbih et.

57

HADİD SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 29 ayettir. Süre, adını 25. âyette geçen “el-Hadid” kelimesinden almıştır. Hadid, demir demektir. Sürede başlıca, tüm kâinatın Allah'a ait olduğu ve kâinatta dileği gibi tasarruf edeceğî, Allah'ın dinini yüceltmek için can ve mal ile mücadelenin gerekliliği, dünya hayatının geçiciliği ve aldatıcılığı konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tespit etmektedir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
2. Göklerin ve yerin hükümlanlığı yalnızca O'nundur. Diriltir, öldürür. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
3. O, ilk ve sondur. Zâhir ve Bâtin'dır.¹ O, her şeyi hakkıyla bilendir.
4. O, gökleri ve yeri altı günde (altı evrede) yaratan, sonra Arş'a² kurulandır. Yere gireni, ondan çikanı, gökten ineni, oraya yükseleni bilir. Nerede olsanız, O sizinle beraberdir. Allah, bütün yaptıklarınızı hakkıyla görendir.
5. Göklerin ve yerin hükümlanlığı O'nundur. Bütün işler ancak O'na döndürülür.
6. Geceyi gündüze sokar, gündüzü de geceye sokar. O, göğülerin özünü (kalplerde olani) hakkıyla bilendir.
7. Allah'a ve Resûlüne iman edin ve sizi üzerinde tasarrufa

1. *Allah'ın ilk ve son olması, varlığının bir başlangıcı ve sonu olmaması demektir. Allah'ın Zahir ve Bâtin olması ise O'nun varlığının, varlığına delalet eden delillerle açık olması, bununla birlikte gözle görülememesi ve akılların, mahiyetini kavrayamaması demektir.*
2. *Arş, kudret ve hakkîmiyet tahtı, sınırsız kudret makamı demektir.*

yetkili kıldığı maldan, (Allah yolunda) harcayın. İçinizden iman edip de (Allah yolunda) harcayanlar var ya; onlar için büyük bir mükâfat vardır.³

- 8.** Peygamber, sizi, Rabbinize iman etmeniz için davet edip dururken size ne oluyor da Allah'a iman etmiyorsunuz? Hâlbuki (Allah ezelde) sizden sağlam bir söz de almıştı. Eğer inanacak kimselerseniz (bu çağrıya uyun).
- 9.** O, sizi karanlıklardan aydınlığa çıkarmak için kulu Muhammed'e apaçık âyetler indirendir. Şüphesiz Allah, size karşı çok esirgeyici, çok merhametlidir.
- 10.** Size ne oluyor da, Allah yolunda harcama yapmıyorsunuz? Hâlbuki göklerin ve yerin mirası Allah'ındır. İçinizden, fetihten (Mekke fethinden) önce harcayanlar ve savaşanlar, (diğerleri ile) bir değildir. Onların derecesi, sonradan harcayan ve savaşanlardan daha yüksektir. Bununla beraber Allah, hepsine de en güzel olanı (cenneti) vâ'detmiştir. Allah, bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 11.** Kim Allah'a güzel bir borç verecek ki, Allah da onu kendisine kat kat ödesin. Ona çok değerli bir mükâfat da vardır.
- 12.** Mü'min erkeklerle mü'min kadınların nurlarının, önlerinde ve sağlarında koştuguunu göreceğin gün kendilerine söyle denir: "Bugün size müjdelenen şey içlerinden irmaklar akan, ebedî olarak kalacağınız cennetlerdir." İşte bu büyük başarıdır.
- 13.** Münafık erkeklerle münafık kadınların, iman edenlere, "Bize bakın ki sizin ışığınızdan biz de aydınlanalım"⁴ diye-

3. İslâm'a göre insanın sahip olduğu her şey, Allah'ın insana emanetidir. Âyet-i kerimede bu genel İslâmî anlayış çerçevesinde malin da gerçekte Allah'ın olduğu hatırlatılmakta ve yerli yerince kullanılması istenmektedir.

4. Âyetin bu kısmı, "Bizi bekleyin ki sizin ışığımızdan biz de aydınlanalım" şeklinde de tercüme edilebilir.

cekleri gün kendilerine, "Arkanız (dünyaya) dönün de bir ışık arayın" denilecektir. Derken aralarına kapısı olan bir sur çekilir. Bunun iç tarafında rahmet, onlar (münafiklar) tarafindaki dış cihetinde ise azap vardır.

- 14.** (Münafiklar) mü'minlere şöyle seslenirler: "Biz de (dünya-da) sizinle beraber değil miydiğ?" (Mü'minler de) derler ki: "Evet, fakat siz kendinizi yaktınız. Başımıza musibetler gelmesini gözlediniz, şüphe ettiniz. Allah'ın emri gelinceye kadar kuruntular sizi aldattı. O çok aldatıcı (şeytan) Allah hakkında da sizinizi aldattı."
- 15.** Bugün artık ne sizden, ne de inkâr edenlerden bir fidye alınır. Barınağınız ateşti. Size yaraşan odur. Orası gidilecek ne kötü yerdir!
- 16.** İman edenlerin Allah'ı zikretmekten ve inen haktan dolayı kalplerinin saygı ile ürpermesinin zamanı gelmedi mi? Daha önce kendilerine kitap verilip de, üzerinden uzun zaman geçen, böylece kalpleri katılanlar gibi olmasınlar. Onlardan birçoğu fasik kimselerdir.
- 17.** Bilin ki Allah, yeryüzünü ölümünden sonra diriltmektedir. Düşünesiniz diye gerçekten, size âyetleri açıkladık.
- 18.** Şüphesiz ki sadaka veren erkeklerle sadaka veren kadınlar ve Allah'a güzel bir borç verenler var ya, (verdikleri) onlara kat kat ödenir. Ayrıca onlara çok değerli bir mükâfat da vardır.
- 19.** Allah'a ve Peygamberlerine iman edenler var ya, işte onlar siddikler (sözü özü doğru kimseler) ve Allah katında şahitlerdir. Onların mükâfatları ve nurları vardır. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlara gelince; işte onlar cehennemliklerdir.
- 20.** Bilin ki, dünya hayatı ancak bir oyun, bir eğlence, bir süs, aranızda karşılıklı bir övünme, çok mal ve evlat sahibi olma

yarışından ibarettir. (Nihayet hepsi yok olur gider). Tipki şöyle: Bir yağmur ki, bitirdiği bitki çiftçilerin hoşuna gider. Sonra kurumaya yüz tutar da sen onu sararmış olarak görürsun. Sonra da çer çöp olur. Ahirette ise (dünyadaki amele göre ya) çetin bir azap ve (ya) Allah'ın mağfiret ve rızası vardır. Dünya hayatı, aldanış metainden başka bir şey değildir.

- 21.** Rabbinizden bir bağışlanmaya ve eni, gökle yerin genişliği kadar olan, Allah'a ve Resülüne inananlar için hazırlanan cennete yarışcasına koşun. İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir.
- 22.** Yeryüzünde ve kendi nefislerinizde uğradığınız hiçbir müsibet yoktur ki, biz onu yaratmadan önce, bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) yazılmış olmasın. Şüphesiz bu, Allah'a göre kolaydır.
- 23.** Elinizden çıkana üzülmeyesiniz ve Allah'ın size verdiği nimetlerle şırmayın diye (böyle yaptık.) Çünkü Allah, kendini beğenip övünen hiçbir kimseyi sevmez.
- 24.** Onlar cimrilik edip insanlara da cimriliği emreden kimselerdir. Kim yüz çevirirse bilsin ki şüphesiz Allah ganıdır, zengindir, övülmeye läyktir.
- 25.** Andolsun, biz elçilerimizi açık mucizelerle gönderdik ve beraberlerinde kitabı ve mizanı (ölçüyü) indirdik ki, insanlar adaleti yerine getirsinler. Kendisinde müthiş bir güç ve insanlar için birçok faydalalar bulunan demiri yarattık (ki insanlar ondan yararlansınlar). Allah da kendisine ve Resüllerine gayba inanarak yardım edecekleri bilsin. Şüphesiz Allah kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.
- 26.** Andolsun, biz Nûh'u ve İbrahim'i peygamber olarak gönderdik. Peygamberliği ve kitabı onların soylarına da verdik. Onlardan kimi doğru yola ermişir, ama içlerinden birçoğu da

fasik kimselerdir.

27. Sonra bunların peşinden ard arda peygamberlerimizi gönderdik. Onların arkasından da Meryem oğlu İsa'yı gönderdik, ona İncil'i verdik ve kendisine uyanların kalplerine şefkat ve merhamet duygusu koyduk. (Kendiliklerinden) icat ettikleri ruhbanlığa⁵ gelince; biz onu onlara farz kılmamıştık. Allah'ın rızasını kazanmak için onu kendileri icat ettilerdi. Fakat ona da gereği gibi uymadılar. Biz de içlerinden iman edenlere mükâfatlarını verdik. Fakat onlardan birçoğu da fasik kimselerdir.

28. Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve peygamberine iman edin ki, size rahmetinden iki kat pay versin, size kendisiyle yüryeceğiniz bir nur versin ve sizi bağışlasın. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.

29. Bunları açıkladık ki, kitap ehli, Allah'ın lütfundan hiçbir şeyi kendilerine has kılmaya güçlerinin yetmeyeceğini ve lütfun, Allah'ın elinde olduğunu, onu dilediği kimseye vereceğini bilsinler. Allah, büyük lütuf sahibidir.

5. Ruhbanlık, insanlardan uzaklaşıp riyazata çekilerek dünya zevklerini terk etmek ve kendini aşırı bir şekilde ibadete vermek demektir. Baştan beri hak dinler böylesi bir aşırılığı onaylamamaktadır. Ruhbanlığı Hıristiyanlar icad etmişlerdir. Hz. İsa'dan sonra, gördükleri baskı ve zulüm sebebiyle bir kısım hıristiyanlar toplumsal hayattan soyutlanarak, edindikleri özel mekânlara çekilmişler ve kendilerini ibadete adamışlardır. Zamanla, bir yaşayış biçimini olarak, Hıristiyanlığın bünyesinde yerleşen bu uygulamaya "ruhbanlık", uygulayanlara da "ruhban" adı verilir.

58
MÜCÂDELE SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 22 âyet tir. Sûre, adını ilk âayette sözü edilen olaydan almıştır. "Mucâdele", münakaşa etmek, tartışmak demektir. Bir adamın "zihâr" yaptığı karısı, Hz. Peygambere gelerek onu şikayet etmiş ve Hz. Peygamberle de tartışmıştır. Sûrede başlıca, zihar, zihar keffareti gibi bazı dînî hükümler ile birtakım görüy kuralları ve mü'minlerin inanmayanlara karşı takınları gereken tavır konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Allah, kocası hakkında seninle tartışan ve Allah'a şikayette bulunan kadının sözünü işitmisti. Allah, sizin sürdürdüğünüz konuşmayı (zaten) işitmekteydi. Şüphesiz Allah hakkıyla işitedir, hakkıyla bilendir.
2. İçinizden kadınlarına zihar¹ yapanlar bilsinler ki, o kadınlar onların anaları değildir. Onların anaları ancak, kendilerini doğuran kadınlardır. Şüphesiz onlar (zihar yaparlarken) hoş karşılanmayan ve yalan bir söz söylüyorlar. Şüphesiz Allah çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır.
3. Kadınlarından zihar yaparak ayrılip sonra da söylediklerinden donecek olanlar, eşleriyle birbirlerine dokunmadan önce, bir köle azat etmelidirler. İşte bu hüküm ile size öğüt veriliyor. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
4. Kim (köle azat etme imkânı) bulamazsa, eşine dokunma

1. "Zihar", bir kimsenin eşine, "Sen bana anamın sırtı gibisin", demek suretiyle onu kendisine haram kılmacı demektir. Cahiliye döneminde zihar, kadını kocasına ebediyen haram kılardı. İslâm ise kefaret uygulaması ile bu haramlığın ortadan kalkacağı hükmünü getirdi. Kefaret uygulamasının nasıl yapılacağı sürenin 3-4. âyetlerinde açıklanmaktadır.

dan önce ard arda iki ay oruç tutmalıdır. Kimin de buna gücü yetmezse altmış fakiri doyurmalıdır. Bunlar, Allah'a ve Resûlüne hakkıyla iman edesiniz, diyedir. İşte bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kâfirler için elem dolu bir azap vardır.

- 5.** Allah'a ve Resûlüne düşmanlık edenler, kendilerinden öncüklerin alçaltıldığı gibi alçaltılacaklardır. Oysa biz apaçık âyetler indirdik. Kâfirler için alçaltıcı bir azap vardır.
- 6.** Allah'ın onları hep birden diriltip yaptıklarını kendilerine haber vereceği günü hatırla. Allah onları sayıp zaptetmiş, onlarsa bunları unutmuşlardır. Allah, her şeye şahittir.
- 7.** Göklerdeki ve yerdeki her şeyi Allah'ın bildiğini görmüyorumusun? Üç kişi gizlice konuşmaz ki, dördüncüleri O olmasın. Beş kişi gizlice konuşmaz ki altıncıları O olmasın. Bundan daha az, yahut daha çok da olsalar, nerede olurlarsa olsunlar, O mutlaka onlarla beraberdir. Sonra onlara yaptıklarını Kiyamet günü haber verecektir. Allah, her şeyi hakkıyla bilir.
- 8.** Gizlice konuşmaktan menedilip de, menedildikleri şeyi işleyen ve günah, düşmanlık ve peygambere isyanı konuşanları görmedin mi? Sana geldiklerinde Allah'ın seni selâmlamadığı selâmla selâmlıyorlar. İçlerinden de, "Söylediklerimden dolayı Allah bize azap etse ya!" diyorlar. Cehennem onlara yeter! Oraya girecekler. Ne kötü varış yerdir orası!²
- 9.** Ey iman edenler! Siz baş başa gizlice konuştuğunuz zaman,

- 2.** Yahudilerle münafıklar kendi aralarında fisildaşıp müslümanlara bakarak kaş göz işaretleri yapıyor, onlarla alay ediyorlardı. Hz. Peygamber onların bu davranışını yasaklamış, ancak onlar bundan vazgeçmemişlerdi. Münafıklar ayrıca Hz. Peygamber se selâm verecekleri zaman "es-Selâmu aleyke" yerine, "Ölüm sana" anlamına gelen "es-Sâmu aleyke" cümlesini söylüyorlardı. Ayet, onların bu çirkin davranışlarını kınamaktadır.

günah, düşmanlık ve peygambere isyani konuşmayın. İyilik ve takvayı konuşun ve huzuruna toplanacağınız Allah'a karşı gelmekten sakının.

- 10.** O kötü fisiltılar iman edenleri üzmek için ancak şeytan-dan kaynaklanmaktadır. Oysa şeytan, Allah'ın izni olma-dıkça, mü'minlere hiçbir zarar verebilecek değildir. Öyle ise mü'minler ancak Allah'a tevekkül etsinler.
- 11.** Ey iman edenler! Size, "Meclislerde yer açın" denildiği za-man açın ki, Allah da size genişlik versin. Size, "Kalkın", de-nildiği zaman da kalkın ki, Allah sizinizden inananların ve kendilerine ilim verilenlerin derecelerini yükselsin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 12.** Ey iman edenler! Peygamber ile baş başa konuşacağınız za-man, baş başa konuşmanızdan önce bir sadaka verin. Bu, siz-in için daha hayırlı ve daha temizdir. Şâyet (sadaka verecek bir şey) bulamazsanız, bilin ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
- 13.** Baş başa konuşmanızdan önce sadakalar vermekten çekin-diniz mi? Bunu yapmadığınıza ve Allah da, sizi affettiğine göre artık namazı kılın, zekâti verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Allah, bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 14.** Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenle-ri görmez misin? Onlar ne sizdendirler, ne de onlardan. On-lar bile bile yalan yere yemin ederler.
- 15.** Allah, onlara çetin bir azap hazırlamıştır. Gerçekten onların yaptıkları şey ne kötüdür!
- 16.** Onlar yeminlerini kalkan yapıp (insanları) Allah'ın dinin-den alikoydular. Bunun için onlara alçaltıcı bir azap vardır.
- 17.** Onların malları da, evlatları da Allah'a karşı kendilerine bir yarar sağlamayacaktır. Onlar, cehennemliklerdir. Onlar ora-

da ebedî kalacaklardır.

18. Allah'ın onları hep birden dirilteceği, onların da (kendilerini kurtaracak) bir iş üzerinde olduklarını sanarak size yemin ettikleri gibi Allah'a da yemin edecekleri günü düşün! İyi bilin ki, onlar yalancıların ta kendileridir.

19. Şeytan onları hâkimiyeti altına alıp kendilerine Allah'ı anmayı unutturmuştur. İşte onlar şeytanın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, şeytanın tarafında olanlar ziyana uğrayanların ta kendileridir.

20. Allah'a ve peygamberine düşman olanlar var ya, işte onlar en aşağı kimselerin arasındadırlar.

21. Allah, "Şüphesiz ben ve peygamberlerim galip geleceğiz" diye yazmıştır. Şüphe yok ki, Allah çok kuvvetlidir, mutlak güç sahibidir.

22. Allah'a ve ahiret gününe iman eden hiçbir topluluğun, baba-ları, oğulları, kardeşleri yahut kendi soy-sopları olsalar bile, Allah'a ve peygamberine düşman olan kimselere sevgi beslediğini göremezsin. İşte Allah onların kalplerine imanı yazmış ve onları kendi katından bir ruh ile desteklemiştir. Onları, içlerinden ırmaklar akan ve içlerinde ebedî kalacakları cennetlere sokacaktır. Allah onlardan razı olmuş, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte onlar, Allah'ın tarafında olanlardır. İyi bilin ki, Allah'ın tarafında olanlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

59
HAŞR SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 24 ayettir. Süre, adını ikinci ayette geçen “el-Haşr” kelimesinden almıştır. Haşr, toplamak demektir. Sürede başlıca, Medine’de yaşamakta olan ve Hz.Peygamberle yaptıkları antlaşmaya ihanet ederek İslâm toplumunu ortadan kaldırırmak üzere Mekkeli müşriklerle ittifak yapan Nadiroğulları’nın Medine’den topluca sürülmesi hadisesi ile Yahudiler-le antlaşma yapan münafiklar konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah’ı tesbih etmektedir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
2. O, kitap ehlinden inkâr edenleri ilk toplu sürgünde yurtlarından çıkarandır. Siz onların çıkacaklarını sanmamışınız. Onlar da kalelerinin, kendilerini Allah’tan koruyacağını sanmışlardır. Ama Allah’ın emri onlara ummadıkları yerden geldi. O, yüreklerine korku düşürdü. Öyle ki, evlerini hem kendi elliye, hem de mü’minlerin elliye yıktılar. Ey basiret sahipleri, ibret alın.¹

1. Hz. Peygamber Medine’ye hicret edince, Yahudiler’den Nadiroğulları ile tarafsız kalmaları konusunda bir antlaşma yapmıştır. Bunlar, Bedir zaferinden sonra, Hz.Peygamber’i kastederek “Bu zat, Tevrat’ta geleceği haber verilen peygamberdir” demelerine rağmen Uhud savaşından sonra, yaptıkları antlaşmayı bozdular. Liderleri Ka'b b.Eşref kırk athi ile birlikte Mekke’ye giderek müslümanlara karşı Ebu Süfyan ile ittifak yaptı. Durumu öğrenen Hz.Peygamber, Muhammed b.Mesleme’yi görevlendirerek Ka'b’ı öldürdü. Bununla da kalmayıp Nadiroğullarının bulunduğu bölgeyi kuşattı. Çıkıp başka yere gitmelerini istediler. Nadiroğullarının münafiklardan bekledikleri yardım bir türlü gelmedi. Sonunda yaşadıkları yerden ayrılp gitmeye razı oldular. Bunun üzerine kuşatma kaldırıldı. Ayrılırken geride bıraktıkları eşyaları imha ettüler, evlerini de yıktılar. Ayette bu olaya degeñilmektedir.

3. Eğer Allah, onlar hakkında sürülmeye hükmetmemiş olsaydı, muhakkak kendilerine dünyada azap edecekти. Ahirette ise, onlar için cehennem azabı vardır.
4. Bu, onların Allah'a ve Resûlüne karşı gelmeleri sebebiyledir. Kim Allah'a karşı gelirse bilsin ki, Allah'ın azabı şiddetlidir.
5. (Savaş gereği,) hurma ağaçlarından her neyi kestiniz, yahut (kesmeyeip) kökleri üzerinde dikili bırakınızsa hep Allah'ın izniyledir. Bu da fasikları rezil etmesi içindir.²
6. Onların mallarından Allah'ın, savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar için siz, at ya da deve koşturmuş değilsiniz. Fakat Allah, peygamberlerini, dileğiği kimselerin üzerine salıp onlara üstün kilar. Allah'ın her şeye hakkıyla gücü yeter.³
7. Allah'ın, (fethedilen) memleketlerin ahalisinden savaşılmaksızın peygamberine kazandırdığı mallar; Allah'a, peygamber, onun yakınlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlara aittir. O mallar, içinizden yalnız zenginler arasında dolaşan bir servet (ve güç) hâline gelmesin diye (Allah böyle hükmetmiştir). Peygamber size ne verdiyse onu alın, neyi de size yasak ettiyse ondan vazgeçin. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz, Allah'ın azabı çetindir.

2. Nadîroğulları kuşatma altına alınca, bazı müslümanlar kuşatma gereği onlara ait hurma ağaçlarını kesmişlerdi. Ağaçları kesilen Yahudiler Hz. Peygamber'e "Ey Muhammed! Hani sen yeryüzünde fesat çıkarmamayı emrediyordun. Şimdi bu fesat ne?" diye sormuşlardır. Âyet yapılan işlerin, aslında Allah'ın izniyle gerçekleştiğini vurgulamaktadır. Bilindiği gibi bu tür askeri gereklikler dışında düşmana ait ağaçların ve ürünlerin tahrif edilmesi, Hz. Peygamber tarafından yasaklanmıştır.
3. Savaşmaksızın elde edilen ganimetler müslümanlar arasında paylaşırlımayıp "fey" adı altında "Beytülmal" e kalır. İşte âyet, Nadîroğulları'nın sürülmemesi sırasında müslümanlar fiilen savaşmadıkları için onların ganimetten paylarının olmadığı işaret etmektedir. Nitekim bir sonraki âayette de bu tür ganimetlerin Allah ve Resûlüne yani "Beytülmal" e ait olduğu ifade edilerek bu hüküm açıkça ortaya konmaktadır.

8. Bu mallar özellikle, Allah'tan bir lütuf ve hoşnudluk ararken ve Allah'ın dinine ve peygamberine yardım ederken yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılan fakir muhacirlerindir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir.
9. Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunulsalar bile onları kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.
10. Onlardan sonra gelenler ise şöyle derler: "Ey Rabbimiz! Bizi ve bizden önce iman etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Kalplerimizde, iman edenlere karşı hiçbir kin tutturma! Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen çok esirgeyicisin, çok merhametlisin."⁴
11. Kitap ehlinden o inkâr eden kardeşlerine, "Yemin ederiz ki, siz (Medine'den) çıkarılırsınız, muhakkak biz de sizinle beraber çıkarız. Sizin hakkınızda asla kimseye boyun eğmeyiz. Eğer size karşı savaşırsa, size mutlaka yardım ederiz" diyecek münafıklık yapanlara bakmaz misin? Hâlbuki Allah onların kesinlikle yalancı olduklarına şahitlik eder.
12. Andolsun, eğer (kardeşleri Medine'den) çıkarılırsa, onlarla beraber çıkmazlar. Kendilerine karşı savaşırsa, onlara yardım etmezler. Yardım edecek olsalar bile andolsun mutlaka arkalarını dönüp kaçarlar, sonra kendilerine de yardım edilmez.
13. Onların kalplerinde size karşı duydukları korku, Allah'a kar-

4. *Muhacirlerin ve ensarın arkasından gelenler, kiyamete kadar gelip geçmekte olan mü'minlerdir. Ayette, Ashab-ı kiramı hayırla yâd etmenin, onlara dil uzatmamanın ve kin beslememenin gerektiğine işaret edilmektedir.*

şı duydukları korkudan daha baskındır. Bu, onların anlamaz bir toplum olmaları sebebiyledir.

- 14.** Onlar müstahkem kaleler içinde veya duvarlar arkasında olmadan sizinle toplu hâlde savaşmazlar. Kendi aralarındaki çekişmeleri şiddetlidir. Sen onları toplu sanırsın. Hâlbuki kalpleri darmadağınızktır. Bu, onların akılları ermez bir top-luluk olmalarındandır.
- 15.** Onların durumu, kendilerinden az öncekilerin (Mekke-li müşriklerin) durumu gibidir. Onlar (Bedir'de) yaptıklarının cezasını tatmışlardır. Onlara (Ahirette de) elem dolu bir azap vardır.
- 16.** Münafikların durumu ise tipki şeytanın durumu gibidir. Çünkü şeytan insana, "İnkâr et" der; insan inkâr edince de, "Şüphesiz ben senden uzağım. Çünkü ben âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım" der.
- 17.** Nihayet ikisinin de (azdırının da azanın da) akibeti, ebedi-yen ateşe kalmaları olmuştur. İşte zalimlerin cezası budur.
- 18.** Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının ve herkes, yarın için önceden ne göndermiş olduğuna baksın. Allah'a karşı gelmekten sakının. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.
- 19.** Allah'ı unutan ve bu yüzden Allah'ın da kendilerine kendile-rini unutturduğu kimseler gibi olmayın. İşte onlar fasik kim-selerin ta kendileridir.
- 20.** Cehennemliklerle cennetlikler bir olmaz. Cennetlikler kur-tuluşa erenlerin ta kendileridir.
- 21.** Eğer biz, bu Kur'an'ı bir dağa indirseydik, elbette sen onu Allah korkusundan başını eğerek parça parça olmuş görür-dün. İşte misaller! Biz onları insanlara düşünsünler diye ve-riyoruz.

22. O, kendisinden başka hiçbir ilâh olmayan Allah'tır. Gaybi⁵ da, görünen âlemi de bilendir. O, Rahmân'dır, Rahîm'dir.⁶

23. O, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayan Allah'tır. O, mülkün gerçek sahibi, kutsal (her türlü eksiklikten uzak), barış ve esenliğin kaynağı, güvenlik veren, gözetip koruyan, mutlak güç sahibi, düzeltip ıslah eden ve dilediğini yaptıran ve büyülüklükte eşsiz olan Allah'tır. Allah, onların ortak koştuklarından uzaktır.

24. O, yaratan, yoktan var eden, şekil veren Allah'tır. Güzel isimler O'nundur. Göklerdeki ve yerdeki her şey O'nu tesbih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.

5. "Gayb"ın anlamı için Bakara sûresi, âyet: 3 ve ilgili dipnota bakınız.
 6. "Rahmân" ve "Rahîm" sıfatlarının anlamı için Fâtîha sûresi, âyet: 2 ve ilgili dipnota bakınız.

60

MÜMTEHİNE SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 13 âyettir. Onuncu âyette, Hudeybiye antlaşmasından sonra müşrikler arasından çıkış Medine'ye gelen ve müslüman olduklarını söyleyen kadınların imtihan edilmeleri emredildiği için sûreye mecazen, "imtihan eden" anlamında "mümtehine" denmiştir. Sûrede başlıca, Allah için sevmek, Allah için buğz etmek ve müslümanlarla kâfirler arasındaki ilişkilere dair bazı uyarılar konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey İman edenler! Benim de düşmanım, sizin de düşmanınız olanları dost edinmeyin. Siz onlara sevgi gösteriyorsunuz. Hâlbuki onlar size gelen hakkı inkâr ettiler. Rabbiniz olan Allah'a inandınız diye Resülü ve sizi yurdunuzdan çıkarıyorlar. Eğer rızamı kazanmak üzere benim yolumdaihad etmek için çıktıysanız (böyle yapmayın). Onlara gizlice sevgi besliyorsunuz.¹ Oysa ben sizin gizlediğinizi de, açığa vurduğunuza da bilirim. Sizden kim bunu yaparsa, mutlaka doğru yoldan sapmıştır.
- 2.** Şayet onlar sizi ele geçirirlerse, size düşman olurlar, size ellerini ve dillerini kötülükle uzatırlar ve inkâr etmenizi arzederler.
- 3.** Yakınlarınız ve çocuklarınız size asla fayda vermeyecektir. Kiyamet günü Allah aranızı ayıracaktır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.
- 4.** İbrahim'de ve onunla birlikte bulunanlarda sizin için güzel bir örnek vardır. Hani onlar kavimlerine, "Biz sizden ve

1. Bu cümle, "Sevgi sebebiyle onlara sıra veriyorsunuz" şeklinde de tercüme edilebilir.

Allah'ı bırakıp taptıklarınızdan uzağız. Sizi tanımıyoruz. Siz bir tek Allah'a inanıncaya kadar, sizinle bizim aramızda sürekli bir düşmanlık ve nefret belirmiştir" demişlerdi. Yalnız İbrahim'in, babasına, "Senin için mutlaka bağışlama dileyeceğim. Fakat Allah'tan sana gelecek herhangi bir şeyi önlemeye gücüm yetmez" sözü başka. Onlar şöyle dediler: "Ey Rabbimiz! Ancak sana dayandık, içtenlikle yalnız sana yöneldik. Dönüş de ancak sanadır."²

- 5.** "Ey Rabbimiz! Bizi, inkâr edenlerin zulmüne uğratma. Bizi bağışla. Ey Rabbimiz! Şüphesiz sen mutlak güç sahibisin, hüküm ve hikmet sahibisin."
- 6.** Andolsun, onlarda (İbrahim ve beraberindekilerde) sizin için, Allah'ı ve ahiret gününü arzu edenler için güzel bir örnek vardır. Kim yüz çevirirse bilsin ki, Allah her bakımdan sınırsız zengindir, övülmeye läyiktir.
- 7.** Ola ki Allah sizinle, içlerinden düşman olduğunuz kimseler arasında bir sevgi (ve yakınlık) koyar. Allah, hakkıyla gücü yetendir. Allah çok bağışlayandır, çok merhametlidir.
- 8.** Allah, sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranışmaktan men etmez. Şüphesiz Allah, âdil davranışları sever.
- 9.** Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkaran ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.
- 10.** Ey iman edenler! Mü'min kadınlar muhacir olarak size gel-

2. Müşrikler için bağışlama dilemek caiz olmadığı hâlde, Hz. İbrahim'in iman etmeyen babası için bağışlama dilemesi, onun iman edeceğini ummasından dolayı idi. Konu ile ilgili olarak ayrıca bakınız: Tevbe sûresi, âyet, 114.

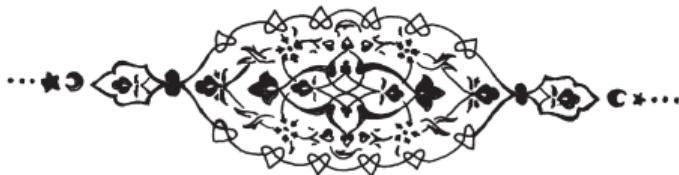
diklerinde, onları imtihan edin. Allah, onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer siz onların inanmış kadınlar olduğunu anlarsanız, onları kâfirlere geri göndermeyin. Çünkü müslüman hanımlar kâfirlere helâl degillerdir. Kâfirler de müslüman hanımlara helâl olmazlar. Mehir olarak harcadıklarını onlara (kocalarına geri) verin. Mehirlerini verdığınız takdirde, bu kadınlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Müşrik karılarınızın nikâhlarına tutunmayın. (Zira bu nikâhlar ortadan kalkmıştır.) Onlara harcadığınız mehri, (evlendikleri kâfir kocalarından) isteyin. Kâfirler de (İslâm'ı kabul eden ve sizinle evlenen eski hanımlarına) harcamış oldukları mehri (sizden) istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür. O, aranızda hüküm veriyor. Allah, hakkıyla bilendir, huküm ve hikmet sahibidir.³

- 11.** Eğer eşlerinizden biri kâfirlere kaçar⁴ ve siz de onlarla çarpışıp ganimet alırsanız, eşleri gidenlere sarf ettikleri (mehir) kadarını verin ve inandığınız Allah'a karşı gelmekten sakının.
- 12.** Ey Peygamber! Mü'min kadınlar, Allah'a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zina etmemek, çocuklarını öldürmemek, elleriyle ayakları arasında bir iftira uydurup getirmemek,⁵ hiçbir iyi işte sana karşı gelmemek konusunda

3. *Hudeybiye antlaşmasıyla ortaya çıkan durumu tanzim eden bu ayete göre, müslümanlara siyanan mü'min kadınlar, Mekke'ye (müsriklere) iade edilmeyecek, kendilerine ayette belirlenen esaslar uygulanacaktır. Çünkü Hudeybiye antlaşmasına göre, müşriklerden kaçış gelen mü'minler kadın olsun erkek olsun, onlara iade edilecekti. Buna göre ayet, iade edilecek olanların sadece mü'min erkekler olduğunu, mü'min kadınların ise, kâfirlerin nikâhında kalamayacakları için, antlaşmaya dahil olamayacaklarını açıklamaktadır.*
4. *Ayetin bu kısmı, "Eğer eşleriniz yüzünden bir şey (verdiğiniz mehirler) kâfirlere geçer.." şeklinde de tercüme edilebilir.*
5. *Bu ifade ile, zina mahsülü çocuğun kocaya isnat edilmemesi kastedilmiş olabileceği*

sana biat etmek üzere geldikleri zaman, biatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan bağışlama dile. Şüphesiz Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.

- 13.** Ey iman edenler! Kendilerine Allah'ın gazap ettiği, kabirlerdeki kâfirlerin ümit kestikleri gibi tamamen ahiretten ümitlerini kesmiş⁶ bir toplumu dost edinmeyin.

gibi genel olarak iftirada bulunulmaması (yalan söylememesi ve sahtekârlık yapilmaması) da kastedilmiş olabilir.

6. Ayetin son cümlesi şöyle de tercüme edilebilir: "Kâfirlerin kabirdekilerden ümit kestikleri gibi, ahiretten ümit kesmişlerdir."

61 SAFF SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 14 âyettir. Sûre, adını 4. âayette geçen "saff" kelimesinden almıştır. Saff, sira, dizi demektir. Sûrede başlıca, Allah yolunda cihadın fazileti konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah'ı tespih eder. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 2.** Ey iman edenler! Yapmayacağınız şeyleri niçin söylüyorsunuz?
- 3.** Yapmayacağınız şeyleri söylemeniz, Allah katında büyük gazap gerektiren bir iştir.
- 4.** Hiç şüphe yok ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarışanları sever.
- 5.** Hani Mûsâ kavmine, "Ey kavmim! Allah'ın size gönderdiği peygamberi olduğumu bilip durduğunuz hâlde, niçin bana eziyet ediyorsunuz?" demişti. Onlar yoldan sapınca, Allah da kalplerini saptırdı. Allah, fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez.
- 6.** Hani, Meryem oğlu İsa, "Ey İsrailoğulları! Şüphesiz ben, Allah'ın size, benden önce gelen Tevrat'ı doğrulayıcı ve benden sonra gelecek, Ahmed adında bir peygamberi müjdeleyici (olarak gönderdiği) peygamberiyim" demişti. Fakat (İsa) onlara apaçık mucizeleri getirince, "Bu, apaçık bir sihirdir" dediler.¹

1. Bu âyet şu şekilde de tercüme edilebilir: "Fakat İsa'nın müjdelediği peygamber onlara apaçık âyetleri getirince, "Bu apaçık bir sihirdir, dediler."

7. Kim, İslâm'a davet olunduğu hâlde, Allah'a karşı yalan uydurandan daha zalimdir? Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.
8. Onlar ağızlarıyla Allah'ın nurunu söndürmek istiyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır.
9. O, kendisine ortak koşanlar hoşlanmasa da, dinini bütün dinlere üstün kılmak için peygamberini hidayet ve hak din ile gönderendir.
- 10.** Ey iman edenler! Sizi elem dolu bir azaptan kurtaracak bir ticaret göstereyim mi size?
- 11.** Allah'a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilirseniz, bu sizin için çok hayırlıdır.
- 12.** (Bunu yapınız ki) Allah, günahlarınızı bağışlasın, sizi içinden irmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koysun. İşte bu büyük başarıdır.
- 13.** Seveceğiniz başka bir kazanç daha var: Allah'tan bir yardım ve yakın bir fetih (Mekke'nin fethi). (Ey Muhammed!) Mü'minleri müjdele!
- 14.** Ey iman edenler! Allah'ın yardımcıları olun.² Nasıl ki Meryem oğlu İsa da havarilere, "Allah'a giden yolda benim yardımcılarım kimdir?" demişti. Havariler de, "Biz Allah'ın yardımcılarıyız" demişlerdi. Bunun üzerine İsrailoğullarından bir kesim inanmış, bir kesim de inkâr etmişti. Nihayet biz inananları, düşmanlarına karşı destekledik. Böylece üstün geldiler.³

2. Allah'a yardım ifadesi, Allah'ın emirlerine ve yasaklarına uymak, dinine destek olmak demektir.

3. "Havariler", Hz.İsa'ya herkesten önce inanan ve yardımcı olan, onun Allah'ın kulu

62
CUM'A SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 11 âyetir. Sûre, adını 9. âayette geçen “el-Cumu'a” kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca, Hz. Muhammed'in peygamber olarak gönderilişi, Yahudilerin Allah'ın dininden yan çizmeleri ve Cuma namazı ile ilgili bazı hükümler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Göklerdeki ve yerdeki her şey, mülkün sahibi, mukaddes, mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah'ı tespîh eder.
- 2.** O, ümmîlere¹, içlerinden, kendilerine âyetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğretten bir peygamber gönderendir. Hâlbuki onlar, bundan önce apaçık bir sapıklık içinde idiler.
- 3.** (Allah, o peygamberi) onlardan henüz kendilerine katılmayan başkalarına da göndermiştir. O, mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir.²
- 4.** İşte bu, Allah'ın lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah, büyük lütuf sahibidir.

ve peygamberi olduğunu tasdik edenlerdir.

- 1.** “Ümmî”, okuma yazma konusunda doğduğu gibi kalan, bu hususta eğitim görmeyen, okuma yazma bilmeyen kimse demektir. Kur'an indirilmeden önce Araplar, okur yazar ve ilim sahibi olmadıkları yahut daha önce kendilerine ait vahyedilmiş kitapları olmayan bir toplum oldukları için “ümmîler” olarak nitelendirilmiştir.
- 2.** Bu âayette geçen “başkaları” ifadesinin kapsamına Peygamber Efendimizden sonra gelmiş ve Kiyamete kadar da gelecek bütün insanlar girmektedir. Yani âayette İslâm dininin evrenselliği ve çağlar üstü geçerliliği vurgulanmaktadır.

5. Tevrat'la yükümlü tutulup da onunla amel etmeyenlerin durumu, ciltlerle kitap taşıyan eşeğin durumu gibidir. Allah'ın ayetlerini inkâr eden topluluğun hâli ne kötüdür! Allah, zalimler topluluğunu hidayete erdirmez.
6. De ki: "Ey Yahudi akidesini benimseyenler! Bütün insanlar değil de, yalnız kendinizin Allah'ın dostları olduğunu iddia ediyorsanız, (bunda da) samimi iseniz haydi ölümü isteyin!"
7. Ama onlar, daha evvel yaptıklarından dolayı asla ölümü istemezler. Allah, zalimleri hakkıyla bilir.
8. De ki: "Sizin kendisinden kaçıp durduğunuz ölüm var ya, o mutlaka size ulaşacaktır. Sonra gaybi da, görünen âlemi de bilen Allah'a döndürüleceksiniz de, O size yapmakta olduklarınızı haber verecektir."
9. Ey iman edenler! Cuma günü namaz için çağrı yapıldığı zaman, hemen Allah'ın zikrine koşun ve alışverişe bırakın. Eğer bilirseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.³
10. Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılin ve Allah'ın lütfundan nasibinizi arayın. Allah'ı çok zikredin ki kurtuluşa eresiniz.
11. (Durum böyle iken) onlar bir ticaret veya bir oyun eğlence gördükleri zaman hemen dağılip ona koştular ve seni ayakta bıraktılar.⁴ De ki: "Allah'ın yanında bulunan, eğlence ve ticaretten daha hayırlıdır. Allah, rizik verenlerin en haylısıdır."

3. Âyetteki "ağrı" ile ezan, "Allah'ın zikri" ile de Cuma namazı kastedilmektedir.

4. Hz.Peygamber, bir Cuma günü hutbe irad ederken yiyecek yüklü bir kervan gelmişti. Kervanın geldiğini haber veren davul sesini duyan sahabiler dağılip kervanın yanına koştular. Resûlullah'ın yanında yalnız on veya on iki kişi kaldı. Âyet, bu olaya işaret etmektedir. Âyette sözü edilen "eğlence" ile bu davul sesi kastedilmektedir.

63

MÜNÂFİKÛN SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 11 ayettir. Süre, münafikların genel karakter ve özelliklerinden bahsettiği için bu adı almıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** (Ey Muhammed!) Münafiklar sana geldiklerinde, “Senin, elbette Allah’ın peygamberi olduğuna şahitlik ederiz” diller. Allah senin, elbette kendisinin peygamberi olduğunu biliyor. (Fakat) Allah, o münafikların hiç şüphesiz yalancılar olduklarına elbette şahitlik eder.
- 2.** Yeminlerini kalkan yaptılar da insanları Allah’ın yolundan çevirdiler. Gerçekten onların yaptıkları şey ne kötüdür!
- 3.** Bu, onların önce iman edip sonra inkâr etmeleri, bu yüzden de kalplerine mühür vurulması sebebiyledir. Artık onlar anlamazlar.
- 4.** Onları gördüğün zaman kalıpları hoşuna gider. Konuşurlarsa sözlerine kulak verirsin. Onlar sanki elbise giydirilmiş kereste gibidirler. Her kuvvetli sesi kendi aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmandır, onlardan sakın! Allah onları kahretsin! Nasıl da (haktan) çevriliyorlar!
- 5.** O münafiklara, “Gelin, Allah’ın Resûlü sizin için bağışlama dileşin” denildiği zaman başlarını çevirirler ve sen onların büyülü taslayarak uzaklaştıklarını görürsün.
- 6.** Onlara bağışlama dilesen de, dilemesen de onlar için birdir. Allah, onları asla bağışlamayacaktır. Çünkü Allah, fasiklar topluluğunu doğru yola iletmez.

7. Onlar, "Allah Resülü'nün yanında bulunanlara (muhacirle-re) bir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler" diyenlerdir. Hâlbuki göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır. Fakat münafiklar (bunu) anlamazlar.
8. Onlar, "Andolsun, eğer Medine'ye dönersek, üstün olan, zayıf olanı oradan mutlaka çıkaracaktır" diyorlardı. Hâlbuki asıl üstünlük, ancak Allah'ın, Peygamberinin ve mü'minlerindir. Fakat münafiklar (bunu) bilmezler.¹
9. Ey iman edenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi, Allah'ı zikretmekten alkoymasın. Her kim bunu yaparsa, işte onlar ziyan uğrayanların ta kendileridir.
10. Herhangi birinize ölüm gelip de, "Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!" demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylelerden Allah yolunda harcayın.
11. Allah, eceli geldiğinde hiçbir kimseyi asla ertelemez. Allah, bütün yaptıklarınızdan haberdardır.

1. Bir sefer sırasında Ensardan bir şahis ile Muhacirlerden birisi su yüzünden kavga etmiş ve Ensardan olan yaralanmıştı. Olaydan haberdar olan münafikların lideri Abdullah b. Ubeyy, Muhacirlere yardım edilmemesini istemiş ve "Medine'ye dönersek üstün olan aşağı olanı oradan çıkaracak" demişti. 7. ve 8. ayetler bu olaya işaret etmektedir.

64**TEĞABUN SÜRESİ**

Medine döneminde inmiştir. 18 âyetir. Sûre, adını 9. âyette geçen “et-Teğâbun” kelimesinden almıştır. Teğâbun, aldanma demektir. İnanmayanların aldanışları, Kiyamet gününde açıkça ortaya çıkacağı için bugüne “Yevmü’t-Teğâbun (aldanma günü)” denmiştir. Sürede, başlıca mü’min olsun, kâfir olsun herkesin eksiklik ve kusurlarının kiyamet günü açığa çıkacağı konu edilmektedir.

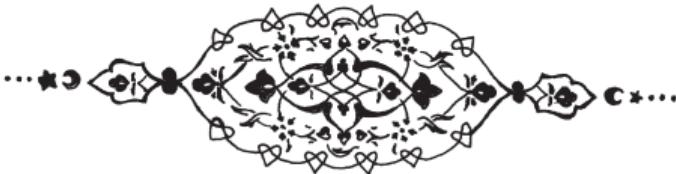
Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Göklerdeki ve yerdeki her şey Allah’ı tesbih eder. Mülk yalnızca O’nundur, hamd de O’na mahsustur. O, her şeye hakiyla gücü yetendir.
- 2.** O, sizi yaratandır. Böyle iken kiminiz kâfir, kiminiz mü’mindir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.
- 3.** Gökleri ve yeri hak ve hikmete uygun olarak yarattı. Sizi şekillendirdi ve şekillerinizi de güzel yaptı. Dönüş yalnız O’nadır.
- 4.** Göklerdeki ve yerdeki her şeyi bilir. Gizlediklerinizi de açığa vurduklarınızı da bilir. Allah, göğüslerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilendir.
- 5.** Daha önce inkâr edip de inkârlarının cezasını tadanların haberini size gelmedi mi? Onlar için elem dolu bir azap da vardır.
- 6.** Bu, peygamberlerinin, onlara apaçık mucizeler getirmeleri ve onların da, “(Bizim gibi) insanlar mı bizi doğru yola iletcekmış?” deyip de inkâr etmeleri ve yüz çevirmeleri sebebiyledir. Allah da hiçbir şeye muhtaç olmadığını göstermiş tir. Allah, her bakımdan sınırsız zengindir, övgüye läyliktir.

7. İnkâr edenler, kesinlikle, öldükten sonra diriltilmeyeceklerini iddia ettiler. De ki: "Hiç de öyle değil, Rabbime and ol-sun, mutlaka diriltileceksiniz, sonra da yaptıklarınız size el-bette haber verilecektir. Bu, Allah'a kolaydır."
8. Artık siz Allah'a, peygamberine ve indirdiğimiz nûra (Kur'an'a) iman edin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla ha-berdardır.
9. Toplanma vakti için Allah'ın sizi toplayacağı günü düşün. O gün aldanışın ortaya çıkacağı gündür. Kim Allah'a inanır ve salih amel işlerse, Allah onun kötülüklerini örter ve onu içinden ırmaklar akan, ebedî kalacakları cennetlere sokar. İşte bu büyük başarıdır!
10. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, işte onlar, içinde ebedî kalmak üzere cehennemliklerdir. Ne kötü var-lacak yerdir orası!
11. Allah'ın izni olmaksızın hiçbir musibet başa gelmez. Kim Allah'a inanırsa, Allah onun kalbini doğruya iletir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.
12. Allah'a itaat edin, peygambere de itaat edin. Eğer yüz çevi-rirseniz, bilin ki elçimize düşen sadece apaçık bir tebliğidir.
13. Allah, kendisinden başka hiçbir ilâh bulunmayandır. Mü'minler yalnız Allah'a tevekkül etsinler.
14. Ey iman edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düş-man olabilecekler vardır. Onlardan sakının. Ama affeder, hoş görüp vazgeçer ve bağışlarsanız şüphe yok ki Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
15. Mallarınız ve çocuklarınız ancak birer imtihadır; Allah ka-tında ise büyük bir mükâfat vardır.
16. O hâlde, gücünüz yettiği kadar Allah'a karşı gelmekten sakı-nın. Dinleyin, itaat edin, kendi iyiliğiniz için harcayın. Kim

nefsinin cimriliğinden korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.

- 17.** Eğer siz Allah'a güzel bir borç verirseniz, Allah onu size, kat kat öder ve sizi bağışlar. Allah, şükryn karşılığını verendir, halimdir (hemen cezalandırmaz, mühlet verir).
- 18.** O, gaybı da görünen âlemi de bilendir, mutlak güç sahibidir, huküm ve hikmet sahibidir.

65

TALÂK SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 12 âyettir. Sûre, adını işlediği konudan almıştır. "Talâk" boşamak demektir. Sürede talâk ile ilgili diğer bazı hükümler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey peygamber! Kadınları boşamak istediğinizde, onları iddetlerini dikkate alarak (temizlik hâlinde) boşayın ve iddetilayın.¹ Rabbiniz olan Allah'a karşı gelmekten sakının. Apacek bir hayâsızlık yapmaları dışında onları (bekleme süresince) evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkışınlar. Bunlar Allah'ın sınırlarıdır. Kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, şüphesiz kendine zulmetmiş olur. Bilemezsin, olur ki Allah, sonra yeni bir durum ortaya çıkarır.
- 2.** Boşanan kadınlar iddetlerinin sonuna varınca, onları güzelce tutun, yahut onlardan güzelce ayrılin. İçinizden iki adil kimseyi şahit tutun. Şahitliği Allah için dosdoğru yapın. İşte bununla Allah'a ve ahiret gününe inanan kimselere öğüt verilmektedir. Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona bir çıkış yolu açar.
- 3.** Onu beklemediği yerden rızıklandırır. Kim Allah'a tevekkül ederse, O kendisine yeter. Şüphesiz Allah, emrini yerine getirendir. Allah, her şeye bir ölçü koymuştur.
- 4.** Kadınlarınızdan âdetten kesilmiş olanlarla, henüz âdet görmeyenler hususunda tereddüt ederseniz, onların bekleme süresi üç aydır. Hamile olanların bekleme süresi ise, doğum yapmalarıyla sona erer. Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona içinde bir kolaylık verir.

1. İddet, boşanan kadının eşiyle irtibatının tamamen kesilmesi için dinen beklenmesi gereken süredir.

5. İşte bu, Allah'ın size indirdiği emridir. Kim Allah'a karşı gelmekten sakınırsa, Allah onun kötülüklerini örter ve onun mükâfatını büyütür.
6. Onları (iddetleri süresince) gücünüz nispetinde, oturduğunuz yerin bir bölümünde oturtun. Onları sıkunta sokmak için kendilerine zarar vermeye kalkışmayın. Eğer hamile iseler, doğum yapincaya kadar nafakalarını verin. Sizin için (çoğunu) emzirirlerse (emzirme) ücretlerini de verin ve aranızda uygun bir şekilde anlaşın. Eğer anlaşamazsanız, çocuğu baba hesabına başka bir kadın emzirecektir.
7. Eli geniş olan, elinin genişliğine göre nafaka versin. Rızkı dar olan da, Allah'ın ona verdiğinden (o ölçüde) harcasın. Allah, bir kimseyi ancak kendine verdiği ile yükümlü kılar. Allah, bir güçlüktenden sonra bir kolaylık yaratacaktır.
8. Nice kentlerin halkı Rablerinin ve O'nun elçilerinin emrinde uzaklaşıp azdilar. Bu yüzden kendilerini çetin bir hesaba çektilik ve görülmek bir azaba çaptırdık.
9. Böylece yaptıklarının cezasını tattılar ve işlerinin sonu tam bir hüsran oldu.
10. Allah, ahirette onlara şiddetli bir azap hazırlamıştır. O hálde, ey iman etmiş olan akıl sahipleri, Allah'a karşı gelmekten sakının! Allah, size bir zikir (Kur'an) indirdi.
11. İman edip salih amel işleyenleri, karanlıklardan aydınlığa çırkarmak için size Allah'ın apaçık âyetlerini okuyan bir peygamber gönderdi. Kim Allah'a inanır ve salih bir amel işlerse, Allah onu, içinden irmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetlere sokar. Allah, gerçekten ona güzel bir rizik vermiştir.
12. Allah, yedi göğü ve yerden bir o kadarını yaratandır. Allah'ın emri bunlar arasından inip durmaktadır ki, Allah'ın her şeye kadir olduğunu ve Allah'ın her şeyi ilmiyle kuşattığını bilesiniz.

66

TAHRİM SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 12 âyettir. Sûre, adını Hz. Peygamber'in, helâl olan bir şeyi kendisine haram kıldığından söz eden ve "Tahrîm Âyeti" diye adlandırılan birinci âyetten almıştır. Tahrîm, haram kılmak demektir. Sûrede başlıca, Hz. Peygamber'in eşleriyle olan bazı münasebetleri ile, mutlu bir aile yuvasının oluşturulmasının temel prensipleri konu edilmektedir.

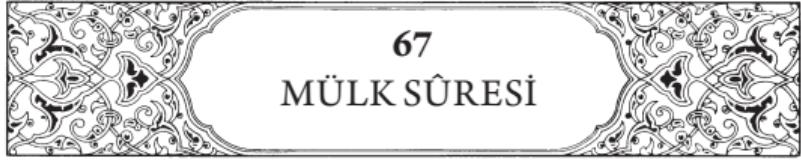
Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ey peygamber! Eşlerinin rızasını arayarak, Allah'ın sana helâl kıldığı şeyi niçin sen kendine haram ediyorsun? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.
- 2.** Allah (gerektiğinde) yeminlerinizi bozmayı (ve kefaret ödemeyi) size meşru kılmıştır. Allah, sizin yardımcınızdır. O, hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
- 3.** Hani peygamber eşlerinden birine, gizli bir söz söylemişti. Fakat eşi o sözü (başkasına) haber verip Allah da bunu peygambere bildirince, peygamber bunun bir kısmını bildirmiş, bir kısmından da vazgeçmişti. Peygamber, bunu ona (sırı açıklayan eşine) haber verince o, "Bunu sana kim bildirdi?" dedi. Peygamber, "Bunu bana, hakkıyla bilen ve hakkıyla haberdar olan Allah haber verdi" dedi.
- 4.** (Ey peygamber'in eşleri!) Eğer siz ikiniz Allah'a tövbe ederseniz, ne iyi. Çünkü kalpleriniz kaydı. Eğer Peygamber'e karşı birbirinize arka çökarsanız bilin ki Allah onun yardımcıdır, Cibrail de, salih mü'minler de. Bunlardan sonra meleklер de ona arka çıkarlar.
- 5.** Eğer o sizi boşarsa, Rabbi ona, sizden daha hayırlı, müslüman, inanan, sebatla itaat eden, tövbe eden, ibadet eden,

oruç tutan, dul ve bakire eşler verebilir.

- 6.** Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun. O ateşin başında gayet katı, çetin, Allah'ın kendilerine verdiği emirlere karşı gelmeyen ve kendilerine emredilen şeyi yapan melekler vardır.
- 7.** Ey inkâr edenler! Bu gün özür dilemeyin! Siz ancak yapmakta olduklarınızın karşılığını görüp orsunuz.
- 8.** Ey iman edenler! Allah'a içtenlikle tövbe edin. Umulur ki, Rabbiniz sizin kötülüklerinizi örter, peygamberi ve onunla birlikte iman edenleri utandırmayacağı günde Allah sizi, içlerinden ırmaklar akan cennetlere sokar. Onların nurları önlerinden ve sağlarından aydınlatır, gider. "Ey Rabbimiz! Nûrumuzu bizim için tamamla, bizi bağısla; çünkü senin her şeye hakkıyla gücün yeter" derler.
- 9.** Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafıklara karşı cihad et, onlara karşı sert davranış. Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir orası!
- 10.** Allah, inkâr edenlere, Nûh'un karısı ile Lût'un karısını örnek gösterdi. Bu ikisi, kullarımızdan iki salih kişinin nikâhları altında bulunuyorlardı. Derken onlara hainlik ettiler de kocaları, Allah'ın azabından hiçbir şeyi onlardan savamadı. Onlara, "Haydi, ateşe girenlerle beraber siz de girin!" denildi.
- 11.** Allah, iman edenlere ise, Firavun'un karısını örnek gösterdi. Hani o, "Rabbim! Bana katında, cennette bir ev yap. Beni Firavun'dan ve onun yaptığı işlerden koru ve beni zalimler topluluğundan kurtar!" demişti.
- 12.** Allah, bir de iffetini sapasağlam koruyan ve bizim de kendisine ruhumuzdan üflediğimiz, Rabbinin kelimelerini ve kitaplarını doğrulayan İmran kızı Meryem'i de (inançlılara) örnek gösterdi. O itaat edenlerdendi.

67

MÜLK SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 30 âyettir. Sûre, adını birinci âayette geçen “el-Mülk” kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca, Allah’ın azameti, Allah’ın birliğinin delilleri ve öldükten sonra dirilmeyi inkâr edenlerin akibetleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Hükümrânlık elinde olan Allah, yücedir. O, her şeye hakkıyla gücü yetendir.
- 2.** O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağıslayandır.
- 3.** O, yedi göğü tabaka tabaka yaratandır. Rahmân’ın yaratışında hiçbir uyumsuzluk göremezsin. Bir kere daha bak! Hiçbir çatlak (ve düzensizlik) görüyor musun?
- 4.** Sonra tekrar tekrar bak; bakışların (aradığı çatlak ve düzensizliği bulamayıp) âciz ve bitkin hâlde sana donecektir.
- 5.** Andolsun biz, en yakın göğü kandillerle donattık. Onları şeytanlara atılan taşlar yaptıktı ve (ahirette de) onlara alevli ateş azabını hazırladık.¹
- 6.** Rablerini inkâr edenler için cehennem azabı vardır. Ne kötü varılacak yerdir orası!

1. Yıldızların şeytanlara atılan taşlar yapılması ile, ya mahiyetini yalmazca Allah’ın bildiği bir şekilde şeytanların taşlanması kastedilmekte; ya da, insanlardan şeytanî özellikler taşıyan ve yıldızlara bakıp gaybden haber veriyormuş gibi insanları bir takım yalanlarla, saçma-sapan şeylelerle kandırmaya çalışan falcıların ve kâhinlerin hiçbir bilgiye dayanmayan atıp tutmalarına işaret edilmektedir. Ayrıca bakınız: *Hicr sûresi*, âyet, 15-18; *Sâffât sûresi*, âyet, 6-10.

7. Oraya atıldıklarında, onun kaynarken çıkardığı korkunç uğultuyu işitirler.
8. Neredeyse cehennem öfkeden çatlayacaktır! Oraya her bir topluluk atıldıktça oranın bekçileri onlara, "Size bir uyarıcı gelmemiş miydi?" diye sorarlar.
9. Onlar da şöyle derler: "Evet, bize bir uyarıcı gelmişti. Fakat biz onu yalanlamış ve 'Allah hiçbir şey indirmemiştir. Siz ancak büyük bir sapıklık içindesiniz' demişti."
10. Yine şöyle derler: "Eğer kulak vermiş veya aklımızı kullanmış olsaydık, şu alevli ateştekilerden olmazdık."
11. İşte böylece günahlarını itiraf ederler. Artık alevli ateştekiler Allah'ın rahmetinden uzak olsun!
12. Görmedikleri hâlde Rablerinden korkanlar için bir bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır.
13. Sözünüüz gizleyin, yahut onu açığa vurun; (fark etmez). Şüphesiz Allah, sinelerin özünü (kalplerde olanı) hakkıyla bilir.
14. Yaratın bilmez mi? O, en gizli şeyleri bilir, (her şeyden) hakyyla haberbardarır.
15. O, yeryüzünü sizin ayaklarınızın altına serendir. Haydi onun üzerinde yürüyen ve Allah'ın rızkından yiycin. Dönüş ancak O'nadır.
16. Göktekinin sizi yere geçirivermeyeceğinden emin mi oldunuz? (O zaman) bir de bakarsınız yeryüzü şiddetle çalkalaniyor.
17. Yahut göktekinin, üzerinize taş yağıdaran rüzgâr göndermeyeceğinden mi emin oldunuz? O zaman, uyarım nasılsmış bilceksiniz!
18. Andolsun, onlardan öncekiler de yalanlamıştı. Beni inkâr etmenin sonucu nasıl oldu!?

19. Üstlerinde kanat çırparak uçan kuşlara bakmazlar mı? Onları (havada) ancak Rahmân tutuyor. Şüphesiz O, her şeyi hakkıyla görendir.
20. Yahut Rahmân'dan başka size yardım edecek şu ordunuz (taraftarlarınız) kimlerdir? İnkârcılar ancak bir aldanış içinde dirler.
21. Peki, Allah rızkını keserse, kimdir size rızık verecek olan? Hayır, onlar azgınlık ve nefretle direnip durdular.
22. Şimdi, yüzüstü kapanarak düşे kalka yürüyen mi daha doğru gider, yoksa dosdoğru bir yolda dimdik yürüyen mi?
23. De ki: "O, sizi yaratan ve size kulaklar, gözler ve kalpler veren dir. Ne kadar da az şükrediyorsunuz!"
24. De ki: "O, sizi yeryüzünde yaratıp çoğaltandır. Ancak O'nun huzurunda toplanacaksınız."
25. "Eğer doğru söyleyenler iseniz, bu tehdit ne zaman gerçekleşecek?" diyorlar.
26. De ki: "O bilgi, ancak Allah katındadır. Ben ise sadece apaçık bir uyarıcıyım."
27. Onu (azabı) yakından gördükleri zaman inkâr edenlerin yüzleri kötüleşir ve onlara, "İşte bu, (alaylı bir biçimde) isteyip durduğunuz şeydir" denir.
28. De ki: "Söyleyin bakalım: Diyelim ki Allah beni ve beraberimdekileri helâk etti, yahut bize acıdı. Peki, ya inkârcıları elem dolu bir azaptan kim koruyacak?"
29. De ki: "O, Rahmân'dır. O'na iman ettik, yalnızca O'na tevekkül ettik. Siz, kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu yakında öğreneceksiniz!"
30. De ki: "Söyleyin bakalım: Suyunuz çekiliverse, size kim temiz bir akar su getirir?"

68**KALEM SÜRESİ**

Mekke döneminde inmiştir. 52 âyettir. Sûre, adını birinci âayette geçen “el-Kalem” kelimesinden almıştır. “Nûn” süresi diye de anılır. Sürede başlıca, Hz. Muhammed'in peygamberliğinin ispatı ve mü'minler ile kâfirlerin akibetleri konu edilmiştir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Nûn.¹ (Ey Muhammed) Andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına ki, sen Rabbinin nimeti sayesinde, bir deli değilsin.
- 3.** Şüphesiz sana tükenmez bir mükâfat vardır.
- 4.** Sen elbette yüce bir ahlâk üzeresin.
- 5, 6.** Hanginizin deli olduğunu yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler.
- 7.** Şüphesiz senin Rabbin, kendi yolundan sapan kişiyi daha iyi bilir. O, hidayete erenleri de daha iyi bilir.
- 8.** O hâlde yalanlayanlara boyun eğme.
- 9.** İstediler ki, yumuşak davranışın, böylece onlar da yumuşak davranışınlar.²
- 10, 11, 12, 13, 14.** Yemin edip duran, aşağılık, daima kusur arayıp kinayan, durmadan söz taşıyan, iyiliği hep engelleyen, saldırgan, günaha dadanmış, kaba saba; bütün bunların ötesinde

- 1.** Bu harf ile ilgili olarak Bakara süresinin ilk âyetinin dipnotuna bakınız.
- 2.** Âyette müşriklerin, Resûlullah'tan tevhid mücadeleinde tavizkâr davranışması, batıl inançlarını, haksızlıklarını, birtakım çirkin maksatlarını kabullenip eleştirmemesi yönündeki isteklerine işaret edilmektedir. Resûlullah'ın onlara karşı böyle tavizkâr davranışması durumunda, onların da kendisine karşı yumuşak davranışacaklarına dikkat çekilmektedir.

de bir de soysuz olan kimseye mal ve oğulları vardır diye, sakin boyun eğme.

15. Âyetlerimiz kendisine okunduğu zaman, “Öncekilerin masalları!” der.

16. Yakında biz onun burnunu damgalayacağız.

17. Şüphesiz biz, vaktiyle “bahçe sahipleri”ne belâ verdiğimiz gibi, onlara (Mekkeli inkârcılara) da belâ verdik. Hani o bahçe sahipleri, sabah erkenden (fakirler gelmeden) bahçenin ürünlerini devşirmeye yemin etmişlerdi.

18. (Bunu tasarlarken) istisna da yapmıyoruz. (“İnşaallah” demiyorlardı.)

19. Nihayet onlar uykuda iken Rabbinden bir afet (ateş) bahçeyi sardı.

20. Böylece bahçe, (anızı) yakılmış toprağa döndü.

21, 22. Derken, sabahleyin birbirlerine, “Haydi, eğer ürününüzü devşirecekseniz erkenden gidin” diye seslendiler.

23, 24. Bunun üzerine, “Sakin, bugün orada hiçbir yoksul yanımıza sokulmasın” diye fisildaşarak yola koyuldular.

25. (Yoksullara yardım etmeye) güçleri yettiği hâlde (böyle söyleyerek) erkenden yola çıktılar.

26. Fakat bahçeyi o hâlde gördüklerinde, “Biz mutlaka yolumuzu şaşırılmış olmalıyız!” dediler.

27. (Gerçeği anlayınca da), “Hayır, meğer biz mahrum bırakılmış!” dediler.

28. Onların en akl-ı selim sahibi olanı, “Ben size ‘Rabbinizi tesbih etseydiniz ya! dememiş miydim?” dedi.

29. Onlar, “Rabbimizi tesbih ederiz (yüceltiriz). Şüphesiz biz zalim kimseler imişiz” dediler.

30. Bunun üzerine birbirlerini kınamaya başladilar.

31. Şöyledediler: “Yazıklar olsun bize! Gerçekten biz azgin kişiler-

mişiz!”

32. “Umulur ki, Rabbimiz bize bunun yerine daha iyisini verir. Çünkü biz artık Rabbimizi arzulayanız.”

33. İşte böyledir azap! Ahiret azabı ise elbette daha büyüktür; ah bir bilselerdi!

34. Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlar için Rableri katında Naîm cennetleri vardır.

35. Biz müslümanları suçlular gibi kilar mıyiz?

36. Size ne oluyor, nasıl hüküm veriyorsunuz?

37. Yoksa size ait bir kitabınız var da (bu batıl hükümleri) ondan mı okuyorsunuz?

38. Onda, “Seçip beğendiğiniz her şey mutlaka sizindir” (diye mi yazılı?)

39. Yahut bizden, her ne hükmederseniz mutlaka öyle olacağına dair Kiyamete kadar sürecek kesin sözler mi aldınız?

40. Sor onlara: “Onların hangisi bu (iddianın doğruluğu)na kefilidir?”

41. Yoksa onların ortakları mı var? Doğru söyleyenler iseler, haydi getirsinler ortaklarını!

42. 43. Baldırların açılacağı (işlerin zorlaşacağı) ve kâfirlerin secdeye çağrılip da gözleri düşmüş ve kendilerini zillet kaplamış bir hâlde buna güç yetiremeyecekleri günü (Kiyamet gününü) düşün. Hâlbuki onlar sağlıklarında secde etmeye çağrılıyorlar (ve buna yanaşmıyorlar)di.

44. (Ey Muhammed!) Bu sözü (Kur'an'ı) yalanlayanlarla beni baş başa bırak. Biz onları bilemeyecekleri biçimde adım adım helâka yaklaştıracağız.

45. Onlara mühlet veriyorum. Şüphesiz benim tuzağım sağlamdır.

46. Yoksa sen onlardan bir ücret istiyorsun da onlar bu yüzden

ağır bir borç yükü altına mı girmişlerdir?

47. Yahut gayb (Levh-i Mahfuz) kendi yanlarında da onlar mı (bundan aktarıp) yazıyorlar?

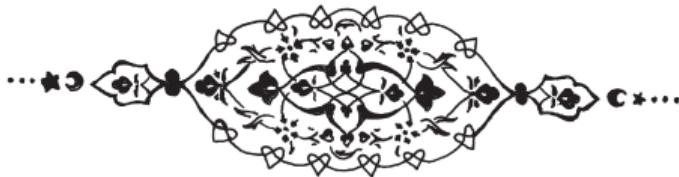
48. Sen, Rabbinin hükmüne sabret. Balık sahibi (Yûnus) gibi olma. Hani o, (balığın karnında) kederli bir hâlde Rabbine yakarmıştı.³

49. Şayet Rabbinden ona bir nimet yetişmemiş olsaydı, o mutlaka kınanmış bir hâlde ıssız bir yere atılacaktı.

50. (Fakat böyle olmadı.) Rabbi onu (peygamber olarak) seçti ve salih kimselerden kıydı.

51. Şüphesiz inkâr edenler Zikr'i (Kur'an'ı) duydukları zaman neredeyse seni gözleriyle devirecekler. (Senin için,) "Hiç şüphe yok o bir delidir" diyorlar.

52. Hâlbuki o (Kur'an), âlemler için ancak bir öğüttür.

3. Yûnus Peygamber'in bu duası için Enbiyâ 21/87 ve Sâffât 37/139-148. âyetlerine bakınız.

69
HÂKKA SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 52 ayettir. Süre, adını birinci âyeti oluşturan “el-Hâkka” kelimesinden almıştır. Hâkka, mutlaka gerçekleşecek olan kiyamet demektir. Sürede başlıca, Kiyameti inkâr edenlerin görecekleri cezalar ve mü’minler ile kâfirlerin dehşetli Kiyamet günündeki hâlleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Gerçekleşecek olan kiyamet!
- 2.** Nedir o gerçekleşecek olan kiyamet?
- 3.** Bilir misin gelecek olan kiyamet nedir?¹
- 4.** Semûd ve Âd kavimleri, yüreklerini hoplatacak olan büyük felaketi (Kiyameti) yalanladılar.
- 5.** Semûd kavmi korkunç bir sarsıntı ile helâk edildi.
- 6.** Âd kavmine gelince, onlar da uğultulu ve dondurucu şiddetli bir rüzgârla helâk edildi.
- 7.** Allah, onu kesintisiz olarak yedi gece, sekiz gün onların üzereine musallat etti. Öyle ki (eğer orada olsaydın), o kavmi, içi boş hurma kütükleri gibi oracıkta yere serilmiş hâlde görürdü.
- 8.** Şimdi onlardan geri kalan bir şey görüyor musun?
- 9.** Firavun, ondan öncekiler ve yerle bir olan şehirler (halkı olan Lût kavmi) hep o suçu işlediler.
- 10.** Öyle ki Rablerinin elçilerine karşı geldiler. Bunun üzerine Allah da onları gittikçe artan bir azap ile yakaladı.
- 11, 12. Şüphesiz, (Nûh zamanında)** su bastığı vakit, sizi gemide biz

1. *Bu âyette, kiyamette yaşanacak olan dehşetli hâlin, gözle görülmeye peygamber tarafından bile tam olarak bilinip anlaşlamayacağına işaret edilmektedir.*

taşdıktı ki, bu olayı sizin için bir uyarı yapalım ve belleyecek kulaklar da onu bellesin.

13. **14. 15.** Sûr'a² bir defa üfürülünce, yeryüzü ve dağlar kaldırılıp birbirine bir çaptırılmışınca, işte o gün olacak olmuş (kıyamet kopmuş)tur.
16. Gök de yarılmış ve artık o gün o da çökmeye yüz tutmuştur.
17. Melekler onun kıyılarındadır. O gün Rabbinin Arş'ını, bunların da üstünde sekiz taşıyıcı taşır.
18. O gün (hesap için Allah'a) arz olunursunuz. Hiçbir sırrınız gizli kalmaz.
19. İşte o vakit, kitabı kendisine sağından verilen kimse der ki: "Gelin, kitabı okuyun!"
20. "Çünkü ben, hesabımı karşılaştırmamı zaten biliyordum."
21. Artık o, hoşnut bir hayat içindedir.
22. Yüksek bir cennettedir.
23. Onun meyveleri sarkar (kolaylıkla devşirilebilir).
24. (Onlara şöyle denir:) "Geçmiş günlerde yaptıklarınıza karşılık, afiyetle yiycin, için.
25. Kitabı kendisine sol tarafından verilen ise şöyle der: "Keşke kitabım bana verilmeseysi."
26. "Hesabımın ne olduğunu da bilmeseydim."
27. "Keşke ölüm her şeyi bitirseydi."
28. "Malım bana hiçbir yarar sağlamadı."
29. "Saltanatım da yok olup gitti."
30. (Allah, şöyle der:) "Onu yakalayıp bağlayın."
31. "Sonra onu cehenneme atın."
32. "Sonra uzunluğu yetmiş arşın olan zincire vurun onu."
33. "Çünkü o, azamet sahibi Allah'a iman etmiyordu."

2. "Sûr", üfürülmesi ile kıyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

34. "Yoksulu doyurmağa teşvik etmiyordu."
35. "Bu sebeple, bugün burada onun samimi bir dostu yoktur."
36. "Kanlı irinden başka bir yiyeceği de yoktur."
37. Onu günahkârlardan başkası yemez."
- 38, 39, 40. Görebildiklerinize ve göremediklerinize yemin ederim ki, o (Kur'an), hiç şüphesiz çok şerefli bir elçinin (Allah'tan alıp tebliğ ettiği) sözüdür.
41. O, bir şairin sözü değildir. Ne de az inanıyorsunuz!
42. Bir kâhinin sözü de değildir. Ne de az düşünüyorsunuz!
43. O, âlemlerin Rabbi tarafından indirilmediir.
- 44, 45. Eğer (Peygamber) bize isnat ederek bazı sözler uydurmuş olsaydı, mutlaka onu kudretimizle yakalardık.
46. Sonra da onun şah damarını mutlaka keserdik.
47. Hiçbiriniz de bu cezayı engelleyip ondan savamazdı.
48. Şüphesiz Kur'an, Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir öğrettir.
49. Şüphesiz biz, sizden yalanlayanların olduğunu elbette biliyoruz.
50. Şüphesiz Kur'an, kâfirler için mutlaka bir pişmanlık sebebidir.
51. Şüphesiz Kur'an, gerçek kesin bilgidir.
52. O hâlde sen, yüce Rabbinin adıyla tesbih et.

70

ME'ÂRÎC SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 44 âyettir. Süre, adını üçüncü âyetteki “el-Me’âric” kelimesinden almıştır. Me’âric, yükselme yolları demektir. Sürede başlıca, Mekke müşriklerinin inkâr, inat ve azgınlıkları, insan tabiatının bazı yönleri, ölüm ötesi hayatın gerçekliği konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3.** Soran birisi, yükselme yollarının sahibi¹ Allah tarafından kâfirlere kesinlikle inecek olan ve hiç kimseyin uzaklaştırılamayacağı azabı sordu.²
- 4.** Melekler ve Ruh (Cebrail) ona süresi ellî bin yıl olan bir günde yükselir.
- 5.** (Ey Muhammed!) Sen güzel bir şekilde sabret.
- 6.** Şüphesiz onlar o azabı uzak görürler.
- 7.** Biz ise onu yakın görüyoruz.
- 8, 9.** Göğün, erimiş maden gibi ve dağların atılmış renkli yün gibi olacağı günü hatırla.
- 10.** (O gün) hiçbir samimi dost, dostunu sormaz.
- 11, 12, 13, 14.** Birbirlerine gösterilirler. Günahkâr kimse ister ki, o günün azabından kurtulmak için oğullarını, karısını, kar-

1. “Allah’ın sahip olduğu yükselme yolları” ile; meleklerin, kendisine yükseldiği özel yol ve boyutlar kastedilmiş olabileceği gibi, 33-47. âyetlerde gündeme getirilen ve kulları yükseltip Allah’a yaklaşan yollar konumundaki ibadet ve güzel davranışlar da kastedilmiş olabilir.
2. Kureyş kabilesinin müşrik liderlerinden olan Nadr b. Hâris ve benzerleri, Hz.Peygamberin uyarılarıyla ve Kur'an'la alay ederek, “Ey Allah! Eğer şu Kur'an senin katından inmiş bir hak kitabı ise, üzerimize hemen gökten taş yağıdır veya elem dolu bir azap getir” (Enfâl sûresi, âyet, 32) demeleri üzerine bu âyet inmiştir.

deşini, kendisini koruyup barındıran tüm ailesini ve yeryüzünde bulunanların hepsini fidye olarak versin de, kendisini kurtarsın.

15, 16. Hayır (ne mümkün)! Şüphesiz cehennem, derileri kavurup çıkaran alevli ateşтир.

17, 18. O, (hakka) arka dönemi ve (imandan) yüz çeviren; servet toplayıp yiğanı kendine çağırrı.

19. Şüphesiz insan çok hırslı ve sabırsız olarak yaratılmıştır.

20. Kendisine kötülük dokunduğu zaman sizlanır.

21. Ona bir hayır dokundduğunda da eli sıkıdır.

22. Ancak, namaz kılanlar başka.

23. Onlar, namazlarına devam eden kimselerdir.

24, 25. Onlar, mallarında; isteyenler ve (isteyemeyip) mahrum kalan-lar için belli bir hak bulunan kimselerdir.

26. Onlar hesap, mükâfat ve ceza gününü tasdik eden kimselerdir.

27. Onlar, Rablerinin azabından korkan kimselerdir.

28. Çünkü, Rablerinin azabından emin olunamaz.

29. Onlar, mahrem yerlerini koruyan kimselerdir.

30. Ancak eşleri, yahut sahip oldukları cariyeleri başka. Çünkü onlar (eşleri ve cariyeleri ile olan ilişkileri konusunda) kınanmazlar.

31. Kim bunun ötesini isterse, işte onlar sınırı aşan kimselerdir.

32. Onlar, emanetlerini ve verdikleri sözü gözeten kimselerdir.

33. Onlar, şahitliklerini dosdoğru yapan kimselerdir.

34. Onlar, namazlarını titizlikle koruyan kimselerdir.

35. İşte onlar cennetlerde ikram göreceklerdir.

36, 37. Şimdi, inkâr edenlere ne oluyor ki, boyunlarını uzatarak (alay etmek için) sağdan soldan gruplar hâlinde sana doğru koşuyorlar?

38. Onlardan her biri Naîm cennetine sokulacağını mı umuyor?³

39. Hayır (ne mümkün)! Şüphesiz biz onları kendilerinin de bildikleri şeyden (meniden) yarattık.

40, 41. Doğuların ve Batıların Rabbine yemin ederim ki, şüphesiz onların yerine daha iyilerini getirmeye bizim gücümüz yetter. Bizim önumüze geçilemez.

42. Sen onları bırak, uyarıldıkları günlerine kavuşuncaya kadar batıl inançlarına dalsınlar ve oynasınlar.

43, 44. Dikili putlara akın akın gidercesine, gözleri inmiş, kendilerini zillet kaplamış bir hâlde mezarlardan süratle çıkışacakları o günü hatırla! İşte o, uyarıldıkları gündür.

3. Müşrikler bölük bölük gelerek, Hz.Peygamber'in etrafındakilerin arasına karışır, onun sözlerini dinleyip, "Şâyet bunlar, Muhammed'in dediği gibi cennete gideceklerse, biz elbette onlardan önce cennete gireriz" diye alay ediyorlardı.

71
NÜH SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 28 âyettedir. Sürede başlıca, Nûh peygamberin mücadeleleri ve Nûh Tufanı konu edilmektedir. Süre, adını konusundan almıştır.

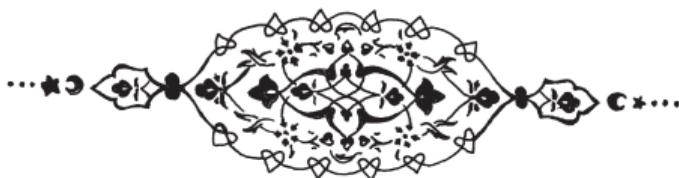
Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Şüphesiz biz Nûh'u, kavmine, "Kendilerine elem dolu bir azap gelmeden önce kavmini uyar" diye peygamber olarak gönderdik.
2. Nûh, şöyle dedi: "Ey kavmim! Şüphesiz, ben sizin için açık bir uyarıcıyım."
- 3, 4. "Allah'a ibadet edin. O'na karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin ki sizin günahlarınızı bağışlasın ve sizi belli bir vakitte kadar ertelesin. Şüphesiz, Allah'ın belirlediği vakit gelince ertelenmez. Keşke bilseydiniz."
5. Nûh, şöyle dedi: "Ey Rabbim! Gerçekten ben kavmimi gece gündüz (imana) davet ettim."
6. Fakat benim davetim ancak onların kaçışını artırdı."
7. "Kuşkusuz sen onları bağışlayasın diye kendilerini her davet edişimde parmaklarını kulaklarına tıkadılar, elbiselerine bürründüler, inanmamakta direndiler ve büyük bir kibir gösterdiler."
8. "Sonra ben onları açık açık davet ettim."
9. "Sonra, onlarla hem açıktan açığa, hem de gizli gizli konuştım."
10. "Dedim ki: 'Rabbinizden bağışlama dileyin; çünkü O, çok bağışlayıcıdır.'

11. '(Bağışlama dileyin ki,) üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin.'
12. 'Sizi mallarla, oğullarla desteklesin ve sizin için bahçeler var etsin, sizin için irmaklar var etsin.'
13. 'Size ne oluyor da Allah için bir vakar (saygınlık, büyülüklük) ummuyorsunuz?'
14. 'Hâlbuki, O, sizi evrelerden geçirerek yaratmıştır.'
15. 'Görmediniz mi, Allah yedi göğü tabaka tabaka nasıl yaratmıştır?'
16. 'Onların içinde nasıl ayı, bir ışık, güneş de bir kandil yapmıştır?'
17. 'Allah, sizi (babanız Âdem'i) yerden (bitki bitirir gibi) bitirdi (yarattı.)'
18. 'Sonra sizi yine oraya döndürecek ve kesinlikle sizi (yeniden) çıkaracaktır.'
- 19, 20. 'Allah, yeryüzünü sizin için bir sergi yapmıştır ki, oradaki geniş yollarda yürüyesiniz."
21. Nûh, dedi ki: "Rabbim! Gerçekten onlar bana karşı geldiler, mali ve çocuğu ancak kendi hüsranını artıran kimselere uydular."
22. "Bunlar da, çok büyük bir tuzak kurdular."
23. "Şöyle dediler: 'Sakın ilâhlarınızı bırakmayın. Hele hele Vedd'i, Sûvâ'ı, Yeğûs'u, Ye'ûk'u ve Nesr'i hiç bırakmayın.'"¹
24. "Onlar gerçekten birçoklarını saptırdılar. (Rabbim!) Sen de bu zalimlerin sadece sapıklıklarını artır."
25. Hataları (küfür ve isyanları) yüzünden suda boğuldular ve cehenneme sokuldular da kendileri için Allah'tan başka yardımıcılar bulamadılar.

1. *Vedd, Sûvâ', Yeğûs, Ye'ûk ve Nesr, Nûh Peygamber'in kavminin taptığı putların adlarıdır.*

26. Nûh, şöyle dedi: "Ey Rabbim! Kâfirlerden hiç kimseyi yer yüzünde bırakma!"
27. "Çünkü sen onları bırakırsan, kullarını saptırırlar; sadece ahlâksız ve kâfir kimseler yetiştirirler."
28. "Rabbim! Beni, ana babamı, iman etmiş olarak evime girenlere, iman eden erkekleri ve iman eden kadınları bağışla. Zalimlerin de ancak helâkini arttır."

72
CİN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 28 ayettir. Ağırıklı olarak cinlerden bahsettiği için “Cin süresi” adını almıştır. Sürede ayrıca tevhit, peygamberlik ve öldükten sonra dirilmek gibi meseleler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm

- 1, 2.** (Ey Muhammed!) De ki: “Bana cinlerden bir topluluğun (Kur'an'ı) dinleyip şöyle dedikleri vahyedildi: “Şüphesiz biz doğruya iletlen hayranlık verici bir Kur'an dinledik de ona inandık. Artık, Rabbimize hiç kimseyi asla ortak koşmaya-cağız.”
- 3.** “Doğrusu Rabbimizin şanı çok yücedir; ne bir eş edinmiştir, ne de bir çocuk.”
- 4.** “Demek bizim beyinsiz olanımız, Allah hakkında doğruluktan uzak sözler söylüyormuş.”
- 5.** “Şüphesiz biz, insanların ve cinlerin Allah hakkında asla yanlan söylemeyeceklerini sanıyorduk.”
- 6.** “Doğrusu insanlardan bazı kimseler, cinlerden bazlarına sığınırlardı da, cinler onların taşkınlıklarını artırırlardı.”
- 7.** “Gerçekten onlar da, sizin sandığınız gibi, Allah'ın hiç kimseyi ölüktен sonra tekrar diriltmeyeceğini sanmışlardır.”
- 8.** “Kuşkusuz biz göge ulaşmak istedik, fakat onu çetin bekçilerle ve yakıcı ışıklarla dolu bulduk.”
- 9.** “Hâlbuki biz, (daha önce) gögün bazı yerlerinde gayb haberlerini dinlemek için otururduk. Fakat şimdi her kim dinlemeye kalkacak olursa, kendini gözetleyen yakıcı bir ışık

bulur.”

10. “Hakikaten biz bilmiyoruz, yeryüzündekilere kötülük mü istendi, yoksa Rableri onlara bir hayır mı diledi?”

11. “Doğrusu içimizde salih olanlar da var, olmayanlar da. Ayri ayrı yollar tutmuşuz.”

12. “Muhakkak ki biz Allah’ı yeryüzünde âciz bırakamayacağımızı, kaçarak da onu âciz bırakamayacağımızı anladık.”

13. “Gerçekten biz hidayet rehberini (Kur'an'ı) işitince ona inandık. Kim Rabbine inanırsa, artık ne hakkının eksik ve rilmesinden, ne de haksızlığa uğramaktan korkar.”

14. “Kuşkusuz içimizde müslüman olanlar da var, hak yoldan sapanlar da var. Kim müslüman olursa, işte onlar doğruya arayıp bulmuşlardır.”

15. “Hak yoldan sapanlara gelince, onlar cehenneme odun olmuşlardır.”

16, 17. Yine de ki: “Bana şöyle de vahyedildi: ‘Eğer yolda dosdoğru olurlarsa, mutlaka onlara bol yağmur yağdırırız ki bununla onları imtihan edelim. Kim Rabbinin zikrinden (Kur'an'dan) yüz çevirirse, Rabbi onu gittikçe yükselen bir azaba sokar.’”

18. “Mescitler Allah'a (ibadet etmeye) mahsustur. O halde (orallarda) Allah'a ibadetin yanı sıra başka kimseye ibadet etmeyein.”

19. “Allah'ın kulu (Muhammed), O'na ibadet etmek için kalktığında cinler nerede ise (Kur'an'ı dinlemek için kalabalıktan) onun etrafında birbirlerine geçiyorlardı.

20. De ki: “Şüphesiz ben ancak Rabbime ibadet ederim ve O'na hiç kimseyi ortak koşmam.”

21. De ki: “Şüphesiz ben, size ne zarar verebilir ne de fayda sağlayabilirim.”

- 22. De ki: "Gerçekten beni Allah'a karşı hiç kimse asla koruyamaz ve yine asla O'ndan başka sığınacak kimse de bulamam."
- 23. "Ancak Allah'tan gelenleri tebliğ edebilirim ve O'nun vahiylerini açıklayabilirim. Kim Allah'a ve Resülüne karşı gelirse, şüphesiz onlar için, içinde ebedî kalacakları cehennem ateşi vardır."
- 24. Nihayet uyarıldıkları şeyi gördüklerinde kimin yardımcısı daha zayıf, kimin sayısı daha azmiş, bilecekler.
- 25. De ki: "Sizin uyarıldığınız şey yakın mıdır, yoksa Rabbim ona uzun bir süre mi koyacaktır, bilemem."
- 26. O, gaybi bilendir. Hiç kimseye gaybını bildirmez.
- 27, 28. Ancak seçtiği resüller başka. (Onlara bildirir.) Fakat O, Resülün önünde ve arkasında gözetleyici (melek)ler yürüttür ki resüllerin, Rablerinin vahiyelerini tebliğ ettiklerini bilsin. Allah, onların her hâlini kuşatmış ve her şeyi inceden inceye sayıp dökmüştür.

Mekke döneminde inmiştir. 20 âyettir. Süre, adını birinci âayette geçen “el-Müzzemmil” kelimesinden almıştır. Müzzemmil, örtünüp bürünen demektir. Sürede başlıca, Hz. Peygamberin ibadet ve taat hayatı konu edilmiştir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Ey örtünüp bürünen (Peygamber)!¹
- 2, 3. Kalk, biraz hariç olmak üzere geceyi; yarısını ibadetle geçir. Yahut bundan biraz eksilt.
4. Yahut buna biraz ekle. Kur'an'ı ağır ağır, tane tane oku.
5. Şüphesiz biz sana (sorumluluğu) ağır bir söz vahyedeceğiz.
6. Şüphesiz gece ibadetinin etkisi daha fazla, (bu ibadetteki) sözler (Kur'an ve dua okuyușları) ise daha düzgün ve açiktır.
7. Çünkü gündüzün sana uzun bir meşguliyet vardır.
8. Rabbinin adını an ve bütün benliğinle O'na yönelik.
9. O, doğunun da batının da Rabbidir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Öyle ise O'nu vekil edin.
10. Onların söylediklerine sabret ve onlardan güzellikle ayrıln.
11. Nimet içinde yüzen o yalanlayıcıları bana bırak ve onlara biraz mühlet ver.
- 12, 13. Çünkü bizim yanımızda (kâfirler için) bukaqlar vardır, cehennem vardır, boğazdan zor geçen yiyecekler vardır ve elem dolu bir azap vardır.
1. Hz. Peygamber, Hira mağarasında ibadetle meşgul iken ilk vahyin gelişti sırasında Cebrail'i aslı suretiyle görmüş, çok heyecanlanmış ve korkuya kapılmıştı. Evine gelenek eşî Hz. Hatice'ye “Zemmilûni-beni örtün” demiş ve örtünüp yatmıştı. Son âyeti hariç bu süre bu olay üzerine inmiştir.

14. Yerin ve dağların sarsılacağı ve dağların akıp giden kum yiğini olacağı günü (kiyameti) hatırla.
15. (Ey Mekkeliler!) Şüphesiz biz size üzerinize şahitlik edecek bir peygamber gönderdik. Nitekim, Firavun'a da bir peygamber göndermiştık.
16. Ama Firavun o peygambere isyan etti, biz de onu ağır ve çetin bir şekilde yakalayıverdik.
17. Hâl böyle iken inkâr ederseniz, çocukları ak saçlı ihtiyarlarla çevirecek olan bir günden (kiyametten) nasıl korunursunuz?
18. O günle gök (bile) yarıılır, Allah'ın va'di gerçekleşir.
19. Şüphesiz bunlar bir ögütür. Kim dilerse Rabbine ulaştıran bir yol tutar.
20. (Ey Muhammed!) Şüphesiz Rabbin, senin, gecenin üçte ikisine yakın kısmını, yarısını ve üçte birini ibadete geçirdiğini biliyor. Beraberinde bulunanlardan bir topluluk da böyle yapıyor. Allah, gece ve gündüzü düzenleyip takdir eder. Sizin buna (gecenin tümünde yahut çoğunda ibadete) gücünüzün yetmeyeceğini bildi de sizi bağışladı (yükünüzü hafifletti.) Artık, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Allah, sizinde hastaların bulunacağını, bir kısmınızın Allah'ın lutfundan rızık aramak üzere yeryüzünde dolaşacağını, diğer bir kısmınızın ise Allah yolunda çarpışacağını bilmektedir. O hâlde, Kur'an'dan kolayınıza geleni okuyun. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a güzel bir borç verin. Kendiniz için önceden ne iyilik gönderirseniz, onu Allah katında daha üstün bir iyilik ve daha büyük mükâfat olarak bulursunuz. Allah'tan bağırlama dileyin. Şüphesiz Allah çok bağırlayandır, çok merhamet edendir.

74
MÜDDESSİR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 56 âyettir. Sûre, adını birinci âayette geçen “el-Müddessir” kelimesinden almıştır. Müddessir, tıpkı bir önceki sûrenin adı olan müzzemmil gibi, örtünüp bürünen demektir. Sûrede başlıca, Hz. Peygamberin tebliğ ve davetle görevlendirilmesi, müşriklerin ona karşı çıkması ve onların cehennemle uyarılması konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Ey örtünüp bürünen (Peygamber!)
2. Kalk da uyar.
3. Rabbini yücelt.
4. Nefsini arındır.¹
5. Şirkten uzak dur.²
6. İyiliği, daha fazlasını bekleyerek (bir kazanç elde etmek için) yapma.
7. Rabbinin rızasına ermek için sabret.
- 8, 9. Sûr'a üfürüldüğü zaman var ya; işte o gün çetin bir gündür.
10. Kâfirler için hiç kolay değildir.
11. Beni, yarattığım kişiyle baş başa bırak.
- 12, 13. Ona bol mal ve gözü önünde duran oğullar verdim.
14. Kendisine alabildiğine imkânlar sağladım.
15. Sonra da o hırsla daha da artırmamı umar.³
16. Hayır, umduğu gibi olmayacak. Çünkü o, bizim âyetlerimize

1. Bu âyet, “Elbiseni temizle” şeklinde de tercüme edilebilir. Nitekim zâhirî anlamı böyledir.

2. Bu âyet, “Pisliklerden ve günahlardan uzak dur” şeklinde de tercüme edilebilir.

3. Âyetin iniş sebebi olarak müşrik liderlerden Veli d. Muğire gösterilmektedir. Ancak âyetin hükmü geneldir.

karşı inatçıdır.

17. Ben onu dimdik bir yokuşa sardıracağım.

18. Çünkü o, düşündü taşındı, ölçtü biçti.

19. Kahrolası nasıl da ölçtü biçti!

20. Yine kahrolası, nasıl ölçtü biçti!

21. Sonra (Kur'an hakkında) derin derin düşündü.

22. Sonra yüzünü ekşitti, kaşlarını çattı.

23, 24. Sonra arkasını döndü ve büyülü taslayıp şöyle dedi: "Bu, ancak nakledilegelen bir sihirdir."

25. "Bu, ancak insan sözüdür."

26. Ben onu "Sekar"'a (cehenneme) sokacağım.

27. Bilir misin nedir Sekar?

28. Geride bir şey koymaz, bırakmaz.

29. Derileri kavurur.

30. Üzerinde on dokuz (görevli melek) vardır.

31. Biz, cehennemin görevlilerini ancak meleklerden kıldık. Onların sayısını, inkâr edenler için bir imtihan vesilesi yaptık ki kendilerine kitap verilenler kesin olarak bilsinler, iman edenlerin imanı artsın, kendilerine kitap verilenler ve mü'minler şüpheye düşmesin, kalplerinde bir hastalık bulunanlar ile kâfirler, "Allah, örnek olarak bununla neyi anlatmak istedî" desinler. İşte böyle. Allah, dileğini saptırır, dileğini doğru yola iletir. Rabbinin ordularını ancak kendisi bilir. Bu, insanlar için ancak bir uyarıdır.

32, 33, 34, 35, 36, 37. Hayır, (öğüt almazlar.) Aya, çekiliп gittiğinde geceye, aydınlandığında sabaha andolsun ki o (cehennem) insan için; içinizden ileri geçmek yahut geri kalmak isteyenler için uyarıcı olarak elbette en büyük bir şeydir.

38. Herkes kazandığına karşılık bir rehindir.

39. Ancak ahiret mutluluğuna eren kimseler başka.⁴

40, 41, 42. Onlar cennetlerdedirler. Birbirlerine suçlular hakkında sorular sorarlar ve dönüp onlara şöyle derler: "Sizi Sekar'a (cehenneme) ne soktu?"

43. Onlar şöyle derler: "Biz namaz kılanlardan değildik."

44. "Yoksula yedirmezdim."

45. "Batıla dalanlarla birlikte biz de dalardık."

46. "Hesap, mükâfat ve ceza gününü de yalanlıyorduk."

47. "Nihayet ölüm bize gelip çattı."

48. Artık şefaatçilerin şefaatı onlara fayda vermez.

49. Böyle iken onlara ne oluyor da, ögütten yüz çeviriyorlar?

50, 51. Onlar sanki arsandan kaçan yaban eşekleridirler.

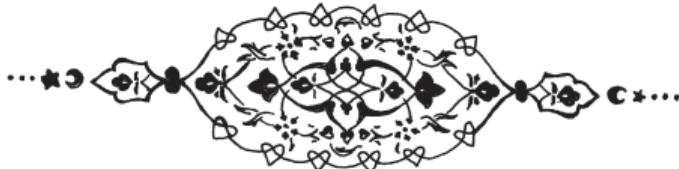
52. Hatta onlardan her bir kişi, kendisine açılmış sahifeler verilmesini istiyor.

53. Hayır, hayır! Onlar ahiretten korkmuyorlar.

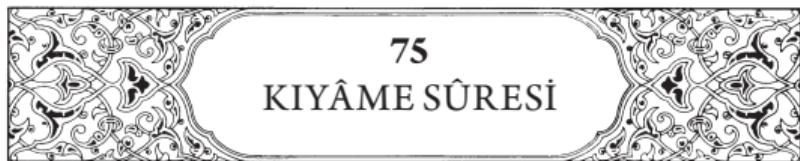
54. Hayır, düşündükleri gibi değil! Şüphesiz bu (Kur'an) bir uyarıdır.

55. Artık kim dilerse ondan öğüt alır.

56. Bununla beraber, Allah dilemedikçe öğüt alamazlar. O takvaya (kendisine karşı gelmekten sakınılmaya) ehil olandır, bağışlamaya ehil olandır.

4. Bu âyet, "Ancak amel defterleri sağdan verilenler başka", şeklinde de tercüme edilebilir.

Mekke döneminde inmiştir. 40 âyettedir. Sûre, adını birinci âyetteki “el-Kiyâme” kelimesinden almıştır. Sûrede başlıca, ölükten sonra dirilme ve ceza, ölüm sırasında insanın durumu ve kâfirlerin ahirette karşılaşacağı zorluklar konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Kiyamet gününe yemin ederim.
2. (Kusurlarından dolayı kendini) kınayan nefse de yemin ederim (ki diriltılıp hesaba çekileceksiniz).
3. İnsan, kendisinin kemiklerini bir araya getiremeyeceğimizi mi sanır?
4. Evet bizim, onun parmak uçlarını bile düzenlemeye gücü-müz yeter.¹
5. Fakat insan öünü (geleğini, kiyameti) yalanlamak ister.²
6. “O kiyamet günü ne zaman?” diye sorar.
- 7, 8, 9, 10. Gözler kamaştığı, ay karanlığı gömüldüğü, güneş ve ay bir araya getirildiği zaman, o gün insan “kaçış nereye?” diyecektir.
11. Hayır, hiçbir sığınacak yer yoktur.
12. O gün varıp durulacak yer, sadece Rabbinin huzurudur.
13. O gün insana, yapıp önden gönderdiği ve yapmayıp geri bırakıldığı şeyler haber verilir.

1. Diğer canlılara göre insanın el ve parmakları daha mükemmel yapıdadır. Hele parmak ucu izlerinin tüm insanlarda birbirinden farklı oluşu göz önüne alınacak olursa, âyetin üzerinde durduğu noktanın önemi anlaşılır.
2. Âyete “Fakat insan geleceğinde de kötülük işlemeye devam etmek ister” şeklinde de meâl verilebilir.

14, 15. Hatta, mazeretlerini ortaya koysa da, o gün insan kendi aleyhine şahittir.

16. (Ey Muhammed!) Onu (vahyi) çarçabuk almak için dilini kimildatma.

17. Şüphesiz onu toplamak ve okumak bize aittir.

18. O hâlde, biz onu okuduğumuz zaman, onun okunuşuna uy.

19. Sonra onu açıklamak da bize aittir.

20, 21. Hayır! Siz dünyayı seviyorsunuz ve ahireti bırakıyorsunuz.

22. O gün birtakım yüzler aydındır.

23. Rablerine bakarlar.

24. O gün birtakım yüzler de asıktır.

25. Bel kemiklerini kırın bir felakete uğratılacaklarını anlarlar.

26, 27, 28, 29, 30. Hayır, can boğaza dayandığı, “Kimdir (bunu) iyi edecek?” dediği, (ölmek üzere olanın da) bunun ayrılış olduğunu bildiği, bacakların birbirine dolanlığı zaman, işte o gün sevk ediliş, Rabbinedir.

31. O, (Peygamberi) doğrulamamış, namaz da kılmamıştı.

32. Fakat yalanlamış ve yüz çevirmiştir.

33. Sonra da kasila kasila ailesine gitmiştir.

34, 35. “Bu azap sana lâyiktir, lâyık! Evet, lâyiktir sana, lâyık!” denecektir.

36. İnsan, kendisinin başıboş bırakılacağını mı zanneder.

37. O dökülen meniden ibaret az bir su değil miydi?

38. Sonra bu, bir “alaka”³ oldu. Derken Allah onu yaratıp güzelce şekillendirdi.

39. Nihayet ondan da erkek ve dişi iki eşi var etti.

40. Şimdi, bunları yapan Allah’ın ölüleri diriltmeye gücü yetmez mi?

3. “Alaka”, erkeğin spermiyle döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta zarfında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarına asılıp gömülüş şekli demektir.

76
İNSÂN SÜRESİ

Medine döneminde inmiştir. 31 âyettir. Sûre, adını birinci âyetteki “insan” kelimesinden almıştır. Aynı âayette geçen “ed-Dehr” kelimesinden dolayı Dehr sâresi diye de anılır. Dehr, zaman demektir. Sûrede başlıca, ahiret hayatıyla ilgili meseleler ve özellikle takva sahiplerinin cennette kavuşacakları çeşitli nimetler konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. İnsan (henüz) anılır bir şey değilken (yaratılmamışken) üzerinden uzunca bir zaman geçti.¹
2. Şüphesiz biz insanı, karışım hâlindeki az bir sudan (meniden) yarattık ve onu imtihan edeceğiz. Bu sebeple onu iştir ve görür kıldık.
3. Şüphesiz biz onu (ömür boyu yürüyeceği) yola koyduk. O bu yolu ya şükrederek ya da nankörlük ederek kat eder.
4. Şüphesiz biz, kâfirler için zincirler, demir halkalar ve alevli bir ateş hazırladık.
5. İyiler ise, katkısı kâfur olan içecekler dolu bir kadehten içerler.
6. Bir pınar ki Allah’ın kulları ondan içer, onu (istedikleri şekilde) fişkurtüp akıtlarlar.
7. O kullar adaklarını yerine getirirler. Kötülüğü her yanı kuşatmış bir günden korkarlar.

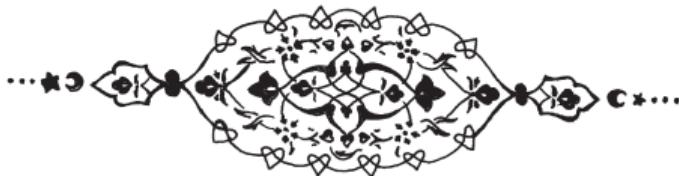
1. *İnsan cinsi evrenin yaratılışından çok sonra yaratılmıştır. Evrenin yaratılışından insanın var edilişine kadar uzun bir süre geçmiştir. Bu zaman diliminde insan cinsi henüz yoktur, adı sanı geçmemekte ve anılmamaktadır. Âyet-i kerimede, kuvvetle muhtemel ki bu gerçegé işaret edilmektedir.*

8. Onlar, seve seve yiyeceği yoksula, yetime ve esire yedirirler.
9. (Yedirdikleri kimselere şöyle derler:) “Biz size sîrf Al-lah rızası için yediriyoruz. Sizden bir karşılık ve bir teşekkür beklemiyoruz.”
10. “Çünkü biz, asık surâthî, çetin bir günden (o günün azabından dolayı) Rabbimizden korkarız.”
11. Allah da onları o günün kötülüğünden korur ve yüzlerine bir aydınlichkeit ve içlerine bir sevinç verir.
12. Sabretmelerine karşılık da onları cennet ve ipek(ten giysiler) ile mükâfatlandırır.
13. Orada koltuklar üzerine kurulmuş olarak bulunurlar. Orada ne güneş (yakıcı sıcak) görürler, ne de dondurucu soğuk.
14. Üzerlerine cennetin gölgeleri sarkmış, cennetin meyveleri (kolayca alınacak şekilde) yakınlaştırılarak hazırlanmıştır.
15. Etraflarında gümüş kaplar, şeffaf kadehler dolaştırılır.
16. Gümüşten billur kaplar ki, onları (İhtiyaca göre) ölçüp düzenlemiştir.²
17. Orada kendilerine, katkısı zencefil olan içecekle dolu bir kâseden içirilir.
18. Orada bir pınar ki ona “selsebil” adı verilir.
19. Çevrelerinde, gördüğünde saçılımış inciler sanacağın, hep aynı gençlik ve güzellikte kalacak hizmetçiler dolaşır.
20. Orada, görünce (sonsuz) nimetler ve büyük bir mülk (hükümrânlık) görüşürsin.
21. Üstlerinde ince ve kalın ipektan yeşil elbiseler vardır. Gümüş bileziklerle süsleneceklerdir. Rableri onlara tertemiz

2. *Cennet hayatı ile oradaki sonsuz nimetlerin, dünya şartları ve insan zihminin ölçülerini içinde tam olarak anlatılması mümkün değildir. Kur'an, cennet hayatı ortamını insan zihnine yansıtmak için dünya hayatındaki varlıklarını kullanır. İbn Abbas, "Cennetteki nimetlerle dünyadakiler arasında isimlerinden başka bir benzerlik yoktur" diyerek bunu ifade etmek istemiştir.*

bir içecek içirecektir.

22. Onlara söyle deneyecektir: "Şüphesiz bu sizin için bir mükâfattır. Çalışma ve çabanız makbul görülmüştür."
23. Şüphe yok ki, Kur'an'ı sana elbette biz indirdik biz.
24. O hâlde, Rabbinin hükmüne sabret. Onlardan hiçbir günahkâra ve hiçbir nanköre itaat etme.
25. Sabah akşam Rabbinin adını an.
26. Gecenin bir kısmında O'na secde et; geceleyin de O'nu uzun uzadıya tespih et.
27. Sunlar (inanmayanlar) dünyayı tercih ediyorlar ve çetin bir günü arkalarına atıyorlar.
28. Onları biz yarattık ve eklemlerini (birbirine) biz bağladık. Dilediğimizde (onları yok eder) yerlerine benzerlerini getiririz.
29. İşte bu bir öğütür. Dileyen, Rabbine ulaşırken bir yol tutar.
30. Allah'ın (size hür irade vermeyi) dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz.³ Şüphesiz Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.
31. O, dilediği kimseyi rahmetine sokar. Zalimlere ise elem dolu bir azap hazırlamıştır.

3. Allah insana hür irade vermeseydi insan bir şey dileyemez, irade sahibi olamazdı. Ancak Allah insanın hür irade sahibi olmasını dilemiştir ve insan dileyebilme niteliğine sahiptir.

Mekke döneminde inmiştir. 50 âyettir. Süre, adını birinci âayette geçen “el-Mürselât” kelimesinden almıştır. Mürselât, gönderilenler demektir. Sürede başlıca, kiyametin, hesap ve azabin gerçekleşeceği, Allah’ın kudreti ve günahkârların akibeti konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1, 2, 3, 4, 5, 6, 7. Ard arda gönderilenlere, kasırga gibi esenlere, hakkıyla yayanlara, hakkıyla ayıranlara, özür ya da uyarı olmak üzere öğüt bırakınlara andolsun ki, uyarıldığınız (Kiyamet) mutlaka gerçekleşecektir.

- 8.** Yıldızların ışığı söndürüldüğü zaman,
- 9.** Gök yarıldığı zaman,
- 10.** Dağlar ufalanıp savrulduğu zaman,
- 11.** Peygamberler için (ümmetlerine şahitlik etmek üzere) vakit belirlendiği zaman (kiyamet gerçekleşir).
- 12.** (Bu) hangi güne ertelenmiştir?
- 13.** Hüküm ve ayırım gününe.
- 14.** Bilir misin nedir hesap ve ayırım günü?
- 15.** O gün vay yalanlayanların hâline!
- 16.** Biz öncekileri helâk etmedik mi?
- 17.** Sonra arkadan gelenleri de onların peşine takacağız.
- 18.** Biz suçlulara işte böyle yaparız.
- 19.** O gün vay yalanlayanların hâline!
- 20.** Biz sizi bayağı bir sudan (meniden) yaratmadık mı?
- 21, 22.** Sonra onu belli bir süreye kadar sağlam bir yerde (ana rah-

minde) tuttuk.

23. Sonra da ona ölçüülü bir biçim verdik. Biz ne güzel biçim ve-renleriz!

24. O gün vay yalanlayanların hâline!

25, 26. Biz yeryüzünü dirileri de ölüleri de toplayan (bir yurt) yap-madık mı?

27. Orada sabit yüce dağlar yaratmadık mı, size tatlı bir su içir-medik mi?

28. O gün vay yalanlayanların hâline!

29. Onlara söyle denecek: "Yalanlamakta olduğunuz şeye (ce-hennem azabına) gidin."

30, 31. "Üç kola ayrılmış gölgeye gidin ki, o ne gölgelendirir ne de alevden korur."

32. Şüphesiz cehennem, her biri saray büyülüğünde kıvılçım-lar saçar.

33. Bunlar sanki birer kızıl devedir.

34. O gün vay yalanlayanların hâline!

35. Bu, konuşamayacakları gündür.

36. Onlara izin de verilmez ki, özür dilesinler.

37. O gün vay yalanlayanların hâline!

38. Bu, hüküm ve ayırma günüdür. Sizi ve öncekileri bir araya toplamışızdır.

39. Eğer bir tuzağınız varsa, haydi bana tuzak kurun!

40. O gün vay yalanlayanların hâline!

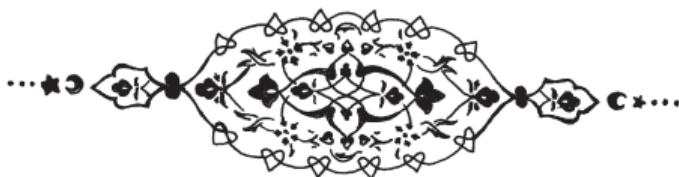
41. Allah'a karşı gelmekten sakınanlar, gölgeler içinde ve pınar başlarındanadırlar.

42. Canlarının çektiği meyveler içerisindeındırler.

43. Yapmakta olduğunuz şeylere karşılık afiyetle yiycin için."

44. Şüphesiz biz iyi ve yararlı işleri en güzel şekilde yapanlar işte böyle mükâfatlandırırız.

45. O gün vay yalanlayanların hâline!
46. Ey inkâr edenler! (Dünyada) yiycin ve birazcık yararlanın!
Şüphesiz sizler suçlularsınız.
47. O gün vay yalanlayanların hâline!
48. Onlara, "Rükû edin (namaz kılın)" dendiği zaman rükû etmezler.
49. O gün vay yalanlayanların hâline!
50. Onlar artık ondan (Kur'an'dan) sonra hangi söze inanacaklar?

78

NEBE' SÜRESİ

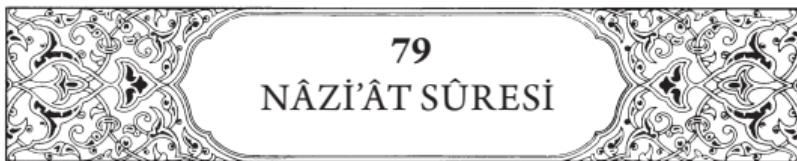
Mekke döneminde inmiştir. 40 âyettilir. Sûre, adını ikinci âyette geçen “en-Nebe” kelimesinden almıştır. Nebe’, haber demektir. Sûrede, ölüm ötesi hayatın varlığını ispat çerçevesinde, kiyamet, öldükten sonra dirilme ve hesap için toplanma konularına yer verilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Birbirlerine neyi soruyorlar?
- 2, 3. Üzerinde anlaşmazlığa düştükleri büyük haberi (mi)?
4. Hayır, ileride bilecekler.
5. Yine hayır; ileride bilecekler.
- 6,7. Biz, yeryüzünü bir döşek, dağları da birer kazık yapmadık mı?
8. Sizleri (erkekli-dişili) eşler hâlinde yarattık.
9. Uykunuzu bir dinlenme (sebebi) kıldık.
10. Geceyi (sizi örten) bir elbise yaptık.
11. Gündüzü de geçimi temin zamanı kıldık.
12. Üstünüze yedi sağlam gök bina ettik.
13. Alev alev yanana aydınlatıcı ve ışıtıcı bir kandil yarattık.
- 14, 15, 16. Taneler, bitkiler, sarmaş dolaş bahçeler çıkaralım diye yağmur yüklü yoğun bulutlardan şarıl şarıl yağmur yağırdık.
17. Şüphesiz hüküm ve ayırma günü belirlenmiş bir vakittir.
18. Bu, sûra¹ üfürüleceği gün gerçekleşir ve siz bölüm bölüm gelirsiniz.

1. “Sûr”, üfürülmesi ile kiyametin kopacağı, mahiyeti bizce bilinmeyen bir tür boru demektir.

19. Gök açılır ve kapı kapı olur.
20. Dağlar yürütülür, serap hâline gelir.
- 21, 22, 23. Şüphesiz cehennem, bir gözetleme yeridir; azgınlar için, içinde çağlar boyu kalacakları bir dönüş yeridir.
24. Orada ne bir serinlik ve ne de içecek bir şey tadacaklar!
- 25, 26. Ancak, uygun bir ceza olarak kaynar su ve irin içecekler.
27. Çünkü onlar hesaba çekilmeyi ummuyorlardı.
28. Ayetlerimizi de alabildiğine yalanlamışlardı.
29. Biz ise, her şeyi bir kitapta (Levh-i Mahfuz'da) tamamiyle sayıp tespit ettik.
30. Kâfirlere şöyle denilir: "Şimdi tadın. Artık bundan sonra yalnızca azabınızı artıracağız."
- 31, 32, 33, 34. Şüphesiz Allah'a karşı gelmekten sakınanlara bir kurtuluş, bahçeler, üzümler, kendileriyle bir yaşıta, göğüsleri çıkmış genç kızlar ve dolu dolu kadehler vardır.
35. Orada ne bir boş söz işitirler, ne de bir yalan.
- 36, 37, 38. Bunlar kendilerine; Rabbinden, göklerin ve yerin ve ikiisi arasındakilerin Rabbinden, Rahmân'dan bir mükâfat, yeterli bir ihsan olarak verilmiştir. Onlar, Ruh'un (Cebrail'in) ve meleklerin saf duracakları gün Allah'a hitap edemeyeceklerdir. Sadece Rahmân'ın izin vereceği ve doğru söyleyecek olan kimseler konuşabilecektir.
39. İşte bu, hak olan gündür. Artık dileyen kimse Rabbine ullaştıran bir yol tutar.
40. Şüphesiz biz sizi, kişinin önceden elleriyle yaptıklarına bakacağı ve inkârcının, "Keşke toprak olaydım!" diyeceğiünde gerçekleşecek olan yakın bir azaba karşı uyardık.

Mekke döneminde inmiştir. 46 âyettir. Süre, adını birinci âyetteki “en-Nâzi’ât” kelimesinden almıştır. Nâzi’ât burada, “ruhları çekip alan melekler” demektir. Sürede başlıca, tevhit, peygamberlik, öldükten sonra dirilme ve hesap konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Andolsun şiddetle çekip çıkaranlara,
2. Andolsun kolaylıkla çekip çıkaranlara,
3. Andolsun yüzüp yüzüp gidenlere,
4. Derken, öne geçenlere,
5. Nihayet işi çekip çevirenlere (ki, mutlaka tekrar diritleceksiniz).¹
- 6, 7. Büyük bir sarsıntıının olacağı o günde o sarsıntıyi, peşinden gelen başka bir sarsıntı izleyecektir.
8. O gün birtakım kalpler (tedirginlik içinde) şiddetle çarpacaktır.
9. Onların gözleri (korku ile) ineciktir.
10. Şöylederler: “Biz gerçekten gerisineriye eski hâlimize mi döndürüleceğiz?”

1. *Sahabe, tabiin ve daha sonrakilerin coğuluğunda bu ayetlerde zikredilen işleri yanaların melekler olduğu söylendiği gibi, ölüm, ufuktan ıfsa giden yıldızlar oldukları da söylemiştir. Ayrıca bunların düşmanla savaşan gaziler yahut onların atları oldukları şeklinde yorumlar da yapılmıştır.*
Ayetlerde yapıldığı ifade edilen eylemler ise ağırlıklı olarak insanların canlarını almak şeklinde yorumlanmıştır. Taberî gibi, bu eylemlerin ayetlerdeki genellikleri içinde algılanmalarının daha uygun olacağını, bunların içерinin uygun olan her türlü anlam ile doldurulabileceğini söyleyenler de olmuştur.

11. “Bizler çürümüş kemiklere döndükten sonra mı?”
12. “Öyle ise bu hüsran dolu bir dönüştür” dediler.
13. Hâlbuki o, bir haykırıştan (*sûr*'un üfürülmesinden) ibarettir.
14. Birdenbire kendilerini mahşerde buluverirler.
15. (Ey Muhammed!) Mûsâ'nın haberi sana geldi mi?
16. Hani, Rabbi ona mukaddes Tuvâ vadisinde şöyle seslenmişti:
17. “Haydi Firavun'a git! Çünkü o azmıştır.”
18. “Ona de ki: İster misin (küfür ve isyanından) temizlenesin?
19. Seni Rabbine iletayım de O'na karşı derinden saygı duyup korkasın!”
20. Derken Mûsâ ona en büyük mucizeyi gösterdi.
21. Fakat o, Mûsâ'yı yalanladı ve ona karşı koydu.
22. Sonra (yeryüzünde fesat peşinde) koşmak üzere (imana) sırt çevirdi.²
23. Hemen (adamlarını) topladı ve onlara seslendi:
24. “Ben, sizin en yüce Rabbinizim!” dedi.
25. Allah onu, ibret verici şekilde dünya ve âhiret cezasıyla cezalandırdı.
26. Şüphesiz bunda Allah'tan sakınip korkan kimseler için büyük bir ibret vardır.
27. (Ey inkârcılar!) Sizi yaratmak mı daha zor, yoksa göğü yaratmak mı? Onu Allah kurmuştur.
28. Onu yükseltmiş ve ona düzen ve âhenk vermiştir.
29. O göğün gecesini karanlık yaptı, ışığını da (ortaya) çıkardı.³
30. Ardından yeri düzenleyip döşedi.
31. Ondan suyunu ve merasını çıkardı.

2. Ayet, “Sonra da sırt çevirip koşarak gitti.” şeklinde de tercüme edilebilir.

3. Ayette; evren içinde karanlığın asıl ve hâkim nitelik, aydınlığın ise güneş ve benzeri ışık kaynaklarının varlığını dayalı arızî bir nitelik olduğuna işaret vardır.

32. Dağları sağlam bir şekilde yerleştirdi.
33. Bunları sizin için ve hayvanlarınız için bir yarar kaynağı yaptı.
- 34, 35. En büyük felaket (kiyamet) geldiği zaman, o gün insan yapıtlarını hatırlar.
36. Cehennem, görenler için apaçık bir şekilde gösterilir.
- 37, 38, 39. Kim azgınlık eder ve dünya hayatını tercih ederse, şüphesiz, cehennem onun sığınağıdır.
- 40, 41. Kim de, Rabbinin huzurunda duracağından korkar ve nefsinı arzularından alkoyarsa, şüphesiz, cennet onun sığınağıdır.
42. Sana, kiyametin ne zaman kopacağini soruyorlar.
43. Onu bilip söylemek nerede, sen nerede?
44. Onun nihai bilgisi yalnız Rabbine âittir.
45. Sen, ancak ondan korkanları uyarıcısın.
46. Kiyameti gördükleri gün onlar, sanki dünyada ancak bir akşam, yahut bir kuşluk vakti kadar kalmış gibidirler.

80

ABESE SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 42 âyetdir. Süre, adını birinci âyetteki “abese” fii-linden almıştır. “Abese”, “yüzünü ekşitti” demektir. Sürede başlıca, itikat, peygamberlik, Allah’ın kudreti ve kiyamet hâlleri konu edilmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Kendisine o âmâ geldi diye Peygamber yüzünü ekşitti ve öteye döndü.¹
- 3.** (Ey Muhammed!) Ne bilirsin, belki de o arınacak,
- 4.** Yahut öğüt alacak da bu öğüt kendisine fayda verecek.
- 5.** Kendini muhtaç hissetmeyene gelince;
- 6.** Sen, ona yöneliyorsun.
- 7.** (İstemiyorsa) onun arınmamasından sana ne!
- 8, 9, 10.** Allah'a karşı derin bir saygıyla korku içinde koşarak sana geleni ise bırakıp, ona aldırmıyorsun.
- 11.** Hayır, böyle yapma! Çünkü bu (Kur'an) bir öğüttür.
- 12.** Dileyen ondan öğüt alır.
- 13, 14, 15, 16.** O, şerefli ve sadık yazıcı meleklerin elindeki yüksek, tertemiz ve çok değerli sahifelerdedir.
- 17.** Kahrolası (inkârcı) insan! Ne nankördür o!
- 18.** Allah, onu hangi şeyden yarattı?
- 19.** Az bir sudan (meniden). Onu yarattı ve ona ölçülu bir şekil

1. Hz.Peygamber, İslâm hakkında kendisinden bilgi almaya gelen kibirli bazı müşrik liderleriyle görüşürken sahabilerden gözleri görmeyen Abdullah b. Ummi Mektûm gelerek, “Ya Resûlullah, bana öğüt ver” demişti. Hz. Peygamber çok meşgul olduğu için yüzünü ekşitip öteye dönmiş, yanındakileri dinlemeye devam etmişti. İşte bu süre bu olay üzerine inmiştir.

verdi.

20. Sonra ona yolu kolaylaştırdı.
21. Sonra onu öldürdü ve kabre koydu.
22. Sonra, dileğiği vakit onu diriltir.
23. Hayır, hayır o, Allah'ın kendisine emrettiğini yerine getirmedi. (İman etmedi.)
24. Her şeyden önce insan, yediği yemeğine bir baksın!
25. Gerçekten biz, yağmuru bol bol yağırdık.
26. Sonra toprağı, iyiden iyiye yardım!
- 27, 28, 29, 30, 31, 32. Böylece sizin ve hayvanlarınızın yararlanması için orada taneler, üzümler, yoncalar, zeytinler, hurmalıklar, sık ağaçlı bahçeler, meyveler ve otlaklar ortaya çıkarındı.
- 33, 34, 35, 36, 37. Kişinin kardeşinden, annesinden, babasından, eşinden ve çocuklarından kaçacağı gün kulakları sağır edercesine şiddetli ses geldiği vakit, işte o gün onlardan herkesin kendini meşgul edecek bir işi vardır.
38. O gün birtakım yüzler vardır ki pırıl pırıl parlarlar,
39. Gülerler, sevinirler.
40. O gün nice yüzler de vardır ki, toz toprak içindedirler.
41. Onları bir siyahlık bürür.
42. İşte onlar, kâfirlerdir, günaha dalanlardır.

81 TEKVİR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 29 âyettedir. Süre, adını birinci âayette geçen “küvvet” fiilinin mastarından almıştır. Tekvîr, dürmek demektir. Sürede başlıca, kıyamet, vahiy ve peygamberlik konuları ele alınmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

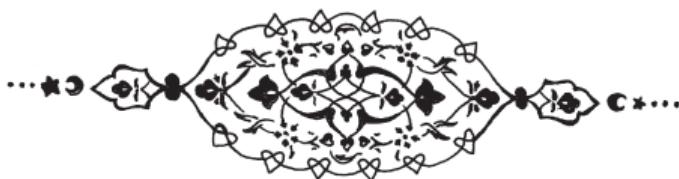
- 1.** Güneş, dürüldüğü zaman,
- 2.** Yıldızlar, bulanıp söndüğü zaman,
- 3.** Dağlar, yürütüldüğü zaman,
- 4.** Gebe develer saliverildiği zaman.¹
- 5.** Yaban hayatı yaşayan (irili ufaklı) tüm canlılar toplandığı zaman,
- 6.** Denizler kaynatıldığı zaman,
- 7.** Ruhlar (bedenlerle) eşleştirildiği zaman.²
- 8, 9.** Diri diri gömülen kız çocuğunun, hangi gınahtan ötürü öldürüldüğü sorulduğu zaman,
- 10.** Amel defterleri açıldığı zaman,
- 11.** Gökyüzü (yerinden) siyrlip koparıldığı zaman,
- 12.** Cehennem alevlendirildiği zaman,
- 13.** Cennet yaklaştırıldığı zaman,
- 14.** Herkes önceden hazırlayıp getirdiği şeyleri bilecektir.
- 15, 16.** Andolsun, bir görünüp bir sinenlere, akıp gidip kaybolan-

1. Kur'an'ın ilk hitap ettiği toplumda gebe develer en kıymetli mallardı ve onlara gözleri gibi bakarlardı. Âyette, Kıyamet gününün dehşeti içinde insanların en kıymetli mallardan bile vazgeçip terk edecekleri gerçekine işaret edilmektedir.

2. Bu âyet, “Nefisler eşleştirildiği (iyiler iyilerle, kötüler kötülerle bir araya getirildiği) zaman” şeklinde de meâllendirilebilir.

lara,

17. Andolsun, yöneldiği zaman geceye,
18. Andolsun, aydınlandığı zaman sabaha ki,
- 19, 20, 21. O (Kur'an), şüphesiz değerli, güçlü ve Arş'ın sahibi katında itibarlı, orada (meleklerce) itaat edilen, güvenilir bir elçinin (Cebralîn) getirdiği sözdür.
22. (Ey Kureyşiler!) Sizin arkadalarınız (Muhammed) bir deli değildir.
23. Andolsun o, Cebrâil'i apaçık ufukta gördü.
24. O, gayb hakkında cimri değildir.³
25. Kur'an, kovulmuş şeytanın sözü değildir.
26. (Hâl böyle iken Kur'an'dan yüz çevirip) nereye gidiyorsunuz?
- 27, 28. O, âlemler için, sizin眼中 dürüst olmak isteyenler için, ancak bir ögüttür.
29. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın (size hür irade vermeyi) dilemesi olmadıkça siz dileyemezsiniz.⁴

3. Âyette, Hz. Peygamberin vahiy yoluyla aldığı bilgileri, hiçbir şey saklamadan, olduğunu gibi tebliğ ettiği ifade edilmektedir.
4. Allah insana hür irade vermeseydi insan dileyemezdi. Ancak O insanların hür irade sahibi olmasını dilemiştir ve insan dileyebilme niteliğine sahiptir.

82

İNFİTÂR SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 19 âyet tir. Süre, adını birinci âayetteki “infetarat” filinin mastarından almıştır. İnfıtâr, yarılmak demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Gök yarıldığı zaman,
- 2.** Yıldızlar saçıldığı zaman,
- 3.** Denizler kaynayıp fişkirtildiği zaman,
- 4.** Kabirlerin içindekiler dışıarı çıkarıldığı zaman,
- 5.** Herkes yaptığı ve yapmadığı şeyleri bilecek.
- 6, 7, 8.** Ey insan! Seni yaratan, şekillendirip ölçülu yapan, dilediği bir biçimde seni oluşturan cömert Rabbine karşı seni ne aldıttı?
- 9.** Hayır, hayır! Siz hesap, mükâfat ve cezayı yalanlıyorsunuz.
- 10, 11.** Hâlbuki üzerinde muhakkak bekçiler, değerli yazıcılar vardır.
- 12.** Onlar yapmakta oldukça bilirler.
- 13.** Şüphesiz, iyiler Nâim cennetindedirler.
- 14.** Şüphesiz, günahkârlar da cehennemdedirler.
- 15.** Hesap, mükâfat ve ceza günü oraya gireceklerdir.
- 16.** Onlar oradan kaybolup kurtulacak da değillerdir.
- 17.** Bilir misin nedir hesap, mükâfat ve ceza günü?
- 18.** Evet, bilir misin nedir hesap, mükâfat ve ceza günü?
- 19.** O gün kimse kimseye hiçbir fayda sağlayamayacaktır. O gün buyruk, yalnız Allah'ındır.

83

MUTAFFİFİN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 36 âyettir. Süre, adını ilk âayette geçen “el-Mutaffifin” kelimesinden almıştır. Mutaffifin, ölçüde ve tartıda hile yapanlar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ölçüde ve tartıda hile yapanların vay hâline!
- 2.** Onlar insanlardan (bir şey) ölçüp aldıkları zaman, tam ölçerler.
- 3.** Fakat kendileri onlara bir şey ölçüp, yahut tartıp verdikleri zaman eksik ölçüp tartarlar.
- 4, 5, 6.** Onlar, büyük bir gün; insanların, âlemlerin Rabbinin huzurunda duracakları gün için diriltileceklerini sanmıyorlar mı?
- 7.** Hayır, günahkârların yazısı, muhakkak “Siccîn”dedir.
- 8.** Bilir misin nedir Siccîn?
- 9.** O, yazılmış bir kitaptır.
- 10, 11.** O gün yalanlayanların; hesap, mükâfat ve ceza gününü yalanlayanların vay hâline!
- 12.** Onu, ancak her azgin, günahkâr kimse inkâr eder.
- 13.** Ona âyetlerimiz okununca, “Eskilerin masalları” der.
- 14.** Hayır, hayır! Doğrusu onların kazanmakta oldukları kalplerini paslandırmıştır.
- 15.** Hayır, şüphesiz onlar, kiyamet günü Rablerini görmekten mahrum bırakılacaklardır.
- 16.** Sonra onlar muhakkak cehenneme gireceklerdir.
- 17.** Sonra da onlara, “Yalanlamakta olduğunuz işte budur” de necektir.

18. Hayır (sandıkları gibi değil!) iyilerin yazısı “İlliyyûn”dadır.
19. Bilir misin nedir İlliyyûn?
20. O, yazılmış bir kitaptır.
21. Ona, Allah'a yakın olanlar şâhit olur.
22. Şüphesiz iyi kimseler, Nâîm cennetindedirler.
23. Koltuklar üzerinde, (etrafi) seyrederler.
24. Onların yüzlerinde, nimetlerin sevincini görürsün.
25. Onlara, mühürlü (el değilmemiş) saf bir içecekten içirilir.
26. Onun (içiminin) sonu bir misktir (ağızda misk gibi koku bırakır). İşte yarışanlar, bunun için yarışınlar.¹
27. O içeceğin katkısı tesnimdir.
28. Bir pınar ki, Allah'a yakın olanlar ondan içerler.
29. Şüphesiz günahkârlar, (dünyada) iman edenlere gülüyordu.
30. Mü'minler yanlarından geçtiğinde, birbirlerine kaş göz ederek onlarla alay ediyorlardı.
31. Ailelerine dönerken zevk ve neşe içinde gülüşe gülüşe dönüyorlardı.
32. Mü'minleri gördükleri vakit, “Hiç şüphe yok, sunlar sapık kimselerdir” diyorlardı.
33. Hâlbuki onlar, mü'minlerin başına bekçi olarak gönderilmemişlerdi.
34. İşte bugün de mü'minler kâfirlere güllerler.
35. Koltuklar üzerinde (etrafi) seyrederler.
36. Nasıl, kâfirler yapmakta olduklarının karşılığını buldular mı?

1. Âyetin ilk cümlesi şöyle de tercüme edilebilir: “Onun mührü misktir.”

84

İNŞİKÂK SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 25 âyettir. Süre, adını birinci âayette geçen “inşakka” fiilinin mastarı olan “İnşikâk” kelimesinden almıştır. İnşikâk, yarılmak demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Gök yarıldığı ve Rabbine boyun eğdiği zaman -ki ona yaraşan budur-,
- 3, 4.** Yer uzatılıp dümdüz edildiği ve içindekileri atıp boşaldığı zaman,
- 5.** Rabbini dinlediği zaman -ki ona yaraşan da budur- (insan yaptıklarını karşısında bulur!)
- 6.** Ey insan! Şüphesiz, sen Rabbine (kavuşuncaya kadar) didinip duracak ve sonunda didinmenin karşılığına kavuşacaktır.
- 7.** Kime kitabı sağından verilirse,
- 8.** Hesabı çok kolay bir şekilde görülecek,
- 9.** Sevinçli olarak ailesine dönecektir.
- 10.** Fakat kime kitabı arkasından verilirse,
- 11, 12.** “Helâk!” diye bağıracak ve alevli ateşe girecektir.
- 13.** Çünkü o, (dünyada iken) ailesi içinde sevinçli idi.
- 14.** Çünkü o hiçbir zaman Rabbine dönmeyeceğini sanırdı.
- 15.** Hayır! Sandığı gibi değil! Şüphesiz Rabbi onu görüyordu.
- 16.** Yemin ederim şafağa,
- 17.** Geceye ve içinde topladıklarına,
- 18.** Dolunay hâlindeki aya ki,

19. Şüphesiz siz hâlden hâle geçeceksiniz.
20. Böyleyken onlara ne oluyor da iman etmiyorlar?
21. Onlara Kur'an okunduğu zaman secde etmiyorlar.
22. Daha doğrusu, inkâr edenler (Kur'an'ı) yalanlıyorlar.
23. Hâlbuki Allah, içlerinde ne sakladıklarını çok iyi bilir.
24. Öyle ise sen onlara elem dolu bir azabı müjdele!
25. Ancak iman edip de sâlih ameller işleyenler başka. Onlar için, bitmez tükenmez bir mükâfat vardır.

85
BÜRÜC SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 22 âyet tir. Süre, adını birinci âyetteki “el-Bürûc” kelimesinden almıştır. Bürûc, burçlar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Burçlarla dolu göye andolsun,
2. Va'dedilmiş güne (kriyamete) andolsun,
- 3, 4, 5. Şâhitlik edene ve şahitlik edilene andolsun ki, (mü'minleri yakmak için) hendek kazıp (içinde) alevli ateş yakanlar lânetlenmiştir.¹
- 6, 7. O vakit, ateşin etrafında oturmuş, mü'minlere yaptıklarını seyrediyorlardı.
- 8, 9. Onlar mü'minlere ancak; göklerin ve yerin hükümrانlığı kendisine ait olan mutlak güç sahibi ve övülmeye lâiyik Allah'a iman ettikleri için kızıyorlardı. Allah, her şeye şahit tir.
10. Şüphesiz mü'min erkeklerle mü'min kadınlara işkence edip, sonra da tövbe etmeyenlere; cehennem azabı ve yangın aza-bı vardır.
11. İman edip salih ameller işleyenlere gelince; onlara içinden irmaklar akan cennetler vardır. İşte bu büyük başarıdır.

1. Rivayete göre Necrân halkı Hristiyanlığı kabul edince, Himyer Kralı Yahudi Zû Nuvâs onlara savaş açmış, dinlerinden dönmeyenleri açtığı hendeklerde yaktığı ateslere atılmıştı. Tefsir kaynaklarında bu âyetler başka olaylarla da açıklanmaktadır. Bu âyetler Mekke müşriklerinin işkencesine maruz kalan müslümanlara, geçmişte de inananların nasıl baskılarda kaldığını, ancak Allah'ın yardımının onlara beraber olduğunu hatırlatmaktadır.

12. Şüphesiz, Rabbinin yakalaması çok çetindir.
13. Şüphesiz O, başlangıçta yaratmayı yapar, sonra onu tekrarlar.
14. O, çok bağışlayandır, çok sevendir.
15. Arş'ın sahibidir, şanı yüce olandır.
16. Dilediğini mutlaka yapandır.
- 17, 18. Orduların, Firavun ve Semûd'un haberi sana geldi mi?
19. Hayır, inkâr edenler, hâlâ yalanlamaktadırlar.
20. Oysa Allah, onları arkalarından kuşatmıştır.
21. Hayır, o (yalanlamakta oldukları kitap) şanı yüce bir Kur'an'dır.
22. O, korunmuş bir levhada (Levh-i Mahfuz'da)dir.

86 TÂRIK SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 17 ayettir. Süre, adını birinci âyetteki “et-Târik” kelimesinden almıştır. Târik, şiddetle çarpan, vuran, gece gelen şey demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Göge ve târika andolsun.
2. Bilir misin nedir Târik?
3. O, (ışığıyla karanlığı) delen yıldızdır.
4. Hiçbir kimse yoktur ki, üzerinde koruyucu bulunmasın.¹
5. Öyleye insan neden yaratıldığına bir baksın.
6. Fişkirip çıkan bir sudan yaratıldı.
7. Bu su, bel ile kaburga kemikleri arasından çıkar.
8. Şüphesiz Allah’ın onu, öldükten sonra tekrar diriltmeye de gücü yeter.
9. Bütün sırların yoklanacağı günü hatırla!
10. (O gün) artık insan için ne bir kuvvet vardır, ne de bir yardımçı.
11. Yağmurlu göge andolsun,
12. Yarık yarık çatlamış yere andolsun.
13. Şüphesiz o Kur'an, hak ile batlı ayırd eden bir sözdür.
14. O, boş bir söz değildir.
15. Şüphesiz onlar bir tuzak kurarlar,
16. Ben de bir tuzak kurarım.²
17. Artık sen inkârcılara mühlet ver; onlara biraz zaman tanı!

1. Bu koruyucudan maksat, insanın yaptığı işleri tespit eden meleklerdir. Meleklerin bu tespitini için bakınız: İnfîtâr süresi, âyet, 10-12.
2. “Allah’ın tuzak kurması” ifadesiyle, inkârcıların kurdukları tuzakları ve planları boşa çıkarması kastedilmektedir.

87

A'LÂ SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 19 ayettir. Süre, adını birinci âyette yer alan ve Al-lah Teâlâ'yi niteleyen “el-A'lâ” kelimesinden almıştır. A'lâ, en yüce demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Yüce Rabbinin adını tespih et.
- 2.** O, yaratıp şekillendiren, âhenk veren ve düzene koyandır.
- 3.** O, (her şeyi) ölçüyle yapıp yönlendirendir.
- 4,5.** O, yeşil bitki örtüsünü çikaran, sonra da onları çürüyüp kararmış çör çöpe çevirendir.
- 6.** Sana Kur'an'ı okutacağız ve sen onu unutmayaçaksın.
- 7.** Ancak Allah'ın dilediği başka. Şüphesiz O, açık olanı da bilir, gizliyi de.
- 8.** Biz seni en kolay olana kolayca iletceğiz.
- 9.** O hâerde, eğer öğüt fayda verirse, öğüt ver.
- 10.** Allah'a karşı derin saygı duyarak O'ndan korkan öğüt alacaktır.
- 11, 12.** En büyük ateşe girecek olan en bedbaht kimse (kâfir) ise, öğüt almaktan kaçınır.
- 13.** Sonra orada ne ölüür (kurtulur), ne de (rahat bir hayat) yaşar.
- 14, 15.** Arınan ve Rabbinin adını anıp, namaz kılan kimse mutlaka kurtuluşa erer.
- 16.** Fakat sizler dünya hayatını tercih ediyorsunuz.
- 17.** Oysa âhiret, daha hayırlı ve sürekli dir.
- 18, 19.** Şüphesiz bu hükümler ilk sayfalarda, İbrahim ve Mûsâ'nın sayfalarında da vardır.

88

ĞAŞİYE SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 26 ayettir. Süre, adını birinci âyetteki “el-Ğâşîye” kelimesinden almıştır. Ğâşîye, kaplayıp bürüyen demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Dehseti her şeyi kaplayan felaketin haberi sana geldi mi?
2. O gün birtakum yüzler vardır ki zillete bürünmüşlerdir.
3. Çalışmış, (boşa) yorulmuşlardır.
4. Kızgın ateşe girerler.
5. Son derece kızgın bir kaynaktan içirilirler.
6. Onlara, acı ve kötü kokulu bir dikenli bitkiden başka yiyecek yoktur.
7. O, ne besler ne de açlıktan kurtarır.
8. O gün birtakum yüzler vardır ki, nimet içinde mutladurlar.
9. Yaptıklarından dolayı hoşnutturlar.
10. Yüksek bir cennettedirler.
11. Orada hiçbir boş söz işitmeyezler.
12. Orada akan bir kaynak vardır.
- 13, 14, 15, 16. Orada yüksek tahtlar, konulmuş kadehler, sıra sıra yastıklar, serilmiş gösterişli yaygınlar vardır.
17. Deveye bakmıyorlar mı, nasıl yaratılmıştır!
18. Göge bakmıyorlar mı, nasıl yükseltilmiştir!
19. Dağlara bakmıyorlar mı, nasıl dikilmişlerdir!
20. Yeryüzüne bakmigorlar mı, nasıl yayılmıştır!
21. Artık sen öğüt ver! Sen ancak bir öğüt vericisinin.
22. Sen, onlar üzerinde bir zorba değilsin.
- 23, 24. Ancak, kim yüz çevirir, inkâr ederse, Allah onu en büyük aza-ba uğratır.
25. Şüphesiz onların dönüşü ancak bizedir.
26. Sonra onların sorguya çekilmesi de sadece bize aittir.

89
FECR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 30 âyettir. Süre, adını birinci âyetteki “el-Fecr” kelimesinden almıştır. Fecr, tan yerinin ağartması vakti demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Tan yerinin ağartmasına andolsun,
2. On geceye andolsun,¹
3. Çifte ve teke andolsun,
4. Geçip giden geceye andolsun (ki, müşrikler azaba uğrayacaklardır).
5. Şüphesiz bunlarda, akıl sahibi bir kimse için üzerine yemin edilmeye değer bir özellik vardır.
- 6, 7, 8, 9, 10. (Ey Muhammed!) Rabbinin, (Hûd'un kavmi) Âd'e, şehirler içinde benzeri kurulmamış olan, sütunlarla dolu İrem'e, vadide kayaları oyan (Salih'in kavmi) Semûd'a, kazıklar sahibi Firavun'a² ne yaptığına görmedin mi?
- 11, 12. Bunlar şehirlerde azgınlık eden ve oralarda pek çok bozgunculuk çikaran kimselerdi.
13. Bu yüzden Rabbin onların üzerine azap kamçısı yağırdı.
14. Şüphesiz Rabbin, gözetlemedi.
15. İnsan ise; Rabbi onu deneyip de kendisine ikramda bulunduğunda, ona bol bol nimetler verdiğinde, “Rabbim

1. Bu âyette geçen “on gece”, kuvvetli olan görüşe göre Zilhicce ayının ilk on gecesidir.
2. Âyette sözü edilen “kazıklar” ile, Firavun'un ordusundaki çadırların kazıkları kasitledilmiş olabilir. Bu takdirde, kinaye yoluyla Firavun'un askerlerinin çöküğü ifade edilmiş olur. Bu kazıkların, insanlara işkence için kullanılan kazıklar olduğu da söylemiştir.

bana ikram etti” der.

16. Ama onu deneyip rızkını daraltınca da, “Rabbim beni aşağıladı” der.
17. Hayır, Hayır! (Siz ikram bekliyorsunuz, fakat kendiniz yetime ikram etmiyorsunuz.
18. Yoksulu yedirmek konusunda birbirinizi teşvik etmiyorsunuz.
19. Haram helâl demeden mirası alabildiğine yiyorsunuz.
20. Malı da pek çok seviyorsunuz.
21. Hayır, yeryüzü (kiyamet sarsıntısıyla) parça parça olup dağıldığı zaman,
- 22, 23. Rabbinin buyruğu ve saf saf dizilmiş olarak melekler geldiği ve o gün cehennem getirildiği zaman, işte o gün insan (yaptıklarını birer birer) hatırlar. Fakat bu hatırlamanın ona nasıl faydası olacak!?
24. “Keşke bu hayatım için önceden bir şey yapsaydım” der.
25. Artık o gün, Allah’ın edeceği azabı kimse edemez.
26. Onun vuracağı bağı kimse vuramaz.
27. (Allah, şöyle der:) “Ey huzur içinde olan nefis!”
28. “Sen O’ndan razı, O da senden razı olarak Rabbine dön!”
29. “(İyi) kullarımın arasına gir.”
30. “Cennetime gir.”

90
BELED SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 20 ayettir. Süre, adını ilk ayetteki “el-Beled” kelimesinden almıştır. Beled, şehir, belde demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1, 2, 3, 4. Sen bu beldedeyken bu beldeye (Mekke’ye), babaya ve ondan meydana gelen çocuğa yemin ederim ki, biz insanı bir sıkıntı ve zorluk içinde (olacak ve bunlara göğüs gerecek şekilde) yarattık.¹

5. İnsanoğlu, kendisine kimsenin güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?
6. “Yığınla mal harcadım” diyor.
7. Kendisini kimsenin görmediğini mi sanıyor?
- 8, 9, 10. Biz ona iki göz, bir dil, iki dudak vermedik mi; iki apaçık yolu (hâyır ve şer yollarını) göstermedik mi?
11. Fakat o, sarp yokuşa atılmadı.
12. Sarp yokuşun ne olduğunu sen ne bileceksin?
13. O tutsak bir boynu çözmek (köle azat etmek)tir.
- 14, 15, 16. Yahut şiddetli bir açılık gününde kendisiyle yakınlığı olan bir yetimi, yahut yerde sürünen bir yoksu doyurmaktır.
- 17, 18. Sonra da iman edenlerden olup birbirine sabrı tavsiye edenlerden, birbirine merhameti tavsiye edenlerden olanlar var ya, işte onlar Ahiret mutluluğuna erenlerdir.²
19. Âyetlerimizi inkâr edenler ise; kötülüğe batmış kimselerdir.³
20. Üzerlerinde etrafı sımsıkı kapatılmış bir ateş vardır.

1. Burada sözü edilen “baba ve oğul”un genel bir ifade olup her baba ve oğlu ifade ettiği tefsir kaynaklarında söylendiği gibi bunun; çocuk sahibi olamazken sonradan çocuk sahibi olan baba ile çocuğunu, Hz. İbrahim ile oğul İsmail’i ifade ettiği de söylemiş, ağırlıklı görünüş ise ilk görüş olduğu belirtilmiştir.
2. Bu âyetin son cümlesi “Amel defteri sağдан verilecek kimselerdir” şeklinde de tercüme edilebilir.
3. Bu âyet, “Âyetlerimizi inkâr edenler ise, amel defterleri soldan verilecek olanlardır” şeklinde de tercüme edilebilir.

91
ŞEMS SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 15 âyet tir. Sûre, adını birinci âyetteki “eş-Şems” kelimesinden almıştır. Şems, güneş demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Güneşe ve onun aydınlığına andolsun,
2. Onu izlediğinde Ay' a andolsun,
3. Onu ortaya çıkardığında gündüze andolsun,
4. Onu bürüdügünde geceye andolsun,
5. Göge ve onu bina edene andolsun,
6. Yere ve onu yayıp döşeyene andolsun,
- 7, 8, 9. Nefse ve onu düzgün bir biçimde şekillendirip ona kötülük duygusunu ve takvasını (kötülükten sakınma yeteneğini) ilham edene andolsun ki, nefsini arındıran kurtuluşa ermiştir.
10. Onu kötüulkere gömüp kirleten kimse de ziyana uğramıştır.
11. Semûd kavmi, azgınlığı sebebiyle yalanladı.
12. Hani onların en bedbaht olanı (fesat çıkarmak için) ileri atılmıştı.
13. Allah'ın Resülü de onlara şöyle demişti: “Allah'ın devesini ve onun su içme hakkını koruyun.”⁴
14. Fakat onlar, onu yalanladılar ve deveyi boğazladılar. Bunun üzerine Rableri, suçlarından dolayı onları helâk etti ve kendilerini yerle bir etti.
15. Allah, bunun sonucundan çekinmez de!

1. Bu konu ile ilgili olarak bakınız: Kamer Sûresi, âyet, 28.

92
LEYL SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 21 âyettedir. Leyl, gece demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. (Ortalığı) büründüğü zaman geceye andolsun,
2. Açılip aydınlandığı zaman gündüze andolsun,
3. Erkeği ve dişiyi yaratana andolsun ki,
4. Şüphesiz sizin çabalarınız elbette çeşit çeşittir.
- 5, 6, 7. Onun için kim (elinde bulunandan) verir, Allah'a karşı gelmekten sakınır ve en güzel sözü (kelime-i tevhidi) tasdik ederse, biz onu en kolay olana kolayca iletiriz.
- 8, 9, 10. Fakat, kim cimrilik eder, kendini Allah'a muhtaç görmez ve en güzel sözü (kelime-i tevhidi) yalanlarsa, biz de onu en zor olana kolayca iletiriz.
11. Cehenneme yuvarlandığı zaman, malı ona fayda vermez.
12. Şüphesiz bize düşen sadece doğru yolu göstermektir.
13. Şüphesiz ahiret de dünya da bizimdir.
14. Sizi alevler saçan ateşe karşı uyardım.
- 15, 16. O ateşe, ancak yalanlayıp yüz çeviren en bedbaht kimse girer.
- 17, 18. Temizlenmek için malını hayra veren en muttekî (Allah'a karşı gelmekten en çok sakınan) kimse o ateşten uzak tutulacaktır.
- 19, 20. O, hiç kimseye karşılık bekleyerek iyilik yapmaz. (Yaptığı iyiliği) ancak yüce Rabbinin rızasını istediği için (yapar).¹
21. Elbette kendisi de hoşnut olacaktır.

1. Rivayete göre, Hz. Ebubekir, Bilâl-i Habeş'yi efendisinden satın alıp hürriyetine kavuşturunca müşrikler, "Ebubekir, Bilâl'den gördüğü bir iyilik karşılığında onu ázâd etti" demişlerdi. Bu âyetler işte bu olay üzerine inmiştir.

93
DUHÂ SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 11 ayettir. Duhâ, kuşluk vakti demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Kuşluk vaktine andolsun,
- 2.** Karanlığı çöktüğü vakit geceye andolsun ki,
- 3.** Rabbin seni terk etmedi, sana darılmadı da.²
- 4.** Muhakkak ki âhiret senin için dünyadan daha hayırlıdır.
- 5.** Şüphesiz, Rabbin sana verecek ve sen de hoşnut olacaksın.
- 6.** Seni yetim bulup da barındırmadı mı?
- 7.** Seni yolunu kaybetmiş olarak bulup da yola iletmedi mi?
- 8.** Seni ihtiyaç içinde bulup da zengin etmedi mi?
- 9.** Öyleyse sakın yetimi ezme!
- 10.** Sakın isteyeni azarlama!
- 11.** Rabbinin nimetine gelince; işte onu anlat.

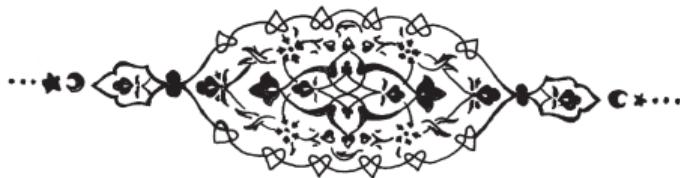
2. Hz. Peygamber'e vahyin gelişti bir süre için kesilince müşrikler, "Rabbi onu terk etti" dediler. Bunun üzerine bu âyetler indi.

94 İNŞİRÂH SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 8 ayettir. İnsirah, açılmak, genişlemek demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. (Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?
- 2, 3. Belini büken yükünü üzerinden kaldırmadık mı?
4. Senin şânını yükseltmedik mi?
5. Şüphesiz güclükle beraber bir kolaylık vardır.
6. Gerçekten, güclükle beraber bir kolaylık vardır.
7. Öyleyse, bir işi bitirince diğerine koyul.
8. Ancak Rabbine yönel ve yalvar.

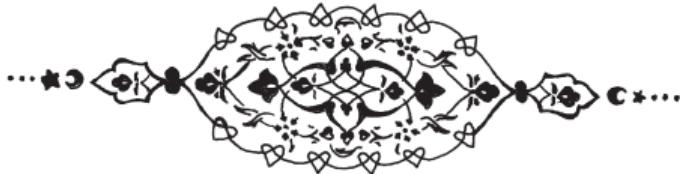

95
TİN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 8 âyettir. Tin, incir demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Tin'e ve zeytûn'a andolsun.¹
2. Sinâ dağına andolsun,
3. Bu güvenli şehrê (Mekke'ye) andolsun ki,
4. Biz, gerçekten insanı en güzel bir biçimde yarattık.
5. Sonra onu, aşağıların aşağısına indirdik.
6. Ancak, iman edip salih ameller işleyenler başka. Onlar için devamlı bir mükâfat vardır.
7. (Ey insan!) Böyle iken, hangi şey sana hesap, mükâfat ve cezayı yalanlatıyor?
8. Allah, hükümdenlerin en iyi hükümdeni değil midir?

1. Tefsir bilginleri âyette geçen "Tin" ve "Zeytûn" kelimelerinin, incir ve zeytin manalarına rıma cins isim olabileceği gibi, iki kutsal mekânın özel adı da olabileceği söylenmiştir. Daha sonra gelen "Sina Dağı" ve "güvenli şehir (Mekke)" ifadeleri ile uyum sağlama açısından ikinci görüş daha sağlıklı görülmektedir.

96
ALÂK SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 19 âyettil. Sûre, adını ikinci âyette geçen “alak” kelimesinden almıştır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2.** Yaratan Rabbinin adıyla oku! O, insanı “alak”dan yarattı.¹
- 3.** Oku! Senin Rabbin en cömert olandır.
- 4, 5.** O, kalemlle yazmayı öğretendir, insana bilmediğini öğretendir.²
- 6, 7.** Hayır, insan kendini yeterli gördüğü için mutlaka azgınlık eder.
- 8.** Şüphesiz dönüş ancak Rabbinedir.
- 9, 10.** Sen, namaz kıldığında kulu (bundan) engelleyeni gördün mü?³
- 11, 12.** Ne dersin, ya o (engellenen kul) hidâyet üzere ise; ya da

1. “Alak”, yahut “alaka”, erkeğin spermiyle döllenmiş dişi yumurtadan bir hafta zar-fında oluşan hücre topluluğunun rahim cidarına asılıp gömülmüş şekli demektir. Ceninin ana rahminde geçirdiği evreler ile ilgili olarak Hac sûresinin 5. ve Mü’minûn sûresinin 14. âyetine bakınız.
2. Bu ilk beş âyet, Hz. Peygamber Hira mağarasında iken Cebraîl’ın ilk getirdiği âyetlerdir. Bu âyetlerin inmesinden sonra vahiy bir süre kesilmişti ki bu süreye “fetret dönemi” denir. Daha sonra Müddessir sûresinin inmesiyle fetret dönemi sona ermiştir.
3. Ebu Cehil, “Andolsun, eğer Muhammed’in namaz kıldığını görürsem onun boyunu ezeceğim” demiş ve bir gün bu dediğini yapmaya kalkışmıştır. Fakat Hz. Peygamberin yanına geldiğinde düşündüğünü gerçeklestiremeden titreyerek korkuya kaçmıştır. Âyetler, bu olaya ve Hz. Peygamber’in ilâhi koruma altında olduğuna işaret etmektedir.

takvayı (Allah'a karşı gelmekten sakınmayı) emrediyorsa!?

13. Ne dersin engelleyen, Peygamberi yalanlamış ve yüz çevirmişse!?

14. O Allah'ın, her şeyi gördüğünü bilmiyor mu?

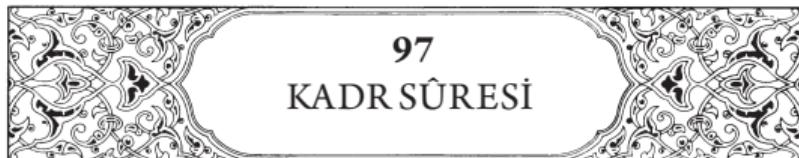
15, 16. Hayır! Andolsun, eğer vazgeçmezse, muhakkak onu perçeminden; o yalancı, günahkâr perçeminden yakalarız.

17. Haydi, taraftarlarını çağırınsın.

18. Biz de zebânileri çağıracağız.

19. Hayır! Sakın sen ona uyma; secde et ve Rabbine yaklaş.

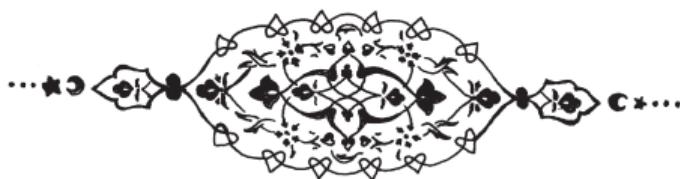

Mekke döneminde inmiştir. 5 ayettir. Süre, Kadir gecesini anlattığı için bu adı almıştır. Kadr, azamet ve şeref demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Şüphesiz, biz onu (Kur'an'ı) Kadir gecesinde indirdik.
- 2.** Bilir misin nedir Kadir gecesi?
- 3.** Kadir gecesi bin aydan daha hayırlıdır.
- 4.** Melekler ve Ruh (Cebrail) o gecede, Rablerinin izniyle her türlü iş için iner de iner.
- 5.** O gece, tan yerinin ağamasına kadar bir esenlidir.

98
BEYYİNE SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 8 âyettir. Beyyine, apaçık delil demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Kitap ehlinden inkâr edenler ile Allah'a ortak koşanlar, kendilerine apaçık delil gelinceye kadar (küfürden) ayrılacak değillerdi.
2. Bu delil, tertemiz sahifeleri okuyan, Allah tarafından gönderilen bir peygamberdir.
3. O sahifelerde dosdoğru hükümler vardır.
4. Kendilerine kitap verilenler, ancak kendilerine o apaçık delil geldikten sonra ayrılığa düştüler.
5. Hâlbuki onlara, ancak dini Allah'a has kılarak, hakka yönelik kimseler olarak O'na kulluk etmeleri, namazı kılmaları ve zekâtı vermeleri emredilmişti. İşte bu dosdoğru dindir.
6. Şüphesiz, inkâr eden kitap ehli ile Allah'a ortak koşanlar, içinde ebedî kalmak üzere cehennem ateşindedirler. İşte onlar insanların en kötüsdürler.
7. Şüphesiz, iman edip, salih ameller işleyenler var ya; işte onlar insanların en hayırlısıdır.
8. Rableri katında onların mükâfati, içlerinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları Adn cennetleridir. Allah onlardan razı olmuştur, onlar da Allah'tan razı olmuşlardır. İşte bu mükâfat Rablerine derin saygı duyanlara mahsustur.

99

ZİLZÂL SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 8 ayettir. Zilzâl, sarsıntı, deprem demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3. Yeryüzü kendine has bir sarsıntıya uğratıldığı, içindeki kileri dışarıya çıkarıp attığı ve insan, "Ona ne oluyor?" dediği zaman,
4. İşte o gün, yer, kendi haberlerini anlatır.
5. Çünkü Rabbin ona (öyle) vahyetmiştir.
6. O gün insanlar amellerinin kendilerine gösterilmesi için bölgelük bölgelük kabirlerinden çıkacaklardır.
7. Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse, onun mükâfatını görecektir.
8. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse, onun cezasını görecektir.

100
ÂDÎYÂT SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 11 âyetir. Âdiyât, hızlı koşan atlar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1, 2, 3, 4, 5, 6. Soluk soluğa süratle koşan, (koşarken ayaklarını) vurarak ateş çikaran, sabah erkenden baskın yapan, orada tozu dumana katan ve düşman topluluğunun ortasına dalan atlara andolsun ki, insan gerçekten Rabbine karşı pek nankördür.

- 7. Hiç şüphesiz buna kendisi de şahittir.
- 8. Hiç şüphesiz o, mal sevgisi sebebiyle çok katıdır.

9, 10, 11. Acaba o bilmiyor mu ki, kabirlerde bulunanlar çıkarıldığı ve kalplerdeki ortaya konulduğu zaman, işte o gün onların Rabbi kendilerinin her hâlinden mutlaka haberdardır.

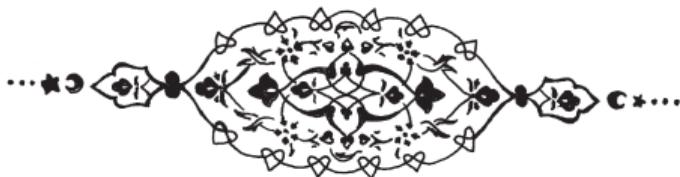

101
KÂRİ'A SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 11 âyettilir. "Kâri'a", vuran, çarpan, kapıyı çalan, yürekleri hoplatan şey demektir. Burada, kiyamet gününü ifade etmektedir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Yürekleri hoplatan büyük felaket!
- 2.** Nedir o yürekleri hoplatan büyük felaket?
- 3.** Bilir misin nedir yürekleri hoplatan büyük felaket?
- 4.** O gün insanlar, her biri bir tarafa uçusan küçük kelebekler gibi olacaktır.
- 5.** Dağlar da atılmış renkli yünler gibi olacaktır.
- 6.** İşte o vakit, kimin tartıları ağır gelmişse,
- 7.** Artık o, hoşnut olacağı bir hayat içinde olacaktır.
- 8.** Ama kimin de tartıları hafif gelirse,
- 9.** İşte onun anası (varacağı yer) Hâviye'dir.
- 10.** Bilir misin nedir Hâviye?
- 11.** O, kızgın bir ateştir.

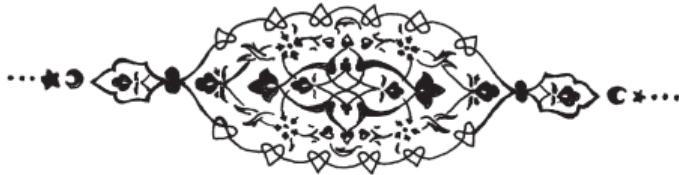
102

TEKÂSÜR SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 8 ayettir. Tekâsür, mal, mülk ve çoluk çocuğun çokluğuyla övünmek demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. 2. Çoklukla övünmek sizi, kabirlere varincaya (ölünceye) kadar oyaladı.¹
3. Hayır; ilerde bileceksiniz!
4. Hayır, Hayır! İleride bileceksiniz!
5. Hayır, kesin olarak bir bilseniz..
6. Andolsun, o cehennemi muhakkak göreceksiniz.
7. Yine andolsun, onu gözünüzle kesin olarak göreceksiniz.
8. Sonra o gün, nimetlerden mutlaka hesaba çekileceksiniz?

1. Bu ayetler şu şekilde de tercüme edilebilir: "Çoklukla övünmek sizi öyle oyaladı ki, ni-hayet (ölülerini bile saymak için) kabirlere gittiniz."

103
ASR SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 3 âyettir. Asr, çağ, ikindi vakti, uzun zaman demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2. Andolsun zamana ki, insan gerçekten ziyan içindedir.
3. Ancak, iman edip de sâlih ameller işleyenler, birbirlerine hakkı tavsiye edenler, birbirlerine sabrı tavsiye edenler başka (Onlar ziyanda degillerdir).

104
HÜMEZE SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 9 âyettir. Hümeze, insanları arkadan çektişiren, ayıplayan kimse demektir

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2. Mal toplayan ve onu durmadan sayan, insanları arkadan çektişiren, kaş göz işaretiyile alay eden her kişinin vay hâline!
3. O, malının, kendisini ebedileştirdiğini sanır.
4. Hayır! Andolsun ki o, Hutâme'ye atılacaktır.
5. Bilir misin nedir Hutame?
- 6, 7. O, Allah'ın, yüreklerle işleyen tutuşturulmuş ateşidir.
- 8, 9. Şüphesiz uzatılmış direkler arasında (bağlı oldukları hâlde) ateş onların üzerine kapatılacaktır.

105
FİL SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 5 âyettir. Süre, fillerle donanmış ordusuya Kâ'be'yi yıkisma gelen Ebrehe'nin helâk edilişinden bahsettiği için bu adı almıştır

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Rabbinin, fil sahiplerine (bir fille desteklenmiş orduya) ne yaptığına görmedin mi?
2. Onların tuzaklarını boşça çıkarmadı mı?
- 3, 4, 5. Üzerlerine balçıkta pişirilmiş taşlar atan sürü sürü kuşlar gönderdi. Nihayet onları yenilmiş ekin yaprakları hâline getirdi.

106
KUREYŞ SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 4 âyettir. Kureyş, Hz. Peygamberin mensup olduğu kabilenin adıdır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3, 4. Kureyş'i isındırıp alıştırdığı; onları kışın (Yemen'e) ve yazın (Şam'a) yaptıkları yolculuğa isındırıp alıştırdığı için, Kureyş de, kendilerini besleyip açlıklarını gideren ve onları koruyan emin kılan bu evin (Kâbe'nin) Rabbine kulluk etsin.

107
MÂ'ÛN SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 7 ayettir. Mâ'ûn, yardım ve zekât demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Gördün mü, o hesap ve ceza gününü yalanlayanı!
- 2, 3. İşte o, yetimi itip kakan, yoksula yedirmeyi özendirmeyen kimsedir.
4. Yazıklar olsun o namaz kılanlara ki,
5. Onlar namazlarını ciddiye almazlar.
6. Onlar (namazlarıyla) gösteriş yaparlar.
7. Ufacık bir şeyi bile ödünç vermezler.

108
KEVSER SÜRESİ

Mekke döneminde inmiştir. Medine döneminde indiği de rivayet edilmiştir. 3 ayettir. Kevser, çok hayır, bereket demektir. Cennette Hz. Peygamber mahsus bir havuzun da adıdır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

1. Şüphesiz biz sana Kevser'i verdik.
2. O hâlde, Rabbin için namaz kıl, kurban kes.
3. Doğrusu sana buğzeden, soyu kesik olanın ta kendisidir.¹

1. Hz. Peygamberin oğlu Kâsim vefat edince, müşriklerden Âs b. Vâil Hz. Peygamber hakkında, "Bırakın şu soyu kesik adamı. Ölünce unutulup gidecek" demişti. Bunun üzerine bu sûre inmiştir.

109
KÂFİRÛN SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 6 âyettir. “Kâfirûn”, inkârcılar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** De ki: “Ey Kâfirler!”
- 2.** “Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk etmem.”
- 3.** “Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz.”
- 4.** “Ben sizin kulluk ettiklerinize kulluk edecek değilim.”
- 5.** “Siz de benim kulluk ettiğime kulluk edecek değilsiniz.”
- 6.** “Sizin dininiz size, benim dinim de banadır.”

110
NASR SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 3 âyettir. Nasr, yardım demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1, 2, 3.** Allah'ın yardımını ve fetih (Mekke fethi) geldiğinde ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini gördüğünde, Rabbine hamd ederek tespihte bulun ve O'ndan bağışlama dile. Çünkü O, tövbeleri çok kabul edendir.

111 TEBBET SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 5 ayettir. "Tebbet", kurusun, kahrolsun demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** Ebû Leheb'in elleri kurusun. Zaten kurudu.
- 2.** Ona ne malî fayda verdi, ne de kazandığı.
- 3.** O, bir alevli ateşe girecektir.
- 4, 5.** Boynunda bükülmüş hurma liflerinden bir ip olduğu hâlde sırtında odun taşıyarak karısı da (o ateşe girecektir).¹

112 İHLÂS SÛRESİ

Mekke döneminde inmiştir. 4 ayettir. İhlâs, samimi olmak, dine içtenlikle bağlanmak demektir. Allah'a bu sûrede anlatıldığı şekilde inanan, tevhit inancını tam anlamıyla benimsemiş ihlâslı bir mü'min olacağı için süre bu adla anılmaktadır.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

- 1.** De ki: "O, Allah'tır, bir tektir."
- 2.** "Allah Samed'dir. (Her şey O'na muhtaçtır; O, hiçbir şeye muhtaç değildir.)"
- 3.** O'dan çocuk olmamıştır (Kimsenin babası değildir). Kendisi de doğmamıştır (kimsenin çocuğu değildir)."
- 4.** "Hiçbir şey O'na denk ve benzer değildir."

- 1.** *Ebu Leheb, Hz. Peygamberin amcası olmasına rağmen ona düşmanlık edenlerin en başında geliyordu. Karısı Ümmü Cemil de bu düşmanlığında kocasına katılır, hatta zaman zaman dikenli çalılar taşıyip Hz. Peygamberin geleceği yollara dökerdi. Sürede, bunların hem bu düşmanlıklarını, hem de bu yüzden uğrayacakları azap dile getirilmektedir.*

113
FELÂK SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 5 âyettir. Felâk, sabah aydınlığı demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.
1, 2, 3, 4, 5. De ki: "Yarattığı şeylerin kötülüğünden, karanlığı çöküğü zaman gecenin kötülüğünden, düğümlere üfleyenlerin kötülüğünden, haset ettiği zaman hasetçinin kötülüğünden, sabah aydınlığının Rabbine siğınırım."

114
NÂS SÛRESİ

Medine döneminde inmiştir. 6 âyettir. Nâs, insanlar demektir.

Bismillâhirrahmânirrahîm.
1, 2, 3, 4, 5, 6. De ki: "Cinlerden ve insanlardan; insanların kalplerine vesvese veren sinsi vesvesecinin kötülüğünden, insanların Rabbine, insanların Melik'ine, insanların İlâh'ına siğınırım."

